John

QUINTI HORATII FLACCI POEMATA,

SCHOLIIS SIVE ANNOTATIONIBUS QUÆ BREVIS COMMENTARII vice esse possint, à JOANNE BOND illustrata.

Sexta Editio recognita, & à multis mendis repurgata.

LONDINI,
Apud *Tho. Harperum*, impensis *Iocos. Norton*, & *Richardi Whitakeri*. 1637.

85.

*56-8

ILLVSTRISSIMO *D. HENRICO*, MAGNÆ BRITANNIÆ PRINCIPI.

DVÆ ſunt artes (Princeps illuſtriſſime) in quibus Reges præcipuè verſari, ſtudiúmque ponere aut ſolent aut debent: altera militaris, civilis altera. Eò nimirum, ut per illam populum rebellem coercêre, hoſtilemque injuriam propulſare poſſint, per hanc verò ut ſe & ſuos cives bonis moribus exornare, atq; optimis legibus inſtitutiſq; regere & temperare valeant. Quarum utra ſit præſtantior, ſi quis in dubium vocabit, facile profectò eſt judicare, quòd hæc per quam civitates, regna & reſpublicæ, otio, opibus & virtutes florent, multis nominibus ſit illi anteponenda. Ad arma enim rarò & non niſi neceſſariò leges confugiunt, tum ſcilicet quando per vim & ferrum, non per rationem & orationem coguntur jus ſuum defendere aut obtinere, idq; duntaxat in eum finem, ut injuriâ ferro repulsâ, ſimul & jure ſuo armis recuperato, tandem aliquando otio fruantur & pace. Atqui in republica adminiſtranda, quocunque ſe reges vertunt, pios ſe & providos, ſapientes & juſtos, communis

ſalutis amantes & valde ſtudioſos præbere oportet. Quod qui faciunt, ſubditos (quibus præſunt) fortunæ bonis locupletes & copioſos, viribus corporis valentes & robuſtos, & (quod caput eſt) egregiis animi virtutibus ornatos reddunt & inſtructos. Itaq; antiquiſſimi illi Poetæ, non aliam ob cauſam *Palladem* finxérunt armatam, quam ut ſignificarent in regibus bellicam virtutem cum ſapientia conjunctam eſſe oportere. Qua ratione adducti priſci Heroes in diſciplinam doctorum hominum filios ſuos ſtudioſè tradiderunt. *Alexandrum* magnum docuit *Ariſtoteles*, *Timotheum Cononis* optimi Imperatoris filium *Iſocrates*, *Epaminondam Lyſis* Pythagoreus: atq; ut veteres præteream, tu Princeps illuſtriſſime (quæ patris tui ſumma eſt prudentia, & amor in te ſingularis) habes, qui tibi optimarum artium & literarum viam præcant. *Challinerum Neatonum*, atq; alios omnes certè viros imprimis eruditos, qui conſilio, eloquentia, omniq; ſcientiarum genere animum tuum adhuc tenerum informare & perpolire poſſunt. Iam verò in iis Authoribus qui ſapientiæ laudibus clarent, quique ad vitam benè & ſapienter inſtituendam multum adjumenti videntur afferre Poetæ non Poſtremum locum ſibi vendicant: ſiquidem à vitio & turpitudine animos avocant, ad virtutem autem & honeſtatem excitant & acuunt, mores malos & corruptos emendant, paucis tantum exceptis, quæ nihil præter voluptatem lectoris quærunt. Quapropter Reges maximi ſingulari benevolentia Poetas ſemper ſunt complexi. Nam *Hieronem Simonidem*, *Cato Ennium*, *Cæſar Auguſtus Virgilium Varium*, & hunc (quem tibi nunc offerimus) *Quintum Horatium Flaccum* in ſummo pretio habuit plurimiq; fecit: hunc, inquam, non unum de multis, ſolutum:

ſed Poetam (audeo dicere) omnibus numeris abſolutum: Poetam multiplici rerum copia refertum, verborum elegantia perpolitum, Poetam denique Aulicum, & Principe Chriſtiano maximè dignum. Hinc eſt, quòd Divus *Auguſtinus* in primis jubet legendum eſſe hunc Poetam, quippe qui non modò juſtitiam, invictam animi magnitudinem, parſimoniam, continentiam, religionem in Deum, pietatem in Parentes, patientiam paupertatis, & contemptionem rerum humanarũ ſummis laudibus proſequatur: ſed contrà perfidiam, injuſtitiam, metum, prodigalitatem, libidinem, luxuriam, avaritiam, atque omnia ferè vitia acerbè carpat, vituperet, exagitet. Dies me deficiat, ſi ſapientiam hujus Poetæ in rebus ipſis inveniendis, ſi mirificum ejus artificium in ſingulis diſponendis, ſi verborum vim atque notiones ad res ipſas exprimendas cæteraſq; ejus virtutes poeticas velim aperire. Quid multis? *Horatius* ſine controverſia, omnibus Poetis & Græcis & Latinis (*Homerum* ſemper excipio) eſt meritò anteponendus, in quo ſic ſuavitas cum utilitate contendit, ut lectorem ſuis illecebris ſemel captum ſemper teneat irretitum, nec dimittat unquam. Hunc igitur (Princeps illuſtriſſime) tibi ſæpiùs legendum non dubito, quin illi cenſeant, qui tibi libros quaſi præguſtant, ex quo tanquam ex amœniſſimo & ampliſſimo fonte non ſolùm multa officia ad Principis vitam præſtantia; verum etiam quid deceat quodvis genus hominũ, quid dòceat quemvis ordinem, quidque erudiat quamvis ætatem, ſexum & conditionem haurire licebit. Adde, ſi placet, quòd Philoſophorum nullus diſtinctiùs edocuerit, quo pacto cum civibus & domeſticis, quo modo cum advenis & peregrinis, porrò qua ratione cum univerſis & ſingulis ſit agendũ vivendúmq; Hæc omnia (Princeps illuſtriſ-

sime) quum *Horatius* tuæ Celsitudini & adferat & offerat, non potui (post patrem tuum) Patronum mihi diligere te digniorem aut magis idoneum, cui hos meos (qualescunque sunt) consecrarem labores. Qui si te in bonarum artium studiis jam optimè progredientem, quovismodo juvare aut promovere queant, tum certè id habeo quod optem, & (ut Poetæ verbis utar) *Sublimi feriam sidera vertice*. Deinde gratias agam Deo immortales, quatenus ego homo humilis loci, aliquid facerem, quod tibi & reipublicæ usui esse possit, præsertim in eo, quod te quasi vivam reddat imaginem Patris tui, Regis potentissimi & literatissimi. Illum enim omnes nos sui subditi (ut pro reliquis etiam ipse loquar) non solùm propter pietatem, justitiam, clementiam, munificentiam, atq; alios suavissimos mores veneramur & amamus; sed etiam propter incredibilem cùm in sacris tùm in humanis literis scientiam admiramur & suspicimus. O filium terque quatérq; beatum, cui talis pater contigit, qui liberis suis egregium & conspicuum omnium virtutum exemplar abundè superq; esse possit. Hunc igitur, quod facis, toto animo & totamente amplectere, hunc cole, hunc observa, hujus heroicas, & divinas virtutes imitare & penitus exprime: & quo melius hoc præstes, da operam, ut in literis, & libris patrem tuum si non superare, at saltem æquare valeas. Qua in re, quamvis alio minimè egeas exemplo quàm patre tuo, quem tibi ad imitandum proponas; tamen quum sis Regia stirpe utrinque progenitus, cur non Avunculũ etiam tuum inspicias *Christianum, Danorum* Regem inclytum? qui quidem ut Rex est voce suavis, vultu amabilis, gestu & statura corporis admodũ decorus atq; procerus, sic certè pietate, prudentia, fortitudine atq; aliis virtutibus

tibus & ſalutaribus artium maximarũ diſciplinis ad regna ſua moderanda eſt optimè inſtructus & eruditus. Cujus præſentiâ nunc in Anglia paucos dies cum Sorore ſuâ Regina ſereniſſima & chariſſimis Nepotibus hilariter tranſigentis, non poſſum tacere quantoperè gaudeant Noſtrates, cùm aliis de cauſis, cum maxime, quòd hinc omnes & domi & foris planè videant duos Reges terra marique potentiſſimos, arctiſſimo Religionis, Affinitatis & Amicitiæ vinculo, quaſi clavis trabalibus, conjunctos eſſe & copulatos: quorum diu vivat & valeat uterq; hominibus gratus, dilectus Deo, qui tuam ætatem ſimul & Celſitudinem, quàm diutiſſimè augeat & conſervet incolumem.

Celſitudinis tuæ omni officio
devictiſſimus,

Jo. BOND.

Benevolo Lectori.

Vùm juventutis erudiendæ munus sustinerem (quod Saxum volvi viginti annos & amplius) mihi semper in more positum fuit (candide Lector) Annotationes quasdam seu scholia (si sic magis appellari placeat) discipulis meis tradere, in eum finem, ut scriptis commissa quæ verbo pretuleram, altiores in eorum animis radices agerent, atq; firmiùs inhærerent. Hinc factum est, ut amicorum aliquot cum hæc scholia in Horatium, nescio quo casu vidissent, me iterum atque iterum rogarent, ut in publicum emitterem, quæ domi inter chartulas diu latitarant. Persuaserunt tandem, quamvis primùm pertinaciter ibam inficias, haud ignarus Momos mihi non defuturos, qui bene dicta sinistrâ interpretatione notarent. Quod genus hominum, cum injusti sint rerum æstimatores, debebant id cogitare, quod à Græcis prudentissimè dictum est, μωμητὸς μὲν ῥᾴδιον τί), μιμεῖσθαι δὲ χαλεπὸν, facillimum esse alienum opus reprehendere, sed non perinde facile aliquid simile aut præstantius conficere. Agnosco lubens me nihil magni aut eximii in hac re præstitisse. Hoc tamen (Lector benevole) pro certo invenies, me nullam dictionem, phrasin, aut sententiam intellectu difficilem per totum hunc Authorem præterisse, quin eam, qua licebat brevitate, explicuerim, explanaverim, facilemque reddiderim. Præterea, regiones, civitates, oppida, villas, montes, valles, agros, maria, flumina, nomina hominum propria

pria & patronymica, leges moresque gentium, inusitatas loquendi formulas, omnia denique quæ habet Horatius paulò recondatiora, ego sic paucis tetigi, ut quivis in lingua Latina vel mediocriter versatus, Horatium ipsum intelligat facillimè. Ita tamen ut singulas annotationes ad figuras Arithmeticas referas in contextu, cum quo feci ut eædem Annotationes genere, numero, casu, modo, tempore, & persona consonent & congruant. Quod ni facias, non paucæ ex Annotationibus præ se ferent quandam speciem orationis incongruæ, & sensus videbuntur expertes esse & vacui. Verùm, si eas bene copules & conferas cum Textu præcedente & subsequente, certè Author is sensum tibi manifestum reddent & valdè perspicuum, qui solus est scopus & finis unicus meorum laborum. Boni consule Lector humanissime: sic animos dabis majora aggrediendi, si Deus largiorem hujus vitæ usuram mihi dederit. Interim vale, &

——Si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti; si non, his utere mecum.

Postremo hoc à te peto, ut errata (quæ non sunt pauca) per incuriam in imprimendo commissa mihi ne des vitio, sed operis. Iterum vale, Augusti 7. 1606.

Tui commodi studiosus,

I. B.

Q. HORATII FLACCI VITA, PER SUETONIUM TRANQVILLVM conſcripta.

QVintus Horatius Flaccus Venuſinus, patre, ut ipſe tradit, libertino & exactionum coactore: ut verò creditum eſt, ſalſamentario, quum illi quidam in altercatione exprobaſſet: Quoties ego vidi patrem tuum cubito emungentem? Bello Philippenſi excitus à Marco Bruto Imperatore, tribunus militum meruit, victiſq; partibus, venia impetrata, ſcriptum quæſtorium comparavit. Ac primò Mæcenati, deinde Auguſto inſinuatus, non mediòcrem locum in amborum amicitia tenuit. Mæcenas quantopere eum dilexit, ſatis monſtratur illo Epigrammate, ubi inquit,

Ni te viſceribus meis Horati
Plus jam diligo, Titum ſodalem
Mimo me videas ſtrigoſiorem.

Sed multo magis extremis judiciis, tali ad Auguſtum elogio. *Horati Flacci ut mei, memor eſto.* Auguſtus ei Epiſtolarum quoque officium obtulit, ut hoc ad Mæcenatem ſcripto ſignificat. *Antè ipſe ſufficiebam ſcribendis epiſtolis amicorum; nunc occupatiſſimus et infirmus, Horatium noſtrum te cupio adducere. Veniet igitur ab iſta paraſitica menſa ad hanc regiam, et nos in Epiſtolis ſcribendis adjuvabit.* Ac ne recuſanti quidem aut ſuccenſuit quicquam, aut amicitiam ſuam ſuggerere deſtitit. Extant epiſtolæ, è quibus argumenti gratia, pauca ſubjeci: *Sume tibi aliquid juris apud me, tanquam ſi convictor mihi fueris. Rectè enim et non temerè feceris: quoniam id uſus mihi tecum eſſe voluit, ſi per valetudinem tuam fieri poſſit.* Et rurſus: *Tui qualem habeo memoriam, poteris ex Septimio quoque noſtro audire. Nam incidit, ut coram illo fieret à me tui mentio. Neq; enim ſi tu ſuperbus, amicitiam noſtram ſprevisti, ideo nos quoq; ἀνθυπερφρονοῦμεν.* Prætereà, ſæpe eum inter alios jocos, putiſſimum penem & homuncionem lepidiſſimum appellat, unaq; & altera liberalitate locupletavit. Scripta quidem ejus uſq; adeo probavit, manſuraq; perpetuò credidit, ut non modò ſeculare carmen componendum injunxerit, ſed ut Vindelicam victoriam Tiberii Druſiq; privignorum ſuorum: eumq; coegerit propter hoc, tribus Carminum libris

ex

ex longo intervallo quartum addere; post sermones verò lectos, nullam sui mentionem factam ita sit questus: *Iratum me tibi scito quòd non in plerisq; eiusmodi scriptis mecum potissimùm loquaris. An vereris, ne apud posteros tibi infame sit, quòd videaris familiaris nobis esse?* Expressitq; Eclogam cujus initium est,

Quum tot sustineas curas & tanta pericula solus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes, in publica commoda peccem,
Si longo sermone morer tua tempora Cæsar.

Habitu corporis brevis fuit atq; obesus, qualis à seipso & in Satyris describitur, & ab Augusto, hac Epistola. *Pertulit ad me Dionysius libellum tuum, quem ego, ne accusem brevitatem quantuluscunque est, boni consulo. Vereri autem mihi videris, ne maiores tui libelli sint quàm ipse es, sed si tibi statura deest, corpusculum non deest, Itaque licebit in sextariolo scribas, quum circuitus voluminis cui ὀγκωδέστατος, sicut est ventriculi tui.* Ad res venereas intemperantior traditur. Nam speculato cubiculo scorta dicitur habuisse disposita, ut quocunq; respexisset, ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimum in secessu ruris sui Sabini aut Tiburtini, domusq; ostenditur circa Tiburni luculum. Venerunt in manus meas & Elegi sub ejus titulo, & Epistola prosa oratione, quasi commendans se Mæcenati. Sed utraq; falsa puto. Nam Elegi vulgares. Epistola autem obscura, quo vitio minimè tenebatur. Natus est 6. Id. Decemb. L. Cotta & L. Torquato Consulibus. Decessit V. Kalend. Decemb. C. Mario Censorino & C. Asinio Gallo Consulibus, post nonum & quinquagesimum annum, hærede Augusto palàm nuncupato, quum urgente vi valetudinis non sufficeret ad obsignandas testamenti tabulas. Humatus & conditus est extremis Exquiliis, juxta Mæcenatis tumulum.

TAndem, Flacce, Lyram tangis, tandem arte Poetam
Instruis, exagitas crimina, corda domas.
Scilicet, ut niniam docto de carmine noctem
Dispulit immisso cura secunda die:
Te meus insolita perfudit luce Magister,
Iamque potes pueris & sine nube legi.

H. Sanfordus.

Q. HORATII FLACCI ODARUM SEU CARMINUM LIBER I.

AD MÆCENATEM. Ode I.

Alios alia delectant. Horatius verò Poëtæ nomen, præsertim Lyrici affectat.

MÆCENAS,[1] *atavis edite regibus,*
O & [2] præsidium & dulce decus meum:
[3] Sunt quos [4] curriculo pulverem Olympicũ
Collegisse juvat: [5] metaque [6] fervidis
Evitata rotis, [7] palmaque nobilis
Terrarum Dominos [8] evehit ad Deos.
[9] Hunc si [10] mobilium turba Quiritium
Certat [11] tergeminis [12] tollere honoribus:
[13] Illum, [14] si proprio condidit horreo
Quicquid de [15] Lybicis verritur areis,
Gaudentem patrios [16] findere sarculo
Agros, [17] Attalicis conditionibus
Nunquam dimoveas, ut trabe [18] Cypria
[19] Mirtoum [20] pavidus nauta secet mare.
[21] Luctantem Icariis fluctibus [22] Africum
Mercator metuens, otium & oppidi
Laudat rura sui: mox reficit rates
[23] Quassas, [24] indocilis pauperiem pati.

1 Antiquis regibus prognate cui Menodorus pater, Menippus avus, Cecinna rex Etruscorum fuit atavus.
2 Tutela vel propugnatio mea & dulce Ornamentum.
3 Sunt qui ludis delectantur, utpote Olympiacis, in quibus concitari solebat pulvis quo currentes spargebantur.
4 Curru.
5 Terminus (ad quem dirigitur cursus) ante evitatus.
6 Rotæ currendo fervent.
7 Præmium victoriæ quæ homines nobilitat.
8 Otis æquiparat.
9 Hunc i. alium qui honoribus inseruit.
10 Po. Romanos in suffragiis ferendis semper erat mobilis & inconstans. 11 Honoribus amplissimis & maximis, vel, ædilitate majore, Præturâ & Consulatu. 12 Extollere ad sublimiorem dignitatis gradum. 13 Illum si fuit, alium hominem qui agriculturam exercet. 14 Si factus sit dives & copiosus arator. 15 Qui quid colligitur ex agris fertilibus, cujusmodi sunt in Lybia regione frumenti feracissima. 16 Agros ligone fodere, vel, agros colere sarculo, quod est genus rastri, Græc. τὸ σκαλίδιον, appellant. 17 Nunquam, eum de sententia sua deducas, quamvis regis opes ei offeras, cujusmodi erant Attali regis Pergami. 18 Nave ex trabibus Cypriis compacta, pro quavis nave. 19 Mare à Mertoo Oenomyi regis Arcadiæ auriga sic nominatum. 20 Propter naufragii metum. 21 Confligentem cum fluctibus Icariis. 22 Qui flat ab occasu hyberno. 23 Naves laceras. 24 Qui doceri non potest pauperiem pati.

Est

25 Est aliud genus hominum, qui genio indulgent.
26 Vini generosi, quale in Massico Campaniæ monte nascitur.
27 Frangere diem intermittendo laborem pabuloque corpus reficiendo.
28 Habens membra strata sub arbuto viridi, i. est, sub arbuto amœna & conviviis idonea.
29 Omnis fons in origine sacer est, fuoque murmure somnos allicit.
30 Lituus equitum est & incurvus, tuba peditum & directa.
31 Propter filiorum interitum.
32 Sub aëre frigido.
33 Conjugis delicatæ.
34 Mira est canum fidelitas in dominos.

25 *Est qui nec veteris pocula* 26 *Massici,*
Nec partem solido 27 *demere de die*
Spernit, nunc viridi 28 *membra sub arbuto*
Stratus, nunc ad aquæ lene caput 29 *sacræ.*
Multos castra juvant, & 30 *lituo tubæ*
Permistus sonitus, bellaque matribus
31 *Detestata. Manet sub* 32 *Jove frigido*
Venator 33 *teneræ conjugis immemor:*
Seu visa est catulis cerva 34 *fidelibus,*
35 *Seu rupit teretes* 36 *Marsus aper plagas.*
Me doctarum 37 *hederæ præmia frontium*
Diis miscent superis: me gelidum nemus,
Nymphарumque 38 *leves cum Satyris chori*
39 *Secernunt populo:* 40 *si neque tibiæ*
41 *Euterpe cohibet, nec* 42 *Polyhymnia*
43 *Lesboum refugit tendere barbiton.*
44 *Quod si me Lyricis vatibus inseres,*
Sublimi feriam sidera vertice.

35 Seu effugit aper ruptis retibus ex tereti & rotundo fune contextis. 36 Sabellus pro quovis apro. 37 Poëtæ victores coronis edelaceis donabantur. 38 In saltando celeres. 39 Me dignum faciunt ut propter excellentiam à vulgo segreger. 40 Si id quia sic placet Musis, quarum favore hæc beneficia consecutus sum. 41 Una ex musis eaque jucunda. 42 Musarum altera, cui bene dicendi facultas adscribitur. 43 Quale barbiton Sappho & Alcæus egregii Poëtæ in insula Lesbo tendere solebant. 44 Si me (ô Mæcenas) inter Lyricos Poëtas numerabis, ad cœlum usque evehar, idemque digito attingam, id est, fortunatus ero supra mortalium conditionem, vel ero in oculis omnium, resq; laudens, ut fidus in homines.

AD AVGVSTVM CÆSAREM.
Ode II.

In vindictam Iulii Cæsaris occisi multæ tempestates Po. Romano immittuntur. Unica Imperii spes in Augusti incolumitate constituitur.

1 Grandinis formidandæ ut à Jovis ira provenientis.
2 Jupiter.
3 Fulmine ex igne rubente.
4 Qui Capitolium vel templa deorum quem fulmine percussorit, Romam terruit, id est, cives urbanos timere fecit.

Iam satis terris nivis, atque 1 *diræ*
Grandinis misit 2 *Pater:* & 3 *rubente*
Dextera sacras 4 *jaculatus arces,*
Terruit urbem:

Terruit

Terruit gentes, grave ne rediret
Sæculum Pyrrhæ, nova monstra [6] *questæ,*
Omne quum [7] *Proteus pecus egit altos*
Visere montes:
Piscium & summâ genus hæsit [8] *ulmo,*
Nota quæ sedes fuerat [9] *columbis:*
Et [10] *superjecto pavidæ natarunt*
Æquore damæ.
Vidimus [11] *flavum Tyberim, retortis*
[12] *Littore Etrusco violenter undis,*
Ire dejectum [13] *monumenta regis,*
Templaque [14] *Vestæ:*
[15] *Iliæ dum se nimium* [16] *querenti*
[17] *Jactat ultorem:* [18] *vagus, &* [19] *sinistra*
Labitur ripa ([20] *Jove non probante)* [21] *Uxorius amnis.*
[22] *Audiet cives acuisse ferrum,*
Quo graves Persæ melius perirent:
Audiet pugnas, [23] *vitio parentum*
Rara juventus.
[24] *Quem vocet divûm populus ruentis*
Imperî? [25] *rebus?* [26] *prece qua fatigent*
Virgines sanctæ minùs audientem
[27] *Carmina Vestam?*
[28] *Cui dabit partes scelus expiandi*
Jupiter? tandem venias precamur,
Nube candentes humeros [29] *amictus*
[30] *Augur Apollo.*

5 Ne tempus ætatis vitiosis rediret, cum Deucalion & Pyrrha soli ex universo hominum genere relicti Parnassum montem conscenderint, ibi ut se tutos ab aquarum vi conservarent.

6 Quæ de admirabilibus monstris querebatur.

7 Quum Proteus Phlegræum pastor & custos, pecus, id est, vitulos marinos eduxit ad visendum altos montes.

8 Ulmus ponitur pro quavis arbore.

9 Turturibus vel Palumbibus.

10 In terram ejecto.

11 Tyberim turbidum & arenæ colore flavum.

12 Undis repulsis à Littore Etrusco, vel à Tyrrheno mari in quod Tyberis influit.

13 Regiam Numæ Pompilii.

14 Fuit Vestæ Saturni filia ex Ope, focicustos & præses, cui Numa Pompilius ædem constituit.

15 Iliæ Romuli matri, Tyberis uxori, ubi qua Julius Cæsar ortum habuit.

16 Conquerenti de Cæsaris nece.

17 Magnificè gloriatur.

18 Errans extra alveum. 19 Ergo sinistra, quia Tiberi currenti utris est à sinistra. 20 Jove indignante & penè invito. 21 Tiberi suæ uxori nimium indulgens. 22 Rara iuventus, id est, posteri nostri, pauci admodum ex bellorum civilium, reliquiis, idcò juvenari audient cives in civium corpora gladios exacuisse, quibus Persæ Po. Romani hostes perirent melius, id est, fustibus perirent. 23 Parentum culpâ. 24 Ergo quem divûm vocet populus? &c. 25 Libertati & dignitati senatus vergentis ad ruinam. Quibus precibus virgines Vestales impense fogent & obsecrare debeant Vestam? 27 Hymnos & preces supplicatorias. 28 Cui deorum dabit Jupiter partes, id est, munus & lendi scelus, quod patraverunt Romani in occidendo Cæsare? 29 Habens humeros candentes nube amictos. 30 Vates, qui præsentit futura.

Sive

Sive tu mavis, 31 *Erycina videns,*
32 *Quam locus circumvolat, & Cupido:*
Sive neglectum 33 *genus & nepotes*
Respicis 34 *autor,*
Heu nimis longa satiate 35 *ludo.*
Quem juvat clamor, galeaque 36 *leves,*
37 *Acer & mauri peditis cruentum*
Vultus in hostem.
Sive 38 *mutata* 39 *juvenem figura*
Ales in terris 40 *imitaris, alme*
Filius Maiæ, 41 *patiens vocari*
Cæsaris ultor:
42 *Serus in cœlum redeas, diuque*
Lætus interis populo 43 *Quirini:*
Neve te 44 *nostris vitiis iniquum*
45 *Ocyor aura*
Tollat. 46 *hic magnos potiùs triumphos,*
Hic ames dici 47 *pater atque princeps:*
Neu sinas 48 *Medos* 49 *equitare inultos*
50 *Te duce, Cæsar.*

31 Venus, sic dicta à monte Eryce: ubi religiosissimè colebatur.
32 Circa quam Jocus volat.
33 Genus ex oculis tuis rejectum (ô Mars) qui opem ferre negligis.
34 Mars pater Romuli, qui Romam condidit.
35 Bellis, quæ sunt Martis ludi & oblectamenta.
36 Galeæ expolitæ.
37 Vitiis & truculentus, qualis erat Maurorum vultus.
38 Mutata figura tui in formam Augusti.
39 Augustum cui Poeta assentatur, Mercurium eum esse dicens.
40 Repræsentas.
41 Qui pateris te vocari Cæsaris ultorem. Ordo est. Sive ô tuales, id est, alate Mercuri, filius almæ Maiæ: patiens vocari Cæsaris ultor, imitaris in terris juvenem Augustum mutatâ figurâ. 42 Utinam serò in cœlum redeas, & diu vivas in terris. 43 Romuli, pro Pop. Romano. 44 Nostris contentionibus indignantem. 45 Velox ventus ne tollat te in cœlum è conspectu nostro. 46 Romæ. 47 Augustus Senatus consulto Pater patriæ appellatus est. 48 Persas & Medos, quibus bellum inferre Augustus hoc tempore cogitabat. 49 Ex equo pugnare. 50 Qui non modo princeps inter homines, sed Deus, etiam effectus es, i. eoque dux invictissimus.

Ode III.

Navi Virgilium Athenas vehenti incolumitatem precatur, deinde in hominum temeritatem audaciamque vehementer insurgit.

Sic 2 *te, diva potens Cypri,*
Sic 3 *fratres Helenæ, lucida sidera.*

1 Ordo est. O navis, quæ debes finibus Attici Virgilium ubi creatum, precor fiete, i. sat sit ut Veneris fidus, &c. ut finibus Athenienſibus eum salvum restituas velut remiæ si ei commissum. 2 Venus domina Cypri insulæ, ubi præcipuè colebatur. 3 Castor & Pollux nautarum opitulatores.

Venio-

Ventorumque regat [4] *pater*,
[5] *Obſtrictis aliis, præter* [6] *Iapyga:*
Navis, quæ tibi creditum
Debes Virgilium, finibus Atticis
Reddas incolumem, precor,
Et ſerves [7] *animæ dimidium meæ,*
[8] *Illi robur & æs triplex*
Circa pectus erat, qui fragilem truci
Commiſit pelago ratem
Primus, nec timuit [9] *præcipitem Africum*
[10] *Decertantem aquilonibus,*
Nec triſtes [11] *Hyadas, nec rabiem Noti:*
[12] *Quo non arbiter Adriæ*
Major, tollere ſeu ponere vult freta.
Quem mortis timuit [13] *gradum,*
Qui [14] *ſiccis oculis* [15] *monſtra natantia,*
Qui vidit mare turgidum, &
Infames ſcopulos [16] *Acroceraunia?*
[17] *Nequaquam Deus* [18] *abſcidit*
Prudens Oceano [19] *diſſociabili*
Terras, ſi tamen [20] *impiæ*
Non tangenda rates tranſiliunt [21] *vada,*
[22] *AVDAX omnia perpeti*
Gens humana ruit per vetitum nefas.
Audax [24] *Iapeti genus*
Ignem fraude [25] *mala gentibus* [26] *intulit:*
Poſt ignem ætherea domo
[27] *Subductum, macies &* [28] *nova febrium*

4 Æolus.
5 Aliis ventis vinctis & in utre inclusis, quemadmodum ab Æolo omnes venti dari ſunt Ulyſſi præter Zephyrum, qui liber & ſolutus eum deferat in patriam.
6 Ventum ex Apulia flantem, iis utilem, qui ex Italia in Græciam navigant.
7 Vitæ meæ dimidium. Amicorum enim una eſt anima in duobus corporibus.
8 Erat ille animo robuſto & pectore ferreo, qui nullius periculi metu territus primus navigare auſus eſt.
9 Africum impetuoſum, qui præcipitat quicquid impellit.
10 Colluctantem cum Aquilonibus.
11 Stellas à fratre Hyante ſic dictas, noxias admodum & pluvioſas, quia ſuo ortu & occaſu pluvias ſolent excitare.
12 Quo Noto nullus eſt ventus major. Dominus maris Adriatici, id eſt, majus obtinet imperium in mare Adriaticum, ſive concitare ſive ſedare vult fluctus.

13 Quod genus mortis timuit? ad quam quaſi gradibus imus. 14 Abſque lacrymis. 15 Cete, piſces monſtroſos. 16 Altos montes in Epiro à fulmine ſæpe ictos, idcirco infames propter crebra naufragia ibi facta. 17 Fruſtra Dei providentia diſſociavit terras à mari, ſi homines nihilominus audent navigare. 18 Separavit. 19 Quem neceſſe erat à terris ſecludi propter ſalutem hominum aliorumque animantium quæ uſui humano inſervientia tectæ pabulo nutriuntur. 20 Impii homines cum ratibus qui Dei conſilium in hoc, ſcilicet navigando videntur contemnere. 21 Locis in mari periculoſiſſima. 22 Parata ad quamvis facinoris pœnam perferendam. 23 Impetu fertur, non ratione ad res lege vetitas. 24 Prometheus Iapeti filius. 25 Furto. 26 Hominibus diſtribuit. 27 Poſt ignem è cœlo furtim ablatum. 28 Inaudita morborum multitudo terras occupavit.

Terris incubuit cohors:
Semotique prius 29 *tarda neceſſitas*
Lethi corripuit gradum.
Expertus 30 *vacuum Dædalus aëra*
Pennis 31 *non homini datis:*
Perrupit 32 *Acheronta Herculeus labor.*
Nil mortalibus 33 *arduum eſt.*
Cœlum 34 *ipſum petimus* 35 *ſtultitiâ: neque*
Per noſtrum patimur 36 *ſcelus*
Iracunda Jovem 37 *ponere fulmina.*

29 Neceſsitas mortis priùs tardâ & maturâ ſenectâ venientis celeravit gradum & citiùs advenit.
30 Aëra apertum vel inanem ab hominibus infrequentem.
31 Sed avibus, quibus proprium eſt volare.
32 Hercules per vim deſcendit ad inferos, ut inde tricipitem Cerberum ad ſuperos protraheret. 33 Difficile eſt. 34 Cœlum ipſum affectamus, ut olim Gigantes & Phaeton. 35 Per ſtultitiam, unde noſtra vitia enaſcuntur. 36 Per noſtram impietatem. 37 Deponere fulmina quæ Jupiter effectus iratus ſumit in manus ut improbos examinet.

AD L. SEXTIVM, CONSVLAREM, Ode iv.

Amœnitate veris deſcripta, & communi moriendi conſuetudine propoſita, tanquam Epicureus ad vitam voluptuoſam, Sextium hortatur.

1 *SOlvitur* 2 *acris hyems* 3 *grata vice veris &* 4 *Favoni:*
5 *Trahuntque ſiccas* 6 *machinæ carinas.*
Ac neq; 7 *ſi m ſtabulis gaudet pecus, aut arator igni,*
Nec prata canis 8 *albicant pruinis.*
Iam 9 *Cytherea Choros ducit* 10 *Venus, imminente Luna:*
Iunctæque Nymphis 11 *Gratiæ decentes*
12 *Alterno terram quatiunt pede:* 13 *dum graves Cyclopum*
Vulcanus ardens 14 *urit officinas.*

1 Veris adventu molleſcit & relaxatur terra quæ fuerat hyemis rigore victa & aſtricta.
2 Hyems mordax & aſpera.
3 Vere in vicem redeunte, quæ viciſſitudo poſt aſperam hyemem grata eſt.
4 Zephyri qui verno tempore flare incipit.
5 Trahunt in mare ad navigandum naves ſiccas: atque ideo ficcis quòd à principio Novembris uſque ad initium Martii conquieverant extra aquam in navalibus. 6 Inſtrumenta quæ maximas habent virtutes ad moles ſuo loco movendas. 7 Ut in hyeme. 8 Albeſcunt. 9 Cythera Inſula eſt contra Cretam, in quam ferunt Venerem primùm veſtam conchâ marinâ. 10 Venus dux chori jam cum Nymphis & Gratiis ad Lunam ſaltat imminentem, id eſt, propiùs quam & ſupra caput lucentem. 11 Aglaia, Euphroſyna, Thalia. 12 Nunc hoc, nunc illo pede terram pulſant numeroſè ſaltantes. 13 Dum Vulcanus in Ætna monte cudit fulmina cum Gigantibus quorum opera & miniſterio in iis fabricandis utitur. 14 Non re vera urit, ſed Poeta vehementem ignis ardorem exprimit quo metalla liqueſcunt.

Num

Nunc decet aut viridi [15] *nitidæ caput* [16] *impedire myrto,*
Aut flore, [17] *terræ quem ferunt ſolutæ,*
[18] *Nunc & in umbroſis* [19] *Fauno decet* [20] *immolare lucis*
Seu poſcat agnam, ſive malit hœdum.
[21] *PALLIDA mors* [22] *æquo pulſat pede pauperum* [23] *tabernas,*
Regumq; turres, ô beate Sexti,
[24] *Vitæ ſumma brevis ſpem nos vetat inchoare longam.*
[25] *Iam te premet nox,* [26] *fabulæq; manes,*
Et domus [27] *exilis Plutonia,* [28] *quò ſimul meâris,*
[29] *Non regna vini ſortiere* [30] *talis,*
Nec tenerum [31] *Lycida mirabere,* [32] *quo calet juventus*
Nunc omnis, & [33] *mox virgines tepebunt.*

15 Caput tinctum & ſplendeſcens.
16 Coronare caput ſerto ex myrto aut aliis floribus concinnato.
17 Quem veris calore laxatæ producunt terræ, quæ hyemis calore fuerant conſtrictæ.
18 Anno jam exacto, *ſcil.* veris tempore.
19 Fauno ruſticorum Deo, quem quidam volunt eundem eſſe atque Pana.
20 Sacrificare vel agnam vel hœdum, patrum mavult. 21 Mors pallidos efficit. 22 Indifferenter & æquè fortiter principum fores atque pauperum caſas pulſat. 23 Domos humiliores. 24 Breve vitæ ſpatium longam ſperare vitam nos vetat. 25 Statim te opprimet mors, quæ ſecundum Epicureos, nihil habet præter tenebras. 26 Fabuloſi inferi, de quibus & Poetæ & Philoſophi tam multa fabulantur. 27 Domus tenuis & parva, ſic dicta ob manes exiles illic habitantes, qui aſpectum oculorum fugiunt nec poſſunt circumſcribi. 28 Ad quam domum ſimul ac migraveris. 29 Non eris bibendi magiſter, cui conſtituenti leges in conviviis omnes parere neceſſe erit. 30 Talorum jactu. Veneris enim jactus regem vini efficiebat. 31 Puerum mollem & delicatulum. 32 Cujus amore juvenes nunc ardent. 33 Ubi Lycidas adoleverit, virgines ejus complexu cupient potiri.

AD PYRRHAM. Ode v.

Horatius ex Pyrrhæ illecebris tanquam è naufragio enataverat, cujus amore irretitos affirmat eſſe miſeros.

QVis [1] *multa gracilis te puer in roſa*
[2] *Perfuſus liquidis urget odoribus,*
Grato Pyrrha ſub [3] *antro?*
[4] *Cui flavam religas comam*
[5] *Simplex munditie? heu quoties* [6] *fidem*
Mutatoſq; [7] *deos flebit, &* [8] *aſpera*
[9] *Nigris* [10] *æquora ventis*

1 O Pyrrha, quis puer tenero & gracili corpore, id eſt, quis adoleſcens, ætati puerili proximus te multis in roſis urget, id eſt, arctè avidéque amplectitur?
2 Delibutus unguentis quæ odores effundunt.
3 In fornice vel lupanari, ubi meretrices aliquando latebant ut alienos oculos in re pudenda fugerent, aliquando proſtabant impudicè ad captandam prædam. 4 Cujus gratia crines flavos habes religatos ut ei placeas. 5 Simplice munditie contenta abſque ſumptuoſo corporis cultu. 6 Promiſſa in levitatem & perfidiam mutata. 7 Venerem cum ſuis pediſſequis, *ſcil.* Gratiis, ritu, jocis, oſculis, aliiſque hujuſmodi quæ tales amores comitari, facileque mutari ſolent. 8 Allegoria eſt ducta à mari, ventis agitato, ſignificans meretricum blanditias more tempeſtatum mobiles eſſe & inconſtantes. 9 Tempeſtates à ventis agitatæ ſunt nigræ. 10 Per æquora ſignificat meretricem fallacem, quæ ex ſerena & placida facta eſt ſæva & implacabilis.

Emirabitur [11] *insolens,*
Qui nunc te fruitur credulus [12] *aurea:*
Qui semper [13] *vacuam, semper amabilem*
Sperat, nescius [14] *aurae*
Fallacis: [15] *miseri quibus*
Intentata nites. me tabula [16] *sacer*
[17] *Votiva paries indicat uvida*
Suspendisse [18] *potenti*
[19] *Vestimenta maris Deo.*

11 Insuetus & talem in Pyrrha meretricum amorem non expertus.
12 Te pulchrâ & amabili. Quid enim auro amabilius?
13 Qui sperat te sibi soli vacantem & paratam fore, aliis omnibus contemptis.
14 Inconstantiæ muliebris ignarus.
15 Miseri sunt ii, quibus non probata neque usu cognita fulges & amabilis videris. 16 Sacellum vel templum Neptuno dicatum. Est Allegoria ducta à naufragis qui periculo elapsi Neptuno solebant suspendere tabulam in qua naufragii casus depingebatur. 17 Quam vovi mediis in periculis, id est, Pyrrhæ blandimentis.
18 Neptuno imperium maris obtinenti. 19 Naufragi sua vestimenta, in quibus fuerant servati, Neptuno etiam consecrabant.

AD AGRIPPAM. Ode VI.

Varius tragœdiographus bella ab Agrippa gesta decantabit, Horatius verò conviviis tantùm & amoribus describendis aptus & idoneus.

Scribêris [1] *Vario fortis & hostium*
Victor, Maeonii carminis alite,
[2] *Quam rem cunque ferox navibus aut equis*
Miles te duce gesserit.
Nos, Agrippa, neq; haec dicere, nec gravem
Peleidae? stomachum, [4] *cedere nescii,*
Nec [5] *cursus duplicis per mare Ulyssei,*
Nec [6] *saevam Pelopis domum,*
Conamur, [7] *tenues grandia: dum pudor,*
[8] *Imbellisq; lyrae musa potens vetat*
Laudes egregii Caesaris & tuas
[9] *Culpâ deterere ingeni*

1 Scribêris à Vario, Maeonii carminis alite, id est, majestate carminis Homerici, vel penna & stylo carminis Homerici. vel, ab heroico Poeta cantu præditò plane Maeonio, id est, Homerico: fuit enim Homerus, aut ex Maeonia, aut Maeonis filius.
2 Quamcunque rem.
3 Iram implacabilem Achillis, Pelei & Thetide geniti.
4 Qui placari noluit.
5 Navigationes longas subdoli Ulyssis, qui aliud loquebatur, aliud sentiebat, unde à Græcis dictus est, Πολύτροπος.
6 Sævam propter varia homicidia in eadem familia perpetrata. Nam Pelops à Tantalo patre Atreus & Agamemnon ab Ægysto, Clytemnæstra ab Oreste filio est occisa. 7 Nos qui tenui fumus ingenio non audemus dicere grandia viribus nostris imparia. 8 Dum Polyhymnia Musa Lyrica (quæ potestatem habet in Lyram, imbellem nempe & ineptam ad res bellicas scribendas) me vetat deterere, id est, diminuere atque extenuare tuas & Cæsaris laudes.
9 Ingenii mei tarditate.

Quis

Quis [10] *Martem tunica tectum adamantina*
Dignè scripserit? aut pulvere Troico
Nigrum [11] *Merionem? aut* [12] *ope Palladis*
Tydiden [13] *superis parem?*
Nos convivia, nos prælia virginum,
Sectis in juvenes unguibus [14] *acrium*
Cantamus, [15] *vacui, sive quod urimur*
[16] *Non præter solitum leves.*

10 Martem, id est, viros bellicosos tectos & indutos lorica, quæ dura & solida est ut adamas.
11 Virum fortissimum, pulvere Troico squalidum & coductum.
12 Pallas semper opem tulit Diomedi Tydei filio.
13 Animo & fortitudine diis æqualem.

Nam Martem & Venerem Diomedes vulneravit. 14 Virgines & puellæ ita acres sunt in juvenes, ut tamen ungues fusos, ai repugnandum sectos habeant, ne fortè pugna sit cruenta, quod raro fit. 15 Sive quòd sumus vacui, id est, valde otiosi, sive quòd urimur, id est, aliquantulum amamus. 16 Nostro more leves & inconstantes, quod amatoribus proprium est & usitatum.

AD MVNATIVM PLANCVM consularem. Ode vii.

Alii alias laudant civitates & regiones, Horatius verò reliquis anteponit Tybur, ubi natus est Plancus, quem ad diluendas vino curas cohortatur.

Laudabunt alii [1] *claram Rhodon, aut* [2] *Mitylenen,*
Aut [3] *Ephesum,* [4] *bimarisve Corinthi*
Mœnia: vel Baccho [5] *Thebas, vel Apolline* [6] *Delphos*
Insignes aut Thessala [7] *Tempe.*
[8] *Sunt quibus unum opus est, intactæ Palladis* [9] *urbem*
Carmine [10] *perpetuo celebrare, &*
[11] *Undique decerptam fronti præponere olivam.*
[12] *Plurimus, in Junonis honorem,*
Aptum dicit [13] *equis Argos, ditesque* [14] *Mycenas.*

1 Rhodon claram propter elegantem structuram trium civitatum quæ sunt in eadem insula, aut claram, i. præclaram portubus, viis, mœnibus, legum præstantia, &c. aut claram, i. semper illustratam radiis Solis, qui puellæ Rhodiæ amore captus, Insulam ab eo nominavit Rhodon.

2 Mitylene urbs est in Lesbo. 3 Nobilissimam civitatem ab Amazonibus extructam & magnæ Dianæ templo nobilitatam. 4. Corinthus dicitur bimaris, quod hinc Ionio, hinc Ægeo mari cingitur. 5 Thebæ urbs est in Bæotia à Cadmo ædificata, cujus filia Semele Bacchum peperit ex Jovis complexu. 6 Nobile fuit Delphis Apollinis oraculum. 7 Loca amœnissima Thessaliæ. 8 Sunt Poetæ, quibus unicum opus est. 9 Athenas Minervæ inviolatæ urbem. 10 Carmine non interrupto, ut aliud laudent. 11 Frontem Oliva coronare cujus foliis undique, i. circumcirca detonsa & breviora facta majorem addunt ornatum. Aliis alia lectio magis arridet, viz. *undique decerpta fronti præponere Olivam.* Ut sit sensus: Omnibus omnium locorum & terrarum frondibus Olivam anteponere quæ Palladis est propria. 12 Plurimi, i. multi dicunt. 13 Argos equis nutriendis idoneum. Unde Homerus appellat Ἄργος ἱππόβοτον. 14 Urbem opulentam in qua regnavit Agamemnon, à Mycena Nympha sic appellatam.

Me nec tam 15 *patiens Lacedæmon,*
Nec tam 16 *Lariſſæ* 17 *percuſſit campus opimæ*
Quàm 18 *domus Albuneæ reſonantis,*
19 *Et præceps Anio, &* 20 *Tiburni lacus, & uda*
21 *Mobilibus pomaria rivis.*
22 *Albus ut* 23 *obſcuro deterget nubila cœlo*
Sæpe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos: ſic tu ſapiens finire memento
Triſtitiam vitæque labores
Molli Plance 24 *mero,* 25 *ſeu te fulgentia* 26 *ſignia*
Caſtra tenent, ſeu denſa tenebit
Tiburis umbra tui. Teucer 27 *Salaminaque patremque*
28 *Quum fugeret, tamen uda Lyæo*
29 *Tempora* 30 *populeâ fertur vinxiſſe corona,*
Sic triſtes affatus amicos:
Quò nos cunque feret 31 *melior fortuna parente,*
Ibimus, O ſocii comitesque.
Nil deſperandum Teucro duce & 32 *auſpice Teucro,*
33 *Certus enim promiſit Apollo*
34 *Ambiguam tellure nova Salamina futuram.*
O ſortes 35 *pejoraque paſſi*
Mecum ſæpe viri, nunc vino pellite curas:
Cras ingens 36 *iterabimus æquor.*

15 Lacedæmon dicitur patiens ob ſevéram diſciplinam, uſi pueri ad Dianæ aram ſortis flagellati uſque rum ſanguis è viſcéribus exiret, ne ingemuerunt quidem.
16 Lariſſa eſt urbs in Theſſalia, à qua & Achilles Lariſſæus dictus eſt.
17 Permovit, affecit.
18 Nemus delectabile, Albuneæ Nymphæ nimirum cum fonte conſecratum.
19 Fluvius Anio de celſo ſcopulo multam aquam deorſum effundens.
20 Tiburnus primum Tiburis conditor dicebatur.
21 Pomaria diſcurrentibus rivis irrigua.
22 Notus ſerenus.
23 Cœlo caliginoſo
24 Vino ſuavi.
25 Sive militiæ, ſive domi tuæ eris.
26 Aquila, Draconе aliiſque id genus ſignis militaribus.
27 Civitatem Telamonis qui duos habuit filios, Teucrum & Ajacem.
28 Quamvis fugerit. 29 Caput vino madidum. Lyæus nomen Bacchi, ponitur pro vino. 30 Corona ex frondibus populi arboris, quæ animi fortitudinem denotat. 31 Melior quia fortuna mihi patriam dabit, ac pater Telamon negavit. 32 Me Teucro hortante. 33 Apollo non fallax aut mentiens. 34 Promiſit duas fore Salaminas, quarum altera nunc eſt in Attica, alteram ego & vos condemus in Gypro. 35 O paſsi graviora. *Virgil.* 36 Iterum navigabimus.

AD LYDIAM. Ode viii.

Juvenem Sybarin Lydiæ amore perditum, & voluptatibus colliquefactum notat.

1 *Lydia dic, per omnes*
Te deos oro, 2 *Sybarin cur properes* 3 *amando*

1 Meretrix delicatula non vulgaris formæ.
2 Juvenem mollem. 3 Dum tui amore captus eſt.

4 *Perdere?*

4 *Perdere? cur apricum*
Oderit 5 *campum,* 6 *patiens pulveris atque ſolis?*
Cur neque 7 *militaris*
Inter æquales equitet, 8 *Gallica nec* 9 *lupatis*
10 *Temperet ora frænis?*
Cur timet flavum Tyberim 11 *tangere?* 12 *curoliva*
Sanguine 13 *viperino*
Cautiùs vitat? neque jam livida geſtat 14 *armis*
Brachia: ſæpe 15 *diſco,*
16 *Sæpe trans finem jaculo nobilis expedito?*
17 *Quid latet? ut marinæ*
18 *Filium dicunt Thetidis* 19 *ſub lachrymoſa Trojæ*
Funera: 20 *ne virilis*
Cultus in cædem & 21 *Lycias proriperet catervas.*

4 Ejus bona abligurire & corporis vires frangere.
5 Campum Martium cur oderit?
6 Quum poſsit pati pulverem & ſolem & alios etiam labores militares.
7 Militarem in morem.
8 Gallicorum equarum ora.
9 Frænis inſtar lupinorum dentium aſperis & inæqualibus.
10 Moderetur & ſibi parere doceat.
11 Tyberim tranare.
12 Cur luctam horret? luctaturi unctantur unguento quod ex cera fit oleo ſubacta. 13 Sanguine venenoſo. 14 Frequenti armorum pondere. 15 Diſco nobilitatus, qui quidem ludus erat primò Græcus, deinde à Græcis tranſlatus ad *Romanos*. 16 Sæpe ultra terminum, jaculo fortiter & expeditè emiſſo. 17 Cur non prodit Sybaris in publicum, ſed inter meretrices latet & emolleſcit? 18 Achillem, qui à matre Thetide habitu puellari indutus ne agnoſceretur, in Inſulam Scyrum ad Diomedem eſt deductus. 19 Paulò ante everſionem Trojæ. 20 Ne veſtitus virilis eum in bellum Trojanum protraheret. 21 Ponuntur Lycii pro Trojanis, quibus opem ferebant, ſic cognominati à Lyco Pandionis filio.

AD THALIARCHVM.
Ode ix.

Quo magis ſævit hyems, eò magis voluptati indulgendum.

Vides ut alta 1 *ſtet nive candidum*
2 *Soracte: nec jam ſuſtineant* 3 *onus*
Sylvæ 4 *laborantes: geluque*
Flumina 5 *conſtiterint acuto?*
Diſſolve frigus, ligna ſuper foco
6 *Largè reponens: atque* 7 *benigniùs*
Deprome quadrimum Sabina

1 Vides ut Soracte cooperiatur, *vel* è longinquo appareat nive plenum.
2 Mons in Faliſcis, quem hodie appellant montem Divi Sylveſtris, eo quod in ejuſdem montis ſpelunca ad plurimum tempus ſe continuiſſe dicitur.
3 Nivis pondus. 4 Oneris magnitudine laborantes. 5 Fulmina vi frigoris congelata à curſu deſiſtunt ſuperne. 6 Copioſe pro foci magnitudine. 7 Largiùs quàm ſolebas, prome de dicta Sabina vinum quadrimum, i. quatuor annorum.

O Thaliarche Merum [8] *diota.*
[9] *Permitte divis cætera: qui* [10] *simul*
Stravere ventos æquore [11] *fervido*
Depræliantes, nec cupressi,
Nec veteres [12] *agitantur orni.*
QVID sit futurum cras, fuge quærere: &
[13] *Quam fors dierum cunque dabit,* [14] *lucro*
Appone, nec dulces amores
Sperne [15] *puer, neque tu* [16] *choreas:*
[17] *Donec virenti canities abest*
Morosa, nunc & [18] *campus & areæ,*
Lenesque [19] *sub noctem* [20] *susurri*
[21] *Composita repetantur hora:*
[22] *Nunc & latentis proditor intimo*
Gratus puellæ risus ab angulo,
[23] *Pignusque direptum lacertis,*
Aut digitis malè pertinaci.

8 Diota est vas vinarium duas habens ansas, quadraginta & octo sextarios capiens.
9 Committe cætera Deorum curæ & procurationi.
10 Simul ac, i. posteaquam ventos inter se concertantes compresserunt.
11 Mari concitato, ut solet aqua in aheno fervens.
12 Non commoventur.
13 Quemcunque diem tibi dabit fors, i. fortuna, seu potius Dei voluntas.
τόχη δαίμονος.
14 In lucro deputa.
15 Dum puer es, adolescens, juvenis.
16 Chorea dicitur à choro, ubi junctis manibus saltatur.
17 Quamdiu tibi juveni & adhuc virentis ætatis canities (i. senectus) abest querula. 18 Campus Martius & areæ, i. loca in quibus Rom. juventus se exercebat. 19 Paulo ante noctem. 20 Colloquia quæ edi solent ab amantibus voce leni & submissa. 21 Hora constituta iterum atque iterum à te usurpentur. 22 Et nunc repetatur à te gratus risus, proditor & index puellæ latentis, i. in angulum se abdentis ac delitescere simulantis. Ridet enim puella ne diu quæratur, sed ut se ipsa prodat. 23 Armilla vi avulsa ex lacertis, aut annulus à digito malè, i. parum pertinaciter retinente. Nam fingunt puellæ se velle retinere quod cupiunt sibi adimi.

AD MERCVRIVM.
Ode x.

Quem laudat à facundia, à parentibus, à palæstræ & lyræ inventione, à maxima in furando calliditate, atque ab iis, quibus fungitur muneribus.

MErcuri [1] *facunde, nepos* [2] *Atlantis,*
Qui [3] *feros cultus hominum recentum*
[4] *Voce formâsti* [5] *catus, & decoræ*
More [6] *palæstræ:*

1 Eloquentiæ Deus & orationis inventor.
2 Maia Atlantis filia Mercurium peperit ex Jove.
3 Agrestes hominum primorum mores. 4 Eloquentia vel musica conformavisti. 5 Quasi cautus. 6 Palæstra Græci exercebantur ad tuendam corporis valetudinem.

Te

Te canam, magni Iovis & [7] deorum
Nuncium, curvæque lyræ [8] parentem:
[9] Callidum, quicquid placuit joco so
Condere furto.
Te [10] boves olim nisi reddidisses
Per dolum [11] amotas, [12] puerum minaci
Voce dum terret, [13] viduus pharetra,
[14] Risit Apollo.
Quin & [15] Atridas [16] duce te superbos,
Ilio dives Priamus relicto,
[17] Thessalosque ignes & [18] iniqua Troja
Castra [19] fefellit.
Tu pias lætis animas reponis
[20] Sedibus: [21] virgáque [22] levem coerces
Aurea turbam, [23] superis deorum
Gratus & imis.

7 Reliquorum deorum interpretem.
8 Lyræ inventorem.
9 Astutum & ingeniosum ad furtum occultandum, quod jocum assumq; concitaret.
10 Boves Admeti Regis, quos Apollo divinitate privatus pascebat.
11 Abactas & furtim ademptas.
12 Te, qui puerilem formam assumpseras dum terreret minis.
13 Privatus pharetra.
14 Ridendum sibi putavit.
15 Agamemnonem & Menelaum.
16 Qui te ducem Priamo præbebas.
17 Thessalicas excubias.
18 Castra Trojanis inimica. 19 Sic latuit, ut à nemine cognitus ac te visus quidem fuerit. 20 Campis Elysiis. 21 Caduceo quo Mercurius animas deducit ad inferos. 22 Incorpoream animarum multitudinem. 23 Diis superis & inferis gratus.

AD LEVCONOEN.
Ode xi.

Hortatur Leuconoën omissâ futurorum curâ, voluptati indulgere, argumento à vitæ brevitate & celeritate ducto.

TV nè quæsieris scire (1 nefas) quem mihi, quem tibi
2 Finem dî dederint, Leuconoe: nec 3 Babylonios
Tentáris numeros, 4 ut melius quicquid erit pati
(Seu plures 5 hyemes, seu tribuit Iupiter ultimam:
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum) sapias, 6 vina liques: & 7 spacio brevi
Spem longam reseces: dum loquimur, fugerit invida
Ætas, 8 carpe diem, 9 quàm minimùm credula postero.

1 Impossibile est, vel malum est.
2 Vitæ terminum.
3 Mathematicos, qui Astrologiam invenisse dicuntur.
4 Ut sapias melius pati quicquid acciderit.
5 Annos.
6 Ut vina promas & fundas. Aut ut vina percoles: vina enim percolata sunt delicatiora. 7 Et quum breve sit vitæ spatium, ne spem differas in longum. 8 Fruere die presenti. 9 Nullam pene fidem adhibens diei futuro.

AD

AD AVGVSTVM. Ode xii.

Collaudatis diis, heroibus, utriſque aliquot claris, tandem ad divinas Auguſti laudes deſcendit.

1 Quem virum aut heroa lyra vel 2 acri
Tibia ſumes celebrare 3 Clio?
Quem deum? cujus 4 recinet jocoſa
Nomen 5 imago,
Aut in umbroſis 6 Heliconis oris,
Aut ſuper 7 Pindo, gelidove in 8 Hæmo?
Unde 9 vocalem temerè inſequutæ
Orphea ſylvæ,
10 Arte materna rapidos morantem
Fulminum laſſus, celereſque ventos,
11 Blandum & auritas 12 fidibus canoris
Ducere quercus.
Quid 13 prius dicam ſolitis parentum
Laudibus? qui res hominum ac deorum,
Qui mare & terras, variiſque mundum
14 Temperat 15 horis?
16 Unde nil 17 majus generatur ipſo,
Nec viget quicquam ſimile aut 18 ſecundum:
19 Proximos illi tamen occupavit
20 Pallas honores.
Præliis 21 audax, neque te ſilebo
Liber, & ſævis inimica 22 virgo
Belluis: nec te metuende 23 certâ
Phœbe ſagittâ.
Dicam & 24 Alciden, 25 puroſque Ledæ,
26 Hunc equis, 27 illum ſuperare pugnis

10 Clio, quem virum fortem aut heroa ſemideum ſuſcipies celebrandum?
2 Tibia acriter ſonante.
3 Una ex novem Muſis.
4 Reſonabit.
5 Echo vocis imago, quæveluti lubens reſpondet.
6 Helicon eſt mons Bœotiæ, non procul à Parnaſſo, Apollini ſacer & Muſis, unde Muſæ appellatæ ſunt Heliconiades.
7 Monte Arcadiæ.
8 Monte Thraciæ.
9 Orphea ſororum & ſecundum Poetam (Calliopes & Apollinis filium) ſylvæ ſequutæ ſunt temere, i. αὐτομάτως ſua ſponte & confuſe.
10 Muſica.
11 Et adeò blandum ut quocunque voluerit poſsit ducere quercus auritas, i. ſenſu audiendi præditas.
12 Cythara canora.
13 Quid potiùs dicam quàm ſolitas & ab omnibus decantatas laudes parentis, ſ. Jovis?
14 Regit, vel temperatum efficit.
15 Quatuor anni temporibus, Vere, Æſtate, Autumno, Hyeme. 16 A quo Deo. 17 Quia Deus eſt optimus Maximus. 18 Nihil Jovi eſt ſecundum, quia nullus ordo eſſe poteſt inter finitum & infinitum. 19 Pallas proxima eſt Jovi, ſed longo intervallo proxima. 20 Minerva non è muliere concepta, ſed Jovis cerebro nata, vera & divina ſapientia. 21 Bacchus, *ad prælia tyrdit inermes*, dictus Liber quòd animum curis liberat. 22 Diana venatrix. 23 Adeò certa eſt & inevitabilis Phœbi ſagitta, ut ſemper id feriat quod petit. 24 Herculem, Jovis & Alcmenæ filium. 25 Filios Ledæ. 26 Nempe Caſtorem equeſtri prælio nobilitatum. 27 Et Pollucem pugna pedeſtri inſignem.

Nobilem

Nubilem: 28 *quorum simul alba nautis*
Stella refulsit.
29 *Defluit saxis agitatus humor:*
30 *Concidunt venti*: 31 *fugiuntq; nubes*:
Et 32 *minax (quòd sic* 33 *volucre) ponto*
Unda recumbit.
34 *Romulum post hos prius, an* 35 *quietum*
Pompili regnum memorem, an 36 *superbos*
Tarquinii 37 *fascis, dubito, an* 38 *Catonis*
Nobile letum.
39 *Regulum, &* 40 *Scauros, animæq; magnæ*
41 *Prodigum Paulum, superante* 42 *Pœno,*
43 *Gratus insigni referam camœna,*
44 *Fabriciumque:*
45 *Hunc, &* 46 *incomptis* 47 *Curium capillis*
Utilem bello 48 *tulit, &* 49 *Camillum*
50 *Sæva paupertas, &* 51 *avitus apto*
52 *Cum lare fundus.*
Crescit 53 *occulto velut arbor ævo*
Fama 54 *Marcelli*: *micat inter omnes*
55 *Iulium sidus, velut* 56 *inter ignes*
Luna minores.
Gentis humanæ 57 *pater atq; custos,*
Orte Saturno, tibi cura magni

28 Quorum stella serena simul atque nautis apparuit.
29 Fluit de saxis humor ex nive geluve in aquam resolutus.
30 Venti desinunt flare.
31 Nubes in fugam vertuntur.
32 Unda nautis minans naufragium quiescit quæ vento intumuerat.
33 Filii Ledæ Castor & Pollux fic volunte.
34 Romæ conditorem.
35 Numa Pompilius à Romulo secundus Romanorum Rex, regnum armis paratum, Religione, justitia & bonis moribus stabilivit.
36 Magnificos & excellentes honores Tarquinii Prisci, non Tarquinii Superbi, commemoratu certè indigni propter Lucretiæ constupratio-nem.
37 Virgarum fasces, quos securibus alligatos lictores primum ante Reges, postea ante Consules

ad populi terrorem portabant. 38 Catonis Uticensis, qui violentas manus sibi intulit, ne vultum tyranni aspiceret, ut inquit Cicero. 39 Regulum Carthaginenses resectis palpebris illigatum in machina perpetuis vigiliis necauerunt. 40 Quorum clara extitit virtus in reipub. administranda. 41 Paulum vitæ contemptorem, qui animam protulit ad Gannas, ubi cum quadraginta & quinque Romanorum millibus est occisus. Vide Livium. 42 Hannibale. 43 Libens ut memor meritorum Pauli in patriam. 44 Fabritium ter Consulem, de cujus abstinentia, continentia, severitate, aliisque egregiis animi dotibus, vide Plutarch. & Valer. Maxim. 45 Fabritium. 46. Capillis impexis. Turpe est viro bellicoso comam habere comptam & calamistratam. 47 Curius Samnitibus magnum auri pondus sibi afferentibus dixit, *Se malle aurum habere ibus imperare quam possidere.* Protulit, produxit. 49 Camillus sexto mense post Romam à Gallis captam, eos ex Italia expulit. 50 Paupertas aspera & perpessu difficilis. 51 Fundus à suis majoribus sibi relictus. 52 Cum domo non sumptuosa sed quæ fundum deceat. 53 Occulte, veluti arbor quæ temporis progressu increscit hominibus non advertentibus. 54 Marcellus quinquies Consul fuerat, tandem verò ab equitatu Hannibalis circumventus est & occisus. 55 Stella cometa quæ visa est septem noctes post Cæsarem occisum, & credebatur esse Cæsaris anima in cœlum subvolans. 56 inter stellas. 57 Jupiter.

Cæsaris

Cæsaris [58] *fatis data:* [59] *tu secundo*
Cæsare regnes.
Ille seu Parthos [60] *Latio imminentis*
[61] *Egerit justo domitos triumpho,*
Sive subjectos Orientis oris
[62] *Seras & Indos:*
[63] *Te minor latum reget æquus orbem.*
[64] *Tu gravi curru quaties olympum,*
[65] *Tu parum castis inimica mittes*
Fulmina lucis.

58 Per fata juxta Stoicorum opinionem, qui deos immortales fatis obligari voluit ad observanda eorum statuta. 59 Ita regnes, ut Cæsar Augustus sit secundus post te, scilicet ut tu in cœlo regnes, Cæsar in terris. 60 Insidiantes Latio, quod hic ponitur pro toto Imperio Romano. 61 Seu subegerit, vel in triumphum duxerit. 62 Populos in Æthiopia apud quos altissimæ sunt arbores, quæ non solum folia sed lanam etiam proferunt tenuissimam, ex qua conficiunt vestimenta. 63 Ille æquus, id est, non invidens tibi, sed æquo animo ferens tuum in cœlo imperium te minor, id est, se inferiorem te gerens, reget terras. 64 Tu tonabis, nam ex Jovis curru cœlum quatiente vulgus opinatur tonitru fieri. 65 Tu mittes inimica, id est, tristia fulmina parum castis lucis, id est, lucis contaminatis & pollutis.

AD LYDIAM. Ode xiii.

Molestè fert Telephum rivalem sibi à Lydia anteponi.

Quum tu Lydia [1] *Telephi*
Cervicem [2] *roseam,* [3] *cerea Telephi*
Laudas brachia, [4] *væ, meum*
Fervens [5] *difficili* [6] *bile* [7] *tumet jecur,*
Tunc nec [8] *mens mihi, nec* [9] *color*
Certa sede manet: [10] *humor & in genas*
[11] *Furtim labitur,* [12] *arguens*
[13] *Quàm lentis penitus macerer ignibus.*
[14] *Vror, seu tibi candidos*
Turparunt humeros [15] *immodicæ mero*
Rixæ sive [16] *puer furens*
[17] *Impressit* [18] *memorem dente labris notam.*
Non, [19] *si me satis audias,*
Speres [20] *perpetuum, dulcia* [21] *barbarè*

1 Rivalis sui. 2 Cervicem pulchrâ instar Rosæ. 3 Brachia flexibilia, ceræ similia. 4 Interjectio est, dolentis. 5 Tumet jecur ira implacabili quæ facile sedari non potest. 6 Cholerâ quâ incalescente in iram insurgimus. 7 Turgescit Cystis fellis jecinori annexa, quæ bilis est receptaculum. 8 Ratio. Nam amantes sunt amentes. 9 Animi perturbatio colorem variat, & pallida res amor est. 10 Lachrymæ doloris interni indicium. 11 Antequam advertam & me invito. 12 Demonstrans. 13 Quàm languidis flammis amoris intus tabescam. 14 Aspectu crucior. 15 Rixæ ultra modum progredientes mero. i. per ebrietatem. 16 Telephus ardens libidine. 17 Momordit tibi labra. 18 Ne amoris sui obliviscare. 19 Si mihi credis. 20 Non speres perpetuum tibi fore amatorem. 21 Inhumaniter.

Ledentem

Ledentem oſcula, quæ Venus
Quinta parte ſui nectaris imbuit.
FOELICES ter & amplius
Quos irrupta tenet copula, nec malis
Divulſus querimoniis
Suprema citiùs ſolvet amor die.

21 Quæ oſcula Venus quinta parte ſuæ ſuavitatis, i. concubitu replevit. Quinque etenim ſunt partes amoris, Aſpectus, colloquium, tactus, oſculum, concubitus. 23 Tèrque quaterque: 24 Indiſſolubilis conunctio. 25 Nec amor divulſus malis querimoniis. i. litibus & rixis ſolvet ultima die citiùs, id eſt, ante mortem.

AD REMPVBLICAM BELLVM civile reparantem. Ode xiiii.

O Navis, referent in mare te novi
Fluctus: o quid agis? fortiter occupa
Portum. nonne vides ut
Nudum remigio latus,
Et malus celeri ſaucius Africo,
Antennæq; gemant? ac ſine funibus
Vix durare carinæ
Poſſint imperioſius
Æquor? non tibi ſunt integra lintea,
Non dii, quos iterum preſſa voces malo.
Quamvis Ponticæ pinus,
Sylvæ filia nobilis,
Jactes & genus & nomen inutile.
Nil pictis timidus navita puppibus
Fidit. tu niſi ventis
Debes ludibrium, cave.
Nuper ſollicitum quæ mihi tædium,
Nunc deſiderium, curaq; non levis,

1 O Reſpub. Tota hæc Ode eſt Allegorica. 2 In periculum. 3 Bellum civile redintegratum. 4 Quam male agis? 5 Pacem & tranquillitatem. 6 Nudatum remigiis, i. ut Reſpublica deſtituta eſt militibus? 7 Malus arbor eſt, cui velum annectitur. Ponitur hic allegoricè pro Ægyptio Rege à quo Pompeius eſt obtruncatus. 8 Peſſractus Africo, i. gravi bello. 9 Senatores & viri principes. 10 Sine pecuniis belli nervis. 11 Perferre. 12 Severiorem civilis belli tempeſtatem. 13 Integra vela, i. integri exercitus. 14 Dii tutelares, ut Caſtor & Pollux, ſeu quivis alius Deus, quod erat Navis inſigne. 15 Quos nunc ſub Octaviano tu oppreſſa invoces. 16 In Ponto magna eſt arborum copia unde naves fiant. 17 Quamvis generis claritate & antiquitate glorieris. 18 Et famam quæ tibi nil proderit. 19 Non navis picturæ, ſed robori & ornamentis fidunt nautæ: ſic milites non in generis ſplendore, ſed armis & exercitu ſpem collocant. 20 Niſi vis fieri ludibrio ventis, i. inflatis & ambitioſis ducibus. 21 Noli ampliùs movere bellum. 22 O reſpub. quæ mihi ex tuis malis ſollicitudinem & tædium induxeras. 23 Quæ nunc mi ob ſeſtem tui deſiderio afficis.

Inter-

24 Cyclades longè apparentes.
25 Suadeo ut fugias periculorum angustias quibus te facilè extricare non possis. 26 Cycladæ sunt insulæ in mari Ionio, numero 53. S appellatæ, quod in cycli formam disponuntur.

Interfusa [24] *nitentes*
Vites æquora [25] *Cycladas.* [26]

NEREI VATICINIVM DE RVINA Troiæ. Ode xv.

1 Paris.
2 Navibus fabricatis in Ida Phrygiæ monte, ubi Paris fuit educatus.
3 Perfidus quia jura hospitalitatis fregerat.
4 Otio molesto compressit ventos ne spirarent, nihil enim ventis magis est ingratum quàm non flare.
5 Fata luctuosa non solùm Paridi, sed omnibus etiam Trojanis.
6 Deus marinus Ponti filius, à mendacio alienus.
7 O Pari, tu quidem malis auspiciis ad domum paternam ducis Helenam.
8 Quam Græcia cum magno exercitu requiret.
9 Omnibus jurejurando in portu Aulidis obstrictis ad unanimiter dimicandum donec Helenam essent nacti. 10 Dissolvere illicitas nuptias & evertere antiquum Priami regnum. 11 Dolentis est. 12 Labor bellicus. 13 Quantas strages commoves Trojanæ genti quæ olim dicta est Dardani à Dardano qui vixit tempore Moysis, Anno mundi 1738. 14 Scutum Palladis. 15 Furorem belli. 16 Frustra. Nam Venus eum non sit bellicosa, non potest esse Pari præsidio. 17 Animosus. 18 Ornabis capillum. 19 Cythara bello non apta est, sed mensæ est ad hilaritatem. 20 Nequicquam suis numerum aptum carmen ad imbellem citharam canes, *vel*, nequicquam distribues carmina alternatim, ut solent citharœdi, qui dum carmina canunt, modo sua voce, modò lyræ sono utuntur. 21 Hastas odiosas thalamo nuptiali propter copulæ disiunctionem. 22 Sagittas Cretenses. ex Gnossos urbe Cretæ quæ olim claruit arte sagittandi. 23 Strepitum pugnantium. 24 Celerem ad sequendum : erat Ajax tam celer pedibus, ut nemo fugiens eum evaderet. 25 Serò crines tuos adulteros olim unguentis delibutos, pulvere deturpabis, i. sero tandem traheris mortuus.

[1] PAstor quum traheret per freta navibus
[2] Idæis Helenam [3] perfidus hospitam,
[4] Ingrato celeres obruit otio
Ventos, ut caneret [5] fera
[6] Nereus fata. [7] Mala ducis avi domum,
[8] Quam multo repetet Græcia milite,
[9] Conjurata tuas [10] rumpere nuptias,
Et regnum Priami vetus.
[11] Ebeu quantus equis, quantus adest viris
[12] Sudor : quanta moves [13] funera Dardanæ
Genti ! jam Galeam Pallas & [14] ægida
Curruſque & [15] rabiem parat.
[16] Nequicquam, Veneris præsidio [17] ferox
[18] Pectes cæsariem : grataque fœminis
[19] Imbelli cythara carmina [20] divides :
Nequicquam Thalamo [21] graves
Hastas, & calami spicula [22] Cnossii
Vitabis, [23] strepitumq, & celerem [24] sequi
Ajacem : tamen heu [25] serus adulteros
Crines pulvere collines.

Non

Non [26] *Laertiaden, exitium tuæ*
Gentis, non [27] *Pylium Nestora vestigis?*
[28] *Vrgent impavidi te Salaminius*
[29] *Teucerque & Sthenelus* [31] *sciens*
Pugnæ: sive opus est imperitare equis,
Non auriga piger: Merionem quoque
Nosces, ecce furit te reperire atrox
[33] *Tydides, melior patre:*
[34] *Quem tu, cervus uti vallis in altera*
Visum parte lupum graminis immemor,
[35] *Sublimi fugies, mollis anhelitu,*
Non hoc pollicitus [36] *tuæ.*
[37] *Iracunda diem* [38] *proferet Ilio,*
Matronisque Phrygum classis Achillei.
[39] *Post certas hyemes uret* [40] *Achaicus*
Ignis [41] *Iliacas domos.*

26 Ulyssem Laertis filium.
27 A Pylo urbe Nestor denominatur Pylius.
28 Insequuntur.
29 Teucer qui in Cypro condidit Salamina.
30 Cæpnei filius, unus eorum qui in equo Trojano se abdiderunt.
31 Doctus ad pugnandum & equorum promptissimus moderator.
32 Vide supra Od. 6.
33 Diomedes patre suo Tydeo fortior & valentior.
34 Quem tu homo mollis & luxuriosus fugies sic ut cervus fugit lupum visum in altera parte vallis:
35 Anhelitu qui ex alto pectore ducitur. 36 Tuæ Helenæ, cui multa de te glorioſe jactaveras. 37 Iracunda classis Achillei (propter ereptam sibi Briseida) proferet diem Ilio matronisque Phrygum. 38 Prorogabit tempus, id est, bellum Trojanum producet & retardabit. 39 Post annos novem à fatis certo decretos. 40 Ignis Græcus, nam Achaia est pars Græciæ. 41 Domos Trojanas.

AD AMICAM.
Ode xvi.

Palinodiam canit. Nam veniam petit à puella quam Iambis lacerat: culpamque transfert in iram, cujus vim indomitam describit.

O Matre pulchrâ filia[1] *pulchrior,*
[2] *Quem criminosis cunque voles modum*
Pones Iambis: 3 sive flamma,
Sive mari libet 4 Adriano,
Non 5 Dindymene, 6 non adytis quatit

1 Nunquid mulier hanc Laudem agnoverit, ut dicatur pulchra pulchrior?
2 Quemcunque voles modum, Quamcunque voles rationem inscribes ad mordaces Iambos meos abolendos quos in te scripsi. 3 Sive Iambos exurere voles, sive in mare dejicere. 4 Mare Adriaticum ponitur pro quovis mari. 5 Dea Cybele Dindymene dicta à Dindymis Phrygiæ monte, in quo sacra sibi per Corybantes instituit. 6 Non ex adytis, locis templi sacris & secretis, ad quæ nulli nisi sacerdoti fas erat accedere.

Mentem

Mentem sacerdotum [7] *incola Pythius,*
Non Liber [8] *æquè: non* [9] *acuta*
Sic geminant [10] *Corybantes æra,*
Tristes ut iræ: quas neque [11] *Noricus*
Deterret ensis, nec mare naufragum,
Nec sævus ignis, nec tremendo
Jupiter ipse [12] *ruens tumultu:*
Fertur [13] *Prometheus addere* [14] *principi*
Limo [15] *coactus particulam* [16] *undique*
Defectam [17] *& insani Leonis*
Vim [18] *stomacho apposuisse nostro.*
Iræ [19] *Thyesten exitio gravi*
[20] *Stravere: & altis urbibus* [21] *ultimæ*
Stetêre causæ cur perirent
Funditùs, imprimeretque muris,
Hostile [22] *aratrum exercitus* [23] *insolens.*
[24] *Compesce mentem,* [25] *me quoque* [26] *pectoris*
Tentavit in dulci juventa
Fervor, & in celeres iambos
Misit [27] *furentem:* [28] *nunc ego mitibus*
Mutare quæro tristia, [29] *dum mihi*
Fias [30] *recantatis amica*
Opprobriis, [31] *animumque reddas.*

7 Apollo qui in dandis oraculis mentem sacerdotis incolit, i. quatit, movet, cogit.
8 Non æquè sed vehementiùs ira animos hominum commovet, quàm Cybele, Apollo aut Liber concutit mentem sacerdotum.
9 Tympana acutè sonantia.
10 Sacerdotes Cybeles, quæ tympanorum pulsu & cornuum cantu Jovis vagitum celabant Saturnum.
11 Noricus, pro quovis ense. In Norico (quam regionem plerique nunc appellant Bavariam) optimi fiunt gladii ex ferro probatissimo. Homo iratus neque enses, neque quodvis aliud periculum extimescit.
12 Descendens cum fulmine tremendo.
13 Iapeti & Clymenæ filius propter singularem ingenii excellentiam hominem primum ex limo finxisse existimatur, animum vero ex particulis aliorum animalium undique dissectis illi indidisse. Nam à Leone iracundiam, à Sue libidinem, à Vulpe astutiam, & ab aliis aliud mutuatus est. 14 Primo homini ex limo efformato. 15 Necessitate compulsus, quòd in bestiis fingendis omnes naturæ facultates consumpsisset. 16 Ex omnibus animalibus. 17 Et rabidi leonis furorem. 18 Hinc dicunt Latini, stomachum movere, pro iratum facere, & stomachari, pro irasci. 19 Thyesti suos filios frater Atreus edendos apposuit, eò quod Thyestes cum Atrei uxore concubuisset. 20 Dejecere de statu. 21 Extrema fuerint causæ usque ad eversionem. 22 Urbs tum esse desinit, cum in ea aratrum sit circumductum: aratro etiam prisci in condendis urbibus utebantur. *Interea Æneas urbem designat aratro. Virgil.* 23 Exercitus superbus, quia victoria naturâ insolens est & superba. 24 Comprime animum, nec me imitare quem pœnitet iræ. 25 Excusat se Horatius conferens iræ causam in adolescentiæ fervorem. 26 Ira est ebullitio sanguinis circa cor. 27 Propter iram. 28 Nunc studeo mitia persequi, tristia relinquere. 29 Ea conditione ut fias mihi amica. 30 Recantatis convitiis atque maledictis, quibus tu me etiam laterâsti. 31 Atque ea conditione ut me in spem ducas tecum in gratiam redeundi.

AD

AD TYNDARIDEM.
Ode xvii:

Invitat eam in Lucretilem, multa ostendens commoda quæ ex eo percipiet.

1 VElox amœnum sæpè 2 Lucretilem
3 Mutat Lycæo Faunus: & igneam
4 Defendit æstatem capellis
Usque meis, 5 pluviósque ventos.
6 Impunè tutum per nemus arbutos
Quærunt latentes, & thyma 7 deviæ
8 Olentis uxores mariti:
Nec viridis metuunt colubros,
Nec Martiales 9 hædilia lupos:
10 Utcunque dulci Tyndari fistula
Valles, & 11 Usticæ cubantis
12 Lævia 13 personuere saxa.
Dii metuentur: diis pietas mea
Et 14 Musa cordi est. 15 hinc tibi copia
Manabit ad plenum 16 benigno
Ruris honorum opulenta cornu.
Hic 17 in reducta valle, 18 canicula
Vitabis æstus: & fide 19 Teïa.
20 Dices laborantes 21 in uno
Penelopen 22 vitreamque Circen,
Hic innocentis pocula Lesbii

1 Carmina pedes habent Fauni velocitati accommodos.
2 Lucretilis mons est in Sabinis, in cujus valle villam habuit Horatius amœnissimam.
3 Sæpe demigrat in Lucretilem ex Lycæo, qui mons est in Arcadia, in quo sacra Fauno vel Pani pastorum Deo celebrabantur.
4 Prohibet æstum fervidum à meis capellis usque, i. semper.
5 Ventos pluviam ferentes.
6 Sine damno.
7 Olentis mariti uxores deviæ, i. capellæ errantes de recta via quærunt arbutos, &c.
8 Fœtentis capri, qui à Virgilio dicitur, *vir gregis*, hic maritus.
9 Nec hœdorum stabula seu greges metuunt lupos martiales, i. lupos Martis tutelæ consecratos: nam vi & insidiis pecora spoliant. *Dolus an virtus quis in hoste requirat? Virg.* 10 Ubicunque ô Tyndari istæ valles & levia saxa montis Usticæ personuere dulci fistula Fauni vel Panos, qui propulsator est cujuscunque mali à monte Lucretili. 11 Usticæ mons est in Sabinis leviter declinans instar hominis cubantis. 12 Saxa lævigata vel attrita. 13 Sonitu fuere completa. 14 Carmen meum placet diis. 15 Ex hoc meo agro opulenta ruris honorum copia, i. frugum terræ copia manabit tibi ad plenum. *Ruris honores sunt rusticæ nascentia.* 16 Liberali & largo cornu. Alludit ad cornu copiæ quod Hercules cum Acheloo in speciem tauri mutato congressus, ei detraxit, quo significatur omnium rerum ubertas & copia. 17 In valle secreta, quæ flexuosos habet recessus à ventis tuta. 18 Ex Canicula, dies caniculares nomen sumunt. 19 Carminibus Lyricis, quæ sunt patria & similia versibus Anacreontis cujus patria fuit civitas Teia. 20 Cantabis. 21 Ulyssis amore. utraque enim Ulyssem ardenter amavit, quarum altera fuit Ulyssis uxor, altera mulierum veneficarum crudelissima. 22 Circa pulchram & pellucidam instar vitri.

23 Hic bibes potula vini Lesbii innocentis, i. non onerantis caput propter tenuitatem.
24 Nec à vino & poculis ad rixas & arma venietur, quod fæpe contingit inter homines bibaces & ebrioſos.

23 *Duces ſub umbra*: 24 *nec Semeleius*
Cum Marte 25 *confundet Thyoneus*
Prælia: nec metues protervum
26 *Suſpecta Cyrum*, 27 *ne malè diſpari*
Incontinentes injiciat manus:
Et ſcindat hærentem 28 *coronam*
Crinibus, 29 *immeritamque veſtem.*

25 Commiſcebit prælia Bacchus Semeles filius. 26 Nec tu à Cyro ſuſpecta & obſervata quòd alium ames, metuendum: fuit Cyrus Horatii rivalis vel Tyndaridis maritus. 27 Ne ſcelerate tibi imbecilliori petulantes manus injiciat. 28 Coronam è floribus, cujuſmodi in conviviis utebantur antiqui. 29 Veſtem, quæ parum commeruit à Cyro dilacerari.

AD QVINTILIVM VARVM.
Ode xviii.

Vinum moderatè ſumptum exhilarat animum, at hauſtum immoderate furorem concitat.

1 Vite Baccho conſegrata.
2 Potiùs plantaveris.
3 Fundum bene excultum vel mites uvas efferentem.
4 De quo vide ſupra. Od. 7.
5 Catilus fuit frater Tiburis, à quo conditum eſt Tibur. Poëta igitur ſuâ utitur licentiâ, ponens fratrem pro fratre.
6 Iis qui ſobrii ſunt, & vino nequaquam madidi.

Nullam Vare 1 *ſacra vite* 2 *priùs ſeveris arborem*
Circa 3 *mite ſolum* 4 *Tiburis*, *& mœnia* 5 *Catili.*
6 *Siccis omnia nam dura Deus propoſuit: neque*
7 *Mordaces aliter diſſugiunt ſollicitudines.*
8 *Quis poſt vina gravem militiam aut pauperiem crepat?*
9 *Quis non te potiùs*, *Bacche pater*, *teque decens Venus?*
At 10 *ne quis* 11 *modici tranſiliat munera Liberi*,
Centaurea monet cum 12 *Lapithis rixa* 13 *ſuper mero*
14 *Debellata: monet* 15 *Sithoniis non levis Evius:*
16 *Quum ſas atque nefas exiguo fine libidinum*
Diſcernunt 17 *avidi*, *non ego te* 18 *candide Baſſareu*

7 Edaces curæ. 8 Quis bene potus crepat, id eſt, commemorat vel queritur militiam eſſe rem gravem? 9 Quis non te potius ô Bacche, crepat & prædicat? 10 Ne quis ſupra modum bibat. 11 Vini moderate bibiti. 12 Centaurea rixa ſuper mero debellata cum Lapithis movet, &c. id eſt, pugna Centauris habita cum Lapithis, inde exorta, quod Centauri inter epulas Perithoi nuptiales plus nimium poti Lapitharum uxoribus vim inferre conarentur. 13 Poſt ebrietatem. 14 Rixa armis dijudicata. 15 Thracibus non levis, i. iratus Bacchus, dictus Evius à voce baccantium Evoe. 16 Quum licitum & illicitum diſtinguunt exiguo fine, id eſt, nullo diſcrimine. Nam ebrii exiguam differentiam eſſe volunt inter turpe & honeſtum. 17 Cupidi ad explendam libidinem. 18 O bone Bacche: qui Baſſareus eſt appellatus à veſtis genere qua Baſſarides Bacchi ſacerdotes indebantur.

Invitum

19 *Invitum quatiam: nec variis obsita frondibus*
20 *Sub dium rapiam.* 21 *saeva tene cum Berecynthio*
Cornu tympana, 22 *quae subsequitur caecus* 23 *amor sui,*
Et tollens 24 *vacuum plus nimio gloria verticem,*
Arcanique fides 25 *prodiga perlucidior vitro.*

19 Tunc homines bibunt Baccho invito quum bibunt usque ad ebrietatem. 20 Nec divulgabo arcana tua multis Pamphilis operta, id est, non proferam in lucem tes secretas meæ fidei commissas. 21 Comprime tympana & cornua tua, id est, reprime ebrietatem, quema modum tuæ sacerdotes ad furorem accenduntur tympano tuo audito & cornu Berecynthio, id est, Phrygio. 22 Quæ tympana, i. quam ebrietatem. 23 φιλαυτία, arrogantia & linguæ incontinentia sunt tres comites ebrietatis. 24 Caput sine cerebro, id est, sine prudentia. 25 Fides effusa in secretis prodendis omnia consilia nudans veluti vitrum quod nihil occultat.

DE GLYCERA. Ode xix.

Se illius amore uti.

Mater saeva Cupidinum,
2 Thebanaeque jubet me Semeles 3 *puer*
Et lasciva 4 *licentia*
5 Finitis animum reddere amoribus.
6 Urit me Glyceræ nitor
7 Splendentis Pario marmore purius:
Urit grata 8 *protervitas*
Et vultus nimium 9 *lubricus aspici.*
In me 10 *tota ruens Venus*
11 Cyprum deseruit, nec patitur 12 *Scythas*
Et 13 *versis animosum equis*
Parthum dicere, nec quae nil attinent.
15 Hic vivum mihi caespitem, hic
16 Verbenas pueri ponite, thuráque,

1 Venus crudelis mater est multorum affectuum qui eam comitantur.
2 Bacchus qui colitur Thebis.
3 Semeles filius.
4 Otium quod id lasciviam semper resolvitur.
5 Ad amores extinctos animum reducere.
6 Incendit me Glyceræ quicchitudo.
7 Quæ splendet clarius marmore candidissimo, quod in insula Paro effoditur.
8 Petulantia vel insita, quæ in puella gratior est amatoribus quam obsequela, pudor aut taciturnitas. 9 Vultus lubricus aspectu, nam veluti in via lubrica difficile est sine casu vel prolapsione insistere, adeò certè est difficile Glyceræ splendorem aspicere & complexum ejus non expetere. 10 Totas vires effundens. 11 Insulam, ubi religiosissimè colebatur. 12 Scytharum & Parthorum bella describere. 13 Parthi fugientes ex equis pugnant. 14 Nec Venus me patitur ea dicere quæ nihil spectant ad amorem, id est, bella dicere. 15 Ad Venerem placandam, ut facilius Glyceræ complexu fruar. O pueri, id est, ô servi ponite & patate mihi cespitem vivum, id est, viridem (cujus herba adhuc viridis est) ut super eam Veneri sacrificem. Nota, quod in rebus longam moram non ferentibus cespes locum aris obtinebat. 16 Rudes sacras,

17 Duorum annorum.
18 Poſtquam factum fuerit ſacrificium, Glycera veniet

17 *Bimi cum patera meri,*
18 *Mactata veniet lenior hoſtia.*

multo lenior & manſuetior, non proterva.

AD MÆCENATEM. Ode xx.

Invitat Mæcenatem ad convivium minime ſumptuoſum.

1 Non magni pretii.
2 Vinum in montibus Sabinis natum.
3 In poculis modicis non admodum capacibus.
4 Cado fictili, *vel* amphora quæ fingebatur in Græcia.
5 Picavi, vel picellivi, à verbo *lino*.
6 Quo tempore populus in theatro tibi applaudebat.
7 In equeſtri dignitate permanens.
8 Sic ut ripæ Tiberis & mons Vaticanus ſimul reſonaret ad acclamationem

1 *Vile potabis modicis* 2 *Sabinum*
3 *Cantharis, Græca quod ego ipſe* 4 *teſta*
Conditum 5 *levi: datus in theatro*
6 *Quum tibi plauſus,*
Care Mæcenas, 7 *eques:* 8 *ut paterni*
9 *Fluminis ripæ, ſimul & jocoſa*
Redderet laudes tibi 10 *Vaticani*
Montis 11 *imago.*
12 *Cæcubum, & prælo* 13 *domitam Caleno*
Tu bibes 14 *uvam,* 15 *mea nec Falernæ*
Temperant vites, neque Formiani
Pocula colles.

& plauſum populi tibi datum, quemadmodum in Theatro excipi ſolebant viri benè de Republica meriti, mali contra ſibilis explodebantur. 9 Tyberis, qui fluit ab Hetruria Mæcenatis patria. 10 Vaticanus mons eſt theatro Pompeii vicinus prope Tiberim. 11 Echo, quæ ultimæ ſeu extremæ vocis deſinentis repercuſſione jocari videtur. 12 Vinum Campaniæ regionis. 13 Preſſum 14 Tu bibes etiam vinum Galenum, ſic dictum ab urbe Calenis. 15 Ego nec Falernum habeo tibi vinum nec Formianum, quæ illis temporibus vina fuere generoſiſſima. Falernus regio eſt Campaniæ, ubi multi ſunt colles vitiferi. Formiæ, urbs eſt Latina juxta Cajetam quam Lacones condidere.

IN DIANAM, ET APOLLINEM. Ode xxi.

Hortatur virgines & pueros ad canendas eorum laudes.

1 Latonæ filiam ex Jove, quæ in cœlo Luna, in terris Diana, apud inferos Hecate nominatur.
2 Cantate. 3 Capillis prolixis Sol pingitur, quia radios extendit uſque in longiſſima; pingitur etiam imberbis, quia nunquam ſeneſcit. 4 Sic dictum à Cynthio ſublimi monte qui Delo imminet, ubi natus eſt.

1 *Dianam teneræ* 2 *dicite virgines,*
3 *Intonſum pueri dicite* 4 *Cynthium,*

5 *Latonám:*

5 *Latonámque ſupremo*
Dilectam 6 *penitus Iovi.*
7 *Vos lætam fluviis, & nemorum coma*
8 *Quæcunque aut gelido prominet Algido,*
Nigris aut Erymanthi
Sylvis viridis Cragi:
9 *Vos Tempe totidem tollite laudibus,*
10 *Natalémque, mares, Delon Apollinis,*
11 *Infigúmque pharetra,*
Fraternique humerum lyra.
12 *Hic bellum lacrymoſum, hic* 13 *miſeram famem*
Peſtémque à populo & principe Cæſare, in
Perſas atque Britannos
Veſtra motus 14 *aget prece.*

5 Latona Dianam & Apollinem peperit ex Iove.
6 Valde vel familiariter.
7 Vos virgines cantate Dianam quæ gaudet fluviis & nemorum frondibus, i. venatione.
8 Quæcunque nemorum coma prominet, aut in Algido (qui mons eſt in agro Tuſculano diſtans ab urbe Roma quindecim millia paſſuum) aut in Erymantho, monte in Arcadia, aut in nigris, i. umbroſis ſylvis Cragi, qui mons eſt in Lycia.

9 Vos mares, i. pueri laudate Tempe, loca amœniſſima in Theſſalia. 10 Delon in qua nati ſunt Apollo & Diana. 11 Laudate etiam Apollinis humerum inſignem pharetra & lyra quam ipſe à fratre Mercurio dono acceperat. 12 Hic Apollo motus veſtra prece à Pop. Romano & principe bellum, famem, peſtem abiget in Perſas atque Britannos Pop. Romani hoſtes. 13 Fame nihil miſerius. 14 Depellet.

AD ARISTIVM. Ode xxii.

Vitæ integritas ubique tuta eſt, idque ſuo exemplo probat.

1 *INteger vitæ ſceleriſq; purus*
Non eget Mauri 2 *jaculis, neque arcu,*
Nec venenatis 3 *gravidâ ſagittis,*
Fuſce, pharetrâ:
4 *Sive per Syrtes iter æſtuoſas,*
Sive facturus per 5 *inhoſpitalem*
Caucaſum, vel quæ loca fabuloſus
6 *Lambit* 7 *Hydaſpes.*
Namq; 8 *me ſylva lupus in Sabinâ,*

1 Innocens, & qui ſuam vitam ſceleze non reddit imputam.
2 Cujuſmodi utuntur Mauri, qui optimi erant jaculatores.
3 Pharetra plena ſagittis veneno imbutis.
4 Sive iter fecerit per Syrtes (Libyæ ſolitudines mediterraneas, arenoſas pulverulentas, & ficuloſas) ſive per Caucaſum Scythiæ montem. 5 Inhabitabilem propter æſtum. 6 Hydaſpes Indiæ fluvius de quo multa fabuloſa ab Hiſtoricis ſcribuntur. 7 Præterlabitur & placide tangit. 8 Lupus fugit me inermem in Sylva Sabina, dum canto meam Lalagen, i. Lalagæ amicæ meæ laudes, & dum vagor ultra terminum, i. dum expatior ultra agri mei fines, curis expeditus, i. liber à curis.

Dum meam canto Lalagen, & ultra
Terminum curis vagor expeditus,
Fugit[9] inermem.
[10] Quale portentum neque militaris
[11] Daunia in latis alit [12] esculetis,
Nec [13] Iubæ tellus generat, Leonum
[14] Arida nutrix.
Pone me [15] pigris ubi nulla campis
Arbor [16] æstiva recreatur aura:
[17] Quod latus mundi nebulæ malúsque
[18] Iupiter urget:
Pone [19] sub curru nimium [20] propinqui
Solis in terra [21] domibus negata:
[22] Dulce ridentem Lalagen amabo,
Dulce loquentem.

9 Mirum sanè hoc, quòd ferus lupus Horatium fugeret nermem: vitæ igitur integritati est hoc assignandum. 10 Qualem portentuosum lupum. 11 Apulia, dicta Daunia à Dauno illic rege. militaris autem dicitur quia viros effert fortes & ad militiam aptos. 12 In sylvis quæ esculis arboribus glandiferis sunt consitæ. 13 Mauritania, in qua Juba regnavit. 14 Propter aquarum penuriam. 15 In frigidis locis Arctico vel Antarctico subjectis, ubi aquæ glacie pigrescunt. 16 Tepido temperatur vento. 17 Quam partem mundi. 18 Malignus & insalubris aër perpetuo premit. 19 Sub Zona torrida in Africa. 20 Sol illic directos dejicit radios, obliquos alibi. 21 Credebant antiqui Zonam torridam fuisse inhabitabilem, at jam notum est multis eò navigantibus, eam vitæ humanæ protrahendæ satis esse idoneam. 22 Dulciter.

AD CHLOEN. Ode xxiii.

Non est cur Chloe viri contactum fugiat, quum sit jam viri potens & ætate matura.

Vitas [1] hinnulo me similis Chloe,
Quærenti pavidam montibus [2] aviis
[3] Matrem, non sine vano
Aurarum & sylvæ metu.
Nam [4] seu mobilibus veris inhorruit
Adventus foliis, seu virides [5] rubum
Dimovere lacertæ:
[6] Et corde & genibus tremit.

1 Similis hinnulo pullo cervino, quo nihil timidius. 2 in montibus sine viis qua feræ discurrere solent. 3 Cervam. 4 Sive veris adventus inhorruit, i tremuit mobilibus foliis. Sed per Hypallagen, lege sic, sive folia mobilia inhorruerunt veris adventu. poeta per veris adventum significat Favonium veris comitem. 5 Sentem, vel morum agreste. Angl. the bramble Bush. 6 Et animo & corpore.

7 Atqui

7 Atquì non ego te,[8] tigris ut aspera,
9 Gætulúsve leo,[10] frangere persequor.
Tandem desine matrem
[11] Tempestiva sequi viro.

7 Atqui ô Chloë, ego non persequor te frangere, ut aspera tigris atque ut leo Gætulus.
8 Tigris truculentum est animal & velocissimum. 9 Africus leo, est enim Getulia pars Africæ. 10 Ut te frangam & occidam. 11 Viro apta & matura, annos nata decem & septem.

AD VIRGILIVM, QVI MORTEM Quintilii deflebat immoderatè. Ode xxiv.

[1] QVis desiderio sit pudor aut modus
Tam chari capitis? præcipe [2] lugubres
Cantus Melpomene, cui liquidam [3] pater
Vocem cum citharâ dedit.
Ergo Quintilium [4] perpetuus sopor
Urget? cui Pudor, & Justitiæ soror
[5] Incorrupta Fides, [6] nudáque Veritas,
[7] Quando ullum inveniet parem?
Multis ille bonis flebilis [8] occidit:
Nulli flebilior quàm tibi, Virgili.
[9] Tu frustrà pius (heu) non ita [10] creditum
Poscis Quintilium deos.
[11] Quòd si Threïcio blandiùs Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem,
Non vana redeat sanguis imagini,
Quam virga semel horrida
Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
[12] Durum. SED [13] levius fit [14] patientia,
Quicquid corrigere est nefas.

1 O musa Melpomene, cui pater vocem Liquidam dedit cum cithara, præcipe, i. præmonstra vel doce cur quendam pudeat desiderio tam chari hominis artifici? aut quis debeat esse finis ejus desiderio?
2 Querulos cantus ad deplorandam Quintilii mortem accommodatos.
3 Jupiter cujus filiæ dicuntur Musæ ex Mnemosyne.
4 Perpetua mors occupat.
5 Fides quæ neque prece neque precio corrumpitur.
6 Veritas aperta, sine fuco.
7 Raro aut nunquam.
8 Mortuus est ille multis bonis deplorandus.
9 Tu quamvis pius es, in vanum poscis deos, ut Quintilium ab inferis excitatum tibi restituant. 10 Non ita tibi commissum à diis ut nunquam moreretur. 11 Quòd si tu blandiùs & delectabiliùs Threicio Orpheo moderere fidem, id est, citharæ chordam, auditam arboribus, id est, quam arbores audiebant & sequebantur. Non redeat tamen sanguis vanæ imagini, id est, animæ incorporeæ, quam Mercurius non lenis precibus (sed inexorabilis) ad revocandum fati necessitatem semel compulerit & congregaverit in animarum multitudinem virga sua horrida, id est, caduceo, de quo vide supra. Od. xii. 12 Durum est talis amici mortem ferre. 13 Patiendo. 14 Non licet, vel, non est possibile, ἀδύνατον.

AD LYDIAM.
Ode xxv.

Insultat ei, quòd jam vetula, meritò ab amatoribus spernatur.

1 PArciùs [2] junctas quatiunt fenestras
[3] Ictibus crebris juvenes protervi,
Nec tibi somnos adimunt: amatque
[4] Janua limen,
[5] Quæ prius multum facilis movebat
Cardines, [6] audis minus & minus jam,
Me tuo longas pereunte noctes
Lydia dormis?
[7] Invicem mœchos anus [8] arrogantes
Flebis in solo levis angiportu,
[9] Thracio bacchante magis [10] sub interlunia vento.
Quum tibi flagrans amor, & libido,
[11] Quæ solet matres furiare equorum,
Sæviet circa jecur [12] ulceroſum,
[13] Non sine questu:
Læta quòd pubes edera [14] virenti
Gaudeat, [15] pulla magis atque myrto:
[16] Aridas frondes hyemis, sodali
Dedicet Hebro.

1 Ratiùs quàm antea.
2 Quasi clausas.
3 Lapsum jactu.
4 Janua tua clausa est, nec à limine recedit.
5 Quæ quidem janua crebrò olim aperiebatur.
6 Audis quotidie minus & minus vocem amatoris exclusi dicentis, O Lydia, dormis tu longas noctes dum ego qui tuus sum pereo?
7 Tu levis anus & contempta vicissim flebis arrogantes mœchos in solo angiportu. i. cum fueris sola in angiportu derelicta ab amatoribus, Thracio verò bacchante magis sub interlunia.
8 Amatores se fastidientes.
9 Aquilone è Thracia furenter flante.
10 Paulò antè, vel, circiter interlunii tempus, quando sunt noctis tenebræ. Plinius vocat illud tempus Lunæ silentium. 11 Quæ solet equas ad libidinis furorem concitare: hinc mulieres libidinosæ dicuntur à Græcis ἱππομανεῖς, i. quæ furentes. 12 Circa jecur tuum ulceribus madens propter ardorem libidinis. 13 Non sine querimonia, eo quòd juvenes vetulis anteponunt puellas. 14 Viridiore ætate, puellis nimirum. 15 Quodque magis gaudeat pulla myrto. i. subviridi myrto perè nigra. Metaph. est, nam myrtus nigra ponitur pro forma constante quæ non facilè perit, qualis est in puella subfusca & nigrante: laudant Galli hunc colorem, quum puellam sic coloratam appellant *Belle Brunette*. 16 Quòd edentulas & rugosas anus ætate frigidas dedicet Hebro Thraciæ fluvio frigidissimo, qui idcircò dicitur hyemis sodalis, quòd septentrioni subjacet, ubi maximum est frigus.

AD

AD MVSAM, DE ÆLIO LAMIA. Ode xxvi.

Non decet Muſarum cultores curis & mœroribus eſſe obnoxios. Poëta ſuum Lamiam Muſæ Pimpleæ commendat.

1 *MVſis amicus, triſtitiam & metus*
2 *Tradam protervis in mare Creticum*
Portare ventis: 3 quis ſub 4 Arcto
Rex gelidæ metuatur oræ,
*Quid *Tyridatem terreat unicè*
Securus, 5 O quæ fontibus 6 integris
Gaudes, 7 apricos nectle flores,
Nectle meo 8 Lamiæ coronam
9 *Pimplea dulcis, nil 10 ſine te mei*
Poſſunt honores, 11 hunc fidibus novis,
Hunc Lesbio ſacrare plectro
Téque tuáſque decet ſorores.

1 Ordo eſt. Ego amicus Muſis tradam triſtitiam & metum protervis ventis portare in Creticum mare, id eſt, ut portent eas animi ægritudines in mare.
2 Tradere ventis, eſt oblivioni tradere, perinde ac ſi diceret, ego omnes curas ex animo ejiciam.
3 Unicè ſecurus, id eſt, non admodum ſollicitus à quibus Æolus rex oræ gelidæ metuatur, & quid terreat Tyridatem Armeniæ regem: quaſi dicat. Quid noſtrâ intereſt, qui Muſas colimus, reges & potentes viros ſuis affectibus exagitati? 4 Sub urſa ſigno cœleſti. * Al. Mithridatem. 5 Ordo eſt. O Pimplea dulcis quæ gaudes integris fontibus, nectle coronam meo Lamiæ. 6 Fontibus puris & plenis, id eſt, vitris bonis & incorruptis. 7 Flores in apricis locis naſcentes ſunt pulchriores. 8 Qui Conſul fuit anno octavo poſt mortem Horatii cum M. Servilio. 9 Muſæ à Pimpla Macedoniæ monte de fonte Muſis ſacro appellantur Pimpliades. 10 Sine Muſarum inſtinctu poeſis mea in laudem Lamiæ facta nihil honoris ei acquiret. 11 Hunc, id eſt, Lamiam decet te tuaſque ſorores fidibus Latinis & plectro Lesbio, id eſt, carmine lyrico (quali Sappho & Alcæus ex Lesbo uti conſueverunt) ſacrare, id eſt, immortalitati conſecrare.

AD SODALES CONVIVAS, NE inter potandum rixentur & populis ipſis pugnent barbarorum more. Ode xxvii.

1 *NAtis in uſum lætitiæ ſcyphis,*
Pugnare, Thracum eſt: tollite barbarum
Morem, 2 verecundumque Bacchum

1 Pugnare cum ſcyphis natis, i. natura factis in uſum lætitiæ, eſt hominum barbarorum, cujuſmodi ſunt Thraces, gens per ebrietatem rixis dedita. 2 Et prohibete rixas ſanguineas a Baccho, quem cum verecundia & modeſtia tractare debetis, Hypallage eſt.

Sanguineis

Sanguineis prohibete rixis.
Vino & lucernis Medus[4] *acinaces*
Immane[5] *quantum discrepat? impium*
Lenite clamorem sodales,
Et[7] *cubito remanete presso.*
Vultis[8] *severi me quoque sumere*
Partem Falerni? dicat Opuntiæ
Frater[10] *Megillæ quo beatus*
Vulnere, qua pereat sagitta.
Cessat voluntas? non alia bibam
Mercede,[13] *quæ te cunque domat Venus,*
Non erubescendis adurit
Ignibus:[15] *ingenuoque semper*
Amore peccas.[16] *quicquid habes, age,*
Depone[17] *tutis auribus.*[18] *ah miser,*
Quanta laboras in Charybdi,
Digne puer meliore[20] *flamma!*
Quæ saga, quis te solvere Thessalis
Magus venenis, quis poterit Deus?
Vix illigatum te triformi
Pegasus expediet[24] *Chimæræ.*

3 A vino & convivitis nocturnis (quæ lucernis indigent) magnopere discrepat ferrum.
4 Gladius Persicus pro quovis gladio.
5 Quam multum discrepat: i. mirum in modum. Immane hic ponitur pro magno.
6 Compescite vociferationem & tumultum:
7 Ne insurgite ad pugnam, sed discumbite cubito innitentes, veterum Romanorum more.
8 Vini austeri & acrioris saporis.
9 Non alia bibam conditione nisi frater Megilla (unus è convivis) dicat quo vulnere, i. cujus puellæ amore sit saucius, & qua sagitta Cupidinis pereat, i. quam amet puellam.
10 Megilla dicta est Opuntia ab Opunte Locridis urbe, ubi nata est.
11 Negas puellam quam amas nominare? 12 Nullo alio pretio adducar ad bibendum. 13 Quæcunque Venus aut amica sub suum te jugum mittit, non est cur pudeat pœniteatve te eam amare quia libera est & ingenua. 14 Amoribus non ignobilibus. 15 Ingenuam non servilem aut mercenariam semper amas. 16 Quæcunque ea sit quam amas, age, dic mihi in aurem non vulgaturo. 17 Auribus fidelibus & clausis ad rem creditam continendam. 18 Horatius audito puellæ nomine exclamat. 19 Quanto in periculo versatis! quàm rapacem & avaram meretricem (propter voracitatem Charybdi similem) nactus es! 20 Meliori amore. 21 Quæ mulier venefica & incantatrix? quis Magus poterit te ejus amore liberare Thessalis venenis, i. herbis efficacissimis, cujusmodi sunt in Thessalia? 22 Pegasus te illigatum, i. te in illa implicitum & impeditum vix solvet ab hac triformi Chimæra. Poëta ut supra meretricem Charybdi propter rapacitatem, ita hic Chimæræ propter varios dolos & libidinum incitamenta comparat. 23 Equus alatus Bellerophontis Neptuni & Medusæ filius. 24 Chimæra Typhaonis & Echidni filia monstrum horrendum tria habuit capita, unum Leonis, alterum Capræ, tertium Draconis, unde dicta est triformis.

Ode xxviii.

Inducitur Archytas Philosophus & Geometra nautæ cuidam respondens, quòd omnibus sit moriendum, perensque à nauta, ne finat corpus suum jacere in littore insepultum.

1 Te

TE maris & terræ, numeróque carentis arenæ
Mensorem, cohibent, Archyta,
Pulveris exigui prope littus parva Matinum
Munera: nec quicquam tibi prodest
Aërias tentâsse domos, animóque rotundum
Percurrisse polum, morituro.
Occidit & Pelopis genitor, conviva deorum:
Tithonusque remotus in auras:
Et Jovis arcanis Minos admissus habéntque
Tartara Panthoïden, iterum Orco
Demissum; quamvis clypeo Trojana refixo
Tempora testatus, nihil ultra
Nervos atque cutem morti concesserat atræ:
Judice te non sordidus autor
Naturæ verique. Sed omnes una manet nox,
Et calcanda semel via lethi.
Dant alios Furiæ torvo spectacula Marti:
Exitio est avidis mare nautis.
Mistæ senum ac juvenum densantur funera: nullum
Sæva caput Proserpina fugit.
Me quoque devexi rapidus comes Orionis,
Illyricis Notus obruit undis.
At tu nauta, vagæ ne parce malignus arenæ,
Ossibus & capiti inhumato
Particulam dare: sic quodcunque minabitur Eurus

1 Archytæ cadaver sic nauta alloquitur. O Archyta, parva munera exigui pulveris prope littus Matinum cohibent (id est, continent) te mensorem maris, terræ & arenæ quæ catet numero.

2 Geometram.

3 Munera parvi sumptus, id est, parvum sepulchrum. quod manus & officium viventes præstare debent mortuis.

4 Matinus mons est in Apuli, juxta quem Archytas jacet sepultus.

5 Ad mortem effugiendam.

6 Quòd sis adeò curiosus in astris observandis.

7 Cœlum mente peragrasse.

8 Respondet Archytas. Non est mirum me Mathematicum & Philosophum esse mortuum, quum mors sit omnibus communis

9 Tantalus, qui deos in convivium recepit.

10 Tithonus Laomedontis filius tandem post longissimam vitam, in Cicadam transformatus dicitur. 11 Minos rex Cretæ qui nono quoque anno sermones cum Jove conferre solebat. 12 Pythagoram, qui animarum transmigrationem in alia corpora suo confirmante exemplo, diceas se fuisse apud Trojam Euphorbum Panthoi filium. 13 Sæpe mortuum, transeunte ejus anima in alios. 14 Quamvis per detractum è postes templi Euphorbi clypeum testatus se Trojanis temporibus Euphorbum fuisse, nihil præter corpus interire sibi persuaserat. 15 Nobilissimus indagator naturalis veritatis. 16 Una mortis necessitas omnes expectat. 17 A furiis inflantur bella quæ Martis sunt ludi. 18 Cujusque ætatis homines interire oportet quamvis diverso mortis genere. 19 Cumulantur. 20 Mors est enim Proserpina mortis & vitæ arbitra.

Devexum intellige vel qui ad occasum vergit, vel qui in declivi cœli parte situs est. Namque Orion, sive oriens, sive occidens nimbos & ventos excitat, qui idcircò ipsius comites dicuntur.

Illyricis Notus obruit undis. Firmum, est castellum vergens ad Illyriam, unde hic Archytas dicitur Firmanus. 23 Archytas rogatum orat ne remaneat insepultus. Ordo est. At tu nauta, ne parce malignus date particulam vagæ arenæ ossibus & inhumato capiti. i. corpori meo. 24 Ne parce tanquam maligne, sed velis alacriter & bono animo dare. 25 Adjurantis est vel comprecantis. Rogat enim, si nauta eum juveliverit, ut omnes tempestates à navigantibus averitantur in sylvas.

Fluctibus Heſperiis, [26] *Venuſinæ*
Plectantur ſylvæ, [27] *teſoſpite: multáque mercas,*
[28] *Vnde poteſt, tibi deſluet* [29] *æquo*
Ab Iove, Neptunoq; ſacri cuſtode [30] *Tarenti.*
[31] *Negligis immeritis nocituram*
Poſt modo te natis [32] *fraudem committere: forſan*
[33] *Debita jura viceſque ſuperbæ*
Te maneant ipſum, precibus non linquar [34] *inultis:*
[35] *Téque piacula nulla reſolvent,*
Quanquam feſtinas ([36] *non eſt mora longa) licebit*
Injecto [37] *ter pulvere* [38] *curras.*

26 Sylvæ Venuſinæ] luant, pro quibuſcunque ſylvis. Venuſium civitas eſt Apuliæ.
27 Te ſalvo.
28 Undecunque eſt occaſio.
29 Ab Jove tibi fauente.
30 Ubi Neptunus devotius colebatur.
31 Leve eſſe putas. Ordo eſt. forſan tu negligis committere fraudem nocituram poſt modo te natis immeritis, id eſt, paulo poſt ex te natis. 32 Culpam committere (me non ſepeliendo) quæ ſit culpa etiam tuis liberis immerentibus nocitura. 33 Si me inhumatum relinquas, juſta ſepulturæ cadaveri inſepulto debita, & pœnæ graves reciprocæque ſuperbis factis dignæ te expectent. 34 Execrationibus meis fruſtratio, *ſi dicerer*, eventura precatus ſum. 35 Nulla te ſacrificia expiabunt, niſi meo cadaveri terram injeceris. 36 Perſuadet à facili. 37 Tot manes vocabam. Virg. ------ *Et magna manes ter voce vocavi.*
38 Licebit ut naviges.

AD ICCIVM. Ode xxix.

Mirum eſt & monſtri ſimile Iccium Philoſophum, ſtudio intermiſſo, ad militiam tranſiſſe divitiarum cupiditate.

Icci, [1] *beatis nunc Arabum* [2] *invides*
Gazis: & acrem militiam paras
Non ante [3] *devictis Sabæa*
[4] *Regibus: horribilique Medo*
[5] *Nectis catenas,* [6] *quæ tibi virginum*
Sponſo necato barbara ſerviet?
Puer quis [7] *ex aula capillis*
[8] *Ad cyathum ſtatuetur* [9] *unctis,*
Doctus ſagittas tendere [10] *Sericas*
Arcu paterno? [11] *quis neget arduis*

1 Divitiæ (ut putat vulgus) beatos efficiunt.
2 Æmularis Arabum divitias, quarum particeps cupis fieri per militiam.
3 Regibus non à Romanis, ſed olim ab Alexand. deviſtis.
4 Militiam paras contra Reges Sabææ, quæ Æthiopiæ eſt Metropolis & civitas regia.
5 Fabricas.
6 Quæ virgo tuæ ſeſylet libidini (virgo quidem barbara quamvis pulchra) poſtquam ſponſus ejus erat à te occiſus?
7 Puer regius, vel nobili genere natus. 8 ad miniſtrandum tibi pocula. 9 Capillis unguento delibutis. 10 Doctus optime ſagittare, ut Seres populus Parthis vicinus. 11 Ordo eſt, quis neget arduis labi poſſe rivos pronos arduis montibus, & Tiberim poſſe reverti, quum tu pollicitus meliora tendis mutare loricis Iberis libros nobiles Panætii undique coemptos & demum Socraticam?

Pro-

Prones relabi posse rivos
Montibus, & Tiberim reverti:
Quum tu coëmptos undique nobiles
Libros [12] *Paneti, Socraticam & domum* [13]
Mutare loricis [14] *Iberis,*
Pollicitus [15] *meliora,* [16] *tendis?*

12 Philosophi sectæ Stoicæ nobilissimi.
13 Familiam Socraticam, Platonem,

Xenophontem & alios veteres Academicos. 14 Philosophiæ studio omisso, arma capere. 15 Lorícis Hispanicis. 16 Quàm militiam persequi. 17 Contendis & in animo habes?

AD VENEREM. Ode xxx.

Rogat Venerem ut in ædem Glyceræ sibi dedicatam veniat.

O Venus, Regina [1] *Cnidi Paphiq,*
Sperne dilectam Cypron, & [3] *vocantis*
Thure te multo Glyceræ decoram
Transfer in ædem. [4]
Fervidus tecum [5] *puer, & solutis*
Gratiæ zonis, properentq, [6] *Nymphæ,*
Et [8] *parum comis sine te* [9] *Juventas,*
Mercuriusq. [10]

1 Est Cnidus urbs Cariæ ubi Venus sanctissime colebatur. Paphos urbs in Cypro insula de qua supra ad Od. 19.
2 Minoris facito.
3 Glyceræ te invocantis, & tibi sacrificantis.
4 Migra in sacellum à Glycera tibi consecratum.

5 Cupido. 6 Gratiæ tres sunt Virgines, Veneris comites, quæ pinguntur solutis ac perlucidis vestibus, quia amicorum animi soluti inter se & aperti esse debent. 7 Nympharum varia sunt genera. Naiades, Oreades, Driades, &c. 8 Juventas severa & tristis sine te, i. sine rebus Veneteis. 9 Juventas Dea Jovis & Junonis filia quam Græci appellant *Hebèn*, i. pubertatem. 10 Multum valet Eloquentia ad amorem conciliandum.

AD APOLLINEM. Ode xxxi.

Non divitias petit ab Apolline, sed ut sit mens sana in corpore sano.

Quid [1] *dedicatum poscit Apollinem*
Vates? quid orat, [3] *de patera novum*
Fundens liquorem? non opimas
Sardiniæ segetes feracis: [4]

1 Apollinem divinis honoribus affectum, cui Augustus in Palatio Templum dedicaverat.
2 Horatius de se loquitur in tertia persona. 3 De calice fundens vini primitias, sacrificantium more. 4 Horatius non poscit agros fertiles pinguis Sardiniæ, quæ insula est in mari Tyrrheno,

Non

Non 5 *æſtuoſæ grata Calabriæ*
Arventa: non aurum, aut ebur 6 *Indicum:*
Non rura quæ 7 *Liris quieta*
8 *Mordet aqua, taciturnus amnis,*
9 *Premant Calena falce, quibus dedit*
Fortuna, vitem: 10 *dives & aureis*
Mercator 11 *exſiccet cullullis*
Vina Syra reparata merce
Diis charus ipſis: quippe ter & quater
Anno reviſens æquor 12 *Atlanticum*
13 *Impune me paſcunt olivæ,*
Me 14 *cichorea,* 15 *levêſque malvæ.*
Frui 16 *paratis &* 17 *valido mihi*
18 *Latoë dones, & (precor)* 19 *integra*
Cum mente: 20 *nec turpem ſenectam*
Degere, nec cythârâ carentem.

5 Calabriæ Solis ardore tostidæ, quæ eſt ora Italiæ proxima Siciliæ, omni bonorum genere plena, equorum præſertim. 6 *Virg. India mittit ebur, molles ſua thura Sabæi.* 7 Liris eſt Campaniæ fluvius lenis & altus. 8 Alluit, vel, lambit ut ſupra, Od. xxii. 9 Calcent in torculari uvas abſciſſas cultello inſtar falcis, quæ Calena dicitur à Calibus oppido in agro Sabino, ubi optima naſcuntur vina. 10 Ordo eſt, & dives mercator charus diis ipſis, quippe ter & quater anno impunè reviſens Atlanticum mare, exſiccet vina aureis cullullis reparata merce. 11 Bibat in poculis vina reparata, i. vina empta vel permutata Syriis mercibus. 12 Mare remotiſsimum. 13 Sine naufragio, ergo Diis charus eſt mercator. 14 Herba eſt notiſsima. 15 Malvæ lubricæ, quæ ventrem gravem levant. 16 Iis quæ ego paravi. 17 Mihi ſano. 18 O Apollo Latonæ fili. Ordo: ô Latoë, precor ut dones mihi valido frui paratis, cum mente integra, & dones degere ſenectam nec turpem, nec cithara carentem. 19 Cum mente ſana. 20 Non delirantem vel inhonoratam ſenectutem, ſed laudabilem & jucundam.

AD LYRAM Ode xxxii.

Alloquitur Lyram eámque poſcit ut ſibi adſit, & ſecum canere non deſinat.

1 *Poſcimus, ſi quid* 2 *vacui ſub umbra*
3 *Luſimus tecum, quod & hunc in annum*
Vivat & plures: age, dic 4 *Latinum*
Barbite carmen:
5 *Lesbio primùm modulate civi:*
6 *Qui ferox bello tamen inter arma,*

1 Poſcimus te ô barbite, ſi quid memoria dignum in occulto per otium ſcripſimus, ut id evulgetur & in publicum prodeat. 2 Otioſi & à negotiis liberi. 3 Cecinimus. 4 Cujus ego ſum Author & Princeps. 5 Qui primùm uſurpatus es ab Alcæo ad canendos verſus Lyricos. Modulate quòd participium Verbi Deponentis Paſsivè profertur. 6 Qui quidem Alcæus vir militaris, bellicoſus, tamen ſive bella gereret, ſive in portu à navigatione conquieſceret, citharæ ſolatium non omiſit.

Si

Sive jactatam religaret udo
Littore navim:
7 Liberum & muſas, Veneremque, & illi
Semper hærentem 8 puerum canebat:
Et 9 Lycum, nigris oculis nigroque
10 Crine decorum.
O decus Phœbi, & dapibus ſupremi
11 Grata teſtudo Jovis, O laborum
Dulce lenimen, 12 mihi cunque ſalve
Rite vocanti.

7 Convivia quæ vino abundant.
8 Cupidinem.
9 Puerum quem Alcæus amabat.
10 Priſci laudabant in pueris & puellis oculos & crines nigros.
11 O Cithara ſupremi Jovis epulis apta.
12 Salve cithara dulce ſolatium mihi te cunque i. te quovis tempore vocanti.

AD ALBIVM TIBVLLVM.
Ode xxxiii.

Ne plus æquo doleat, ſibi rivalem à Glycera indignè anteponi.

Albi,[1] ne doleas plus nimio, memor
[2] Immitis Glyceræ: neu [3] miſerabiles
Decantes elegos, [4] cur tibi junior
[5] Læſa præniteat fide.
[6] Inſignem [7] tenui fronte Lycorida
Cyri [8] torret amor, Cyrus in aſperam
[9] Declinat Pholoën: ſed prius [10] Appulis
Jungentur capreæ lupis,
[11] Quam turpi Pholoë peccet [12] adultero.
[13] Sic viſum Veneri: cui placet [14] impares
Formas atque animos [15] ſub juga aënea
Sævo mittere cum joco.

1 Ne fortè doleas plus multo.
2 Glyceræ crudelis, quod amantem non redamet, ſed fidem datam violet.
3 Rebus miſerabilibus carmen Elegiacum imprimis erat attemperatum.
4 Quod rivalis junior tibi anteponatur & pluris fiat à Glycera.
5 Fracta fide quam tibi dederat Glycera.
6 Ne fortè doleas plus juſto: hoc te ſcire volo, quòd Lycoris Cyri amore incenditur, at Cyrus ſpernit Lycoridā. 7 Parva fronte. 8 Inflammat. 9 Cyrus propenſus eſt in amorem Pholoes aſperæ & protervæ. 10 Pro quibuſvis lupis. 11 Quàm Cyro mortem gerat Pholoë. 12 Amatore: ſic inſita amatorem nominat adulterum, Od. xxxvi. 13 Sic placitum eſt Veneri unà cum ſævo joco. i. Cupidine. 14 Formas inæquales & diſcordes inter ſe jungere, utpote quum deformis formoſam ſenex puellam, vel quis alius formâ vel moribus diſparem amat. 15 Subdurum & difficilem amorem, quum maximus cogitur omnia facere non ſuo, ſed conjugis arbitratu.

Ipsum me [16] *melior quum peteret Venus,*
[17] *Grata detinuit compede* [18] *Myrtale,*
Libertina, fretis [19] *acrior Adriæ*
[20] *Curvantis Calabros sinus.*

16 Quum elegantior puella me expeteret.
17 Grata servitute me devinxit.
18 Nomen concubinæ.
19 Iracundior fretis Adriæ. 20 Quod Calabriam ambit, *vel*, quod sese in Calabriam insinuat.

AD SEIPSVM.
Ode xxxiv.

Quem pœnitet quòd Epicureos sequutus, parum studiosè Deos coluerit.

[1] *PArcus deorum cultor &* [2] *infrequens,*
Insanientis dum sapientiæ
[3] *Consultus erro,* [4] *nunc retrorsum*
Vela dare, [5] *atque iterare cursus*
Cogor relictos, namque [6] *Diespiter*
[7] *Igni corusco nubila dividens,*
Plerunque [8] *per purum tonantes*
[9] *Egit equos, volucremque* [10] *currum:*
Quo [11] *bruta tellus, & vaga flumina,*
Quo [12] *Styx, &* [13] *invisi horrida Tænari*
Sedes, [14] *Atlanteusque finis*
Concutitur, [15] *valet ima summis*
Mutare, & insignem [16] *attenuat deus,*
[17] *Obscura promens,* [18] *hinc apicem rapax*
Fortuna cum [19] *stridore acuto*
Sustulit, hic posuisse gaudet.

1 Tardus.
2 Rarus, non assuetus.
3 Dum erro consultus. i. peritus Epicureæ sapientiæ, quæ docet contemnere omnes religiones.
4 Nunc mutare consilium cogor. Metaph. à nautis ducta qui quum aberraverint retro navigant.
5 Atque recurrere, & eadem redire via, fortasse ab Epicureis ad Stoicam professionem.
6 Jupiter, diei & lucis pater.
7 Fulmine nubes disrumpens.
8 Per aera vel cœlum serenum fulmina puro cœlo facta, portendunt hominibus tristia: poeta igitur non vano deorum metu perterritus, resipiscit. 9 Tonuit. 10 Vide supra Od. xii. 11 Tellus immobilis, gravis & sine sensu. 12 Inferorum palus. 13 Tænari odiosi sedes. Est Tænarus urbs Laconiæ, vel promontorium, unde fingunt poetæ descensum esse ad inferos. 14 Atlas mons est in ultimo Oceani sinu, cujus cacumen cerni non potest. 15 Deus alta potest humilia reddere, humiliaque in altum attollere. 16 Deus obscurat excellentem. 17 Quæ non apparent, aperiens. 18 Ab hoc homine apicem, i. summitatem potestatis aufert Fortuna. i. deus: hic posuisse gaudet. i. in alium opes & honores transfert. Poeta fortunam & Deum pro eodem hic ponere videtur. 19 Cum strepitu luctuoso.

AD

AD FORTVNAM. Ode xxxv.

Obsecrat eam, ut Cæsarem conservet in Britannos iturum.

O [1] *Diva, gratum quæ regis* [2] *Antium,*
[3] *Præsens vel imo tollere de gradu*
Mortale corpus, vel superbos
[4] *Vertere funeribus triumphos:*
Te pauper [5] *ambit sollicita prece*
Ruris colonus: te dominam æquoris,
[6] *Quicunque Bithyna lacessit*
Carpathium pelagus carina,
Te [7] *Dacus asper, te* [8] *profugi Scythæ,*
Vrbesque gentesque, & Latium ferox,
Regumque [9] *matres barbarorum, &*
[10] *Purpurei metuunt tyranni:*
Injurioso ne pede proruas
[11] *Stantem columnam:* [12] *neu populus frequens*
Ad arma cessantes, ad arma
Concitet: imperiumque frangat.
Te semper anteit sæva [13] *Necessitas,*
[14] *Clavos trabales &* [15] *cuneos manu*
Gestans ahena: nec severus
[16] *Vncus abest, liquidumque plumbum.*
[17] *Te spes & albo* [18] *rara fides colit*
Velata panno: [19] *nec comitem abnegat,*
[20] *Vtcunque mutata potentes*
Veste domos inimica linquis.

1 O Fortuna Jovis subministra.
2 Quæ præsides Antio, ubi in qua templum tibi consecratur.
3 Potens & parata hominem de ima plebe in altum efferre.
4 Mutare in cædes & funera.
5 Te rogat.
6 Omnis te rogat, qui lacessit, i. qui navigat & remis impellit pelagus Carpathium Bithynâ carinâ.
7 Gens bellicosa juxta Istrum fluvium degens.
8 Scythæ in plaustris tanquam in domibus habitantes certam sedem nusquam habentes.
9 Solent matres timere liberis.
10 Reges purpura ornati.
11 Statum imperii ne evertas.
12 Neve populus congregatus concitet quietos ad arma & destruat Imperium.
13 Idcirco necessitas dicitur Fortunam præcedere, quòd certiora sunt & stabiliora quæ fiunt necessariò, quàm quæ fortuito. 14 Trabales sunt clavi magni quibus trabes configuntur, vel ut alii volunt, sunt prægrandes pali ad instar clavorum cuspidem habentes, ad torquendum & cruciandum noxios parati. 15 Quibus insertis non solum res finduntur, sed etiam combinantur. 16 Unco utebantur antiqui ad maleficorum pœnas, sed hic significat hamum ferreum quo saxa & cæmenta firmissime inter se devinciuntur, præsertim plumbo liquido adjecto. 17 Ordo est, te Spes albo velata panno & rara fides colit. Alludit ad candidatos, qui veste candida induti quum peterent Magistratum aut dignitatem, sperabant se ἀντυχεῖς futuros. 18 Fides nuda & simplex, vel, quæ a paucis colitur. 19 Nec ipsa (Fides scilicet) tibi comes esse recusat, fidelis enim amicus non deserit amicum olim florentem, nunc miserum. 20 Quandocunque tu facta inimica linquis & deseris quos antea beaverat, veste tua mutata aut luctu aut pauperie.

At vulgus infidum & meretrix [21] *retrò*
Perjura cedit: diffugiunt cadis
Cum face ſiccatis amici,
Ferre jugum pariter [22] *doloſi.*
[23] *Serves iturum Cæſarem in ultimos*
Orbis Britannos, [24] *& juvenum recens*
Examen Eois timendum
Partibus, [25] *Oceanoque rubro.*
Ebeu [26] *cicatricum & ſceleris pudet,*
[27] *Fratrumque,* [28] *quid nos dura refugimus*
Ætas? quid intactum [29] *nefaſti*
Linquimus? unde manus juventus
[30] *Metu deorum continuit?* [31] *quibus*
Pepercit aris? [32] *O utinam nova*
Incude diffingas retuſum in
[33] *Meſſagetas Arabeſque ferrum.*

21 Retrocedit & diffugit re mutatâ & adverſa.
22 Amici doloſi & fraudulenti in ferendo pariter jugo cum amicis calamitate affectis diffugiunt, conſumptis amicorum divitiis.
23 O diva gratum quæ regis Antium, ſerves iturum Cæſarem, &c.
24 Et ſervi novum exercitum ex juvenibus conſcriptum Eois, i. orientalibus partibus, Medis, Perſis, &c. horribilem.
25 Et formidoloſum Britannis qui incolunt partem mundi ſolis occaſui propinquam, cujus radiis Oceanus quaſi rubeſcit.
26 Pudor vulnerum in bello civili acceptorum. 27 Fratrum interfectorum qui contrariarum erant partium. 28 A quo ſcelere refugimus nos qui ſumus dura ætas, i. homines hujus ætatis ſine miſericordia? 29 Netarii. 30 Religione adverſus Deos. 31 Quæ templa deorum non violavit juventus? 32 O Fortuna, utinam nova incude diffingas, i. de novo fingas & retabrices ferrum retuſum in bello civili, quod non in cives ut in prima fabricatione, ſed in hoſtes Maſſagetas & Arabes formari debeat. Ego certè hanc explicationem (cum bona Lambini venia) neque pinguem eſſe puto, neque elegantia Horatiana indignam, ſed cum genuino ſenſu totius Odæ optimè conſentire. 33 Populum Scythicum ultra mare Caſpium.

AD POMPONIVM NVMIDAM.
Ode xxxvi.

Ob cujus ex Hiſpania reditum gaudio exultat.

ET thure & [1] fidibus juvat
Placare, & vituli ſanguine [2] debito
Cultodes Numidæ [3] Deos:
[4] Qui nunc [5] Heſperia ſoſpes ab ultima,
Charis multa ſodalibus,
Nulli plura tamen dividit oſcula

1 Carmine lyrico.
2 Debito, vel voti vel officii cauſa.
3 Caſtorem & Pollucem navigationis præſides, ipſos forſan futuros niſi ſacrificia eis promiſſa perſolveret.
4 Ordo eſt, qui nunc ſoſpes reverſus ab ultima Heſperia dividit multa oſcula charis ſodalibus, nulli tamen plura quàm dulci Lamiæ, memor pueritiæ actæ non alio tenore & memor ſimul mutatæ togæ. 5 Hiſpania, non ab ea Heſperia, quæ apud hunc poetam ſæpe pro Italia ponitur.

Quam

Quàm dulci Lamiæ : [6] memor
Actæ non alio rege pueritiæ,
[7] Mutatæq; simul togæ.
[8] Cressa ne careat pulchra dies nota :
[9] Neu promptæ modos amphoræ,
[10] Neu morem in Salium sit requies pedum :
[11] Neu multi Damalis meri
Bassum Threicia vincat [12] Amystide :
Neu desint epulis rosæ,
Neu [13] vivax apium, neu [14] breve lilium.
[15] Omnes in Damalin putres
Deponent oculos : [16] nec Damalis novo
Divelletur adultero,
Lascivis ederis [17] ambitiosior.

6 Memor pueritiæ exactæ sub eodem magistro & communi doctore.
7 Cumque essent ætate pares simul & eodem tempore prætexta deposita, togam virilem sumpserunt.
8 Cretensi vel niveo lapillo notetur hæc dies.
9 Neve in bibendo sit mensum, sed promatur vinum in amphora magna.
10 Neu cessent saltus & tripudia in morem Salium, i. ut saltent Salii Martis Gradivi sacerdotes à Numa Pompilio primum instituti. Salium est Adjectivum quarti casus. 11 Neque Damalis quæ multi meri est & mulier bibacissima, Bassum vincat in potando, sed cum Numida potiùs contendat bibendo. 12 Poculo capacissimo, quod sine interspiratione haustim & libris non clausis epotabatur. Alii dicunt amystiden hoc loco non poculum significare, sed intemperatum inter Thraces bibendi genus, in quo compotatores potum in alvum non secus atque in dolium infundebant, idque confertim & sine respiratione, cui sorbillare paulatim, est contrarium. Angli appellant **Carousing, or drinking of health.** 13 Apium diu virens. 14 Lilii flos magnus est, sed durat brevi tempore. 15 Omnes defigent & conjicient in Damalin suos oculos putres, i. oculos ebrios, vel, libidine fractos. 16 Non tamen illa divelletur à novo amatore Pomponio Numida. 17 Eum arctius ambiens, quàm ederæ complectuntur arbores.

AD SODALES. Ode xxxvii.

Quos hortatur ad indulgendum Genio ob victoriam Actiacam.

NVnc est bibendum, [1] nunc pede libero
Pulsanda tellus : nunc [2] Saliaribus
Ornare [3] pulvinar deorum
[4] Tempus erat dapibus sodales.
[5] Antehac nefas depromere cæcubum

1 Nunc post Augusti victoriam libere tripudiandum est.
2 Dapibus opiparis & delicatis cujusmodi Salii Martis sacerdotes uti consueverunt.
3 Lectulos & pulvinos, quibus dii imponebantur. 4 Tempus est. 5 Antehac nefas erat è cellis avitis depromere Vinum cæcubum, id est, vinum generosum. Cæcubum dictum à Cæcubis Campaniæ populis apud quos nascitur, sed nunc devicto Antonio cum Cleopatra, hoc erat illud tempus, in quo decebat epulari.

[6] *Cellis avitis,* [7] *dum Capitolio*
regina dementes ruinas
[8] *Funus & imperio parabat,*
Contaminato cum grege [9] *turpium*
Morbo virorum: [10] *quidlibet impotens*
Sperare fortunáque dulci
[11] *Ebria.* [12] *sed minuit furorem*
Vix una ſoſpes navis ab ignibus:
Mentémque [13] *lymphatam Mareotico*
Redegit [14] *in veros timores*
Cæſar, ab Italia [15] *volantem*
[16] *Remis adurgens (accipiter velut*
Molles columbas, aut leporem citus
Venator in campis nivalis
[17] *Æmoniæ) daret ut catenis*
Fatale monſtrum, quæ generoſius
Perire quærens, [18] *nec muliebriter*
Expavit enſem, nec latentes
Claſſe cita reparavit oras.
Auſa & [19] *jacentem viſere regiam*
Vultu ſereno fortis, [20] *& aſpenas*
Tractare ſerpentes: ut [21] *atrum*
Corpore combiberet venenum:
[22] *Deliberata morte ferocior:*
[23] *Sævis Liburnis ſcilicet invidens,*
[24] *Privata deduci ſuperbo*
Non humilis mulier triumpho.

6 Cellæ avitæ denotant vini vetuſtatem, in qua laus ſumma eſt.
7 Interea dum dementes Cleopatra ruinam & everſionem urbi & reipub. Romoliretur.
8 Exitium.
9 Cum grege Eunuchorum turpi morbo laborantium, quos Cleopatra cubicularios habebat.
10 In eo impotens, quòd ſe continere non poterat quin ea ſperaret quæ ſperanda non erant.
11 Rebus ſecundis elata & ab hoc improvide ut ſolent eſſe ebrii.
12 Sed ejus in ſperando inſaniam compreſſit vix una navis ſuperſtes in qua fugit Cleopatra.
13 Mentem furioſam vino, quod, apud Mareotiden in Ægypto paludem naſcitur, vel mentem fanaticam Mareotici regni, i. regni Ægyptiaci opulentia dementatam.
14 In timores mentem ejus graviter concutientes.
15 Celeriter fugientem.
16 Ordo eſt: Cæſar remis adurgens, i. celeri navigatione Cleopatram perſequens (velut accipiter, &c.) ut illam in vinculis conjiceret quaſi monſtrum fatis ſibi reſervatum 17 Thraciæ ab Hæmone monte, frigido & nivoſo. 18 Nec more mulierum extimuit enſem, nec celere navigio in abſtruſas Ægypti latebras ſe contulit, ubi latitaret. 19 Regnum ſuum deſperatum & dejectum. 20 Et fortis, i. impavida ad apponendos ſuo corpori ſerpentes. 21 Ideo atrum, quia veneno interempti plerumque nigreſcunt & inflantur. 22 Propter deliberatam & præmeditatam mortem promptior effecta & ferocior quam prius fuerat. 23 Scil. invidens, id eſt, nolens ad triumphum Cæſaris Romam deduci ſævis Liburnis, id eſt, in hoſtilibus navibus Liburnorum, quorum auxilio parta fuerat Auguſto victoria. 24 Invidens etiam quòd tanquam privata (non amplius regina) duceretur in ſuperbo Cæſaris triumpho, exiſtens mulier non ignobilis, ſed ſummo loco nata.

AD MINISTRVM. Ode xxxviii.

Vult famulum ſuum nihil aliud adhibere ad externum convivii apparatum quàm myrtum.

1 PErſicos odi puer apparatus:
Diſplicent nexæ 2 philyra coronæ:
3 Mitte ſectari, roſa quo locorum
4 Sera 5 moretur.
Simplici myrto nihil allabores
6 Sedulus curo, neque te miniſtrum
Dedecet 7 myrtus, neque me, ſub arcta
Vite bibentem.

1 Odi regales & ſumptuoſas delitias ſcil. odores unguenta, coronas operoſas, quibus uti ſolebant Perſæ in conviviis. 2 Tenuiſſima tiliæ membrana qua flores floribus annectebantur. 3 Omitte ſtudioſè quærere quo in loco ſuccreſcant roſæ tardiùs evaſcentes, ex quibus fiunt coronæ. 4 Roſa ſerotina, quæ elapſo ſuo tempore non niſi in ratis locis invenitur. 5 Maneat & ultra cæteras roſas duret. 6 Sedulò curo ut nihil laboriosè addas ad convivium condecorandum præter myrtum. 7 Myrtus Veneri gratiſſima & ad diſcutiendam vini vaporem utiliſſima, non faciet te minoris eſſe gratiæ, neque me ſub ſpiſſa & umbroſa vite bibentem.

Q. HORATII FLACCI
ODARVM SEV CARMINVM
LIBER SECUNDUS.

AD C. ASINIVM POLLIONEM. Ode I.

Pollionem monet ut tragœdiarum ſcripturam tantiſper intermittat, dum reſpublica ſit compoſita. Deinde commendat illius ſcripta.

1 MOtum ex Metello conſule civicum,
Bellique 2 cauſas, & 3 vitia, & 4 modos,

1 Tu Pollio tractas motum civilem ex Metello, id eſt, ex eo tempore quo Metellus fuit conſul, &c. periculoſæ plenum opus aleæ, &c. Intermitte hanc ſcripturam, &c. Et ſine Muſam tragicam pauliſper deſiderari in theatris. 2 Dominandi cupiditatem. 3 Arrogantiam, Avaritiam, Ambitionem. Pompeius enim non ferebat parem, nec Cæſar ſuperiorem. 4 Modos, quibus Fortuna luſit in his contentionibus, nunc adverſa, nunc proſpera.

Ludúmque Fortunæ, [5] *gravésque*
Principum amicitias, [6] *& arma*
Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculosæ plenum opus [7] *aleæ*
Tractas : & incedis per ignes
Suppositos [8] *cineri doloso.*
[9] *Paulum severæ Musa tragœdiæ*
Desit theatris : mox [10] *ubi publicas*
Res ordinâris, [11] *grande munus*
[12] *Cecropio repotes cothurno,*
[13] *Insigne mœstis præsidium reis,*
Et consulenti Pollio curiæ :
Cui [14] *laurus æternos honores*
[15] *Dalmatico peperit triumpho.*
[16] *Iam nunc* [17] *minaci murmure cornuum*
[18] *Perstringis aures, iam litui strepunt :*
Iam fulgor armorum fugaces
Terret equos, equitúmque vultus.
Audire magnos jam videor duces
[19] *Non indecoro pulvere sordidos :*
[20] *Et cuncta terrarum subacta,*
Præter atrocem animum Catonis.
Iuno, & deorum quisquis [21] *amicior*
Afris [22] *inulta cesserat impotens*
Tellure : sic victorum nepotes
Rettulit inferias Iugurthæ.
[24] *Quis non Latino sanguine pinguior*

5 Amicitias noxias &c iniquas.
6 Et arma sanguine civili oblita, nondum lota, nec aliqua expiatione pura effecta.
7 Opus plenum fortunæ, quæ, ut *aleæ* lusus dubium habet eventum, tibique periculosum quòd multorum vitia quum tu noveris, in eo non paucis displicebis.
8 Cineti qui tegit ignes subjectos.
9 Paulisper intermittat tua Musa tragœdias scribere, eásque scenæ committere.
10 Postquam belli civilis historiam (quæ res publicas continet) soluta oratione conscripseris.
11 Tragœdiæ scriptionem quæ grandia continet revocábis.
12 Athenienſi cothurno (quo tragœdi in theatris calcebantur) ſic dicto à Cecrope Athenarum rege, qui primus ſcripſit tragœdias.
13 O Pollio, qui rei inſignis es patronus & curiæ, id eſt, ſenatui in ſtatuendo de repub. das conſilium id à te expetenti. 14 Victoria, quæ Laurum meruit. 15 Salonam Dalmatiæ civitatem vicerat Pollio, de qua egerat triumphum. 16 Tam graphicè exprimis res geſtas ô Pollio, ut jam mihi videar non audire, ſed intereſſe prælijs quæ narras. 17 Murmure mortem minitanti. 18 Percutis vel obtundis aures. 19 Pulvere glorioſo ſordidos qui fortiter pugnantes pro patriæ libertate ceciderunt. 20 Et omnes terrarum partes imperio Rom. à Cæſare ſubjugatas, præter inviſtum animum Catonis. 21 Qui faveat Numidis in bello Jugurthino. 22 Ab Africa diſceſſerat haud potens ſuum odium explere. 23 Romanorum poſteros nuper cæſos in Africa mactavit, tanquam victimas Jugurthæ manibus immolandas. 24 Quis campus factus pinguior Romanorum ſanguine & ſepulchris non teſtatur impia prælia in quibus civem civis trucidavit? quaſi diceret, Omnis campus eſt pinguior Romanorum ſanguine.

Campus

Campus ſepulchris impia prælia
Tellatur, [25] *auditumque Medis*
[26] *Heſperiæ ſonitum ruinæ?*
[27] *Qui gurges, aut quæ flumina lugubris*
Ignara belli? quod mare [28] *Dauniæ*
Non decoloravere cædes?
Quæ caret ora cruore noſtro?
[29] *Sed ne relictis Muſa procax jocis*
Cea retractes munera [30] *neniæ:*
Mecum Dionæo ſub antro
Quære modos leviore [31] *plectro.*

25 Auditam ab extremi orbis habitatoribus pro ſtragis magnitudine.
26 Italicæ ruinæ.
27 Quæ aquarum congeries: *Eſt lamentabile belli navalis.*
28 Italorum cades Dauniæ dictæ à Dauno rege Apuliæ quæ pars eſt Italiæ.
29 Poëta dum tragicum laudat ipſe penè tragicus factus eſt: revocat igitur ſuam Muſam à luctu & lamentis ad res amœnas & amatorias carmini lyrico aptiores. Ordo & ſententia horum verborum hæc eſt: ſed tu ô procax (i. petulans Muſa) ne iterum tractes lugubre carmen primò inventum à Simonide poëta in Inſula Cea nato, jocis (Irebus laſcivis) relictis: quære mecum modos (i. verſus facilioris ſtyli) ſub antro Dionæo (i. ſub antro Venereo) in quo res leves & Venereæ ſunt canendæ.
30 Nænia, carmen eſt lugubre, quod cum lamentatione extremum atque ultimum defunctis canitur.
31 Plectrum Latinè pecten, eſt inſtrumentum citharœdi, quo fides plectuntur, i. percutiuntur, à πλήσσω percutio.

AD C. SALLVSTIVM CRISPVM.
Ode ii.

Proculeium laudat ob liberalitatem in fratres, Contemptus pecuniæ ſolum regem efficit & beatum.

[1] *NVllus argento color eſt, avaris*
Abditæ terris inimice lamnæ,
Criſpe Salluſti, niſi temperato
Splendeat uſu.
Vivet [2] *extento Proculeius ævo,*
[3] *Notus in fratres animi paterni:*
[4] *Illum aget penna metuente ſolvi*
Fama ſuperſtes.
[5] *Latius regnes, avidum domando*

1 Ordo eſt, ô Criſpe Salluſti inimice lamnæ (i. laminæ) ab avaris in terris abditæ & defoſſæ, nullus eſt color vel ſplendor argento (i. argentum nihil habet pulchritudinis) cujus nullus eſt uſus moderatus.
2 Ævo producto ad poſteros, i. Proculeius vivet in æternum.
3 Nobilitatus propter animum paternum in ſuos fratres qui hoſtes publici poſt Cæſaris victoriam judicati, omne patrimonium amiſerant. 4 Fama perennis Proculeio ſuperveniens, extollet eum pennâ, cujus nulla unquam diſſolutio futura eſt, ſignificatur æternitas quæ neque perit, neque perire metuit. 5 Latius poſſis regnare, ſi animum tuum à cupiditatibus refrænes, quàm ſi orbem univerſum poſſideas.

Spiritum, quàm si Libyam [6] *remotis*
Gadibus jungas: [7] *& utérque Pœnus*
Serviat [8] *uni.*
[9] *Crescit indulgens sibi dirus hydrops:*
Nec sitim pellit, nisi causa morbi
[10] *Fugerit venis,* [11] *& aquosus albo*
Corpore languor.
[12] *Redditum Cyri solio* [13] *Phraaten,*
Dissidens plebi, numero beatorum
Eximit virtus: [14] *populumque falsis*
Dedocet uti
Vocibus: regnum & diadema tutum
Deferens uni, propriamque laurum,
Quisquis ingentes oculo irretorto
Spectat acervos.

6 Gadibus disjunctis & procul sitis ab ipsa Libya. Gades oppidum est Hispaniæ à Pœnis conditum.
7 Tam Carthago quæ est in Africa, quam illa Carthago quæ est in Hispania Spartica dicta.
8 Tibi uni.
9 Hydropicus dum bibendi desiderio obsequitur, morbum suum auget.
10 Fugerit è venis, i. ex hepate infirmato.
11 Et nisi fugerit ex pallido & pigro corpore ipse hydrops, qui aquam inducendo facit languorem in corpore.
12 Ordo est, virtus dissidens plebi (i. virtus à Plebe discrepans) eximit numero beatorum (i. beatum non reputat) Phraaten redditum solio Cyri (i. in Cyri sedem restitutum) & virtus dedocet (i. virtus secus docet) populum uti falsis vocibus deferens, uni (i. soli sapienti) regnum & tutum diadema, & deferens propriam lauram (i. gloriam specialem & perpetuam) ei qui spectat Ingentes acervos (i. qui intueri potest pecuniæ cumulos) oculo irretorto (i. oculo continenti) qui ad aspectum pecuniæ non magis movetur quam lapis. 13 Persarum regem, Cyri filium. 14 Populus inter beatos reges, ut omnes alios divites numerat.

AD DELIVM. Ode iii.

Moderatè ferenda utraque est fortuna, quum omnibus impendeat æqua moriendi conditio.

[1] *ÆQuam memento rebus in arduis*
Servare mentem, non secus ac bonis
[2] *Ab insolenti temperatam*
Lætitia, [3] *moriture Deli:*
Seu mœstus omni tempore vixeris,
[3] *Seu te in remoto gramine per dies*
Festos reclinatum beâris
[5] *Interiore nota Falerni:*

1 Mentem æquabilem non fractam in rebus adversis.
2 A gestiente & profusa hilaritate temperatam in rebus secundis.
3 O Deli qui moriturus es, sive mœstus vixeris, sive hilaris.
4 Seu te recumbentem ad bibendum feceris beatum in gramine remoto, i. in loco herboso à frequentia hominum remoto. 5 Vino optimo & vetustissimo, quale erat Falernum in interiore parte cellæ vinariæ reconditum, Consulum nominibus vini cadis inscriptis ad tempus & vini præstantiam significandum.

6 Quò

6 Quò pinus ingens 7 albæque populus
Umbram hospitalem consociare 8 amant
Ramis, & obliquo laborat
Lympha fugax 9 trepidare rivo.
10 Huc vina & unguenta, & nimium 11 breves
Flores amœnæ ferre jube rosæ:
12 Dum res & ætas, & sororum
Fila trium patiuntur atra.
13 Cedes coemptis saltibus, & domo,
Villaque 14 flavus quam Tiberis lavit,
Cedes: 15 & extructis in altum
Divitiis potietur hæres.
Divesne, prisco natus ab 15 Inacho,
Nil interest, an pauper, & infima
De gente, 17 sub dio moreris,
18 Victima nil miseranti 19 Orci.
20 Omnes eodem cogimur, 21 omnium
Versatur 22 urna: 23 serius, ocyus
Sors exitura, nos in æternum
Exilium impositura 24 cymbæ.

6 In quo gramine.
7 Populus arbor, cujus frondes internæ sunt albæ.
8 Amanter consociant suos ramos ad umbram faciendam, quæ velut hospitium sit epulantibus.
9 Trepidè fluere & cum murmure.
10 Ad hunc locum.
11 Rosæ cito defloreſcentis. Quam *longa una dies, ætas tam longa rosarum est.* Virg.
12 Dum res familiaris & ætas juvenilis patiuntur, & dum Parcæ etiam patiuntur, quarum fila dicuntur atra, quòd omnibus mortem minentur.
13 Discedes ab omnibus divitiis & à villa etiam quam Tiberis præterfluit.
14 Vide Ode 1. lib. 1.
15 Et divitiis coacervatis potietur hæres, fortasse ingratus.
16 Argivorum rege. 17 An vivas sine domo & sub cœlo nudo habites. 18 Existens victima Plutoni mactanda, id est, qui es moriturus. 19 Orci, quem nullius miseret. 20 Omnes ad mortem compellimur. 21 Ordo est, sors omnium exitura seriùs vel ocyus, & nos impositura cymbæ in æternum exilium versatur in urna. 22 In urna fatali, in quam conjiciuntur omnium sortes vitæ mortisque. 23 Sive tardius sive celerius moriendum est. 24 Navi Charontis, quæ Animos per Acherontem fluvium traducit.

AD XANTHIAM PHOCEVM.

Ode iv.

Non est cur Xanthias erubescat quòd Phyllida ancillam amet, quum multis magnis viris idem usu venerit.

1 NE sit ancillæ tibi amor pudori,
Xanthia Phoceu, 2 priùs insolentem

1 Ut non pudeat te amare ancillam Phyllidem.
2 Achillem antea non amare solitum.

3 Serva

3 Serva Briſeïs 4 niveo colore
Movit Achillem:
Movit Ajacem 5 Telamone natum
6 Forma captivæ dominum Tecmeſſæ:
Arſit 7 Atrides medio in triumpho
8 Virgine rapta:
9 Barbaræ poſtquam cecidere turmæ
10 Theſſalo victore, 11 & ademptus Hector
Tradidit ſeſſis leviora tolli
Pergama Graiis.
12 Neſcias an te generum 13 beati
Phyllidis flavæ decorent parentes.
14 Regium certè genus & Penates
Mœret iniques:
Crede non illam tibi 15 de ſcelesta
Plebe delectam: 16 neque ſic fidelem,
Sic lucro averſam potuiſſe naſci
Matre pudenda.
Brachia & vultum, 17 teretesque ſuras
18 Integer laudo, 19 fuge ſuſpicari,
Cujus octavum 20 trepidavit ætas
Claudere luſtrum.

3 Ex Lyrneſſo capta ergo ſerva jure belli.
4 Colore candido i. ſua pulchritudine.
5 Non Ajacem qui fuit Oilei filius.
6 Pulchritudo Tecmeſſæ, quæ ex Ajace filium peperit Eumicelen.
7 Agamemnon Atrei filius in media victoria vehementer amavit Caſſandram.
8 Caſſandra Priami filia è templo Palladis rapta à Græcis.
9 Phrygiæ turmæ, quia Phryges propriè barbari dicebantur.
10 Achille qui fuit ex Lariſſa urbe Theſſaliæ.
11 Et poſtquam Hector morte peremptus ab Achille, tradidit Græcis decennali bello feſſis. Pergama leviora tolli i. facilora ut tollerentur & everterentur.
12 Incertum eſt an pulchra Phyllis (quamvis captiva) ſit ſummo loco nata.
13 Parentes nobiles & divites. 14 Dolet certè eam regiis parentibus ortam Penates habere ſibi inimicos, adeò ut jam captiva ſit & præ paupertate ſuo ſtemmati reſpondere nequeat. 15 Impura & abjecta plebe eſſe natam. 16 Neque crede mulierem tam fidelem & à lucro abhorrentem potuiſſe naſci à matre erubeſcenda, i. à matre quæ propter vitæ turpitudinem ſuis liberis eſt pudori. 17 Tibias longas & rotundas. 18 Caſtus laudo. 19 Noli ſuſpicari me Phyllidis amore eſſe captum quòd eam laudo, quippe qui quadragenarius ſum, i. languidior ad res Venereas quam adoleſcens annos viginti natus. 20 Cujus ætas properavit finire octavum luſtrum, i. quinquennium octavum, ſcil. 40. annos.

IN LALAGEN. Ode V.

Pulcherrima Lalage eſt virgo viro immatura, ergo ab ejus cupiditate eſt mens revocanda.

1 NOndum ſubacta ferre jugum valet
2 Cervice: 3 nondum munia comparis

1 Lalage nondum eſt ad concubitum matura. Metaphor. eſt perpetua ducta à juvenca quæ nondum ſubiit jugum, nec taurum irruentem ferre queat. 2 Cervice ſubacta, i. ſuppoſita vel domita. 3 Nondum officia conjugii valet exæquare cum ſuo pari, i. marito.

Æquare,

Æquare, nec [4] *tauri ruentis*
In Venerem tolerare pondus.
ca virentes est animus tuæ
mpos [5] *juvenæ, nunc fluviis gravem*
[6] *Solantis æstum, nunc in udo*
Ludere cum vitulis salicto
Prægestientis [8] *tolle Cupidinem*
mitis [9] *uvæ: jam tibi lividos*
[10] *Distinguet autumnus varios colores*
Purpureo varius colore:
Iam te sequetur. currit [12] *enim ferox*
ætas: [13] *& illi, quos tibi dempserit,*
Apponet annos. [14] *jam proterva*
Fronte petet Lalage maritum,
Dilecta, quantum non Pholoë [16] *fugax,*
n Chloris: [17] *albo sic humero nitens,*
Ut pura nocturno renidet
Luna mari, [18] *Cnidi sive Gygis.*
Quem si puellarum insereres choro,
ire sagaces falleret hospites
Discrimen obscurum, solutis
Crinibus ambiguoque vultu.

4 Pondus viri robusti ad concubitum prompti.
5 Tuæ puellæ.
6 Refrigerantis æstum.
7 Vehementer cupientis lusere non cum tauris morosis, sed cum vitulis lætis in udo salicto, i. in loco salicibus consito.
8 Est alia allegoria ducta ab uva immatura.
9 Puellæ impuberis, ad concubitum propter teneriorem ætatem inepte.
10 Autumnus tibi fructus matutos depinget, 11 est tempus subsequens illam tibi virginem maturabit.
11 Puella, quæ propter ætatem immaturam te nunc refugit proceriem matura te ultrò petet.
12 Non tarda est ætas, cito pede labitur.
13 Et ætas, i. tempus adjiciet tuæ Lalagi florentes annos quos

i detraxit i. illa matureſcet, tu verò ſeneſces. 14 Jam tua Lalage te maritum petet fronte iocunda, i. non pudebit eam maritum petere. 15 Dilecta à quocunque qui eam videt, magis iam Pholoë & Chloris fœminæ pulcherrimæ. 16 Vitos fugiens, ut inde plus ametur. 17 Lalage ſic ſplendens humeris albis, quemadmodum luna pura, i. nullis nebulis obducta reſplendet in ari tempore nocturno. 18 Puer formoſiſſimus, Cnidius dictus ex Cnido Inſula Veneri dicata. 19 Quem Gygen ſi inter puellas proſtitueres, diſcrimen obſcurum, i. parva differentia falleret peginos quantumvis acutos & perſpicaces. Nam ignoratur ille ab hoſpitibus quiſnam aſſiciant, ia crinibus longis utitur & intonſis, faciémque habet tam venuſtam & politam, ut ambigi poſſit, ne puer an puella.

AD SEPTIMIVM. Ode vi.

Optat habere ſuæ ſenectutis ſedem Tibur & Tarentum, quorum laudat amœnitatem.

Septimi [1] *Gades ad. ture mecum, &*
[2] *Cantabrum indoctum juga ferre noſtra, &*

1 Qui ſi opus eſt, mecum aditurus es Gades ultimam Hiſpaniæ inſulam.

Populum Hiſpaniæ ferociſſimum, qui nondum didicit Romano imperio obedire.

3 *Barbaras*

3 Syrtes inhoſpitales. Vide Od. xxii. lib. 1.

3 *Barbaras Syrtes,* 4 *ubi Maura ſemper*
Æſtuat unda:

4 Ubi unda Africana veluti fervens exundat.

Tibur Argeo 5 *poſitum colono,*
Sit meæ ſedes utinam ſenectæ.

5 Tibur conditum à Tiburno colono Argivo.

6 Sit modus laſſo maris, & viarum,
Militiæq́.

6 Utinam Tibur ſit finis mihi navigationibus, itineribus & militia defatigato.

7 *Vnde ſi Parcæ prohibent iniquæ,*
Dulce 8 *pellitu ovibus Galeſi*
Flumen 9 *& regnata petam Laconi*
Rura Phalantho.

7 A quo Tibure ſi Parcæ, i. tres ſorores lanificæ (Erebi & noctis filiæ) me prohibeant.

8 Adibo Galeſum Calabriæ fluvium juxta Tarentum, ubi oves aliis pellibus præterquam ſuis ſunt coopertæ propter excellentem lanæ bonitatem, ne ſua vellera inquinentur ad tincturæ nocumentum.

Ille terrarum mihi præter omnes
Angulus 10 *ridet, ubi non* 11 *Hymetto*
Mella decedunt, viridiſq́ certat
12 *Bacchâ Venafro:*
Ver ubi longum, tepidáſque præbet
13 *Iupiter Brumas: & amicus* 14 *Aulon*
Fertili Baccho, minimùm Falernis
Invidet uvis.
15 *Ille te mecum locus &* 16 *beatæ*
Poſtulant arces, 17 *ibi tu calentem*
18 *Debita ſparges lachryma favillam*
19 *Vatis amici.*

9 Et adibo Tarentum in quo regnavit Phalanthus Lacedæmonius, quo duce Lacones Apollinis oraculo Tarentum condiderunt.

10 Arridet, placet. 11 Ubi mella non dant locum, i. ubi mella non ſunt deteriora melle ſimo quod colligunt apes in Hymetto Atticæ monte thymo aliiſque herbis odoriferis abun
12 Et ubi oliva propter bonitatem contendit cum oliva quæ oritur in Venafro, oppido in Campa littore ſito. 13 Aer. 14 Aulon mons eſt Tarento vicinus, ferax, fertilis uvis, cujus uva non l det, i. non cedit neque eſt deterior uvis Falernis. 15 Ille locus, ubi hæc omnia ſunt. 16 B arces, i. fertiles montes. 17 Ibi tu mihi mortuo juſta perſolves, favillam calentem, i. cineres os lachrymis conſpergens. 18 Lachryma debita propter noſtram amicitiam. 19 Tui Horatii.

AD POMPEIVM VARVM. Ode vii.

Cui reditum gratulatur in patriam.

1 Ordo eſt, ô Pompei prime meorum ſodalium ſæpe deducte mecum in ultimum tempus (i. qui ſæpe mecum deductus fuiſti à Bruto in periculum mortis) quis redeuntem Quiritem diis patriis Italoque cœlo? i. quis te patria ejectum iterum fecit civem Romanum?

1 *O Sæpe mecum tempus in ultimum*
Deducte, Bruto militiæ duce,

uis te redonavit Quiritem
Diis patriis [2] Italoque cœlo,
mpei, meorum [3] prime ſodalium?
m quo [4] morantem ſæpe diem mero
[5] Fregi, [6] coronatus nitentes
Malobathro Syrio capillos.
cum [7] Philippos & celerem fugam
Senſi relicta [9] non bene parmula,
Quum fracta virtus, [10] & minaces
[11] Turpe ſolum tetigere mento.
d me per hoſtes Mercurius celer
Denſo paventem ſuſtulit aëre:
Te rurſus in bellum [13] reſorbens
Vnda fretis tulit [14] æſtuoſis.
go [15] obligatam redde Iovi dapem:
ongæ, feſſum militia [16] latus
Depone [17] ſub lauru mea: nec
Parce cadis tibi [18] deſtinatis.
Oblivioſo lævia Maſſico
ibovia exple: fundo capacibus
Vnguenta de [20] conchis: quis udo
[21] Deproperare apio coronas
ürátve myrto? quem [22] Venus arbitrum
Dicet bibendi? non ego ſanius
Bacchabor [24] è donis, [25] recepto
Dulce mihi [26] furere eſt amico.

2 Italiæ regioni.
3 Princeps vel amiciſſime meorum ſodalium.
4 Diem longum æſtivum.
5 Diem frangere, eſt partem diei in vino & poculis ponere. Vide Od. 1. lib. 1.
6 Habens capillos coronatos & delibutos Malobathro, quod eſt unguentum Syrium pretioſiſſimum, factum ex folio in Indicis paludibus naſcente ſine radice.
7 Ubi Caſſius & Brutus ſunt victi.
8 Vidi & expertus ſum.
9 Indecorè, quia fugi clypeo abjecto,
10 Quum Caſſius & Brutus vel eorum milites de virtute ſua gloriantes turpiter ceciderunt.
11 Terram cruore fœdatam cum ſuis mentis tetigere.
12 Nube, qua denſior eſt aër.
13 Rettrahens. Metaph. ducta à Charybdi, qua ſignificat Pompeium cum impetu mentis & furore correptum ad

ruti partes eſſe reverſum. 14 Per freta æſtuoſa, i. bella ferventia. 15 Promiſſum ac debitum
dde epulum. 16 Corpus. 17 Sub meo patrocinio: nam laurus eſt incolumitatis & cuſtodiæ
mbolum. 18 Vaſis vinariis ad tuum reditum reſervatis. 19 Imple ad ſummum & ebibe cibo-
a lævia (i. expolita pocula capaciora) Maſsico olivioſo, i. vino Campaniæ impleta, quod virens
ertius epotum oblivionem malorum affert, vel per ſe, vel propter ſomnum ſubſequentem. 20 Teſtis
quibus unguenta ſervabantur. 21 Celeriter nectere & ex Apio & myrto concinnare coronas
convivalis aſſuetas. 22 Venereus talorum vel teſſerarum jactus regem bibendi convivique ma-
ſtrum efficiebat, quem jactum alii putarunt eſſe numerum tet ſenarium, alii, quum omnes tali
ci cadebant diſſimiliter vultúque diverſo apparebant. 23 Dabit. 24 Thracix populo bibaciſ-
mo. 25 Amico præter ſpem mihi reddito, 26 Furere poterit.

IN IVLIAM BARINEM.
Ode viii.

Non est cur Barini juranti credatur, quum ex perju pulchrior exoriatur.

VLla si [1] *juris tibi pejerati*
Pœna, Barine, nocuisset unquam
[2] *Dente si nigro fieres, vel uno*
Turpior ungui:
[3] *Crederem, sed tu* [4] *simul obligâsti*
Perfidum votis caput, enitescis
Pulchrior multò juvenúmque prodis
[5] *Publica cura.*
[6] *Expedit matris cineres opertos*
Fallere, [7] *& toto taciturna noctis*
Signa cum cœlo, gelidáque divos
[8] *Morte carentes.*
[9] *Ridet hoc (inquam) Venus ipsa, rident*
[10] *Simplices nymphæ, ferus & Cupido,*
Semper ardentes acuens sagittas
[11] *Cote cruentâ.*
Adde, quòd [12] *pubes tibi crescit omnis*
[13] *Servitus crescit nova:* [14] *nec priores*
Impiæ tectum dominæ relinquunt
Sæpe minati.
Te suis matres metuunt [15] *juvencis,*
[16] *Te senes parci: miseræque nuper*
Virgines nuptæ, tua ne retardet
[17] *Aversa maritos.*

1 Jurisjurandi abs te violati, i. perjurii.
2 Si minima parte corporis, ficres deformior.
3 Crederem tibi juranti, vel crederem deos esse vindices perjurii in rebus amatoriis.
4 Simulac, i. postquam per caput tuum jurâsti.
5 In publicum prodis à multis juvenibus unicè amata.
6 Utile est tibi & aliis (si perjuria non puniantur) matri mortuæ promissa non persolvere.
7 Et omnem mundi majestatem fallere: scil. sydera quæ sunt visa nocte silenti.
8 Deos immortales, ἀθανάτους.
9 Hoc deridet Venus: *Perjuria videt amantium Jupiter, & ventos irrita ferre jubet. Tibullus.*
10 Nymphæ faciles non iracundæ Veneris comites, nimirum locus, Risus, Fletus.
11 Cote asperâ sanguine sagittarum quæ in illa cote acuuntur, vel cruenta dicitur cos propter cædes ex amore orientes, vel, quòd moderatus amor exitium amantis maturet.
12 Juventus perjurii tui, & doli meretricii
13 Amatores accedunt novi qui tibi serviant.
14 Nec veteres amatores domum tuam relinquunt quamvis id sæpe minentur propter tuum perjurium.
15 Matres filiis suis juvenibus metuunt ne te corrumpantur.
16 Senes etiam te metuunt ne dilapidetur patrimonium liberis suis relictum.
17 Ne tui odores, venustas & blanditiæ maritos suos ab sese alienent, isque tuo amore occupati detineant.

AD VALGIVM. Ode ix.

Vt tandem aliquando mortem pueri ſui Myſtis deflere deſinat.

1 NOn ſemper imbres nubibus hiſpidos
Manant in agros, aut 2 mare Caſpium
Vexant 3 inæquales procellæ
4 Vſque: nec 5 Armeniis in oris
Amice Valgi, ſtat glacies 6 iners
Menſes per omnes, aut aquilonibus
7 Quirceta Gargani laborant,
8 Et foliis viduantur orni.
9 Tu ſemper urges flebilibus modis
Myſten ademptum: 10 nec tibi veſpero
Surgente decedant amores,
Nec rapidum fugiente ſolem.
At non 11 ter ævo functius amabilem
Ploravit omnes Antilochum ſenex
Annos: nec 12 impubem parentes
Troilon, 13 aut Phrygiæ ſorores
Flevere ſemper. 14 deſine mollium
Tandem querelarum: & potius nova
Cantemus Auguſti 15 trophæa
Cæſaris, 15 & rigidum Niphatem,
17 Medumque flumen gentibus additum
Victis: minores volvere vertices:
18 Intraque præſcriptum Gelonos
Exiguis equitare campis.

1 Imbres à nubibus non ſemper manant in agros aſperos & fenticoſos, i. non eſt ſemper hyems.
2 Mare in Scythia.
3 Procellæ tempeſtuoſæ, quæ mare reddunt inæquale.
4 Semper.
5 Armenia regio eſt in Aſia, inter montes Taurum & Caucaſum ſita.
6 Glacies, quæ fluvios & agros efficit pigros atque otioſos.
7 Quercus altæ in Gargano Apuliæ monte, non ſemper vertis agitantur.
8 Nec foliis ſemper nudantur orni, i. fraxini ſylveſtres.
9 Tu aſſidue inſequeris Myſten mortuum carminibus Elegiacis ad fletum provocantibus.
10 Nec manè, nec veſperi Myſtis amorte defecit. Eſt veſper ſtella Veneris quæ Solem occidentem ſubſequens dicitur Veſper, Orientem verò antegrediens nuncupatur Phoſphorus vel Lucifer.
11 Neſtor (qui tertiam ætatem hominum vivebat, i. nonaginta annos) non ſemper ploravit Antilochum filium ſuum ex Eurídice, cæſum in prælio ab Heſtore. 12 Imberbem Troilum Priami filium.
13 Aut Troili ſorores, Polyxena, Caſſandra, &c. 14 Deſine à muliebribus querelis. Græcorum more ponitur Genitivus poſt Verbum finiendi. 15 Cæſaris victorias, ſunt enim trophæa victoriæ ſigna.
16 Et cantemus Niphaten qui vel frigidus eſt Scythiæ fluvius, vel mons eſt Armeniæ five horridus & inacceſſus. 17 Et cantemus Mediæ flumen adjunctum gentibus, nimirum Armeniis, Parthis, & aliis à Cæſare victis. Cantemus (inquam) eos fluvios, qui minores aquarum globos jam volvunt, ram ſentientes ſe cum Armeniis & Medis eſſe debellatos, anguſtius fluunt propter acceptæ cladis dolorem.
18 Et cantemus Gelonos Scythiæ Europæ populos intra exiguos terminos ab Auguſto præſcriptos equitare, i. non excurrere & vagari, ubi libuiſſet.

AD LICINIVM. Ode x:

Mediocritas in utraque fortunâ est ferenda.

[1] *Rectiùs vives, Licini,* [2] *neque altum*
[3] *Semper urgendo: neque dum procellas*
[4] *Cautus horrescis, nimium premendo*
[5] *Littus iniquum.*
Aurea quisquis mediocritatem
Diligit, tutus caret [6] *obsoleti*
Sordibus tecti, caret [7] *invidenda*
Sobrius aula.
Sæpiùs ventis agitatur ingens
Pinus: & celsæ graviore casu
[8] *Decidunt turres: feriuntque summos*
Fulmina montes.
[9] *Sperat infestis, metuit secundis*
Alteram sortem benè præparatum
Pectus. [10] *informes hyemes reducit*
Jupiter, idem
[11] *Summovet, non, si malè nunc, &* [12] *olim*
Sic erit. [13] *quondam cithara tacentem*
Suscitat musam, neque semper arcum
Tendit Apollo.
[14] *Rebus angustis animosus atque*
Fortis appare: sapienter [15] *idem*
[16] *Contrahes vento nimium secundo*
Turgida vela.

1 Facilius, commodius.
2 Est Allegoria, quâ significat neque sublimia nimis appetenda, neque quòd ad infima & sordida metus gratia sic debemus descendere ut nulla habeatur dignitatis ratio.
3 Semper occupando profundum mare. i. in alto mare semper navigando.
4 Cautus teformidas.
5 Littus flexuosum, vel, littus nautis propter vada & saxa periculosum.
6 Domicilii paupertate squalidi.
7 Caret aula sumptuosa, quæ propter magnificentiam cadit in invidiam.
8 De alto ruunt.
9 Pectus bene præparatum. i. animus bene institutus, in rebus adversis fortunam bonam sperat, in secundis metuit alteram sortem, id est, fortunam malam.
10 Hyemes assiduis imbribus terram deformantes.
11 Idem abducit.
12 Posthac. Non semper eadem manet fortuna. 13 Apollo non est semper iratus, sed quandoque interdum citharam ad cantandum provocat 14. In rebus difficilibus fortis esto animoque plectus, in secundis humilis esto & animum contrahe. 15 Quisquis es. 16 Supprime vela vento nimium prospero inflata.

AD Q. HIRPINVM. Ode xi.

Omissis curis vivendum est hilariter.

[1] *Quid bellicosus* [2] *Cantaber, &* [3] *Scythes,*
Hirpine Quinti, cogitet, Adria
[4] *Divisus objecto, remittas*
Quærere: [5] *nec trepides in usum*
Poscentis ævi pauca. [6] *fugit retro*
Levis juventus, & decor [7] *arida*
Pellente lascivos amores
Canitie facilemque somnum.
Non semper idem floribus est [8] *bonus*
Vernis, neque uno Luna rubens nitet
Vultu: quid æternis [9] *minorem*
Consiliis animum fatigas?
[10] *Cur non sub alta vel platano, vel hac*
Pinu jacentes sic temerè, & rosa
Canos [11] *odorati capillos,*
Dum licet, [12] *Assyriaque nardo,*
Potamus uncti? dissipat [13] *Evius*
Curas edaces. [14] *quis puer ocyus*
Restinguet ardentis Falerni
Pocula prætereunte lympha?
[15] *Quis devium scortum eliciet domo*
Lyden? [16] *eburna, dic age, cum lyra*
Maturet, in comptum Lacænæ
More comam religata nodum.

1 Ordo est, ô Q. Hirpine remittas quærere quid cogitet bellicosus Cantaber & quid cogitet Scythes divisus objecto Adria.
2 Populus Hispaniæ, vide supra Ode vi.
3 Gens Orientalis. vide Ode xxxiii. li. 1.
4 Scythes sejunctus a nobis maris Adriatici interfusione. Adria in neutro genere ponitur pro mari Adriatico.
5 Nec sis anxius propter usum vitæ quæ pauca perscirs quia vita brevis est.
6 Imberbis juventus tandem senescit.
7 Sicca senectute Venerem abigente & somnum facilem, i. somnum gravem & longum, nam somnus senibus difficilis est & brevis propter caloris defectum & morborum molestiam.
8 Pulchritudo.
9 Inferiorem, quàm ut futura Dei consilia comprehendat.
10 Ordo est, cur non potamus uncti dum licet jacentes sic temerè, i. in umbra jacentes sine ullis cæremoniis ut casus retulerit, nulla habita personarum ratione? 11 Habentes capillos odoratos rosa, i. rosæ succo, vel ipsa rosa internexos. 12 Unguento Nardino, est nardus herba in unguentis componendis laudatissima. Assyria pro Syria, non quod in Syria nardus nascitur, sed quòd montis in quo oritur pars una ad Syrios, pars altera ad Indos flectitur, unde dicta est Nardus Indica. Dioscor. l. 1. 13. Bacchus. 14 Loquitur Poeta quasi jam sit in convivio, dicens, quis servus refrigerabit pocula ardentis vini Falerni præterfeunte lympha, i. quis refrigerabit pocula aqua fluviatili diluta, ne in ebrietatem incidamus? 15 Quis evocabit è domo sua Lyden, meretricem non publicam, sed secretius cognitam? quæ quum sit devia, i. à via publica semota, minus est vulgaris minusque omnium libidini exposita. 16 Ego cum Crequio locum hunc sic ordinandum intelligendumque censeo, ô puer age, dic Lydiæ ut maturet venire cum Lyra eburnea (erat enim fidicina) habens comam religatam in nodum comptum more Lacænæ, i. pexum tantum & negligenter compositum more mulieris Laconicæ.

AD MÆCENATEM. Ode xii.

Res graves & tragicæ carmini lyrico non conveniunt. Horatius præter Lycymniæ formam & res amatorias nihil canet.

1 Nolis longa feræ bella 2 Numantiæ,
Nec 3 durum Annibalem, nec 4 Siculum mare
Pœno purpuream sanguine, mollibus
5 Aptari citharæ modis:
Nec sævos 6 Lapithas, & nimium mero
7 Hyleum, domitosque Herculea manu
8 Telluris juvenes, 9 unde periculum
Fulgens contremuit domus
Saturni veteris, tuque 10 pedestribus
Dices historiis prælia Cæsaris
Mæcenas melius, ductaque per vias
11 Regum colla minantium.
Me dulcis dominæ Musa 12 Lycymniæ
Cantus, unde voluit dicere 13 lucidum
Fulgentes oculos, & 14 benè mutuis
Fidum pectus amoribus:
15 Quam nec ferre pedem dedecuit choris,
16 Nec certare joco, nec dare brachia
17 Ludentum nitidis virginibus, 18 sacro
Dianæ celebris die.
19 Num tu, quæ tenuit dives 20 Achæmenes,
21 Aut pinguis Phrygiæ Mygdonias opes,
Permutare velis crine Lycymniæ:
22 Plenas aut Arabum domos?

1 Nevelis, ne jubeas, æquum est te nolle.
2 Numantiam post bellum 18. annos inter Romanos & Carthaginenses gestum, Scipio Africanus tunditus delevit.
3 Annibalem laborum patientem, alii legunt *dirum*, i. crudelem.
4 Duilius Consul in mari Siculo primus omnium Carthaginenses prælio navali superavit, captis navibus 12. mersis 13. ac plus hominum millibus cæsis, captis 7000.
5 A me decantari lyricis carminibus.
6 Lapithas ab Hercule in nuptiis Perithoi devictos.
7 Unum è Centauris mero nimium i. ex nimio meri potu superbum & intolerabilem.
8 Gigantes terræ filios Hercules subsidio superatos, qui bellum diis indixerant.
9 Unde, i. à quibus cœlum timuit periculum.
10 Historiis scriptis prosa oratione, quæ constat numeris & pedibus, sed non certa lege strictis. 11 Regum, quos Cæsar subjugaverat in triumphum ductos. 12 Amicæ tuæ & dominæ, alii legunt Licinæ vel Licinniæ. 13 Lucide fulgor. 14 Pectus valde fidele. 15 Quam non dedecuit saltare. 16 Nec facetis dictis certare, vel jocose gesticulari. 17 Quam non dedecuit brachia manusque dare pulchris virginibus quum inter illas saltaret. 18 Die festo Dianæ. 19 Ordo est, numquid tu permutare velis crine Lycymniæ regna vel bona quæ tenuit dives Achæmenes, aut Mygdonias opes pinguis Phrygiæ, aut plenas Arabum domos, id est, domos omnium rerum copia refertas? 20 Persarum rex. 21 Aut fertilis Phrygiæ oves, Mygdonias à Mygdone Phrygiæ rege. 22 Domos opulentas propter aromata, sensus Poetæ hic est, tu non potes regum opes pluris facere quàm Lycymniæ amorem.

Dum

Dum * *fragrantia* [23] *detorquet ad oscula*
Cervicem, [24] *aut facili sævitia negat*
Quæ poscente magis gaudeat eripi:
[25] *Interdum rapere occupet.*

* Alii, flagrantia.
23 Avertet cervicem.
24 Aut ficta sævitia negat oscula, quæ magis gaudeat sibi eripi quam ille (Nempe Amans) qui oscula poscit.
25 Quæ interdum osculum rapere antevertat, atque prior osculetur, ut irascenti amatori satisfaciat. O astum meretricium.

IN ARBOREM CVIVS CASV repentino penè oppressus fuerat. Ode xiii.

Nunquam homini satis certum est quid cavere debeat: Sapphonis & Alcæi laudes.

[1] *Ille nefasto te posuit die,*
Quicunque primùm & sacrilega manu
[2] *Produxit arbos, in nepotum*
Perniciem, opprobriumq; pagi.
Illum & parentis [3] *crediderim sui*
Fregisse cervicem. & [4] *penetralia*
Sparsisse nocturno cruore
Hospitis: ille venena [5] *Colchicæ*
Et quicquid usquam concipitur nefas,
Tractavit: agro qui statuit meo
Te triste lignum, te [6] *caducum*
In domini caput immerentis,
QVID quisque vitet, nunquam homini satis
Cautum est [7] *in horas, navita* [8] *Bosphorum*
Pœnus perhorrescit, [9] *neque ultra*
Cæca timet aliunde fata.
[10] *Miles sagittas & celerem fugam*
Parthi: catenas Parthus, & Italam
Robur: sed improvisa lethi
[11] *Vis rapuit rapiétque gentes.*

1 O arbos, ille te plantavit infausto die.
2 Progenuit in posterorum perniciem & totius vici ignominiam.
3 Credere possim.
4 Partem interiorem domus.
5 Venena præsentissima. Colchis est Scythiæ regio venenorum & mulierum veneficarum feracissima.
6 Te lignum minosum, quod in caput meum nil mali meritum incidisti.
7 Per singulas horas.
8 Bosphorus ponitur pro quolibet mari; & Pœnus pro quovis nauta. Bosphorus est Ponti fretum propter angustias valde periculosum.
9 Neque aliunde metuit improvisa fata, i. neque sibi metuit ab alio exitio quàm à Bosphoro.
10 Miles Rom. timet sagittas & celerem fugam Parthi, qui fugiens pugnat, vide Od. 19. lib. 1.
11 Sed violentia & mortis necessitas rapit unumquemque nunc hoc, nunc illud timentem.

12 Quàm parvo interfuit ab inferis abfui, i. à morte.
13 Nigræ Proserpinæ quæ Plutonis uxor est, inferni regina, vide Od. xxviii. lib. 1.
14 Patrem Achillis inferorum janitorem & Judicem.
15 Campos Elysios in quibus umbræ beatorum placidè quiescunt.
16 Et Sapphò Græiis chordis murmurantem. Scripsit Sapphò Æolicè, quæ de puellis Lesbiis querebatur quòd sibi in amore non respondent, nam mortuo suo marito multas puellas & pueros adamavit, unde à poeta dicitur Mascula.
17 Et quàm pene vidimus te ô Alcæe Iyrâ canentem dura mala navigationis, fugæ & belli aureo plectro, i. excellenti stylo, quo tyrannos es insectatus. 18 Fuit Alcæus poëta Lyricus in eloquendo brevis & magnificus, plurimumque Homero similis. Quint. 19 Exilii, vel, fugæ è prælio. 20 Alcæum & Sapphonem mirantur umbræ, quum res canant ineligosissimo silentio dignas. 21 Ordo est, sed vulgus densum humeris bibit aure pugnas & exactos tyrannos, i. turba umbrarum frequens & conferta attentius audit pugnas & tyrannorum exactiones, quàm res amatorias. 22 Quando ad audiendum illa carmina Cerberus Orci custos stupefactus atras demittit aures. 23 Numerus finitus pro infinito, vel, Cerberus dicitur centiceps, propter centum angues qui à capite ipsius crinium loco dependebant. 24 Eumenides sunt tres Furiæ infernales, Alecto, Megæra, Tisiphone, cædis & flagitiorum ultrices quarum capillis intorquebantur angues. 25 Delectantur. 26 Tantalus carminibus Alcæi delectatus laborum obliviscitur, quos in vita sustinuerat. 27 Nec curat Orion venator Leones aut Lyncas apud inferos persequi, dum Alcæum & Sapphonem canentes audit, sed venationi præfert eorum carmina. Fingunt poetæ umbras apud inferos iisdem rebus delectari, quibus viventes hîc gaudebant.

12 *Quàm penè* 13 *furva regna Proserpinæ,*
Et judicantem vidimus 14 *Æacum,*
15 *Sedesque descriptas piorum, &*
16 *Æoliis fidibus querentem*
Sappho puellis de popularibus:
17 *Et te sonantem plenius aureo*
18 *Alcæe plectro dura navis,*
Dura 19 *fugæ mala, dura belli,*
20 *Utrumque sacro digna silentio*
Mirantur umbræ dicere: 21 *sed magis*
Pugnas & exactos tyrannos
Densum humeris bibit aure vulgus,
Quid mirum? 22 *ubi illis carminibus stupens*
Demittit atras belua 23 *centiceps*
Aures, & intorti capillis
24 *Eumenidum* 25 *recreantur angues.*
Quin & Prometheus & 26 *Pelopis parens*
Dulci laborum decipitur sono:
27 *Nec curat Orion leones*
Aut timidos agitare lyncas.

AD POSTHVMVM. Ode xiiii.

Vita brevis, & mori necesse est.

1 Dolentis est.
2 Ob religionem tu neque tardius senesces, neque tardius morieris.

1 *Eheu fugaces, Posthume, Posthume,*
Labuntur anni, 2 *nec pietas moram*
Rugis & instanti senectæ

Afferet,

Asſeret [3] *indomitæque morti.*
[4] *Non ſi tricenis* [5] *quotquot eunt dies,*
Amice [6] *places illachrymabilem*
Plutona tauris: [7] *qui ter amplum*
[8] *Geryonem* [9] *Tityonq́ triſti*
Compeſcit [10] *unda, ſcilicet omnibus,*
[11] *Quicunque terræ* [12] *munere veſcimur*
Enaviganda: ſive reges,
Sive inopes erimus coloni.
[13] *Fruſtra cruento Marte carebimus,*
Fractiſque rauci fluctibus [14] *Adriæ.*
Fruſtra per [15] *autumnos nocentem*
Corporibus metuemus [16] *Auſtrum.*
[17] *Viſendus ater* [18] *flumine languido*
[19] *Cocytus errans,* [20] *& Danai genus*
Infame, damnatiſque longi
[21] *Siſiphus Æolides laboris.*
Linquenda tellus, & domus, & placens
Vxor: [22] *neque harum* [23] *quas colis arborum*
Te, præter inviſas cupreſſos,
Vlla brevem dominum ſequetur.
[24] *Abſumet hæres* [25] *cæcuba* [26] *dignior,*
Servata centum clavibus: & mero
[27] *Tinget pavimentum ſuperbum,*
Pontificum potiore cœnis.

3 Morti inexorabili vel inexpugnabili.
4 Amice Poſthume tu neque ſenectam neque mortem effugies, etiamſi quotidie trecentos tantos Plutoni immoles.
5 Singulis diebus.
6 Si placare ſtudeas Plutonis lacrymis non flectendum.
7 Ordo eſt, qui compeſcit ter amplum Geryonem & Titium triſti unda omnibus enaviganda quicunque veſcimur terræ munere, ſive erimus reges ſive erimus inopes coloni.
8 Geryonem trimembrem, fuit Gerion rex Hiſpaniæ, qui ob triplex regnum corpore triplicato fertur conſtitiſſe. Hunc Hercules interfecit boves ſuos furantem.
9 Jovis filium ex Elara, cujus corporis magnitudinem Poetæ dixerunt fuiſſe novem jugerum, vide Od. 4. lib. 1.
10 Stygia palude omnibus cum Charonte enaviganda, quia mors omnibus communis.

11 Quicunque vivimus. 12 Terræ fructu. 13 Fruſtra vel hoc, vel illud periculum vitabimus ad vitam diu producendam, quandoquidem inopinato mortis genere nobis fortaſſe erit moriendum. 14 Adriæ ſonoti & tempeſtuoſi maris. Ponitur Adria in neutro genere, ut ſupra Od. xi. 15 Autumno (inquit Hippoc. Aphor. 9. lib. 3.) morbi ſunt acutiſſimi atque exitiales maxima ex parte. Cauſas citat Gal. quinque, quem conſule (ſi placet) in eundem Aphor. 16 Auſtri autumni hebetant, caliginem offundunt, caput gravant, tarditatem motus & languorem inducunt. Gal. in 5. Aphor. lib. 3. 17 Ordo eſt, ater Cocytus flumine languido eſt viſendus, i. moriendum eſt. 18 Aqua pigræ fluentepropter ejus craſsitiem. 19 Cocytus eſt fluvius flexuoſus, infernalis, è Styge derivatus. 20 Et Danai filiæ infames, quod una nocte patris juſſu maritos ſuos interfecerunt. 21 Siſyphus, Æoli filius ſic damnatus ut longum laborem nunquam finiret. 22 Ordo eſt, neque ulli harum arborum quas colis ſequetur te brevem dominum (i te brevi victurum) præter cupreſſos inviſas, i. funebres & Proſerpinæ conſecratas. 23 Ad delicias & voluptatem comparatas, qualis ſunt Platanus, &c. 24 Hæres tuus effuſiſsime conſumet, quæ tu nimis parcè conquiſiviſti. 25 Vina accuratiſſime ſervata. 26 Te dignior, quia utitur quæ poſsidet, quum tu patreas ut ſacris. 27 Reſperget magnificum triclinii pavimentum vino meliore, quàm quod datur in cœnis pontificum.

IN SVI SÆCVLI LVXVM.

Ode xv.

Iam pauca [1] *aratro jugera* [2] *regiæ*
Moles relinquent; undiq; latiùs
[3] *Extenta visentur Lucrino*
Stagna lacu, [4] *platanúsque cælebs*
Evincet ulmos: [5] *tum violaria, &*
Myrtus, & omnis [6] *copia narium,*
Spargent [7] *olivetis odorem,*
Fertilibus domino priori.
Tum spissa ramis laurea fervidos
Excludet [8] *ictus.* [9] *non ita Romuli*
[10] *Præscriptum & intonsi Catonis*
[11] *Auspiciis, veterúmque norma.*
[12] *Privatus illis census erat brevis,*
[13] *Commune magnum:* [14] *nulla decempedis*
[15] *Metata privatis opacam*
Porticus excipiebat [16] *Arctos;*
[17] *Nec fortuitum spernere cespitem*
Leges sinebant, oppida publico
Sumptu jubentes & deorum
Templa novo decorare saxo.

1 Ad arandum quum omnis pene ager sumptuosis domibus, piscinis & hortis vix sufficiat.
2 Sumptuosa ædificia, quæ regibus conveniant instar molis.
3 Stagna latiùs producta & ampliora lacu Lucrino in sinu Baiano, ad quæ videnda omni ex parte concurretur.
4 Platanus non maritata vitibus ut ulmus, sed deambulationi tantum inserviens propter opacitatem evincet ulmos, id est, major erit numerus platanorum ad voluptatem quàm ulmorum ad utilitatem.
5 Violaria sunt loca in quibus viola nascuntur. Ordo est, tum violaria & myrtus & omnis copia narium spargent odorem olivetis fertilibus domino priori. 6 Copia narium significat omnes flores qui naribus afflati delectationem afferunt. 7 In locis ubi antea crescebant olivæ, quæ sub priore domino loca erant fertilia, nunc infrugifera. 8 Calores solis. 9 Ordo est. non ita præscriptum est auspiciis Romuli & Catonis veterúmque norma. 10 Præceptum. Metaph. ducta à ludimagistris. 11 Legibus & potestate Romuli Romæ conditoris & Catonis intonsi, i. hirsuti & severi. 12 Illi parvam & angustam habebant rem familiarem. 13 Rempublicam magni æstimabant. 14 Nemo privatus habebat porticum septentrionibus objectam (in qua æstivo tempore inambularet) adeò amplam, ut ea perveniret ad mensuram decem pedum. Decempeda est pertica decem pedum, qua fabricæ mensura colligitur. 15 Decempedis mensurata. 16 Ursum astrum boreale. 17 Sensus est. Leges vetabant Romanos villas sumptuosas & porticus ædificare, quapropter vitam agebant simplicem & sine ambitione, nec omnino curabant privatas opes, ut qui omne studium publico ornatui & templis impendebant.

AD

AD GROSPHVM. Ode xvi.

Omnes expetunt animi tranquillitatem, quæ neque divitiis neque honoribus potest acquiri, sed cupiditates tantùm coercendo.

1 *Ocium divos rogat in patenti*
2 *Prensus Ægæo,* 3 *simul atra nubes*
Condidit Lunàm, neque 4 *certa fulgent*
Sydera nautis:
5 *Ocium bello furiosa* 6 *Thrace,*
Ocium Medi pharetra decori:
Grosphe, non gemmis, neque purpura 7 *venale, nec auro.*
Non enim 8 *gazæ, neque consularis*
Summovet 9 *lictor miseros tumultus*
Mentis, 10 *& curas laqueata circum*
Tecta volantes.
11 *VIVITVR parvo bene, cui* 11 *paternum*
Splendet in mensa tenui salinum:
Nec leves somnos 13 *timor aut cupido*
Sordidus aufert.
14 *Quid brevi fortes* 15 *jaculamur ævo,*
Multa 16 *quid terras alio calentes*
Sole mutamus? 17 *patriæ quis exul*
Se quoque fugit?
Scandit 18 *aratas vitiosa naves*
Cura: nec turmas equitum relinquit,
19 *Ocyor cervis, & agente nimbos*
Ocyor 20 *Euro.*
21 *Lætus in præsens animus, quod ultra est*
Oderit curare: & amara lato

1 Vitam quietâ pati à Castore & Polluce.
2 Is qui à tempestate deprehenditur in lato mari Ægæo, sic dicto ab Ægæo qui in illud mare se præcipitem dedit.
3 Statim ut nubes abscondidit Lunam.
4 Sydera nautis certè cognita, ut ursa & similia.
5 Nationes bellicosæ, ut Thraces & Medi pacem etiam expetunt.
6 Thracia, i. Thrax bellicosus.
7 Animi tranquillitas non potest emi gemmis nec purpura nec auro, quia solùm provenit ab appetitu rationi obtemperante.
8 Non immensæ divitiæ neque magistratus aut imperia removent animi perturbationes.
9 Publicus minister, qui ante Consulem fasces & secures præferebat.
10 Et curas discurrentes circa domos & tecta divitum laquearibus ornata.
11 Ab eo bene beatéque vivitur, i. bene vivit is parvo, qui tenui victu & modico apparatu contentus est. 12 Salinum à patre relictum filio, pro quavis supellectile paterna. Salinum vas est, in quo sal continetur. 13 Metus perdendi, aut sordida cupiditas quæstus faciendi. 14 Quorsum nos exiguo tempore victuri multa desideramus? 15 Cur jaculamur & sagittas dirigimus ad multa? i. cur multa petimus? 16 Quorsum proficiscimur in terras longinquas patriâ relictâ? 17 Quis patriæ dulcedinem & se. i. suos affectus & naturæ propensionem obliviscitur? 18 Naves rostratas & robustas. 19 Cura est velocior cervis & ipsis ventis qui nimbos agitant, non potes igitur eam fugere sive navim sive equum conscenderis. 20 Eurus est ventus flans ab Oriente. 21 Gaudeat animus donis præsentibus, quod futurum est minimè curet.

Temperet riſu. NIHIL eſt ab omni
Parte beatum.
Abſtulit clarum cita mors Achillem.
Longa 22 Tithonum minuit ſenectus:
Et mihi forſan, tibi quod negârit,
Porriget 23 hora.
24 Te greges centum 25 Siculæque circum
Mugiunt vaccæ, 26 tibi tollit hinnitum
Apta quadrigis, equa, te bis Afro
27 Murice tinctæ
Veſtiunt lanæ: 28 mihi parva rura, &
Spiritum 29 Graiæ tenuem Camœnæ
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

22 Senectus Tithonum minuit, vitamq; eius reddidit infuavem, quamvis immortalitatem ab Aurora impetraverat.
23 Tempus.
24 Circum te.
25 Vaccæ pinguiſſimæ.
26 Tibi edit hinnitum equa certaminibus curulibus apta. quadrigæ ſunt quatuor equi ad currum vincti.
27 Te veſtiunt lanæ bis tinctæ purpurâ Tyria, quam M. Tullius Dibaphum nominat. Color purpureus ex ſanguine piſcis Muricis conficiebatur. 28 Ordo eſt. Parca non mendax dedit mihi parva rura, & tenuem ſpiritum Graiæ Camœnæ, & dedit mihi ſpernere malignum vulgus, id eſt, invidum vulgus nihili facere. 29 Parca non mendax, i. fatum immutabile mihi tribuit facultatem Poeticam ex Græcis Poetis deſumptam. Graiæ nomen eſt adjectivum Genitivi caſus ſingularis.

AD MÆCENATEM ÆGROTVM.
Ode xvii.

Quo mortuo negat ſe velle vivere.

CVr me querelis 1 exanimas tuis?
2 Nec dîis amicum eſt, nec mihi, te prius
Obire, Mæcenas mearum
3 Grande decus columenque rerum.
4 Ah te meæ ſi partem animæ rapit
Maturior vis, 5 quid moror altera,
6 Nec charus æquè, nec ſuperſtes
Integer? 7 ille dies utramque
Ducet ruinam: non ego perfidum
8 Dixi ſacrum vos, ibimus, ibimus
9 Vtcunque præcedes, ſupremum

1 Occidis.
2 Non eſt gratum, neque placet diis, ſic Græci
Οὐ θεοῖς φίλον
3 Ornamentum & firmitas bonorum & facultatum mearum ſic Od. 1. lib. 1.
4 Ah, ſi celerior mortis violentia rapiat te, qui animæ meæ pars es una.
5 Cur ego vivam qui ſum animæ meæ pars altera?
6 Nec mihi tam charus futurus ut ante, nec integram vitam habiturus te mortuo, qui es animæ meæ medietas. 7 Eodem die utérque noſtrum vivet & morietur. 8 Ego non pejeravi ut milites qui ſacramento obſtricti fidem violarunt. 9 Quandocunque præcedes ſive ætate ſive ſorte correptus.

Carpere

Carpere iter [10] *comites parati.*
Me nec [11] *Chimæræ ſpiritus igneæ,*
Nec ſi refurgat centimanus [12] *Gyas,*
[13] *Divellet unquam: ſic potenti*
[14] *Juſtitiæ placitumque Parcis.*
[15] *Seu Libra, ſeu me Scorpius aſpicit*
[16] *Formidoloſus, pars violentior*
Natalis horæ, ſeu [17] *tyrannus*
Heſperiæ Capricornus undæ:
Utrumque noſtrum incredibili modo
Conſentit aſtrum, te Jovis impio
[18] *Tutela Saturno* [19] *refulgens*
Eripuit, volucriſque fati
[20] *Tardavit alas, quum populus frequens*
Lætum theatris [21] *ter crepuit ſonum:*
Me [22] *truncus illapſus cerebro*
Suſtulerat, niſi Faunus ictum
Dextrâ levaſſet, [23] *Mercurialium*
Cuſtos virorum reddere victimas
[24] *Ædemque votivam memento,*
[25] *Nos humilem feriemus agnam.*

10 Tecum ibimus ut comites in morte parati.
11 Ignis ſpirans ex tricipite Chimæræ capite, de qua vide Od. xxvii. l. 1.
12 Gyas Cœli & Terræ filius, qui centum habuit manus & capita quinquaginta.
13 Nec me unquam ſeparabit à propoſito meo non vivendi poſt mortem tuam.
14 Duplicem reddit rationem arctæ amicitiæ, Juſtitia id poſcit propter accepta à Mæcenate beneficia. Parcæ id poſcunt, quia Mæcenas & Horatius nati erant ſub eodem ſydere, quod multùm valet ad amicitiam contrahendam.
15 Ortto eſt, utrumque noſtrum aſtrum (i. aſtrum tuum & aſtrum meum) conſentit incredibili modo, ſeu Libra me aſpicit ſeu ſcorpius. Idem erat ſitus aſtrorum in tuo horoſcopo, qui fuit in meo. 16 Metuendus quia Scorpius attribuitur Marti, cujus ſtella malefica eſt & inclemens. 17 Idcirco Capricornus Italiæ tyrannus dicitur, quia Saturnus in Capricorno graviſsimas pluvias excitat maxime in Italia. 18 Jovis ſtella quæ te tuetur, Saturni malignitatem diſcuſsit & avertit. 19 Suo aſpectu ſubveniens & Saturno repugnans. 20 Mortem impendentem repreſsit. 21 Ter applauſit, vide Od. xx. lib. 1. 22 Arbor irruens in caput me interemiſſet niſi Faunus ſylvarum deus ictum ſuſtinuiſſet. 23 Cuſtos virorum doctorum, quales ſunt Poetæ qui ſunt ſub Mercurii tutela. 24 Templum quod Mæcenas ægrotans Saluti promiſerat, ſi ſalvus evaderet. 25 Nos parvum ſacrificium offeremus, conveniens nobis qui humiles ſumus.

Ode xviii.

Re tenui ſe contentum dicit, ubi alii cupiditatibus ſuis & divitiis ſtudent quaſi perpetuò victuri.

[1] *Non ebur, neque aureum*
Mea renidet in domo lacunar,

1 Neque eburneum neque aureum lacunar renidet. i. reſplendet in domo mea.

Non

Non trabes [2] *Hymettiæ*
Premunt: columnas [3] *ultima recisas*
Africa: [4] *neque Attali*
[5] *Ignotus hæres regiam occupavi:*
[6] *Nec Laconicas mihi*
Trahunt honestæ purpuras clientæ.
At fides & ingeni
[7] *Benigna vena est: pauperemque dives*
Me [8] *petit.* [9] *nihil supra*
Deos lacesso: [10] *nec potentem amicum*
Largiora flagito,
[11] *Satis beatus unicis Sabinis.*
[12] *Truditur dies die,*
[13] *Novæque pergunt interire Lunæ*:
[14] *Tu secanda marmora*
Locas sub ipsum funus: *& sepulchri*
Immemor, struis domos;
[15] *Marisque Baiis obstrepentis* [16] *urges*
Summovere littora,
Parum locuples [17] *continente ripa.*
[18] *Quid quod usque proximos*
Revellis agri terminos, [19] *& ultra*
Limites clientium
Salis avarus? [20] *pellitur paternos*
In sinu ferens [21] *deos*
Et uxor, & [22] *vir,* [23] *sordidosque natos.*
Nulla certior tamen

2 Trabes marmoreæ non ligneæ ex monte Hymetto petitæ, quæ ex transverso columnis superimponuntur.

3 In Numidia, quæ est pars Africæ interior, ubi lapis erat optimus ad columnas.

4 Neque fraude aut malis artibus cujusdam hæreditatem expugnavi, veluti P. Rom. qui justis simulatione Attali regium, i. regias opes sibi vindicavit.

5 Non legitimus hæres sed peregrinus & dol. malo factus.

6 Nec honestæ vicinæ meorum clientium uxores, lanas mihi nent purpureas, ex quibus faciam vestes quum magistratum obtinuerim. Circa Tenarum Laconicæ regionis promontorium capitur pisces Murex, ex cujus humore fit color purpureus.

7 At larga est ingenii vena. Metaph. ducta à Metallis vel fontibus quorum venæ aliæ latiores, aliæ sunt angustiores.

8 Propter fidem meam & ingerium dives appetit meum favorem.

9 Non plura à diis peto. 10 Nec Mæcenatem ampliora rogo. 11 Satis dives unico agro Sabino. 12 Diem dies subsequitur & integri menses citò transeunt. 13 Lunæ accrescunt & decrescunt. 14 Tu avare conducis homines mercenarios, qui tibi secent marmora ad ædificiorum structuram sub ipsum funus, i. paulo ante mortem. 15 Ædificas in mari, quod suo sonitu Baiis obstrepit. Baiæ civitas est Campaniæ à Baio Ulyssis socio illic sepulto. *Nullus in orbe locus Baiis præluces amœnis.* 16 Instas fabris, ut maris undas excludant, & littora ulteriùs protendant. 17 Terra continente non contentus, sed quod mare fuit in terram convertis. 18 Quid? quod usque, i. semper removes agri terminos qui sunt inter te & vicinum? 19 Et transilis ultra limites vicinorum alieni fundi cupidus. 20 Eliminatur. 21 Penates. 22 Natos ob pauperatem squallidos. 23 Ordo est. Nulla tamen aula manet divitem herum certior destinata fine rapacis Orci, id est, nulla tamen tibi certior domus est reservata, quàm Inferorum sedes.

24 *Reparas*

24 Rapacis Orci fine 25 deſtinata,
Aula divitem 26 manet
Herum. 27 quid ultra tendis? æqua tellus
Pauperi 28 recluditur
Regumque pueris: nec 29 ſatelles Orci
30 Callidum Promethea
Revexit auro 31 captus. 32 hic ſuperbum
Tantalum atque Tantali
33 Genus coercet: 34 hic levare functum
Pauperem laboribus,
35 Vocatus atque non vocatus audit.

24 Orcus omnes mortales rapit.
25 *Finem* uſurpavit in fœminino genere, concordat autem cum *deſtinata*.
25 Expectat divitem.
27 Quid plura cupis?
28 Terra pauperi & regibus aperitur æqualiter, ſic Od. xxvii. lib. 1.
29 Charon, qui animas cymba ſua transvectas nunquam revehet.
30 Ideò Prometheus callidum appellat, quia Jovi ignem vi-

talem eripuerat. 31 Auro corruptus. 32 Charon. 33 Tantali poſteros, Pelopem, Atreum, Agamemnonem, Oreſtem. 34 Ordo eſt, vocatus atque non vocatus, audit levare pauperem functum laboribus i. audit ut ſublevet & liberet pauperem qui vitam egit laboriosam. 35 Velit nolit pauper, Charon Orci ſatelles ei præſto eſt.

IN BACCHVM. Ode xix.

Bacchi laudes ejus numine plenus canit poëta.

B Acchum 1 in remotis carmina ruſtibus
Vidi docentem (2 credite poſteri)
3 Nymphaſque diſcentes, & aures
4 Capripedum Satyrorum 5 acutas.
6 Evœ, recenti mens 7 trepidat metu,
Plenoque Bacchi pectore 8 turbidum
Lætatur Evœ, parce Liber,
Parce gravi metuende 9 thyrſo.
10 Fas pervicaces eſt mihi 11 Thyadas,
Vinique fontem, lactis & uberes
Cantare rivos, atque truncis
Lapſa cavis 12 iterare mella.
Fas & beatæ 13 conjugis additum

1 In ſecretis nemoribus.
2 Credite vos qui venturi eſtis, & fidem adhibete talia dicenti.
3 Vidi etiam Nymphas ad diſcendum paratas.
4 Habent Satyri pedes inſtar capraram.
5 Antes quoad formam acutas & ad audiendum erectas.
6 Vocem ſibi ipſe dat qua mulieres bacchantes furore plenæ uti conſueverunt.
7 Subſultat mens & conturbata eſt.
8 Et mens turbidè lætatur. i. turbidâ lætitiâ afficitur. 9 Virgâ, nempe haſtâ Bacchica pampinis involuta. 10 Licet mihi, vel, poſſibile eſt, δυνατὸν ἐστι. 11 Proterras Bacchi ſacerdotes & miniſtras. 12 Iterum atque iterum cantare mella cavis arboribus deſtillantia. 13 Arbidnæ quam à Theſeo relictam Bacchus in uxorem adoptavit.

Stellis

Stellis 14 *honorem, tectáque* 15 *Penthei*
Diſiecta 16 *non levi ruina,*
Thracis & exitium 17 *Lycurgi.*
Tu flectis amne, tu mare 18 *barbarum:*
Tu ſeparatis 19 *uvidus in jugis*
Nodo coerces viperino
Biſſonidum 20 *ſine fraude crines:*
Tu quum parentis regna 21 *per arduum*
Cohors gigantem ſcanderet impia:
22 *Rhœcum retorſiſti leonis*
Unguibus horribilique 23 *mala:*
Quanquam choreis aptior & jocis
Ludóque dictus, non ſat idoneus
Pugnæ 24 *ferebaris: ſed idem*
Pacis eras 25 *mediuſq; belli.*
Te vidit 26 *inſons Cerberus aureo*
27 *Cornu decorum,* 28 *leniter atterens*
Caudam, 29 *& recidentis trilingui*
Ore pedes tetigítque crura.

14 Coronam nuptialem inter ſydera collocatam.
15 Thebarum regis.
16 Ruina ſæva ab irato deo illata, quod mulieres bacchantes ſpectaret.
17 Fuit Lycurgus rex Thraciæ, qui à Baccho in furorem verſus & vites interſecare conatus, crura ſua ſibi amputavit.
18 Mare Indicum domas, nam Indos Bacchus ſuperaverat.
19 Tu ebrius & vino madidus in remotis montibus, colligis in nodum mulierum Thracarum comas ſerpentibus implicitas.
20 Sine ullo damno.
21 Per arduos montes inter ſe ſuperſtructos.
22 Rhœcum Gigantem tu in Leonem converſus dejecisti. 23 Maxilla leonina. 24 Dicebatur. 25 Ad utrumque paratus, ſive bellum eſſet gerendum, ſive pax colenda. Poeta hoc ſignificat, num aliquando homines ad arma excitare, interdum animos feros & truculentos mitigare. 26 Cerberus non nocens tibi ad inferos deſcendenti, ut inde Ariadnem uxorem reduceres. 27 Poetæ idcircò cornua affingunt Baccho, quod bibaces plerumque ſint pugnaces, *velut alii volunt*, quia Bacchus primus terram junctis bobus excoluit. 28 Leni motu caudam agitans, quod faciunt canes ſuis dominis, ut notis adulantes. 29 Et ore ſuo trilingui tetigit pedes tuáque crura redeuntis ad ſuperos.

AD MÆCENATEM. Ode xx.

Horatius in Cygnum verſus per univerſum provolabit orbem, unde ſibi promittit ſuæ poëſeos immortalitatem.

1 *Non uſitata aut tenui ferar*
Penna 2 *biformis per liquidum æthera*
Vates: neque in terris morabor

1 Orde eſt. Ego vates biformis ferar per liquidam æthera non uſitata nec tenui penna, ſed penna ſublimi Latinis autibus ante me inaudita. 2 Nuper homo, nunc cygnus, vel vates Lyricus, & vates Satyricus.

Longius

Longius [3] *invidiáque major*
[4] *Vrbes relinquam.* [5] *non ego pauperum*
Sanguis parentum, [6] *non ego, quem vocas,*
dilecte Mæcenas, obibo,
[7] *Nec Stygia cohibebor unda.*
Iam jam [8] *residunt cruribus asperæ*
Pelles: & album mutor [9] *in alitem,*
[10] *Supernè: nascuntúrque leves*
Per digitos humerósque plumæ.
Iam [11] *Dædalæo ocyor Icaro*
Visam [12] *gementis littora Bosphori,*
Syrtésque [13] *Gætulas canorus*
[14] *Ales,* [15] *Hyperboreósque campos.*
Me Colchus, & qui dissimulat metum
[16] *Marsæ cohortis Dacus, & ultimi*
Noscent [17] *Geloni: me peritus*
Discet [18] *Iber,* [19] *Rhodaníque potor.*
[20] *Absint inani funere næniæ:*
Luctúsque turpes & querimoniæ.
Compesce clamorem, ac sepulchri
[21] *Mitte supervacuos honores.*

3 Cujus gloria superat invidiam.
4 Æthera petens.
5 Non ego obscuris parentibus sum ortus.
6 Hic ordo & horum verborum sensus mihi præ reliquis placet. O Mæcenas, ego non obibo mortem quem (me pauperem) tu vocas, ô dilecte Horati.
7 Ut alli quorum fama cum morte interiit. de Styge, vide Od xxxiii lib. 1.
8 Hæresunt, insidunt.
9 In cygnum.
10 Mutor a partibus superioribus.
11 Ocyor Icaro Dædali filio, qui una cum patre à Creta fugiens fœtus alarum fiducia decidit in mare.
12 Bosphori murmur emittentis, de Bosphoro, vide suprà, Od. xiii.

13 Syrtes Libycas. Vide Od. xxii. lib. 1. 14 Cygnus. 15 Montes sub polo & cardine cœli positos, unde spirat Boreas, ubi dies est sex mensium, & nox totidem, anno in duas partes diviso. 16 Marsæ sunt populi Italiæ, quos Dacus quamvis revera timet, fingat tamen se non timere. 17 Scythiæ populi, vide supra Od. ix. 18 Hispanus usu peritus propter longa bella & navigationes assiduas. 19 Gallus Lugdunensis. Rhodanus est Galliæ fluvius ortum ducens ex Alpibus, quæ Italiam à Gallia dividunt. 20 Absint næniæ, i. absint carmina funebria à funere meo inani, inane appello, quia mihi mortuo funus nihil proderit: nam in sepulchro contineri non possum, sed immortalis futurus poëtarum ales. 21 Omitte.

Q. HORATII FLACCI
ODARVM SEV CARMINVM
LIBER TERTIUS.

Ode 1.

Vita beata non opibus aut honoribus, ſed animi tranquillitate efficitur.

ODi [1] *profanum vulgus, & arceo.*
[2] *Favete linguis. 3 carmina non prius*
Audita, Muſarum ſacerdos,
4 Virginibus puerisque canto.
5 Regum [6] *timendorum, in proprios greges,*
7 Reges in ipſos imperium eſt Iovis,
[8] *Clari giganteo triumpho,*
Cuncta ſupercilio moventis:
9 Eſt ut viro vir latiùs ordinet
Arbuſta ſulcis: hic generoſior
Deſcendat [10] *in campum petitor:*
Moribus hic, meliorque fama
Contendat: illi turba clientium
Sit major. 11 Æqua lege neceſſitas
Sortitur: inſignes & imos.
Omne capax [12] *movet urna nomen.*
[13] *Diſtrictus enſis, cui ſuper impia*
Cervice pendet, non [14] *Siculæ dapes,*

1 Odi vulgus indoctum, nam imperitos homines & à Muſis alienos Horatius arcet ab his carminibus tanquam profanos à ſacris.
2 attendite cum ſilentio, vel, bona verba dicite. Ἐυφημίσετε.
3 Ego Muſarum ſacerdos canto virginibus puerisque carmina non prius audita à Romanis. Lyrica, ſcil. exacte & ad plenum facta.
4 Quò rectius ſuam vitam inſtituant.
5 Ordo eſt, Imperium regum timendorum eſt in proprios greges. Imperium Jovis clari giganteo triumpho, & cuncta moventis ſupercilio eſt in ipſos reges.
6 Reges à ſubditis timeri debent ac amari magis 7 Reges ipſi qui habent imperium in ſibi ſubditos, habent etiam Deum ſuum regem omnis iniquitatis & violentiæ vindicem. 8 Jovis magnifici, qui potuit immanissimos gigantes ſupercilio, i. nutu & majeſtate ſuperare. 9 Fieri poteſt, ut alius alio plures poſſideat agros in quibus arbores in ordinem redactas plantet, alius honores ambiat, alius alia ſectetur, &c. Mortis tamen conditio eſt omnibus æqua. 10 In campum Martium, ubi alicujus Magiſtratus eſt petitor, hic generis claritate, ille ſuis virtutibus, alius amicorum numero celebris. 11 Neceſsitas tamen, i. Mors æqualiter ſortitur, i. ſorte & ſine delectu ſumit omnes tam clares quàm obſcuros. 12 Volvit ad ſortiendum fatum, vide Od. 3. lib. 2. 13 De Damocle Dionyſii aſſentatore, vide M. Tul. Tuſc. lib. 5. 14 Dapes à Dionyſio Siciliæ tyranno apparatæ, quæ erant exquiſitiſsimæ & regio luxu inſtructæ.

Dulcem

Dulcem [15] *elaborabunt saporem,*
Non avium citharæque cantus
[16] *Somnum reducent.* [17] *somnus agrestium*
Lenis virorum non humiles domos
Fastidit, umbrosamque ripam,
Non Zephyris agitata Tempe,
[18] *Desiderantem quod satis est, neque*
Tumultuosum [19] *sollicitat mare,*
Nec sævus [20] *Arcturi cadentis*
Impetus, aut orientis [21] *Hœdi:*
Non verberatæ grandine vineæ,
[22] *Fundusque mendax.* [23] *arbore nunc aquas*
Culpante; nunc torrentia agros
Sydera, nunc hyemes iniquas.
[24] *Contracta pisces æquora sentiunt.*
Jactis [25] *in altum molibus,* [26] *huc frequens*
[27] *Cæmenta demittit* [28] *redemptor*
Cum famulis, dominusque terræ
Fastidiosus. sed timor & minæ
Scandunt eodem quò dominus: neque
Decedit [29] *ærata triremi, &*
[30] *Post equitem sedet atra cura.*
[31] *Quòd si dolentem nec* [32] *Phrygius lapis,*
Nec purpurarum sydere clarior
[33] *Delenit usus, nec Falerna*
[34] *Vitis,* [35] *Achæmeniumque costum:*
[36] *Cur invidendis postibus, & novo*
Sublime ritu moliar atrium?
[37] *Cur valle permutem Sabina*

15 Non reddent.
16 Non somnum restituent quem mētus abstulit.
17 Ordo est & sensus, somnus lenis non spernit humiles agrestium domos, neque umbrosam ripam aut amœna Thessaliæ loca Zephyris agitata.
18 Qui desiderat quod satis est ad victum & vestitum, non navigat, neque se maris periculo exponit, ut rem familiarem augeat.
19 Tumultuosum mare non reddit eum sollicitum.
20 Arcturus stella est in cauda Ursæ, quæ propter tempestates quas Oriens excitat est vehemens, sed occidens est multò vehementior.
21 Hœdi duæ sunt stellæ exiguæ in sinistra manu Erichthonii, quibus orientibus fœvit mare.
22 Fundus infructuosus qui votis agricolæ non respondet.
23 Arbore (quæ nec floret nec fructus profert) modo pluvias culpante, modò sydera, i. æstum immoderatum è vi sydetum provenientem.
24 Æquora angustiora facta. 25 In profundum mare. Vide Od. 15. lib. 2. 26 In hoc altum mare. 27 Lapides cæsos ad fundamentum substruendum ubi ædificium consistat. 28 Operum conductor ἐργολάβος, Ang. a Tasker. 29 Vide Od. 15. lib. 2. 30 In clunibus equi. 31 Quòd si neque ædes sumptuosæ, neque vestes purpureæ, neque vina Falerna, neque unguenta pretiocissima mentem dolentem ac perturbatam mitigent: cur ædificia magnifica aut divitias magno dolore acquisitas concupiscam? 32 Columnæ ex lapide Phrygio, quæ domos sumptuosas fulciebant. 33 Mitigât 34 Nec vinum Falernum. 35 Unguentum Persicum, sic dictum ab Achæmene rege Persiæ. unde venit Costum. vide Od. 12. l. 2. 36 Cur extruam sublime atrium vel sublimem domum postibus marmoreis, invidia nimirum laborantibus propter luxus magnificentiam? 37 Cur relicto meo agro Sabino (in quo vitam ago tranquillam) divitias appetam molestiarum plenas, magnaq; opera comparatas?

Divitias

Divitias operoſiores?

AD AMICOS. Ode ii.

Pueri à teneris annis paupertati, militiæ & vitæ laborioſi ſunt aſſuefaciendi.

1 ANguſtam, amici, pauperiem pati
2 Robuſtus acri militia puer
Condiſcat: & 3 Parthos feroces
Vexet eques metuendus haſtâ.
Vitamque 4 ſub dio & trepidis agat
In rebus, illum ex mœnibus hoſticis
5 Matrona bellantis tyranni
Proſpiciens, & 6 adulta virgo,
7 Suſpiret: Eheu ne 8 rudis agminum
Sponſus laceſſat 9 regius aſperum
Tactu 10 leonem, quem cruenta
Per medias rapit ira cædes.
DVLCE & decorum eſt pro patria mori.
Mors & 11 fugacem perſequitur virum:
Nec parcit imbellis juventæ
12 Poplitibus, timidoque tergo.
Virtus repulſæ 13 neſcia ſordidæ,
Intaminatis fulget honoribus:
Nec ſumit aut ponit 14 ſecures
Arbitrio popularis 15 auræ.
16 Virtus, recludens immeritis mori
Cœlum, negata tentat iter via:
Cœtuſque vulgares & udam
Spernit 17 humum fugiente penna.
18 Eſt & fideli tuta ſilentio

1 Pauperiem duram difficilem.
2 Puer factus robuſtus per acrem militiam.
3 Parthos pro quibuſlibet hoſtibus.
4 Sub ſole extra tectum vivat & in rebus formidoloſis.
5 Uxor tyranni alicujus barbari.
6 Virgo nubilis & matura viro.
7 Voce queribunda hæc verba loquatur.
Eheu, ne regius ſponſus rudis agminum laceſſat leonem aſperum tactu quem rapit cruenta ira per medias cædes.
8 Rei militaris inſcius.
9 Sponſus regiâ ſtirpe progenitus.
10 Militem Rom. in conflictu ſævum, eſt Allegoria.
11 Qui fugiendo, conſulunt ſaluti ſæpius periclitantur quàm qui fortiter pugnant.
12 Juvenibus ignavis quorum poplites quemadmodum & tergo cernuntur dum fugiunt.
13 Virtus repulſæ ignominioſæ ignara, puris honoribus fulget, nam viri virtute præſtantes non petunt à populo honores. 14 Honores aut magiſtratus, quorum inſignia ſunt ſecures & faſces. 15 Favoris, i. procul mobili & levi populo placuerit. 16 Virtus aperiens cœlum iis qui non mortem ſed Immortalitatem ſunt meriti, iter patefacit & fibi & ſuis per vias difficiles & interclusas. 16 Res terrenas ſpernit, quærens Immortalia. 18 Laus ſilentii.

Meriti

Mercès [19] *vetabo, qui Cereris sacrum*
Vulgarit arcanæ, sub iisdem
Sit [20] *trabibus, fragilemque mecum*
Solvat [21] *fascem, sæpe* [22] *Diespiter*
Neglectus, incesto addidit integrum:
[23] *Rarò antecedentem scelestum*
Deseruit pede pœna claudo.

19 Neque mecum habitabit, neque mecum in eadem nave vehetur, qui sacra Cereris, i. quodvis arcanum evulgavit, homo scil. rimarum plenus.
20 Sub eodem tecto.
21 Navem velocem & oblongam.
22 Jupiter (diei & lucis pater) non cultus, sæpe castos & innocentes punit cum impiis & incestuosis. 23 Pœna tardo pede incedens rarò patitur scelestum hominem præeuntem effugere, sed eum aliquando assequitur & comprehendit.

Ode iii.

Vir virtute præditus nihil extimescit. Oratio Junonis de Troia everſa de bello Trojano finito, deque Imperio Rom. à Trojanis initium capturo.

JUstum & [1] tenacem propositi virum
[2] Non civium ardor prava jubentium,
Non vultus [3] instantis tyranni
[4] Mente quatit solida: neque Auster,
[5] Dux inquieti turbidus Adriæ,
Nec fulminantis magna Jovis manus.
[6] Si fractus illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinæ.
[7] Hac arte Pollux, & [8] vagus Hercules
Innixus, arces attigit [9] igneas.
Quos inter Augustus [10] recumbens
[11] Purpureo bibit ore nectar.
[12] Hâc te [13] merentem Bacche pater tuæ
Vexere tigres, [14] indocili jugum

1 Virum proposito recto perseverantem.
2 Non seditio civium iniquas leges ponentium, quæ cum æquo & bono pugnant.
3 Tyranni præsentis.
4 De sententia dimovet, i. non efficit inconstantem.
5 Arbiter Adriæ. vide Ode 3. lib. 1. est Adria generis neutri.
6 Si cœlum ruat, vir justus illius ruinam non expavescet.
7 His virtutibus, constantia nimirum & justitia Pollux, Hercules, Bacchus, Romulus ex mortalibus facti sunt immortales. 8 Hercules longinquas terras & multa maria peragravit ad varia monstra domanda. 9 Arces syderibus micantes, i. cœlum. 10 Accumbens. Virg. ——*Tu dapibus epulis accumbere divûm.* 11 Augustus ore suo roseo & pulchro bibit Nectar. jam divus factus etiamnum in terra vivus. Virg. *O Melibœe, Deus nobis hæc otia fecit*, i. Augustus. 12 Hâc virtutis via. 13 Te merentem honores divinos, *vel*, merentem, i. militantem. 14 Tigridum collum suapte natura est indocile, Bacchi tamen jussui obsequitur.

Collo trahentes. hæc [15] *Quirinus*
Martis equis Acheronta fugit.
[16] *Gratum eloquuta* [17] *consiliantibus*
Junone divis: [18] *Ilion Ilion*
[19] *Fatalis incestusque judex*
[20] *Et mulier peregrina vertit*
In pulverem, [21] *ex quo destituit deos*
Mercede pacta Laomedon: mihi
Castæque [22] *damnatum Minervæ*
Cum populo & [23] *duce fraudulento.*
Iam nec Lacænæ splendet adulteræ
[24] *Famosus hospes, nec Priami domus*
[25] *Perjura pugnaces Achivos*
[26] *Hectoreis opibus refringi:*
Nostrisque [27] *ductum seditionibus*
Bellum resedit: [28] *protinus & graves*
Iras, & invisum [29] *nepotem,*
Troica quem peperit sacerdos,
[30] *Marti redonabo, illum ego lucidas*
[31] *Inire sedes,* [32] *ducere nectaris*
Succos, & adscribi quietis
Ordinibus patiar deorum.
[33] *Dum longus inter sæviat Ilion*
Romamque pontus, qualibet exules
In parte regnanto beati:
Dum Priami Paridisque [34] *busto*
Insultet armentum, [35] *& catulos feræ*
Celent inultæ: stet Capitolium
Fulgens, [36] *triumphatisque possit*

15 Romulus patris sui equis, i. arte militari, fugit Acheronta paludem infernalem & ad superos evasit.
16 Junone rem gratam diis eloquuta, quod veteres inimicitias ex animo jam depositas esset.
17 Divis consilium habentibus de recipiendo Romulo in numerum deorum.
18 Hinc incipit Junonis Oratio in divorum cœtu habita.
19 Paris à fatis datus judex de aureo malo Veneri dato.
20 Et Helena à Paride rapta.
21 Ex quo tempore Laomedon pater Priami destituit, i. fraudavit promissa mercede deos, Neptunum nempe & Apollinem, qui Jovis jussu Laomedonti suas operas locarant ad muros Trojanos extruendos.
22 Ilion mihi & Minervæ damnatum propter injuriam nobis illatam in malo pulchritudinis Veneri dato.
23 Laomedonte.
24 Paris infamis hospes Helenæ.
25 Perjura propter Laomedontis fraudem.
26 Hectoris auxiliis.
27 Et bellum nostris dissidiis productum in decennium resedit, i. finitum est & compositum. 28 Deinceps. 29 Romulum Junonis nepotem per Martem qui eum genuit ex Ilia. 30 Marti reddam & remittam, quamvis enim Romulus sit de genere Trojano, Marti tamen filio meo & patri suo concedam, ut Romulus sit primus inter Romanorum. 31 In cœlos ascendere. 32 Divinos liquores bibere & divis adnumerari. 33 Quamdiu est & sensus, dummodo longus pontus intercurrat inter Trojam & Romam, qualibet in parte orbis regnanto Trojani fœlices & beati, exules tamen regnanto, sic ut Trojano imperio fruantur nusquam. 34 Paridis sepulchro. 35 Et dummodo Troja sit ita discreta ut in ea & armenta pascere & ferræ suos catulos occultare possint inultæ, i. illæsæ & securæ, nemine prohibente; ea lege stet Capitolium, &c. 36 Medis devictis & per triumphum ductis.

Rom

Roma ferax dare jura Medis,
37 *Horrenda latè nomen in ultimas*
Extendat oras: quà 38 *medius liquor*
Secernit Europen ab Afro,
Quà tumidus rigat arva 39 *Nilus:*
40 *Aurum* 41 *irrepertum, & sic melius situm*
Quum terra celat, spernere fortior,
Quàm cogere humanos in usus,
Omne sacrum 42 *rapiente dextra:*
Quicunque mundi 43 *terminus obstitit,*
44 *Hunc tangat armis, visere gestiens,*
45 *Qua parte debacchentur ignes,*
46 *Qua nebulæ pluviique rores.*
Sed bellicosis 47 *fata Quiritibus*
Hac lege dic, ne nimium pii,
48 *Rebusque fidentes, avitæ*
Tecta velint reparare Trojæ.
49 *Trojæ renascens alite lugubri*
Fortuna 50 *tristi clade iterabitur,*
Ducente victrices catervas
Conjuge me Iovis & sorore.
Ter si resurgat murus aheneus
51 *Autore Phœbo, ter pereat meis*
52 *Excisus Argivis. ter* 53 *uxor*
Capta 54 *virum puerosque ploret.*
55 *Non hæc jocosæ conveniunt lyræ.*
Quò Musa tendis? desine 56 *pervicax*
Referre sermones deorum, 57 *&*
Magna modis tenuare parvis.

37 Roma barbaris gentibus formidanda extendat nomen in oras ultimas.
38 Mare Gaditanum.
39 Nilus Ægypti fluvius, sic dictus à Nilo rege vel, quod tradit νέον ἰλὺν, i. novum limum, quo tota Ægyptus redditur fœcundior post suam inundationem.
40 Ordo est, horrenda Roma nomen suum in ultimas terrarum oras extendat; Roma (inquam) fortior spernere. i. fortior ad spernendum aurum, quàm cogere.
41 Aurum nondum ex auri fodinis effossum.
42 Dextra quæ sacris non parcit.
43 Polus septemtrionalis & Australis.
44 Arma usque eo Roma inferat.
45 Juxta torridam zonam, ubi sævit ingens solis æstus. vide Od. 21. lib. 1.
46 Circulum intelligit utriusque poli, ubi mundus perpetua glacie obrigescit.
47 Hæc fata Romanis prædico & confirmo, ut totius mundi sint Imperatores, verùm sub conditione, nempe, ne nimium pii. i. ne nimium amantes Trojæ (unde sunt orti) velint reparare, &c.
48 Potentissimo imperio freti.
49 Ordo est. Fortuna Trojæ renascens alite lugubri. i. malis auspiciis iterabitur tristi clade, me (conjuge & sorore Jovis) ducente victrices catervas.
50 Flamma & ferro iterum vastabitur.
51 Etiamsi Apollo sit operis Autor, tamen ter pereat, &c.
52 Expugnatus ab Argivis meis, qui me Argis colunt.
53 Hecuba vel Andromache.
54 Maritum & filios cæsos ploret.
55 Lyrico carmini res graves non conveniunt. Musam igitur poeta movet, ut humili carmine sermones deorum non imminuat.
56 Desine Musa licentiosa & audax ref. &c.
57 Et define res amplas lyricis modulationibus [illegible].

Ode iiii.

Poëta se à multis periculis musarum ope ereptum fuisse dicit, omnibúsque malè cessisse qui adversùm Deos aliquid moliri voluerint.

1 *Descende* 2 *cœlo, & dic age tibia*
Regina longum Calliope melos,
Seu voce nunc mavis acuta,
Seu fidibus citharáve Phœbi.
3 *Auditis? an me ludit amabilis*
Insania? audire videor pios
Errare per lucos, amœnæ
Quos & aquæ 5 *subeunt & auræ.*
6 *Me fabulosæ Vulture in Appulo,*
Altricis extra limen Apuliæ,
Ludo fatigatúmque somno,
Fronde nova puerum palumbes
Texêre, mirum quod foret omnibus,
Quicunque celsæ nidum 7 *Acherontiæ,*
Saliúsque 8 *Bantinos, & arvum*
Pingue tenet 9 *humilis Ferenti:*
10 *Ut tuto ab atris corpore viperis*
Dormirem & ursis: ut 11 *premerer sacra*
Lauróque 12 *collataque Myrto,*
13 *Non sine diis animosus infans.*
14 *Vester, Camœnæ, vester in arduos*
15 *Tollor Sabinos: seu mihi* 16 *frigidum*
Præneste, seu Tibur 17 *supinum,*

1 Ordo est. O Regina Calliope, descende cœlo, & âge, dic tibia longum Melos, i. longam & suavem cantilenam.
2 Habent Musæ etiam sedem in cœlo, ut Jovis filiæ.
3 Sodales mei, nunquid auditis Calliopen canentem, an me fallit poetica insania?
4 Videor mihi audire Calliopen quodque ipsa discurrit per lucos pios, i. per lucos quos dii incolunt.
5 Quos lucos aquæ jucundæ prætersiluunt, & in quibus gratæ spirant auræ.
6 Ordo est & sententia. Palumbes fabulosa (i. Palumbes de quibus poëtæ multa fabulantur) me puerum ludo fatigatum & somno victum texêre & cooperuere nova fronde (i. fronde recenti & viridi) in Vulture Appulo (i. in Vulture monte Appuliæ) extra limen Appuliæ alericis, i. nutricis meæ & soli natalis. 7 Acherontia est urbs Lucaniæ admodum parva, in sublimitate montis posita, ideóque eam nido comparat, vel, per nidum, domum propriam significat. 8 Batina est oppidum Appuliæ pascuis abundans. 9 Ferentum est urbs in humili & depressa valle posita. 10 Admirabile præsagium omnium quo pacto dormirem corpore tuto, &c. 11 Quod premeser lauro sacra, i. Lauro Apollini dicata, quæ quidem laurus præsagiebat eum futurum Poëtam. 12 Et myrto conportata à Palumbibus, quæ Veneri consecrata significabat eum res amatorias cantaturum. 13 Non sine divino numine ego infans impavidus. 14 Ubicunque fuero, ô Camœnæ vester sum. 15 In montes excelsos Sabini vehor. 16 Non idcò frigidum quia Præneste in monte positum est, sed propter frigidas aquas ibi è fontibus profluentes ad varios morbos salutares. 17 In ascensa montis constitutum.

Seu

Seu [18] *quidquid placuere Baiæ.*
Vestris [19] *amicum fontibus & choris,*
Non me [20] *Philippi versa acies retro,*
[21] *Devota non extinxit arbos,*
Non Sicula [22] *Palinurus unda.*
[23] *Utcunque mecum vos eritis, libens*
[24] *Insanientem navita Bosphorum*
Tentabo, & [25] *arentes arenas*
Littoris Assyrii, viator.
Visam [26] *Britannos hospitibus feros,*
Et lætum equino sanguine [27] *Concanum:*
Visam pharetratos [28] *Gelonos,*
[29] *Et Sythicum inviolatum amnem.*
Vos [30] *Cæsarem altum, militiæ simul*
Fessas cohortes [31] *abdidit oppidis,*
Finire quærentem labores,
[32] *Pierio recreatis antro.*
Vos [33] *lene consilium & datis, & dato*
Gaudetis almæ. scimus ut [34] *impios*
Titanas immanemque turmam
Fulmine sustulerit [35] *caduco,*
Qui terram [36] *inertem, qui mare temperat*
Ventosum, & urbes regnaque [37] *tristia,*
Divosque mortalesque turbas
Imperio regit [38] *unus æquo,*

18 Baiæ est urbs Campaniæ aquis calidis nobilitata.
19 Ordo est: me amicum vestris fontibus & choris non extinxit Philippi acies versa retro, non arbos, &c.
20 Philippi est urbs in Thracia, ubi versus erat in fugam Bruti & Cassii exercitus in quo bello Horatius erat Tribunus militum.
21 Arbor celebrata, Vide Od. 13. lib. 2.
22 Promontorium Lucaniæ sic denominatum à Palinuro navis Æneæ gubernatore, ubi Horatius in summo periculo est versatus, quum ex bello Philippensi in Italiam rediret.
23 Quandocunque.
24 Mare Bosphorum æstuosum, vide Od. 13. & ult. lib. 2.
25 arenas calentes.
26 Britanni (inquit Acron) hospites mactabant pro hostiis, feri igitur & inhospitales tunc temporis erant. neque id mirum, nam ut à sole longè distabant, sic certè quamdiu illorum mentibus divina gratia non illuxerat, ab omni humanitate, clementia, mansuetudine & id genus virtutibus procul aberant. Verum ubi deus (cujus providentia in regnorum mutationibus est admirabilis pro sua misericordia hanc gentem ad fidem Christianam vocaverat, sensim evanuit feritas, indies exuit immanitas, corruit crudelitas omnis barbaries in exteras (nescio quas) nationes transmigravit, & Britannia (quæ à nostro Poeta hic dicitur fera) facta est gens perhumana hospitalis, liberalis, comis atque affabilis. 27 Concani erant Hispani, vel (ut alii volunt) Thraces, quibus sanguis ex equini cruris venis suberactus & lacti commixtus potus erat familiaris. 28 Scythiæ populum sagittis potentem. Vide Od. 20. lib. 2. 29. Et inviolatus, i. salvus Musarum præsidio visam Tanaim. 30 Cæsarem magnum & triumpho sublimem. Ordo est, Vos tectratis Pierio antro Cæsarem quærentem finire labores simulatque abdidit oppidis cohortes fessas militia. 31 Simul ut in hibernis constituit exercitum propter anni tempus ad bellum gerendum ineptum. 32 Antro Musis sacro & secreto, i vos Cæsarem oblectatis arte poëtica. 33 Consilium ab immanitate remotum, quo usus est Cæsar in subjugandis barbaris. 34 Gigantes cum diis belligerantes. 35 Fulmine in caput Titanum cadente. 36 Terram immobilem. 37 Sedem infernorum, ubi omnia sunt tristia. 38 Solus Jupiter.

39 Magnum illa terrorem intulerat Iovi,
Fidens juventus horrida, brachiis,
40 Fratréſque tendentes 41 opaco
Pelion impoſuiſſe Olympo.
Sed quid 42 Typhœus, & validus Mimas,
Aut quid 43 minaci Porphyrion ſtatu,
Quid Rhœcus, 44 evulſiſq; truncis
Enceladus jaculator audax,
Contra ſonantem Pallad 45 ægidi
Poſſent ruentes? 46 hinc 47 avidus ſtetit
Vulcanus, hinc matrona Iuno, & 48
Nunquam humeris poſiturus arcum,
Qui 49 rore puro Caſtaliæ lavit
50 Crines ſolutos qui 51 Lyciæ tenet
Dumeta 52 natalemque ſylvam,
Delius & Patareus Apollo.
53 Vis conſili expers mole ruit ſua,
54 Vim temperatam dii quoq; provehunt
In majus: iidem odere vires
Omne nefas animo 55 moventes.
Teſtis mearum 56 centimanus Gyges
Sententiarum notus, & 57 integræ
Tentator 58 Orion Dianæ,
Virgineæ domitus ſagitta.
59 Injecta monſtris terra dolet ſuis,
Mœretq; partus fulmine luridum
Miſſos ad Orcum: nec peredit
Impoſitam celer ignis 60 Ætnam:
61 Incontinentis nec Tityi jecur
Relinquit ales, 62 nequitiæ additus

39 Ordo eſt, illa juventus horrida fidens brachiis magnum terrorem intulerat Jovi.
40 Gigantes ex terra nati contendentes montem monti imponere.
41 Olympo umbroſo.
42 Typhœus, Mimas, Porphyrion, Rhœcus, Enceladus ſunt nomina gigantum.
43 Ingenti ſtatura.
44 Enceladus tam fuit robuſtus ut arbores eradicatas jacularetur in hoſtes.
45 Contra Minervæ clypeum, quo Jupiter etiam uſus eſt contra gigantes. Contra Jovis ſapientiam nil poſſunt gigantes.
46 Ex parte Jovis in hac pugna.
47 Vulcanus dicitur avidus propter ignis rapacitatem, vel quia pugnæ eſt avidus.
48 Apollo qui ſemper arcum geſtat.
49 Aqua ſincera fontis Caſtalii, ſic dicti à Caſtalia puella quam Apollo amavit.
50 Crines humeris ſparſos.
51 In Lycia fons eſt Caſtalius.
52 Sylvam, in qua natus eſt Apollo dictus Patareus à Patara Lyciæ civitate, ubi maximè colebatur. 53 Robur corporis ſine prudentia ſuo labitur impetu. 54 Vires conſilio gubernatas dii augent. 55 Vires cogitantes iniquitatem. 56 Briareus, de quo vide Od. 17. lib. 1. 57 Caſtæ Dianæ. 58 Orion venator ſtuprare conatus Dianam, ejus ſagittis eſt confoſſus. 59 Ordo eſt. Terra mater, impoſita monſtroſis gigantibus ſuis filiis, dolet & mœret ſuos partus eſſe fulmine miſſos ad Orcum, i. ad Plutona ſupra modum pallidum & inferno colore fœdatum. 60 Siciliæ mons. Encelado giganti injectum. 61 Nec vultur relinquit perdere jecur Tityi luxurioſi, qui Latonæ ſtuprum inferre conatus eſt. 62 Intemperantiæ ipſius appoſitus cuſtos ut ei ſit infeſtus.

Cuſtos amatorem trecentæ
Pirithoum cohibent catenæ.

63 Ixionis & Diæ filium, amatorem Proſerpinæ quam rapere quum tentaret Perithous, catenis dicitur implicitus eſſe apud inferos.

Ode v.

Divi Auguſti laudes, Craſſi vituperium. Reguli conſtantia & ad Pœnos reditus.

Cœlo tonantem credidimus Jovem
Regnare: præſens divus habebitur
Auguſtus, adjectis Britannis
Imperio, gravibuſque Perſis.
Milesne Craſſi conjuge barbara
Turpis maritus vixit? & hoſtium
(Pró curia, inverſique mores!)
Conſenuit ſocerorum in armis,
Sub rege Medo, Marſus & Appulus,
Anciliorum, nominis & togæ
Oblitus, æternæque Veſtæ,
Incolumi Jove & urbe Româ?
Hoc caverat mens provida Reguli,
Diſſentientis conditionibus
Fœdis, & exemplo trahentis
Perniciem veniens in ævum:
Si non perirent immiſerabilis
Captiva pubes. Signa ego Punicis
Affixa delubris, & arma
Militibus ſine cæde (dixit)

1 Ut tonitrua demonſtrant Jovem eſſe cœli regem, ſic Cæſaris victoriæ divinitatem ejus arguunt.
2 Dum es in vivis.
3 Imperio Rom. additis Britannis, qui ab Auguſto per Druſum privignum ſuperati ſunt.
4 Propter Craſſi cladem Perſæ vel Parthi graves, & perniciosi habebantur, qui tamen Auguſto facilè cesserunt, ſignaque militaria Craſſo & M. Antonio adempta reddiderunt.
5 Cum conjuge alienigena.
6 Ut ſervus & captivus vixit?
7 O Senatus, vel ô curia, quas indignas res paſſa es contra majeſtatem Populi Ro. & ô mores quàm inverſi & corrupti eſtis, ut Ro. milites jam barbaris ſerviant, qui iis olim dominari ſolebant. 8 Marſi & Appuli inter Rom. milites erant clariſſimi qui cum Craſſo ſuperati & capti, uxores acceperunt à Medis & Perſis, ut ibi velut in propriis ſedibus omnem ætatem agerent. 9 Ignavi erant milites ſub Craſſo qui obliviſcerentur ancilia. i. ſcuta brevia numero duodecim in æde Martis ſervata ex quibus unum de cœlo lapſum credebatur, nam datum eſt pro oraculo, ibi fore Imperium ubi fuiſſet ancile: Ancilia hîc pro virtute ponuntur, toga pro dignitate. 10 Æterni ignis, qui in templo Veſtæ à virginibus cuſtoditus nunquam extinguebatur. 11 Salvo Capitolio, quæ Jovis erat ſedes. q.d. non deſerta urbe à ſuis diis, turpe igitur militibus Ro. ut ſub armis hoſtilibus ſenescerent. 12 Regulus hoc providerat ne quis ſuo exemplo ſpem vitæ in captivitate poneret. 13 A conditionibus fœdis, noluit enim Regulus captivos Afrorum pro ſe reddi. 14 Et diſſentientis ab exemplo quod traheret perniciem in poſterum tempus, niſi pubes captiva periret immiſerabilis, i. ſine miſericordia, nam tali exemplo milites deinceps ignaviùs pugnarent. 15 Hæc eſt Reguli Oratio in Senatu Rom. habita, *Genus eſt deliberativum.* 16 Ego vidi arma Africana templis affixa, quæ noſtri milites hoſti tradiderunt ſine cæde.

Direpta vidi: vidi ego civium
17 *Retorta tergo brachia libero:*
18 *Portasque non clausas,* 19 *& arva*
Marte coli populata nostro.
20 *Auro repensus scilicet acrior*
Miles redibit, flagitio additis
21 *Damnum, neque amissos colores*
22 *Lana refert medicata* 23 *fuco:*
NEC vera virtus, quum semel excidit,
24 *Curat reponi deterioribus.*
25 *Si pugnat extricata densis*
Cerva plagis, erit ille fortis,
26 *Qui perfidis se credidit hostibus?*
27 *Et Marte Pœnos proteret altero,*
Qui lora restrictis lacertis
Sensit 28 *iners timuitque mortem,*
29 *Hic unde vitam sumeret inscius,*
Pacem duello miscuit, O pudor,
O magna Carthago probrosis
30 *Altior Italiæ ruinis!*
31 *Fertur pudicæ conjugis osculum,*
Parvosque natos 32 *ut capitis minor,*
A se removisse, & virilem
33 *Torvus humi posuisse vultum:*
Donec labantes consilio patres
Firmaret 34 *autor nunquam aliàs dato,*
Interque mœrentes amicos
Egregius properaret 35 *exul.*
36 *Atqui sciebat quæ sibi barbarus*
Tortor pararet. non aliter tamen

17 Vidi brachia Rom. revincta tergo quondam libero.
18 Portas Carthaginis apertas, quod arguit Carthaginensium securitatem.
19 Et vidi eos agros coli, qui fuerant à nobis antea devastati.
20 Scilicet miles auro redemptus, ad pugnam fortior redibit. Ironia est
21 Turpitudinem damno cumulatis, dum milites ignavos auro redimitis.
22 Candida Lana alio colore tincta non resumit candorem genuinum amissum.
23 Colore, fucus herba est qua tinguntur vestes.
24 Vera virtus non solet restitui aut reparari ab iis qui corrupti jam ac depravati sunt.
25 Si fieri potest ut cerva è rete bus expedita pugnare audeat.
26 Qui hostium potestati se permisit.
27 Et altero prælio Carthaginenses subegeris, qui lora, &c.
28 Ignavus.
29 Hic miles nesciens vitam armis non seditione esse retinendam, pacem cum bello confudit:

nam in ardentissima pugna tanquam in pace se hostibus credidit. 30 Nobilior turpibus Italiæ ruinis. 31 Regulus dicitur à se removisse. i. non admisisse conjugis osculum. 32 Ut capite diminutus, id est, ut servus factus per captivitatem. 33 Et dicitur torvo vultu oculos in terra defixos habuisse, donec consilio nunquam alias dato, i. donec argumentis inauditis firmaret patres labantes dubitantesque. 34 Suasor sive monitor. 35 Exul per captivitatem egregius, id est, nunquam satis laudatus. 36 Non ignorabat Regulus se ad exquisita supplicia profecturum. Cic. de Off. l. 3.

Timuit

Dimovit 37 *obſtantes propinquos,*
Et 38 *populum reditus morantem,*
Quàm ſi clientum longa negotia,
39 *Diſjudicata lite relinqueret,*
40 *Tendens Venafranos in agros,*
Aut Lacedemonium 41 *Tarentum.*

37 Amicos contradicentes precantesque ne ad hoſtes rediret.
38 Populum, qui reditum ſuum tardabat.
39 Lite finita & ſententia pronunchata.
40 Iter habens Venafranum Campaniæ civitatem animi relaxandi gratia, vide Odd. lib. 2.
41 Oppidum à Phalanto Lacedæmonio conditum.

AD ROMANOS DE MORIBVS ſui ſæculi corruptis. Ode VI.

1 *DElicta Majorum immeritus lues*
Romane: donec templa 2 *refeceris*
Ædeſque labentes deorum, &
3 *Fœda nigro ſimulachra fumo.*
4 *Dis te minorem quòd geris, imperas.*
5 *Hinc omne principium,* 6 *huc refer exitum.*
Dii multa 7 *neglecti dederunt*
8 *Heſperiæ mala luctuoſæ.*
Jam bis 9 *Monæſes, & Pacori manus*
Non auſpicatos contudit impetus
Noſtros: & adjeciſſe prædam
Torquibus exiguis 10 *renidet.*
Penè occupatam 11 *ſeditionibus*
Delevit urbem 12 *Dacus & Æthiops:*
Hic 13 *claſſe formidatus,* 14 *ille*
Miſſilibus melior ſagittis.
15 *Fœcunda culpæ ſæcula, nuptias*
Primùm inquinavere, & genus, & domos.
16 *Hoc fonte derivata clades*

1 Ob culpam Majorum dabis pœnas quas non es meritus.
2 Donec ædificaveris vel reparaveris templa deorum decidentia.
3 Simulachra ſitu vetuſtatis ſordentia.
4 Quia Deos colis, ideireo imperas Romane.
5 A pietate in deos tuum habes initium.
6 Ad deos neglectos tuos refer calamitates. Alii hunc verſum ſic interpretantur, ut ſit ſenſus, in exordio rerum deos invoca, iiſdem in exitu gratias age.
7 Dii minus ſtudioſè culti.
8 Italiæ lugubri.
9 Monæſes & Pacorus Parthorum reges bis, i. primò Craſſum, ſecundò Labienum cum omni exercitu deleverunt, noſtroſque conatus inauſpicatos (i. quia contemptores auſpiciorum neceſſariam veritatem) inanes reddiderunt.
10 Gaudet ſe adjeciſſe prædam auteis ſuis torquibus qui ante nos devictos erant exigui, jam verò facti ſunt ampliores.
11 Bellis civilibus.
12 Scytha & Ægyptii ſub Antonio & Cleopatra.
13 Claſſe, quam Cleopatra inſtruxerat.
14 Ille Dacus Scytha multò peritior in mittendis ſagittis.
15 Sæcula, in quibus homines aſſiduè culpam committunt.
16 Ex adulteriis.

In patriam populumque fluxit.
Motus doceri gaudet [17] *Ionicos*
Matura virgo, & [18] *fingitur artibus*
Jam nunc, & inceſtos amores
[19] *De tenero meditatur ungui.*
[20] *Mox juniores quærit adulteros*
[21] *Inter mariti vina:* [22] *neque eligit*
Cui donet [23] *impermiſſa raptim*
Gaudia, [24] *luminibus remotis:*
[25] *Sed juſſa coram non ſine conſcio*
Surgit marito: ſeu vocat [26] *inſtitor,*
Seu navis Hiſpanæ [27] *magiſter*
[28] *Dedecorum pretioſus emptor.*
[29] *Non his juventus orta parentibus*
Infecit æquor ſanguine Punico:
[30] *Pyrrhumque & ingentem cecidit*
[31] *Antiochum, Annibalemque dirum:*
Sed ruſticorum [32] *maſcula militum*
Proles [33] *Sabellis docta ligonibus*
[34] *Verſare glebas, & ſeveræ*
Matris ad arbitrium reciſos
[35] *Portare fuſtes: ſol ubi montium*
[36] *Mutaret umbras, & juga demeret*
Bobus fatigatis, amicum
Tempus [37] *agens abeunte curru.*
[38] *Damnoſa quid non imminuit dies?*
Ætas parentum pejor avis, tulit
Nos nequiores, [39] *mox daturos*
Progeniem vitioſiorem.

17 Saltationes laſcivas, quas primùm Ionες invenerunt.
18 Docetur corpus molliter movere & ſaltare ſecundum artem.
19 A teneris annis diſcit & exercet amores flagitioſos.
20 Poſt nuptias celebratas quærit amatores marito ſuo juniores, i. robuſtiores.
21 Inter epulas nuptiales.
22 Nullum adhibet delectum.
23 Illicitas ſtupri voluptates.
24 Lucernis remotis ne ſint teſtes pollutæ verecundiæ.
25 Sed veluti publica meretrix ab adultero arceſſita, è lecto ſurgit, vidente & conſentiente marito, qui tanquam leno pretium concubitus accipit.
26 Negotiator.
27 Nauclerus
28 Flagitiorum emptor liberalis.
29 Non tam libidinoſis parentibus nati ſunt illi Rom. qui navali bello Pœnos ſuperarunt. vide Od. 12. l. 2.
30 Epiri Regem a Curio Fabricioque in Lucania victum.
31 Syriæ Regem à M. Acilio ſuperatum.
32 Proles virilis, non effœminata.
33 Sabinis pro quibuſvis ligonibus ferramentis ruſticis.
34 Arare.
35 Portare lignum domum poſt laborem finitum ad ignem dum, ſi matres ſeveræ ſic jubererent.
36 Veſperi: nam Sol deſcendens mutat umbras.
37 Addu tempus gratum (i. noctem in qua quieſcimus) curru ſuo, in quo vehitur, recedente.
38 Dies tempus (omnibus rebus damnum & interitum afferens, quid non conſumit?
39 Paulò poſt obſerva elegantem gradationem in tribus verſiculis. Avis parentes, parentibus nos, nobis noſtri ſunt deteriores.

AD ASTERIEN. Ode vii.

Conſolatur eam de viri ſui abſentia mœſtam, monétque ut fidem conjugalem ei datam ſervet.

Quid fles Aſterie, quem tibi candidi
Primo reſtituent vere Favonii,
[2] *Thyna merce beatum*
Conſtanti juvenem fide
Gygen? Ille [3] *Notis actus ad Oricum,*
Poſt inſana Capræ ſydera frigidas
Noctes non ſine multis
[5] *Inſomnis lachrymis agit,*
Atqui ſollicitæ nuncius hoſpitæ,
Suſpirare Chloen, & miſeram tuis
Dicens ignibus uri,
Tentat mille vafer modis.
Ut [7] *Prætum mulier perfida credulum*
Falſis impulerit [7] *criminibus, nimis*
Caſto Bellerophonti
[8] *Maturare necem, refert.*
Narrat pene datum Pelea tartaro,
Magneſſam Hippolyten dum fugit abſtinens:
Et peccare docentes
Fallax hiſtorias monet.
Fruſtra. Nam ſcopulis ſurdior [10] *Icarii*
Voces audit adhuc integer, at tibi
Ne vicinus [11] *Enipeus*
Plus juſto placeat, cave:
Quamvis non alius [12] *flectere equum ſciens*
Æquè conſpicitur [13] *gramine Martio:*

1 Ordo eſt & ſenſus, O Aſterie, qui fles? i. qui flendo deſideras Gygen juvenem conſtantis fidei, quem Thynâ merce beatum candidi Favonii, i. ſereni venti occidentales primo vere tibi reſtituent?

2 Locupletatum merce advecta è Cilicia.

3 Notis actus, i. quibuslibet ventis compulſus ad Oricum, urbium primam in Epiro.

4 Poſt magnas tempeſtates Capræ occaſu excitatas.

5 Non dormiens.

6 Ordo eſt, & ſenſus. atqui vafer nuntius ſollicitæ hoſpitæ (nempe nuntius à Chloe ad virum tuum miſſus) tentat illum mille modis dicens Chloen miſeram ſuſpirare & uri tuis ignibus (i. uri eo amore quo tu virum tuum complecteris) & refert ut perfida mulier (ſcil. Antea) impulerit Prætum credulum falſis criminibus maturare necem caſto Bellerophonti.

7 Criminationibus. 8 Accelerare mortem. 9 Ordo eſt. & nuntius Chloes narrat Pelea peréatum Tartaro (i. Pelea prope occiſum fuiſſe) dum abſtinens fugit magneſſam Hippolyten, & idem fillax nuncius monet, i. proponit Gygi viro tuo alias hiſtorias quæ peccandi viam docent, ſed fruſtra. 10 Scopulis Icarii maris ſurdior audit integer (i. incorruptus) ita ut verbis nuntii à Chloe miſſi non commoveatur, ſed continens ſéque contemnens permaneat. 11 Nomen eſt vicini Ibi ſinoſi qui eam amabat. 12 Æquè peritus in equitandi ſcientia. 13 In campo Martio, ubi exercebat Ro. juventus, ut equo uti bene ſcirent.

Nec

Nec quisquam citus æquè
14 Tusco denatat alveo.
15 Prima nocte domum claude. 16 neque vias
Sub cantu 17 querulæ despice tibiæ:
18 Et te sæpè vocanti
Duram difficilis mane.

14 Tyberino fluvio, qui Tusciam à Sabino dividit.
15 Noctis initio.
16 Neque in vias deorsum despice ex alto.
17 Querentis se immerito abs te contemni. 18 Denique ô Asterie manè inexorabilis Enipeo, te ferream & sævam sæpe vo[illegible]

AD MÆCENATEM. Ode viii.

Quum uxorem non habeat, nihilominùs Kalendas Mar[illegible] cur celebret, Mæcenas mirari non debet.

1 Martiis 2 Cœlebs quid agam 3 Kalendis:
Quid velint flores, & 4 acerra thuris
Plena, miraris, 5 positúsque carbo in
Cespite vivo,
Docte sermones 6 utriusque linguæ;
Voveram dulces epulas & 7 album
Libero caprum, propè 8 funeratus
Arboris ictu.
Hic dies, 9 anno redeunte festus,
10 Corticem astrictum pice dimovebit
Amphoræ fumum bibere 11 institutæ
12 Consule Tullo,
Sume Mæcenas cyathos amici
13 Sospitis centum: 14 & vigiles lucernas
Profer in lucem, procul omnis esto
15 Clamor & ira.
Mitte civiles 16 super urbe curas,

1 Ordo est. Mæcenas docte sermones utriusque linguæ, tu miraris, quid ego cœlebs agam in Martiis Kalend.
2 Sine uxore.
3 Kalendis, quas mariti celebrabant ut uxores castas & pudicas haberent domi.
4 Thuribulum vel patera factilis, quæ arcula est in qua thus ponebatur.
5 Ignis paratus super aram ex vivo cespite erectam. Vide Od. 19. lib. 1.
6 Linguæ Græcæ & Latinæ.
7 Diis superis alba victima, inferis nigra immolabitur.
8 Propè morti datus casu arboris in caput suum procumbentis. Vide Od. 13. lib. 2. 9 Anno vertente, id est, singulis annis. 10 Corticem pice [illegible]tum, id est, super picatum. 11 Amphoræ quæ cœpta est fieri fumosa, id est, vetusta. [illegible] vinum valde vetustum, in utribus ita exsiccatum, ut depromi non posset, neque bibi nisi aqua [illegible]lutum. 12 In Amphoræ fundo nomen Consulis scribebant quando vinum in cella vinaria erat [illegible]positum, ad significandam vini ætatem. Vide Od. 20. lib. 1. 13 Amici incolumis & salvi ab [illegible]boris illius casu. 14 Et producito vigiles, i. accensas lucernas in lucem, i, totam noctem [illegible]temus. 15 Vide Od. 27. lib. 1. 16 De urbe.

Occi[illegible]

ccidit Daci [17] *Cotisonis agmen:*
Medus infestus sibi luctuosis
Dissidet armis:
ervit Hispanæ vetus hostis oræ
Cantaber, sera domitus catena:
am Scythæ [20] *laxo meditantur arcu*
Cedere campis.
Negligens ne quà populus laboret,
arce [22] *privatus nimium cavere: &*
Dona præsentis cape lætus horæ; ac
[24] *Linque severa.*

17 Cotison rex fuit Dacorum, quos Octavianus superavit.
18 Medi seditionibus civilibus inter se dissentiunt.
19 Cantabri, populi erant Hispaniæ quos bellum sex annos cum Romanis gerentes devicit Agrippa.
20 Remisso arcu, i. armis depositis.
21 Negligens esto, non solicitus ne in re aliqua populus periclitetur.

Quum magistratum non geras, parce, i. noli nimium curare Rempub. 23 Rape quod præsens ora donat. 24 Omitte res serias.

AD LYDIAM. Ode ix.

Dialogus est de præteritis amoribus eisdémque renovandis.

HO. [1] *Donec gratus eram tibi,*
[2] *Nec quisquam potior brachia candidæ*
ervici juvenis dabat,
Persarum [3] *vigui rege beatior.*
LY. *Donec non alia magis*
Arsisti, neque erat Lydia [5] *post Chloen:*
Multi Lydia nominis
Romana vigui clarior [7] *Ilia.*
HO. *Me nunc* [8] *Thressa Chloë regit*
Dulces docta [9] *modos, & citharæ sciens:*
Pro qua non metuam mori,
[10] *Si parcent animæ fata superstiti.*
LY. [11] *Me torret face mutua*
Thurini [12] *Calais filius Ornithi;*
Pro quo bis patiar mori,
Si parcent [13] *puero fata superstiti.*

1 Quamdiu.
2 Quem pluris faceres.
3 Florui, vixi.
4 Quamdiu non alienam magis amasti.
5 neque erat Lydia minus dilecta quam Chloë.
6 Ego Lydia magnæ famæ.
7 Romuli matre.
8 Chloë ex Thracia mihi imperat & me habet.
9 Musicæ maneros.
10 Si mea morte assequar, ut sit mihi superstes, quasi diceret: Chloën animæ suæ esse dimidium.
11 Ordo est, Calais filius Thurini Ornithi torret me face mutua, i. amore mutuo me urit.

12 Calais est nomen amantis, qui fuit ex Thurio civitate in sinu Tarentino. 13 Calai.

HO. [14] *Quid*

HO. [14] *Quid si prisca redit Venus,*
Diductósque jugo cogit aheneo?
Si flava [15] *excutitur Chloë,*
[16] *Rejectéq; patet janua Lydiæ?*
LY. *Quanquam sydere pulchrior*
[17] *Ille est, tu levior* [18] *cortice, & improbo* [19]
Iracundior Adria:
Tecum vivere amem, tecum obeam libens.

14 Quid si Venus intermissa redit? quæque discordes copulat jugo aheneo, i. amore indissolubili?
15 Quidsi Chloe ejicitur è pectore meo?
16 Lydiæ repudiatæ.
17 Calais.
18 Levior subere, quod ob levitatem fertur super aquas.
19 Æstuoso mari Adriatico. Vide Od. 33. lib. 11.

IN LYCEN. Ode x.

Lycen monet, ut posita duritie sibi supplici parcat.

[1] *EXtremum Tanaim si biberes Lyce,*
Sævo nupta viro, me tamen asperas
[2] *Porrectum ante fores objicere incolis*
Plorares aquilonibus.
Audis quo strepitu janua, quo, [3] *nemus*
Inter pulchra situm tecta [4] *remugiat*
Ventis? & positas ut glaciei nives
Puro numine Jupiter?
Ingratam Veneri [6] *pone superbiam:*
[7] *Ne currente retro funis eat rota.*
[8] *Nec te Penelopen difficilem procis*
Tyrrhenus genuit parens.
O, quamvis neque te munera, nec preces,
Nec [9] *tinctus viola pallor amantium,*
[10] *Nec vir Pieria pellice saucius*
Curvat: [11] supplicibus tuis
Parcas, [12] *nec rigida mollior æsculo,*
Nec Mauris animum mitior anguibus.
[13] *Non hoc semper erit liminis aut* [14] *aquæ*
Cœlestis patiens latus.

1 O Lyce, si extremum Scythiæ fluvium biberes, i. si barbara esses & Scythæ nupta.
2 Me dormientem ante tuas fores mihi quidem asperas & iniquas, non pateretis, imò plorares me (inquam) exponere ventis septentrionalibus qui in Scythia oriuntur.
3 Viridarium.
4 Resonet.
5 Et quomodo Jupiter, i. æther convertit in glaciem nives demissas puro numine, i. aperto & sereno cœlo?
6 Abjice & depone superbiam.
7 Ne fortuna, quæ nunc tibi favet, retrocedat. Similitudo est ducta à rotis fune circumactis, quo rupto, rotæ retro currunt.
8 Tu non es Penelope uxor Ulyssis, quæ in procos fuit sæva & difficilis. Tyrrhenus, i. Italus pater non genuit te talem. 9 Colore pallido olacei coloris particeps. 10 Et quamvis maritus tuus Pieriæ fidicinæ amore captus non te flectit ad morem meum. 11 Miserere tamen mei supplicis tui. 12 Quæ neque æsculo es flexibilior, nec mitior animum, i. nec mitiorem habes animum quàm serpentes Mauritaniæ. 13 Non semper ero juvenis, positus super limen januæ tuæ cubare, idque cœlo pluvioso, nisi igitur occasionem amoris mei prætereas. 14 Pluviæ.

AD MERCVRIVM. Ode xi.

Mercurium rogat ut cautus sibi dicteti quibus animum Lydes flectat in ejus amorem, proposita Danaidum fabula.

1 MErcuri (nam te docilis magistro
Movit 2 Amphion lapides, canendo)
Tuque 3 testudo resonare septem
4 Callida nervis.
(5 Nec loquax olim, neque grate, nunc &
Divitum mensis & amica 6 templis)
Dic modos, Lyde quibus 7 obstinatas
Applicet aures.
Quæ, velut latis equa 8 trima campis,
Ludit 9 exultim: 10 metuitque tangi,
11 Nuptiarum expers, & adhuc protervo
12 Cruda marito.
Tu potes tigres comitesque sylvas
Ducere, & rivos celeres 13 morari.
Cessit 14 immanis tibi 15 blandienti
Janitor aulæ
Cerberus, quamvis furiale centum
Muniant 16 angues caput ejus, atque
17 Spiritus teter 18 saniesque manet
Ore trilingui.
Quin & 19 Ixion 20 Tityósque vultu
21 Risit invito: 22 stetit urna paulum
Sicca, dum grato Diana 23 puellas
Carmine mulces.

1 Ordo est ô Mercuri dic modos, quibus Lyde obstinatas aures applicet, nam te magistro docilis Amphion movit lapides canendo, &c.
2 Amphion Jovis ex Antiopa filius citharæ cantu traxit post se lapides, ex quibus muri Thebani sunt extructi.
3 Ex qua testudine Mercurius fecit lyram.
4 Perita, quæ scitè scit resonare septem chordis.
5 Quæ non eras sonora antequam Mercurius te chordis instruxisset.
6 Deorum sacris veteres Musicam adhibebant.
7 Aures contumaces & à me aversas.
8 Equa trium annorum.
9 Per saltationem.
10 Cavet ne tangatur.
11 Non nupta, ἄγαμος.
12 Immatura viro petulanti.
13 Tardare. Alludit ad Orphei fabulam. vide Od. 12. lib. 1.
14 Ingentis & vastæ aulæ, quæ omnium mortalium est capax. 15 Tibi blandè canenti, quum Orpheus suam Eurydicen ab inferis reduceret. 16 Vide Od. 14. lib. 11. 17 Anhelitus niger. 18 Et quamvis atrum venenum seu corruptus humor fluat ex triplici ore. 19 Ixion Junoni stuprum conans inferre, hâc pœnâ apud inferos cruciatur, ut rotæ inter serpentes alligatus assidue & sine requie circumagatur. 20 Tityos est nominativus Græcus, vide Od. 4. hujus lib. 1. 21 Risit propter lyræ dulce sinem, sed vultu invito propter pœnæ acerbitatem. 22 Belides suam laborem intermiserunt, dum tu eas grato carmine oblectas. 23 Danai filias.

24 Audiat

24 *Audiat Lyde scelus atque notas*
Virginum pœnas, & inane lymphæ
25 *Dolium fundo pereuntis imo:*
26 *Seráque fata,*
Quæ manent culpas etiam sub Orco,
27 *Impiæ: nam quid potuere majus?*
Impiæ sponsos potuere 28 *duro*
Perdere ferro.
29 *Vna de multis* 30 *face nuptiali*
Digna perjurum fuit in parentem
31 *Splendidè mendax, & in omne* 32 *virgo*
Nobilis ævum,
Surge (quæ dixit juveni marito)
Surge, ne 33 *longus tibi somnus,* 34 *unde*
Non times, detur: socerum & scelestas
35 *Falle sorores.*
36 *Quæ, velut nactæ vitulos leænæ,*
Singulos (eheu) lacerant, ego illis
37 *Mollior, nec te feriam, nec intra*
Claustra tenebo.
38 *Me pater sævis oneret catenis,*
Quod viro clemens misero peperci:
Me vel extremos Numidarum in agros
Classe releget.
39 *I, pedes quò te rapiunt &* 40 *auræ:*
Dum favet nox & 41 *Venus: I, secundo*
Omine: & nostri memorem sepulchro
42 *Sculpe querelam.*

24 Audiat Lyde, quas pœnas apud inferos luunt, quæ suis amatoribus inhumanæ fuerunt.
25 Dolium aquæ vacuum, quia pertusum est & sine fundo.
26 Fata tardè venientia ad ultionem, ut eò gravius puniant.
27 O impiæ sorores, nam quid majus impium potuerunt perpetrare?
28 Crudeli gladio.
29 Hypermnestra ex quinquaginta sororibus sola suo pepercit viro.
30 Honore matrimonii digna, cum facibus enim nuptiæ fiebant vesperi apud antiquos.
31 Laudabiliter mendax, nam honestum est pro justitia mentiri in iis præsertim quæ sunt contra Deum & naturam.
32 Mulier.
33 Mors.
μακρὸς ὕπνος.
34 A quo.
35 Effuge.
λάνθανε.
36 Ordo est, quæ velut Leænæ nactæ vitulos (eheu) lacerant singulos.
37 Ego illis humanior nec te occidam, nec clausum tenebo.
38 Esto, quòd pater me in vincula conjiciat, vel in exilium pellat, idque classe, ut difficilius sit redire quod viro, &c. 39 Fugam accelerat, sive terra sive mari iter facere voles. 40 Venti. 41 Amor in te meus. 42 Et scribe Epitaphium, cujus memoria ob vitam tuam servatam sit sempiterna.

AD

AD NEOBVLEN. Ode xii.

Neobule Hebri adoleſcentis amore capta, vitam agit inertem & deſidioſam.

1 Miſerarum eſt, 2 neque amori dare ludum,
Neque dulci mala vino 3 lavere: aut 4 exanimari, metuentes patruæ verbera linguæ.
Tibi 5 qualem Cytherea puer 6 ales,
Tibi telas, operoſeque Minervæ
7 ſtudium aufert Neobule, 8 Lyparæi nitor Hebri.
Equeſ ipſo melior Bellerophonte,
Neque pugno, neque ſegni pede victus,
9 Simul unctos Tiberinis humeros lavit in undis:
10 Cotus idem 11 per apertum fugientes
Agitato grege cervos jaculari, &
Celer alto latitantem 12 fruticeto 13 excipere aprum.

1 O Neobule, miſerarum eſt, i. miſeræ ſunt mulieres quæ in amore non capiunt voluptatem, neque vino ſic hilarabitur ut à ſe pellant curas, & quæ metu examinatur propter patrui objurgationes, ſolet enim patruus fratris liberos ſeverius reprehendere quàm pater ipſe.
2 Neque in amore colludere.
3 Diluere curas, à lavo, is, tavi conjugationis.
4 Vehementer cruciari. 5 Calathum pro lanificio. 6 Cupido alatus filius Veneris, quæ à monte Cythero dicta eſt Cytherea. 7 Studium lanificii, cui maximè præeſt Minerva dea operoſa. 8 Pulchritudo Hebri adoleſcentis, qui fuit ex inſula Zipara, eques ſanè melior ipſo Bellerophonte, neque ante pugili neque curſu pedeſtri victus. 9 Simulatque, mox ubi. 10 Ingenioſus ad peritus jaculandi, i. erit, configendi cervos jaculis. 11 Per campum non arboribus conſitum. 12 Ubi frutices creſcunt. 13 Celer ad excipiendum aprum. Excipere verbum eſt propium venatorum, qui ex inſidiis aprum capiunt incautum.

AD FONTEM BLANDVSIAM. Ode xiii.

Sacrificium fonti promittit ejuſque amœnitatem ſummoperè commendat.

1 O Fons Blanduſiæ, 2 ſplendidior vitro,
3 Dulci digne mero, non ſine 4 floribus,
5 Cras donaberis hœdo:

1 Erat hic fons in agro ſuo Sabino.
2 Fons lucidior vitro.
3 Digne mero in ſacrificiis exhibito, veteres enim fontibus ſacrificabant tanquam diis, vide Od. 3. lib. 1. 4 Floribus quibus veteres ſpargebant fontes, vel, quibus hoſtias coronabant. 5 Cras ubi hœdus immolabitur.

Cui frons turgida cornibus
Primus, & Venerem & prælia destinat
Frustrà. nam gelidos inficiet tibi
Rubro sanguine rivos
Lascivi soboles gregis.
Te flagrantis atrox hora Caniculæ
Nescit tangere: tu frigus amabile
Fessis vomere tauris
Præbes, & pecori vago.
Fies nobilium tu quoque fontium,
Me dicente, cavis impositam ilicem
Saxis: unde loquaces
Lymphæ dissiliunt tuæ.

6 Corabus nuper patis & erumpentibus.
7 Hœdus quasi deliberat secum & deligit Venerem cui operam det, aliumque hœdum constituit adversarium cum quo possit prœliari, sed frustra, nam morte prævenietur & immolabitur.
8 Tinget tibi, i. in tuum honorem.
9 Gregis luxuriosi, est enim capra animal lascivum.
10 Caniculæ exortus quindecim dies ante Kalendas Augusti ingentes calores infert.
11 Nequit tangere propter frondes quæ solis ictus abs te excludunt. 12 Tu sicque suppedita pecori sitibundo delectabile propter aquæ potum. 13 Tu quoque unus efficieris ex nobilibus fontibus, me ilicem canente cavis impositam saxis, è quibus decurrunt lymphæ tuæ loquaces, id est, cum murmure sonantes.

AD POPVLVM ROM.
Ode xiiii.

Hæc Ode laudes continet Augusti ex Hispanja devictis Cantabris revertentis.

Herculis ritu modò dictus, O plebs,
Morte venalem petiisse laurum,
Cæsar, Hispana repetit penates
Victor ab ora.
Unico gaudens mulier marito,
Prodeat justis operata divis:
Et soror clari ducis, & decora
Supplice vitta,
Virginum matres, juvenumque nuper

1 Ordo est. O plebs, Cæsar dictus petiisse laurum venalem morte, modò victor ab Hispana ora repetit penates Herculis titu, i. ut olim Hercules extincto Gerione.
2 Victoriam mortis contemptu emendam: lauro enim coronabantur victores.
3 Domum redit.
4 Matrona casta & pudica quæ unico marito est contenta prodeat. 5 Sacra faciens divis. 6 Octavia Augusti soror, Antonii uxor. 7 Et fœminæ supplice vestitu ornatæ. 8 Et matres juvenum qui nuper è bello salvi redierunt.

Sospitum

Sospitum, vos ô pueri & puellæ
Iam virum [9] expertæ, malè ominatis
[10] Parcite verbis.
Hic dies verè mihi festus [11] atras
Eximet curas: ego nec [12] tumultum,
Nec mori per vim metuam, tenente
[13] Cæsare terras
I, pete [14] unguentum puer & coronas,
[15] Et cadum Marsi memorem duelli:
[16] Spartacum si qua potuit vagantem
Fallere testa.
[17] Dic & argutæ properet Neæræ
[18] Myrrheum nido cohibere crinem:
[19] Si per invisum mora janitorem
Fiet, abito.
[20] Lenit albescens animos [21] capillus
Litium & rixæ cupidos protervæ.
[22] Non ego hoc ferrem calidus juventa,
[23] Consule Planco.

9 Nuptæ.
10 A malis verbis seu imprecationibus abstinete, Parcite linguis, ut Od. 1. hujus lib.
11 Tristes curas quæ alium bilem excitare valeant.
12 Civilem furorem.
13 Augusto terrarum imperium obtinente.
14 Unguento homines elegantiores cæsariem in conviviis madefaciebant.
15 Vinum in cella conditum cum bello Marsico Italia arderet.
16 Si qua ratione testa vel cadus potuit latere Spartacum ex Apennino, ad Alpes ab Alpibus in Galliam vagantem, in illo servili bello quod cum populo Rom. gessit anno ferè xvi. post bellum Marsicum. 17 Dic & Neæræ canoræ fidicinæ, ut properet colligere crinem nodo, id est, religare crinem in nodum, ut veniat semicompta, ad lætitiam repentinam significandam, vide Od. 11. lib. 2. 18 Crinem subflavum myrrhei coloris, vel myrrhino unguento delibutum. 19 Si non statim à janitore admittare, noli esse molestus, sed abito. 20 Quod. Ego jam virgo ad senectutem, patienter idcirco feram Neæræ contumeliam, sed in juventute ad ultionem devenissem. 21 Canus capillus mitigat animum jam olim litis & rixæ cupidum. 22 Non ferre potuissem fervidus juventute, si me aliquis tastidiret. 23 Consule Planco, Horatius fuit annos natus viginti tres. Anno scilicet ab urbe condita 1720.

IN CHLORIM. Ode xv.

Ut jam vetula, petulantiæ & libidini modum constituat.

[1] *Vxor pauperis Ibyci,*
tandem nequitiæ pone modum tuæ,
[2] *Famosisq; laboribus:*

1 Tu Chloti, quæ uxor es pauperis Ibyci, tandem pone modum hujus-

3 Define inter virgines ludere, quum sis propior funeri, i. morti propinqua
4 Et virginibus formosis te lenicu-lam aridam immiscere.
5 Non si quid satis Pholoen filiam tuam decet, hoc etiam decet te.
6 Filia tua rectius quam tu ad juvenum fores ultrò currit, inque eas irrumpit, veluti Thyas Bacchi sacerdos tympanorum pulsu concitata.
7 Nothus est nomen amatoris.
8 Ætas tua lanificio magis apta est quàm luxui & ebrietati. 9 Luceria civitas est Apuliæ circa quam lana optimæ tondebantur. 10 Sertum ex rosis. 11 Nec cadi, potati usque ad fæcem, te vetulam decent.

3 Matura propior desine funeri
Inter ludere virgines,
4 Et stellis nebulam spargere candidis,
5 Non, si quid Pholoën satis,
Et te Chlori decet, 6 filia rectiùs
Expugnat juvenum domos,
Pulso Thyas uti concita tympano.
Illam cogit amor 7 Nothi
Lascivæ similem ludere capreæ:
8 Te lanæ prope nobilem
Tonsæ 9 Luceriam, non cytharæ decent,
10 Nec flos purpureus rosæ,
11 Nec poti vetulam fæce tenus cadi.

AD MAECENATEM.
Ode xvi.

Auro omnia parent. Horatius verò contentus est sua sorte, unde beatus existit.

1 Acrisii filiam.
2 Ab effectis, quòd Danaen tristem redderent.
3 A corruptoribus qui noctu sæpius ambulant.
4 Danaes patrem, qui eam acerrima custodia septam tenebat, quod ab Oraculo responsum tulerat se ab eo qui è filia sua nasceretur interfectum iri.
5 Illusissent.
6 Scienant fore.
7 In aurum.
8 Solet perrumpere saxa, i. loca munita, quæ viribus expugnari non possunt. 9 Corruit Amphiarai vatis familia, nimirum, ipse, & uxor, & liberi ob monile aureum quod Eryphile ejus uxor ab Adrasto acceperat.

INclusam 1 Danaën turris ahenea,
Robustæq; fores, & vigilum canum
2 Tristes excubiæ, munierant satis
Nocturnis ab 3 adulteris:
Si non 4 Acrisium virginis abditæ
Custodem pavidum, Iupiter & Venus
5 Risissent. 6 fore enim tutum iter & patent,
Converso 7 in pretium deo.
Aurum per medios ire satellites,
Et perrumpere 8 amat saxa, potentius
Ictu fulmineo. 9 concidit auguris
Argivi domus, ob lucrum

10 Di-

10 Dimersa excidio. 11 diffidit urbium
Portas 12 vir Macedo, & subruit æmulos
Reges muneribus. 13 munera navium
Sævos illaqueant duces.
Crescentem sequitur 14 cura pecuniam,
15 Majorumque fames. 16 jure perhorrui
17 Late conspicuum tollere verticem,
Mæcenas, equitum decus.
Quanto quisque sibi 18 plura negaverit,
A dius plura 19 feret. nil cupientium
20 Nudus castra peto: 21 & transfuga divitum
Partes linquere gestio:
22 Contemptæ dominus splendidior rei,
Quàm si, quicquid arat 23 non piger Appulus
24 Occultare meis dicerer horreis,
25 Magnas inter opes inops.
Puræ rivus aquæ, silvâque jugerum
Paucorum, & segetis 26 certa fides meæ,
Fulgentem imperio fertilis Africæ
Fallit sorte beatior.
Quanquam nec 27 Calabræ mellaferunt apes,
Nec 28 Læstrigonia Bacchus in Amphora
29 Languescit mihi, nec 30 pinguia Gallicis
Crescunt vellera pascuis:
31 Importuna tamen paupertas abest:
Nec si plura velim; tu dare deneges.
32 Contracto melius parva cupidine
Vectigalia porrigam:
Quàm si 33 Mygdoniis regnum 34 Alyattei

10 Terra hiatu absorpta.
11 Refregit vel prostravit.
12 Philippus rex Macedoniæ omnia castra expugnare posse dicebat, in quæ asellus auro onustus posset ascendere.
13 Munera interdum sævos navium duces, i. piratas, vel Munera navium, i. merces peregrinæ quæ navibus ad nos advehuntur sævos duces illaqueant.
14 Cura servandi.
15 Et majorum divitiarum cupiditas.
16 O Mæcenas equitum ornamentum, ego merito metui capiti meum attollere, i. ad summas divitias & nimiam potestatem ascendere.
17 Diffusè celebrem.
18 Pauciora desiderabit.
19 Accipiet.
20 Pauper. O divitum dementiam, quem in hoc utinam Christiani imitarentur.
21 Et quam transfuga, & fugitivus.
22 Nam magis possidemus ea quæ contemnimus quàm ea quibus non utimur, & possidemus.
23 Laboriosus.
24 Habere reconditum.
25 Tam deest avaro quod habet quàm quod non habet.

26 Spes indubitata segetis meæ, vel, fundus meus fidelis fallit, hoc est, latet eum, vel ignoratur abeo, qui Africæ imperio fulget, beatiore esse sorte, quàm ipsius ingentes opes, sic Lambinus hunc locum (meo judice) exponit acutissimè. 27 In Calabria sunt flores apibus gratissimi. 28 Amphora Formiana, à Formiis, oppido Campaniæ, ubi suas sedes habuerunt, Læstrigones, qui & Cyclopes dicti sunt, olim in Sicilia habitantes. 29 Senescit. 30 Fœcunda velleta. Mart. 4. *Me pinguis Gallia mittit.* 31 Paupertas molesta & extrema in qua nulla est requies. 32 Refrænata & coercita divitiarum cupiditate, melius tributum & vectigal persolvam quàm si Lydiam Phrygiæ adjungam, ut sit sensus. Parvo contentus plus possidet, quàm qui multum habet. 33 Campis Phrygiis, Mygdon enim Phrygiam tenuit. 34 Regis Lydiæ, Cræsi patris.

Campis continuem, MVLTA potentibus
Desunt multa. 35 *benè est cui deus obtulit*
Parca, quod satis est, manu.

35 Beatus est ei, cui Deus dedit parca manu, & tamen dedit quantum sufficit ut vitam degendam.

AD ÆLIVM LAMIAM.
Ode xvii.

Lamiæ nobilitatem laudat, deinde admonet ut diem crastinum hilaritèr exigat.

Æ Li, vetusto nobilis ab 1 *Lamo,*
*(*2 *Quando & priores hinc Lamias ferunt*
Denominatos, & nepotum
3 *Per memores genus omne fastos)*
Autore ab illo ducis originem,
Qui Formiarum mœnia dicitur
4 *Princeps, & innantem Maricæ*
Littoribus tenuisse 5 *Lyrim,*
6 *Latè tyrannus.* 7 *Cras foliis nemus*
Multis & 8 *alga littus inutili*
Demissa tempestas ab Euro
Sternet: aquæ nisi fallit augur
9 *Annosa cornix, dum potes, aridum*
10 *Compone lignum:* 11 *cras genium mero*
Curabis, & porco bimestri,
Cum famulis 12 *operum solutis.*

1 Ab Lamo Formiarum rege & conditore, Neptuni filio.
2 Siquidem hinc, i. ab eo antiquo Lamo.
3 Per factorum libros, in quibus res annuatim & breviter ad posteriorum memoriam notabantur.
4 Primus.
5 Fluvium innantem littoribus Nymphæ Maricæ, parentis Fauni, influentem, scilicet in Minturnas oppidum Campaniæ ubi Marica colitur.
6 Late regnans, ἐυρυκρείων. Homer.
7 Ordo est. Cras tempestas demissa ab Euro sternet nemus multis foliis, & sternet littus alga inutili. 8 Alga herba est nullius usus, quam mare ad littus projicit: hinc Proverbium, vilius Alga pro re vilissima & nullius pretii. 9 Cornix diu vivens, quæ sua crocitatione pluvias prognosticatur. 10 Extrue lignum, quod citò flammam concipiat ad frigus propulsandum. 11 Cras genium curabis mero & porco duorum mensium ad convivium cum familiaribus habendum, non ut Genio immoles. 12 Cum familiis ab opere vacantibus.

AD

AD FAVNVM. Ode xviii.

Deum ſylveſtrem, infernum & peſtilentem precatur, ut per ſuos tranſiens agros ſibi ſuiſque ſit propitius.

1 *Faune, Nymphárum* 2 *fugientum amator,*
Per meos fines & aprica rura,
3 *Lenis incedas, abeáſque parvis*
Æquus alumnis:
4 *Si tener pleno cadit hædus anno:*
Larga nec deſunt Veneris ſodali
Vina crátera: 6 *vetus ara multo*
Fumat odore.
7 *Ludit herboſo pecus omne campo,*
Cum tibi nonæ redeunt Decembres:
8 *Feſtus in pratis vocat otioſo*
Cum bove pagus:
Inter 9 *audaces lupus errat agnos:*
Spargit agreſtes 10 *tibi ſylva fœtus,*
Gaudet inviſam pepuliſſe foſſor
Ter pede terram.

1 Fauno (quem Græci Pana appellant) ſacrificabant Romani vere inunte & Nonis Decemb.
2 Fugiunt Nymphæ propter Fauni ſalacitatem, ne virginitatem amitterent.
3 Precor ut accedas mitis ſine iracundia, utque tranſeas parvis meis agnis & hædis innocuus.
4 Siquidem tener hædus anno completo tibi immolabitur.
5 Cratera idcirco dicitur ſodalis vel amicus Veneris, quia ſine Cerere & Baccho friget Venus.
6 Ara per multos jam annos tibi inſtituta.

7 Quaſi pecudes ſentirent Faunum ſuum eſſe cuſtodem, hoc præſertim die, nempe nonis Decemb. quo tempore Faunalia anniverſaria in pratis & ſylvis celebrabantur. 8 Pagus tua feſta celebrans vacat ab opere. 9 Inter audaces agnos lupum illo die non metuentes, tui numinis præſidio freto. 10 In tuum honorem. 11 Inviſam propter annuum laborem quem foſſor in terra colenda ſuſtinet. terram pellere, idem valet quod ſaltare.

AD TELEPHVM. Ode xix.

Reprehendit eum jocoſe, quod veteres hiſtorias deſcribens, ea negligat quæ ad jucunde vivendum pertinent.

Quantum diſtet ab 1 *Inacho*
Codrus, 2 *pro patria non timidus mori,*
Narras, 3 *& genus Æaci,*

O Telephe, tu narras (hiſtoriam contexens) quot annis intercedant inter Inachum primum Argivorum Regem, & Codrum ultimum regem Athenienſium. 2 Codrus pro ſalute patriæ habitum ſervilem induit in medios hoſtes ſe immiſit ut incognitus interficeretur. 3 Jovem, Æacum, Peleum, Achillem, Pyrrhum, &c.

Et pugnata [4] *ſacro bella ſub Ilio:*
[5] *Quo Chium pretio cadum*
*Mercemur: * [6] *quis aquam temperet ignibus:*
[7] *Quo præſente domum, & quota,*
[8] *Pelignis careamus frigoribus: taces.*
[9] *Da lunæ propere novæ,*
Da noctis mediæ, da puer auguris
Murenæ. [10] *tribus aut novem*
Miſcentur cyathis pocula [11] *commodis.*
Qui Muſas amat [12] *impares,*
[13] *Ternos ter cyathos attonitus petet*
[14] *Vates: tres prohibet ſupra*
Rixarum metuens tangere Gratia,
[15] *Nudis juncta ſororibus.*
Inſanire [16] *juvat: * [17] *cur Berecynthiæ*
Ceſſant flamina tibiæ?
Cur pendet tacita fiſtula cum lyra?
[18] *Parcentes ego dexteras*
*Odi: * [19] *ſparge roſas, audiat invidus*
[20] *Dementem ſtrepitum* [21] *Lycus.*
[22] *Et vicina ſeni non habilis Lyco,*
[23] *Spiſſa te nitidum* [24] *coma*
Puro te ſimilem Telephe [25] *veſpero,*
[26] *Tempeſtiva petit Chloe:*
Te [27] *lentus Glyceræ* [28] *torret amor meæ.*

4 Sub Ilio à diis inſtructo. vide Od. 3. hujus lib.
5 Taces, id eſt, non narras, quo pretio emamus cadum vini Chii, viri optimi & laudatiſsimi.
6 Quis balneum calfaciat, nam veteres non niſi lori & uncti diſcumbebant.
7 Taces cujus domi & quota hora cœnantes Pelignum frigus Inculento foco propulſemus.
8 Pelignum eſt oppidum apud Samnites propter montes frigidum.
9 Horat. alloquitur pincernam puerum, quaſi jam ſit in convivio, dicens puero: Da feſtinanter lunæ novæ poculum, i. lunæ veſpertinæ & orientis, quia ab hoc tempore cœna initium capit. Da noctis mediæ poculum, nam ad mediam noctem cœna producebatur. Da auguris Murenæ cyathum, id eſt, in honorem Murenæ qui augurio pollebat.
10 Cùm pauciſsimi ſunt convivæ, non pauciores eſſent quàm tres, & cùm plurimi, non plures quàm novem, ne rixæ excitentur ex ebrietate. 11 Cyathis convenientibus cuique ſuis. 12 Muſæ ſunt numero novem. 13 Novies bibet. 14 Poëta attonitus & quaſi jam ſtupeſcens ex nimio vino. 15 Nudæ idcirco finguntur Gratiæ quia ſine luco eſſe debent. 16 Juvat me inebriari & furere. 17 Cur ceſſant ſoni tibiæ Phrygiæ, quæ ſacris Berecynthiæ matris deorum adhiberi conſueverãt. 18 Manus otioſas à tibiæ cantu, vel parcè miniſtrantes. 19 O puer inſpergè roſas menſæ. 20 Noſtræ hilaritatis indicem. 21 Lycus vicinus. 22 Et ſtrepitum noſtrum audiat vicina puella, quæ Lyco ſeni non eſt apta. 23 Ordo eſt. O Telephe, tempeſtiva Chloë petit te nitidum ſpiſſâ comâ & puro ſimilem veſpero. 24 Adoleſcentes denſum habent capillum, ſenes verò caloris defectu calveſcunt. 25 Veſpertino ſyderi. 26 Chloë nobilis & viripotens. 27 Languidus amor, qui lentè & diu protractus me languore afficit. 28 Interius conſumit.

AD PYRRHVM. Ode xx.

Ne formoſum Neatchum à ſua meretricula abſtrahat.

NOn vides quanto [1] *moveas periclo*
Pyrrhe Gætulæ catulos [2] *leænæ?*
Dura poſt paulò fugies [3] *inaudax*
Prælia raptor:
*Quum per obſtantes juvenum caterva*s
[4] *Ibit inſignem repetens Nearchum:*
[5] *Grande certamen, tibi præda cedat*
Major an illi.
[6] *Interim dum tu celeres ſagittas*
Promis, [7] *hæc dentes acuit timendos:*
[8] *Arbiter pugnæ poſuiſſe nudo*
Sub pede palmam
Fertur: [9] *& leni recreare vento*
Sparſum odoratis humerum capillis:
Qualis aut [10] *Nireus fuit, aut aquoſa*
[11] *Raptus ab* [12] *Ida.*

1 Eripere coeris.
2 Per leænam intelligit puellam, per catulum, Nearchum, per raptorem, Pyrrhum.
3 Timidus raptor.
4 Quùm ibit meretricula.
5 Magna contentio erit inter vos, utrum tu vinces an illi, uter veſtrûm Nearcho fit potiturus.
6 Mavet præſta in ſuaviſſima Allego.
7 Et dum hæc dentes acuit.
8 Ille Nearchus quaſi pugnæ Judex dicitur habere in ſua poteſtate victoriam, ut utri velit, victoriam adjudicet.
9 Et ſertur recreare, &c.

10 Rex Naxi, omnium Græcorum qui ad Trojanum bellum venerunt, excepto Achille, formoſiſſimus. 11 Ganimedes. 12 Ida Phrygiæ mons eſt fontibus abundans, unde duo reſſluunt fluvii, Scamander & Simois.

AD AMPHORAM. Ode xxi.

Iocosè eam admonet ut vinum vetuſtum in Corvini gratiam effundat, unde occaſione oblata vini laudes commemorat.

1 *O Nata mecum conſule Manlio,*
2 *Seu tu querelas, ſive geris jocos,*
Seu rixam & inſanos amores,
Seu facilem pia teſta ſomnum:

1 O pia teſta nata mecum, i. cùm ego naſcerer Venuſii in Apulia.
2 Varii ſunt vini effectus juxta varia hominum temperamenta & ingenia. Exempli cauſâ, ſi quis biliosus & iracundæ naturæ, paulò liberiùs bibat. Ille ſuam iracundiam ſtatim declarat, & ſic de cæteris.

3 Quo-

3 Quocunque lectum nomine Massicum
Servas, moveri digna 4 bono die:
5 Descende, Corvino jubente,
Promere 6 languidiora vina.
7 Non ille, quanquam Socraticis madet
Sermonibus, te negligit horridus:
Narratur & prisci 8 Catonis
Sæpe mero caluisse virtus.
9 Tu lene tormentum ingenio admoves
Plerúmque duro: tu sapientium
10 Curas & arcanum jocoso
Consilium retegis 11 Lyæo:
Tu spem reducis mentibus anxiis,
Viresque: & addis 12 cornua pauperi,
Post te neque iratos trementi
Regum apices, neque militum arma.
13 Te Liber, & si læta aderit Venus,
14 Segnesque modum solvere Gratiæ,
15 Vivæque producent lucernæ:
16 Dum rediens fugat astra Phœbus.

3 Cujuscunque Consulis nomine notaris, & servas vinum Campanum in Massicis montibus natum, electum pro optimo.
4 Die festo.
5 Ex verbo descendendi colligere licet, vasa vinaria tunc temporis in apothecis editioribus fuisse locata fortasse ut fumosa fierent.
6 Vina vetustate mitiora.
7 Quamvis Corvinus philosophia Socratica sit refertus, non tamen ita erit horridus, ut se negligat, sed magno in honore illi es futura.
8 Catonis virtus. i. ipse prudens Cato vino parce sumpto hilaris fuisse dicitur.
9 Lene vini. per te (ò pia testa) quasi per eculeum & lene tormentum ingenia severiora explorantur qualia sunt. 10 Graviores cogitationes & consilium reconditum vino hilari prodis & in lucem profers. 11 Vino. Lyæus, unum est ex nominibus Bacchi. 12 Addis audaciam & confidentiam. Bacchi cornua assinguntur. vide Od. 19. lib. 2. Ordo est. tu addis cornua pauperi, post te (i. postquam te sumpserit) nec trementi apices regum (i. regum majestatem) nec arma militum. 13 O pia testa Bacchus, Venus, Gratiæ & lucernæ producent te, i. producent convivium in quo tua pocula bibentur totam noctem. 14 Ægre distribuuntur quos Gratiæ conjungunt. 15 Ardentes lucernæ. 16 Dum redit aurora.

IN DIANAM. Ode xxii.

Dianæ, cujus officia celebrat, pinum villæ suæ imminentem consecrat.

1 Montium custos nemorumque virgo,
Quæ 2 laborantes utero puellas
3 Ter vocata audis, 4 adimisque letho,
5 Diva triformis.

1 Diana venatrix per montes vagatur.
2 Parturientes audis, vide appellatur Lucina, quod infantibus in lucem venientibus opem ferat.
3 Numerus trinarius religioni tribuitur. 4 Quæ præstas, ut mulieres salvæ pariant & incolumes.
5 Triplicem personam gerens, in cœlo, in terris, apud inferos, unde triplex sortitur nomen, Lunam, Dianam, Proserpinam.

6 Imminens

Imminens villæ tua pinus esto:
Quam per 7 exactos ego lætus annos,
8 Verris obliquum meditantis ictum
Sanguine 9 donem.

a Volo, ut pinus sit tua & tibi sacra quæ tundo meo imminet.
7 Per finitos & confectos annos, i. quotannis.

8 Verres est porcus non castratus. 9 Quam pinum ego donem sanguine Verris meditantis obliquum ictum, i. conantis morsione obliqua eum vulnerare, à quo cædatur in sacrificium.

AD PHIDILEN. Ode xxiii.

Dii puris manibus & conscientia vitæ benè actæ sunt colendi.

COElo 1 supinas si tuleris manus
2 Nascente Luna, rustica Phidile:
Si thure placâris & 3 horna
Fruge lares, 4 avidâque porca:
Nec pestilentem sentiet 5 Africum
Fœcunda vitis, nec sterilem seges
6 Rubiginem, aut dulces 7 alumni
Pomifero 8 grave tempus anno.
9 Nam quæ navali pascitur 10 Algido
11 Devota, quercus inter & ilices:
Autcrescit 12 Albanis in herbis
Victima, pontificum secures
Cervice 13 tinget. 14 te nihil attinet
15 Tentare multa cæde 16 bidentium,
Parvos coronantem marino
17 Rore Deos, fragilique myrto.
18 Immunis aram si tetigit manus,
Non sumptuosa blandior hostia,

1 Manus supplices & ad cœlum expansas.
2 Luna mater est Plantarum, idcirco rusticæ mulieres in novilunio ei sacrificabant.
3 Hujus anni vino novello.
4 Edaci & inexplebili porca laribus, i. diis familiaribus porca immolabatur, propterea quod hæc pecus tantum utilis est ad escam qua familiam abundare optamus.
5 Ventum inferentem vitibus pestem, qua vites sterilescunt.
6 Rubigine nigrescit spica, & fit infœcunda.
7 Dulces liberi. Ordo est, aut dulces alumni grave tempus non sentient anno pomifero, i. anni parte pomifera, nempe Autumno, quando pueri pomis vehementer delectantur. 8 Tempus pestilens & insalubre. 9 Ordo est. Nam victima quæ pascitur navali Algido inter quercus & ilices aut quæ crescit in Albanis herbis, tinget secures pontificum cervice, i. Magnæ victimæ à pontificibus sunt immolandæ. 10 In monte nivibus cooperto. 11 Victima ex voto diis promissa. 12 In pascuis Albani montis. 13 Madefaciet. 14 Ordo est. te coronantem parvos deos marino rore & fragili myrto, nihil attinet tentare ipsos deos multa cæde bidentium. 15 Placare parvos deos, i. lares vel penates mactando multas bidentes. 16 Ovium bimarum. 17 Rosmarino. 18 Si tua manus immunis à scelere aram tetigit, certe placabit iratos deos quæ quidem manus nihilo gratior aut acceptior iis fuerit propter sumptuosam hostiam, quàm si far aut micam salis afferres, i. Non magna munera, sed mens sincera deos placat.

Mollibit

Mollibit aversos penates,
19 Farre pio, & 20 saliente mica.

19 Farre piè oblato.
20 Mica saltante vel crepitante, nam Sal igni tactus saltat & crepitat.

IN DIVITES AVAROS.
Ode xxiiii.

1 IN tactis opulentior
Thesauris 2 Arabum, & divitis 3 Indiæ,
4 Cœmentis licet occupes
5 Tyrrhenum omne tuis & mare Ponticum:
6 Si figit 7 adamantinos
Summis verticibus 8 dira necessitas
Clavos: non animum metu,
Non mortis laqueis 9 expedies caput.
10 Campestres melius Scythæ,
(Quorum plaustra vagas rite trahunt domos)
Vivunt, & 11 rigidæ Getæ,
12 Immetata quibus jugera liberas
Fruges & Cererem ferunt:
13 Nec cultura placet longior annua:
14 Defunctúmque laboribus
Æquali recreat sorte vicarius.
15 Illic matre carentibus
Privignis mulier 16 temperat innocens:
Nec dotata 17 regit virum
Conjux, 18 nec nitido fidit adultero:
Dos est magna, parentium
Virtus, 19 & metuens alterius viri

1 Romani Arabes nondum invaserunt. Ordo est. Licet tu opulentior thesauris intactis Arabum & divitis Indiæ occupes mare Tyrrhenum & Punicum tuis cœmentis, tamen tu non expedies animum metu, &c.
2 Ex Arabia proveniunt aromata in omnes partes orbis.
3 India auro, argento lapillisque pretiosissimis abundat.
4 Saxis cæsis ad ædificandum in mari, vide Od. 1.
5 Mare Tuscum omne per Hyperb. exprimit insana ædificia illius sæculi.
6 Si fato mors ingruat, non te liberabunt tuæ divitiæ, quamvis amplissimæ.
7 Clavos firmissimos & infrangibiles ut est Adamas. Vide Od 35 lib. 1.
8 Triste fatum.
9 Non extricabis caput. 10 Scythæ in campis, non domibus habitantes, quæ gens vaga dicta est à mutandis pascuis. 11 Getæ propter frigidam regionem dicuntur asperi, qui carentes rebus ad victum necessariis, equas mulgent, & lac earum vasis exceptum potanto Appellant Græci, ἱππημολγοί. 12 Quibus jugera nullis metis distincta fruges efferunt liberas, i. non unius proprias, sed omnium communes. 13 Nec plus serunt quàm ad annum sufficiat. 14 Ad colendum agrum singulis annis succedit alius alii, sicut eum (qui annum laboravit suisque laboribus est defunctus) vicarius recreat æquali sorte, i. simili labore, nam ipse quoque annuum laborem explet. 15 Illic noverca non sunt in privignos. 16 Parcit. 17 Nec imperat viro aut domina est mariti. Plaut. *Dotem accepi, libertatem vendidi.* 18 Nec in splendido adultero ponit fiduciam. 19 Et castitas nolens ab alio viro tangi.

20 Certa

20 *Certo fœdere castitas:*
21 *Et peccare nefas, aut pretium est mori.*
22 *O quisquis volet impias*
Cædes, & rabiem tollere 23 *civicam:*
24 *Si quæret, pater urbium*
Subscribi statuis, indomitam audeat
25 *Refrænare licentiam,*
26 *Clarus postgenitis:* 27 *quatenus (heu nefas)*
Virtutem incolumem odimus,
Sublatam ex oculis quærimus invidi!
28 *Quid tristes querimoniæ,*
29 *Si non supplicio culpa reciditur,*
30 *Quid leges sine moribus*
Vanæ proficiant? si, neque fervidis
31 *Pars inclusa caloribus*
Mundi, nec Boreæ finitimum 32 *latus,*
33 *Duratæque solo nives*
Mercatorem abigunt? 34 *horrida callidi*
Vincunt æquora navitæ?
Magnum 35 *pauperies opprobrium jubet*
Quidvis & facere & pati,
Virtutisque viam deserit 36 *arduæ,*
37 *Vel nos in Capitolium,*
Quo 38 *clamor vocat & turba faventium:*
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & 39 *inutile,*
Summi materiam mali,

20 Copula coniugali in qua fœdus initum est, ut alter alteri fidem servet.
21 Et apud eos matrimonii fidem violare est nefas, i. non licet: aut si volent, pœna a sulterii mors est.
22 Ex peccandi licentia emanant maleficia, quæ à bono principe legibus severissimis sunt coercenda.
23 Civilem seditionem.
24 Si cupiet hoc hypogramma suæ statuæ opponi, ut pater patriæ appelletur.
Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit. Juvenalis.
25 Comprimere cupiditatem insatiabilem.
26 Clarus, non apud homines suæ ætatis, sed clarus posteris fama, & nominis gloria futurus, propter severitatis & correctionis leges & instituta.
27 Quoniam adeò sumus invidi, virtutem odimus eorum qui vivi sunt & incolumes, viros autem virtute præstantes, quando sunt mortui, desideramus, requirimus, extollimus (proh nefas.) 28 Quid tristes profunt querelæ? 29 Lex inutilis est sine improbis, cœnæ non sumantur. 30 Nihil valent leges sine moribus, i. si cives à pueris non sunt bene instituti atque ad virtutem informati. Ego verò *Mores* hic interpretor cum Varro, et rectum animi propositum, & reverentiam cultumque numinis populi consuetudine firmatum, quibus rebus cum destitutæ sunt leges, earum inanis ac prorsus sepulta vis jacet. 31 Regio zonæ torridæ subjecta. 32 Plaga septentrionalis. 33 Si nives glaciei adstrictæ solo: i. ad solum, non repellunt mercatorem. 34 Si horrorem æquorum, docti & scientes navitæ non formidant. 35 Pauperies putatur probrosa, avaris præsertim. 36 Virtutis via dicitur ardua, vel quia laboriosa est, vel quia homines efficit claros & deorum similes. 37 Quandoquidem divitiæ sunt bonis moribus impedimento: ergo in Capitolium eas deferamus ad ornatum templi, vel in mare proximum pauciciamus quod fuerit olim Crates Philosophus. 38 Strepitus popularis. 39 Inutile est aurum si materia est mali.

Mittamus,

Mittamus, ſcelerum ſi [40] *bene pœnitet,*
Eradenda Cupidinis
Pravi ſunt [41] *elementa: & teneræ nimis*
Mentes [42] *aſperioribus*
Formandæ ſtudiis, neſcit equo rudis
[43] *Hærere ingenuus puer,*
[44] *Venarique timet: ludere doctior*
Seu Græco jubeas [45] *trochо,*
Seu malis vetita legibus [46] *alea.*
Quum [47] *perjura patris fides*
Conſortem ſocium fallat & hoſpitem,
[48] *Indignóque pecuniam*
Hæredis properet: ſcilicet [49] *improbæ*
Creſcunt divitiæ, [50] *tamen*
Curtæ neſcio quid ſemper abeſt rei.

40 Si verè pœniteat.
41 Primordia cupiditatis ſunt radicitus extirpanda.
42 Studiis fortioribus.
43 Neſcit hærere in equo, i. equitare neſcit puer generoſus adhuc rudis.
44 Et venari non vult ad ludendum doctior ſeu, &c.
45 Turbine Græco à Græcis invento quem Virgilius appellat *Volubile buxum.*
46 Alex. Infra, 1. unic. edictum lege Cornelia & lege Titia.
47 Fides perjurio violata.
48 Et filio prodigo pecuniam properet. (properando accumulet) qui per luxuriam conſumet, quod patet per nefas conquiſierit. Nam *male parta male dilabuntur.* 49 Divitiæ dicuntur improbæ, *vel*, quia improbè ſunt coacervatæ, *vel*, quia improbos faciunt. 50 Poſt multas divitias partas, aliquid ſemper videtur avaro deeſſe.

AD BACCHVM. Ode xxv.

Bacchi inſtinctu concitatus nova quædam carmina Lyrica de Auguſto eſt dicturus.

QVò me Bacche rapis tui
Plenum? quæ in nemora aut quos [2] *agor in ſpecus*
[3] *Velox mente nova? 4 quibus*
Antris egregii Cæſaris audiar
Æternum meditans decus
5 *Stellis inferere & conſilio Jovis?*
Dicam inſigne, recens, adhuc
[6] *Indictum ore alio. 7 non ſecus in jugis*
[8] *Exſomnis ſtupet Evias.*

1 Me tuo numine afflatum?
2 Quas ducat in ſpeluncas? &c Od. 19. lib. 2.
3 Expeditus mente non mea, ſed divina.
4 In quibus locis ſecreteris. Ordo eſt, quibus antris meditans, audiar inferre ſtellis & conſilio Jovis æternum decus egregii Cæſaris? Latinorum protuli. 7 Non aliter, ſed ſic, Evias Bacchi facerdos concitari ſolet, ut ego commoveor ad Auguſti laudes, meo carmine decantandas. 8 Vigilans vel expergefta. Nam [illegible] ſacra tempore noſtrorum olim celebrabantur.

9 Hebrus

9 Hebrum prospiciens & nive candidam
10 Thracen, ac pede barbaro
Lustratam 11 Rhodopen, 12 ut mihi devio
Rupes & vacuum nemus
Mirari libet! 13 O Naiadum potens,
Bacchariumque valentium
Proceras manibus vertere fraxinos,
Nil parvum aut humili modo,
Nil mortale loquar. 14 dulce periculum est,
15 O Lenæe, sequi Deum
Cingentem viridi tempora pampino.

9 Thraciæ fluvium, quem hyemis sodalem appellat. Od. 25. lib. 1.
10 Regionem septentrionalem, frigidissimam.
11 Thraciæ montem, quem Thraces barbari petagrant, aut sacris Bacchi & Mænadum cœtu celebrant & illustrant, Orpheo primum insitante.
12 Quo modo mihi libet à via usitata aberranti. i. versus lyricos scribenti flumina & desertum nemus mirari? *Sunt hæc verba poetæ admirantis, non sunt comparationis redditio, ut multi existimant.* 13 O Bacche qui potestatem habes in Naiades (fluviorum nymphas) & in Bacchas tuas sacerdotes quæ tuo nomine percitæ possunt supra vites humanas suis manibus fraxinos evertere. 14 Periculosum est, ô Bacche, res tam magnas & inauditas dicere, at dulce est, id facere Deo ducente, qui viri à pampino coronat quos chatos habet. 15 Bacchus Lenæus, ἀπὸ τοῦ ληνὸς i. à torculari, quo vinum exprimitur.

AD VENEREM.
Ode xxvi.

Senectute jam confectus, Iyræ & rebus amatoriis valedicit.

Vixi puellis 1 nuper idoneus,
Et 2 militavi non sine gloria:
3 Nunc arma 4 defunctumque bello
Barbiton hic paries habebit.
5 Lævum marinæ qui Veneris latus
Custodit, hîc hîc ponite lucida
6 Funaliæ, & 7 vectes, & arcus
8 Oppositis foribus minaces.
9 O, quæ beatam diva tenes 10 Cyprum, &

1 Cùm essem ætate integra.
2 Amori operam dedi. *Militat omnis amans, & habet sua castra Cupido.* Ovid.
3 Paries huius templi (quod Veneri consecratur) habebit nunc arma mea militaria, nempe funalia, barbiton, versus lyricos, vestes & arcus.
4 Et barbiton quod finivit & absolvit bellum susceptum, amoris nimirum. 5 Id est, paries qui proximus est lævo lateri Veneris marinæ, i. Veneris ex spuma maris genitæ, habebit barbiton. 6 Funalia nocturnis ambulationibus inservientia. 7 Instrumenta quibus amatores à meretricibus non admissi, fores & fenestras effringerent, sic Thraso Thaidis domum expugnaturus inquit. *Præcede hac cum vecte Dorax.* 8 Foribus clausis. 9 O Venus, te precor, ut Chloen hactenus amantibus superbam gravi amoris plaga semel percussis. 10 Insulam opulentam in qua Venus præcipuè colebatur. Vide Od. 3. lib. 1.

11 *Memphin*

11 Urbem in Ægypto quæ nive caret, quòd regio est calida.

[11] *Memphin carentem* [12] *Sythonia nive,*
Regina, [13] *sublimi flagello*
Tange Chloen semel [14] *arrogantem.*

12 Thracio nive.
13 Flagello in altum sublato, ut ictus sit vehementior. 14 Superbam propter pulchritudinem.

AD GALATEAM NAVIGATVRAM.
Ode xxvii.

Dehortatur eam præcipuè ab exemplo Europæ.

1 Homines impii & scelerati iter facientes opto ut habeant hæc mala suorum inceptorum omina, nimirum partam avem (cujus vox tristis est) ravam lupam fœtam vulpem & serpentem velocem, sed tibi jam navigaturæ nihil tale est metuendum, ego enim auspicium feci, &c. sed tamen vides anni tempus, &c.

[1] *Impios parræ* [2] *recinentis omen*
[3] *Ducat, & prægnans canis, aut ab agro*
[4] *Rava decurrens lupa* [5] *Lanuvino*
[6] *Fœtaque vulpes:*
Rumpat & serpens iter institutum,
[7] *Si per obliquum similis* [8] *sagittæ*
Terruit mannos: [9] *ego cui timebo,*
[10] *Providus auspex?*
Antequam [11] *stantes repetat paludes*
Imbrium [12] *divina avis imminentum,*
[13] *Oscinem corvum prece suscitabo*
Solis ab ortu.
[14] *Sis licèt felix ubicunque mavis,*
Et memor nostri Galatea vivas:
Teque nec lævus vetet ire [15] *picus,*
Nec [16] *vaga cornix:*
[17] *Sed vides quanto trepidet* [18] *tumultu*
Pronus Orion? ego [19] *quid sit ater*

2 Parræ iterum atque iterum canentis.
3 Dux sit itineris, eò nimirum, ut impii malè pereant.
4 Lupa coloris ravi inter flavum & nigrum.
5 Undecunque.
Species pro genere.
6 Vulpes gravida.
7 Cum serpens transversa ex parte terruit mannos, i. equos currum trahentes aurigæ manibus assuetos, quod erat mali ominis. 8 Non quæ à sagittario mittitur, sed sagitta hoc loco significat eam surculi partem, quæ in vitibus incurva & contorta pangitur: est enim serpenti similis. 9 An tibi timebo? nequaquam quia nec impia es, nec talia monstra tibi tristem eventum prænuntiant. 10 Futurorum providus. 11 Paludes quietas, ut stagna quæ non fluunt. 12 Cornix imbrium præscia & prænuncia. 13 Oscinem corvum invocabo, ut ab ortu solis fœlix augurium clarè occinat. Oscines quasi oricines dicuntur aves quæ ore canentes futura prædicunt, ut corvus cornix noctua. 14 Ordo est, Galatea sis fœlix & memor nostri, licèt vivas ubicunque mavis, i. etsi mavis esse sine me, sis fœlix tamen. 15 Picus Martius, vel picus arborarius à læva volans, erat mali ominis. 16 Vagans volatu. 17 *Dehortatur Galateam a navigatione*, vides (inquit) quantam tempestatem Orion urgens ad occasum denunciet, &c. Vide Od. 28. lib. 1. 18 Vides quanto uris motu ex vento, pluviis aut fulmine trepidet Orion. 19 Vides quàm infestus & periculosus sit Altitæ sinus, vide Od. 9.

Adriæ,

Adrie, novi, siaus: & quid albus
Peccet [20] *Iapix.*
[21] *Hostium uxores puerique* [22] *cecos*
Sentiant motus orientis Austri, &
Æquoris [23] *nigri fremitum,* [24] *& trementes*
Verbere ripas.
[25] *Sic & Europe niveum doloso*
[26] *Credidit tauro latus, &* [27] *scatentem*
Belluis pontum, mediasque fraudes
Palluit audax.
Nuper in pratis [28] *studiosa florum, &*
[29] *Debitæ Nymphis opifex coronæ,*
[30] *Nocte sublustri, nihil astra præter*
Vidit & undas.
[31] *Quæ simul centum tetigit potentem*
Oppidis [32] *Creten,* [33] *Pater O relictum*
Filiæ nomen, [34] *pietasque dixit*
Victa furore.
Vnde? quo veni? levis una mors est
Virginum culpæ. [35] *vigilansque ploro*
Turpe commissum? an vitiis carentem
Luait imago
Vana, quæ porta fugiens [37] *eburna*
Somnium ducit? melioribusne fluctus
Ire per longos fuit, an recentes
Carpere flores?
[38] *Si quis infamem mihi nunc juvencum*
Dedat iratæ, lacerare ferro, &
[39] *Frangere enitar* [40] *modò mollitum amanti*
Cornua tauri.

29 Vides quid Celebriæ ventus albus, i. serenus peccet, i. facere soleat.
21 Vsitatissimum est scriptoribus mala hostibus optare, quæ perire cupiunt.
22 Motus obscuros.
23 Æquoris tempestuosi.
24 Et sentiant litora, quæ videntur tremere, undarum ictu conquassata.
25 Quemadmodum taurus decepit Europam, sic tu, ii caveto, ab Austro decipieris.
26 Commisit latus fraudulento Jovi in taurum mutato.
27 Extimuit mare Bosphorum belluis marinis repletum, & quamvis ante audax juverat, jam vehementer metuit Jovis fraudes in medio dolo cognitas, non ante suspectas.
28 Studiosa ut Nymphis flores nectaret coronas.
29 Debitæ ex promisso.
30 Nocte aliquantulum luminosa.
31 Quæ Europe statim ut tetigit, &c.
32 Creten Homerus appellat ἑκατόμπολιν λ. β.
33 Dixit, ô nomen pater relictum, i. nomen *Pater* neglectum à filia, ô pietas insano amore tauri victa. *Hæc & quæ sequuntur*

fere usque ad finem Odæ sunt verba Europæ ipsimet somnia. 34 Pietas est grata voluntas in parentes. 35 Una mors levior pœna est quam quæ sufficiat virginitati amissæ, i. pudor violatus in virgine multas meretur mortes. 36 An sine vitio sum? an species vana, phantasma in somnis mihi occurrit & me decipit? 37 Per portam eburnam vana somnia emittuntur. De somni portis, vide Virg. lib. 6. Æn. *sunt geminæ somni portæ, &c.* 38 Si quis in potestatem mihi redigat taurum turpem & infamem: Enitar, &c. 39 Cornua dicerpere. Est hoc inprimis muliebre, ut suis manibus injurias ulcisci cupiant. 40 Paulò antè.

41 *Impudens liqui patrios penates,*
Impudens 42 *Orcum moror, O deorum*
Si quis hæc audis, 43 *utinam intererrem*
Nuda leones.
Antequam turpis macies decentes
Occupet 44 *malas, teneræque succus*
Defluat prædæ, speciosa quæro
Pascere tigres.
46 *Vilis Europe, pater urget absens:*
47 *Quid mori cessas? potes hac ab orno*
Pendulum zona bene te sequuta
48 *Lædere collum.*
Sive te rupes & 49 *acuta letho*
Saxa delectant: age, te procellæ
50 *Crede veloci: nisi* 51 *herile mavis*
Carpere pensum,
52 *Regius sanguis: dominæque tradi*
Barbaræ 53 *pellex. Aderat* 54 *querenti*
55 *Perfidum ridens Venus, & remisso*
56 *Filius arcu.*
57 *Mox ubi lusit satis,* 58 *Abstineto*
(Dixit) irarum 59 *calidæque rixæ,*
60 *Quum tibi invisus laceranda reddet*
Cornua taurus.
61 *Vxor invicti Iovis esse nescis?*
62 *Mitte singultus:* 63 *bene ferre magnam*
Disce fortunam: 64 *tua sectus orbis*
Nomina ducet.

41 Inverecunda sum bifariam, quòd patrem reliquerim, quodque post tale scelus admissum maneam in vita.
42 Orcum vel Plutonem morari, est, non mori cum oporteat.
43 Utinam errem nuda inter leones, atque ab iis devorer antequam contabescam.
44 Maxillas pulchras.
45 Antequam viriditas vel pulchritudo mihi dilabatur, cupio prædæ esse tigribus & leonibus.
46 Pater meus absens corpore, sed animo præsens, vilis habitus & neglectus mihi Europæ suæ filiæ me urget & flagitii conscientia excruciat.
47 *Europa seipsam alloquitur.*
48 Te suspendere potes zona (in usum laquei) quam tecum commodè attulisti.
49 Quæ saxa ut morbi acuti, te celeriter exaniment.
50 Committe te procellæ quæ te scopulis illidat.
51 Nisi mavis lanam certo pondere traditam & ab hera imperatam in fila ducere.
52 Regis filia.
53 Concubina mariti. 54 Europæ querenti. 55 Ridens perfide & dolose non ex animo. 56 Adhuc erat Cupido arcu suo jam laxato sagittariorum more, ubi jaculari desinunt. 57 Postquam Venus Europam satis est ludificata. 58 Abstineto ab iris, est Hellenismus, Genitivus pro ablativo. Dic ἀπέχου τῶν ὀργῶν. 59 Rixæ, quæ venit à calore sanguinis. 60 Ironicè, nam antea minabatur se cornua tauri fracturum. 61 Nescis te gerere tanquam uxorem invicti Jovis? 62 Singultus emitte. 63 Disce secundam fortunam ferre moderatè & compositè, quod non est cujuslibet. 64 Una pars orbis in tres divisi, tuo nomine appellabitur Europa, altera Asia, tertia dicetur Africa.

AD LYDEN. Ode xxviii.

Hortatur Lyden diem Neptuno ſacrum in potu & cantu hilariter tranſigere.

1 FEſto quid potius die
Neptuni faciam? prome reconditum
Lyde 2 ſtrenua Cæcubum:
3 Munitaque adhibe vim ſapientiæ.
4 Inclinare meridiem
Sentis, 5 ac, veluti ſtet volucris dies.
6 Parcis deripere 7 horreo
8 Ceſſantem Bibuli Conſulis amphoram.
Nos cantabimus 9 invicem
10 Neptunum, & virides 11 Nereidum comas:
12 Tu curva recines lyra
Latonam, & celeris ſpicula 13 Cynthiæ:
14 Summo carmine, quæ Cnidon,
Fulgentéſque tenet 15 Cycladas, & 16 Paphon
Junctis viſit 17 oloribus,
Dicetur meritâ nox quoque 18 nenia.

1 Ordo eſt. Lyda pro me recon ditum vinum Cæcubum (ut bibam) quid enim potius feſto Neptuni die facere poſſim?
2 Strenuè, mox.
3 Sapientiæ ſepta ac munita contra voluptates vim infer eámque vino & lætitiæ expugna, ut joco & ludo aliquid ſit locus.
4 Sentis diem decreſcere, & ad occaſum vergere.
5 Ac quaſi dies, non celeriter abeat, parcis, &c.
6 Ceſſas deripere horreo vini cadum Bibuli conſulatu recondítum.
7 Antiqui in horreis tabas vini condebant. 8 Amphoram quæ diu remanſerat in vini Apotheca. 9 Per vices, viciſſim. 10 Deum matinum Saturni filium in diei feſti honorem. 11 Nereides ſunt matris nymphæ Nerei filiæ. 12 Tu iterum, iterumque canes. 13 A Cyntho monte Deli, Inſula appellatur Cynthia quæ celeris dicitur, quia venatrix eſt. 14 Ultimo ſeu ſupremo carmine Venerem celebrabimus, quæ tenet Gnidon urbem Cariæ, vide Od. 30. lib. 1. 15 Vide Od. 14. lib. 1. 16 Urbem in Cypro clariſſimam. 17 Junctis Cygnis, quibus ad currum ſuum trahendum utitur Venus. 18 Nox etiam cantabitur carmine debito, triſti ſcilicet & lugubri, quod ſomno & tenebris (quæ ſunt mortis imago) optimè conveniat.

AD MÆCENATEM. Ode xxix.

Invitat eum ad Cœnam hilarem, publicis curis omiſſis.

1 TYrrhena regum progenies, 2 tibi
3 Non antè verſo lene merum cado

1 Ab Herculis regibus oriunde, &c. Od. 1. lib. 1. Odi eſt. O Mæcenas
Tyrrhena progenies regum, jamdudum apud me eſt tibi lene merum non ante verſo cado cum ſi cum roſarum & balanus preſſa tuis capillis. 2 In tuum honorem. 3 Cado nec ante promptum, quàm non antè inverſo ad vinum deprompendum.

Cum flore, Mæcenas, rosarum, &
4 Pressa tuis balanus capillis
5 Iamdudum apud me est. 6 eripe te moræ:
Ne semper 7 udum Tibur & 8 Æsulæ
Declive contemplevis arvum,
9 Telegoni juga parricidæ.
10 Fastidiosam desere copiam &
11 Mollem propinquam nubibus arduis:
Omitte mirari beatæ
12 Fumum & opes strepitumque Romæ.
Plerumque gratæ divitibus 13 vices,
14 Mundæque parvo sub lare pauperum
Cœnæ, sine aulæis & 15 ostro,
16 Sollicitam explicuere frontem.
Iam clarus occultum Andromedæ 17 pater
18 Ostendit ignem, jam 19 Procyon furit,
20 Et stella vesani leonis,
Sole dies referente 21 siccos.
Iam pastor umbras cum grege 22 languido
Rivumque fessus quærit, & horridi
Dumeta 23 Sylvani: caretque
Ripa vagis 24 taciturna ventis.
Tu civitatem quis deceat status,
Curas, & ubi sollicitus, times
Quid 25 Seres & regnata Cyro
26 Bactra parent, 27 Tanaïsque discors.
PRUDENS futuri temporis exitum
28 Caliginosa nocte premit Deus:
Ridetque si mortalis 29 ultra

4 Glans unguentaria pressa, i. oleum balaninum ex ea expressum pro capillis tuis.
5 Jam diu domi meæ est.
6 Te nihil impediat, quò minus ad nos venias.
7 Udum propter copiam aquarum, quæ taciunt Tybur insalubre.
8 Æsula est oppidum in latere montis collocatum Tyburti propinquum.
9 Et Tusculum urbem conditam à Telegono Ulyssis ex Circe filio qui patrem imprudens interfecit.
10 Copiam quæ fastidium parit. Nam copia satietatem, satietas parit fastidium.
11 Turrim in hortis tuis in sublime extructam, unde totam ferè Romam prospicis.
12 Auram populares vel ambitionem, per Metaph.
13 Varietates quæ tædium tollunt.
14 Cœnæ frugales quæ sunt neque sordidæ, neque nimis sumptuosæ.
15 Sine vestibus purpureis.
16 Frontem tristem exhilarunt, lætitia frontem explicat, mœstitia in rugas contrahit. 17 Cepheus Æthiopum rex inter sydera collocatus. 18 Denuntiat æstatem. 19 Anticanis: stella est quæ ante Caniculam oritur. 20 Signum septentrionale, in quo sit solstitium æstivum. 21 Dies æstuosos. 22 Grege æstu solis fatigato. 23 Sylvano consecrata sunt dumeta quæ sua densitate solem excludunt. 24 Murmur non edens, significat poeta tempus ventosum jam transisse. 25 Populi Asiæ Scythicæ, à Sera urbe sic dicti. 26 Tu curas quid Seres & Bactra præparant, in quibus Cyrus regnabat. 27 Fluvium Asiam ab Europâ disterminans, qui perluit populos discordes & belligerantes. 28 Exitum nobis ignotum voluit. 29 Ultra id quod ei licet.

Fa

Fas trepidat, 30 quod adeſt, memento
Componere æquus: 31 cætera fluminis
Ritu ferentur, nunc medio alveo
Cum pace delabentis Etruſcum
In mare, nunc 32 lapides adeſos,
33 Stirpeſque raptas, & pecus & domos
Volventis unà, non ſine montium
Clamore, vicinæq; ſylvæ,
34 Quum fera diluvies quietos
Irritat amnes, 35 ille potens ſui
Lætuſque deget, cui licet, in diem,
Dixiſſe, vixi: 36 Cras vel atra
Nube 37 polum pater occupato.
Vel ſole puro, non tamen irritum
38 Quodcunque retrò eſt, efficiet: neque
39 Diffinget, infectumque reddet,
Quod fugiens ſemel hora vexit.
Fortuna 40 ſævo læta negotio, &
Ludum inſolentem ludere pertinax,
Tranſmutat incertos honores,
Nunc mihi, nunc alii benigna.
Laudo 41 manentem: 42 ſic celeres quatit
Pennas, 43 reſigno quæ dedit: 44 & mea
Virtute me involvo, 45 probámque
Pauperiem ſine dote quæro.
46 Non eſt meum, ſi mugiat Africis
47 Malus procellis, ad miſeras preces
Decurrere: 48 & votis paciſci,
Ne 49 Cypriæ Tyriæque merces
Addant 50 avaro divitias mari.

30 Quod præſens eſt memento adminiſtrare & cum æquitate & tuo arbitratu finire.
31 Futura curſum ſuum habent inſtar fluminis delabentis in mare Tyrrhenum nunc placidè & quiete, nunc rapidè & violenter.
32 Excavata rupium ſaxa.
33 Arbores extirpatas.
34 Cùm tempeſtas incitat & quaſi ad iracundiam provocat amnes quietos, i. cùm diluvies ex imbribus oritur.
35 Ille liber eſt, & compos ſui, hilariſque vivet, cui licet dixiſſe, vixi in diem, i. bonis præſentibus fruar, futura non curo.
36 Cras ſit Cœlum nubilum an ſerenum nihili æſtimat, i. non pendet ex fortunæ inconſtantia, ſed parvi facit utrum adverſa ſit, an fœlix futura fortuna.
37 Cœlum atra nube Jupiter occupet.
38 Quodcunque jam præteriit non poteſt mutari.
39 Neque deſtruet, vel immutabit.
40 Fortuna in rebus adverſis gaudens ſævire & pertinaciter ludere ludum nonum. *Juvenal. Quoties voluit fortuna ioc ri.*
41 Fortunam ſtabilem. 42 Si fugit & adverſa eſt. 43 Reddo 44 Et meis me viribus orno, non rebus externis, eſt Metaph. ducta à veſtibus, quibus involvimur. 45 Pauperiem cum virtute conjunctam ſine opibus quæro. 46 Nec vitæ, nec propoſiti mei eſt navigationis periculo me committere ut tem augeam, etenim pauper eſſe malo. 47 Arbor navis. 48 Cum diis quodammodo votis & precibus paciſci, ne merces meæ in mari pereant. 49 Merces Cypriæ pro mercibus quibuſcunque, ſpecies eſt pro genere. 50 Mari inſatiabili, quod omnia abſorbet.

51 Quando maris periculo me expono, tunc Aura & geminus Pollux feret me per Ægeos tumultus tutum præsidio biremis scaphæ, quod nunquam est futurum. 52 Scapha, parva navis est qua tuto navigare potest nemo in Mari Ægæo. 53 Castor & Pollux gemini nati nautis favent.

51 *Tunc me biremis præsidio* 52 *scaphæ,*
Tutum per Ægeos tumultus
Aura feret, 53 *geminúsque Pollux.*

AD MELPOMENEN MVSAM.
Ode xxx.

Horatius Lyricos versus scribendo æternam gloriam est consecutus.

1 Perfeci carminum volumen ingenii mei monumentum æneis statuis durabilius.
2 Altius regali constructione pyramidum quæ sunt regum Ægyptiorum sepulchra.
3 Aquilo vehementer sæviens, ut qui sibi non possit temperare.
4 Temporis longinquitas & cursus temporum.
5 Non totus moriar.
6 Mens vel ingenium.
7 Effugies mortem. Libitina est dea funerum, significat etiam Capulum vel feretrum in qua cadavera efferuntur ad sepulturam. 8 Semper ego recens crescam postera laude, dum pontifex scandet Capitolium cum tacita virgine. 9 Non senescens. 10 Donec imperium Romanum durabit. 11 Dum pontifex ascendet in Capitolium ad sacra Idulia peragenda cum virgine Vestali tacita, i. cum virgine tacente dum sacra celebrantur. 12 Ordo est. Ego potens, ex humili princeps, dicar deduxisse Æolium carmen ad Italos modos, qua obstrepit violens Aufidus, & qua pauper aquæ Daunus regnavit agrestium populorum. 13 Violentus Apuliæ fluvius, ubi natus est Horatius. 14 Dannus rex Apuliæ fuit à cujus nomine fluvius sic appellatus est, qui fluvius ob vehementes ibi calores pauper aquæ dicitur. 15 Rex fuit agrestium populorum. Græca est structura. ἐβασίλευσε τῶν λαῶν. 16 Qui libertino patre natus potens & clarus extiti. 17 Omnium primus. 18 Carmine Æolio usus est Alcæus à Lesbio insula in qua regnavit Æolus. 19 O Melpomene sume superbiam, i. gloriam & nobilitatem quæsitam meritis, i. virtutibus, & volens cinge mihi comam Delphica lauro. 20 Corona ex lauro consecrata Apollini, qui Delphis edidit oracula sub monte Parnasso.

1 *EXegi monumentum ære perennius,*
2 *Regalique situ pyramidum altius:*
Quod nec imber edax, aut Aquilo 3 *impotens*
Possit diruere, aut innumerabilis
4 *Annorum series, & fuga temporum.*
5 *Non omnis moriar,* 6 *multáque pars mei*
7 *Vitabit Libitinam:* 8 *usque ego postera*
Crescam laude 9 *recens,* 10 *dum Capitolium*
11 *Scandet cum tacita virgine pontifex.*
12 *Dicar, quà violens obstrepit* 13 *Aufidus,*
Et quà pauper aquæ 14 *Daunus, agrestium*
15 *Regnavit populorum,* 16 *ex humili potens*
17 *Princeps* 18 *Æolium carmen ad Italos*
Deduxisse modos. 19 *sume superbiam*
Quæsitam meritis, & mihi Delphica
20 *Lauro cinge volens Melpomene comam.*

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI ODARVM SEV CARMINVM LIBER QUARTUS.

AD VENEREM. Ode i.

Horatius jam ea eſt ætate, ut à rebus amatoriis & carminibus ludicris alieno eſſe animo debeat, & tamen Liguriní veſano amore torretur.

INtermiſſa Venus diu,
Rurſus [1] *bella moves: parce, precor, precor.*
Non ſum qualis eram bonæ
[2] *Sub regno Cynaræ, deſine dulcium*
Mater [3] *ſæva Cupidinum,*
[4] *Circa luſtra decem flectere* [5] *mollibus*
[6] *Jam durum imperiis. Abi*
Quò blandæ juvenum te revocant preces.
[7] *Tempeſtiviùs in domo*
Pauli, purpureis [8] *ales oloribus,*
[9] *Comeſſabere Maximi,*
Si torrere [10] *jecur quæris idoneum.*
[11] *Namque & nobilis & decens,*
[12] *Et pro ſollicitis non taciturnus reis,*
[13] *Et centum puer artium,*
[14] *Latè ſigna feret militiæ tuæ.*
[15] *Et quandoque potentior*
Largis muneribus riſerit æmuli;
Albanos prope te lacus

1 In militiam Veneris urges. *Militat omnis amans, & habet ſua caſtra Cupido.*
2 Sub Cynaræ dominio. Qui amant, ſerviunt. Cynaram bonam appellat fortaſſe, quòd eſſet ipſi inter cæteros amatores benevolentior, iſque ſine mercede.
3 Venus aliquando crudelis eſt & ſæva inter dulces voluptates.
4 Cum nunc annos quinquaginta ſim natus.
5 Imperiis voluptuoſis, quæ molliunt animos.
6 Me jam ſenio induratum.
7 Opportunius & tempore magis idoneo.
8 Quæ velox es & celeriter vehi ſoles in curru oloribus junctо.
9 Jocabere & libidinosè vives. 10 Jecur amoribus aptum. Jecur enim eſt ſedes libidinis. 11 P. Max. juvenis nobilis, formoſus & facundus erat, quæ omnia exornant amantem. 12 Et pro iis, quorum cauſa in periculo verſatur, patronus non mutus, ſed eloquens. 13 Et multis artibus inſtructus. 14 Multum amabit & animo libenti. 15 Et quandocunque Paulus riſerit, i. hilaris erit, plus valens apud amicam quam larga rivalis munera, ille marmoream eriget tibi ſtatuam propè lacus Albanos.

Ponet marmoream, [16] sub trabe Cypreâ.
[17] Illic plurima naribus
Duces thura: lyræque & [18] Berecynthiæ
Delectabere tibiæ
Mistis carminibus, non sine fistula.
Illic [19] bis pueri die
Numen cum teneris virginibus tuum
Laudantes, pede candido
[20] In morem Salium, ter quatient humum.
[21] Me nec fœmina, nec puer
Jam, nec spes animi credula [23] mutui,
[23] Nec certare juvat mero:
Nec vincire novis tempora floribus.
[24] Sed cur, heu, Ligurine, cur
Natat [25] rara meas lachryma per genas?
Cur facunda parum decoro
[26] Inter verba cadit lingua silentio?
[27] Nocturnis te ego somniis
Jam captum [28] teneo: jam [29] volucrem sequor
Te per gramina Martii
Campi, te per aquas, [30] dure, volubiles.

16 In templo arboribus odoratis ædificato.
17 Illic bibes naribus plurima ex thure sacrificia.
18 Tibiæ Phrygiæ à monte Berecyntho ubi primum inventæ dicitur tibia.
19 Mane & vesperi.
20 In morem Saliorum Martis sacerdotum saltabunt.
21 Me nec fœmina juvat hoc, &c.
22 Ut mutuo amer ab ea quam amavero.
23 Nec juvat contendere poculis, nec caput in epulis coronare.
24 Apostrophe pathetica, ac si diceret: Eheu Ligurine, quamvis ætate jam ingravesco, amore tamen tui incensus ad pristinas revocor lusciviæ.
25 Lachryma gutatim & rudè defluens non amoris parvitate, sed ætatis verecundia, nam turpe est seni præ amore flere. 26 Cur lingua in medio sermone titubat? quod nimii amoris est indicium. 27 Ego te (quem vigilans cupio) nocturno tempore plerumque somnio. 28 Tenere videor. 29 Te ex meo complexu evolantem sequor, quasi lucentem in campo Martio, te sequor quasi denatantem in Tiberi, qui fluit juxta campum Martium, in quo juventus Romana se cursu, lusta, equo, natatione exercebat. 30 O Ligurine inexorabilis!

AD JVLVM ANTONIVM, M. Antonii Triumviri filium.
Ode ii.

Antiquos Poetas imitari periculosum est.

1 Pindarum inter Lyricos Poetas facile principem si quis imitari velit, is meos conatus scriptos sentiat, ut olim Icarus volare tentans, in mare decidit.

1 Pindarum quisquis studet æmulari,
Iule, ceratis ope Dædaleâ

2 Nititur

[1] *Nititur pennis,*[3] *vitreo daturus*
Nomina ponto.
[4] *Monte decurrens velut amnis, imbres*
Quem super notas[5] *aluere ripas,*
Fervet,[6] *immensusque ruit profundo*
Pindarus ore.
[7] *Laurea donandus Apollinari,*
Seu per[8] *audaces nova*[9] *dithyrambos*
Verba[10] *devolvit, numerisque*[11] *fertur*
Lege, solutis:
[12] *Seu deos regesque canit, deorum*
Sanguinem,[13] *per quos cecidere justa*
Morte Centauri: cecidit tremendæ
[14] *Flamma Chimæræ:*
[15] *Sive, quos Elea domum reducit*
Palma cœlestes:[16] *pugilemve equumve*
Dicit, & centum potiore signis
[17] *Munere donat:*
[18] *Flebili sponsæ juvenemve raptum*
Plorat: & vires animumque moresque
[19] *aureos deducit in astra, nigroque*[20] *invidet Orco.*
Multa[21] *Dircæum levat aura*[22] *cygnum,*
Tendit, Antoi, quoties in altos
[23] *Nubium tractus:*[24] *ego, apis Matinæ*
More modoque,

2 Sustentatur pennis cera junctis Dædali patris artificio.
3 Ponto pellucido instar vitri, quod ab Icaro mare Icarium est appellatum.
4 Ordo est. Fervet Pindarus velut amnis monte decurrens, quem imbres aluere super notas ripas, & ruit immensus ore profundo. Significat Horatius Metaphorice copiosam Pindari sapientiam, & celsum in dicendo ubertatem.
5 Ita auxêr, ut extra ripas erumpat.
6 Propter deluvium.
7 Coronandus Iuro sacris consecrata. vide Od. ult. lib. 3.
8 Dithyrambi vel numeris innumeris & pedibus lege solutis constant, vel sunt versus valde vehementes ad animos concitandos.
9 Dithyrambi sunt metri genus liberius in honorem Bacchi compositum.
10 Deorsum volvit, i. verba grandia loquitur.
11 Pindarus velut vates rapitur numerorum Dithyrambicorum majore licentia.
12 Deos, ut Apollinem. Reges, ut Hieronem Syracusanum, qui suo tempore regnavit in Sicilia. 13 Per quos (Herculem & Perithoum) devicti sunt Centauri Thraciæ populi, qui à Poëtis finguntur esse media pars viri & media equi, originem ab Ixione trahentes. 14 Per Bellerophontem cecidit Chimæra, cujus tria capita ignem efflant. vide Od. 27. lib. 1. 15 Sive dicit & laudat eos quos victoria apud Eleos domum reducit cœlites, i. cœlestibus ob gloriam comparandos. 16 Seu pugilatu, seu equorum cursu superiorem fecit. 17 Carminibus donat quæ sunt centum statuis diuturniora. 18 Sive in Epitaphio exprimit ploratum flebilis sponsæ propter juvenem sponsum immatura morte sibi ereptum. 19 Et bonos mores ejusdem juvenis effert ad astra. 20 Invidet mortui, à morte & oblivione eum vindicat. 21 Pindarum Poëtam Thebanum sic dictum à Dirce fonte Thebano. 22 Poëtam, quem ut cygnus aura & vento levatus in altum volat, sic Pindarus quoties deorum & regum canit laudes, sua eloquentia sublimis volat, & suaviter canit. 23 In eam usque regionem cœli ubi nubes consistantur, i. in cœlos ipsos. 24 Ego, ut apis Calabra in Matino monte pascens, carpensque grata thyma, i. scribens depresse, suavi tamen stylo fingo carmina, &c.

Grata

Grata carpentis thyma per laborem
Plurimum, circa nemus, [25] *uvidique*
Tiburis ripas, operosa parvus
[26] *Carmina fingo.*
[27] *Concines majore Poeta plectro*
Cæsarem, [28] *quandoque trahet feroces*
[29] *Per sacrum clivum, merita decorus*
Fronde Sicambros:
[30] *Quo nihil majus meliusve terris*
Fata donavere, [31] *bonique divi:*
Nec dabunt, [32] *quamvis redeunt in aurum*
Tempora priscum.
[33] *Concines lætosque dies, & urbis*
Publicum ludum, super impetrato
Fortis Augusti reditu, forumque
[34] *Litibus orbum.*
[35] *Tum meæ (si quid loquar audiendum)*
Vocis accedet bona pars: & O sol
Pulcher, O laudande, canam, recepto
[36] *Cæsare felix.*
[37] *Tuque dum procedis, Io triumphe,*
Non semel dicemus, Io triumphe,
Civitas omnis: dabimusque divis
Thura [38] *benignis.*
[39] *Te decem tauri, totidemque vaccæ,*
[40] *Me tener solvet vitulus relicta*
Matre, qui largis [41] *juvenescit herbis*
In mea vota.
[42] *Fronte curvatos imitatus ignes*
Tertium Lunæ referentis ortum,

25 Tiburis aqua abundantis.
26 Carmina compono laboriosa existens parvus.
27 O Poeta, tu canes Cæsarem stylo grandiose, i. carmine heroico.
28 Quandocunque Cæsar merita laurea decorus trahet per sacrum clivum Sicambros, i. Germaniæ populos quos hodie *Gelderenses* appellamus.
29 Per sacram viam triumphantes in Capitolium vehebantur.
30 Quo Cæsare.
31 Divi largi.
32 Quamvis redeant aurea sæcula, vel aureæ ætatis mores.
33 Decantabis etiam festos dies & publicam civitatis lætitiam pro Augusti reditu à diis impetrato & concesso.
34 Et cantabis fori litium contentionibus vacuum propter feras, seu potiùs propter Cæsaris æquitatem.
35 Tum magna mei carminis pars addetur tuo poëmati si quid loqui possum auditu dignum.
36 Et Cæsare à periculis belli erepto, ego beatus & fœlix hæc canam. O Sol pulcher, id est, ô dies pulcher laudibusque celebrande, quo victor Cæsar urbem ingressus est. 37 Et ô triumphe nos (omnis civitas) non semel dicemus Io, Io triumphe. 38 Divis liberalibus ego nos illius reditu. 39 Liberabunt te a voto, quo obligaris ex Cæsaris reditu. 40 Parva victima, nempe vitulus à matre, id est, à vacca depulsus me solvet à votis, quæ pro Cæsaris incolumitate diis feci. 41 Qui fit juvencus. 42 Qui cornua habet parva & curva instar Lunæ, tertio die à novilunio.

Quà notam duxit, niveus 44 *videri,*
Cætera fulvus. 45

43 Qua parte notabatur, i. in fronte candidus erat, sed fulvus reliquo corpore.

44 Niveus videri, Græca est loquendi figura, ut, Certus amari. 45 Per Synecdochen, id est, habens cætera fulva.

AD MELPOMENEN. Ode iii.

Natus est Horatius ad artem Poeticam, cujus beneficio immortalem gloriam est consecutus.

QVem tu Melpomene semel
Nascentem placido lumine videris,
Illum non labor 2 *Isthmius*
3 *Clarabit pugilem, non equus impiger*
4 *Curru ducet Achaico*
Victorem, 5 *neque res bellica* 6 *Deliis*
Ornatum foliis ducem,
Quod regum tumidas contuderit minas,
Ostendet Capitolio:
7 *Sed quæ Tibur aquæ* 8 *fertile perfluunt,*
Et spissæ nemorum comæ,
9 *Fingent* 10 *Æolio carmine nobilem.*
11 *Romæ principis urbium*
Dignator sobolis inter amabiles
Vatum ponere me choros:
12 *Et jam dente minus mordeor invido.*
13 *O testudinis aureæ*
Dulcemque strepitum Pieri temperas!
O 14 *mutis quoque piscibus*
Donatura cygni, si libeat, 15 *sonum:*
16 *Totum muneris hoc tui est,*

1 Melpomene, quem tu semel oculis benevolis aspexeris nascentem, is non athleta neque miles erit, sed Poëta.
2 Labor susceptus in ludis Isthmiis, à Sysipho in honorem Neptuni institutis.
3 Clarum faciet pugilem.
4 Curru Græco vel Eleo, i. quadrigali certamine.
5 Neque res bellica bene gesta ostendet eum Capitolio ducem ornatum foliis Deliis quod conteruerit tumidas minas regum, i. quòd minantes & superbos reges superaverit.
6 Laurea Apollinari à Delo insula Apollini sacra.
7 Non hæc supra memorata eum reddent nobilem, sed aquæ, quæ præterfluunt fertile Tibur ab eo descriptæ Æolio carmine facient clariorem. 8 Od. 29. lib. 3. udum appellat Tibur, ubi carmina sua conscribebat. 9 Efficient nobilem. 10 Carmine Sapphico & Alcaico, Vide Od. 30. lib. 3. 11 Posteritas Romæ (quæ urbium princeps est & caput) dignatur me numerare inter Poëtas lyricos, qui canunt amabilia. 12 Et jam virtute supero invidiam. 13 O Pieri Melpomene Musa, quæ moderatis dulcem cantum aureæ & excellentis lyræ. 14 Muti sunt pisces quia paucis exceptis, non spirant neque respirant, non pulmonem non habent, nec pulmone indigent, eo quod non habent sanguinem, quo cordis calor refrigeretur. 15 Cantus dulcedinem. Nam cygni ante mortem canunt dulcissimè. 16 Hoc munus est mihi à te datum.

17 Quod monſtror digito prætereuntium
Romanæ 18 fidicen lyræ.
19 Quòd ſpiro, & placeo (ſi placeo) tuum eſt.

17 Sic olim Demoſthenes. Ὅτος ἐκεῖνος Δημοσθένης. Hic eſt ille Demoſthenes. 18 Lyricus Poëta. 19 Quòd vivo.

AD URBEM ROMAM DE INDO Druſi ejuſq; inſtitutione ſub Auguſto, Ode iiii.

1 Qvalem miniſtrum fulminis 2 alitem,
(Cui Rex deorum regnum in aves vagas
3 Permiſit, expertus fidelem
Iupiter in 4 Ganymede flavo)
Olim juventas & 5 patrius viger
6 Nido laborum pepulit inſcium:
Vernique jam nivibus remotis,
7 Inſolitos docuere niſus
Venti paventem: mox 8 movilia
Demiſit hoſtem vividus impetus:
Nunc in reluctantes dracones
Egit amor 9 dapis atq; pugnæ:
Qualemve lætis caprea paſcuis
Intenta, fulvæ matris ab ubere
Iam 10 lacte depulſum leonem,
11 Dente novo peritura vidit.
12 Videre Rhœtis bella ſub Alpibus
Druſum gerentem & Vindelici: 13 quibus
Mos unde deductus per omne
Tempus Amazonia ſecuri
Dextras obarmet, quærere diſtuli:
(Nec ſcire 14 fas eſt omnia) ſed diu
Lateque 15 victrices caterva,

1 Longum eſt hic hyperbaton, ſenſus eſt, Qualis eſt Aquila in ovium greges, ejuſque pugnandi cupiditas in draconem, aut qualis eſt catulus leonis in cervum ejus dentibus jam dilacerandum, talem Rhœti & Vindelici videre Druſum, &c.
2 Aquilam Jovis armigerum.
3 Propter ejus fidem erga Jovem.
4 In pulchro Ganymede Jovis pocillatore.
5 Vigor paternus.
6 Eniſo extruſit volandi & prædandi inſcium.
7 Primos & non aſſuetos volatus.
8 Ut agnos capiat.
9 Amor dapis egit, ut agnus ſit ſibi eſca; amor etiam pugnæ egit in dracones propter mutuum inter ſe odium.
10 Leonem à lacte remotum.
11 Dente Leonini ſe tuli non tum prædæ aſſuefacto.
12 Talem Rhœti & Vindelici videre Druſum ſub Alpibus bella gerentem, i. quo erant ſub
13 Qui Vindelici cur ſecuribus in prælio (Amazonum more) utantur, non jam quærendum e Ordo eſt, quibus ut mos obarmet ſuas dextras Amazonia ſecuri, unde deductus ſit, quærere di
14 Pote eſt, δυνατὸν, Vide Od. 2 lib. 1. 15 Rhœti ſemper ante victores, nunc conſilii
victiſſim victi ſenſere & experti ſunt, quid, &c.

Conſi

Consiliis juvenis revictæ,
Sensere, quid mens rite, quid [16] *indoles*
Nutrita faustis sub penetralibus
Posset, quid Augusti paternus
[17] *In pueros animus Nerones.*
FORTES creantur fortibus, & bonis:
Est in juvencis, est in equis patrum
Virtus: nec imbellem feroces
Progenerant aquilæ columbam.
Doctrina sed vim promovet insitam:
Rectique cultus pectora roborant,
[20] *Vicunque defecere mores,*
Dedecorant bene nata culpæ.
Quid debeas ô Roma Nerenibus,
Testis [21] *Metaurum flumen, &* [22] *Asdrubal*
Devictus, [23] *& pulcher fugatis*
Ille dies, Latio tenebris,
Qui primus alma [24] *risit adorea:*
Dirus per urbes Afer ut Italas,
Seu flamma per tædas, vel Eurus
Per Siculas equitavit undas.
Post hos secundis usq; laboribus
Romana pubes crevit, & [27] *impio*
Vastata Pœnorum tumultu
[28] *Fana deos, habuêre rectos:*
Hoc usq; tandem [29] *perfidus Annibal,*
Cervi, luporum præda rapacium,
Sectamur ultrò quos opimus
[31] *Fallere & effugere est triumphus.*
Gens, quæ cremato fortis ab Ilio
Jactata Tuscis æquoribus, [33] *sacra*

16 Innata virtus.
17 Tiberium & Drusum.
18 Doctrina virtutum igniculos nobis natura insitos provehit ad perfectionem.
19 Recti amor & studium, i. rectæ disciplinæ & bonæ institutiones mentem muniunt & robustam reddunt.
20 Ubicunque boni mores deficiunt, culpæ, i. tacta improba illam naturæ bonitatem deturpant, dedecoréque afficiunt.
21 Flumen Umbriæ, ubi Asdrubal cum quinquaginta fere millibus hominum Claudii Neronis operâ cæsus est.
22 Asdrubal in Italiam venerat fratri suo Hannibali auxiliaturus.
23 Et fœlix ille dies fuit, fugatis tenebris ex Latio, i. Carthaginensibus & Afris ex Italia fugatis.
24 Qui lætus est bellica gloria partis & frugum copiam significat adorea, qua abundantem, putabant gloriosum.
25 Uti, i. postquam crudelis Annibal equitavit & aufugit per urbes Italas, veluti flamma tædæ, vel Eurus Siculus percurrit undas.
26 Post cædem Asdrubalis, & victoriam à Nerone partam prosperis semper præliis crevêrunt Romani. 27 Impiorum & barbarorum clamore bellico. 28 Fana statuas deorum habuêre erectas, quæ à Carthaginensibus fuerant de suis sedibus deturbatæ. 29 Annibal primus violavit fœdus inter Romanos & Afros initum. 30 Oratio Hannibalis ad suos milites. Nos (inquit) Carthaginenses tanquam cervi Romanos veluti lupos insequimur. 31 Quos fallere & fallendo effugere magnifici triumphi loco ducere debemus. 32 Gens Rom. quæ originem traxit à Troja. 33 Deos penates.

34 *Natósque, maturósque patres*
Pertulit 35 *Ausonias ad urbes:*
36 *Daris ut ilex tonsa bipennibus*
37 *Nigræ feraci frondis in* 38 *Algido,*
Per damna, per cædes, ab ipso
39 *Ducit opes animúmque ferro.*
Non 40 *Hydra secto corpore* 41 *firmior*
Vinci 42 *dolentem crevit in Herculem:*
43 *Monstrumve summisere Colchi*
Majus, 44 *Echioniæve Thebæ.*
45 *Merses profundo,* 46 *pulchrior evenit:*
47 *Luctere, multa proruet integrum*
Cum laude 48 *victorem: gerétque*
Prælia 49 *cónjugibus loquenda.*
Carthagini jam non. 50 *ego nuntios*
Mittam superbos. 51 *occidit, occidit*
Spes omnis & fortuna nostri
Nominis, Asdrubale interemptó.
52 *Nil Claudiæ non efficient* 53 *manus:*
Quas & benigno numine Iupiter
Defendit, & 54 *curæ sagaces*
55 *Expediunt per acuta belli.*

34 Virgil. *Ascanium Anchisemque patrem Teucrosque penates Commendo sociis, &c.*
35 Ad Italiæ urbes.
36 Ut ilex ramis spoliata magis repullulat, sic Romani adversis præliis magis invalescunt.
37 Frondis umbrosæ.
38 Algidum mons est in agro Tusculano. Vide Od. 21. lib. 1.
39 Acquirit vires & audaciam ab ipsis cædibus. Vide Virg. lib. 2. Æn.
40 Hydra. serpens monstrosa in Lærna delitescens, cujus uno capite ab Hercule abscisso, septem subito renascebantur.
41 Subintellige *quam fuit hac gens in nos.*
42 Qui dolebat se ab aliquo vinci.
45 Nec Colchi ediderunt majus monstrum aut urbs Thebana quàm sunt ipsi Romani. Hæc est hujus loci sententia: Non tantum duo dracones ex dent[illegible] disseminatis pullularunt, quantum gens Trojana ex suis damnis & præliis adversis. 44. Th[illegible] conditæ ab Echione Cadmi genero. 45 Quamvis in mari Romanum merses, à verbo inu[illegible] Merso, as. 46 Fortior emergit. 47 Si luctere & pugnes, ipse prosternet & evincet te hostem [illegible] tegrum, i. hostem incolumem, cui exercitus non sit imminutus. 48 Qui paulò ante vi[illegible] 49 Prædicanda à conjugibus, lætitia, dolore, vel alio muliebri affectu permotis. 50 Ego [illegible] bal (occiso jam Asdrubale) posthac desinam superbos mearum victoriarum nuntios Carthag[illegible] mittere. 51 Spes omnis interiit. 52 Hæc loquitur Poëta, non Hannibal. 53 Vires Nero[illegible] perficient omnia. 54 Industria & cura cum consilio conjuncta. 55 Expeditum faciunt per [illegible] tilitates belli quæ à Græcis στρατηγήματα nominantur.

AD AVGVSTVM. Odev.

Ut tandem in urbem redeat.

Divis orte 1 *bonis, optime* 2 *Romulæ*
Custos gentis, abes jam nimium diu:

1 Divis propriis & beneficis orte.
2 Romanæ à Romulo Romæ conditore.

3 *Matur*[illegible]

3 *Maturum reditum pollicitus patrum*
4 *Sanctio consilio, redi.*
5 *Lucem redde tuæ dux bone patriæ.*
6 *Instar veris enim vultus ubi tuus*
Affulsit, populo gratior indies,
Et soles melius 7 *nitent.*
1 *Vt mater* 9 *iuvenem, quem Notus* 10 *invido*
Flatu 11 *Carpathii trans maris æquora*
12 *Cunctantem spatio longius annuo*
Dulci detinet à domo,
Votis 13 *ominibusque & precibus vocat,*
Curvo nec faciem littore 14 *dimovet:*
Sic 15 *desideriis icta fidelibus,*
Quærit patria Cæsarem.
16 *Tutus bos etenim rura perambulat,*
Nutrit rura Ceres, almaque 17 *Faustitas:*
18 *Pacatum volitant per mare navitæ:*
19 *Culpari metuit fides:*
Nullis polluitur casta domus stupris:
20 *Mos & lex maculosum edomuit nefas:*
21 *Laudantur simili prole puerperæ:*
22 *Culpam pœna premit comes.*
23 *Quis Parthum paveat? quis gelidum* 24 *Scythen?*
25 *Quis, Germania quos horrida parturit*
Fœtus, incolumi Cæsare? quis feræ
Bellum curet 26 *Iberiæ?*
27 *Condit quisque diem collibus in suis,*
Et vitem 28 *viduas ducit ad arbores:*
Hinc ad vina redit lætus, & 29 *alteris*
Te mensis adhibet deum.

3 Celerem.
4 Sanctio senatorum certi.
5 O bone Auguste, redde te patriæ, cui lux es.
6 Quando vultus tuus ad similitudinem veris affulserit, populo major est dierum serenitas.
7 Nitere videntur.
8 Ordo est, ut mater vocat votis, comitibus & precibus juvenem cunctantem trans æquora Carpathii maris, quem Notus invido flatu detinet à dulci domo longius anni spatio, nec &c.
9 Filium suum.
10 Adverso flatu.
11 A Carpatho insula contra Ægyptum posita, à qua vicinum mare ad Ægyptum vergens Carpathium dicebatur.
12 Morantem ultra sortem.
13 Bonis verbis.
14 Nec faciem movet de littore, ad quod filium appulsurum sperat.
15 Sic patria justis desideriis affecta.
16 Te præsente, ô Cæsar, omnia terra marique sunt tranquilla.
17 Fœlicitas.
18 Nautæ sine metu pacatum navigant.
19 Fides cavet commissæ quamobrem culpetur, ineruo fidem fallit. 20 Boni mores & lex Iulia de adulteriis coercendis sustulerunt turpe & immundum nefas. 21 Filii sunt parentibus similes, Non generantur spurii. 22 Sic valent leges, ut pœna celeriter sequatur culpam. 23 Bella jam cessant salvo Cæsare. Nemo enim extimescit Parthos, &c. 24 Scythia multo frigore & nivibus est frigida. 25 Quis extimescat fœtus, i. homines, quos horrida Germania parturit? 26 Bellicosæ Hispaniæ à flumine Ibero. 27 Quisque diem finit in operibus rusticis. 28 Ad ulmos, populos & similes arbores, quæ vidua dicuntur antequam jungantur vitibus. 29 Secundis mensis tibi honor exhibetur cultu divino. Veteres, primâ mensâ sublatâ, secundum elegenter apparatum in deorum honorem exhibebant.

Te multa prece,[30] *te prosequitur mero*
Defuso pateris.[32] *& Laribus tuum*
Miscet numen,[33] *uti Græcia Castoris,*
Et magni[34] *memor Herculis.*
Longas O utinam dux bone[35] *ferias*
Præstes[36] *Hesperiæ: dicimus*[37] *integro*
Sicci mane die, dicimus[39] *uvidi,*
Cum sol Oceano subest.[40]

30 Tibi sacrificat.
31 Viro de patellis fuso.
32 Quisque colens Lares simul, & tuum nomen colit.
33 Quemadmodum Græcia Herculem, Castora & Pollucem inter deos penates enumerat, sic nos te.
34 Ob beneficia ab illis accepta.
35 Dies festos, id est, otiosam pacem.
36 Italiæ. 37 Prisno mane quando nihil bibitum est, nihil gustatum. 38 N
poti, sed sobrii. 39 Madidi & vino pleni. 40 Cum sol est sub Oceano, i. vesperi.

AD APOLLINEM ET DIANAM.

Carmen sæculare. O le vi.

Dive, quem[2] *proles Niobæa*[3] *magnæ*
Vindicem linguæ,[4] *Tityosque raptor*
Sensit, & Trojæ[5] *prope victor altæ*
Phthius Achilles.[6]
Cæteris major,[7] *tibi miles impar:*
Filius quamvis Thetidos[8] *marinæ*
Dardanus turres quateret tremenda
Cuspide pugnax.[9]
Ille, mordaci velut icta[11] *ferro*
Pinus, aut impulsa cupressus Euro,
Procidit late,[12] *posuitque collum*
Pulvere Teucro.
Ille non inclusus[15] *equo, Minervæ*
Sacra nentito, male feriatos
Troas & lætam Priami choreis
Falleret aulam:[16]

1 Apollo.
2 Sex filii Niobes.
3 Vindicem magnificæ & superbæ linguæ quod liberorum multitudine & pulchritudine Niobe Latonam præ se contemneret.
4 Tyrius stuprum Dianæ inferre voluit, vide Od. 4. lib. 3.
5 Cur prope victor? quia Hectorem interfecit quo facto facilius Troja capi potuit.
6 Erat Phthia Achillis patria, Thessaliæ urbs.
7 Tibi impar, quia à te sub figura Paridis, Achilles fuit occisus, vel, quia tuo consilio ab ipso Paride fuit interemptus juxta illud Virg. *Dardana qui Paridis direxi tela manusque corpus in Æacidæ.* 8 Thetis dea marina, fuit filia Nerei, mater Achillis. 9 Pugnax hasta, quam nemo præter Achillem poterat vibrare. 10 Achilles mi[illegible] cadens. 11 Velut icta securi, quæ quasi mordet & paulatim exeit arborem incisam. 12 Procidit in latum, unde denotatur videntibus casus Achillis, & corporis ejus magnitudo. 13 Occubu[illegible]. 14 Achilles non insidiis aut dolo sed aperto Marte Trojam expugnasset nisi à Paride tuâ opera fuisset impulsu, prius esset interfectus. 15 In quo ligneo, qui Minervæ sacra mentiebatur & simulabat. Nam Græci ideo equum fabricatum fingebant, ut Palladem offensam placarent. 16 Achilles non fefellisset Trojanos suo malo otiantes & dies festos celebrantes.

17 Sed

17 Sed palam captis gravis (heu nefas, heu)
Nescios fari pueros Achivis
Ureret flammis, etiam latentes
Matris in alvo:
18 Ni tuis victus Venerisque gratæ
Vocibus divûm pater, annuisset
Rebus Æneæ potiore ductos
Alite muros.
19 Doctor argutæ fidicen Thaliæ,
Phœbe, qui 20 Xantho lavis amne crines:
21 Dauniæ defende decus Camœnæ,
22 Lævis Agyeu,
23 Spiritum Phœbus mihi, Phœbus artem
Carminis, nomenque dedit Poetæ,
Virginum 24 primæ, puerique claris
Patribus orti,
Deliæ 25 tutela deæ fugaces
Lyncas & cervos 26 cohibentis arcu,
27 Lesbium servate pedem, meique
Pollicis 28 ictum,
29 Ritè Latonæ puerum canentes,
Ritè crescentem 30 face 31 noctilucam,
32 Prosperam frugum, 33 celeremque pronos
Volvere menses.
34 Nupta jam dices, Ego diis 35 amicum,
36 Sæculo festas referente luces,
37 Reddidi Carmen, docilis modorum
Vatis Horati.

17 Sed aperto bello sævus & immitis, etiam parvos infantes & materno ventre inclusos combussisset.
18 Nisi Jupiter flexus tuis & placitis Veneris precibus concessisset Æneæ laboribus nutritos Romanos ductos, i. ducendos & erigendos potiore alite, Livii auspiciis.
19 O Phœbe fidicen, qui doces Thaliam Musam argute canentem.
20 Trojæ flavio.
21 Latinæ Camœnæ, i. carminis sui Lyrici.
22 Imbellis Apollo, qui Agyeus dictus, eò quòd in viis publicis ei solebant sacrificare.
23 Divinum furorem.
24 Primariæ & nobiles.
25 Qui estis sub protectione Dianæ.
26 Comprehendentis & vulnerantis Lyncas & cervos.
27 Sapphicum pedem. Nam Sappho fuit Lesbia.
28 Lyræ meæ strepitum.
29 Et veterum instituto & solemni consuetudine canentes Apollinem Latonæ filium.

30 Crescentem lumine. 31 Lunam nocte lucentem, quæ singulis mensibus crescit & decrescit. 32 Luna plantandi & vegetandi vim habet, suoque nocturno humore fruges prosperat. Nota quod adjectivum virbatæ cum patris casu jungitur. 33 Celerem ad volvendos menses. Nam Luna 28. circiter diebus orbem suum conficit. 34 Cum fueris nupta hoc dices. Ego docilis modorum vatis Horatii, reddidi carmen amicum diis, sæculo referente festas luces. Porta mutat e pueri in alterius cujuscunque nomine. 35 Carmen diis gratum & amabile. 36 Anno centesimo festos dies celebrante. 37 Ego, qui facilè didici versus Horatianos, eosdem decini & recitavi.

AD L. MANLIVM TORQVATVM.
Ode vii.

Omnia tempore mutantur, jucunde igitur vivendum est.

1 *Diffugere nives: redeunt jam* [2] *gramina campis,*
Arboribusque [3] *comæ.*
4 *Mutat terra vices, & decrescentia ripas*
5 *Flumina prætereunt.*
6 *Gratia cum Nymphis geminisque sororibus audet*
Ducere nuda [7] *choros.*
8 *Immortalia ne speres monet annus, & almum*
Quæ rapit hora diem.
Frigora [9] *mitescunt Zephyris:* [10] *ver proterit æstas,*
Interitura [11] *simul,*
Pomifer autumnus fruges effuderit: & mox
Bruma recurret [12] *iners:*
13 *Damna tamen* [14] *celeres reparant* [15] *cœlestia lunæ:*
16 *Nos ubi decidimus*
17 *Quò pius Æneas, quo* [18] *Tullus dives, & Ancus,*
[19] *Pulvis & umbra sumus.*
Quis scit an adjiciant hodiernæ crastina [20] *summæ*
Tempora dii superi?
21 *Cuncta manus avidas fugient hæredis,* [22] *amico*
Quæ dederis animo.
23 *Quum semel occideris, & de te splendida* [24] *Minos*
Fecerit [25] *arbitria,*
Non Torquate [26] *genus, non te facundia, non te*

1 Veris adventu hyems in Jugum vertitur.
2 Herbæ.
3 Frondes.
4 Mutatur anni tempus.
5 Flumina intra suas ripas fluunt, neque eas transiliunt, ut hiberno tempore.
6 Gratiæ & Nymphæ veris amœnitate ad ludum provocantur. Sunt Gratiæ tres, Aglaia, Thalia, Euphrosyne, vide Od. 30. lib. 1.
7 Cur Gratiæ fingebantur nudæ, vide Od. 19. lib. 3. sed hic fortasse nudæ ducebant choros propter veris calorem, nam frigora mitescunt Zephyris.
8 Annus ejusque varietates docent nos, ne immortalia speremus; nam cùm tempus ipsum semper sit in fluxu, nihil sub tempore potest perpetuò durare.
9 Frigora mitigantur à vere cujus nuntii sunt Zephyri, venti tepidi & ficci ab occasu Æquinoctiali flantes adversus Eurum. 10 Ver sequitur æstas & consumit. 11 Postea quam. 12 Bruma facit pigros & inertes. 13 Quasi diceret, Tempora assiduo lapsu fluunt, redeunt tamen, sed nos semel extincti nunquam renascimur. 14 Lunæ dicuntur celeres, quia brevissimo tempore orbem suum metiuntur. 15 Damna, quæ sunt in vicissitudine ortus & interitus. 16 Postquam nos decidimus, sc. ad inferos non (ut anni tempora) redimus, sed transimus in pulverem. 17 In quem locum Æneas decidit. 18 Tullus & Ancus reges Romani fuerunt admodum divitis. 19 Ανθρωπος σϛι πνευμα, καὶ σκια μονον. Eurip. 20 Numero dierum, quos usque ad hodiernum diem viximus. 21 *Hortatur ad liberalitatem*, Quæ tu consumpseris, ad avarum hæredem non pervenient. 22 Liberali animo. 23 Ubi semel mortuus fueris & inferis per Minos adjudicatus, non iterum revivisces. 24 Minos Judex inexorabilis apud inferos. 25 Judicia æquissima. 26 Generis nobilitas.

Restitu

Reſtituet pietas:
Inferaci neq; enim tenebris Diana pudicam
Liberat Hippolytum:
Nec Lethæa valet Theſeus abrumpere charo
Vincula Perithoo.

27 Non poſſunt dii mortem propulſare ab iis, quos charos habent. Quis igitur ab ea liberabitur unquam?
28 Hippolytum caſtum, quia ſua temperantia compreſſit libidinem Phædræ ſuæ novercæ. 29 Vincula infernalia, à Lethe flumine apud inferos. 30 Theſeus & Perithous inter rariſſima illa quatuor amicorum paria enumerantur, qui ad inferos deſcendentes, ut inde Proſerpinam raperent, ibidem victi remanſerunt. Vide Plutarch. in vita Theſei.

AD MARTIVM CENSORINVM.
Ode viii.

Nihil eſt, quod homines magis immortales reddere poſſit, quam Poëtarum carmina.

Donarem patéras grataque commodus
Cenſorine meis æra ſodalibus:
Donarem tripodas, præmia fortium
Graiorum, neque tu peſſima munerum
Ferres: divite me ſcilicet artium,
Quas aut Parrhaſius protulit, aut Scopas:
Hic ſaxo, liquidis ille coloribus
Solers nunc hominem ponere, nunc deum.
Sed non hæc mihi vis: non tibi talium
Res eſt, aut animus deliciarum egens:
Gaudes carminibus: carmina poſſumus
Donare, & pretium dicere muneri.
Non inciſa notis marmora publicis,
Per quæ ſpiritus & vita redit bonis
Poſt mortem ducibus: non celeres fugæ
Rejectæque retrorſum Annibalis minæ,

1 Vaſa argentea, quibus olim Pontifices & ſacerdotes in ſacrificiis utebantur.
2 Commodus donarem, i. in eo commodus eſſem & benignus, quòd donarem pateras meis ſodalibus, &c.
3 Statuas vel pocula ex ære facta.
4 Menſas militares, quod donum apud Græcos erat egregium. Tripos tres pedes pro ſuſtentaculo habebat, ut ſtabiliter ſtaret, & viris fortibus dari ſolebat in ſignum victoriæ.
5 Neque tu auferres & acciperes peſſima munera.
6 Si eſſem dives & abundarem artibus, i. ſignis & tabulis pictis, quas, &c. 7 Quas artes evulgavit populo Parrhaſius pictor clarus natus Epheſi, vel (ut alii volunt) Athenis. 8 Sculptor ſtatuarius inſignis. 9 Hic Scopas. 10 Ille Parrhaſius. 11 Peritus ad ponendum & formandum nunc hominem, nunc deum. 12 Hæc facultas mihi non eſt. 13 Res familiaris. Abundas tu quidem talibus deliciis cum re tum animo. 14 Poſſumus dicere quàm pretioſum ſit munus carmen & quanti æſtimandum. 15 Statuæ marmoreæ titulis à repub. datis notatæ, non reddiderunt Scipionem clariorem quàm Ennii ſcripta. 16 Quæ efficiunt, ut homines fortes etiam mortui quodammodo reviviſcant. 17 Repulſæ in Africam, quando ex Italia fugatus eſt Annibal.

Non incendia Carthaginis [18] *impiæ,*
Ejus, qui domita nomen ab Africa
Lucratus rediit: clarius indicant
Laudes, quàm [20] *Calabræ Pierides: neque*
Si chartæ sileant quod bene feceris,
Mercedem tuleris: quid foret Iliæ
Mavortisque puer, si taciturnitas
Obstaret meritis [24] *invida Romuli?*
Ereptum Stygiis fluctibus Æacum
Virtus & favor & lingua [27] *potentium*
Vatum divitibus consecrat [28] *insulis.*
DIGNVM laude virum Musa vetat mori,
Cœlo Musa beat. Sic Iovis interest
Optatis epulis impiger Hercules:
Clarum Tyndaridæ sidus ab infimis
Quassas eripiunt æquoribus rates:
Ornatus viridi tempora pampino
Liber vota bonos ducit ad exitus.

18 Carthaginis fœdifragæ. Nam contra fœdus cum Romanis initum bellum renovabant Carthaginenses.
19 Scipionis qui ab Africa domita dictus est Africanus.
20 Quàm versus Ennii, qui fuit Calaber. Musæ dictæ sunt Pierides à Pierio monte Bœotiæ, ubi natæ sunt ex Jove & Mnemosyne.
21 Si nemo rectè facta literis mandaverit.
22 Præmium acceperis.
23 Quid foret Romulus Iliæ & Martis filius, si nemo sui nominis memoriam posteritati prodederet?
24 Silentium de rebus præclarè gestis videtur illorum gloriæ invidere de quibus siletur. 25 Æacum ereptum morti & oblivioni. 26 Vis ingeni.

27 The tongue or pen of powerfull Poets. Nam magna vis est in Eloquentia. 28 Insulis fortunatis, vel Elysiis campis, i. consecrat immortalitati. 29 In cœlo collocat beatum efficit. 30 Per carmina. 31 Tyndaridæ, i. Castor & Pollux fratres, filii Tyndari dicti sydera Poëtarum carminibus dignoscuntur esse dii qui naves tempestate quassatas ab imis æquoribus eripiunt. 32 Sic per carmina Poëtarum Bacchus habens sua tempora vitidi pampino ornata, vota & preces hominum perducit ad bonos exitus.

AD LOLLIVM. Ode ix.

Scripta sua nunquam interibunt: virtus, sine carminum ope oblivione deletur. Lollii laudes, ille cantabit, cujus virtutes etiam celebrat.

Ne forte credas interitura quæ
Longè sonantem natus ad [2] *Aufidum,*
Non ante vulgatas per artes
Verba loquor socianda [4] *chordis,*

1 Ordo est. Ne tu forte credas, i. ut non credas interitura ea verba quæ ego Horatius natus ad Aufidum longe sonantem loquar, &c. 2 Flumen Apuli 23 Per novas & inusitatas artes, scil. apud Latinos, primus enim erat Poëta lyricus Latinus. 4 Verba loquor lyræ fidibus aptanda.

5 *Non ſi priores* 6 *Maonius tenet*
Sedes Homerus, Pindaricæ latent,
7 *Ceæque &* 8 *Alcæi minaces,*
9 *Steſichoriq́ graves camœnæ:*
Nec, ſi quid olim 10 *luſit Anacreon,*
11 *Delevit ætas.* 12 *ſpirat adhuc amor,*
Vivúntque commiſſi calores
13 *Æoliæ fidibus puellæ.*
14 *Non ſola comptos arſit adulteri*
Crines, & 15 *aurum veſtibus illitum*
Mirata, regaléſque cultus
16 *Et comites, Helenæ Lacænæ:*
17 *Primúſque Teucer tela* 18 *Cydonio*
Direxit arcu: non ſemel 19 *Ilios*
Vexata, non 20 *pugnavit ingens*
Idomeneus, 21 *Stheneleúſve ſolus.*
Dicenda Muſis prælia, non ferox
22 *Hector, vel acer Deiphobus graves*
Excepit ictus pro pudicis
Conjugibus pueriſq́ primus.
Vixere fortes ante Agamemnona
Multi: ſed omnes 23 *illacrymabiles*
24 *Vrgentur ignotiq́ longa*
Nocte: 25 carent quia vate ſacro.
28 P *AVLVM ſepultæ diſtat inertiæ*
Celata virtus: non ego te meis

5 Quamvis Homerus priores ſedes in arte poetica obtinet, non tamen Pindarus, Simonides, &c. ſunt obſcuri.
6 Vide Od. 6. lib. 1.
7 Camœnæ Simonidem, Vide Ode 1. lib. 2.
8 Alcæus adeo amarus erat præſertim Tyrannis, ut acribus ſuis verſibus multos è civitate ejiceret, minaces igitur erant ejus Camœnæ.
9 Steſichorus poeta fuit, ex Himera, civitate Siciliæ, qui maxima bella, & clariſſimos cecinit duces, graves ergo erant ejus Camœnæ.
10 Cantavit Anacreon. Luſit verò, quia res amatorias ſcripſit.
11 Conſumpſit vetuſtas.
12 Recens eſt adhuc Amor quem Sappho poëtria ſuis lyricis verſibus commiſit.
13 Sappho fuit ex Æolia, in qua Leſbos, unde Lesbia ſæpè appellatur.
14 Non ſola Helena Lacæna arſit, id eſt, vehementer amavit Paridis crines accuratè pexos, &c. Intelligit Poëta multas ante Helenam amaſſe, quæ belli cauſam præbuerant, & magna olim bella eſſe geſta memoria digna, ſed hæc omnia fuiſſe oblivioni tradita quòd poëtæ vel ſcriptores deeſſent qui poſteritatis memoriæ ea commendarent. 15 Veſtes aureas, vel auro ornatas. 16 Comites Paridis in itinere cum Lacedæmona peteret. 17 Teucer non primus fuit bonus jaculator. 18 Arcu Cretenſi, à Cydone urbe in Creta, ubi primùm de pecudum cornibus arcus curvati & facti ſunt. 19 Troja, quæ prius ab Hercule fuerat expugnata. 20 Non ſolus pugnavit prælia Idomeneus, &c. 21 Stheneleus ſciens pugnæ, Vide Od. 15. lib. 1. 22 Non ſolus Hector ab Ajace, vel ſolus Deiphobus à Merione fuit vulneratus, ſed multi alii in bello Trojano fortiter pugnarunt, quorum qui à Homerus non meminit, oblivione hominum jam ſunt ſepulti. 23 Propter quos in bello caſus nemo lachrymat. 24 Urgentur longa nocte, id eſt, æterna oblivione obſcurantur. 25 Quia nullum habuere poëtam, à quo egregia ſua facta memoriæ mandarentur. 26 Virtus non laudata & incognita, non multum differt à vita ignava. Nota quod verbum *diſtat* cum dandi caſu jungitur.

Chartis 27 *inornatum ſileri,*
totve tuos patiar labores
28 *Impune, Lolli, carpere lividas*
Obliviones, ſtat animus tibi,
29 *Rerúmque prudens & ſecundis*
Temporibus dubiiſq; 30 *rectus:*
31 *Vindex avaræ fraudis, & abſtinens*
Ducentis ad ſe cuncta pecuniæ:
32 *Conſulque non unius anni,*
Sed quoties bonus atque fidus
Iudex honeſtum prætulit utili, &
Rejecit 33 *alto dona nocentium*
Vultu: & 34 *per obſtantes catervas*
Explicuit ſua victor arma,
Non 35 *poſſidentem multa vocaris*
Rectè beatum: rectius occupat
Nomen beati, qui deorum
Muneribus ſapienter uti,
Duramque 37 *callet pauperiem pati:*
38 *Pejuſq; letho flagitium timet:*
39 *Non ille pro charis amicis*
Aut patria timidus perire.

27 Té non illuſtratum.
28 Non patiar invidas obliviones immeritò carpere, i. imminuere tot tuos labores.
29 Rerum cognitione præſtans. Ergo vere es Philoſophus.
30 Æquabilis in utráque fortuna.
31 Punitor Avaritiæ, & abſtinens à pecunia, cui omnis parent.
32 Eſtque tuus animus non unius anni conſul, ſed ſemper eſt ille Conſul, ſemper rex, qui ſuis cupiditatibus imperat, qui honeſtatem præfert utilitati, qui hominum nocentium muneribus non corrumpitur.
33 Erecto vultu & animo excelſo. Nam alti animi eſt pecuniam contemnere.
34 Per mediam hoſtium aciem, i. per munera & largitiones tanquam victor expromſit ſua arma, id eſt, ſuam integritatem & abſtinentiam, *Eſt optima Allegoria.* 35 Non recte vocaveris beatum, qui multa poſſidet. 36 Merito. 37 Sapit & acutè novit. 38 Et turpitudinem odit pejus letho, id eſt, mori maluit quam flagitium committere. 39 Ille, id eſt, vir talis, non timet mori pro amicis aut patria.

AD LIGVRINVM PVERVM ſpecioſum. Ode x.

Futurum dicit, ut Ligurinum ſuæ adverſus amatores arrogantiæ pœniteat, cùm flos ætatis ſuæ exaruerit.

O Crudelis adhuc, & Veneris 1 *muneribus potens,*
Inſperata tuæ quum veniet 2 *pluma ſuperbiæ:*

1 Pulchritudine & forma potens.
2 Quum barbæ lanugo, quam adhuc non times, veniet & adjicitur tuæ ſuperbiæ, id eſt, levitati oris & corporis tui.

3 Et quæ nunc humeris involitant, deciderint comæ:
Nunc & qui color est puniceæ flore 4 prior rosæ,
Mutatus, Ligurinum in faciem verterit 5 hispidam:
Dices, Heu (quoties te in speculo videris 6 alterum)
7 Quæ mens est hodie, cur eadem non puero fuit?
Vel cur bis animis, 8 incolumes non redeunt genæ?

3 Et cum vir factus eris, & detonsa erit coma, quæ humeris tuis jam passa est & diffusa. *Pueri concubini puellarum more comam alebant.*
4 Melior flore purpureæ rosæ.
5 In faciem pilosam & horridam. 6 Videris mutatum. 7 Quasi diceret, Utinam in puerili ætate præcogitassem faciem meam futuram hispidam, ex qua quæstum meretricium deperdere sit necesse, vel, utinam lævis & glabra pueri facies nunc rediret ad hunc animi mei sensum, id est, Utinam sensus iste fuisset in pueritia, aut pueri forma rediret ad hunc sensum. 8 Genæ imberbes. Nam genæ barbatæ tanquam mortuæ habebantur, quia ad amores pueriles erant ineptæ.

AD PHYLLIDEM.

Ode xi.

Die natali Mæcenatis, qui erat Id. Aprilis, invitat eam ad epulas.

EST mihi nonum superantis annum
Plenus 1 Albani cadus, est in horto
Phylli nectendis 2 apium coronis:
3 Est hederæ vis
Multa, 4 qua crines religata fulges:
5 Ridet argento domus: ara castis
Vincta 6 verbenis, avet immolato
Spargier 7 agno.
8 Cuncta festinat manus, huc & illuc
Cursitant mistæ pueris puellæ:
9 Sordidum flammæ trepidant rotantis
Vertice fumum.
Vt tamen noris 10 quibus advoceris
Gaudiis: idus tibi sunt 11 agendæ:

1 Vini Albani.
2 Apium ebrietatem pellit & ab Horatio in rebus lætis adhibetur, quamvis Græcis semper fuit lugubre, vide Od. 36. li. 1.
3 Est mihi magna copia hederæ, quæ Baccho consecrata est.
4 Qua (sc. corona ex hedera facta) tu comam habens religatam fulgere soles.
5 Domus splendet argento.
6 Castis & puris herbis frondibusque festis ad aras coronandas.
7 Agni mactati sanguine adspergi & imbui avet, id est, videtur cupere. 8 Omnes adhibent diligentiam. 9 Flammæ generantes nigrum fumum in verticem cum trepido motu sursum feruntur. 10 Ut intelligas ad quod convivium inviteris. 11 Idus celebrandæ.

Qui dies mensem Veneris marinæ
[12] Findit Aprilem:
[13] Jure solennis mihi, sanctiorque
Penè natali proprio: [14] quòd ex hac
Luce Mæcenas meus affluentes
Ordinat annos.
Telephum, quem tu [15] petis, occupavit
([16] Non tuæ sortis juvenem) puella
Dives & lasciva: tenetque grata
[17] Compede vinctum.
[18] Terret ambustus Phaeton avaras
Spes: & exemplum grave præbet [19] ales
Pegasus, terrenum equitem [20] gravatus
Bellerophontem:
Semper ut [21] te digna sequare: [22] & ultra
Quam licet sperare, nefas putando,
Disparem vites. [23] age jam meorum
Finis amorum.
(Non enim posthac alia [24] calebo
Fœmina) condisce modos, amanda
Voce quos reddas, minuentur [25] atræ
Carmine curæ.

12 Dividit Aprilem Veneris mensem. Aprilis deducitur ἀπὸ τοῦ ἀφρου id est, à spuma, ex qua & cruore genitalium Saturni in mare projectorum, Venerem progenitam fabulantur poëtæ, vide Od. 26. lib. 3.
13 Meritò mihi celebrandus, ut dies festus, status & fixus quotannis.
14 Quia ab hoc die Mœcenas meus accrescentes annos suæ ætatis ordine numerat.
15 Quem tu amas.
16 Juvenem tibi valde dissimilem loco, re, genere.
17 Grata servitute.
18 Exemplis docet Phyllidem debere omnem spem Telephi deponere cum ille sit supra fortunam suam. Phaëton vetat avidè sperare, qui negotium supra vires suscipiens, sci', paterni currus moderationem igne combustus periit. 19 Pegasus penniger vel alatus. 20 Gravatim ferens Bellerophontem qui cœlos conscensurus, ut quid rerum ageret Jupiter, cognosceret, in terram decidit. 21 Ut sequare res tibi aptas. 22 Ordo est. Et vites disparem, putando nefas esse, sperare ultra quàm licet. 23 O Phylli quam omnium postremam amare constitui, condisce lyræ modos, quos suavi & amabili voce decantes. 24 Non alia incendat, id est, non aliam amabo. 25 Tristes curæ.

AD VIRGILIVM. Ode xii.

Describit veris adventum, & Virgilium ad convivium sub conditione invitae.

Iam veris comites, quæ mare [1] temperant,
[2] Impellunt animæ lintea Thraciæ:
Iam nec prata [3] rigent, nec fluvii strepunt
Hyberna nive [4] turgidi.

1 Quæ mare tranquillum reddunt.
2 Thracii venti, i. Favonii impellunt vela.
3 Non glacie durescunt.
4 Aucti.

Nidum

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
[1] Infœlix avis, & [6] Cecropiæ domus
Æternum opprobrium, quòd malè barbaras
[7] Regum eſt ulta libidines.
[8] Dicunt in tenero gramine pinguium
Cuſtodes ovium carmina fiſtula:
Delectantque [9] deum, cui pecus & [10] nigri
Colles Arcadiæ placent.
[11] Adduxere ſitim tempora Virgili:
Sed preſſum Calibus ducere Liberum
[12] Si geſtis, [13] juvenum nobilium cliens,
[14] Nardo vina merebere.
Nardi parvus [15] onyx eliciet cadum,
Qui nunc Sulpitiis accubat [16] horreis,
[17] Spes donare novas largus, [18] amaraque
Curarum eluere efficax.
Ad quæ ſi properas gaudia, [19] cum tua
Velox merce veni. [20] non ego te meis
[21] Immunem meditor tingere poculis,
Plena dives ut in domo.
Verùm [22] pone moras, & ſtudium lucri:
[23] Nigrorumque memor, dum licet, ignium,
[24] Miſce ſtultitiam conſiliis brevem.
[25] Dulce eſt deſipere [26] in loco.

1 Hirundo (olim Progne Pandionis regis Athenienſis filia) flebiliter Ityn filium gemens à ſe interfectum, jam nidum ponit.
6 Familia regum Athenienſium perpetua infamia, propter immanem in ſuum filium crudelitatem. Cecrops dux erat Athenienſium, unde domus Cecropia pro familia Athenienſi.
7 Infœlix quod Terei maris ſui barbaram libidinem in Philomela conſtupranda ulta eſt malè, i. parricidio.
8 Paſtores modulantur carmina in honorem Panos.
9 Delectant Pana fiſtulæ inventorem.
10 Colles feraces, qua terra nigri frumenti eſt optima, vel nigri colles, i. colles umbroſi propter ſylvas.
11 O Virgili, hæc tempora, i. veris amœnitas & aëris temperies ſuadent lætitiam & invitant ad voluptatem.
12 Si vehementer cupis vinum Calenum bibere. 13 Claudii & Druſi privignorum Auguſti. 14 Propter unguentum ex Nardo per te allatum, tu accipies à me vinum Calenum. 15 Parum unguenti multum vini eliciet. Onyx hic ſignificat vaſculum ex onyche factum ad ſervandum unguentum. 16 Apothecis vinariis, cujuſmodi Roma habebat Sulpitius Galba, in quibus oleum, vinum, fruges iiſque ſimilia condi ſolebant. 17 Liberalis ad donandum ſpes inſolitas. 18 Amaras curas, vel amaritudines curarum. 19 Cum parvo Nardi onyche. 20 Non eſt mihi in animo te vino madefacere ſine munere, ut faciunt divites. 21 Te nihil afferentem. Hæc verba olent jocum non infacetum fortaſſe, tamen Virgilium taxant tenacitatis. 22 Depone moras & cupiditatem lucri, hinc licet conjicere hunc Virgilium fuiſſe negotiatorem. 23 Mortis memor, nam rogos ſive ignes funebres, quibus cadavera cremabantur, appellat nigros, i. triſtes, ab effectis. 24 Miſce ſeriis ludicra, ita tamen, ut ſis brevis in ſtultitia. 25 Jucundum eſt aliquando, cum tempus & locus ferunt, deſipere, i. à ſeveritate animum joco remittere. 26 ἐν καιρῷ, opportune.

IN

IN LYCEN MERETRICEM vetulam. Ode xiii.

Insultat ei mordacissimè quod jam anus facta & libidine flagrans contemnitur à juvenibus.

Audivere, Lyce, dii mea vota, dii
Audivere, Lyce, fis anus, & tamen
Vis formosa videri:
[1] *Ludisque & bibis impudens:*
[2] *Et cantu tremulo* [3] *pota Cupidinem*
Lentum sollicitas, [4] *ille virentis &*
Doctæ psallere Chiæ
Pulchris excubat in genis.
[5] *Importunus enim transvolat* [6] *aridas*
Quercus: & refugit te, quia [7] *luridi*
Dentes, te quia rugæ
[8] *Turpant, & capitis* [9] *nives.*
[10] *Nec Coæ referent jam tibi purpuræ,*
Nec clari lapides, [11] *tempora quæ semel*
Notis condita [12] *fastis*
Inclusit volucris dies:
Quò fugit [13] *Venus? (*[14] *heu) quóve color decens?*
Quò [15] *motus? quid habes illius, illius,*
[16] *Quæ spirabat amores?*
Quæ me [18] *surpuerat mihi,*
[19] *Felix post Cynaram, notáque & artium*
Gratarum [20] *facies? sed Cynaræ* [21] *breves*

1 Tu ludis ludos amatorios, & vinum bibis impudenter.
2 Vetulatum vox senectute intremiscit.
3 Tu pota lentam excitas amoris flammam in te pene emortuam, vel, excitare vis erga te amorem in adolescentibus, quorum amor in vetulas tardus est & piger.
4 Cupido semper vigilat in pulchris genis Chiæ puellæ ætate florentis & canendi peritæ, cùm in te sit sopitus.
5 Non quiescens. *sic importuna puppis.* Od. 16. lib. 3.
6 Vetulas consumptas & exangues.
7 Dentes illuvie squalidi.
8 Te deformem reddunt.
9 Canities.
10 Nec elegantia vestium, nec gemmæ pretiosæ reducent tibi tempora præterita, i. pulchritudinem amissam. in Insula Coo tenuissimæ vestes ex bombyce texebantur, & optima purpura tingebantur.
11 Præterita tempora nunquam redeunt, sed volucris dies, (i. decurrens ætas) ea semper condit in publicis fastis perscripta, inclusit & sepelivit. 12 In fastis Romani cum res foris gestas tum alias urbana singulorum annorum publicæ memoriæ causa perscribebant. 13 Quò fugit venustas? quæ olim habebas Lyce. 14 Est Ironia. 15 Agilitas corporis & saltatio. 16 Quid habes illius Lycus, quæ olim fuit puella pulcherrima? nihil omnino. 17 Quæ adeò formosa fuit, ut amores expiraret. 18 Subripuerat. Quæ optimam mei partem mihi furtim ademerat. 19 Tam pulchra, ut fa Cynaræ cedas, vel, post Cynaram mortuam ei secunda es in pulchritudine. 20 Facies artificio cultu ornata, vel, facies instructa iis rebus, quæ amorem valent allicere, cujusmodi sunt oculorum splendor, frontis lævor, vultus hilaris, labrorum nativus rubor, genarum candor purus, colore temperatus, cervicis volubilitas, & similia. 21 Sed fata quæ servatura sunt Lycen temporibus cornicis parem, dederunt breves annos Cynaræ, tibi autem dederunt annos multos, ut juvenibus fias ludibrio.

Ann

Annos fata dederunt:
Servatura diu parem
Cornicis[22] *vetulæ temporibus Lycen:*
Possent ut juvenes visere[23] *fervidi,*
Multo non sine risu,
Dilapsam in cineres facem,[24]

22 Cornix dicitur centum annos vivere, hinc annosa cornix, Od. 17. lib. 3.
23 Juvenes tui amore olim incensi.
24 Ut te, tanquam facem consumptam, i. pulchritudinem tuam olim eximiam, nunc versum in deformitatem juvenes possent visere.

AD AVGVSTVM. Ode xiv.

A Senatu populóque Romano honores Augusto tribui non possunt, qui virtutes ejus æquare valeant.

Quæ cura[1] *patrum, quæve*[2] *Quiritium,*
Plenis honorum[3] *muneribus tuas*
Auguste virtutes in ævum
Per titulos memoresque fastos[4]
Æternet?[5] *o*[6] *quæ Sol habitabiles*
Illustrat oras, maxime Principum,
Quem[7] *legis expertes Latinæ*
Vindelici didicêre nuper,
Quid Marte possis,[8] *milite nam tuo*
Drusus Genaunos, implacidum genus,
Brennosque veloces, & arces
Alpibus impositas[9] *tremendis*
Dejecit acer[10] *plus vice simplici.*
[11] *Major Neronum mox grave prælium*
Commisit, immanesque Rhætos
Auspiciis[12] *pepulit secundis:*
[13] *Spectandus in certamine Martio,*
Devota morti pectora liberæ
Quantis fatigaret ruinis:

1 Senatorum.
2 Populi Romani.
3 Statuis & monumentis.
4 Per titulos statuis inscriptos, & fastos, qui memoriam annorum rerumque gestarum continent.
5 Possit virtutes tuas æternas reddere.
6 Ordo est. O maxime Principum qui terram incolunt, quâ parte Sol illustrat oras rationi habitabiles, i. ô Princeps maxime omnium, qui ubique sunt.
7 Quem Vindelici experti legis Latinæ, i. civilitatis & humanitatis nescii, didicere nuper, quid posses Marte, i. in re militari. De Vindelicis, vide supra Od. 4.
8 Militibus & auspiciis tuis acer Drusus plus quam semel dejecit Genaunos & Brennos, Galliæ populos immanissimos & implacabiles. 9 Propter hostium crudelitatem. 10 Non uno congressu, sed iterum atque iterum. 11 Claudius Tiberius Nero submissus est Druso in auxilium ab Augusto ad bellum conficiendum. 12 Auspiciis tuis. 13 Dignus, qui spectaretur in bello, quantis ruinis & cladibus fatigaret Rhætorum pectora, mortem non timentia propter libertatem.

14 *Indomitas*

14 Ordo est, Tiberius tam impiger vexare hostium turmas & mittere frementem equum per medios ignes qualis propemodum est Auster, cùm undas exercet, Pleïadum choro scindente nubes.
15 Agitat Auster.
16 Virgiliarum ortus & occasus pluviosus est & tempestuosus nubibus à vento scissis.
17 Per medium pugnæ fervorem.
18 Aufidus Appuliæ fluvius, dicitur Tauriformis propter ejus impetum & mugitum, vel, quòd imbribus auctus, relicto suo alveo, exundabat sæpius.
19 Dauni Appulorum regis.
20 Cùm eum auxerit cœlestis imber.
21 Metaph. est, à re animata, ad inanimatam, alii legunt, minitatur.
22 Tiberius Nero.
23 Agmina ferro & armis munita.
24 Totam Asiam cædendo. Sic Virg. *Proxima quæque metit gladio.*
25 Operuit humum victor sine ulla suorum militum jactura.

14 Indomitas propè qualis undas
15 Exercet Auster, 16 Pleïadum choro
Scindente nubes: impiger hostium
Vexare turmas, & frementem
Mittere equum 17 medios per ignes.
Sic tauriformis volvitur 18 Aufidus,
Qui regna 19 Dauni perfluit Appuli:
20 Quum sævit, horrendámque cultis
Diluviem 21 meditatur agris:
Ut barbarorum 22 Claudius agmina
23 Ferrata vasto diruit impetu:
24 Primósque & extremos metendo,
25 Stravit humum, sine clade victor:
Te copias, te consilium, & tuos
26 Præbente divos: nam tibi, 27 quo die
Portus 28 Alexandria supplex
Et vacuam patefecit 29 aulam,
Fortuna lustro prospera tertio
Belli secundos reddidit exitus,
Laudémque, & optatum peractis
Imperiis decus 30 arrogavit.
Te 31 Cantaber non antè domabilis,
Medúsque, & Indus, te 32 profugus Scythes
Miratur ô tutela præsens
Italiæ, 33 dominæque Romæ:
34 Te, fontium qui celat origines
Nilúsque, & 35 Ister, te rapidus 36 Tigris,

26 Te suppeditante divos tuos, i. divos tibi faventes. 27 Eodem quasi fatali die, Alexandria ab Augusto fuit capta, quo Drusus Vindelicos superavit, tertio lustro (i. quindecim annis) interposito. 28 In Alexandriam Antonius & Cleopatra confugerant. 29 Domum regiam hoste vacuam. Nam devicta erat Cleopatra & Antonius extinctus. 30 Fortuna peperit divinos honores, tuis imperiis jam finitis attribuendos: ut Horat. in Epist.

Præsenti tibi maturos largimur honores,
Jurandumque tuum per nomen ponimus æras.

31 Te miratur populus Hispaniæ à nullo ante Cæsarem victus. Vide Od. 6. lib. 2. & Od. 8. lib. 4. 32 Scythes campestris huc illuc vagatur, nec in eodem loco manet, Vide Od. 35. lib. 1. & Od. 24. lib. 3. 33 Romæ principis urbium, vide supra Od. 3. 34 Nilus Ægypti fluvius qui celat originem suorum fontium (i. cujus fontes & origines adhuc nemo scivit) audit te, i. te colit & veneratur. 35 Danubius, fluvius permagnus. 36 Tigris est Armeniæ fluvius, adeò velox, ut aliquando saxa ingentia secum rapiat.

Te

Te, 37 *belluoſas qui remotis*
Obſtrepit Oceanus Britannis,
Te non paventis 38 *funera Galliæ,*
39 *Duræque tellus audit Iberiæ:*
Te cæde gaudentes 40 *Sicambri*
41 *Compoſitis venerantur armis.*

37 Te audit Oceanus, qui ingentes belluas in ſe continens, Britannos circumſonat à nobis longe ſejunctos.
38 Galli mortem non extimeſcebant, vel, propter ingenitam ferocitatem, vel quia ſibi perſuadebant, quòd aliquando renaſcerentur.
39 Laborioſæ Hiſpaniæ. 40 Germaniæ populi bellicoſi, vide ſupra Od. 1. 41 Armis in uno loco ſimul poſitis & conditis, i. bello ſedato & finito.

AVGVSTI LAVDES. Ode XV.

1 PHœbus volentem prælia me loqui,
Victas & urbes, increpuit, Lyra:
2 *Ne parva Tyrrhenum per æquor*
Vela darem, tua Cæſar ætas
Fruges & agris rettulit 3 *uberes:*
4 *Et ſigna noſtro reſtituit* 5 *Iovi,*
6 *Direpta Parthorum ſuperbis*
Poſtibus: & vacuum duellis
7 *Ianum Quirini clauſit: & ordinem*
Rectum, & vaganti fræna licentiæ
8 *Injecit: 9 emovitque culpas:*
Et veteres revocavit 10 *artes.*
Per quas Latinum nomen & Italæ
Crevere vires, famáque & imperi
11 *Porrecta majeſtas ad ortum*
Solis, 12 *ab Heſperio cubili.*
Cuſtode rerum Cæſare, non 13 *furor*
Civilis aut vis eximet otium:
Non iræ quæ 14 *procudit enſes,*
Et miſeras 15 *inimicat urbes.*

1 Apollo increpuit, i. objurgavit & admonuit me volentem prælia & victas urbes loqui lyra, i. lyrico carmine.
2 Ne tra grandes tenui Muſa canerem. Allegorice ſignificat id æque periculoſum eſſe, ac ſi parvo navigio in mari Tyrrheno navigaret.
3 Copioſas fruges.
4 Signa quæ Craſſus amiſerat à Parthis interfectus.
5 Jovi Capitolino, ubi ſigna militaria ſervari ſolebant.
6 Signa detracta à ſuperbis poſtibus Parthorum qui ne victi viderentur ſigna Craſſiana ſua ſponte Romam ad Auguſtum remiſerunt.
7 Et tua ætas clauſit Janum Quirini, i. clauſit Jani templum apud Romam, facta pace per univerſum terrarum orbem. Nam belli tempore templum Jani patebat. 8 Et injecit fræna licentiæ extra ordinem rectum vaganti, i. bonas leges conſtituit, quæ peccandi licentiam veluti fræniis reximerent. 9 Gravibus pœnis in improbos conſtitutis. 10 Priſtinas Romanorum virtutes. 11 Majeſtas eſt amplificata. 12 Ab occaſu Solis. 13 Non bellum civile, aut violentia, ejiciet pacem. 14 Procudi facit. 15 Inimicas reddit urbes.

Non

Non [16] *qui profundum Danubium bibunt,*
[17] *Edicta rumpent Iulia: non Getæ,*
Non Seres, [18] *infidive Perſæ,*
[19] *Non Tanaim propè flumen orti.*
Nóſque & [20] *profeſtis lucibus & ſacris,*
[21] *Inter jocoſi munera Liberi,*
[22] *Cum prole, matroniſq; noſtris*
[23] *Ritè deos priùs apprecati,*
Virtute functos, more patrum, duces,
[24] *Lydis remiſto carmine tibiis,*
Troſámque & [25] *Anchiſen, Almæ*
Progenicm Veneris canemus.

16 Thraces, Germani, & aliæ gentes.
17 Leges Julias non violabunt de adulteriis, vel alias leges quaſcunque.
18 Infideles, quia Craſſum ſimulata pace occiderant.
19 Non Scythæ & Sarmatæ.
20 Diebus ſacros dies præcedentibus qui laboribus & privatis & publicis ſunt conceſſi.
21 Inter vina & lætas epulas.
22 Cum liberis & uxoribus.

23 Nos ritu Majorum deos primum invocantes canemus claros duces qui pro patriæ ſalute cum gloria ſunt mortui. 24 Tibiarum varii erant modi, tres præcipuè, Dorius ſive Ionicus, Phrygius, & Lydius. 25 Canemus patrem Æneæ ipſúmque Æneam Veneris filium, & totam gentem Julia, nempe Julium Cæſarem, Auguſtum, Tiberium, Druſos, &c.

Q. HORATII FLACCI
EPODON LIBER.

AD MÆCENATEM. Epod. i.

Horatius ibit cum Mæcenate proficiſcente ad bellum Actiacum contra Antonium.

[1] I Bis [2] *Liburnis inter alta navium,*
Amice, propugnacula:
Paratus omne Cæſaris periculum
Subire, Mæcenas, tuo

1 Amice Mæcenas, tu paratus ſubire omne periculum Cæſaris (idque tuo periculo) ibis Liburnis navibus inter alta navium propugnacula, i. inter turritas naves Antonianas. 2 In navibus humilioribus, ſic dictis à Liburnorum gente.

3 Quid

3 *Quid nos? quibus te vita sit superstite*
Iucunda: si contrà, gravis:
Vtúmne 4 *jussi persequimur otium,*
Non dulce ni tecum simul?
An hunc laborem mente 5 *laturi, decet*
Quæ ferre non molles viros?
6 *Feremus: & te vel per Alpium juga,*
7 *Inhospitalem & Caucasum,*
8 *Vel Occidentis usque ad ultimum sinum,*
Forti sequemur pectore.
9 *Roges, tuum labore quid juvem meo,*
Imbellis, ac firmus parum,
10 *Comes minore sum futurus in metu,*
11 *Qui major absentes habet:*
Vt assidens implumibus pullis avis,
Serpentium 12 *allapsus timet*
13 *Magis relictis:* 14 *non, ut adsit auxili*
Latura plus præsentibus.
Libenter hoc & omne 15 *militabitur*
Bellum in tuæ spem gratiæ:
16 *Non ut juvencis illigata pluribus*
Aratra nitantur meis:
17 *Pecúsve Calabris ante sydus servidum*
Lucana mutet pascua:
18 *Nec ut superni villa candens Tusculi*
Circæa tangat mœnia.
Satis superque me benignitas tua
Ditavit, haud paravero,
19 *Quod aut, avarus ut Chremes, terra premam,*
20 *Discinctus aut perdam ut nepos.*

3 Quid nos faciemus, qui Romæ restamus? quibus vita est jucunda, te superstite & incolumi, gravis verò te mortuo.
4 Jussi ab Augusto domi manere, cameræ per otium componemus, quod sine te est injucundum?
5 An latuni sumus hunc labor-m militarem, ea mente, qua viros fortes decet?
6 *Sibi ipse dat respon sum.*
7 Caucasus est Scythiæ mons inhospitalis propter glaciem & nives.
8 Usque ad sinum Gaditanum in Hispania juxta columnas Herculis.
9 Si roges, quid ego non bellicosus, possim meo labore te juvare?
10 Si tuus sim comes, minus tibi metuam præsens quam absens.
11 Qui metus.
12 Serpentum incursiones.
13 Magis timet pullis relictis. *Relictis est Dativi casus.*
14 Non est latura plus auxilii præsentibus quamvis adsit.
15 Militabitur à me,
16 Est Hypallage, non ut plures juvenci mei nitantur aratris illigatis, i. non ut plura habeam aratra, vel, ut plura agri jugera possideam.
17 Non ut habeam multa armenta, quæ post ortum Caniculæ pascua mutent, sc. ex Calabria in Lucaniam. 18 Nec ut villa mei fundi Tusculani in colle sita & marmore candenti extructa, se extendat ad oppidum Tusculum à Telegono Circes & Ulyssis filio ædificatum. 19 Quod in terra occultem, ut Chremes ille senex Terentianus. 20 Ut dissolutus nepos prodigè expendam. Nepos proprie propriam & vulgatam significationem, luxuriosum & perditum hominem significat.

VITÆ RVSTICÆ LAVDES, Epod. ii.

BEatus ille, qui [1] procul negotiis,
([2] Vt prisca gens mortalium)
[3] Paterna rura bobus exercet suis,
[4] Solutus omni fœnore:
[5] Neque excitatur classico miles truci.
Neque horret iratum mare:
[6] Forumque vitat [7] & superba civium
Potentiorum limina.
Ergo aut [8] adulta vitium propagine
Altas maritat populos:
[9] Inutilesque falce ramos amputans,
Feliciores inserit:
Aut in [10] reducta valle mugientium
[11] Prospectat errantes greges:
Aut [12] pressa puris mella condit amphoris:
Aut tondet infirmas oves.
Vel, quum [13] decorum mitibus pomis caput
Autumnus arvis extulit,
[14] Vt gaudet [15] insitiva decerpens pyra,
Certantem & uvam [16] purpuræ!
[17] Qua muneretur te Priape, & te pater
[18] Sylvane, tutor finium.
Libet jacere, modò sub [19] antiqua ilice,
Modò in [20] tenaci gramine.
Labuntur altis interim ripis aquæ:
[21] Queruntur in sylvis aves:
Fonteque lymphis [22] obstrepunt manantibus,
Somnos [23] quod invitet leves.
At quum tonantis [24] annus hybernus Iovis
Imbres nivesque comparat:

1 Separatus ab urbanæ vitæ molestiis.
2 Ut primi homines in aureo sæculo, qui in agris habitabant.
3 Qui rura à patribus accepta propriis non conductis bobus colit.
4 Liber ab omni debito.
5 Neque militat neque navigat.
6 Forum vitat ubi lites aguntur & dijudicantur.
7 Et divitum domos non frequentat favoris inundi causa.
8 Cum adulta vitium propagine conjungit altas populos.
9 Ramos supervacaneos.
10 In valle longa aut flexuosa.
11 Procul spectat.
12 Mella è favis expressa.
13 Caput quasi pomis coronatum.
14 Quam gaudet rusticus, *Est admirantis.*
15 Pyra non ex semine nata, sed pyra proprii laboris.
16 Et decerpens unam purpuream. *Participium certandi dativo jungitur.*
17 Qua donet te Priape hortorum deus.
18 Sylvarum & agrorum custos.
19 Sub ilice amplâ quæ latiorem umbram præbeat.
20 In gramine, quod terræ firmiter adhæret. 21 Canunt aves. 22 Et fontes strepitum & murmur faciunt. 23 Quæ res. 24 Hyems. *Totum pro parte.*

Aut

Aut trudit aeres hinc & hinc [25] *multa cane*
Apros in [26] *obſtantes plagas,*
Aut [27] *amite lęvi rara tendit retia,*
Turdis edacibus [28] *dolos.*
Pavidumque leporem, & [29] *advenam* [30] *laqueo gruem,*
[31] *Jucunda captæ præmia.*
Quis non [32] *malarum quas amor curas habet,*
Hæc inter obliviſcitur?
Quòd ſi [33] *pudica mulier in partem juvet*
Domum atque dulces liberos:
(*Sabina qualis, aut* [35] *perusta ſolibus*
[36] *Pernicis uxor Appuli*)
[37] *Sacrum vetuſtis extruat lignis focum.*
Laſſi [38] *ſub adventum viri:*
Claudenſque [39] *textis cratibus lętum pecus,*
[40] *Diſtenta ſiccet ubera:*
Et [41] *horna dulci vina promens dolio,*
Dapes [42] *inemptas apparet:*
Non me Lucrina [43] *juverint conchylia,*
Magniſve [44] *rhombus, aut ſcari,*
[45] *Si quos Eois intonata fluctibus*
Hyems ad hoc vertat mare:
Non [46] *Afra avis deſcendat in ventrem meum,*
Non [47] *Attagen Ionicus,*
Jucundior, quàm lecta de pinguiſſimis
Oliva ramis arborum.
Aut herba [48] *Lapathi prata amantis, &* [49] *gravi*
Malvæ ſalubres corpori:
Vel agna feſtis cæſa [50] *Terminalibus,*
[51] *Vel hędus ereptus lupo.*

25 Multis canibus.
26 In oppoſita retia.
27 Turcula aucupali, quæ rete tenditur.
28 Quæ retia ſunt dolis turdis, avibus vorацiſſimis.
29 Avenam tranſmarinam. Grues cum loca calidiora petentes, maria tranſmittunt, tri anguli formam efficiunt. M. Tul. 2. de Nat.
30 Gruem pedicâ captat.
31 Quæ omnia, nempe apri, turdi, lepus, grus, ſunt ruſticis jucunda laborum præmia.
32 Malarum curarum, quæ propter amorem ſuſcipiuntur.
33 Mulier caſta.
34 Quales ſunt Sabinæ mulieres aut Appulæ, fœminæ caſtiſſimæ.
35 Nigra.
36 Aut nigra uxor Appuli agilis vel patientis laborum.
37 Eſt Hypallage, Si extruat ligna ſuper focum, laribus ſacrum.
38 Paulò ante adventum mariti.
39 Septis.
40 Si plena ubera mulgeat.
41 Hujus anni vina.
42 Eſcas ſuo labore paratas & domi natas.
43 Conchylia in lacu Lucrino capta (quæ ſunt omnium præſtantiſſima) non magis me delectaverint, aut Rhombus vel, &c. 44 Turbo eſt piſcis magni pretii, ſic etiam Scarus. 45 Si quos Scaros hyems, (i. tempeſtas concitata) vertat ad mare Italicum. 46 Gallina Africana non poteſt mihi eſſe cibus jucundior. 47 Attagen eſt avis Aſiatica inter nobiliſſimas habita. Ionia eſt pars Aſiæ, in qua fuit urbs Epheſus. 48 Lapathum Latini appellant rumicem, ſe cuius variis virtutibus conſule Dioſcoridem. 49 Corpori ægrotanti. 50 Feſtis in honorem Termini dei celebratis, in cujus tutela veteres putabant eſſe agrorum fines. 51 Hœdus è faucibus lupi ereptus fuavior eſt ruſticis, quàm qui deſumptus eſt ex ſuo hœdili. Nam minoris conſtat.

Has inter epulas,[52] *ut juvat pastas oves*
Videre properantes domum!
Videre fessos vomerem inversum boves
Collo trahentes languido:
Positósque vernas, ditis[53] *examen domus,*
Circum[54] *renidentes Lares!*
[55] *Hæc ubi loquutus fœnerator Alphius,*
Iam jam futurus rusticus,
Omnem[56] *relegit idibus pecuniam:*
Quærit Kalendis ponere.

52 Quantum delectat.
53 Vernæ sunt, quasi examen apium, in divitis domo.
54 Circum Lares splendentes & hilares, vide Od. 18. l. 2.
55 Fingit Horatius Alphium fœneratorem superiora omnia dixisse quasi is approbaret vitæ rusticæ jucunditatem, sed ad ingenium suum rediens properat ad pecuniam in fœnore collocandam.
56 Omnem pecuniam congregavit, à debitoribus eam exigens Idibus (i. circa dimidiatum mensem) studetque iterum in fœnore collocare sequentis mensis Kalendis.

AD MÆCENATEM. Epod. iii.

Allium detestatur quod apud Mæcenatem ederat, cujus ęstu torquebatur.

PArentis[1] *olim si quis impia manu*
Senile[2] *guttur fregerit:*
[3] *Edat cicutis allium nocentius:*
O dura[4] *messorum ilia!*
Quid hoc venenum[5] *sævit in præcordiis?*
Num viperinus hic[6] *cruor*
Incoctus herbis me[7] *fefellit? an malas*
[8] *Canidia tractavit dapes?*
[9] *Vt Argonautas præter omnes candidum*
Medea mirata est ducem,
Ignota tauris illigaturum juga,
Perunxit[10] *hoc Iasonem:*
[11] *Hoc delibutis ulta donis pellicem,*
Serpente fugit alite,
Nec tantus unquam syderum insedit[12] *vapor*

1 Posthac.
2 Cervicem patris senis.
3 Edat, pro supplicio, allium suo calore nocentius cicutis, quæ frigore venenato necant.
4 Messoribus allium dare solebant, vide Virg. Alexin.
5 Venenum æstuat.
6 Sanguis viperæ serpentis, i. venenum.
7 Me latuit, i. me inscio fuit incoctus?
8 An mulier venefica male contractavit dapes?
9 Posteaquam Medea mirata est, i. adamavit Jasonem ducem præ omnibus Argonautis candidum, i. pulchrum.
10 Hoc unguento scallio perunxit Jasonem, illigaturum juga ignota tauris, i. qui tauris ignivomis juga insueta injiceret.
11 Medea Glaucam Cretonis filiam vestibus hoc allio delibutis ultra, aufugit per aetem vecta à dracone alato.
12 Nec tantus calor syderum, Caniculæ præsertim, aridam invasit Apuliam.

Siticulosæ

Siticuloſæ Apuliæ:
13 *Nec munus humeris efficacis Herculis*
Inarſit æſtuoſius:
At, ſi quid unquam 14 *tale concupiveris,*
Iocoſe Mæcenas, precor
15 *Manum puella ſuavio oppnat tuo,*
Extrema & inſpecta cubet.

13 Nec tunica ad Herculem à Deianira amiſſa, Neſi Centauri ſanguine intincta, ardentius inflammavit humeros Herculis efficacis, i. laborioſi & ad efficiendum apti.
14 Allium.
15 Precor, ut puella, halitum tuum effugiens, opponat manum oſculo tuo, & cubet in exteriore lecti parte, ne allii fœtore offendatur, i. precor, ut neque te oſculetur, neque ſe tibi potiendam præbeat.

AD VOLTEIVM MENAM LIBERTVM Pompeii Magni. Epod. iv.

Lvpis & agnis quanta 1 *ſortitò obtigit,*
2 *Tecum mihi diſcordia eſt,*
3 *Iberieis peruſte funibus latus,*
4 *Et crura dura compede.*
Licet ſuperbus ambules pecunia,
5 *Fortuna non mutat genus.*
Videſne, 6 *ſacram metiente te viam*
7 *Cum bis ter ulnarum toga,*
8 *Vt ora vertat huc & huc euntium*
9 *Liberrima indignatio?*
10 *Sectus flagellis hic triumviralibus,*
Præconis ad faſtidium,
Arat Falerni melle fundi jugera,
Et Appiam mannis terit:
11 *Sedilibuſque magnus in primis eques*
Othone contempto ſedet.

1 Naturaliter.
2 Tanta mihi tecum diſcordia eſt.
3 Qui latus habet petuſtum & valdè flagellatum funibus Hiſpanicis. *Species pro genere.*
4 Cujus crura peruſta ſunt & attrita ferreis compedibus.
5 Pecuniæ ex Liberto nobilem non efficiunt.
6 Te incedante per viam ſacram, quæ ducit ad Capitolium.
7 Indutus togam ſex ulnarum laxam & amplam more divitum.
8 Videſne quo modo liberrima indignatio hominum prætereuntium ora in te convertat?
9 Indignatio aperta ſine fuco, aut aliqua diſſimulatione. 10 *Eſt hæc oratio indignantis populi in Menam.* Hic cæſus flagellis triumvirum juſſu uſque ad ſatietatem præconis, arat mille jugera fundi optimi in Campania, & perequitat viam Appiam (qua itur ad agrum Falernum) mannis, i. equis gradariis ad luxum nobilium & fortunatorum hominum accommodatis. Ang. fit for a footcloth.
11 Menas factus Tribunus militum ſedet in primis ordinibus contra legem à Roſcio Othone latam, qua ſancitum erat, ne quis ex infimo hominum genere fieret eques, aut ſederet intra quartum decimum theatri gradum. Menas igitur Othonis legem contempſit, quòd aliquando fuerat ſervus, eſt jam quadraginta millia ſeſtertium habeat.

12 Quid prodeſt claſſem ab Auguſto armari contra piratas & ſervos fugitivos (quos Sextus Pompeius armis inſtruxit) ſi Menas ipſe pirata & ſervus ſit tribunus militum. 13 Naves raſtratas, quarum ſummæ partes rostro ſunt munitæ.

12 *Quid attinet* 13 *tot ora navium gravi*
Roſtrata duci pondere
Contra latrones atque ſervilem manum,
Hoc hoc tribuno militum?

IN CANIDIAM VENEFICAM.
Epod. v.

1 Exclamat puer prætextatus quem furtim raptum Canidia aliæque veneficæ mentо tenus ſub terra defoderant, fameq; necare conſtituerant, ut ex ejus jecore & medulla, arte Necromantica, Philtrum, ſeu poculum amoris conficerent, Exclamat, inquam, O omnes dii, qui regitis terras hominéſque.
2 Quid affert, vel, quid ſibi vult iſta tumultuoſa mulierum feſtinatio?
3 Quid omnium vultus contra me ſolum volunt?
4 O Canidia rogo te per liberos tuos ſi quos verè peperiſti.
5 Diana à parturientibus invocabatur, quòd naſcentibus opem ferre putabatur.
6 Te rogo per hanc prætextam purpuream (nobilitatis indicem) quæ mihi tamen nihil proderit ad crudelitatem veſtram minuendam
7 Te rogo per Jovem hæc maleficia vindicaturum. 8 Ut bellua ferro ſauciata. 9 Poſtquam puer hæc tremula voce queſtus, finem querendi fecit, &c. 10 Ornamentis ejus raptis ſc. prætexta & bulla quæ erant Patriciorum inſignia. 11 Exiſtens tale impune corpus, quale, &c. 12 Pectora crudelium & barbarorum hominum. 13 Habens crines viperis implicatos Furiarum inſtar. 14 Jubet adhiberi capriſicos infauſtas & ſepulchris extractas quaſi diis inferis ſacrificatura. 15 Cupreſſus funeri adhibebatur, quia, ut Cupreſſus cæſa nunquam reviteſcit, ſic mortui ad vitam minime redeunt. Vide Od. 14. lib. 2. 16 Rubeta.

1 *AT ô deorum quiſquis in cœlo regis*
Terras & humanum genus,
2 *Quid iſte fert tumultus,* 3 *quid omnium*
Vultus in unum me truces?
4 *Per liberos te, ſi vocata partubus*
5 *Lucina veris adfuit:*
6 *Per hoc inane purpuræ decus precor,*
7 *Per improbatum hæc Iovem.*
Quid aut noverca me intueris, aut uti
8 *Petita ferro bellua?*
9 *Vt hæc trementi queſtus ore, conſtitit*
10 *Inſignibus raptis puer,*
11 *Impubè corpus, quale poſſet impia*
Mollire 12 *barbarum pectora:*
Canidiæ brevibus implicata viperis
13 *Crines & incomptum caput,*
14 *Iubet ſepulchris capriſicos erutas,*
Iubet cupreſſus 15 *funebres,*
Et uncta turpis ova 16 *ranæ ſanguine.*

Plumámque nocturnæ[17] *strigis,*
Herbáſque quas[18] *Iolcos atq;*[19] *Iberia*
Mittit, venenorum ferax,
[20] *Et oſſa ab ore rapta jejunæ canis,*
[21] *Flammis aduri Colchicis,*
[22] *Atque expedita Sagana, per totam domum*
Spargens[23] *Avernales aquas,*
[24] *Horret capillis, ut*[25] *marinus, aſperis*
Echinus, aut[26] *currens aper*
[27] *Abacta nulla Veia conſcientia,*
Ligonibus duris humum
[28] *Exhauriebat, ingemens laboribus:*
[29] *Quo poſſit infoſſus puer*
Longo die bis terve mutatæ dapis
Inemori[30] *ſpectaculo.*
[31] *Quum prominerent ore, quantum extant aquæ*
Suſpenſa mento corpora:
[32] *Exſuctæ uti medullæ, & aridum jecur,*
Amoris eſſet poculum:
[33] *Interminato cum ſemel fixæ cibo*
Intabuiſſent[34] *pupulæ.*
[35] *Non defuiſſe maſculæ libidinis*
[36] *Ariminenſem Foliam*
Et[37] *otioſa credidit Neapolis,*
Et omne vicinum oppidum:
[38] *Quæ ſidera excantata voce*[39] *Theſſala,*
Lunámque cœlo deripit.
Hic[40] *irreſectum ſæva dente livido*
Canidia rodens pollicem

17 Strix eſt avis mali ominis, quæ nocturno tempore volat & ſtridorem pro cantu habet.
18 Iolcos eſt urbs Theſſaliæ.
19 Non Hiſpania ſed civitas montibus Colchicis vicina.
20 Quæ creduntur aviditatem ad amorem transferre, ideoque multum valere ad poculum amoris conficiendum.
21 Flammis eo ritu paratis, quo apud Colchos, opera & arte Medeæ, erant paratæ ad Creontis domum ejuſque filiam Creuſam conflagrandam.
22 Sagana ſuccincta. Eſt nomen proprium alterius veneficæ.
23 Aquas ex Averno lacu petitas.
24 Horrida apparet capillis aſperis in capite erectis.
25 Ut marinus Echinus cui ſimilis eſt echinus terreſtris, & eodem modo ſpinis eſt conſertus.
26 Ut aper furens qui duriſſimas habet ſetas in dorſo inſurgentes.
27 Veia tertia venefica nullius maleficii conſcientia deterrita.
28 Vehementer anhelans ſcrobem faciebat. 29 In eum finem ut puer, &c. 30 Aſpectu dapis novæ ſæpiùs appoſitæ ſed ſemper ſublatæ. 31 Cum puer in terra defoſſus extaret è terra. 32 Ita eſt Cauſa hujus facinoris. *Alii legunt Exerta, vel Extæta.* 33 Vetito & interdicto cibo quem tangere puer eſt prohibitus. 34 Oculorum acies cum intabuiſſent ſemel, i. cum tabidæ apparuiſſent unc impetu non temporis ſucceſſu. 35 Norunt Neapolitani hujus facinoris interfuiſſe etiam. Foliam vero ficam, quæ fœminarum amore adeo exarſit, ut tanquam vir in fœminas ageret. 36 Ariminum eſt urbs in Italia. 37 Neapolis ſita eſt in ſeceſſu, vitæ tranquillæ & otioſæ apriſſimo. 38 Quæ Fulia deripit ſidera, &c. 39 Voce magica, vel cantionibus Magicis quibus utentes Theſſali lunam & ſidera è cœlo in terram devocant. Virg. (*carmina vocalo poſſunt deducere lunam.* 40 Unguem pollicis non refectum. Nam mulieres veneficæ ungues ſuos nutriunt, non ſecant, quippe quæ non minus corpore quam animo turpes ſunt & deformes.

Quid dixit? aut quid tacuit? O rebus meis
Non infideles [42] *arbitræ,*
Nox, & [43] *Diana, quæ silentium regis,*
[44] *Arcana cum fiunt sacra:*
Nunc nunc adeste, nunc [45] *in hostiles domos*
Iram atque numen vertite.
[46] *Formidolosæ dum latent sylvis feræ,*
Dulci sopore languidæ,
[47] *Senem (quod omnes rideant) adulterum*
Latrent [48] *Suburanæ canes,*
[49] *Nardo perunctum: quale nec perfectius*
Meæ laborarunt manus.
[50] *Quid accidit? cur dira barbaræ minus*
Venena Medeæ valent
Quibus [51] *superbam fugit ulta pellicem,*
Magni Creontis filiam,
Quum [52] *palla, tabo munus imbutum, novam*
Incendio [53] *nuptam abstulit?*
Atqui nec herba, nec latens [54] *in asperis*
Radix [55] *fefellit me locis.*
[56] *Indormit unctis omnium cubilibus*
Oblivione pellicum.
Ah, ah, solutus ambulat veneficæ
Scientioris [57] *carmine.*
[58] *Non usitatis Vare potionibus*
[59] *(O multa fleturum caput)*
Ad me recurres, [60] nec vocata mens tua
Marsis redibit vocibus.
Majus parabo, majus infundam tibi
[61] *Fastidienti poculum.*
Priusque cœlum [62] *sidet inferius mari,*

41 Hæc dicuntur à Canidia, *O rebus meis, &c.*
42 Non infideles testes.
43 Luna silentium regere dicitur quia nox taciturna est.
44 Dum nocturna mulierum sacrificia, seu potius maleficia celebrantur.
45 In Varum finem, qui me aspernatur, vim veteram divinam vertite.
46 Noctu.
47 Ut Varum scortatorem canes allatrent in suburâ, dum ibi meretrices sectatur, quem omnes etiam rideant propter juvenilem in se amorem.
48 Suburâ locus est in urbe Roma quæ inter Esquilias & Viminalem jacet meretricum ferax.
49 Unguento Nardino perunctum.
50 Miratur Canidia, cur venena præstantissima, quæ in Varum adhibuerat minus valerent, quam ea quibus usa est Medea in Creusam Creontis filiam.
51 Creusam potentem & superbi regis filiam.
52 Palla accepta, Creusa cum tota Creontis regia subito incendio conflagravit.
53 Creusam Jasoni nuptam.
54 In mortibus.
55 Latuit me. 56 Varus indormit cubilibus unctis oblivione omnium pellicum, i. dormit securus, mei & omnium suarum pellicum amore solutus. 57 Veneficæ doctioris cautione. 58 Novis & insolitis veneficiis tu ad me recurres velis nolis. 59 O caput multum fleturum, i. cui multa impendent mala. 60 Nec mens tua facta semel à me insana, ad sanitatem revertetur carminibus potentissimis, qualia sciunt Marsi, Apuliæ populi, qui à Circe venefica didicerunt. 61 Tibi fastidienti & aspernanti me. 62 Priùs cœlum subsidebit mari, quam, &c. Natura mutabitur, *Hyperbole est.*

63 *Tellure*

63 Tellure porrecta ſuper:
Quàm non amore ſic meo flagres, uti
Bitumen 64 atris ignibus.
65 Sub hæc puer, jam non, ut antè, mollibus
66 Lenire verbis impias:
Sed dubius 67 unde rumperet ſilentium,
Miſit 68 Thyeſteas preces.
69 Venena, magnum fas nefáſque, non valent
Convertere humanam vicem.
70 Diris agam vos: dira deteſtatio
71 Nulla expiatur victima.
Quin, 72 ubi perire juſſus expiravero,
Nocturnus occurram furor:
73 Petamque vultus umbra curvis unguibus:
(74 Quæ vis deorum eſt manium)
Et inquietis 75 aſſidens præcordiis,
Pavore ſomnos auferam.
Vos turba 76 vicatim hinc & hinc ſaxis petens
Contundit obſcœnas anus.
Poſt, inſepulta membra 77 different lupi,
Et 78 Eſquilinæ alites.
79 Neque hoc parentes, heu mihi ſuperſtites,
Effugerit ſpectaculum.

63 Tellure ſuperjecta.
64 Ignes ex bitumine nigreſcunt.
65 Paulo poſtquam hæc locuta eſt Canidia.
66 Lenibus.
67 Dubius à qua re exordium loquendi ſumeret.
68 Emiſit diras execrationes, qualibus Thyeſtes in fratrem Atreum uſus eſt.
69 Mulieres veneficæ fas & nefas confundere ſuiſque venenis humana & divina pervertere poſſunt, ſed humanæ vitæ ſortem nequeunt immutare: neque poſſunt effugere quin ſuorum maleficiorum pœnas dent, & morte pereant miſerabili. *Alii aliter hunc locum exponunt, per me lib. 1a eſt ſua cuique opinio.*
70 Execrationibus vos perſequar.
71 Nullo purgatur ſacrificio.
72 Ubi mortuus fuero vobis per noctem occurram & perterrefaciam, ſic Dido: *Omnibus umbra locis adero, dabis improbe pœnas.* 73 Et ego umbra involabo in facies veſtras. 74 Quæ *umbra* vis eſt & ultio deorum manium ſic ut per umbras dii manes ſe vindicent. 75 et ego inhærens præcordiis nunquam quieſcentibus auferam ſomnos, &c. 76 Et ſingulis vicis. 77 Diſcerpent & diſſipabunt corpora veſtra inſepulta, *quo nihil veteribus fuit horribilius.* 78 Vultures aves, in Eſquiliis (*colle urbis Romæ*) volitare ſolent. 79 Parentes mei mihi ſuperſtites (ad ſuum luctum lenicndum) videbunt has veneficas inſepultas, atque earum membra à canibus & avibus dilacerata.

IN CASSIVM SEVERVM POETAM maledicum & petulantem
Epod. vi.

QVid[1] immerentes hoſpites vexas,[2] canis,
3 Ignavus adverſum lupos?

1 Cur hoſpites vexas nihil mali meritos?

2 Latrator. 3 Imbecillis & nullius animi contra eos, qui te mordere poſſunt.

4 Cur non in me convertas minas inanes, quæ præter verba nihil sunt?
5 Qui pates tibi referam gratias.
6 Ordo est. Nam ego agam. i. persequar per altas nives alacer & aure sublata omnem feram quæcunque præcedit me, & agam telis qualis aut, &c.
7 Canis magnus & procerus.
8 Canis Lacedæmonicus admodum agilis.
9 Defensio pastoribus chara. *Quia canes a lupis greges protegunt.*

4 *Quin huc inanes, si potes, vertis minas,*
Et me 5 *remoſurum petis?*
6 *Nam qualis aut* 7 *Moloſſus, aut fulvus* 8 *Laco,*
*(*9 *Amica vis paſtoribus)*
Agam per altas aure ſublata nives,
Quæcunque præcedit fera.
10 *Tu quum timenda voce complesti nemus,*
11 *Projectum odoraris cibum,*
Cave, cave: namque in malos aſperrimus
12 *Parata tolle cornua,*
13 *Qualis Lycambæ ſpretus inſido gener,*
14 *Aut acer hoſtis Bupalo.*
*An*15 *ſi quis atro dente me petiverit,*
Inultus ut flebo puer?

10 Tu cum convitiis & carmine maledico aliquem es insectatus, pretio tibi oblato, latrare desinis. 11 More canis ignavissimi. 12 Tollo cornua tanquam taurus, ad feriendum eos, qui mihi maledicunt. 13 Talis nimirum qualis fuit poëta Archilochus Iamborum scriptor, qui carminis sui amaritudine, Lycambet socerum laqueo vitam finire coegit. 14 Hipponax poëta acerrimus, quem dicunt ad suspendium adegisse Bupalum pictorem. 15 Si quis lingua virulenta me carpserit, an, ut puer, ad lachrymas confugiam? Nequaquam. Est enim pueri injurias flere, viri vero ulcisci. Sed hoc vetat lex divina. *Nam vindictam mihi, & ego retribuam, inquit Dominus.*

AD POPVLVM ROMANVM.

Epod. vii.

Execratio belli civilis gesti hinc Bruto & Cassio, illinc Octaviano, M. Antonio, & M. Lepido Coss.

1 Scelesti, id est, impii sunt in patriam, ubi civis à cive interficitur.
2 Cur enses in vaginis inclusi jam distringuntur?
3 Terra marique.
4 Carthago semper fuit imperii Rom. æmula.
5 Romanus miles.

*Q*VÒ quò 1 *scelesti ruitis? aut cur dextris*
Aptantur enses 2 *conditi?*
Parumne 3 *campis atque Neptuno ſuper*
Fuſum eſt Latini ſanguinis?
Non ut ſuperbas 4 *invidæ Carthaginis*
Romanus arces ureret:

6 *Intactus aut Britannus ut deſcenderet*
7 *Sacra catenatus via.*
Sed ut, ſecundum 8 *vota Parthorum,* 9 *ſua*
Vrbs hæc periret dextera:
Neque hic lupis mos, nec fuit leonibus
Vnquam, 10 *niſi in diſpar feris.*
11 *Furorne cæcus, an rapit vis acrior,*
An culpa? reſponſum date.
Tacent: & ora pallor albus inficit:
12 *Mentesque perculſæ ſtupent.*
13 *Sic eſt, acerba fata Romanos agunt,*
Scelusque fraternæ necis:
14 *Vt immerentis fluxit in terram Remi*
15 *Sacer nepotibus cruor.*

6 Britannus bello nondum domitus.
7 Ut per ſacram viam victus duceretur ad Capitolium in triumpho.
8 Secundum optata Parthorum inimicorum veſtrorum.
9 Sua dextra, id eſt, bellis civilibus.
10 Niſi in animal alterius generis, veſtra igitur crudelitas eſt plus quàm ferina.
11 Inſaniane an major vis, (*utpote fatalis neceſſitas*) an culpa cauſa eſt civilis furoris?
12 Mentes ſceleris conſcientia obſtupuerunt. 13 Sic eſt, ut dii irati ob ſcelus Romuli (qui fratrem Rhemum dominandi cauſa interemit) immiſerunt in Romanos hæc bella civilia. 14 Poſtquam cruor innocentis Rhemi effuſus eſt in terram. 15 Cruor nepotibus ſacer, id eſt, execrabilis, vel perniciosus poſteris qui pœnas luerent ejuſdem ſceleris.

AD ANVM LIBIDINOSAM.
Epod. viii.

1 *ROgare longo putidam te ſeculo,*
Vires quid enervet meas?
Quum ſit tibi dens ater, 2 *& rugis vetus*
Frontem ſenectus exaret:
3 *Hietque turpis inter aridas nates,*
Podex velut cruda bovis.
4 *Sed incitat me pectus, & mammæ* 5 *putres,*
Equina 6 *quales ubera:*
7 *Venterque mollis, & femur* 8 *tumentibus*
Exile ſuris additum.

1 Poeta iratus orationem non profert integram ſed præciſam. eſt igitur ſubaudiendum, Oportet, decet, æquum eſt, aut ſimile. Non te pudet putiſam, i. marceſcentem longa ætate rogare me quid vires meas debiliter & ad Venerem ineptas reddat?
2 Et cum ſenectus frontem tibi rugoſam effecerit.
3 Cumque dehiſcat turpis podex veluti podex bovis, quæ cruditate laboret, unde cibum malè concoquit, atque ideo cruda excrementa ejicit. 4 Sed pectus tuum incitat me ad Venerem, &c. Ironia eſt amariſſima. 5 Mammæ pendulæ non turgentes, ut in puellis. 6 Tales mammæ, qualia ſunt equina ubera. 7 Venter rugoſus & luridus. 8 Et hydropicis ſuris gracile femur oppoſitum, *quod ſæpe ſit tabidis.*

9 Dives esto & nobilis.
10 Præcedant funus tuum imagines triumphales, id est, imagines majorum tuorum, qui triumpharunt, ad declarandam generis tui antiquitatem.
11 Unionibus, quos rotunditas reddit pretiosos.
12 Philosophiæ studium præ se ferat, ut adveniente amatore, docta & honesta videretur esse. Absit, ut hac nostra ætate sint hujus farinæ ullæ mulieres, quæ Biblia sacta in manibus ad templum ferentes atque illa domi inter pulvinaria reponentes, de rebus divinis & arduis non solùm inter se & cum suis maritis concertare solent, sed etiam cum eruditissimis Theologiæ professoribus manus conferere audeant, eo nimirum ut piæ atque religiosæ specie tantum non rectæ esse videantur. Non est meum judicare. Hoc tantùm dico, ut vitorum, sic fœminarum alia sunt hypocritæ, aliæ religiosæ cum libris, sine libris. 13 Solent. 14. Ineruditorum nervi, (i. penes vel mentulæ) sine literis num minus attiguntur? 15 Fascinum est virile membrum, cujus species è collo pueri suspensa fascinationibus erat remedio. 16 Ab inguine fastidioso. 17 Lingua. Adeò obscura sunt ista, ut salva verecundia explicari non possint.

9 *Esto beata, funus atque imagines*
10 *Ducant triumphales tuum;*
Nec sit marita quæ rotundioribus
Onusta 11 *baccis ambulet.*
Quid, quòd 12 *libelli Stoici inter sericos*
Jacere pulvillos 13 *amant?*
14 *Illiteratinum minus nervi vigent?*
Miniúsque languet 15 *fascinum?*
Quod ut 16 *superbo provoces ab inguine,*
17 *Ore allaborandum est tibi.*

AD MÆCENATEM. Epod. ix.

Præsentit voluptatem, quam percipiet ex Augusti victoria adversus Antonium & Cleopatram.

1 Vinum Cæcubum servatum & repositum ad festas epulas.
2 In prælio navali apud Actium, ubi Antonium & Cleopatram Cæsar superaverat.
3 Gratum, quia Jupiter author est victoriæ.
4 Lyra sonante carmen Dorium tibiis sonantibus carmen barbarum, i. Phrygium vel Lydium.
5 Ut nuper tecum bibi.
6 Fugatus freto Siciliæ. 7 Sextus Pompeius, qui se Neptuni filium prædicabat. 8 Ustis navibus à Augusto. 9 Minatus compedes civibus Romanis, quas servis detraxerat in Sicilia, eos ut armaret contra patriam, vide supra Epod. 4. 10 Antonius pro mancipio Cleopatræ fert vallum. Ebeu ô posteri, vos propter infamiam negabitis.

QVando 1 *repostum cæcubum ad festas dapes,*
2 *Victore lætus Cæsare,*
Tecum sub alta (sic Iovi 3 *gratum) domo,*
Beate Mæcenas, bibam,
Sonante mistum tibiis carmen lyra,
4 *Hac Dorium, illis barbarum?*
5 *Ut nuper,* 6 *actus quum freto* 7 *Neptunius*
Dux fugit, 8 *ustis navibus,*
Minatus urbi 9 *vincula, quæ detraxerat*
Servis amicus perfidis.
10 *Romanus (heu posteri negabitis)*

Emar-

Emancipatus fœminæ
Fert vallum & arma miles, & spadonibus
Servire rugosis potest:
Interque signa turpe militaria,
Sol aspicit conopeum.
Ad hunc frementes verterunt bis mille equos
Galli canentes Cæsarem.
Hostiliumque navium portu latent
Puppes sinistrorsum citæ.
Io triumphe, tu moraris aureos
Currus, & intactas boves.
Io triumphe, nec Iugurthino parem
Bello reportasti ducem,
Neque Africano, cui super Carthaginem
Virtus sepulchrum condidit.
Terra marique victus hostis, Punico
Lugubre mutavit sagum:
Aut ille centum nobilem Cretam urbibus,
Ventis iturus non suis,
Exercitatas aut petit Syrtes Noto:
Aut fertur incerto mari.
Capaciores affer huc puer scyphos,
Et Chia vina, aut Lesbia:
Vel, quod fluentem nauseam coerceat,
Metire nobis Cæcubum.
Curam metumque Cæsaris rerum juvat
Dulci Lyæo solvere.

11 Portat palum, quo castra muniuntur.
12 Eunuchia, vitilitate amissa, unde multum de calore naturali amittunt, cito fiunt rugosi, horum magna erat copia in comitatu Cleopatræ, vide Od. 37. lib. 1.
13 Conopeum est tentorii genus ad culices excludendos thalamis non castris aptum.
14 Contra hunc Antonium Galli ad Cæsarem transfugientes converterunt bis mille frementes equos spadonibus Ægypti servire dedignantes. Nota, quòd Cæsar & Antonius exercitus habebant in littore & pedestres & equestres pro tempore classes ad bellum navale erant paratæ.
15 Alexandriam versus.
16 Puppes ad fugam celeres & paratæ.
17 Vox est exprimens gaudium militum qui Imperatorem triumphantem prosequebantur.
18 Tu in mora ex curribus triumphalibus, qui jam parati sunt.
19 Juvencas à tauro integras & paratas ad sacrificium pro victoria. 20 Marium, qui de Jugurtha Afrorum duce triumphavit. 21 Neque Africano bello reportasti ducem (nempe Scipionem) Augusto parem. 22 Scipioni sua virtus æternam memoriam peperit propter Carthaginem deletam & eversam quæ victoria illi semper erit loco sepulchri. 23 Antonius lugubre paludamentum, i. vestem mœroris induit, purpureo sago deposito. 24 Creta centum habuit civitates, vide Od. 27. lib. 3. 25 Ventis adversis & contrariis. 26 Syrtes tempestuosas & à Noto vexatas. 27 Nesciens quò fugiat. 28 Affer huc grandiores calices ut bibamus liberalius. Vina sic dicta à Chio, insula in Ægæo. 30 A Lesbo insula. 31 Vinum Cæcubum ciborum concoctioni est utile: quamobrem cum stomachi crudítatem tollat, fluentem etiam nauseam sedat & coercet. Alii aliam tedderunt rationem, nempe, quòd vinum Cæcubum austerum est & pungens. 32 Iuvat dulci vino relaxare metum propter incertum belli eventum, vide Od. 7. lib. 1. Lyæus est nomen Bacchi, ἀπὸ τῦ λύειν, i. solvere.

IN MÆVIVM POETAM, CUI naufragium precatur. Epod. x.

1 Malo auſpicio navis de ſtatione exit.
2 Ferens tetri odoris hominem & turpem poëtam, de quo Virg. *Qui Bavium non odit, amet tua carmina Mævi.*
3 Utrumque latus navis.
4 Funes navales,
5 Mari ventis contrariis agitato.
6 Diſſipet & diſperſos terat.
7 Ilice concuſſas.
8 Tenebroſa nocte ſine lunæ lumine.
9 Qua nocte occidit triſtis Orion, ſydus cœleſte, cujus occaſus tempeſtates excitans, triſtes nautas efficit.
10 Quam Græci victores, quorum complures naufragio perierunt.
11 Ajax Caſſandram Minervæ ſupplicem, in ejus templo ſtupraverat.
12 Apoſtrophe poëtica ad Mævium.
13 Labor & metus propter tempeſtatem impendentem.
14 Color croceus ex fulvo pallidóque conſtans, ſic dictus à luteo, herba in cujus vertice flores emicant lutei.
15 Planctus fœmineus præ timore naufragi. *Eiulatio eſt fœminarum clamor & genitus virorum, vagitus Infantium.*
16 Ad Jovem preces ne audientem, vel iratum.
17 Cum Adriaticus ſinus, humido Auſtro ſæpe murmurans navem fregit.
18 Metaph. eſt à bobus.
19 Quòd ſi tu facto naufragio in littus eris ejectus mergis præda pingui exiſtens.
20 More mortuorum præda extenta.
21 Paveris mergos, aves marinas à facilitate mergendi ſic nominatas.
22 Non quòd caper tempeſtatibus immolari eſt ſolitus, ſed quia Mævius Poëta fuit petulans & libidinoſus.
23 Agna nigra, Virg. lib. 3. Æn. *Nigram hyemi pecudem, Zephyris felicibus Albam.*

1 MAla ſoluta navis exit alite,
Ferens 2 olentem Mævium.
Ut horridis utrumque verberes 3 latus
Auſter memento fluctibus,
Niger 4 rudentes Eurus, 5 inverſo mari,
Fractóſque remos 6 differat.
Inſurgat Aquilo, quantus altis montibus
Frangit 7 trementes ilices.
Nec ſidus 8 atra nocte amicum appareat,
9 Qua triſtis Orion cadit.
Quietiore nec feratur æquore,
Quàm 10 Graia victorum manus:
Quam Pallas uſto vertit iram ab Ilio
11 In impiam Ajacis ratem.
12 O quantus inſtat navitis 13 ſudor tuis,
Tibíque pallor 14 luteus,
15 Et illa non virilis eiulatio,
Preces & 16 averſum ad Iovem:
17 Ionius udo quum 18 remugiens ſinus
Noto carinam ruperit.
19 Opima quòd ſi præda curvo littore
20 Porrecta mergos 21 juveris,
22 Libidinoſus immolabitur caper,
23 Et agna tempeſtatibus.

AD PETTIVM CONTVBERNALEM, Epod. xi.

Amore Lyciſci occupatus, non poteſt operam conferre ad verſus faciendos.

PEtti, [1] *nihil me, ſicut antea juvat*
Scribere verſiculos
[2] *Amore perculſum gravi:*
[3] *Amore, qui me, præter omnes, expetit*
Mollibus in pueris
Aut in puellis urere.
[4] *Hic tertius December, ex quo deſiit*
Inachia furere,
Sylvis honorem decutit.
Heu me, per urbem (nam pudet tanti mali)
[6] *Fabula quanta fui!*
Conviviorum & pœnitet,
[7] *In queis amantem & languor & ſilentium*
[8] *Arguit, 9 & latere*
Petitus imo ſpiritus.
[10] *Contráque lucrum, nil valere candidum*
Pauperis [11] *ingenium*
Querebar, applorans tibi:
[12] *Simul calentis* [13] *inverecundus deus*
Fervidiore mero
Arcana promorat loco.
Quòd ſi meis inæſtuat præcordiis
[14] *Libera bilis,* [15] *ut hæc*
Ingrata ventis dividat
[16] *Fomenta, vulnus nil malum levantia:*
Deſinet imparibus
Certare 17 *ſummotus pudor.*

1 Nihil me juvat.
2 Amore Lyciſci pueri.
3 Eſt Anadiploſis.
4 Ordo eſt, hic tertius Decemb. (i. e. eſt, annus) decutit ſylvis honorem, id eſt, frondes quæ ſunt arborum honos & ornamentum.
5 Inachiam amare.
6 Quam multus ſermo de me habitus eſt propter Inachiæ amorem?
7 In quibus convivis languor, i. pallor, ſilentium, & ſuſpiria, indicia erant amoris mei.
8 Probavit.
9 Suſpirium ab imo productum.
10 Contra rivalium munera & largitiones.
11 Querebar candidos mores, ingenii acumen, ſapientiam, & hujuſmodi, nihil valere apud avaram puellam.
12 Simul, ut Bacchus protulerat arcana mea è loco ſuo, id eſt, pectore meo qui calebam (id eſt, ebrius eram) vino fervidiore.
13 Bacchus facit homines inverecundos.
14 Iracundia non impedita ab amore. 15 Ut hæc ingrata amoris fabula diſſipet, & ex animo meo dimoveat 16 Suſpiria, lacrymas ſilentium, querelas, cogitationes anxias, quæ amoris vulneri levamen non afferunt. 17 Impudentia deſinet certare imparibus, i. cum rivalibus ſuperioribus & ditioribus.

18 *Vbi hæc severus te palam laudaveram,*
19 *Iussus abire domum,*
Ferebar 20 *incerto pede*
Ad non amicos (heu) mihi postes, & (heu)
21 *Limina dura, quibus*
Lumbos & infregi latus.
22 *Nunc gloriantis quamlibet mulierculam*
Vincere mollitia,
Amor Lycisci me tenet:
23 *Vnde expedire non amicorum queant*
24 *Libera consilia,*
Non 25 *contumeliæ graves:*
26 *Sed alius ardor aut puellæ candidæ,*
Aut 27 *teretis pueri,*
Longam 28 *renodantis comam.*

18 Postquam hæc magnifice dixeram te palam, i. coram te ô Petti.
19 A te jussus.
20 Incertus quo irem quidve agerem, ferebar ad postes, i. Inachiæ ædes mihi inimicas.
21 Ad dura ejus vestibula, super quæ jacebam totas noctes.
22 Ordo est. Nunc amor Lycisci gloriantis se vincere mollitia quamlibet mulierculam, me tenet.
23 A quo amore me extricare.
24 Consilia vera & ab adulatione libera.
25 Non objurgationes, vel injuriæ ab amica acceptæ. 26 Sed alius amor. Ovid. Successore novo tollitur omnis amor. 27 Habentis membra solida & succi plena. 28 Alius amor pueri in nodum colligentis comam. *Quod facebant pueri impudici.* Vide Od. 10. lib. 4.

IN ANVM LIBIDINOSAM quæ se ab eo subigi cupiebat. Epod. xii.

QVid tibi vis mulier nigris dignissima 1 *barris?*
Munera cur mihi quidve 2 *tabellas*
Mittis, 3 *nec firmo juveni,* 4 *neque naris obesæ?*
Namque sagacius unus odoror,
Polypus, an gravis hirsutis cubet 6 *hircus, in alis:*
Quàm canis acer, ubi lateat sus.
7 *Quis sudor* 8 *victis & quàm malus undiq; membris*
Crescit odor, quum 9 *pene soluto*

1 Non viris digna sed barris, i. elephantis Indicis qui magna habent genitalia, fortasse intelligit valentissimos ac mentulatissimos amatores.
2 Cur mittis Epistolas quibus me ad tuam libidinem explendam sollicitas?
3 Mihi Juveni, in certamine venereo non valido. 4 Sed naris acutissimæ, cui tua immundities placere non potest. 5 Nam ego solus citiùs odoror utrum mulier polypum, id est, narium morbum habeat, an gravem hircum, id est, fœtorem tetrum in aliis (citiùs inquam odoror) quam canis rimatur ubi lateat aper. 6 Fœtidus odor in alarum pilis. 7 *Poeta secum loquitur de hac ana exclamans in tertia persona.* 8 Senilibus & flaccidis ejus membris. 9 Pene meo languente, nec ullam vim habente propter sui fastidium.

10 *Indomi-*

10 *Indomitam properat rabiem ſedare:* 11 *neque illi*
Jam manet humida creta, colorque,
12 *Stercore fugatus crocodili:* *jamque* 13 *ſubando*
Tenta cubilia 14 *tectaque rumpit.*
15 *Vel mea quum ſævis agitat faſtidia verbis.*
Inachia langues minus ac me.
Inachiam ter nocte 16 *potes: mihi ſemper ad unum*
17 *Mollis opus,* 18 *pereat malè quæ te*
Lesbia, quærenti taurum, monſtravit inertem:
Quum mihi Cous adeſſet 19 *Amyntas,*
Cujus in indomito conſtantior inguine 20 *nervus,*
Quam nova collibus arbor inhæret:
21 *Muricibus Tyriis iteratæ vellera lanæ*
22 *Cui properabantur?* 23 *tibi nempe.*
Ne foret 24 *æquales inter conviva magis quem*
Diligeret 25 *mulier ſua quàm te.*
26 *O ego non fœlix, quam tu fugis,* 27 *ut pavet acres*
Agna lupos, capreæque leones.

10 Quum effrænatum libidinem hæc anus properat explere.
11 Nec illi anui jam manet creta ſudore humefacta nec fucus quo faciem tinxerat. Tanto enim motu in opere venereo ſeipſam agitaverat, ut fucus, quo faciem pinxerat, præ ſudore defluxerit.
12 Ex crocodili terreſtris ſimo & ceruſſa (quam poëta hîc cretam appellat) fit medicamentum ad cutim nitidam ſervandam.
13 Clunes agitando, tranſlatio eſt à ſuibus.
14 Lecti ſtragula nimio motu rumpit.
15 Vel cum hæc anus iracundis dictis mea ſui faſtidia increpat: ſic loquitur, ô Horati, tu minus langues Inachiæ complexu quàm meo, id eſt, validior es in illa quàm in me. 16 Potes ſubigere. 17 Debilis es & mihi ſemper languidus ad unum opus veneream. 18 Pereat malo Lesbia lena, quæ mihi quærenti taurum, i. juvenem in re veneréa robuſtum, monſtravit te inertem, i. ignavum & pigrum. 19 Juvenis robuſtus ex Choo civitate, cujus mentulæ nimietas eſt arbori comparanda. 20 Penis. 21 Purpurâ Tyriâ veſtes bis tinctas, quas Dibaphes nominant. 22 Cui? ad cujus uſum texebantur à me vellera, i. veſtes pretioſæ? 23 Tibi nempe invalido atque ad venerem inepto. 24 Inter coævos & contubernales, 25 Quem ſua amica magis diligeret, quàm ego te. 26 Exclamatio poëtica. 27 Quam tu fugis ut agna lupum, & ut capreæ horrent leones.

AD AMICOS COMICOS VT HYEmem bilariter traducant. Epod. xiii.

HOrrida tempeſtas 1 *cœlum contraxit, & imbres,*
Niveſque 2 *deducunt Iovem. Nunc mare, nunc* 3 *ſylvæ*
4 *Threicio Aquilone ſonant,* 5 *rapiamus amici*
Occaſionem de die: 6 *dumque virent genua,*

1 Tempeſtas coegit nubes in unum locum.
2 Cum imbribus Jupiter in terram deſcendit, ut veterum fuit opinio.
3 Eſt dictio triſſyllaba per Diæreſin. 4 Aquilone vento frigidiſsimo è Thracia flante. 5 Arripiamus, ex hoc die, convivandi opportunitatem. 6 Dum vires ſunt firmæ & ſtabiles. *Nam in genibus robur & vim corporis repoſitam videbant.*

7 *Et*

Et decet,[8] *obducta solvatur fronte senectus.*
[9] *Tu vina Torquato move Consule*[10] *pressa meo.*
[11] *Cætera mitte loqui:*[12] *deus hæc fortasse benigna*
[13] *Reducet in sedem vice. Nunc &*[14] *Achæmenia*
Perfundi nardo juvat, &[15] *fide Cyllenea*
Levare diris pectora sollicitudinibus:
Nobilis ut grandi cecinit[16] *centaurus alumno,*
Invicte mortalis, dea Nate[17] *puer Thetide,*
[18] *Te manet Assaraci tellus, quam frigida parvi*
Findunt[19] *Scamandri flumina,*[20] *lubricus & Simois.*
[21] *Vnde tibi reditum certo*[22] *subtemine Parcæ*
Rupere: nec[23] *mater domum Cærula te revehet.*
[24] *Illic omne malum vino cantuque levato,*
[25] *Deformis ægrimoniæ dulcibus alloquiis.*

7 Et dum patitur ætas, longe absit à nobis severitas senilis.
8 Solvatur senectus à fronte in rugas contracta.
9 Tu puer promove & profer vina ex apotheca.
10 Vina calcata, quando ego natus eram, Torquato & Cotta Coss. quorum nominibus notabatur vini cadus, vide Od. 21. lib. 3.
11 Omitte & permitte divis cætera, sic Od. 19. lib. 1.
12 *Poeta (ut mihi videtur) amicum suum tristem consolatur.*
13 Deus restituet hæc benigna vicissitudine, in pristinum statum. 14 Unguento Nardino Persico, sic dicto ab Achæmene Persarum rege, vide Od. 11. lib. 2. 15 Cythara inventa à Mercurio, qui in Cyllene (monte Arcadiæ) enutritus dicitur. 16 Ut Chiron (præstantissimus doctor & magister) prædixit Achilli forti, quem aluit & erudivit. 17 O invicte Achilles, fili Thetidis deæ marinæ. 18 Te Troja expectat. Assaracus fuit avus Anchisæ & pater Capis. 19 Scamander & Simois, fluvii Trojani, ex Ida monte defluentes. 20 Labens pro natura aquæ. 21 Ubi pro certo tibi est moriendum. 22 Subtemen est filum, quod stamini subtexitur. 23 Thetis dea marina, cui ceruleus color tribuitur. 24 Cum apud Trojam fueris, levato omne malum deformis ægritudinis vino cantuque, nimirum alloquiis, quæ (sc. vinum & cantus) sunt ægritudinis solatia. 25 Deformes efficit animi ægritudo.

AD MÆCENATEM. Epod. xiiii.

Phrynés amore detentus Iambos promissos non potest absolvere.

[1] *Mollis inertia cur tantam diffuderit imis*
Oblivionem sensibus,
Pocula Lethæos[2] *ut si ducentia somnos*
[3] *Arente fauce traxerim:*
Candide Mæcenas, occidis sæpe rogando.
[4] *Deus deus nam me vetat,*
Inceptos, olim promissum carmen, iambos
[5] *Ad umbilicum adducere.*

1 Ordo est, ô candide Mæcenas, tu occidis me sæpe rogando cur mollis inertia, i. amor immiserit meis sensibus tantam oblivionem.
2 Veluti si biberim pocula afferentia somnos Letheos, i. lethargum quæ inexpugnabile fere dormiendi desiderium consequitur. Lethe fluvius est infernalis, cujus latices si quis gustaverit, omnium rerum præteritarum statim obliviscitur. 3 Sitiente fauce. 4 Cupido amoris deus hoc voluit. 5 Finire, *Traxerim est ab umbilico corporis, ad cujus formam solebant veteres librorum suorum tegumenta umbilicis ex ebore, signo aut simili materia factis, exornare.*

Non

Non aliter Samio dicant arſiſſe[6] *Bathyllo*
7 Anacreonta Teium:
Qui perſæpe[8] *cava teſtudine flevit*[9] *amorem,*
10 Non elaboratum ad pedem.
11 Vreri ipſe miſer.[12] *quod ſi non pulchrior ignis*
Accendit obſeſſam[13] *Ilion,*
Gaude ſorte[14] *tua: me*[15] *libertina nec uno*
Contenta Phryne macerat.

6 Amore Bathylli.
7 Poetam lyricum ex civitate Teia, vide Od. 17 lib. 1.
8 Lyra.
9 Flevit Bathylli amorem qui fuit Anacreontis delicia.
10 Cum magna facilitate.
11 Tu quoque Mæcenas amas etiam miſer.

12 Quod ſi Helena, quæ incendii Trojani cauſa fuit, non fuit tua puella pulchrior. 13 Trojam obſeſſam. 14 Gaude ſorte tua quæ mea ſorte eſt melior. Nam ego Phryne amo fœminam ioſamm ſortis & meretricem, non uno amatore contentam, ſed mihi cum multis communem. 15 Facta libera ex ancilla.

AD NEÆRAM AMICAM, de cujus perjurio conqueritur. Epod. XV.

Nox erat, & cælo fulgebat Luna ſereno
Inter minora ſydera,
Quum tu,[1] *magnorum numen*[2] *leſura deorum,*
3 Ix verba jurabas mea,
4 Arctius atque hedera procera aſtringitur ilex,
5 Lentis adhærens brachiis:
6 Dum pecori lupus, & nautis infeſtus 7 Orion
Turbaret hybernum mare,
8 Intonſoſque agitaret Apollinis aura capillos,
9 Fore hunc amorem mutuum.
10 O dolitura mea multum virtute Neæra,
Nam ſi quid in Flacco[11] *viri eſt,*
Non[12] *feret aſſiduas*[13] *potiori te dare noctes,*
Et quæret iratus[14] *parem,*
Nec ſemel[15] *offenſæ cedet conſtantia formæ,*
Si certus[16] *intrarit dolor.*

1 Dii magni ſunt, Jupiter, Minerva, Apollo, &c.
2 Numen læſura propter perjurium & fidem poſita violatam.
3 Iurabas facere, quod ego tibi proponebam.
4 Arctius quam ab edera aſtringitur ilex procera.
5 Flexilibus & tenacibus brachiis miſſi adhærens.
6 Semper.
7 Orion eſt aſtrum, cujus ortus mare ac terras tempeſtatibus turbat. vide Od. 28. lib. 1.
8 Cur ſol depingitur intonſus, vide Od. 21. lib. 1.

9 Jurabas hunc amorem fore mutuum & parem. 10 O Neæra tu multum dolebis mea virtute, i. mentis conſtantia, ſi quando iratus te deſeram. 11 Si quid virilitatis eſt in F. Horatio, i. in me. 12 Horatius non patietur. 13 Rivali meo, qui tibi potior eſt, quam ego ſum. 14 Quæ mihi in amore reſpondebit. 15 Quæ ſemel offendetur. 16 Si certus dolor intrarit in animum meum.

17 Apostrophe ad rivalem suum.
18 Quod spernor à Neæra.
19 Quamvis sis dives, sapiens & pulcher, quæ sunt causa amoris.
20 Pactolus est fluvius Lydiæ auri ramenta secum in decursu trahens.
21 Pythagoræ denuo nati. De animæ transmigratione in alia corpora juxta Pythagoræ opinionem. Vide Od. 28. lib. 1. 22 Nirea formosissimus. Vide Od. 20. lib. 3. 23 In alium, te relicto. 24 Ridebo te alternatim.

17 *At tu, quicunque es felicior, atque meo nunc*
Superbus incedis 18 *malo,*
19 *Sis pecore & multa dives tellure licebit,*
Tibique 20 *Pactolus fluat:*
Nec te Pythagoræ fallant arcana 21 *renati,*
Formáque vincas 22 *Nirea:*
Eheu translatos 23 *alio mœrebis amores:*
Ast ego vicissim 24 *risero.*

AD POPVLVM ROM. Epod. xvi.

Commiseratio est reipub. propter civilia bella.

1 Altera ætas quæ eadem C. Cæsaris consecuta est.
2 Consumitur bellis civilibus, quibus Augustus Brutum & Cassium (Cæsaris interfectores) persequebatur.
3 Populi Italiæ bellicosi.
4 Porsera dux Etruscorum minabatur se velle Romam demoliri, nisi Tarquinium ejectum Romani in urbem reciperent.
5 Cur æmula? quia Capua non spem venit eripiendi Romanis imperium, tunc temporis præsertim, cum Hannibal vastaret Italiam. 6 Belli civilis author & dux. Vide Od. 14. lib. 3. 7 Allobroges sunt populi Galliæ qui per suos legatos Ciceroni conjurationem Catilinariam patefecerunt, quamvis cum Lentulo prius consensissent, recte igitur dicuntur infideles novis rebus, i. qui novis rebus studebant. 8 Iuventute cana. (habent enim omnes fere Germani oculos cæruleos. 9 Hannibal à parentibus est detestatus, propter liberos ejus crudelis fore in præliis cæsos. 10 Nos ætas impia devoti sanguinis, i. quorum sanguis mori destinatus esse videtur propter majorum scelera perdemus Romam quam neque finitimi valuerunt perdere Marsi, &c. Ut supra. 11 A feris solum urbis Romæ iterum possidebitur, sicut ante ejus conditam feris erat receptaculum. 12 Stabit super cineres urbis vel civium. 13 Romuli ossa in sepulchro condita, & sic neque ventis commota neque solis radiis exusta, insolens vidbo dissipabit. 14 Contra fas est, videre Romuli cineres dissipatos.

1 *Altera jam* 2 *teritur bellis civilibus ætas:*
Suis & ipsa Roma viribus ruit.
Quam neque finitimi valuerunt perdere 3 *Marsi,*
4 *Minacis aut Etruscæ Porsenæ manus,*
5 *Æmula nec virtus Capuæ, nec* 6 *Spartacus acer,*
Novisque rebus infidelis 7 *Allobrox,*
Nec fera cærulea domuit Germania 8 *pube,*
Parentibusque 9 *abominatus Annibal:*
10 *Impia perdemus devoti sanguinis ætas:*
11 *Ferisque rursus occupabitur solum.*
Barbarus heu cineres 12 *insistet victor, & urbem*
Eques sonante verberabit ungula:
Quæque carent ventis & solibus, ossa 13 *Quirini,*
*(*14*Nefas videre) dissipabit insolens.*

15 *Forte,*

15 *Fortè quid expediat, communiter aut melior pars,*
Malis carere quæritis laboribus.
Nulla sit hac potior sententia: 16 *Phocæorum*
Velut profugit 17 *exsecrata civitas:*
Agros atque lares proprios habitandáque fanâ
Apris reliquit & rapacibus lupis:
18 *Ire, pedes quocunque ferent, quocunque per undas*
Notus vocabit, aut protervus Africus.
Sic placet? an melius quis habet suadere? 19 *secundâ*
Ratem occupare quid moramur alite?
Sed jurem in 20 *hæc:* 21 *simul imis saxa revulsa*
Vadis levata, ne redire sit nefas:
22 *Neu conversa domum pigeat dare* 23 *lintea, quando*
24 *Padus Matina laverit* 25 *cacumina:*
In mare seu celsus procurrerit 26 *Apenninus*
27 *Nec quæque monstra junxerit libidine*
Mirus amor: juvet ut tigres 28 *subsidere cervis,*
29 *Adulteretur & columba milvio:*
30 *Credula nec flavos timeant armenta leones:*
Ametque salsa 31 *lævis hircus æquora.*
32 *Hæc, & quæ poterunt reditus abscindere dulces,*
Eamus omnis exsecrata civitas:
Aut pars indocili melior 33 *grege,* 34 *mollis & exspes*
Inominata perprimat cubilia.
Vos, quibus est virtus, mulcebrem tollite luctum,
35 *Etrusca præter & volate litora.*
36 *Nos manet Oceanus* 37 *circumvagus: arva, beata*
Petamus arva, divites & insulas;
Reddit ubi 38 *Cererem tellus inarata quotannis,*
Et 39 *imputata floret usque vinea;*

15 Fortasse aut vos omnes generatim, aut certe melior pars, quæritis, quo modo careatis malis laboribus, qui perferuntur in bellis civilibus.
16 Phocæi à Phocæa Ioniæ civitate discedentes, venerunt in Galliam, atque illic Massiliam, urbem nobilissimam condiderunt.
17 Execrationibus usa.
18 Sit hæc sententia, (oempe) quo pedes ducunt, ire.
19 Bonis avibus.
20 In hæc verba juremus, scil. ut nefas sit prius in patriam redire, quam saxa è matris fundo enata fiant, i. juremus nunquam redire.
21 Posteaquam.
22 Non pigeat navibus tum domum revehi quando, &c.
23 Naves ad urbem Romam versas.
24 Galliæ fluvius.
25 Verticem montis Marini qui est in Calabria.
26 Apenninus est mons ab Alpibus ortus, procul à mari per mediam Italiam porrectus.
27 Inaudita libidine.
28 Subjacere ad coitum.
29 Et Columba coeat cum milvo.
30 Quando armenta adeò fuerint credula, ut non timeant leones. 31 Hircus sine fœtu. 32 Tali execratione cum tota Roma, vel pars melior est usa: tum eamus. 33 Melior vulgo imperito. 34 At vero, quæ pars civitatis mollis erit & sine spe, male ominatos, & infelices lectulos perpetuo premat. 35 Prætervolate, id est, præterire Tyrrhenum mare. 36 Nos expectat Oceanus præternavigandus, in quo sunt insulæ fortunatæ. 37 Qui universam terram circumvagatur. 38 Messem copiosam. 39 Vinea non putata, non præcisa semper floret.

Germinat & nunquam fallentis 40 *termes olivæ,*
41 *Suámque* 42 *pulla ficus ornat arborem:*
Mella cava manant ex ilice: montibus altis
Levis 43 *crepante lympha desilit pede.*
Illic 44 *injussæ veniunt ad mulctra capellæ:*
45 *Referique tenta grex amicus ubera:*
Nec vespertinus 46 *circumgemit ursus ovile,*
47 *Nec intumescit alta viperis humus.*
Pluráque felices mirabimur: ut neque largis
Aquosus Eurus 48 *arva radat imbribus,*
49 *Pinguia nec siccis urantur semina glebis:*
50 *Utrúmque rege temperante cœlitum.*
Non huc Argoo contendit remige 51 *pinus,*
Neque impudica 52 *Colchis intulit pedem:*
Non huc 53 *Sidonii torserunt cornua nautæ,*
54 *Laboriósa nec cohors Ulyssei.*
Nulla nocent pecori contagia, nullius astri
Gregem æstuosa torret 55 *impotentia.*
Jupiter illa piæ secrevit littora 56 *genti,*
57 *Ut inquinavit æra tempus aureum:*
Æra dehinc ferro 58 *duravit sæcula: quorum*
Piis secunda 59 *vate me datur fuga.*

40 Ramus olivæ tam fidelis, ut spem domini nunquam fallat.
41 Arborem naturalem non insitam. Nam in insulis fortunatis omnia sine arte pascuntur.
42 Nigra & matura ficus.
43 Crepante pede, id est, cum leni murmure.
44 Ultro veniunt.
45 Et grex charus domum refert distenta ubera.
46 Ursus non insidiatur ovibus quæ sunt in ovili.
47 Hypallage est.
48 Ut neque Eurus terras minuat imbribus.
49 In illis insulis nulla est siccitas.
50 Hyemem & æstatem Jove mollificante.
51 Navis (in qua Jason & heroes Græciæ vecti sunt vellus aureum petentes) non huc contendit Argoo remige, id est, Argois remigibus.
52 Medea quæ propter libidinem patrem prodidit.
53 Cadmus cum sociis non hîc convertit antennarum cornua.
54 Magnum laborem pertetens.
55 Nimis vehemens potentia nullius astri, (ut Syrii) torret gregem.
56 Littora hominibus piis habitanda.
57 Postquam Jupiter sæculum aureum ærco permutaverat.
58 Dura fecit, id est, ferrea sæcula induxit, quorum tempore, fuga & prospera declinatio piis datur.
59 Me suasore.

AD CANIDIAM. Epod. xvii.

Petit eam ut sibi ignoscat, cujus se veneficiis superatum fingit.

Jam jam efficaci 1 *do manus scientiæ*
Supplex, & oro regna per 2 *Proserpinæ,*

1 Agnosco me victum & potenti veneficiorum scientiæ cedo.
2 Oro te per deas tibi maxime venerandas, nempe Proserpinam & Dianam.

Per

Per & Dianæ 3 *non movenda numina,*
Per atque libros carminum 4 *valentium*
Refixa cœlo devocare sidera:
Canidia, parce 5 *vocibus tandem sacris,*
Cursúmque retro solve solve 6 *turbinem.*
7 *Movet nepotem Telephus Nereium,*
In quem superbus 8 *ordinarat agmina*
Mysorum, & in quem tela acuta torserat.
Unxere matres Iliæ addictum feris
Alitibus atq; canibus 9 *homicidam Hectorem:*
10 *Postquam relictis mœnibus rex procidit*
(Heu) 11 *pervicacis ad pedes Achillei.*
Setosa duris exuêre pellibus
Laboriosi 12 *remiges Ulyssei,*
13 *Volente Circe membra: tunc* 14 *mens & sonus*
Relatus, atque notus in vultus honor.
Dedi satis superque pœnarum tibi,
15 *Amata nautis multum & institoribus.*
Fugit 16 *juventas,* 17 *& verecundus color*
Reliquit ossa pelle amicta lurida:
18 *Tuis capillus albus est odoribus.*
Nullum à labore me 19 *reclinat otium.*
20 *Urget diem nox, & dies noctem:* 21 *neque est*
Levare 22 *tenta spiritu præcordia.*
23 *Ergo negatum vincor ut credam* 24 *miser,*
Sabella pectus increpare carmina,
Capútque Marsa 24 *dissilire nænia.*
Quid amplius vis? ô mare & terra! ardeo,
Quantum neque atro delibutus Hercules

3 Oro per numina quæ nolunt moveri & à suis decretis flecti, (vel) quæ lacessita graves sumunt pœnas à peccantibus.

4 Quæ valent in terras deducere sydera cœlo detracta.

5 Parce cantionibus tua dititate execrandis.

6 Retro solve, (vel) (ut alii volunt) retro volve, i. converte in contrarium partem Rhombum magicum quo mentem meam obligasti, & ad amorem quasi vertigine quadam coegisti.

7 Telephus Mysorum rex ad misericordiam flexit Achillem, cujus mater Thetis, Nerei fuit filia.

8 In quem instruxerat exercitum.

9 Hominum interfectorem, i. virum bellicosum intelligit, (Hectoris cadaver ab Achille canibus destinatum.)

10 Postquam relicta Troja Priamus sese ad pedes Achillis abjecit, orans, ut corpus Hectoris sibi redderet

11 Obstinati in sententia.

12 Socii Ulyssis exuerunt setosa membra duris pellibus, i. porcorum figuras exuerunt, & humanas resumpserunt. 13 Concedente Circe jam ab Ulysse placata. 14 Tunc ratio & oratio & facies pristina restituta est. 15 O Canidia quam nautæ & institores, homines fortiii multum amant. 16 Fugit flos juventutis meæ. 17 Et rubicundus color, qualis inest pueris erubescentibus, non carnes sed ossa tantum mihi reliquit sub nigra pelle vestita. 18 Tuis unguentis & veneficiis canus est capillus meus ante tempus. 19 Me liberat. 20 Nocte dieque animi doloribus exerceor. 21 ὃ οὐ ἔξεστι, neque licet respirare. 22 Præcordia extenta spiritu. 23 Ergo miser vincor, ut nunc credam à me negatum, nempe, Sabella carmina increpare pectus, i. magicas incantationes posse perturbare mentes humanas. 24 Dirumpi malefico carmine. Marsi Sabinis sunt vicini, a Circes filio originem trahentes.

25 Cruore Centauri, qui Deianiræ vim inferre conabatur, unde supra Epod. 5.
26 Nec tantum summa virens (i. flamma valida & perpetua) ardet in Sicana Ætna, quæ est in Siciliis, quantum ego ardeo.
27 Donec aridus cinis factus fiam ventis ludibrio.
28 Ardes tanquam officina repleta venenis Medeæ. (Erat enim Medea ex Colcho.)
29 Quis terminus erit istis meis malis?
30 Quas pœnas pecuniarias aut tributum à me exigis?
31 Pœnas à te imperatas luam.
32 Fideliter.
33 Paratus purgare & læsam te placare.
34 Pro sacrificio sibi immolandos.
35 Si vo'es laudari mendacibus carminibus, quod fiet si ſic dicam, tu pudica, tu probe, &c. 36 Tu sidus aureum inter astra versaberis. 37 Helenam Stesichorus versibus contumelioſis infamaverat. 38 Pollux. 39 Stesichoro oculos reddiderunt. 40 Et tu ô Canidia, eorum exemplo solve me dementia quam patior. 41 Hæc palinodia seu potius contumelia est urbanissima. Simulat enim negare quod de Canidia affirmat. 42 Nec parentum obscuritate vilescens, nec adultis parentibus nata. 43 Nec docta sepultos pauperum cineres dispergere aut abducere. 44 Nono post eorum mortem die quo humabantur. 45 Tibi mite pectus est & humanum. 46 Puræ sunt tibi manus à scelere, quod falsum est, ut reliqua omnia. 47 Venter fœcundus. 48 In puerperio. 49 Quotiescunque tu exilis, & è lecto surgis fortis puerpera.

25 *Ne ſi cruore,* 26 *nec Sicana fervida*
Furens in Ætna flamma, tu, 27 *denec cinis*
Injurioſis aridus ventis ferar,
28 *Cales venenis officina Colchicis.*
29 *Quæ finis?* 30 *aut quod me manet ſtipendium?*
Effare: 31 *juſſas* 32 *cum fide pœnas luam:*
Paratus 33 *expiare, ſeu popoſceris*
34 *Centum juvencos: ſeu* 35 *mendacis lyræ*
Voles ſonari, tu pudica, tu proba,
36 *Perambulabis aſtra ſidus aureum.*
37 *Infamis Helenæ Caſtor offenſus vice,*
38 *Fraterque magni Caſtoris, victi prece*
Adempta 39 *vati reddidere lumina.*
40 *Et tu (potes nam) ſolve me dementia,*
41 *O nec paternis* 42 *obſoleta ſordibus,*
Nec inſepulchris pauperum 43 *prudens anus*
44 *Novendiales diſſipare pulveres.*
45 *Tibi hoſpitale pectus, &* 46 *puræ manus:*
Tuiſque venter 47 *partum ejus: & tuo*
48 *Cruore rubros obſtetrix pannos lavit.*
49 *Vtcunque ſortis exilis puerpera.*

CANIDIÆ RESPONSIO, QVA oſtendit, ſe nullis precibus exorari poſſe, quoniam ſua veneficia divulgaverat Poëta.

1 Auribus clauſis & ſurdis.
2 Non ſaxa nautragis nautis ſunt ſurdiora, quam ego ſum tibi.

QVid 1 *obſeratis auribus fundis preces?*
2 *Non ſaxa nudis ſurdiora navitis*

Neptunus

Neptunus alto [3] *tundit Hybernus* [4] *salo.*
[5] *Invitus ut tu riseris* [6] *Cotyttia.*
[7] *Vulgata sacrum* [8] *liberi Cupidinis?*
[9] *Et Esquilini Pontifex venefici*
[10] *Impune ut urbem nomine implêris meo?*
Quid proderit ditasse [11] *Peligneas anus,*
Velociúsque miscuisse [12] *toxicum,*
[13] *Si tardiora fata te votis manent?*
Ingrata [14] *misero vita ducenda est, in hoc,*
[15] *Novis ut usque suppetas doloribus.*
Optat quietem Pelopis [16] *infidus pater,*
[17] *Egens benignæ Tantalus semper dapis:*
Optat Prometheus obligatus [18] *aliti.*
Optat supremo collocare Sisyphus
In monte saxum: sed vetant leges Jovis.
[19] *Voles modò altis desilire turribus,*
Modò ense pectus [20] *Norico recludere:*
[21] *Fruſtraque vincta gutturi innectes tuo,*
[22] *Fastidiosa tristis ægrimonia.*
Vectabor [23] *humeris tunc ego inimicis eques:*
Meæque terra cedet insolentiæ.
An quæ movere [24] *cereas imagines,*
Vt ipse nosti curiosus, & [25] *polo*
Deripere Lunam [26] *vocibus possim meis,*
Possim crematos [27] *excitare mortuos,*
[28] *Desiderique temperare poculum:*
[29] *Plorem artis in te nil habentis exitum?*

3 Verberat.
4 Fluctu.
5 Egone patiar ut tu impune deriseris?
6 Cotyttia, id est, sacra nocturna & flagitiosa, (sic dicta à Cotyttone dea turpitudinis.)
7 Tuis versibus vulgata.
8 Cupidinis libere per omnem libidinem vagantis, sine ullo pudore.
9 Et quasi Censor ac Iudex factus veneficiorum quæ tracto extra portam Esquilinam, (ubi multa erant sepulchra.)
10 Patiarne ut sine vindicta me urbis fabulam feceris?
11 Quid proderit pretio conduxisse veneficas anus Peligneas? (Anus Sabinas à Peligno monte sic nominatas.)
12 Præsens venenum miscuisse, ut statim moriaris.
13 Si tardius, quam optas, es moriturus.
14 Tibi misero vita producenda est in hoc, i. propter hoc.
15 Ut semper sufficias cruciatibus, quos ego quotidie tibi novos parabo.
16 Tantalus deorum arcana vulgavit, quapropter apud inferos in medio rerum copia siti torquetur & fame. 17 Egens affluentis dapis. 18 Quietem optat Prometheus Vulturi firmissime ligatus. 19 Vide Od. 3. lib. 1. Modo optabis desilire &c. 20 Noricus ensis ponitur pro quovis ense. Vide Od. 16. lib. 1. 21 Fruſtra, quia non morieris. 22 Existens tristis, animi ægritudine, quæ vitam fastidit. 23 Super humeros tuos mihi inimicos ego tunc equitabo. 24 Tanquam vivas imagines. 25 Cœlo deducere Lunam. 26 Carminibus meis. 27 Excitare ab inferis. 28 Amoris poculum conficere. 29 An plorem exitum artis Magicæ contra te nihil agentis, quasi nullius sit efficaciæ.

Q. HORATII FLACCI

CARMEN* SÆCULARE, PRO Imperii Romani incolumitate.

PHœbe, sylvarúmque 1 potens Diana,
2 Lucidum cœli decus, O colendi
Semper, & culti, date quæ precamur
3 Tempore sacro:
Quo 4 Sibyllini monuere 5 versus,
Virgines 6 lectas, puerósque castos,
Dîis, 7 quibus septem placuere colles,
Dicere carmen.
8 Alme Sol, 9 curru nitido diem qui
10 Promis & celas, 11 aliúsque & idem
Nascéris; 12 possis nihil urbe Roma
13 Visere máius.
Rite matures aperire partus
Lenis 14 Ilithyia, tuere matres;
15 Sive tu Lucina probas vocari,
16 Seu genitalis.
17 Diva producas sobolem; patrumque
Prosperes decreta super iugandis
Fœminis, prolísque novæ ferati
18 Lege marita.
19 Certus ut denos decies per annos
Orbis & cantus referátque ludos,
20 Ter die claro, totiesque grata
Nocte frequentes.

* Carmen seculare fuit à Poeta compositum, ut canerentur ludis sæcularibus qui centesimo decimo quoque anno fieri solebant.
3 Domina.
2 Sol & Luna sunt cœli ornamenta, quorum altera diurnum, altera lumen nocturnum præbet.
3 Diebus festis & sæcularibus.
4 Versuum Sibyllinorum authoritas multum valuit apud veteres Romanos.
5 Libri.
6 Virgines à viro integras.
7 Quibus Roma placuit septem colles suo ambitu includens.
8 Sol, qui omnia alis.
9 Qua frigis vectus circum terram intra horas 24.
10 Qui diem aperis oriens, condis occidens.
11 Qui alius ab hesterno videris nasci hodie, tamen idem es & semper unus.
12 Utinam possis.
13 Nihil majus videre in hoc inferiore mundo.
14 O Diana quæ lenis es in aperiendis partubus tempestivis. Vide Od. 22. lib. 3.
15 Sive eligis vocari Lucina, quia opem fers infantibus in lucem prodeuntibus.
16 Seu mavis vocari Luna ad gignendum valens: Nam veluti Solis calor animat, sic humor Lunæ nutrit & gignit.
17 O diva, te rogamus ut producas sobolem Romanam, utque prosperes Senatus consulta super fœminis in matrimonio collocandis, & super lege maritali quæ sit ferax prolis novæ.
18 Legem tulerunt Papius & Poppæus Consules de maritandis ordinibus, Augusto imperium tenente.
19 Precamur ut certus orbis (i. sæculum quod continet 100 annos) cantus referat & ludos sæculares.
20 Ter In tenis diebus totidémque noctibus.

21 Vosque

21 *Vosque verates ceciniſſe Parcæ,*
Quod ſemel dictum eſt, ſtabilíſque rerum
Terminus ſervet, bona jam peractus
Iungite fata.
22 *Fertilis frugum pecoríſque tellus*
Spicea donet 23 *Cererem corona:*
Nutriant fœtus & aquæ ſalubres,
24 *Et Jovis auræ.*
25 *Condito mitis placidíſque telo*
Supplices audi pueros Apollo:
Syderum regina 26 *bicornis audi*
Luna puellas:
27 *Roma ſi veſtrum eſt opus,* 28 *Iliæque*
Littus Etruſcum tenuere turmæ,
29 *Iuſſa pars mutare lares & urbem*
30 *Soſpite curſu;*
31 *Cui per ardentem* 32 *ſine fraude Trojam,*
Caſtus Æneas 33 *patriæ ſuperſtes*
34 *Liberum munivit iter, daturus*
Plura 35 *relictis:*
Dî probos mores docili 36 *juventæ,*
Dî ſenectæ placidæ quietem,
37 *Romulæ genti date remque prolémque,*
Et decus omne.
38 *Quique vos bobus veneratur* 39 *albis*
Clarus Anchiſæ Veneríſque ſanguis,
Imperet 40 *bellante prior, jacentem*
41 *Lenis in hoſtem.*
Jam mari terráque 42 *manus potentes*
Medus 43 *Albanáſque timet ſecures:*
Jam Scythæ 44 *reſponſa petunt, ſuperbi*
Nuper, & Indi.

21 Et vos Parcæ, quæ veraces eſtis in iis quæ ceciniſtis, jungite bona fata tatis jam tranſactis, & ſtabi is rerum terminus ſi ſervet, quod ſemel à vobis dictum eſt, nempe ut Rom. imperium permaneat in perpetuum, juxta illud Virg. Imperium ſine fine dedi, &c.
22 Tellus frugibus abundans & pecore.
23 Agricolæ Cererem corona ſpicea donabant, propter frugum ubertatem.
24 Aer ſalubris.
25 Reconci ô telo & è manibus tuis abjecto.
26 Luna præſertim triſurna, bicornis apparet.
27 Idcirco Roma tuum opus Apollinis dicunt, quia Æneas cum ſuis, Apollinis reſponſa ſequutus, ſedes in Italia novas collocavit.
28 Trojanæ turmæ littus Tiberinum tenuere.
29 Iuſſa ab Apolline.
30 Salvo curſu & ſecundis velis.
31 Turmæ Trojanæ.
32 Sine vitæ noxa.
33 Exiſtens ſuperſtes incolumis patria ſua incenſa.
34 Iter tutum. (Flammam inter & hoſtes, Virg.)
35 Suis Troianis (quos ſecum in Italiam adduxit) daturus plura quam in patria miſſa reliquerat.

36 Juvenibus ad diſcendum aptis. 37 Romanæ genti date divitias, & liberos & omnem imperii majeſtatem. 38 Clarus ſanguis, i. gens Romana, poſteritas Anchiſæ & Veneris. 39 Quia Apollo & Diana lucidi ſunt, albæ victimæ iis conveniunt. 40 Superior hoſte bellum inferente. 41 Miſericors in hoſtem devictum. 42 Potentiam Remanam. 43 Magiſtratus Romanos, dictos Albanos à monte Albano in Italia. 44 Præcepta Romanorum expectant, vel ab Auguſto amicitiam petunt.

Iam

Iam fides, & pax, & honor, pudorque
Priſcus, [45] *& neglecta redire virtus*
Audet: apparetque beata pleno
[46] *Copia cornu.*
[47] *Augur & fulgente* [48] *decorus arcu*
Phœbus, [49] *acceptuſque novem Camœnis,*
Qui [50] *ſalutari levat arte feſſos*
[51] *Corporis artus:*
[52] *Si Palatinas videt æquus arces,*
Remque Romanam, Latiumque [53] *felix,*
[54] *Alterum in luſtrum, meliuſque ſemper*
[55] *Proroget ævum.*
Quæque Aventinum tenet, [56] *Algidumque,*
[57] *Quindecim Diana preces virorum*
[58] *Curet, & votis puerorum amicas*
[59] *Applicet aures.*
[60] *Hæc Jovem ſentire deoſque cunctos,*
Spem bonam certamque domum reporto,
Doctus & Phœbi [61] *chorus & Dianæ*
Dicere laudes.

45 Virtus ſuperiori tempore ab hominibus neglecta non dubitat nunc redire.
46 Omnium rerum ubertas, vide Od. 17. lib. 1.
47 Divinus Apollo qui à Jove vaticinationem habuit.
48 Ἀργυρότοξος dictus, ab arcu argenteo.
49 Gratus propter Muſicam.
50 Arte Medicinali. (Ovid. Inventum medicina meum eſt, opifex que per orbem Dicor.)
51 Corpora morbo defatigata.
52 Si favet arcibus Palatinis. (Pars pro tota Roma,)
53 Propitius.
54 In alteram & ſemper meliorem ætatem.
55 Producat rem Ro. & Latium, i. Romanum Imperium & Italiam. 56 Montem, in quo Dianæ ſacra celebrabantur. 57 Ad quos ludorum ſæcularium procuratio pertinebat. 58 Exaudiat preces. 59 Puerorum precibus annuat. 59 Ordo eſt. Ego chorus doctus dicere laudes Phœbi & Dianæ, ſpem bonam & certam domum reporto, ſovem & omnes deos hæc ſentire, id eſt, hæc velle & approbare. 60 Quamvis chorus ex multis perſonis conſtet, unius tamen perſonam gerit, atque unius partes agit.

Q. HORATII FLACCI SERMONUM SIVE SATYRARVM LIBER I.

Argumentum Satyrae Primae.

Invehitur primùm in pravam hominum consuetudinem, qua fit, ut nunquam sua sorte sint contenti, nec in suo vitæ instituto sibi placeant, sed alienum suo anteferunt, & suæ conditionis semper eos pœniteat. Deinde avaritiam, capta ex hoc sermone occasione, insectatur.

[1] *Qui fit, Mæcenas, ut nemo, quam sibi* [2] *sortem*
Seu [3] *ratio dederit, seu* [4] *fors objecerit,* [5] *illa*
Contentus vivat? laudet [6] *diversa sequentes?*
O fortunati Mercatores, [7] *gravis annis*
Miles ait, multo [8] *jam fractus membra labore.*
Contrà, Mercator, navim jactantibus Austris,
Militia est potior, [9] *quid enim?* [10] *concurritur: horæ*
[11] *Momento, aut cita mors venit, aut victoria læta.*
Agricolam laudat juris legúmque peritus,
[12] *Sub Galli cantum* [13] *consultor ubi ostia pulsat.*
[14] *Ille datis* [15] *vadibus qui rure extractus in urbem est*
Solos felices viventes clamat in urbe.
[16] *Cætera de genere hoc (adeò sunt multa,) loquacem*
Delassare valent [17] *Fabium, ne te morer, audi*
Quò rem deducam, si quis Deus, En ego, dicat,
Jam faciam quod vultis: eris tu, qui modò, miles,
Mercator: [18] *tu, consultus modò, rusticus.* [19] *hinc vos,*
Vos hinc mutatis discedite [20] *partibus. eia,*

1 Quomodo fit?
2 Vitæ professionem.
3 Ratio quæ certo consilio, judicióque dirigitur.
4 Deus aliquis, aut Fortuna.
5 Illa sorte.
6 Dissimilia vivendi studia sequentes.
7 Senex miles.
8 Habens membra militari labore fracta.
9 Quare non?
10 Concurritur à militibus in pugna.
11 In puncto temporis.
12 Ante galli cantum.
13 Consultor est, qui discit & jurisconsultum consulit. Angl. Client.
14 Agricola.
15 Sponsoribus datis. Angl. having put in pledges.
16 Cæteri sunt tam multi qui per inconstantiam diversa laudant ut delassare valeant, &c.
17 Clamosum causidicum, vel, Philosophum quendam qui libros aliquos conscripserat satis verbosos.
18 Tu modò jurisconsultus, eris rusticus.
19 Abito.
20 Conditionibus vitæ mutatis.

21 *Quid*

21 Cur non disceditis?
22 Non possunt.
23 Quin Jupiter irascatur.
24 Ut eorum vota audiat.
25 Ut qui res joculares & ludicras percurrit.
26 Ridere & verum dicere quid vetat?
27 Inter ium.
28 Placentulas.
29 Agricola.
30 Caupo, qui multa perfidè perquisivit.
31 In hunc finem.
32 Ut senes otiosam vitam traducant.
33 Alimenta collecta.
34 Non incauta hyemis futuræ.
45 Simul atque hyems advenerit.
36 Aquarius tristem facit annum pluvijs & frigore Sol Aquarium ingreditur.
17 Kalend. Febr.
37 Foras non repit.
38 Utitur æstivo tempore acquisitis.
39 Cessare faciat à lucro.
40 Donec non sit alius te ditior.
41 In terra altius fossa.
42 Timentem uti pecuniis, ne amittas.
43 Responsio avari.
44 Ad nummum unum, fere ad nihilum.
45 Boratii replicatio, Nisi aurum tuum mi[illegible]uatur, &c.
46 Quamvis area tua triverit (i. per arituram reddiderit) centum frumenti medimnorum millia. 47 Non ex hoc, non ide[illegible]
48 Quamvis non multa possideam. 49 Sacculum ad panem gerendum retis in modum factum.
50 Inter venalitios fervos. 51 Responde o avare: quid proficiat homini paucis contentu[illegible]
52 Agri jugera.

21 *Quid statis?* 22 *nolint. atqui licet esse beatis.*
Quid causæ est, meritò quin illis Iupiter ambas
Iratus 23 *buccas inflet, neque se fore posthac*
Tam facilem dicat, 24 *votis ut præbeat aurem?*
Præterea, ne sic, 25 *ut qui jocularia, ridens*
Percurram, quanquam 26 *ridentem dicere verum*
Quid vetat? ut pueris 27 *olim dant* 28 *crustula blandi*
Doctores, elementa velint ut discere prima.
Sed tamen amoto quæramus seria ludo.
29 *Ille gravem duro terram qui vertit aratro:*
30 *Perfidus hic caupo, miles nautæque per omne*
Audaces mare, qui currunt: 31 *hac mente laborem*
Sese ferre, 32 *senes ut in otia tuta recedant,*
Aiunt, quum sibi sunt congesta 33 *cibaria: sicut*
Parvula (nam exemplo est) magni formica laboris,
Ore trahit quodcunque potest, atque addit acervo,
Quem struit, haud ignara ac non incauta 34 *futuri,*
Quæ, 35 *simul inversum contristat* 36 *Aquarius annum*
Non usquam 37 *prorepit: & illis utitur* 38 *antè*
Quæsitis, sapiens: quum te neque fervidus æstus
39 *Dimoveat lucro, neque hyems, ignis, mare, ferrum,*
Nil obstet tibi, 40 *dum ne sit te ditior alter.*
Quid juvat immensum te argenti pondus & auri
Furtim 41 *defossa* 42 *timidum deponere terra?*
43 *Quod si comminuas, vilem redigatur* 44 *ad assem.*
45 *At ni id fit, quid habet pulchri constructus acervus?*
Millia frumenti tua 46 *triverit area centum,*
Non tuus 47 *hoc capiet venter* 48 *plus quam meus: ut si*
49 *Reticulum panis* 50 *venales inter onusto*
Forte vehas humero, nihilo plus accipias, quam
Qui nihil portarit. 51 *vel dic, quid referat intra*
Naturæ fines viventi 52 *jugera centum an*

Mill

Mille avet,[53] *at ſuave eſt ex magno* [54] *tollere acervo.*
[55] *Dum ex parvo nobis tantundem* [56] *haurire relinquas,*
Cur tua plus laudes [57] *cumeris* [58] *granaria noſtris?*
[59] *Vt tibi ſi ſit opus* [60] *liquidi non amplius urna,*
Velcyathos & dicas, Magno de flumine mallem
Quam ex hoc fonticulo tantundem ſumere. [61] *eo ſit,*
Plenior ut ſi quos delectat copia [62] *juſto,*
Cum ripa ſimul [63] *avulſos ferat Auſidus acer.*
At qui tantulo eget [64] *quanto eſt opus, is neque limo*
Turbatam haurit aquam, neque vitam amittit in undis.
At [65] *bona pars hominum, decepta* [66] *cupidine falſa,*
Nil ſatis eſt, inquit: [67] *quia tanti, quantum habeas, ſis.*
Quid facias [68] *illi?* [69] *jubeas miſerum eſſe libenter,*
[70] *Quatenus id facit ut* [71] *quidam memoratur Athenis*
Sordidus, ac dives, populi contemnere [72] *voces*
Sic ſolitus: Populus me [73] *ſibilat, at mihi plaudo*
Ipſe domi, ſimul ac nummos contemplor in arca.
[74] *Tantalus à labris ſitiens fugientia captat*
Flumina. [75] *quid rides? mutato nomine* [76] *de te*
Fabula narratur: congeſtis undique [77] *ſaccis*
Indormis [78] *inhians: & tanquam parcere* [79] *ſacris*
Cogeris, aut pictis tanquam gaudere [80] *tabellis.*
Neſcis [81] *quo valeat nummus? quem præbeat uſum?*
Panis ematur, olus, vini ſextarius: adde,
[82] *Queis humana ſibi doleat natura negatis.*
[83] *An vigilare metu exanimem, noctesque dieſque,*
Formidare malos fures, incendia, ſervos,
[84] *Ne te compilent fugientes;* [85] *hoc juvat? horum*
Semper ego optarim [86] *pauperrimus eſſe bonorum.*
At ſi condoluit [87] *tentatum frigore corpus;*

53 Avari reſponſio.
54 Sumere.
55 Poeta iterum interrogat avarum. Eſt quaſi dialogus inter duos.
56 Sumere coronda.
57 Vaſis fictilibus, aut vimineis, in quibus frumentum reponere ſolebant.
58 Horreis.
59 Exempli cauſa.
60 Liquoris vel aquæ urna.
61 Ex eo fit.
62 Quam par ſit.
63 Abreptos auferat Auſidus, Apuliæ fluvius.
64 Quantum naturæ neceſſitas poſtulat.
65 Major pars.
66 Vitioſa cupiditate.
67 Quia tantus tibi defertur honos, quantum habeas, i. pro divitiarum magnitudine.
68 Qui in tali ſententia eſt conſtitutus.
69 Permitte ut ſit miſer, animo æquo miſeriam ſuam ferens.
70 Quamdiu id facit.
71 Timon μισάνθρωπος pecunia tamen ſua gaudens.
72 Obloquia populi.
73 Homines gratioſos theatrum ingredientes, populus plauſu excipiebat; malos vero exibilabat.
74 Tantalus ſitiens captat flumina à labris fugientia.
75 Ovare cur rides? 76 Qui rebus omnibus abundat, nec tamen iis uteris. 77 Saccis pecuniarum plenis. 78 Timens ne per fraudem ſacci evacuarentur. 79 Sacris nil adimi vetat religio. 80 Intuendo, non fruendo pecuniis. 81 Neſcis ad quid valeat nummus? 82 Quibus natura humana ſine dolore carere non poſſit. 83 Avari hæc omnia patiuntur. Ergo ſunt pauperrimi quoad bonorum uſum. 84 Ne fugituri tua ſuſtentent. 85 Hoccine delectat? nempe timere & ſemper eſſe ſolicitum? 86 Ego optatem carere his bonis, quorum cuſtodia me cruciat. 87 Corpus male affectum morbo ex frigore contracto.

88 Aut alius morbus ad lectum te dejecit.
89 Ironice hæc sunt intelligenda.
90 Qui prope lectum tuum sedeat.
91 E lecto suscitet.
92 Et te sanum reddat.
93 O avare, tu omnibus adeo es odiosus, ut nemo te salvum esse velit.
94 Miratis te omnibus esse invisum.
95 Cum tu omnia minoris facias quam pecuniam.
96 Si nullo studio & benemeritis, in amicitia retinere velis.
97 Id est, indocilem docere.
98 Obedientem frænis, id est, frænatum.
99 Divitiarum cupiditati finem facito. (Utere quæsitis.)
1 Plus quam ante habebas.
2 Quum habeas acquisitum, quod avide cupiebas.
3 Ut metiretur, non ut numeraret, quia innumerabiles erant ejus divitiæ.
4 Ad extremum tempus vitæ suæ.
5 Concubina, fortasse uxor.
6 In duas partes secuit.
7 Ac si fuisset altera Clytemnestra, Tyndari filia quæ Agamemnonem interfecit.

88 Aut alius casus lecto te affixit; 89 *habes qui*
90 *Assideat? fomenta paret? medicum roget ut te*
91 *Suscitet,* 92 *ac reddat natis charisque propinquis?*
93 *Non uxor salvum te vult, non filius; omnes*
Vicini oderunt, noti, pueri atq; puellæ.
94 *Miraris,* 95 *quum tu argento post omnia ponas,*
Si nemo præstet quem non mercaris amorem?
At si cognatos, 96 *nullo natura labore*
Quos tibi dat, retinere velis servareque amicos;
Infœlix operam perdas; ut si quis 97 *asellum*
In campo doceat 98 *parentem currere frœnis,*
Denique sit finis 99 *quærendi; quoq; habeas* 1 *plus,*
Pauperiem metuas minus: & finire laborem
Incipias, 2 *parto quod avebas: nec facias quod*
Vvidius quidam (non longa est fabula) dives,
3 *Ut metiretur nummos: ita sordidus, ut se*
Non unquam servo melius vestiret, adusque
Supremum 4 *tempus, ne se penuria victus*
Opprimeret, metuebat. at hunc 5 *liberta securi*
Divisit 6 *medium,* 7 *sortissima Tyndaridarum.*
8 *Quid mi igitur suades? ut vivam* 9 *Mævius? aut sit*
10 *Ut Nomentanus? pergis pugnantia secum*
Frontibus adversis 11 *componere. non ego, avarum*
Quum veto te fieri, 12 *vappam jubeo ac nebulonem.*
Est inter 13 *Tanaim quiddam socerumque Viselli.*
14 *Est modus in rebus: sunt certi denique fines,*
15 *Quos ultra citraque nequit consistere rectum.*
16 *Illuc, unde abii, redeo: nemon' ut avarus*
17 *Se probet, ac potius laudet* 18 *diversa sequentes?*
Quòdque aliena capella gerat distentius uber

8 Loquitur avarus, Quid me vis facere? 9 Ut vivam avarus & sordidus.
10 Ut homo luxuriosus. 11 Pergis res contrarias comparare quæ instar gladiatorum frontibus adversis pugnant. 12 Non jubeo te omnia profundere & vappam fieri. (Vappa est vinum corruptum quod saporem perdidit & bonitatem.) 13 Inter Mæcenatis libertum spadonem, sc. & socerum Viselli hernioſum multum interest. 14 Est mediocritas. 15 Ultra aut citra quos fines. 16 Eo unde reversus sum, revertor, nempe, ut nemo sorte sua contentus vivat. 17 Ut nemo se beatum putet sibique placeat? 18 Aliena vitæ studia.

19 *Tabescat?*

19 *Tabescat? neque se maiori* 20 *pauperiorum*
Turbæ comparet? hunc atque hunc superare laboret?
21 *Sic festinanti semper locupletior obstat.*
Vt cum carceribus 22 *missos rapit* 23 *ungula currus,*
Instat equis auriga 24 *suos vincentibus, illum*
25 *Præteritum temnens;* 26 *extremos inter cuntem.*
Inde fit 27 *ut raro, qui se vixisse beatum*
Dicat, & exacto contentus tempore vitæ
28 *Cedat, uti conviva satur, reperire queamus.*
29 *Iam satis est; ne me Crispini scrinia Lippi*
30 *Compilasse putes, verbum non amplius addam.*

19 Et mœrore contabescat quod alieca, &c.
20 Sed cum divitioribus, quos assidue superare conteadit.
21 Ad hunc modum qui dat operam divitiis amplificandis ei aliquis locupletior est semper impedimento.
22 Currus emissos à carceribus prætactis, ubi stant equi ad currendum parati.
23 Ungula ponitur, pro ungulatis equis.

24 Equis suos equos cursu prævertentibus. 25 Quem præteriit. 26 Inter ultimos currentem. 27 Ut raro reperire queamus aliquem qui, &c. 28 Et qui migret è vita quemadmodum solet conviva à mensa decedere exaturatus. 29 Hæc sufficiant. 30 Ne putes me furatum esse arculas (i. libros qui in scriniis reponuntur) Gr. Lippi Philosophi loquacissimi.

SATYRA ii.

Exemplis dictum illud confirmat: (Dum vivant stulti vitia, in contraria currunt.) Insanas quorundam circa adulteria libidines insectatur.

1 *AMbubaiarum collegia,* 2 *pharmacopolæ,*
Mendici, vimæ, 3 *balatrones; hoc genus omne*
Mœstum ac solicitum est cantoris morte 4 *Tigelli.*
Quippe 5 *benignus erat. contrà* 6 *hic, ne prodigus esse*
Dicatur, metuens, inopi dare nolit amico,
Frigus quo duramque famem depellere possit.
7 *Hunc si perconteris, avi cur atque parentis*
8 *Præclaram ingrata* 9 *stringat malus ingluvie rem,*
Omnia 10 *conducti coëmens obsonia nummis;*
Sordidus atque animi quòd 11 *parvi nolit haberi,*
Respondet, laudatur 12 *ab his, culpatur* 13 *ab illis.*
14 *Fusidius* 15 *vappæ famam timet ac nebulonis,*
Dives agris, dives positis in fœnore nummis.
Quinas hic capiti 16 *mercedes execat; atque*

1 Collegia tibicinarum impudicarum, ebrietate balbutientium.
2 Olim rerum vilium ostentatores erant, & populo verba dabant.
3 Homines luxuriosi & perditi sic dicti à Servilio Balatrone.
4 Musici peritissimi & vocis eximiæ.
5 Perliberalis erat.
6 Alius sc. avarus metuens ne, &c.
7 Alium, nempe prodigum.
8 Præclarum patrimonium à majoribus sibi relictum.
9 Cur devoret sine

ulla grata satietate. 10 Nummis fœneri acceptis pro quibus merces solvitur. 11 Non parvi sed magni animi. 12 Alii laudabunt. 13 Alii vituperabunt. 14 Fœnerator improbissimus. 15 Hominis nequam & profusi. vide Saty. 16 Quinas usuras sorti detrahit, Angl. taketh five from the principall.

Quanto

Quanto [17] *perditior quisque est,* [18] *tanto acrius urget,*
Nomina [19] *sectatur, modo* [20] *sumpta veste virili,*
Sub patribus [21] *duris, ipronum, & maxime, quis non,*
Iupiter, exclamat, simulatque audivit? [22] *at in se*
Pro quæstu [23] *sumptum facit. hic, vix credere possit*
[24] *Quam sibi non sit amicus: ita ut* [25] *pater ille, Terenti*
[26] *Fabula quem miserum nato vixisse* [27] *fugato*
Inducit, non se pejus cruciaverit [28] *atque hic.*
[29] *Si quis nunc quærat, quò res hæc pertinet? illuc:*
Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt.
Malthinus tunicis [30] *demissis ambulat:* [31] *est qui*
Inguen ad obscœnum [32] *subductis usque facetus:*
[33] *Pastillos Rufillus olet, Gorgonius* [34] *hircum.*
[35] *Nil medium est. sunt qui nolint tetigisse* [36] *nisi illas*
Quarum subsuta talos tegat [37] *instita veste:*
Contrà alius, nullam nisi olenti in formice [38] *stantem.*
Quidam notus homo cum exiret fornice, [39] *Macte*
Virtute esto, [40] *inquit sententia dia Catonis.*
Nam simulac [41] *venas inflavit tetra libido,*
[42] *Huc juvenes æquum est descendere, non alienas*
[43] *Permolere uxores. Nolim laudarier, inquit,*
Sic me, [44] *miratur cunni Cupiennius albi.*
Audire est opera pretium, [45] *procedere recte*
Qui mœchis non vultis, [46] *ut omni parte laborent:*
Vtque illis multo cum corrupta dolore voluptas,
[47] *Atque hæc rara, cadat dura inter sæpe pericla.*
[48] *Hic se præcipitem tecto dedit:* [49] *ille flagellis*
Ad mortem cæsus: fugiens hic decidit acrem
Prædonum in turbam: dedit hic [50] *pro corpore nummos,*
Hunc [51] *perminxerunt calones, quinetiam illud*

17 Quanto luxuriosior & negligentior
18 Tanto graviore usura onerat.
19 Nomina adolescentium investigat in mercatorum libris.
20 Cum a pædagogis sunt liberi, post annum ætatis xvi.
21 Quorum patres sunt duri & præparci.
22 Aliquis fortasse sic excusabit fœneratorem.
23 Sumptum facit in se quæstui parem, i. ea emit, quæ sibi sint opus ad victum & cultum.
24 Dum res necessarias naturæ denegat.
25 Menedemus.
26 Comœdia.
27 Clinia in Asiam proficiscente.
28 Quam hic fœnerator.
29 Interrogatio cum responsione.
30 Tunicis longis & talaribus.
31 Est alius, qui facetus est, & risum movet.
32 Tunicis sursum ductis & tam brevibus, ut vix tegant partes corporis obscœnas.
33 Olet trochiscos ex quibus suaves odores efflantur. Andromanders.
34 Tetrum odorem olet.
35 Nulla est mediocritas. 36 Nisi matronas. 37 Instita ponitur pro stola ad talos demissa, cujus imam partem insuta, i. fasciola ambibat. 38 Meretricem in olido lupanari prostantem. 39 Oratio est Catonis adhortantis. 40 Inquit Cato Censorius. 41 Postequam penem inflavit venerea libido. 42 Ad lupanar. 43 Subagitare. 44 Amator matronæ alba stola amictæ. 45 Qui non vultis mœchis sua flagitia ex animi sententia succedere. 46 Quo pacto in omni re periculum illis immineat. 47 Utque hæc voluptas rara eveniat, &c. 48 A tecto se præcipitavit ut insequentes effugeret. 49 Clisipus Sallustius in Faustæ adulterio deprehensus. 50 Ne castraretur. 51 Pudicitiam ei eripuerunt. Raphanisamum fortasse intelligit, de quo, vide Aristoph. in Nebulis.

Accidit

Accidit ut cuidam testes [52] *caudamque salatem*
Demeteret ferrum. [53] *jure, omnes:* [54] *Galba negabat.*
Tutior at quanto merx est in classe [55] *secunda?*
Libertinarum dico: Sallustius [56] *in quas*
Non minus insanit quàm qui [57] *mœchatur,* [58] *at hic si*
[59] *Quà res, quà ratio suaderet,* [60] *quaque modestè*
Munificum esse licet, vellet bonus atque benignus
Esse: daret quantum [61] *satis esset, nec sibi damno*
Dedecorique foret, verum hoc se amplectitur [62] *uno,*
Hoc amat, hoc laudat, Matronam nullam ego tango.
Vt quondam Marsæus [63] *amator Originis ille*
Qui patrium [64] *mimæ donat fundumque laremque,*
Nil fuerit mi ([65] *inquit*) *cum uxoribus unquam alienis.*
[66] *Verum est cum mimis, est cum meretricibus: unde*
[67] *Fama malum gravius,* [68] *quam res, trahit, an tibi abundè*
[69] *Personam satis est, non illud* [70] *quicquid ubique*
Officit, evitare? bonam deperdere famam,
Rem patris [71] *oblimare, malum est ubicunque: quid inter*
Est in matrona, ancilla, peccésve [72] *rogata?*
Villius in [73] *Fausta, Syllæ* [74] *gener (hoc miser uno*
[75] *Nomine deceptus) pœnas dedit usque, supérque*
Quàm satis est: pugnis cæsus, ferróque petitus,
Exclusus [76] *fore, quum* [77] *Longarenus foret intus.*
[78] *Huic si* [79] *mutonis verbis* [80] *mala tanta videntis*
Diceret hæc animus: [81] *Quid vis tibi? nunquid ego à te*
[82] *Magno prognatum deposco Consule cunnum,*
Velatúmque [83] *stola,* [84] *mea quum conserbuit ira?*
[85] *Quid responderet?* [86] *Magno patre nata puella est.*
[87] *At quanto meliora monet,* [88] *pugnantiaque istis,*
Dives opis natura suæ? si tu modo [89] *rectè*

52 Ut ferro mentulam abscinderent.
53 Omnes jure factum id esse dicebant.
54 Galba jurisconsultus & idem adulter negabat.
55 Tres erant classes meretricum. 1. matronarum, 2. libertinarum. 3. ancillarum.
56 In quas libertinas.
57 Quam qui matronas adulterat.
58 At Sallustius si vellet bonus esse.
59 Si quo modo res, quo modo ratio suaderet.
60 Et quatenus licet ei esse munifico non profuse, sed liberaliter.
61 Intra modum.
62 Hoc solo sibi placet, i. amore libertinarum.
63 Amator nobilis meretricis.
64 Origini meretrici.
65 Marsæus inquit, suam libidinem extenuans.
66 Respondet Horatius.
67 Tua existimatio.
68 Quam res familiaris.
69 Personam matronæ evitare?
70 Quicquid ex sui natura malum est. Qualis est mima & libertina meretrix.
71 Consumere.
72 In meretrice vulgo exposita, quæ roga utebatur, ut à matronis stolatis distingueretur. 73 In Fausta Syllæ nobilis viri filia. 74 Non gener revera, sed ita appellatus quod Syllæ filiam stuprasset. 75 Hanc unam ob causam, quod nobilis viri filiam & matronam appeteret. 76 Foribus exclusus. 77 Alter adulter Villio felicior. 78 Villio. 79 Si ex mentulæ verbis animus loqueretur. 80 Mala, quæ Villius sustinuit. 81 Lepida Prosopopœia, qua muto fingitur interrogare Villium. 82 Nobilem matronam. 83 Stola vestis est matronarum. 84 Quam incendor libidine. 85 Quid responderet Villius? 85 Hæc nobilis puella præferenda est Libertinæ. 87 Natura suis opibus contenta, quanto meliora monet quam tu ô Villi? 88 Tuæ opinioni contraria. 89 Si tu velis cum ratione vivere.

D spensare velis, ac non fugienda petendis
Immiscere.[90] *tuo vitio rerumne labores,*
Nil referre putas? quare, ne pœnitent te:
Desine matronas sectarier:[91] *unde laboris*
Plus haurire mali est,[92] *quàm ex re decorpor fructus.*
[93] *Nec magis huic inter niveos viridesque lapillos,*
([94] *Sit licet hoc Charinte*[95] *tuum) tenerum est femur, aut*
Rectius:[96] *atque etiam melius persæpè togatæ.*
Adde huc, quòd[97] *mercem sine fucis*[98] *gestat: aperte*
Quod venale habet, ostendit: nec, si quid[99] *honesti est,*
[1] *Iactat: habetque palam,*[2] *quærit quo turpia celet.*
Regibus hic mos est: ubi equos mercantur,[3] *opertos*
Inspiciunt: ne, si facies (ut sæpè) decora
[4] *Molli fulta pede est, emptorem*[5] *inducat hiantem,*
Quod pulchræ clunes, breve quod caput, ardua cervix.
Hoc illi[6] *rectè,*[7] *ne corporis optima*[8] *Lynceis*
Contemplere oculis,[9] *Hypseâ cœcior, illa*
Quæ mala sunt[10] *spectes.*[11] *O crus, O brachia!*[12] *verùm*
[13] *Depygis, nasuta, brevi latere, ac pede longo est.*
Matronæ præter faciem,[14] *nil cernere possis,*
Cætera, ni[15] *Catia est,*[15] *demissa veste tegentis.*
Si[17] *interdicta petes,*[18] *vallo circundata (nam te*
[19] *Hoc facit insanum) multa tibi tum officient res:*
Custodes,[20] *lectica,*[21] *cinifiones, parasitæ,*
Ad talos[22] *stola demissa, & circundata*[23] *palla:*
[24] *Plurima, quæ invideant purè apparere tibi*[25] *rem.*
[26] *Altera nil obstat: Cois tibi penè videre*[27] *est*
Ut nudam: ne crure malo, ne sit pede turpi:
[28] *Metiri possis oculo latus. an tibi mavis*
[29] *Insidias fieri, preciumque*[30] *avellier, antè*

90 Nihil interesse putas vitiosa cupiditate, an rerum penuria labores?
91 A quibus matronis, i. ex coitu cum matrona.
92 1. Plus incommodi est ex adulterio quam ex re faciendæ utilitatis.
93 Nec femur magis tenerum est huic matronæ nobili quam togatæ.
94 Apostophe ad Charinthum puerum formosum & gemmis ornatum.
95 Licet hoc sit tuum nempe uniones & smaragdos gestare.
96 Quin etiam sæpe femur plebeiæ ancillæ decentius est.
97 Corpus mercenarium est.
98 Togata gestat.
99 Si quid pulchri est.
1 Quod faciunt matronæ.
2 Nec quærit quomodo sua turpia celet amatores.
3 Equos tectos.
4 Tenera ungula.
5 Decipiat emptorem cupientem, quod accideret, si emeret equum apertum.
6 Recte faciunt.
7 Ne corporis partes venustissimas contempleris.
8 Oculis acutissimis, quales habuit Lynceus.
9 Hypsea vitiosos habuit oculos.
10 Ne spectes illa, &c.
11 Verba sunt laudantis togatam. 12 Verba sunt ejusdem quædam improbantis in togata. 13 Nates habens macras, vel ut alii volunt, magnas. 14 Non cætera membra. 15 Catia, quamvis matrona, vestitu brevissimo utebatur. 16 Ad talos usque. 17 Si petis matronas, quas adulterare leges vetant. 18 Quæ custodiis tanquam vallo muniuntur. 19 Difficultas potiundi. 20 Vehiculum. 21 Cinerarii, qui calamistris calefactis crines crispant. 22 Vestis muliebris. 23 Matronæ indumentum ad pedes usque demissum. 24 plurima sunt quæ tibi obstent. 25 Matronæ corpus. 26 Togata vel meretrix, cujus vestes Coæ sunt pellucidæ, dictæ Coæ à Coo insula ubi fiebant. 27 Licet. 28 Indicare possis solo aspectu. 29 Decipi. 30 Pretium solvi.

Quam

Quàm mercem ostendis? 31 leporem venator ut alta
In nive sectatur, 32 positum sic tangere nolit:
Cantat 33 & apponit: meus est amor huic similis, nam
34 Transvolat in medio posita, 35 & fugientia captat.
36 Hiscine versiculis speras tibi posse dolores,
Atque 37 æstus, curasque graves è pectore pelli?
Nonne cupidinibus statuit natura modum? 38 quem
Quid latura sibi, quid sit dolitura negatum,
Quærere 39 plus prodest, 40 & inane abscindere soldo?
Num, tibi quum fauces urit sitis, aurea quæris
Pocula? num esuriens fastidis omnia præter (num si
Pavonem, Rhombumque? 41 tument tibi quum inguina:
Ancilla aut verna est præstò puer, impetus in quem
Continuò fiat, malis 42 tentigine rumpi?
43 Non ego: namque 44 parabilem amo venerem facilemque;
45 Illam post paulo: sed pluris, si exierit vir:
Gallis hanc, Philodemus ait: 46 sibi, quæ neque magno
Stet pretio, neque cunctetur, quum est jussa, venire.
Candida 47 rectaque sit: 48 munda hactenus, ut neq; 49 longa
Nec magis 50 alba velit, quam det natura, videri,
51 Hæc ubi supposuit dextro corpus mihi lævum,
52 Ilia & Egeria est: do nomen quodlibet illi.
53 Nec metuo, ne, dum futuo, vir rure 54 recurrat:
Ianua 55 frangatur, latret canis: undique magno
Pulsa domus strepitu resonet: 56 vel pallida lecto
Desiliat mulier: miseram se 57 conscia clamet:
58 Cruribus hæc metuat, 59 doti deprensa, egomet 60 mi
61 Discincta tunica fugiendum est, ac pede nudo,
62 Ne nummi pereant, 63 aut pyga, aut denique fama.

31 Hæc verba sunt sectatoris matronarum.
32 Leporem sic appositum, i. sine labore venationis sibi appositum.
33 Et leporem sic captum sibi apponi jubet.
34 Amor meus fastidit meretrices, quas facile est habere.
35 Et matronas petit, quas difficile est assequi.
36 Horatius loquitur.
37 Amores matronarum.
38 Quem modum quærere plus prodest.
39 Quam cupiditates habere non necessarias.
40 Et supervacaneas cupiditates à necessariis resecare.
41 Quum inflammantur libidine.
42 Distentione membri virilis.
43 Ego certe non ita faciam.
44 Quæ facile parari potest.
45 Illam amo meretricem, quæ mihi gratificatura dabit has tres responsiones, nempe, 1. post paulo veniam. 2. sed majori pretio. 3. si modo exierit vir: hanc Philodemus ait Gallis evitatis Cybeles sacerdotibus relinquendam, ut qui facilius ejus moram ferre possunt.

46 Sibi optabat eam. 47 Non gibbosa. 48 Ita munda. 49 Neque longa crepidarum altitudine. 50 Nec cerussa malas candefaciens. 51 Hæc mulier cum in meis est complexibus. 52 Est mihi instar Iliæ matris Romuli, & instar Egeriæ nymphæ Numæ Pompilio familiaris. 53 In libertinæ amore. 54 Aliquid suspicans de uxoris impudicitia. 55 Ne janua frangatur à viro redeunte. 56 Ne matrona misere pallida è lecto desiliat. 57 Ancilla culpæ herilis conscia. Angl. the maid-bawd. 58 Ne crura compedibus innectantur. 59 Ne dotem amittat uxor à viro suo deprehensa. 60 Egomet mihi in tanto tumultu consulo. 61 Tunica non cincta. 62 Ne sim nummis me redempturus propter adulterium commissum. 63 Ne pereat pyga, i. ne nates vapulent, aut ut alii volunt, ne patiar mphanismum de quo supra.

64 Deprehendi in adulterio miserum est. 65 Si Fabius jurisconsultus (qui in adulterio olim fuit deprehensus) sit judex in hac re constitutus, ego vincam, i. obtinebo.

64 *Deprendi miserum est:* 65 *Fabio vel judice vincam.*

SATTRA III.

Eos primum reprehendit, qui quum ad sua ipsorum vitia conniveant, in alienis videndis acumine oculorum valent. Deinde amatorum & patrum exemplo leviora vitia in amicitia dissimulanda esse docet. Postremò ad reprehensionem Stoici Paradoxi dilabitur, quo paria esse peccata dicunt.

1 Inter amicos sibi familiares.
2 Non rogati cantare.
3 Hermogenes Tigellius ex Sardinia.
4 Hoc vitium cantatorum.
5 Augustus.
6 Per amicitiam Julii Cæsaris, patris sui per adoptionem.
7 Et si Tigellio collibuisset.
8 Ab ovo quod erat cœnæ initium.
9 Usque ad poma, i. cœnæ finem.
10 Recitaret carmen aliquod in laudem Bacchi, sic incipiens: Io Bacche.
11 Modo voce acutissima, modo gravissima.
12 In quatuor chordis, i. instrumento Musico, quatuor chordarum, Græci appellant τετράχορδον.
13 In omnibus se varium ostendit.
14 Qui sæpe currebat, velut fugiens hostem.
15 Sæpe tardus incedebat, velut, Virgines χορεύουσι.

Omnibus hoc vitium est cantoribus, 1 *inter amicos*
Ut nunquam inducant animum cantare, rogati:
2 *Injussi nunquam desistant.* 3 *Sardus habebat*
Ille Tigellius 4 *hoc.* 5 *Cæsar, qui cogere posset,*
Si peteret per amicitiam 6 *patris, atque suam, non*
Quicquam proficeret. 7 *si collibuisset,* 8 *ab ovo*
Usq; 9 *ad mala* 10 *citaret, Io Bacche, modo* 11 *summa*
Voce, modò hac resonat 12 *chordis quæ quatuor ima,*
13 *Nil æquale homini fuit illi.* 14 *sæpè velut qui*
Currebat fugiens hostem: persæpè velut qui
15 *Junonis sacra ferret, habebat sæpè ducentos,*
Sæpe decem servos: modò reges atque 16 *tetrarchas,*
Omnia magna loquens: modò, Sit mihi mensa tripes &
17 *concha salis puri, & toga quæ defendere frigus,*
Quamvis crassa, queat. 18 *Decies centena dedisses*
Huic parco paucis contento, quinq; diebus
Nil erat in loculis, noctes vigilabat ad ipsum
Mane, diem totam stertebat. nil fuit unquam
19 *Sic impar sibi, nunc aliquis dicat mihi, Quid tu?*
Nullane habes vitia? immo alia, haud fortasse minora.
Mænius absentem Novium quum carperet, Heus tu,
(Quidam ait) 20 *ignoras te? an ut ignotum* 21 *dare nobis*
Verba putas? 22 Egomet mi ignosco, Mænius inquit.
Stultus & improbus hic amor est, dignusque notari.
Quum tua pervideas oculis mala 23 *lippus inunctis,*

16 Tetrarcha quarum regni partem possidet. 17 Salinum ex concha. 18 Mille sestertia si dedisses huic qui paulo ante erat tam parcus. 19 Sic inconstantia. 20 Non noviſti tua vitia? 21 Putas me fallere? 22 Egomet mihi do veniam. 23 Quasi lippus, cujus oculi sunt muſti.

Cur

Cur in amicorum vitiis tam cernis acutùm,
Quàm aut aquila, aut serpens [24] *Epidaurius? at tibi con-* [25] *Evenit, inquirant vitia ut tua rursùm & illi.* (tra
Iracundior est paulò, [26] *minus aptus acutis*
Naribus [27] *horum hominum: videri possit, eo quòd*
[28] *Rusticiùs tonso toga defluit,* [29] *& malè laxus*
In pede calceus hæret, at est bonus, ut melior vir
Non alius quisquam, [30] *at tibi amicus, ut ingenium ingens*
Inculto latet hoc sub corpore, denique teipsum
[31] *Concute, num qua tibi vitiorum inseverit olim*
Natura, aut etiam [32] *consuetudo mala. namque*
[33] *Neglectis urenda filix innascitur agris.*
[34] *Illuc prævertamur: amatorem quòd amicæ*
Turpia, [35] *decipiunt cæcum vitia, aut etiam ipsa hæc*
Delectant: veluti Balbinum [36] *polypus Agnæ.*
Vellem in amicitia sic erraremus: & illi
Errori nomen [37] *virtus posuisset honestum.*
[38] *At, pater ut gnati, sic nos debemus amici,*
Si quod sit vitium, non fastidire, [39] *strabonem*
Appellat [40] *paetum pater: & pullum,* [41] *malè parvus*
Si cui filius est: ut abortivus fuit olim
[42] *Sisyphus:* [43] *hunc varum distortis cruribus: illum*
[44] *Balbutit scaurum pravis fultum malè talis.*
Parcius hic vivit: [45] *frugi dicatur: ineptus*
Et jactantior hic paulo est: [46] *concinnus amicis*
Postulat ut videatur. at est truculentior, atque
[47] *Plus æquo liber:* [48] *simplex fortisque habeatur.*
[49] *Caldior est: acres inter numeretur, opinor,*
Hæc res & jungit, junctos & servat amicos.
At nos virtutes ipsas [50] *invertimus, atque*
Sincerum cupimus vas [51] *incrustare,* [52] *probus quis*
Nobiscum vivit? multum est [53] *demissus homo* [54] *illi*

24 Serpens Epidaurius ponitur pro quovis circumspecto.
25 Ut sint aliqui, qui velint invicem inquirere tua vitia.
26 Ineptus ad congressus hominum dicacium quorum scommata ferre non potest.
27 Qui hodie vivunt.
28 Quod illi ingeniti tunso toga male est composita.
29 Calceus valde laxus.
30 Verendus igitur & amandus.
31 Teipsum diligenter examinato, num quis vitia tibi natura ingeneraverit.
32 Assiduitas peccandi.
33 Sic animus sine philosophiæ cultura scatet vitiis.
34 Nos eo vertamus priusquam de amicorum officio aut vitiis agimus, ut explicemus quod turpia vitia amicæ decipiunt cæcum, &c.
35 Non animadvertuntur ab amatore.
36 Morbus putidus in naribus Agnæ, Babini amicæ.
37 Ars imposuisset.
38 Ut pater non fastidit vitium gnati.
39 Strabonis oculi sunt distorti.
40 Partus habet oculos semiclusos.
41 Filius nimis exiguus.
42 Filius M. Antonii triumviri staturæ vix bipedalis, sed ingenii acutissimi.
43 Hunc qui distorta habet crura varum appellat. 44 Balbutiendo appellat scaurum, i habentem talos extantes. 45 Homo frugi dicatur & temperatus. 46 Elegans & politus. 47 Libere veritatem eloquens. 48 Non bilinguis. 49 Ferventior & iracundior est. 50 Amicorum virtutes male interpretamur. 51 Vitioso succo vas inquinare, vel impasto tectorio deformare. Est Allegoria. 52 Si quis probus. 53 Abjectus dicitur a nobis. 54 Si quis tardius est (i. tardius sentit) crassum pinguem appellamus, i crassum & rudem.

Tardo, vecognomen pinguis damus, [55] *hic fugit omnes*
Inſidias, nullique malo latus [56] *obdit apertum?*
(*Quum genus hoc inter vitæ verſetur,* [58] *ubi acris*
Invidia atque vigent ubi [59] *crimina*) [60] *pro bene ſano*
Ac non incauto, fictum aſtutumque vocamus.
[61] *Simplicior ſiquis (qualem me ſæpe libenter*
Obtulerim tibi Mæcenas) ut ſortè legentem
Aut tacitum impellat quovis ſermone [63] *moleſtus:*
Communi ſenſu planè caret, inquimus, eheu
Quàm temerè in noſmet legem ſancimus [64] *iniquam!*
Nam vitiis nemo ſine naſcitur: optimus ille eſt,
Qui minimis [65] *urgetur. amicus dulcis, ut æquum eſt,*
Cum mea compenſet vitiis bona: pluribus [66] *hiſce*
(Si modò plura mihi bona ſunt) inclinet: amari
Si volet: hac lege, [67] *in trutina ponetur eadem.*
Qui, ne tuberibus [68] *propriis offendat amicum,*
Poſtulat, ignoſcat [69] *verrucis illius. æquum eſt,*
Peccatis veniam poſcentem, reddere rurſus.
[70] *Denique;* [71] *quatenus excidi penitus vitium iræ,*
Cætera item nequeunt ſtultis hærentia: cur non
[72] *Ponderibus modulique ſuis ratio utitur? ac res*
Ut quæque eſt, ita ſuppliciis delicta [73] *coercet?*
Si quis eum ſervum, patinam qui tollere juſſus,
Semeſos piſces tepidumque [74] *liguriverit jus,*
In cruce ſuffigat: [75] *Labeone inſanior inter*
[76] *Sanos dicatur.* [77] *quanto hoc furioſius atque*
Majus peccatum eſt? paulum deliquit amicus;
Quod niſi [78] *concedas, habeare inſuavis: acerbus*
Odiſti, & fugis, ut [79] *Druſonem debitor æris:*
Qui niſi, quum triſtes [80] *miſero venere* [81] *calendæ,*
[82] *Mercedem aut nummos* [83] *unde, unde extricat, amaras*
[84] *Porrecto jugulo hiſtorias, captivus ut audit.*
Comminxit lectum potus: mene ſave catillum

55 Si quis cautior eſt adverſus hominum fallacias.
56 Latus effert aut oſtendit, tranſlatio eſt a milite cauto vel gladiatore.
57 Quum inter inſidioſum hominum genus verſetur,
58 Quo tempore.
59 Vigent criminationes.
60 Pro cauto & prudente.
61 Si quis apertior & alienus ab omni dolo
62 Aut ſi cogitabundum interpellet.
63 Gravis interturbator.
64 Graviſſimam legem nobis imponimus.
65 Gravatur.
66 Hiſce meis virtutibus, cum ſint vitiis plures, inclinet, id eſt, faveat.
67 In eadem libra ponderabitur, i. eandem æquitatem inveniet.
68 Suis peccatis gravioribus, Allegoria eſt.
69 Levioribus amici vitiis.
70 Diſputat contra Stoicorum dogma, qui dicunt, Omnia peccata eſſe paria.
71 Quoniam.
72 Æquo judicio & conveniente moderatione.
73 Cur non ita cohibet & punit?
74 Leviter exorburerit.
75 Labeo juriſperitus erat contumax.
qui multa nimis libere dixerat in Auguſtum.
76 Inter ſapientes. 77 Furioſius, quod fecit dominus, quam quod ſervus admiſit. 78 Quaniſi ignoſcas. 79 Fœneratorem & malum hiſtoriarum ſcriptorem. 80 Debitori. 81 Calendis ære ſitam pecuniam reddebant debitores. vide Epod. 3. 82 Uſuram. 83 Alicunde parat. 84 Quam jugulari mallet, quam Druſonis hiſtorias audire. 85 Amicus tuus bene potus.

Euandri manibus[86] *tritum dejecit*: [87] *ob hanc rem*
Aut positum ante mea quia pullum in parte catini
Sustulit esuriens: [88] *minus hoc jucundus amicus*
Sit mihi? quid faciam, si furtum fecerit? aut si
Prodiderit commissa[89] *fidei*? [90] *sponsumve negarit?*
[91] *Quis paria esse fere placuit peccata*, [92] *laborant*,
Quum ventum[93] *ad verum est: sensus*[94] *moresq; repugnant*
Atque ipsa utilitas, justi[95] *prope mater & æqui.*
Quum prorepserunt[96] *primis animalia terris*,
Mutum & turpe[97] *pecus*, [98] *glandem atq; cubilia propter*
Unguibus & pugnis, dein fustibus, atque ita[1] *porrò*
Pugnabant armis, quæ post fabricaverat[2] *usus.*
Donec verba, quibus voces sensusque[3] *notarent,*
Nominaque invenere. dehinc[4] *absistere bello,*
Oppida cœperunt munire: & ponere leges,
Ne quis fur esset, neu latro, neu quis adulter.
Nam fuit ante Helenam[5] *cunnus teterrima belli*
Causa: sed ignotis[6] *perierunt mortibus illi,*
Quos Venerem[7] *incertam rapientes, more ferarum,*
[8] *Viribus editior*[9] *cædebat, ut in grege taurus.*
Jura inventa[10] *metu injusti fateare necesse est,*
Tempora si[11] *fastosque velis evolvere mundi.*
Nec natura potest justo[12] *secernere iniquum,*
[13] *Dividit ut bona diversis, fugienda petendis,*
[14] *Nec vincet ratio hoc*, [15] *tantundem ut peccet idemque*
Qui teneros caules alieni fregerit horti,
Et[16] *qui nocturnus divum sacra legerit: adsit*
Regula, peccatis quæ pœnas irroget[17] *æquas:*
Ne[18] *scutica dignum, horribili sectere flagello.*
Non ut[19] *ferula cadas meritum majora subire*
Verbera, [20] *non vereor: quum dicas esse pares res*
[21] *Furta*[22] *latrociniis, & magnis parva mineris*
[23] *Falce recisurum simili te, si tibi regnum*

85 Catium antiquissimum, quo usus est Euander, Pallantis Arcadiæ regis nepos.
87 Quia catillum dejecit.
88 Minus ob hoc.
89 Omissa fidei.
90 Promissum.
91 Sto cis.
92 Hærent & dubitant Stoici.
93 Ad veri inquisitionem.
94 Iudicium hominum repugnat, qui aliter furem, aliter homicidam puniunt.
95 Quasi mater.
96 Prima animalia, i. homines. Hypallage est.
97 Veluti pecus rationis & orationis expers.
98 Glandes erant hominum primorum cibus.
1 Post temporis intervallum.
2 Indigentia.
3 Significarent.
4 Abstinere à bello.
5 Fuerunt ante Helenam aliæ mulieres, quæ belli causas præbuerunt.
6 Perierunt, quia scripturibus caruerunt.
7 Muliarem omnibus expositam, non certi mariti.
8 Vir robustior.
9 Occidebat, vel verberabat.
10 Propter incommodi metum.
11 Annales, i. mundi æpota.
12 Distinguere justum ab injusto.
13 Quo modo potest separare bona à malis.
14 Nec ratio probabit.
15 Ut tam graviter peccet.
16 Qui nostrum tem sacram furatus fuerit.
17 Pœnas parvas parvis, magnas magnis peccatis.
18 Loro dignum.
19 Ut minore supplicio afficiar.
20 Non vereor, ne id facias.
21 Furta clanculum fiunt.
22 Latrocinia sunt violentæ direptiones.
23 Quum mineris pœna simili te amputaturum parva cum magnis flagitiis.

Permittant homines. 24 *Si dives, qui sapiens est,*
Et sutor bonus, & solus formosus, & est rex?
25 *Cur optas quod habes?* 26 *Non nosti quid pater, inquit*
27 *Chrysippus dicat: Sapiens crepidas sibi nunquam*
Nec soleas fecit: 28 *sutor tamen est sapiens.* 29 *quo?*
Vt quamvis tacet Hermogenes, 30 *cantor tamen, atque*
Optimus est modulator: 31 *ut Alfenus vafer, omni*
Abjecto instrumento artis, clausaque 32 *taberna,*
Sutor erat: 33 *sapiens operis sic optimus omnis*
Est opifex, sic rex solus, 34 *vellunt tibi barbam*
Lascivi pueri: quos tu nisi 35 *fuste coerces,*
Vrgeris turba circum te stante: miserque
36 *Rumperis & latras, magnorum maxime regum.*
Ne longum faciam: dum te 37 *quadrante lavatum*
38 *Rex ibis: neque te quisquam* 39 *stipator, ineptum*
Praeter 40 *Crispinum sectabitur: & mihi dulces*
Ignoscent, si quid peccavero 41 *stultus, amici,*
42 *Inque vicem illorum patiar delicta libenter,*
43 *Privatusque magis vivam* 44 *te rege beatus.*

24 Irridet Stoicorum paradoxon, nempe sapientem esse omnia.
25 Cur optas, ut tibi regnum permittant homines?
26 Stoicus arguit Horatium ignorationis, & inquit, Num nosti, &c.
27 Chrysippus vaferrimus Stoicorum somniorum erat interpres.
28 Potestate non usu.
29 Quo istuc pertinet?
30 Potest tamen cavere.
31 Alfenus ex sutore, jurisconsultus clarissimus evasit.
32 Clausa sutrina.
33 Ordo est. sic sapiens est optimus opifex omnis operis.
34 Adeo stulte loqueris, ô stoice, ut te pueri contumelioſi illudant.
35 Nisi abigis baculo tanquam sceptro regio. 36 Rumperis clamore. 37 Mercede balneatori debita, non à rege sed ab uno de multis. 38 Non revera rex, sed secundum Stoicorum opiniones. 39 Comes. 40 Praeter Crispinum Stoicum. 41 Per stultitiam. 42 Et vicissim. 43 Et non rex. 44 Qui te regem putas. Sensus est. Quemadmodum sapiens non est dicendus rex qui unicum habet stipatorem, sic peccata non possunt esse paria, si quaedam sint venia digna.

SATYRA IV.

Lucilium, veteres Comicos Graecos sequutum, mordacem fuisse ait. Sua autem Scripta non itidem legi ostendit, quum bona pars hominum sibi vitii alicujus conscia, sibi perstringi sciant. Se alioqui virulentia carere, ac tantùm jocosè & velut paterna quadam castigatione ad deterrendos à vitiis homines uti profitetur.

Eupolis, atque Cratinus, Aristophanesque poëtae,
Atque alii quorum comoedia 2 *prisca virorum est:*

1 Hi principes fuerunt inter poetas veteris Comoediae.
2 Comoedia prisca erat paulo maledicentior quam ut aures hominum ferre possent.

Si

Si quis erat dignus 3 *deſcribi, quòd malus, aut fur:*
Quòd moechus foret, aut ſicarius, aut alioqui
4 *Famoſus: multa cum libertate notabant.*
5 *Hinc omnis pendet* 6 *Lucilius, boſce ſequutus,*
7 *Mutatis tantum pedibus numeriſque facetus,*
8 *Emunctæ naris, durus componere verſus.*
Namque fuit 9 *vitioſus, in hora ſæpe ducentos,*
10 *Vt magnum, verſus dictabat,* 11 *ſtans pede in uno.*
12 *Quum flueret lutulentus,* 13 *erat quod tollere velles,*
Garrulus, atque piger ſcribendi ferre laborem,
14 *Scribendi recte:* 15 *nam ut multum, nil moror, ecce,*
Criſpinus 16 *minimo me provocat:* 17 *accipe ſi vis,*
Accipe jam tabulas, detur nobis 18 *locus, hora,*
19 *Cuſtodes: videamus uter plus ſcribere poſſit,*
20 *Dii bene fecerunt, inopis me quodque puſilli*
Finxerunt animi, raro & perpauca loquentis.
21 *At tu conluſas* 22 *hircinis follibus auras*
23 *Vſque laborantes, dum ferrum molliat ignis,*
Vt mavis, imitare, beatus 24 *Fannius,* 25 *ultro*
Delatis capſis & imagine: quum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare 26 *timentis ob hanc rem,*
Quod ſunt quos 27 *genus hoc minime juvat: utpote plures*
Culpari dignos, 28 *quemvis media erue turba:*
Aut ob avaritiam, aut miſera ambitione laborat:
29 *Hic nuptarum inſanit amoribus, hic puerorum:*
30 *Hunc capit argenti ſplendor, ſtupet Albius* 31 *ære:*
Hic mutat merces ſurgente à ſole, 32 *ad eum quo*
Veſpertina tepet regio: quin 33 *per mala præceps*
Fertur, uti pulvis collectus 34 *turbine, nequid*
35 *Summæ decerdat metuens, aut ampliet ut rem.*

3 Dignus notatione.
4 Mala famæ.
5 Ab illis Poetis.
6 Lucilius Poeta Romanus, qui illorum priſcam Comœdiam Latinam fecit ſatyram.
7 Quia Lucilius uſus eſt verſibus hexametris, illi Iambeis.
8 Acri judicio.
9 In hoc.
10 Tanquam rem magni momenti.
11 Nullo labore, & tempore breviſſimo.
12 Cum verſus profunderet inventos.
13 Erat aliquid quod funderes, idque imitatione dignum.
14 Ut recte ſcriberet.
15 Si quis multum ſcribit, nihili æſtimo.
16 Minimo digito, quod eſt alterum contemptum in certamen provocare.
17 Verba ſunt Criſpini Horatium provocantis.
18 In quo ſcribamus.
19 Nec altera opera utamur.
20 Reſpondet Horatius.
21 O Criſpine.
22 Follibus ex corio hircino factis.
23 Auras ſemper flantes. Horatius metaphorice ſignificat Criſpini verſus turgidos fuiſſe & inanes.
24 Fannius poeta loquitur ironice.
25 Cui non petenti

Senatus detulit capſas, quibus libri ejus in Auguſti bibliotheca reponerentur, una cum ſua imagine ad memoriam ejus prolendam. 26 Quum nemo legat ſcripta mei timentis vulgo ea recitare. Primitivum in poſſeſſivo ſubintelligitur. 27 Hoc genus poematis, ſcil. ſatyræ. 28 De medio populo quamvis in medium produxito. 29 Alius eſt adulter qui matres familias tantum ſectatur. 30 Aliqui vaſa argentea delectant. 31 Stupet ſtatuis ex ære Corinthio factis. 32 Ad eum ſolem, id eſt occidentem. 33 Per pericula & vitæ diſcrimina. 34 Vento. 35 Ne aliquid diminuat de ſumma, id eſt, de bonis congeſtis.

36 Omnes improbi & vitiosi homines.
37 Versus Satyricos.
38 Est serm vulgi in poetas, qui aeres sunt in homines vitiosos. Metaphora ducta à bove cornu petente, cujus cornibus foenum alligabant Romani, ut sibi ab illo cavarent homines in via forte occurrentes.
39 Dummodo moveat risum profusum sibi, i. ad suam voluptatem.
40 Quodcunque semel scripserit.
41 Cupiet, ut omnes à pistrino redeuntes sciant.
42 Unde aquam hauriunt.
43 Respondet Horatius ad ea, quae in Satyrarum scriptores dicta fuerant.
44 Iis, quos agnosco esse poetas, non dico me esse poetam.
45 Versum certis pedibus claudere.
46 Similiora sermoni quotidiano & orationi solutae, quam versibus.
47 Ut poeta nominetur.
48 Quaesivere, quia comoedia stylus prosae orationi est similis.
49 Dubitaverunt.
50 Spiritus ardens & vehemens.

36 *Omnes hi metuunt* 37 *versus, odere poetas.*
38 *Fœnum habet in cornu, longè fuge: dummodo risum*
39 *Excutiat sibi, non hic cuiquam parcet amico:*
Et quodcunque semel 40 *chartis illeverit, omnes*
41 *Gestiet à furno redeuntes scire,* 42 *lacúque,*
Et pueros, & anus. 43 *agedum, pauca accipe contrà.*
Primum ego me illorum, 44 *dederim quibus esse poetas,*
Excerpam numero: neque enim 45 *concludere versum*
Dixeris esse satis; neque, si quis scribat uti nos,
46 *Sermoni propiora, putes hunc esse poetam:*
Ingenium cui sit, cui mens divinior, atque os
Magna sonaturum, 47 *des nominis hujus honorem.*
Idcirco quidam, 48 *comœdia, necne poema*
Esset, 49 *quæsiverе: quod* 50 *acer spiritus ac vis*
Nec verbis nec rebus inest: nisi quòd 51 *pede certo*
52 *Differtur sermoni* 53 *sermo merus.* 54 *at pater ardens*
55 *Sævit, quòd meretrice* 56 *nepos insanit amica,*
Filius, uxorem grandi cum dote recusat:
Ebrius & (magnum quod dedecus) ambulat 57 *ante*
Noctem 58 *cum facibus, numquid* 59 *Pomponius istis*
60 *Audiret leviora,* 61 *pater si viveret? ergo*
Non satis est puris versum perscribere verbis,
62 *Quem si dissolvas, quivis stomachetur eodem*
Quo 63 *personatus pacto pater.* 64 *his, ego quæ nunc,*
Olim quæ scripsit Lucilius, eripias si
65 *Tempora certa modosque: & quod prius ordine verbum*
Posterius facias, præponens ultima primis: (66)
66 *Non, ut si solvas,* POSTQUAM DISCORDIA TETRA

51 Ac definito numero. 52 Differt ab oratione soluta, differt pro dissidet, cum dativo ponitur. 53 Solus sermo verbis puris perscriptus. 54 Est anthypophora ad convincendum eorum argumentum, qui dicunt comœdiam merum esse sermonem. 55 Irascitur ut Demea apud Terentium. 56 Luxuriosa helluo. 57 Claro die. 58 Cum facibus amatores invisebant amasias suas. 59 Pompon. adolescens libidinosus, quem Horat. vellicat quasi aliud agens. 60 Imo æque aspere objurgantur. 61 Pomponii pater. 62 Quem versum. 63 Comicus pater, qui patris personam in comœdia sustinet. 64 Si eripias his carminibus quæ nunc scribo, &c. 65 Syllabarum quantitatem. 66 Non ita invenies, quemadmodum si solus hunc versum Ennianum, &c. postquam discordia, &c.

BELLI FERRATOS POSTES PORTASQVE REFREGIT,

Invenias etiam [67] disjecti membra poetæ.
[68] Hactenus hæc, [69] alias, justum sic necne poema:
Nunc illud tantùm [70] quæram: meritòne tibi sit
Suspectum genus hoc [71] scribendi. [72] Sulcius acer
Ambulat, & Caprius, [73] rauci malè, cumque [74] libellis:
Magnus uterque [75] timor latronibus: at bene si quis
[76] Et vivat puris manibus, contemnat utrumque.
[77] Vt sis tu similis Cœli Berrique, latronum,
[78] Non ego sim Capri, neque Sulci: cur metuas me?
[79] Nulla taberna meos habeat, neque [80] pila libellos,
[81] Quels manus insudet vulgi, Hermogenisque Tigelli?
[82] Non recito cuiquam, nisi amicis, idque [83] coactus:
Non ubivis, coramve quibuslibet. [84] in medio qui
Scripta foro recitent, sunt multi: [85] quique lavantes:
[86] Suave locus voci resonat conclusus, [87] manes
Hoc juvat, haud illud quærentes num [88] sine sensu,
Tempore num faciant [89] alieno. Lædere gaudes,
Inquis: & hoc [90] studio pravus facis: unde petitum
[91] Hoc in me jacis? [92] est autor quis denique eorum,
Vixi cum quibus? [93] hic absentem rodit amicum,
Qui non defendit, alio culpante: [94] solutos
Quis ceptat risus hominum, famamque [95] dicacis:
[96] Fingere qui non visa potest, [97] commissa tacere
Qui nequit: [98] hic niger est, hunc tu Romane caveto.
Sæpè tribus [99] lectis videas cœnare [1] quaternos,
E quibus unus avet [2] quavis aspergere cunctos,
[3] Præter eum qui præbet [4] aquam: post, hunc quoq; potus,

67, Lacerati poetæ vestigia.
68 Hactenus utrum satyra & comœdia sint poema? quod Horatius non dubitat.
69 Alio tempore quæremus.
70 Quæstam à te ô Romane.
71 Satyræ vel comœdiæ genus.
72 Accusator acerrimus, &c. & Caprius.
73 Assiduitate agendi valde rauci.
74 Cum libellis accusatoriis, in quibus mal ficorum & nomina & crimina erant scripta.
75 Uterque horribilis latronibus.
76 Si vivat manibus à scelere puris.
77 Quamvis tu sis similis Cœli, &c.
78 Si ego sum accusatoribus dissimilis, cur metuis me?
79 Et cur vis metuere, si nulla tab. &c.
80 Pila, est bibliopolarum columna, ad quam proflabant libri venales.
81 Quos vulgus manibus terat & Tigellius unus è vulgo?
82 Præterea non recito, &c.
83 Non libenter.
84 Loquitur aliquis
85 Lavantes in balneis.
86 Locus conceptus in balneis suaviter voci resonat.
87 Leves poetas hoc juvat.
88 Stultæ.
89 Tempore incongruo.
90 Data opera.
91 Hoc mihi objicis.
92 Denique quis eorum est author, & est, delator, cum quibus viri nullus.
93 Horatius ostendit qui sunt fugiendi tanquam homines pernitiosi.
94 Immoderatos risus.
95 Dicax significat jocosum cum mordacitate. Angl. a scoffing jester.
96 Qui potest fingere se vidisse, quæ non vidit.
97 Arcana.
98 Hic est perniciosus & infelix.
99 Lectis discubitoriis.
1 Duodecim convivas in uno triclinio.
2 Quavis ratione cunctos dictériis & salibus aspergere.
3 Præter convivii magistrum.
4 Qui præbet aquam qua lavarent convivæ.
5 Convivatorem etiam maledictis infectatur cum potus est.

Horatii consuetudinem improbans. At multi sunt, &c.
85 Lavantes in balneis.
86 Locus concentus in balneis suaviter voci resonat.
87 Leves poetas hoc juvat.
88 Stultæ.
89 Tempore incongruo.
90 Data opera.
91 Hoc mihi objicis.
92 Denique quis eorum est author, & est, delator, cum quibus viri nullus.
93 Horatius ostendit qui sunt fugiendi tanquam homines pernitiosi.
94 Immoderatos risus.
95 Dicax significat jocosum cum mordacitate. Angl. a scoffing jester.
96 Qui potest fingere se vidisse, quæ non vidit.
97 Arcana.
98 Hic est perniciosus & infelix.
99 Lectis discubitoriis.
1 Duodecim convivas in uno triclinio.
2 Quavis ratione cunctos dictériis & salibus aspergere.
3 Præter convivii magistrum.
4 Qui præbet aquam qua lavarent convivæ.
5 Convivatorem etiam maledictis infectatur cum potus est.

Condita quum [6] *verax aperit præcordia* [7] *Liber?*
Hic tibi comis & urbanus, liberque videtur, [8]
Infesto nigris? ego, si risi quòd ineptus [9]
Pastillos Rufillus olet, Gorgonius hircum, [10]
Lividus & mordax videor tibi? dentio si qua [11]
De Capitolini furtis injecta Petilli [12]
Te coram fuerit: defendas ut tuus est mos:
Me Capitolinus [13] *convicio usus, amicóque* [14]
A puero est, causáque mea permulta rogatus
Fecit: & incolumis lætor quod vivit in urbe:
Sed tamen admirer quo pacto [15] *judicium illud*
Fugerit, [16] *hic nigræ succus loliginis, hæc est* [17]
Ærugo mera. [18] *quod vitium procul abfore* [19] *chartis*
Atque animo prius, ut si quid promittere de me
Possum aliud, vere promitto. liberius si
Dixero quid, si forte jocosius, hoc mihi juris
Cum venia dabis: insuevit [20] *pater optimus hoc me,*
Ut fugerem exemplis vitiorum quæque notando. [21]
Quum me hortaretur, parcè, frugaliter, atque
Viverem uti contentus eo, quod mi ipse parasset:
Nónne vides, Albi [22] *ut malè vivat filius? utque*
Barrus inops? [23] *magnum documentum, ne* [24] *patrium*
Perdere quis velit. A turpi meretricis amore
Quum deterreret, [25] *Sectani dissimilis sis.*
Ne sequerer [26] *mœchas, concessa quum venere uti*
Possem, deprensi non bella est fama [27] *Treboni;*
Aiebat [28] *sapiens, vitatu, quidque petitu*
Sit melius, [29] *causas reddat tibi: mî satis est, si*
Traditum ab antiquis morem servare, tuamque [30]
Dum custodis eges, vitam famámque tueri [31]
Incolumem possim. [32] *simulac duraverit ætas*
Membra animumque tuum, [33] *nabis sine cortice. sic me*

6 Bacchus veritatem dicere cogit.
7 Iacchus, pro vino.
8 Hic, quem proxime descripsi.
9 Videtur comis tibi, qui inimicus es malis.
10 Vide hunc versum supra, Satyra secunda.
11 Malignus.
12 Petillus cum coronam è Capitolio surripuisset, judicio absolutus est.
13 Defendas his utens verbis, Me capit, &c.
14 Convivæ & familiari.
15 Quod non sit missus in exilium propter furtum.
16 Hujusmodi oratio occulti odii est. Metaph. ab atramento piscis loliginis, quæ alba est externe, intus autem nigra.
17 Virus & pestis amicitiæ.
18 Vitium maledicentiæ simulata amicitia tectæ.
19 A scriptis & animo meo.
20 Pater meus insuebat hæc bona in me, vel, pater meus insuescendo docuit me hoc.
21 Ut quæque vitiorum fugerem ea vitia notando exemplis.
22 Quomodo in penuria vivat?
23 Qui magno est documento.
24 Rem familiarem à majoribus relictam.
25 Sectanus, erat turpis mœchus.
26 Matronas.
27 Trebanus in adulterio fuit deprehensus.
28 Philosophus (ut quit Horatii pater) causas reddet.
29 Rationes.
30 Traditam à veteribus consuetudinem servare.
31 Pædagogi.
32 Posteaquam ætas corroboraverit membra.
33 Alienis præceptis non quibus. Metaph. ducta à pueris qui corticis ope natare discunt.

[34] *Formabat puerum dictis: & sive jubebat*
Vt facerem quid, [35] *habes autorem quo facias hoc:*
[36] *Vnum ex judicibus selectis* [37] *objiciebat:*
Sive vetabat: [38] *An hoc inhonestum & inutile factu*
Necne sit, addubites, [39] *flagret rumore malo quum*
Hic atque ille? [40] *Avidos vicinum funus ut ægros*
[41] *Exanimat, mortisque metu sibi parcere cogit:*
Sic teneros animos aliena opprobria sæpe
Absterrent vitiis. [42] *ex hoc ego sanus ab illis,*
Perniciem quæcunque ferunt, mediocribus, & queis
Ignoscas, vitiis [43] *teneor fortassis, &* [44] *istinc*
Largiter abstulerit longa ætas, [45] *liber amicus,*
[46] *Consilium proprium. neq; enim quum* [47] *lectulus aut me*
Porticus excepit, [48] *desum mihi:* [49] *Rectius hoc est:*
Hoc faciens, vivam melius. [50] *sic dulcis amicis*
Occurram. [51] *hoc quidam non belle: num quid ego illi*
[52] *Imprudens olim faciam simile? Hæc ego mecum*
[53] *Compressis agito labris, ubi quid datur oti,*
[54] *Illudo chartis, hoc est mediocribus illis*
Ex vitiis unum, cui si [55] *concedere nolis,*
[56] *Multa Poetarum veniat manus, auxilio quæ*
Sit Mihi. nam [57] *multo plures sumus: ac veluti te*
[58] *Judæi cogemus in hanc concedere* [59] *turbam.*

34 Sic me patet erudiebat.
35 Sunt verba patris sui.
36 Unum ex equestri ordine unde judices eligebantur.
37 Ante oculos ponebat.
38 Dicebat patet, An hoc, &c.
39 Quum laberet publica infamia hic atque ille?
40 Adeo intemperantes, ut quosvis cibos sine discrimine vorent.
41 Quemadmodum mors visini terret ægros avidos: Sic, &c.
42 Ex hoc patre ejusque præceptis.
43 Obnoxius sum fortasse vitiis parvis? & quibus ignoscere debes.
44 Ab his vitiis mediocribus.
45 Amicus libere vitia nostra etiam occultissima exagitat.
46 Consilium, quod quisque suapte sponte capit.
47 Quum in lectulo jaceo vel in porticu deambulo.

48 Negligo quod mei est officii. 49 Hæc tacitus mecum loquor. 50 Sic, i. si illud faciam, &c. 51 Hoc quidam non fecit belle. 52 Faciam insciens? Dii prohibeant. 53 Hæc tacitus mecum agito. 54 Mando literis & ludibundus Satyras scribo. 55 Ignoscere. 56 Innumera Poetarum multitudo venire debet nobis auxilio. 57 Sumus valde multi. 58 Judæi sub imperio Octaviani, Romæ cogebant multos in suam religionem transire. 59 In hanc Poetarum multitudinem.

SATYRA V.

Iter suum ab urbe Roma Brundusium usque describit, exemplo Lucilii, qui itidem quoddam iter suum descripserat. Narrat autem quæ risu digna in eo contigerant: inter quæ primum locum obtinet duorum scurrarum Sarmenti & Messii faceta contentio.

EGressum magna me excepit [1] *Aricia Roma*
Hospitio modico: rhetor [2] *comes Heliodorus,*

Græcorum

1 Aricia, parva civitas in via Appia, distans ab urbe Roma stadia 160.
2 Facundus comes in via pro vehiculo est.

Græcorum longè doctissimus: 3 *inde Forum Appi,*
4 *Differtum nautis, cauponibus atque* 5 *malignis.*
Huc itur ignavi 6 *divisimus, altius ac nos*
7 *Præcinctis* 8 *unum, minus est* 9 *gravis Appia tardis.*
Hic ego, 10 *propter aquam, quod erat deterrima, ventri*
11 *Indico bellum, cœnantes* 12 *haud animo æquo*
Expectans comites. 13 *jam nox inducere terris*
Umbrae, & cœlo diffundere 14 *signa parabat.*
15 *Tum pueri nautis, pueris convitia nautæ*
16 *Ingerere:* 17 *huc appelle,* 18 *trecentos inseris: ohe*
Jam satis est. 19 *dum æs exigitur, dum* 20 *mula ligatur,*
Tota abit hora. 21 *mali culices, ranæque palustres*
22 *Avertunt somnos. absentem cantat amicam*
Multa prolutus 23 *vappâ nauta, atque* 24 *viator*
25 *Certatim, tandem fessus dormire viator*
Incipit: ac missæ pastum 26 *retinacula mulæ*
Nauta piger 27 *saxo religat, stertitque supinus.*
Iámque dies aderat, quum nil procedere lintrem
Sentimus, donec 28 *cerebrosus prosilit unus,*
Ac mulæ nautæque caput lumbósque saligno
Fuste 29 *dolat. quarta vix demum* 30 *exponimur hora.*
Ora manusque tua lavimus, 31 *Feronia lympha.*
Millia tum pransi tria 32 *repimus, atque subimus*
Impositum saxis latè candentibus 33 *Anxur.*
Huc venturus erat Mæcenas optimus, atque
34 *Cocceius: missi magnis de rebus uterque*
Legati, 35 *aversos soliti componere amicos.*
Hic oculis ego nigra meis 36 *collyria lippus*
37 *Illinere, interea Mæcenas advenit, atque*
Cocceius: Capitoque simul Fonteius, 39 *ad unguem*

2 Inde venimus ad mercatum Appii oppidi.
4 Nautis refertum & plenum.
5 Caupones res quas vendunt, maligna mensura metiri consueverunt.
6 Biduo confecimus.
7 Expeditis viatoribus.
8 Unius diei iter.
9 Est via Appia minus laboriosa tarde ambulantibus propter diversoriorum frequentiam.
10 Propter aquam palustrem & fœtidam.
11 Non cœno.
12 Gravate.
13 Iam nox appropinquabat.
14 Sydera & stellas spargere.
15 Tum servi.
16 Ingerebant.
17 Huc navem applica. Verba sunt servorum à dominis præmissorum.
18 Nimis multos in navim imponis.
19 Dum naulum à nautis petitur.
20 Mula quæ navim è ripa contra aquam traheret.
21 Molesti culices.
22 Depellunt somnos.
23 Plenus vino malo, vide supra Sat. i.
24 Viator qui mulam moderabatur.
25 Contentiose, uter præcelleret in amicæ laudibus decantandis.
26 Funes, quibus mula trahebat navim. 27 Ne navis per paludes vagaretur. 28 Temere irascens & iracundiam celeriter deponens. Angl. hrafne-sicke. 29 Verberat. 30 Exponimur è nave, i. transfretamur. 31 Apostrophe est ad Feroniam deam, ex cujus sacro fonte sumpta aqua manus & ora abluebant prandium sumpturi. 32 Lente ambulamus propter loci acclivitatem & stomachi repletionem. 33 Anxur, Volscorum oppidum prominens in mare. 34 Iurisconsultus quem M. Antonius miserat ad Augustum. 35 Amicos dissidentes placare. 36 Oculorum medicamenta. 37 Illinebam. 38 Homo absolutus & perfectus.

Factus

Factus homo,[39] Antoni, non ut magis alter, amicus;
[40] Fundos Aufidio Lusco prætore libenter
Liquimus,[41] insani ridentes præmia scribæ,
[42] Prætextam & latum [43] clavum, prunæq; [44] batillum,
[45] In Mamurrarum lassi deinde urbe manemus;
Murena præbente [46] domum, Capitone [47] culinam.
Postera lux oritur multo gratissima: namque
Plotius & Varius [48] Sinuessæ, Virgiliusque
Occurrunt: [49] animæ, quales neque [50] candidiores
Terra tulit, [51] neque queis me sit devinctior alter.
O qui complexus, & gaudia quanta fuerunt!
Nil ego contulerim jucundo [52] sanus amico.
[53] Proxima Campano ponti quæ villula, [54] tectum
Præbuit: & [55] parochi quæ debent ligna, salemque.
[56] Hinc muli Capuæ clitellas [57] tempore ponunt.
[58] Lusum it Mæcenas: dormitum ego, Virgiliusque.
Namque pila [59] lippis inimicum, & ludere [60] crudis.
[61] Hinc nos [62] Coccei recipit [63] plenissima villa,
Quæ super est Claudi cauponas. [64] nunc mihi paucis
Sarmenti scurræ pugnam Messique Cicerri
Musa velim memores: [65] & quo patre natus uterque
[66] Contulerit lites. [67] Messi clarum genus Osci:
Sarmenti [68] domina exstat. [69] ab his majoribus orti
Ad pugnam venêre. [70] prior Sarmentus, Equi te
Esse [71] feri similem dico. Recemus: & ipse
[72] Messius, Accipio. [73] caput & movet: [74] O, tua cornu
Ni foret [75] execto frons (inquit) quid faceres? quum

39 Ita Antonii amicus, ut non alius magis.
40 Oppidum in via Appia dextrorsum.
41 Scribæ superbientis ob prætorium, in qua se gessit insolenter, dignitatis insignibus ornatus in Fundis parvo municipio, quasi Romæ prætor fuisset.
42 Togam prætoriam.
43 Vestem senatoriam latis clavis ornatam.
44 Foculum in quo sub adventum hospitum vel convivatum suavis suffitus fiat.
45 In Formiis, ubinatus est Mamurra eques Ro. nobilissimus.
46 Hospitium sive tectum.
47 Cœnam dante Capitone.
48 Sinuessa est civitas ad Lirim fluvium clara ob vini copiam.
49 Homines tales.
50 Innocentiores, integriores.
51 Et quibus non sit alcet me devinctior.
52 Quandiu sani memoria sum, ego nihil confectendum putabo cum dulci amico.
53 Villula quæ proxima est, &c.

54 Tecto nos recepit. 55 Parochi præbuerunt ligna, &c. Parochorum erat munus, legatis publice missis res necessarias suppeditare. 56 Ab hac villula. 57 Tempori, tempestive, ita ut Capuæ pernoctarent. 58 Pila palmaris. 59 Lippus erat Horatius, Virgilius χειλοσόμος. 60 Vehemens excitatio ciboria male decoquentibus plurimum nocet. 61 A villula Capuana. 62 Villa quam Coccius condidit. 63 Villa copiosissima, quæ est supra cauponas Claudi, oppidi ab Appio Claudio conditi. 64 Facete in re ridicula Horatius invocat Musas. 65 Quo genere natus. 66 Litigarint. 67 Osci (populi Italiæ turpissimi) erant clarum genus Messii, satis Ironice dictum. 68 Ergo Sarmentus servus erat, & adhuc vix liber. 69 Ab obscœnis & obscuris parentibus orti. 70 Sarmentus loquitur, Dico, &c. 71 Indomiti & grandis equi te similem dico. 72 Messius respondens, accipio (inquit) convitium quo me proscindis. 73 Caput agitat quasi minitans Sarmento. 74 Sarmentus Messium acerbius deridet. 75 Cornu exectum apparebat ex insigni cicatrice qua frons erat deformata. Notat fortasse vestigium exectæ vaturæ.

76 Sic

76 *Sic mutilus minitaris? At* 77 *illi fœda cicatrix*
78 *Setosam* 79 *lævi frontem turpaverat oris.*
80 *Campanum in morbum, in faciem permulta jocatus,*
Pastorem saltaret uti 81 *Cyclopa rogabat:*
Nil illi 82 *larva aut tragicis opus esse* 83 *cothurnis.*
84 *Multa Cicerrus ad hæc donasset jamne* 85 *catenam*
86 *Ex voto Laribus, quærebat scriba quòd esset,*
87 *Deterius nihilo dominæ jus esse, rogabat*
Denique cur unquam 88 *fugisset: cui* 89 *satis una*
Farris libra foret, gracili sic, tàmque pusillo.
Prorsus jucundè cœnam produximus illam.
Tendimus hinc recta 90 *Beneventum: ubi* 91 *sedulus hospes*
Penè arsit macros dum turdos versat in igne.
Nam vaga per vetcrem dilapso flamma culinam
92 *Vulcano, summum properabat* 93 *lambere tectum.*
Convivas avidos, cœnam, servosque timentes
94 *Tum rapere, atq; omnes restinguere velle* 95 *videres.*
Incipit ex illo montes Apulia 96 *notos*
Ostentare mihi, quos torret 97 *Atabulus: & quos*
Nunquam 98 *crescemus, nisi nos vicina* 99 *Trivici*
Villa recepisset, 1 *lacrymoso non sine fumo,*
2 *Udos cum foliis ramos urente camino.*
Hic ego 3 *mendacem stultissimus usque puellam*
Ad mediam noctem expecto, 4 *somnus tamen auferi*
5 *Intentum veneri: tum immundo somnia* 6 *visu*
7 *Nocturnam vestem maculant, ventremque supinum.*
Quatuor 8 *hinc rapimur viginti & millia rhedis,*
Mansuri 9 *oppidulo, quod versu dicere* 10 *non est:*
11 *Signis perfacile est.* 12 *venit vilissima rerum*
Hic aqua: sed fanis longe pulcherrimus ultro
13 *Callidus ut soleat humeris* 14 *portare viator,*

76 Quasi bos mutilatus.
77 Cicero.
78 Impolitam & hirsutam frontem.
79 Ex sinistra parte faciei.
80 In magnas verrucas, quæ instar cornuum innascebantur in fronte gentis Campaniæ.
81 Ut saltando exprimeret Polyphemum.
82 Propter fœdam cicatricem & tactu hirsutiem.
83 Propter magnam corporis staturam.
84 Multa Cicerrus dixit in Sarmentum.
85 Catenam, qua fuerat ligatus, quasi servus, & qua, jam manumissus, fuerat liberatus
86 Rogabat num a loco diis Laribus sacro catenam suspendisset.
87 Nihilo minus servum esse.
88 Quod à domina sua nimis parce aleretur.
89 Ad diurnum victum.
90 Urbem in agro Samnitum.
91 Hospes diligens & officiosus.
92 Igni dispersus.
93 Contingere.
94 Rapere flamma, ut cœnam servarent.
95 Videre licebat.
96 Noti erant illi montes Horatio, quia ipse natus est in Apulia.
97 Ventus Appuliæ infestus. 98 Nunquam crepuissemus, i. transivissemus. 99 Trivicum, oppidum est in finibus Campaniæ. 1 Fumo lacrymas excutiente. 2 Ramos humidos vel virides. 3 Puellam quæ promissa non stetit. 4 Somnus me opprimit. 5 Animo & corpore. 6 Visione aliqua & specie animo oblata. 7 Seminis eruptione, quæ fit in somno. 8 A villa Trivici celeriter vehimur rhedis. 9 Equotutio. 10 Non licet, quia in versu hexametro hæc dictio Equotutium stare non potest. 11 Per signa hoc oppidum describere. 12 Aqua venditur. 13 Viator providus. 14 Panem portare.

15 *Nam*

15 *Nam Canusi lapidosus: aquæ non ditior urna,*
16 *Qui locus à forti Diomede est conditus olim.*
Flentibus hinc Varius 17 discedit mœstus amicis,
Unde 18 Rubos fessi pervenimus, utpote longum
Carpentes iter, & factum 19 corruptius imbri.
20 *Postera tempestas, melior: 21 via pejor, ad usque*
22 *Bari mœnia piscosi: dehinc 23 Gnatia lymphis*
24 *Iratis extructa dedit risusque jocosque:*
Dum 25 flamma sine, thura 26 liquescere limine sacro
Persuadere 27 cupit, 28 credat Judæus 29 apella:
Non ego. namque deos 30 didici 31 securum agere ævum:
Nec si quid miri faciat natura, deos id
32 *Tristes ex alto cœli 33 demittere tecto.*
34 *Brundusium longæ finis chartæque viæque.*

15 Canusii oppidi Appuliæ Varius est panis.
16 Non ditior, i. haud multo magis abundans aqua, quam Equotutium.
17 Discedit ad castra Cæsaris cum Mæcenate & Cocceio.
18 Oppidum Campaniæ.
19 Nobis molestius propter pluviam.
20 Barium est oppidum Appuliæ, quod à mari alluitur.
23 Gnatia est oppidum Salentinum.
24 Propter magnam in eo oppido dulcis aquæ penuriam.
25 Sine igne.
26 Incendi & absumi in primo templi aditu. 27 Dum Gnatia cultet, id est, populus Gnatiæ. 28 Credat Judæus sacrificium sine igne absumi. 29 Judæus recutitus & circumcisus. 30 Didici ab Epicuro. 31 Sine cura rerum humanarum. 32 Deos solicitos aut iratos. 33 Demittere in terras. 34 Brundusium finem fecit longi itineris & hujus sermonis.

SATYRA VI.

Reprehendit vanum populi Rom. de nobilitate judicium, quòd eam stemmatum antiquitate non virtute metiretur, & nobilitate illa non præditos ad magistratus non libenter admitteret. Sibi non eadem ratione amicitiam Mæcenatis, qua tribunatum, posse quemquam invidere: quum hæc non fortunæ fuerit, sed virtutis commendatione quæsita sit. Tandemque suam conditionem longè meliorem, in vita privata ostendit, quàm in magistratu esse possit.

NOn, quia, Mæcenas, Lydorum quicquid Etruscos
Incoluit fines, nemo generosior est te:

1 O Mæcenas, non ideo suspendis ignotos naso

munco, quia generosior est te nemo omnium Lydorum, qui Etruriam incoluerunt.

Nec, quòd avus tibi maternus fuit atque paternus,
Olim qui [2] *magnus legionibus imperitarint:*
Vt plerique solent, [4] *naso suspendis adunco*
[5] *Ignotos: ut me,* [6] *libertino patre natum.*
Quum [7] *referre negas, quali sit quisque parente*
Natus, [8] *dum ingenuus: per suades hoc tibi verè,*
Ante potestatem [9] *Tulli, atque ignobile regnum,*
Multos sæpe viros [10] *nullis majoribus ortos,*
Et vixisse probos amplis & honoribus auctos.
Contrà, Lævinum, [11] *Valeri genus,* [12] *unde superbus*
Tarquinius regno pulsus fuit, unius assis
Non unquam pretio pluris [13] *licuisse:* [14] *notante*
Iudice, quem nosti, populo: [15] *qui stultus honores*
Sæpe dat indignis, & [16] *famæ servit ineptus:*
Qui stupet in titulis & [17] *imaginibus.* [18] *quid oportet*
Nos facere, à vulgo longè latèque remotos?
[19] *Namque esto: populus* [20] *Lævino mallet honorem*
Quam Decio mandare [21] *novo: censorque* [22] *moveret*
Appius, ingenuo si non essem patre natus:
[23] *Vel meritò quoniam in propria non* [24] *pelle quiessem.*
Sed fulgente trahit constrictos [26] *gloria curru*
Non minus ignotos generosis, [28] *quò tibi Tulli*
[29] *Sumere depositum clavum fierique* [30] *tribunum?*
Invidia accrevit, [31] *privato quæ minor esset.*
Nam [32] *ut quisque* [33] *insanus nigris medium impediit crus*
[34] *Pellibus & latum demisit pectore* [35] *clavum:*
[36] *Audit continuò, quis homo hic est? quo patre natus?*
[37] *Vt si quis ægrotet, quo morbo* [38] *Barrus, haberi*

2 Legionibus plenis, quæ decem cohortibus constabant.
3 Vt solent tumidi, claris parentibus orti.
4 Vaste derides.
5 Ignobiles & infimæ sortis homines.
6 Libertinus est filius Liberti, i. servi manumissi.
7 Interesse negas.
8 Dum bonis moribus est imbutus & cujus pater servitutem non servivit.
9 Ante potestatem Tulli sexti regis Ro. ex serva captiva nati, cujus regnum idcirco appellat ignobile, regnavit tamen optime.
10 Obscuris.
11 Valerii Publicolæ filium.
12 A quo, cum Iunio Bruto.
13 Æstimatum esse.
14 Populo judicante.
15 Stultus populus nullo consilio ductus.
16 Generis splendori.
17 Majorum statuis antiquitatis testibus.
18 Qui populo sumus sapientiores?
19 Demus quod populus mallet, &c.
20 Homini nobilissimo.
21 Ignobili familia nato. 22 A petendo magistratu me ut indignum summoverat. 23 Atque si valde merito. 24 In proprio statu, ducta Metaph. ab asino. 25 Aurato curru quasi victus. 26 Gloriæ cupiditas. 27 Ignobiles æque ac nobiles. 28 Quo tibi profuit? 29 Recipere senatorium vestem, i. dignitatem tibi a Cæsare ademptam. 30 Militum. 31 Nullam dignitatem habenti. 32 Statim ut. 33 Ideo insanus, quia ignobilis & obscurus homo insignia senatoria sibi sumat. 34 Calceis senatoriis usque ad medium cius subductis. 35 Tunicæ lati clavi cui lati clavi erant assuti: quod erat insigne majorum magistratuum. 36 A populo. 37 Si quis ægrotet animi morbo, sc. adulterandi studio. 38 Homo nimis compta & mulicrosus.

Et

Et cupiat formosus: erat quacunque puellis
Injiciat curam quærendi singula: quali
Sit facie sura quali, pede, dente, capillo:
Sic qui promittit cives, urbem sibi curæ,
Imperium fore & Italiam, & delubra deorum:
Quo patre sit natus, num ignota matre inhonestus,
Omnes mortales curare & [39] quærere cogit.
[40] Tunc Syri Damæ, aut Dionysi [41] filius, audes
[42] Dejicere è saxo cives? aut tradere [43] Cadmo?
[44] At Novius collega gradu post me sedet uno.
Namque est [45] ille, pater quod erat meus. [46] hoc tibi Paulus
Et Messala videris, at hic, si plaustra ducenta,
Concurrantque foro tria funera, [47] magna sonabit
Cornua, quod vincat que tubas: [48] saltem tenet hoc nos.
Nunc ad me redeo libertino patre natum:
Quem [49] rodunt omnes libertino patre natum,
[50] Nunc, quia Mæcenas tibi sum [51] convictor: [52] at olim
[53] Quòd mihi pareret legio Romana tribuno.
[54] Dissimile hoc illi est: quia non ut [55] forsit [56] honorem
Jure mihi [57] invideat quivis, ita te quoque [58] amicum:
Præsertim [59] cautum dignos assumere, prava
Ambitione procul: felicem dicere [60] non hoc
Me possim casu, quòd te [61] fortitus amicum.
Nulla etenim mihi te sors obtulit: optimus olim
Virgilius, post hunc Varius, dixere quid essem,
[62] Ut veni coram, [63] singultim pauca loquutus,
([64] Infans namque pudor prohibebat plura profari)
[65] Non ego me claro natum patre, non ego circum
Me [66] Satureiano vectari rura caballo,
Sed quod eram narro. [67] respondes (ut tuus est mos)
Pauca: abeo, & revocas nono post mense, jubesque

39 Cogit curiosè percontari de se & suis natalibus.
40 Apostrophe populi Rom. in ignobiles ad honores & imperium evectos.
41 E servo quopiam natus.
42 Audes præcipitare à saxo Tarpejo noxium, & damnatum, id est, audes tu tribunatu fungi
43 Tradere carnifici.
44 Respondet filius Damæ dicens collegam suum se esse ignobiliorem.
45 Est ille libertus, eum ego sim libertinus.
46 In hoc quod collega tuo sis superior, videris esse nobilis ut Paulus, sunt verba Horatii vel alius civis Romani.
47 Vocem edit, quæ omnem strepitum vincat.
48 Quæ vocis magnitudo facit nos sustinere ejus ignobilitatem.
49 Omnes clanculum mordent.
50 Nunc me mordent.
51 Sum tibi familiaris & conviva.
52 Olim mordebant.
53 Quia tribunus militum fui.
54 Dissimile est tribunum militum olim fuisse, & tibi hodie familiarem esse.
55 Fortasse.
56 Honor nonnunquam mandatur indigno.
57 Invidere possit.
58 Tuo judicio electum non fortuito.
59 Considerantem.
60 Non hac sorte possum prædicare me felicem.
61 Quod nactus sim te amicum.
62 Postquam.
63 Sermone interrupto.
64 Pudor eloquium.
65 Ego non narro.
66 Equo in Saturejanis, id est, Apulis pascuis nato.
67 Tu O Mæcenas respondes pauca.

Esse in amicorum numero: magnum hoc ego duco,
Quod placui tibi, qui turpi secernis honestum,
[68] *Non patre præclaro, sed vita & pectore puro.*
Atqui si vitiis [69] *mediocribus ac mea paucis*
Mendosa est natura, alioqui recta (velut si
Egregio inspersos reprendas corpore nævos)
Si neque avaritiam, neque sordes, [70] *ac mala lustra*
Objiceret vere quisquam mihi: [71] *purus & insons*
(Ut me collaudem) si vivo, & charus amicis:
[72] *Causa fuit pater his:* [73] *qui macro pauper agello,*
Noluit in [74] *Flavi ludum me mittere,* [75] *magni*
Quòd pueri magnis è centurionibus orti,
Lævo [76] *suspensi loculos* [77] *tabulámque lacerto*
Ibant [78] *octonis referentes idibus* [79] *æra.*
[80] *Sed puerum est ausus Romam* [81] *portare, docendum*
Artes, quas doceat quivis eques atque senator
[82] *Semet prognatos.* [83] *vestem servosque sequentes*
In magno ut populo si quis vidisset, [84] *avitæ*
Ex re præberi sumptus mihi crederet illos,
[85] *Ipse mihi custos incorruptissimus omnes*
Circum doctores aderat. quid multa? [86] *pudicum*
(Qui primus virtutis honos) servavit ab omni
Non solum facto, verum [87] *opprobrio quoque turpi:*
Nec timuit, sibi ne vitio quis verteret [88] *olim,*
[89] *Si præco parvas, aut (ut fuit ipse) coactor*
Mercedes sequerer: [90] *neque ego esse mendax. ob hoc nunc*
Laus illi debetur, & à me gratia major.
Nil me [91] *pœniteat sanum patris hujus:* [92] *eóque*
[93] *Non, ut magna* [94] *dolo factum negat esse suo pars,*
Quòd non ingenuos habeat claroſque parentes,
Sic me defendam. longè mea discrepat istis
Ex vox & ratio, nam si natura juberet

[68] Non generis splendore, sed vitæ probitate.
[69] Vitiis parvis.
[70] Lupanaria, fornices.
[71] Si vivo animo puro & vita integra.
[72] Harum virtutum pater mihi causa fuit.
[73] Qui quamvis esset pauper macro agello.
[74] In ludum Flavi calculatoris, qui artem Arithmeticam docebat.
[75] Magnis patribus nati.
[76] Habentes loculos suspensos.
[77] In qua tabula numerare discunt.
[78] Idibus quorum octo sunt dies.
[79] Mercedem Flavio numerandi magistro datam.
[80] Sed me puerum.
[81] Propter teneram ætatem.
[82] Filios vel pronepotes suos.
[83] Adeo ut si quis vestitum & comitatum meum in turba vidisset.
[84] Ex avito patrimonio.
[85] Pater meus.
[86] Verecundum.
[87] Maledicto.
[88] Aliquando.
[89] Si me ad hoc instituisset, ut præco fuissem vel coactor, id est, publicanorum minister.
[90] Si me fecisset præconem aut coactorem. [91] Nil me penitere debet, quamdiu sanus sum. [92] Atque ideo. [93] Non sic me defendam, ut, &c. [94] Suo vitio & culpa.

A certis annis ævum 95 *remeare peractum,*
Atque alios 96 *legere ad faſtum quoſcunque parentes*
97 *Optaret ſibi quiſque: meis contentus,* 98 *honeſtos*
Faſcibus & ſellis nolim mihi ſumere: demens
Iudicio vulgi, ſanus fortaſſe tuo: quòd
Nollem 99 *onus (haud unquam ſolitus) portare moleſtum,*
Nam mihi continuo major quærenda foret 1 *res,*
Atque ſalutandi plures: ducendus & unus
2 *Et comes alter, uti ne ſolus rúſve peregrève*
Exirem: plures calones atque caballi
Paſcendi: ducenda 4 *peturrita. nunc mihi* 5 *curto*
Ire licet mulo, vel, ſi libet, uſque Tarentum:
6 *Mantica cui lumbos onere ulceret, atque* 7 *eques armos*
Obſideret nemo 8 *ſordes mihi, quas tibi* 9 *Tulli,*
Quum 10 *Tiburte via prætorem quinque ſequuntur*
Te pueri, 11 *laſanum portantes,* 12 *æneophoriumque,*
13 *Hoc ego commodius, quàm tu, præclare Senator,*
Millibus atque aliis, vivo, quacunque 14 *libido eſt,*
Incedo ſolus: percontor 15 *quanti olus, ac far:*
16 *Fallacem circum.* 17 *veſpertinumque pererro*
Sæpe forum: ubi 18 *aſſiſto divinis: inde domum me*
Ad porri & ciceris refero 19 *laganique catinum.*
Cœna miniſtratur 20 *pueris tribus: &* 21 *lapis albus*
Pocula cum cyatho duo ſuſtinet: aſtat echinus
22 *Vitiis, cum patera* 24 *guttus,* 25 *Campana ſupellex:*
Deinde eo dormitum, non ſolicitus, mihi quòd cras
Surgendum ſit mane, 26 *obeundus Marſya, qui ſe*
Vultum ſerre negat Noviorum poſſe 27 *minoris.*
28 *Ad quartam jaceo: poſt hanc vagor: aut ego* 29 *lecto*
Aut ſcripto quod me tacitum juvet, unguor 30 *oliva*

95 Repuerascere.
96 Eligere ad oſtentationem.
97 Ut alios parentes quiſque ſibi optaret. Ego meis contentus nolim, &c.
98 Parentes ornatos magiſtratuum inſignibus.
99 Nobilitatis onus.
1 Divitiæ & opes.
2 Suffragiorum vel ambitionis cauſa.
3 Honoris gratia.
4 Vehicula Gallica.
5 Mulo qui caudam habet decurtatam.
6 Pera in qua res neceſſariæ deferebantur.
7 Seſſor.
8 Avaritiam vel ignobilitatem.
9 De quo ſuperius.
10 Via, quæ Tibur ducit.
11 Vas, in quo alvus exoneratur. Angl. a cloſe ſtoole.
12 Vas, in quo vinum ferebatur.
13 In hac re & multis aliis.
14 Voluntas.
15 Quanti venditur olus.
16 In circo fallaces Aſtrologi & ſomniorum interpretes erant frequentes.
17 Veſperi.
18 Interſum rebus divinis vel rerum futurarum divinatoribus, nempe in Circo.
19 Oleris catinum.
20 A pueris tribus.
21 Menſa marmorea.

22 Aſtat mihi cœnanti echinus, id eſt, vas fictile, ſic nominatum à ſimilitudine Echini marini. 23 Parvi pretii. 24 Ex gutto vinum guttatim ſeu minutatim ſuadebatur. 25 Vaſa fictilia in Campania facta. 26 Obeunda prima pars fori, ubi poſita eſt ſtatua Marſyæ in litigatorum terrorem: 27 Duorum fratrum Noviorum junior erat improbiſſimus litigator, qui ad hanc ſtatuam ſummo mane turpiſſime fœnerabatur. 28 Ad horam quartam. 29 Lecto aut ſcripto. 30 Oleo, non ex luternis detracto.

Non quo fraudatis immundus [31] *Natta lucernis.*
Aſt ubi me ſeſſum Sol [32] *acrior ire lavatum*
Admonuit, fugio rabioſi tempora [33] *ſigni.*
Pranſus [34] *non avidè, quantum* [35] *interpellet inani*
Ventre diem durare, [36] *domeſticus otior. Hæc eſt*
Vita ſolutorum miſera ambitione gravique:
[37] *His me conſolor, victurum ſuavius,* [38] *ac ſi*
Quæſtor avus, pater atque meus patruúſque fuiſſent.

31 Sordidus quidam Romanus.
32 Sol calidior.
33 Caniculæ.
34 Pranſus moderate & parce.
35 Quantum non ſinat me integrum diem inani ventre permanere.
36 Domi otium ago.
37 Hac vita me conſolor.
38 Suavius quam ſi ex familia eſſem ſenatoria.

SATYRA VII.

Rixam Rupilii cognomento Regis cum Græculo quodam Perſio deſcribit. Proſcriptus enim ab Auguſto Rex fugit ad Brutum, ubi Horatio tunc tribuno militum ignobilitatem exprobraſſe ferunt, qui nunc eam contumeliam ulciſci velit.

Proſcripti Regis [1] *Rupili* [2] *pus, atque venenum*
[3] *Hybrida, quo pacto ſit Perſius ultus, opinor*
Omnibus & [4] *lippis notum &* [5] *tonſoribus eſſe.*
Perſius hic permagna negotia dives habebat
[6] *Clazomenis, etiam lites cum* [7] *Rege moleſtas:*
[8] *Durus homo, atque* [9] *odio qui poſſit vincere Regem.*
[10] *Confidens* [11] *tumidúſque: adeò ſermonis amari,*
[12] *Siſennas, Barro,* [13] *ut equis præcurreret albis.*
Ad Regem redeo. poſtquam nihil inter utrumque
Convenit ([14] *hoc etenim ſunt omnes jure moleſti,*
Quos ſortes, quibus adverſum bellum incidit; inter
Hectora [15] *Priamiden, animoſum atque inter Achillem*
Ira fuit capitalis, [16] *ut ultima divideret mors:*
Non aliam ob cauſam, niſi quod virtus in utroque
Summa fuit: [17] *duo ſi diſcordia vexet inertes:*

1 Inter Rupilium cognomento Regem & Perſium quendam natione Græcum, moleſtæ lites extiterunt. Rupilius ab Auguſto in triumviratu proſcriptus eſt & damnatus.
2 Pus venenoſum, i. peſtiferam maledicentiam.
3 Hybrida ex patre Aſiatico & matre Romanam natus. Angl. a mongrell.
4 Lippi ad ſe alliciant loquaces.
5 Apud tonſores multas diei horas conterunt loquaces.
6 Urbe Aſiæ.
7 Cum Rege Rupilio.
8 Duræ cervicis homo. 9 Orationis acerbitate. 10 Audax. 11 Superbus. 12 Nobiliſſimos convitiatores. 13 Ut longe ſuperaret. Equi albi dicuntur omnium celerrimi. 14 Omnes moleſti eo ſunt jure, quo ſortes, id eſt, eandem ſibi libertatem vendicant. 15 Priami filium. 16 Ut ſola mors litem dirimeret. 17 Duos ignavos.

Aut

Aut si[18] *disparibus bellum incidat, ut Diomedi*
Cum Lycio[19] *Glauco: discedat pigrior, ultro*
Muneribus missis.) Bruto Prætore[20] *tenente*
Diem Asiam, Kupili & Persi par[21] *pugnat, uti non*
[22] *Compositus melius*[23] *cum Bitho Bacchius in jus*
Aeres[24] *procurrunt, magnum*[25] *spectaculum uterque.*
Persius exponit[26] *causam: ridetur ab omni*
Conventu: laudat Brutus, laudátque cohortem.
Solem Asiæ Brutum appellat, stellasque salubres.
Appellat[27] *comites*[28] *excepto Rege:*[29] *canem, illum*
Invisum agricolis sidus, venisse.[30] *vocabat*
Flumen ut hybernum,[31] *fertur quò rara securis.*
Tum[32] *Prænestinus salso multúmque fluenti*
[33] *Expressa arbusto*[34] *regerit convitia,*[35] *durus*
Vindemiator, & invictus: cui sæpe[36] *viator*
Cessisset, magna compellans voce[37] *cucullum,*
At Græcus postquam est Italo perfusus[38] *aceto,*
Persius exclamat. Per magnos, Brute, deos te
Oro, qui[39] *reges consueris tollere, cur non*
Hunc Regem jugulas? operum[40] *hoc (mihi crede) tuorum est.*

18 Forti & ignavo.
19 Glaucus ignavior, ultro Diomedi, ut ab armis discederet, munera misit aurea pro æreis.
20 Bruto Asiam occupante.
21 Verbis acerbe contendit.
22 In certamen congressurus.
23 Bithus & Bacchius erant par Gladiatorum.
24 Currunt in publicum.
25 Spectaculum theatri & judicii.
26 Causam suam.
27 Comites Bruti.
28 Præter Rupilium Regem.
29 Canem, Canicularem pestilentem, sydus horribile.
30 Inconsulte dicebat.
31 Quo frondator ramo pertingit ut ligna cædat.
32 Rupilius Rex, Prænestæ natus.
33 Convitia deprompta ex pectore mordaci & copioso. 34 Retorquet. 35 Ut durus vinitor. 36 Viator prius de via vindemiatori convitiatus, coactus erit cedere. 37 Deridens vinitorem, & eum appellans avem pigram ac nidi sui oblivisentem. 38 Aspersus mordacitate Italica. 39 Iulium Cæsarem. 40 Hunc Rupilium Regem jugulare ad te pertinet.

SATYRA VIII.

Priapum deum, custodem hortorum, inducit querentem de Canidia & Sagana veneficis, & quæ ab illis in occulto fierent describentem.

OLim truncus eram[1] *ficulnus*[2] *inutile lignum:*
Quum faber[3] *incertus scamnum faceretne Priapum*
Maluit esse deum. deus inde ego, furum aviumque
Maxima[5] *formido. nam fures*[6] *dextra coercet,*
Obscænóque ruber porrectus ab inguine[7] *palus:*
Ast impunitas volucres in vertice arundo

1 Ego Priapus olim truncus eram.
2 Truncus sici arboris.
3 Lignum nullam ad rem utile.
4 Dubius.
5 Sum formido.
6 Dextra quæ falcem tenet.
7 Penis ex palo factus.

Terret fixa, vetátque [8] *novis considere in hortis.*
[9] *Huc prius angustis ejecta* [10] *cadavera cellis*
Conservus vili portanda locabat [11] *in arca:*
Hoc miseræ plebi [12] *stabat commune sepulchrum,*
[13] *Pantolabo scurræ, Nomentanóque* [14] *nepoti.*
Mille pedes [15] *in fronte, trecentos* [16] *cippus* [17] *in agrum*
[18] *Hic dabat:* [19] *hæredes monimentum ne sequeretur.*
Nunc licet [20] *Esquiliis habitare* [21] *salubribus, atque*
[22] *Aggere in aprico spatiari,* [23] *quomodò tristes*
Albis [24] *informem spectabant ossibus agrum.*
Quum mihi [25] *non tantum furesque feræque, sueta*
Hunc vexare locum, curæ sunt atque labori:
Quantum, carminibus quæ [26] *versant atque venenis*
Humanos animos, [27] *has nullo perdere possum*
Nec prohibere modo, [28] *simulac vaga Luna decorum*
Protulit os, quin ossa [23] *legant, herbasque nocentes.*
Vidi egomet nigra [30] *succinctam vadere palla*
Canidiam, pedibus nudis, passóque capillo,
Cum Sagana [31] *majore ululantem (pallor utrasque*
Fecerat horrendas aspectu) [32] *scalpere terram*
Vnguibus, [33] *& pullam divellere mordicus agnam*
Cœperunt: [34] *cruor in fossam confusus: ut inde*
[35] *Manes elicerent, animas responsa daturas.*
[36] *Lanea & effigies erat, altera cerea:* [37] *major*
Lanea, quæ pœnis compesceret inferiorem.
Cerea suppliciter stabat. [38] *servilibus, utque*
Jam peritura modis. [39] *Hecaten vocat altera, sævam*
Altera [40] *Tisiphonem, serpentes atque videres*
[41] *Infernas errare canes: Lunámque* [42] *rubentem,*

8 In hortis nuper satis, vel, nuper à Mæcenate institutis.
9 Ad nunc locum ubi Priapus stabat.
10 Cadavera inopum, & plebeiorum hominum.
11 Non in ornato feretro.
12 Constitutum est sepulchrum.
13 Pantolabus universum patrimonium abligurierat.
14 Luxurioso, qui rem suam familiarem turpiter consumpserat.
15 In latitudinem.
16 Cippus est lapis in agro erectus, in quo incisa erat formula verborum, quibus testatores declarabant, se certum loci spatium è suis agris excipere quod vel Reip vel alicui familiæ relinquerent.
17 In longitudine.
18 In Esquiliis datos significabat.
19 Hæc verba cippo inscripta demonstrabant hoc loci spatium hæredibus esse ademptum.
20 In quo colle olim sepulcreto, Mæcenas domum pulchram jam extruxerat hortosque amœnos adjunxerat.
21 Sepulcris remotis.
22 In colle aperto deambulare. 23 In quo nuper tristes homines. 24 Deformem. 25 Non tam fures, &c. quam. 26 Immutant. 27 Veneficas. 28 Postquam. 29 Colligant. 30 Expeditam. 31 Hinc apparet duas fuisse Saganas, majorem & minorem. 32 Fodere. 33 Et nigram agnam dentibus discerpere. 34 Cruor agnæ discerptæ in fossam terram mittitur. 35 Mortuorum animas excitarent. 36 Duæ erant imagines, altera lanea, altera cerea. 37 Major effigies erat lanea, quæ inferiorem, id est, ceream verberaret. 38 Ut miserabiliter peritura. 39 Proserpinam umbrarum dominam. 40 Unam ex tribus furiis, quæ cædes ulciscitur. 41 Stygias canes Proserpinæ comites. 42 Lunam erubescentem.

Ne

Ne foret [43] *his testis, post magna* [44] *latere sepulchra.*
Mentior at si quid, merdis caput [45] *inquiner albis*
Corvorum, atque in me veniant mictum atque cacatum
Julius & [46] *fragilis Pedatia, furque Vocanus.*
Singula quid memorem? quo pacto [47] *alterna loquentes*
Vmbræ cum Sagana resonarent triste & [48] *acutum?*
Vtque lupi barbam [49] *variæ cum dente colubræ*
Abdiderint furtim terris? & [50] *imagine cerea*
Largior arserit ignis? & ut non testis inultus
Horruerim voces Furiarum & facta [51] *duarum?*
Nam, [52] *displosa sonat quantum vesica, pepedi*
Diffissa nate [53] *ficus.* [54] *at illæ currere in urbem.*
Canidiæ [55] *dentes, altum Saganæ* [56] *caliendrum*
Excidere, atque herbas. atque incantata lacertis
[57] *Vincula, cum magno risuque jocoque* [58] *videres.*

43 His veneficiis.
44 Latebat.
45 Utinam caput meum habeam merdis inquinatum.
46 Mollis Pedatius, qui cum patrimonio pudicitiam amisit.
47 Alternatim.
48 Cum voce tenui & acuta.
49 Cum dente colubræ maculosæ.
50 Ob imaginem ceream quæ igne liquescebat, in pernitiem ejus, quem execrabantur.
51 Canidiæ & Saganæ quæ tanquam furiæ erant.
52 Quantum sonat vesica rupta & discissa.
53 Ego Priapus è ficu factus. 54 Illæ currebant. 55 Non suos dentes sed alienos arte insitos. 56 Saganæ comam oppositam i. crinem hypocriticum, Angl. a perugg. 57 Licia ex diversis coloribus. 58 Videre liceret.

SATYRA IX.

Describit cujusdam, in quem fortè inciderat, importunam & pertinacem garrulitatem, qua jactabundè quædam, nonnulla impudenter, omnia stultè deblaterans, diu invitum detinuerit, & propemodum enecarit.

IBam fortè viâ [1] *sacrâ (sicut meus est mos)*
Nescio quid meditans nugarum, & totus [2] *in illis:*
Occurrit quidam notus mihi nomine tantum,
Arreptaque manu, [3] *Quid agis, dulcissime rerum?*
[4] *Suaviter, ut nunc est, inquam: & cupio* [5] *omnia quæ vis;*
Quum assectaretur, Nunquid vis? [6] *occupo. at ille,*
[7] *Noris nos (inquit) docti sumus, Hic ego, Pluris*

1 In via sacra fœdus ictum fuit inter Romulum & Tacium.
2 In illis pugis.
3 Quomodo vales Horati? inquit ille.
4 Recte valeo secundum temporum conditionem.
5 Cupio uti tibi proveniant omnia ex animi sententia. 6 Prævenio illum his verbis, Nunquid aliud vis? Hoc volo, ut nos noris.

Hoc

8 Hoc (inquam) mihi eris, 9 misere discedere quærens,
10 Ire modò ocyus, interdum 11 consistere: in aurem
12 Dicere nescio quid puero, quum sudor ad imos
13 Manaret talos: O te 4 Bollane cerebri
Felicem, ajebam tacitus, quum quidlibet ille
Garriret, vicos, urbem laudaret: 15 ut illi
Nil respondebam, 16 Miserè cupis (inquit) abire,
Jamdudum video, 17 sed nil agis: 18 usque tenebo,
Persequar. 19 hinc quò nunc iter est tibi? 20 nil opus est te
21 Circumagi: quendam volo visere, non tibi notum:
Trans Tiberim longè cubat is propè Cæsaris hortos.
22 Nil habeo quod agam, & non sum piger: usque sequar (te,
23 Demitto auriculas, ut iniquæ mentis asellus,
Quum gravius dorso 24 subiit onus. 25 incipit ille:
Si bene me novi, non 26 Viscum pluris amicum,
Non Varium facies. nam quis me scribere plures
Aut citius possit versus? quis membra 27 movere
28 Mollius? invideat quod & 29 Hermogenes. ego canto,
30 Interpellandi locus hic erat. Est tibi mater,
Cognati, 31 queis te salvo est opus? 32 Haud mihi quisquam,
Omnes 33 composui. 34 Felices. nunc ego resto.
35 Confice. namque instat fatum mihi triste, 36 Sabella
Quod 37 puero cecinit, 38 divina mota anus urna.
39 Hunc neque dira venena nec 40 hosticus auferet ensis:
41 Nec laterum dolor, aut tussis, nec 42 tarda podagra:
Garrulus hunc 43 quando consumet cunque, loquaces
Si sapiat, vitet, simul atque adoleverit ætas.
Ventum erat 44 ad Vestæ, quarta jam parte diei
Præterita: & casu, tunc respondere 45 vadato

8 Idcirco quia doctus es, pluris à me fies.
9 Vehementer, usque ad miseriam.
10 Ibam aliquando celerius.
11 Aliquando consistebam.
12 Dicebam puero.
13 Quum sudor defluerет præ animi angore.
14 Bollanus nullo strepitu conturbabatur, ergo felicis erat cerebri.
15 Posteaquam.
16 Valde cupis abire.
17 Frustra cupis effugere.
18 Semper tenebo.
19 Ab hoc loco, quò es iturus?
20 Verba sunt Horatii qui multas fingit causas sese ab hoc garrulo eripiendi.
21 Huc illuc circumduci.
22 Respondet garrulus affectator.
23 Translatio est à jumentis, quorum aures demissæ corporis defatigationem significant.
24 Portat onus.
25 Garrulus loquitur.
26 Viscus & Varius Poetæ diserti, amici fuere Horatii & Virgilii.
27 Saltare.
28 Facilius quam ego.
29 Cantor optimus
30 Loquitur Horatius. 31 Quibus tua salus est necessaria. 32 Respondet Garrulus. 33 Omnes sepelivi. 34 Sunt verba Horatii, qui mortuos appellat felices hujus loquacitate defunctos. 35 Eneca me. 36 Anus sortilega, fortasse Horatii nutrix. 37 Quod cecinit mihi puero. 38 Commota urna divina, in quam sortes erant ad divinandum futura conjectæ. 39 Puerum Horatium. Sunt hæc verba anus vaticinantis de morte Horatii per sortes urna eductas. Ensis hostilis. 41 Pleuritis. 42 Podagra quæ tardos facit. 43 Cumque aliquando gar. &c. 44 Ad Vestæ templum. 45 Ei, qui illum in jus vocaverat.

Debebat,

Debebat,quod ni feciſſet,[46] perdere litem.
Si me amas,[47] inquit paulum hîc ades,[48] Inteream ſi
Aut valeo[49] ſtare,aut novi civilia jura:
Et propero[50] quo ſcis. Dubius ſum quid faciam, inquit.
Tene relinquam,[51] an rem, [52] Me ſodes,non faciam,[53] ille
Et præcedere cœpit. Ego (ut contendere durum eſt
[54] Cum victore) ſequor. Mæcenas quomodo tecum?
[55] Hinc repetit. [56] Paucorum hominum,[57] & mentis benè
Nemo[58] dexterius fortuna eſt uſus.[59] Haberes (ſane,
Magnum adjutorem poſſet qui ferre[60] ſecundas:
[61] Hunc hominem velles ſi [62] tradere diſpeream ni
[63] Summoſſes omnes. [64] Non iſto vivimus[65] illic
Quo tu rere modo. domus hæc nec purior ulla eſt,
Nec magis his aliena[66] malis. nil mi officit unquam,
Ditior hic,aut eſt quia doctior, eſt locus uni-
cuique ſuus,[67] Magnum narras,vix credibile.[68] Atqui
Sic habet.[69] Accendis quare[70] cupiam magis illi
Proximus eſſe,[71] Velis tantummodo.[72] quæ tua virtus
Expugnabis,& eſt [73] qui vinci poſſit: eoque
Difficiles aditus primos habet. [74] Haud mihi deero:
Muneribus ſervos corrumpam: non,hodie ſi
Exclusus fuero,deſiſtam. [75] tempora quæram:
Occurram in triviis: [76] deducam. Nil ſine magno
Vita labore dedit mortalibus.[77] Hæc dum agit, ecce,
[78] Fuſcus Ariſtius occurrit,mihi charus: & illum
Qui pulchrè noſſet: conſiſtimus. Unde venis? &
Quò tendis? [79] rogat: & [80] reſpondet: vellere cœpi,
Et [81] prenſare manu lentiſſima brachia,nutans,
[82] Diſtorquens oculos, ut me eriperet.[83] male ſalſus
Ridens [84] diſſimulare: meum jecur [85] urere bilis.

45 Debebat perdere litem.
47 Inquit garrulus.
48 Utinam inteream inquit Horatius.
49 State in judicio ſeu in jure.
50 Ad Cæſaris hortos.
51 An cauſam vel litem.
52 Me relinque,inquit Horatius.
53 Non facium,inquit Garrulus.
54 Cum pertinaci.
55 Ab hoc principio Garrulus ſermonem intermiſſum ſic repetit.Quomodo ſe Mæcenas tecum agit.
56 Mæcenas (inquit Horatius) eſt homo paucis familiaribus contentus.
57 Et ſapiens eſt.
58 Dexterius quam tu,inquit Garrulus.
59 Haberes me.
60 Secundas partes, i. qui tibi ſecundus eſſe poſſet.
61 Seipſum ſuo tangit digito & demonſtrat.
62 Mæcenati commendare.
63 Niſi ſummovere poſſes omnes,quibus antecedunt gratia apud Mæcenatem.
64 Reſpondet Horatius.
65 In familia Mæcenatis.
66 Invidia, æmulatione,criminationibus, &c.
67 Rem incredibilem narras, inquit Garrulus. 68 Loquitur Horatius. 69 Incendis me(inquit Garrulus)cupiditate talis familiaritatis. 70 Quare cupere debeo. 71 Tantum velle debes,inquit Horatius. 72 Ea eſt tua virtus, ut facile ſis expugnaturus Mæcenatem. 73 Si ſæpe inſtabis. 74 Diligentiam adhibebo inquit Garrulus. 75 Tempora idonea captabo. 76 Deducam domum. 77 Hæc dum loquitur Garrulus. 78 Grammaticus illo tempore nobilis. 79 Fuſcus me rogat. 80 Reſpondet à me rogatus. 81 Arctius comprimere brachia. 82 Huc illuc moveas oculos. 83 Nimium prudens in domum meum. 84 Ridens diſſimulabat. 85 Bilis meum jecur urebat,id eſt,vehementer irascebat.

86 Certe

86 Certè neſcio quid ſecreto velle loqui te
Aiebas mecum 87 Memini benè: ſed meliori
Tempore dicam: hodie 88 triceſima ſabbata, vin' tu
89 Curtis Iudæis 90 oppedere? 91 Nulla mihi (inquam)
Religio eſt. 92 At mi. ſum paulo 93 infirmior, unus
94 Multorum ignoſces: aliàs loquar. 95 Hunccine ſolem
96 Tam nigrum ſurrexe mihi? 97 fugit improbus, ac me
98 Sub cultro linquit, caſu venit obvius illi
99 Adverſarius: & 1 Quò tu turpiſſime? magna
Exclamat voce: &, 2 Licet anteſtari? Egò verò
3 Oppono auriculam, 4 rapit in jus clamor utrinque,
Undique concurſus: ſic me ſervavit 5 Apollo.

86 Sunt verba Horatii ad Fuſcum.
87 Reſpondet Fuſcus.
88 Sabbata triceſimo quoque die menſis redeunt. Alii Neomenias intelligunt, alii magnum Iudæorum Sabbat. quo die Agnum comedebant.
89 Iudæis recutitis, qui glandem penis habent circumciſam.
90 Contradicere & eorum religionem irridere.
91 Sunt verba Horatii.
92 At mihi aliqua eſt religio, inquit Fuſcus. 93 Sum aliquanto ſuperſtitioſior. 94 Unus è multis. 95 Exclamat Horatius. 96 Tam infelicem diem mihi ſurrexiſſe oportuit? 97 Fugit Fuſcus male falſus. 98 Linquit in ſummo periculo, ut victimam jamjam mactandam. 99 Garruli adverſarius. 1 Quo pergis improbiſſime? 2 O Horati licetne te teſtem facere in garrulum? 3 Ego auriculam porrigo vellendam ut me teſtem ſumat. 4 Trahit garrulum renitentem ad tribunal ubi Prætor jus dicit. 5 Auguſti forum, in quo erat eburnea Apollinis ſtatua.

SATYRA X.

Hac Satyra reſpondet iis quos offenderat ſuprà Satyra quarta, quum Lucilii verſus reprehenderat: ac ſuæ reprehenſionis rationem reddit, qua eam fuiſſe juſtam oſtendit.

NEmpe 1 incompoſito dixi pede currere verſus
Lucili. quis tam Lucili fautor 2 ineptè eſt,
Vt non hoc fateatur? 3 at idem, quod ſale multo
4 Vrbem defricuit, 5 charta laudatur eadem.
Nec tamen hoc tribuens, 6 dederim quoq; cætera. nam ſic
7 Et Laberî mimos, ut pulchra Poemata, mirer.
Ergo non ſatis eſt 8 riſu diducere rictum
Auditoris: & eſt quædam tamen 9 hic quoque virtus.
Eſt brevitate opus: 10 ut currat ſententia, neu ſe
Impediat verbis laſſas onerantibus aures.
Et ſermone opus eſt modò triſti, ſæpè jocoſo:

1 Dixi Lucilium aſperum eſſe & duriuſculum in componendis verbis.
2 Stulte.
3 Lucilius.
4 Quod cives Romanos acrius notarit.
5 In eodem Poemate laudatur, ſed Ironice.
6 Dare debeo.
7 Scenicos verſus Laberii ſcriptoris dicaciſſimi.
8 Non ſatis eſt auditori riſum movere.
9 Eſt quædam virtus riſum movere. 10 Ne ſententia claudicet.

[11]Defendente vicem modo [12]rhetoris, atque Poetæ,
Interdum [12] *urbani, parcentis viribus atque*
Extenuantis eas [13] *consultò.* [14] *ridiculum acri*
Fortius & melius magnas plerumque [15] *secat res.*
[16] *Illi, scripta* [17] *quibus comœdia prisca viris est,*
[18] *Hoc stabant, hoc sunt imitandi: quos neque* [19] *pulcher*
Hermogenes unquam legit, neque [20] *Simius iste,*
[21] *Nil præter Calvum & doctus cantare Catullum.*
At magnum fecit, quod verbis Græca Latinis
Miscuit, [22] *O seri studiorum,* [23] *quive putetis*
Difficile & mirum, Rhodio quod [24] *Pitholeonti*
Contigit. at sermo lingua concinnus utraque
Suavior: [25] *ut Chio nota si commista Falerni est.*
Quum versus facias, te ipsum percontor, [26] *an & quum*
Dura tibi peragenda [27] *rei sit causa Petilli,*
Scilicet oblitus patriæque patrisque Latini,
Quum Pedius causas [28] *exudet Poplicola, atque*
[29] *Corvinus,* [30] *patriis intermiscere petita*
Verba [31] *foris malis,* [32] *Canusini more bilinguis.*
Atque ego quum Græcos facerem, [33] *natus mare citra*
Versiculos: vetuit me tali voce [34] *Quirinus,*
Post mediam noctem visus, quum somnia [35] *vera:*
[36] *In sylvam non ligna feras insanius, ac si*
Magnas [37] *Græcorum malis implere catervas,*
[38] *Turgidus Alpinus* [39] *jugulat dum Memnona, dumque*
[40] *Diffingit Rheni* [41] *luteum caput: hæc ego* [42] *ludo*
Quæ nec in [43] *æde sonent* [44] *certantia judice* [45] *Tarpa,*
Nec redeant iterum atque iterum [46] *spectanda theatris*
[47] *Arguta meretrice potes, Davóque Chremeta*

11 Opus est sermone tuente munus nunc Rhetoris, nunc, &c.
12 Hominis vafri & callidi.
13 Data opera.
14 Iocus interdum plus valet quam acrimonia.
15 Melius mordet, vel melius decidit & finit, ut vult Lambinus.
16 Poetæ veteris Comœdiæ.
17 A quibus.
18 Propter has quas posui virtutes, placebant.
19 Ironice homo venustus & bellus.
20 Neque Demetrius poeta deformis & brevis staturæ.
21 Qui nihil cant are didicit præter Calvum & Catullum Poetas elegos.
22 ὀψιμαθεῖς, qui sero studiis operam dedistis.
23 Qui putetis. Nam particula Ve, abundat in sententia, vel Conjunctio est confirmans.
24 Pitholeon Poeta ineptus in suis Epigrammatis Græca Latinis immiscuit.
25 Quemadmodum si vino Chio Falernum sit commistum.
26 An tu patriæ oblitus, &c. Græca patriis intermiscere malis?
27 Accusati Petilli, qui auream coronam Iovis furatus est. 28 Quum Pedius causas agat cum sudore. 29 Corvinus Orator clarissimus, Petilli accusator, sic etiam Pedius. 30 Latinis. 31 Aliunde. 32 Apud Canusium oppidum in Appulia, partim Græce partim Latine loquebatur. 33 Natus in Appulis finibus. 34 Romulus linguæ Latinæ author. 35 Quum somnia sunt vera. 36 Hæc sunt verba Quintiani ad Horatium. 37 Græcorum versuum. 38 Alpinus stylo utitur inflato. 39 Dum malis carminibus historiam Memnonis ab Achille jugulati narrat. 40 Dum ita leganter describit. 41 Quasi luteum esset Rheni caput, vel origo. 42 Hæc ego ludibundus scribo. 43 In æde Apollinis, & Musarum. 44 Ad certaminis provocationem vanientia. 45 Ludimagistro. 46 Quæ sæpius spectata vilescant. 47 Meretrice callida.

Elu-

Eludente senem,[48] comis garrire libellos,
Unus vivorum, Fundani.[49] Pollio regum
Facta canit.[50] pedeter percussa: forte epos acer,
Ut nemo, Varius ducit: molle atque facetum
[52] Virgilio annuerant gaudentes rure Camœnæ.
[53] Hoc erat, experto frustra Varrone [54] Atacino,
Atque quibusdam aliis, melius quod scribere possem,
[55] Inventore minor, neque ego illi detrahere ausim
Hærentem capiti multa cum laude coronam.
At dixi fluere [56] hunc lutulentum, sæpe [57] fluentem
Plura quidem [58] tollenda relinquendis. age quæso,
[59] Tu nihil in magno doctus reprendis [60] Homero?
Nil comis tragici [61] mutat Lucilius [62] Ausi?
Non videt versus Enni [63] gravitate minores,
Quum de se loquitur,[64] non ut majore reprensis?
Quid vetat, & nosmet Lucili scripta legentes,
Quærere,[65] num illius, num [66] rerum dura negarit
Versiculos natura [67] magis factos, & euntes
[68] Mollius? ac si [69] quis pedibus quid claudere [70] senis
[71] Hoc tantùm contentus, amet scripsisse ducentos
Ante cibum versus, totidem cœnatus. [72] Etrusci
Quale fuit Cassi rapido ferventius amni
Ingenium: [73] capsis quem fama est esse libris que
Ambustum propriis,[74] fuerit Lucilius: inquam,
Comis & urbanus: fuerit limatior idem,
Quam rudis,& [75] Græcis intacti carminis autor:
Quamque Poetarum seniorum turba: sed ille,
[76] Si foret hoc nostrum fato dilatus in ævum,
[77] Detereret sibi multa: [78] recideret omne quod ultra
Perfectam traheretur, & in versu faciendo

48 Tu Fundani amus ex iis qui hodie vivunt, potes arguta Comœdiam scribere comis, i. comiter & facete.
49 Tragœdiographus.
50 Trimetris versibus.
51 Acer Varius ducit forte Epos, i. carmen heroicum, ut nemo melius.
52 Virgilius illo tempore Bucolica scripserat, non Æneida.
53 Hoc erat quod ego melius possem scribere Satyras, quam Varro.
54 Sic dicto, ab Atace Narbonensis Galliæ fluvio.
55 Lucilio Satyræ inventore.
56 Lucilium.
57 Sæpe proferentem.
58 Plura sumenda, laudanda, & imitatione digna, quam quæ relinquantur & rejiciantur.
59 Ironica interrogatio.
60 Qui dormiat interdum.
61 Nil emendat?
62 Accius apud Latinos primus scripsit Tragœdiam.
63 Versus minùs graves quam oportet
64 Nonne videt, quasi major sit his quos reprehendit?
65 Num illius culpa?
66 Rerum quas tractavit.
67 Versus magis elaboratos. 68 Molliores & lenius fluentes. 69 Ac si aliquis. 70 Hexametris versibus ut aliquid claudat & finiat. 71 Hoc uno contentus. 72 Cassi Parmensis. Parma ex Etruriæ civitas. 73 Qui tam multa scripsit, ut mortuus suis libris fuerit combustus, nulla alia materia adhibita. 74 Dignus quod Lucilius fuerit comis, &c. 75 Autor carminis Satyrici, quod Græci non attigerunt. 76 Si hac nostra ætate natus esset. 77 Detraheret. 78 Amputaret omne supervacaneum.

79 Sæpe

79 Sæpe caput ſcaberet, 80 vivos & roderet ungues.
81 Sæpe ſtylum vertas, iterum quæ digna legi ſint,
Scripturus: neque te ut miretur turba, labores,
Contentus 82 paucis lectoribus, an tua demens
83 Vilibus in ludis dictari carmina malis?
Non ego nam ſatis eſt 84 equitem mihi plaudere: ut audax
Contemptis aliis exploſa 85 Arbuſcula dixit.
Men' moveat 86 cimex Pantilius? aut crucier quòd
87 Vellicet abſentem Demetrius? aut quòd ineptus
88 Fannius Hermogenis lædat convivia Tigelli?
Plotius & Varius, Mæcenas Virgiliuſque,
Valgius, & probet hæc Octavius optimus, atque
Fuſcus: & hæc utinam 89 Viſcorum laudet uterque
Ambitione 90 relegata, te dicere poſſum
Pollio, te Meſſalla, tuo cum fratre ſimulque
Vos Bibuli & Servi 91 ſimul his te candide Furni:
Complures alios, doctos ego quos & amicos
92 Prudens prætereo: quibus hæc, ſint qualiacunque,
93 Arridere velim, doliturus, ſi placeant ſpe
94 Deciens noſtra: 95 Demetri, teque Tigelli
96 Diſcipulorum inter jubeo plorare cathedras.
I puer, atque meo 97 citus hæc ſubſcribe libello.

79 Hi ſunt geſtus hominis altius aliquid cogitantis.
80 Ad vivum roderet.
81 Mutare debes quod ſet pictis. Præceptum eſt de curanda ſcriptis prius habenda quam evulgentur.
82 Doctis lectoribus.
83 In conſpectu turbæ imperitæ?
84 Si quidem Rom. ut Mæcenatem vel alium quempiam doctiſſimum.
85 Mima & meretrix à vulgo exploſa.
86 Poeta putidus, ut Cimex?
87 Quod Demetrius lacerat me?
88 De quo ſupra Sat. 4.
89 Viſci optimi erant Poeta.
90 Ambitione ſublata.
91 Cum his.
92 Sciens prætereo.
93 Placere velim.
94 Si placeant minus quam ſperamus.
95 Ego vos modulatores (qui fœminis non viris placere ſtudetis) jubeo plorare. vobis malum precor, & vos tanquam turbam imperitorum hominum pro nihilo habeo. 96 Mimarum. 97 Subſcribe cito.

Q. HORATII FLACCI SERMONUM SIVE SATYRARVM LIBER II.

SATYRA I.

Sibi datum à Trebatio consilium de scribendis rebus gestis Augusti, potiùs quàm Satyris (utpote in quibus alii aliud desiderent) exponit; & cur ei parere non possit, ostendit.

SVnt quibus in Satyra videar [1] nimis acer: [2] & ultra
Legem tendere opus: [3] sine nervis [4] altera quicquid
Composui, pars esse putat: similesque meorum
Mille die versus [5] deduci posse. Trebati,
Quid faciam, [6] præscribe. [7] quiescas. [8] ne faciam, inquis
Omnino versus? [9] aio. [10] peream malè, si non
Optimum erat. verùm nequeo dormire. [11] cer unctli
Transnanto Tiberim, somno quibus est opus alto:
[12] Irriguumque mero [13] sub noctem corpus habento.
Aut si tantus amor scribendi te rapit, aude
Cæsaris invicti res dicere, multa laborum
Præmia [14] laturus. [15] cupidum, pater optime, vires
Deficiunt: neque enim quivis [16] horrentia pilis
Agmina, nec [17] fractâ pereuntes cuspide Gallos,
Aut [18] labentis equo [19] describat vulnera Parthi.
[20] Attamen & justum poteras, & [21] scribere fortem,
[22] Scipiadam ut sapiens Lucilius. [23] haud mihi deero,
Cùm res ipsa feret, [24] nisi dextro tempore, [25] Flacci

1 Nimium asper.
2 Ultra legem Satyræ, i. ultra modum in vitiis insectandis opus intendere.
3 Sine rebus & sententiis.
4 Altera pars, i. alii homines.
5 Tanquam lanam deduci i. scribi posse.
6 Constitue quasi ex lege. Nam tu es clarus Iurisconsultus.
7 Respondet Trebatius. Quiescas, i. desistas à scribendo.
8 Hæc sunt verba Horatii.
9 Trebatius affirmat.
10 Horatius loquitur.
11 Trebatii consilium. Nataturi ungebantur. ut olei calore adversus aquæ frigus munirentur.
12 Madidum vino.
13 Paulo ante nostrum.
14 Accepturus. 15 Respondet Horatius se esse cupidum, sed deesse sibi facultatem. 16 Agmina quæ horrorem hostibus incutiunt pilis, i. Romanorum hastis. 17 Cuspide quam faucius hostis è corpore non potuit evellere, nisi fractum. 18 Parthi exequo dejecti. 19 Possit describere. 20 Trebatius loquitur. 21 Augusti justitiam & fortitudinem describere. 22 Scipionis virtutes. 23 Faciam quod in me erit (inquit Horatius) cum dabitur occasio. 24 Nisi tempore opportuno. 25 Horatii verba.

Verbo

Verba per attentam non ibunt Cæsaris aurem:
Cui malè si [26] *palpere,* [27] *recalcitrat undique tutus.*
[28] *Quanto rectius hoc, quàm tristi lædere versu*
[29] *Pantolabum scurram, Nomentanumque* [30] *nepotem:*
Cum sibi quisque [31] *timet quamquam est* [32] *intactus & odit?*
[33] *Quid faciam? saltat* [34] *Milonius,* [35] *ut semel* [36] *icto*
Accessit fervor capiti, [37] *numerúsque lucernis.*
Castor gaudet equis: ovo [38] *prognatus eodem,*
[39] *Pugnis.* [40] *quot capitum vivunt, totidem studiorum*
Millia. me pedibus delectat claudere verba
[41] *Lucilii ritu,* [42] *nostrum melioris utroque.*
[43] *Ille velut fidis arcana sodalibus, olim*
[44] *Credebat libris: neque* [45] *si male cesserat, unquam*
[46] *Decurrens aliò, neque si benè. quo fit, ut omnis*
[47] *Votivâ pateat veluti descripta tabellâ,*
[48] *Vita senis: sequor hunc, Lucanus an Appulus* [49] *anceps.*
Nam Venusinus arat finem sub [50] *utrumque colonus,*
[51] *Missus ad hoc, pulsis (vetus est ut fama) Sabellis,*
[52] *Quò ne per vacuum Romano incurrat hostis:*
Sive quòd Appula gens, seu quod Lucania bellum
Inuteret violentia. sed hic stylus haud petet [53] *ultrò*
[54] *Quenquam animantem: & me, veluti custodiet ensis*
Vagina tectus: quem cur distringere coner
Tutus ab infestis [55] *latronibus? O pater, & rex*
Jupiter, [56] *ut pereat positum rubigine telum:*
Nec quisquam noceat cupido mihi pacis. at ille,
Qui me [57] *commorit, (melius non tangere, clamo)*
[58] *Flebit, & insignis tota* [59] *cantabitur urbe.*
[60] *Servius iratus* [61] *leges minitatur, &* [62] *arma:*
[63] *Canidia Albuti, quibus est inimica,* [64] *venenum:*

26 Si adulere.
27 Munitus virtute adulationem rejicit ex omni parte.
28 Rectius est (inquit Tranquillus) Cæsaris laudes quam Satyras scribere.
29 Hominem vilem.
30 Luxuriosum.
31 Scelerum conscientia.
32 Quanquam carmine non notatus.
33 Respondet Horatius.
34 Homo æmulentus.
35 Postea quam.
36 Capiti percusso à vini vaporibus.
37 Ebrius rem unam cernens, plures videtur aspicere.
38 Pollux.
39 Cestibus & pugilatu delectatur.
40 Quot homines, tot sententiæ. Trahit sua quemque voluptas.
41 More Satyrico.
42 Qui fuit & te & me melior.
43 Lucilius.
44 Committebat libris.
45 Si quid ei male evenerat.
46 Neque ad aliud vitæ genus confugiens, quam ad libetos suos.
47 Veluti in tabula quæ ex voto suspendebatur in templo à naufragis.
48 Vita Lucilii.
49 Sum dubius.
50 Inter Lucaniam & Appuliam. Est enim Horatius in oppido Venusio natus.
51 A Roma missus.
52 Ne per vacuum locum Sabellis expulsis, pervium iter esset Lucanis ad Romanos.
53 Nisi sim lacessitus.
54 Quenquam vivum.
55 A maledicis.
56 Utinam pereat telum (i. hic scribendi stylus) ut non sit causa cur illo utar.
57 Qui me lacesserit.
58 Plorabit.
59 Cantabitur ad infamiam sui nominis sempiternam.
60 Quæsitor vel accusator.
61 Minitatur constitutionem ex legibus latis.
62 Et minitatur sortitionem in rebus dubiis, post factam ab accusatore & reo judicum rejectionem.
63 Albutii filia venefica.
64 Minitatur venenum.

Grande malum[65] *Turius, si quis se judice certet.*
Vt,[66] *quo quisque valet*[67] *suspectos terreat:*[68] *utque*
Imperet hoc natura[69] *potens,*[70] *sic collige mecum.*
Dente lupus, cornu taurus petit: unde,[71] *nisi intus*
Monstratum? Scævæ[72] *vivacem crede nepoti*
Matrem:[73] *nil faciet sceleris,*[74] *pia dextera. mirum:*
Vt neque calce lupus quenquam, neque dente petit bos.
Sed mala[75] *tollet anum*[76] *vitiato melle cicuta.*
[77] *Ne longum faciam: seu me tranquilla senectus*
Expectat,[78] *seu mors atris circumvolat alis.*
Dives, inops, Romæ,[79] *seu sors ita jusserit, exul,*
Quisquis erit vitæ, scribam,[80] *color.*[81] *O puer ut sis*
Vitalis metuo,[82] *& majorum ne quis amicus*
[83] *Frigore te feriat.*[84] *Quid, cum est Lucillius ausus*
Primus in hunc operis componere carmina[85] *morem,*
[86] *Detrahere & pellem, nitidus qua quisque per ora*
[87] *Cederet introrsum turpis? num Lælius,*[88] *aut qui*
Duxit ab oppressa meritum Carthagine nomen,
[89] *Ingenio offensi? aut læso doluere*[90] *Metello,*
Famosisque Lupo cooperto versibus? atqui
Primores populi[91] *arripuit,*[92] *populumque tributim.*
Scilicet uni[93] *æquus virtuti. atque*[94] *ejus amicis.*
[95] *Quin ubi se à vulgo,*[96] *& scena, in secreta remorant*
[97] *Virtus Scipiadæ, & mitis sapientia Læli:*
[98] *Nugari cum illo,*[99] *& discincti ludere, donec*
[1] *Decoqueretur olus,*[2] *soliti. quicquid sum ego, quamvis*
[3] *Infra Lucilli censum, ingeniumque, tamen me*
[4] *Cum magnis vixisse*[5] *invita fatebitur usque*
Invidia: &[6] *fragili quærens illidere dentem*
[7] *Offendet solido: nisi quid tu, docte Trebati,*

65 Iudex nummarius & venalis.
66 Quomodo quisque plurimum potest.
67 Ut terreat quos metuit.
68 Et quemadmodum natura hoc imperet.
69 Potenter.
70 Sic ratiocinare mecum.
71 Nisi à natura.
72 Scævæ longævam matrem committe quam nimium vivere moleste fert.
73 Non gladio eam perimet sed veneno.
74 Quæ pia videtur nec tamen est.
75 Occidit matrem.
76 Melle corrupto.
77 Ne sim longior.
78 Sive mors celeris & violenta mihi imminet.
79 Seu fortuna ita jusserit.
80 Quodcunque erit vitæ genus.
81 O Horati, inquit Trebatius, ne non sis vivax, metuo si Satyras scribes.
82 Et ne quis gratiosos apud majores viros, &c.
83 Morem tibi inferat.
84 Rogat Horatius quid passus est Lucilius cum magnos viros carpserit?
85 In morem Satyricum.
86 Uniuscujusque vitia detegere.
87 Incederet & obambularet nitidus, i. ut civis bonus. 88 Et Scipio Africanus. 89 Lucillii ingenio sunt offensi? 90 Oh Metellum & Lupum homines improbos maledicis versibus conscissos? 91 Culpavit. 92 Plebem infimam & tunicatum popellum. 93 Propitius. 94 Virtutis amicis. 95 Insuper. 96 A populi conspectu. 97 Scipio & Lælius. 98 Jocati cum ipso Lucillio. 99 Et a rebus seriis laxati. 1 Donec cœna pararetur. 2 Soliti sunt. 3 Infra annum reditum Lucillii qui erat ordinis equestris. 4 Cum Augusto, Mæcenate, &c. 5 Nolens fatebitur. 6 Rem fragilem dentibus permolere. 7 In rem solidam inaurea.

Dissentis

Dissentis.[8] *equidem nihil hic diffingere possum.*
Sed tamen ut monitus caveas, ne fortè negoti
Incutiat tibi quid[9] *sanctarum inscitia legum:*
Si[10] *mala condiderit in quem quis carmina, jus est,*
[12] *Iudiciumque.*[13] *esto, si quis mala: sed bona si quis*
Iudice condiderit laudatur Cæsare. si quis
Opprobriis dignum[14] *latraverit,*[15] *integer ipse:*
[16] *Solventur risu tabulæ,*[17] *tu missus abibis.*

8 Ego (inquit Trebatius) non possum differre quin pro te pronunciem.
9 Ignoratio legum quæ aliquid jubent aut vetant pœna sancita, à verbo sinciot.
10 Carmina maledica.
11 Lex xii. tabularum lata est.
12 Actio ex lege.
13 Concedamus ita esse (inquit Horatius) si quis carmina scripserit mala, i. indocta. 14 Si laceraverit. 15 Cum sit ipse purus & innocens. 16 Dissolventur cum judicum risu tabularum leges. 17 Tu dimissus absolveris.

SATYRA II.

Sub Ofelli persona, luxui deditos insectatur. De eo loquens qui gulæ servit, eum dicit non certo judicio sed opinione quadam stultè concepta delitias in nonnullis cibis consectari. Atque ut incommoda recenset quæ comitantur hunc qui circa victum & luxum, sic commoda quæ tenui & frugali insunt, enumerat.

Qva virtus, & quanta,[1] *boni, sit vivere parvo:*
(Nec meus hic sermo est: sed quem[2] *præcepit Ofellus*
Rusticus,[3] *à normis sapiens,*[4] *crassâque Minerva)*
Discite non inter[5] *lanceis, mensasque*[6] *nitentes,*
Cum stupet insanis[7] *acies fulgoribus, & cum*
[8] *Acclivis falsis animus*[9] *meliora recusat:*
Verum hic[10] *impransi mecum disquirite.*[11] *cur hoc?*
Dicam si potero. MALE verum examinat omnis
[12] *Corruptus judex.*[13] *leporem sectatus, equóve*
Lassus ab indomito: vel si Romana fatigat
Militia[14] *assuetum græcari,*[15] *seu pila velox,*
Molliter austerum[16] *studio fallente laborem,*
Seu te[17] *discus agit:*[18] *pete cedentem aëra disco:*
Cùm labor[19] *extuderit fastidia:*[20] *siccus, inanis*

1 Ordo est. o boni discite quæ virtus, &c.
2 Præmonstravit & docuit.
3 Sapiens, sed non secundum normam sapientiæ Stoicæ.
4 Doctrina non excultus.
5 Vasa pretiosa pro epulis.
6 Mensas opiparas.
7 Cum oculorum & mentis acies (i. cum judicium rationis) auri & argenti fulgoribus obtunditur.
8 Incumbens & propensus ad assentiendum falsis, quod multo cibo repletis accidit.
9 Veram virtutem repudiat. 10 Jejuni. 11 Cur velim ut impransi verum discatis? 12 Sic animus cibo potuque confertus verum à falso distinguere nescit. 13 Leporem venatus. 14 Te assuetum genialiter vivere, vel Græco more ludere. 15 Seu pila te agit, id est, delectat. 16 Pilæ ludo oblivionem laboris afferente molliter, id est, cum quadam voluptate. 17 Ludus in Græcia usitatus. 18 Iacta discum in aerem, qui cedit corporibus gravioribus. 19 Cum labor fugaverit satietatem; quæ nauseam parit. 20 Sitibundus, & famelicus.

21 Ironica est concessio. Quasi dicat, non spernes.
21 A monte Hymetto in Attica. Est Hypallage.
23 Gellarius domi non est.
24 Mare in tempestatem insurgit.
25 Stomachi inanem.
26 Unde putas hanc voluptatem nasci in ram tenui victu?
27 Quomodo paratu?
28 Non in carorum obsoniorum odore.
29 Tu epulas pulmento suaviores quære exercitio laborioso.
30 Nam pinguem vitiis, i. crapula turgidum & pallidum neq; Ostrea nec Scarus poterit juvare.
31 Peregre advecta.
32 Pisces Romæ cari & rari.
33 Vix persuadebo.
34 Pavone.
35 Fricare vel delectare palatum.
36 Corruptus vanitatibus rerum, ut deliciis luxuriosis.
37 Majori pretio.
38 Quasi arguſtum, alarum pulchritudo pertineat.
39 Num cocto pavoni manent illæ plumæ.
40 Forma pavonis magis quam illa i. forma gallinæ.
41 Formis pulchritudine dissimilibus.
42 Concedo.
43 Quomodo scis?
44 An pisces iste sit

21 *Sperne cibum vilem: nisi* 22 *Hymettia mella Falerno*
Ne biberis diluta: 23 *foris est promus: & atrum*
Defendens pisces 24 *hyemat mare. Cum sale panis*
25 *Latrantem stomachum bene leniet.* 26 *Unde putas aut*
27 *Qui partum?* 28 *non in caro nidore voluptas*
Summa, sed in te ipso est. 29 *Tu pulmentaria quære*
Sudando. 30 *pinguem vitiis, albumque, nec Ostrea,*
Nec Scarus, aut poterit 31 *peregrina juvare* 32 *Lagois.*
Vix tamen 33 *eripiam, posito pavone, velis quin*
34 *Hoc potius, quam gallina* 35 *tergere palatum,*
Corruptus 36 *vanis rerum: quia vœneat* 37 *auro*
Rara avis, & picta pandat spectacula cauda:
38 *Tanquam ad rem attinent quicquam. num vescerisistâ,*
Quam laudas, plumâ? 39 *cocto num adest honor idem?*
Carne tamen quamvis distat nihil 40 *hoc magis illa*
41 *Imparibus formis deceptum te pascit.* 42 *esto.*
43 *Unde datum sentis,* 44 *lupus hic Tiberinus, in alto*
Captus 45 *hiet?* 46 *pontesne inter jactas, an amnis*
47 *Ostia sub Tusci? laudas insane trilibrem*
Mullum: 48 *in singula quem minuas pulmenta, necesse est.*
49 *Ducit te species, video.* 50 *quo pertinet ergo*
Proceros od sse lupos? quia scilicet 51 *illis*
Majorem natura 52 *modum dedit: his breve pondus.*
JE JVNVS raro stomachus 54 *vulgaria temnit.*
Porrectum magnis 55 *magnum spectare catino*
Vellem, ait Harpyias 56 *gula digna rapacibus. at vos*
57 *Præsentes Austri,* 58 *coquite horum obsonia: quanquam*
59 *Putet aper, Rhombusque recens: mala copia* 60 *quando*
61 *Ægrum solicitat stomachum: cum rabula* 62 *plenus,*
Atque 63 *acidas mavult inulas, necdum omnis abacta*

in fluvio Tiberi captus, an alto, i. in mari? 45 Pisces omnes capti statim hiant & os in latum diducunt. 46 An inter pontes, ubi lupus est potior, propter aquam concitatiorem. 47 Circa Ostia Tiberis. 48 Quem dividas necesse est in frusta. 49 Seducit vel delectat te Mulli magnitudo. 50 Cur igitur magnitudinem Ludas in Mullo, & reprehendis in lupo? 51 Lupis. 52 Dedit proceritatem. 53 Mullus. 54 Vulgares cibos. 55 Magnum Mullum. 56 Obsoniorum helluo, cujus dapes dicnæ sunt Harpyarum contactu inquinari. 57 Austri precibus meis favetes. 58 Humido vestro calore putrefacite. 59 Quanquam aper nauseam movet & contemnitur. 60 Quia. 61 Copia facilitiente m gravat stomachum. 62 Helluo exaturatus. 63 Inulæ sunt utiles ad appetitu excitandum, quia viscosam pituitam incidunt.

64 *Pan-*

64 Pauperies epulis 65 regum: nam 66 vilibus ovis
67 Nigrisque est oleis hodie locus. Haud ita pridem
Preconi 68 Gallonio erat acipensere mensa
Infamis. quid? tum 69 rhombos & minus aequor alebat?
70 Tutus erat rhombus, tutóque ciconia nido:
Donec vos author docuit 71 prætorius. ergo
Si quis nunc mergos suaves 72 edixerit assos:
Parebit 73 pravi docilis Romana juventus.
74 Sordidus à tenui victu distabit, 75 Ofello
Iudice. nam frustra vitium vitaveris 76 illud,
Si te 77 aliò pravum detorseris. Avidienus,
Cui Canis 78 ex vero dictum cognomen adhæret,
79 Quinquenneis oleas 80 est, & sylvestria cornua:
Ac 81 nisi mutatum, parcit defundere vinum, &
82 Cujus odorem olei nequeas perferre (83 licebit
Ille 84 repotia, natalis, aliósve dierum
Festos 85 albatus celebret) cornu ipse 86 bilibri
Caulibus instillat, 87 veteris non parcus aceti.
Quali igitur victu sapiens utetur, & horum (git.
88 Utrum imitabitur? hac urget 89 lupus, hac, 90 canis 91 an-
92 Mundus erit, qui non offendat, 93 sordidus, atque
94 In neutram partem cultus miser. 95 hic neque servus
96 Albuti senis exemplo, dum munia 97 didit,
Sævus erit: neque sic, ut 98 simplex Nævius 99 unctam
Convivis prælebit aquam: vitium hoc quoque magnum
Accipe nunc, victus tenuis 1 quæ, quantaque secum
Afferat: imprimis valeas bene; nam variæ res
Ut noceant homini, 2 credas, memor illius escæ,
Quæ 3 simplex olim tibi 4 sederit. at simul assis
5 Miscueris elixa: simul conchylia turdis:

64 Victus tenuis.
65 Majorum virorum epulis.
66 Parvi pretii.
67 Oleis maturis & amaris.
68 Gallonius praeco fuit & obsoniorum gurges, qui primus convivio posuit acipenserem piscium omnium habitum nobilissimum.
69 Rhombus piscis summo erat in honore apud Romanos.
70 Rhombus adhuc fere Romanis erat incognitus.
71 Sempronius Rufus gulosus, praeturam expetens tulit repulsam.
72 Pro imperio dixerit.
73 Iuventus quæ cito prava discit.
74 Inter victum sordidum & luxuriosum victus medius est interjectus, qui etiam laudabilis est.
75 Philosopho inculto, de quo supra.
76 Luxuriam.
77 In aliud vitium contrarium.
78 Ex morum veritate, i. ex immunditia & sordibus.
79 Olea vetustate corruptas.
80 Comedit.
81 Nisi acidum, ut acetum.
82 Et instillat caulibus oleum, cujus odorem, &c.
83 Quamvis.
84 Convivia facta die secundo à nuptiis vel comessationes quæ liberis natis inter vicinos celebrantur. Ang. childfeasts.
85 Alba veste indutus. 86 E vasculo corneo quod duas olei libras continet. 87 Aceti morientis & languidi. 88 Gallonium luxuriosum an Avidienum sordidum? 89 Edacitas vel ingluries. 90 Immunditia vel sordes. 91 Ut est in proverbio. 92 Ille tenet medium. 93 Indecora parsimonia. 94 Et in neutram partem cultus sive sordidi sive luxuriosi erit miser. 95 Hic, quem mundum dicimus. 96 Albutius servos prius castigabat, quam aliquis eorum peccasset. 97 Dum officia distribuit. 98 Ut Nævius parum prudens. 99 Aquam unguentis dilutam, quod est luxuriæ non ferendæ. 1 Quæ commoda. 2 Credere debes. 3 Una. 4 Aliquando tibi placuerit. 5 Si in stomachum ingesseris.

Dulcia ſe[6] in bilem verterit, ſtomachoque[7] tumultum
Lenta ferat[8] pituita. vides, [9] ut pallidus omnis
Cœna deſurgat[10] dubia? quin corpus onuſtum
[11] Heſternis vitiis, animum quoque[12] prægravat unà:
[13] Atque affigit humo divinæ particulam auræ:
[14] Alter, ubi dicto citius [15] curata ſopori
Membra dedit,[16] vegetus præſcripta ad munia ſurgit.
[17] Hic tamen ad melius poterit tranſcurrere quondam;
Sive diem feſtum rediens adduxerit annus:
Seu recreare volet tenuatum corpus: [18] ubique
Accedent anni, & tractari mollius ætas
Imbecilla volet. Tibi quidnam accedet ad iſtam,
Quam puer & validus [19] præſumis, mollitiem, ſeu
Dura valetudo incideris, ſeu tarda ſenectus?
[20] Rancidum aprum antiqui laudabant: non, quia [21] naſus
Illis nullus erat: ſed, credo, [22] hac mente, quòd hoſpes
Tardius adveniens, [23] vitiatum commodius, quàm
Integrum edax dominus conſumeret. hos utinam inter
Heroas natum tellus me[24] prima tuliſſet.
Das aliquid famæ, [25] quæ carmine gratior aurem
Occupat humanam? grandes rhombi, patinæque
Grande[26] ferunt una cum damna dedecus.[27] adde
Iratum[28] patruum, vicinos, [29] te tibi iniquum,
Et fruſtra mortis cupidum, cum deerit egenti
[30] Æs, laquei pretium, jure, inquis, [31] Thraſius iſtis
Jugulatur verbis. ego rectigalia magna
Divitiaſque habeo[32] tribus amplas regibus.[33] ergo,
[34] Quod ſuperat, non eſt [35] melius quo inſumere poſſis?
Cur ego, [36] indignis quiſquam te divite? quare
Templa ruunt antiqua deûm? cur improbe charæ
Non aliquid patriæ [37] tanto emetiris acervo?
Vni nimirum tibi [38] rectæ ſemper erunt res?

4 In choleram amaram.
6 Dolorem.
8 Phlegma.
9 Decoloſ & ægrotat.
10 Cœna eſt dubia ubi convivæ dubitant quid de multis ſumant.
11 Heſterna crapula.
12 Animum hebetem reddit.
13 Atque ad humum dejicit animam divini ſpiritus partem.
14 Alter, cujus victus parcus eſt & frugalis.
15 Membra mediocri cibo recreata.
16 Alacer ad neceſſarias functiones.
17 Qui parce vivit, ad meliorem victum poteſt tranſcurrere aliquando.
18 Et ubi ſenectus advenerit.
19 Ante tempus ſumis.
20 Aprum leviter putentem.
21 Judicium.
22 Hac intentione.
23 Putidum potius ederet.
24 Tellus in prima ſua ætate.
25 Fama, quæ humanæ auri ſit gratior quam quodvis carmen.
26 Afferunt.
27 Adde hæc etiam incommoda.
28 Cujus ſub imperio es.
29 Te tibi inimicum, quia omnia tua das aliis.
30 Pecunia, qua laqueum tibi emas ad ſuſpendium. 31 Homo profuſus idemque pauper. 32 Quæ ſufficiant tribus regibus. 33 Huic luxurioſo reſpondet Horatius. 34 Quod tibi ſupereſt. 35 Non melius quam in epulas luxuriosas. 36 Inopia indignus, qui non metetur, nec debet egenus eſſe. 37 E tanto acervo. 38 Non ſemper, quia fortuna eſt inſtabilis.

O magnus 39 *posthac inimicis risus, utérnam*
Ad casus dubios fidet sibi certius? hic, qui
Pluribus 41 *assuerit mentem, corpúsque* 42 *superbum:*
An qui contentus parvo, metuensque futuri,
In pace ut sapiens, 43 *aptarit idonea bello?*
Quò magis his credas, puer hunc ego parvus Ofellum
44 *Integris opibus novi* 45 *non latius usum,*
46 *Quam nunc accisis.* 47 *Videas* 48 *metato in agello*
Cum pecore, & gnatis 49 *fortem* 50 *mercede colonum:*
51 *Non ego, narrantem temere edi luce* 52 *profesta*
Quicquam, præter olus fumosæ cum pede perna.
At mihi sen 53 *longum post tempus venerat hospes,*
54 *Sive operum vacuo gratus conviva* 55 *per imbrem*
Vicinus: 56 *bene erat.* 57 *non piscibus urbe petitis,*
Sed pullo, atque hœdo: tum 58 *pensilis uva secundas,*
Et nux ornabat mensas, 59 *cum duplice ficu.*
60 *Post hoc ludus erat* 61 *cuppa potare magistra:*
62 *Ac venerata Ceres, ut culmo surgeret alto,*
63 *Explicuit vino contractæ* 64 *seria frontis.*
65 *Sævit, atque novos moveat fortuna* 66 *tumultus:*
Quantum 67 *hinc immiuuet? quanto aut ego parcius, aut*
vos
O pueri 68 *nituistis,* 69 *ut huc novus incola venit?*
70 *Nam propriæ telluris erum natura neque illum,*
Nec me, nec quenquam statuit, nos expulit 71 *ille,*
Illum aut 72 *nequities,* 73 *aut vafri inscitia juris,*
Postremò expellet certè 74 *vivacior hæres.*

31 Commutata fortuna.
40 Ad mutationem fortunæ constantior erit hic, &c.
41 Qui rerum omnium copiæ animum & corpus affluxerit?
42 Corpus delitiis elatum.
43 Præparaverit, quæ in rebus adversis usui esse possint.
44 Omni re sua familiari incolumi.
45 Non largius.
43 Quam nunc proscriptione imminutis.
47 Quilibet videre potuit Ofellum narrantem hæc. Non ego, &c.
48 In Agello demenso & ab Umbreno, Augusti milite, conducto.
49 Temporum injuriam fortiter ferentem.
50 Pretio dato pro agro suo ad Umbrenum translato.
51 Totus usque ad finem Satyræ, sermo est Ofelli.
52 Die non festa, Angl. a work-king-day.
53 Hospes raro veniens lautius & libentius est accipiendus.
54 Sive cum vacarem ab opere.
55 Propter imbrem, quamdiu pluebat. 56 Abunde erat nobis ad hilaritatem. 57 Mensa non piscibus instructa. 58 Uva, quæ pendens servabatur. 59 Cum geminis ficubus, quas marisças appellant. 60 Postquam nos cibo & potu explevissemus. 61 Nullo alio bibendi Magistro ad potandum adhibito quam ipsa cuppa, id est, ut suo quisque arbitratu biberet, & quantum vellet. 62 Ac rogata Ceres ut culmum faceret exurgere a tum. 63 Discussit. 64 Res serias, curas, & molestias, quibus frons contrahitur. 65 Sit mihi fortuna iniqua (inquit Ofellus) quantum volet. 65 Terrores & alios motus excitet. 67 De eo, quod in usu habeo. 68 Minus splendide vixistis? 69 Postquam huc venit Umbrenus. 70 Sunt autem privata nulla natura. Cic. Offic. 1. 71 Umbrenus per Augustum. 72 Luxuria & sumptus profusus. 73 Aut vafri juris ignoratio. Sed cur poeta jus, vafrum, appellat? An quod hujusmodi vafrities est in jurisconsultis, ut in utramque partem jus exponant & interpretentur? Non audeo affirmare. 74 Mors possessoris, cui hæres diutius vivens succedit.

Nunc ager Vmbreni ſub nomine, nuper Oſelli
Dictus, erit nulli [75] *proprius: ſed cedet in uſum*
Nunc mihi, nunc alii. Quocirca vivite [76] *fortes:*
Fortiaque adverſis opponite pectora rebus.

75 Nulli perpetuus.
76 Vivite fortis animo adverſus fortunæ incommoda.

SATYRA III.

Damaſippum inducit ipſum accuſantem quod nihil ſcriberet: deinde ſub perſona Damaſippi Stoicum paradoxon tractat, nimirum, Stultos omnes inſanire.

Si vero ſcribis, ut toto non quater anno
Membranam poſcas, ſcriptorum quæque retexens,
Iratus tibi quod vini ſomnique benignus
Nil dignum ſermone canas. quid fiet? ab ipſis
Satyris nihil hoc fugiſti. ſobrius ergo
Dic aliquid dignum promiſſis: incipe. nil eſt.
Culpantur fruſtra calami, immerituſque laborat
Iratis natus paries diis atque poëtis.
Atqui vultus erat multa & præclara minantis,
Si vacuum tepido cepiſſet villula tecto,
Quorſum pertinuit ſtipare Platona Menandro?
Eupolin, Archilochum, comites educere tantos?
Invidiam placare paras virtute relicta?
Contemnere miſer. vitanda eſt improba Siren
Deſidia: aut quicquid vita meliore parâſti,
Ponendum æquo animo. Dii te, Damaſippe, deæque
Verum ob conſilium donent tonſore, ſed unde
Tam bene me noſti? Poſtquam omnis res mea Ianum
Ad medium fracta eſt, aliena negotia curo,
Excuſſus propriis. olim nam quærere amabam,

1 O Horati.
2 Chartam in qua ſcribas.
3 Commutatas omnis, quæ in tabulis aliquando ſcripſeras.
4 Vini largus, i. nimium bibens & dormiens.
5 Nil dictu dignum quod Satyris mandetur.
6 Poſt dies Saturno ſacros (in quibus magna erat potandi copia) huc, i. ad villam fugiſti ut ſcriberes.
7 Culpantur calami ad ſcribendum minus apti.
8 Immerito abs te vexatur paries ædificatus diis & poetis male propitiis.
9 In pariete cerato ſolebant poetæ, ſiquid noctu in mentem veniret, inſcribere.
10 Multa promittentis.
11 Te otioſum.
12 Horatius domo tepida delectabatur, nam frigoris erat impatiens. 13 Quaſi ſtipatores tecum educere in villulam ruſticam? 14 Invidiam virtutis tuæ comitem. 15 Ita ut mavis otiari, & nihil ſcribere. 16 Deſidia Sireni ſimilis animos hominum corrumpit. 17 Virtutem exercendo. 18 Deponendum eſt, & abjiciendum patienter. 19 Horatius ſatis ridicule gratias agit Damaſippo. 20 Ob rectum conſilium. 21 Qui longam & philoſophicam tuam barbam raſit. 22 Reſpondet Damaſippus. 23 Ianum Deum biifrontem in foro poſitum ubi mercatores & fœneratores conveniebant. 24 Quaſi ad ſcopulos illiſa eſt, id eſt, diminuta & conſumpta. 25 Ejectus à propriis negotiis. 26 Narrat Damaſippus ſe ſtudioſum fuiſſe vaſorum antiquorum, prius quam ſit factus Stoicus. 27 Cognoſcere amabam.

28 Quo

21 *Quo vaſer ille pedes laviſſet* 29 *Siſyphus ære:*
Quid ſculptum 30 *inſabre,* 31 *quid fuſum durius eſſet.*
32 *Callidus huic ſigno ponebam* 33 *millia centum:*
Hortos, egregiaſque domos mercarier unus
Cum lucro norat. unde frequentia 34 *Mercuriale*
Impoſuere mihi cognomen, 35 *compita* 36 *Novi:*
37 *Et morbi miror purgatum tempore illius.* 38 *Atqui*
Emovit veterem mire 39 *novus, ut ſolet,* 40 *in cor*
Trajecto 41 *lateris miſeri capitiſque dolore:* (get
Vt 42 *lethargicus hic, quum ſit* 43 *pugil, & medicum* 44 *ur-*
45 *Dum ne quid ſimile huic, eſto ut libet.* 46 *O bone, ne te*
47 *Fruſtrere: inſanis & tu,* 48 *ſtultique prope omnes:*
49 *Si quid Stertinius veri crepat:* 50 *unde ego mirè*
Deſcripſi docilis præcepta hæc, 51 *tempore quo me*
Solutus juſſit 52 *ſapientem paſcere barbam,*
Atque à Fabricio non triſtem 53 *ponte reverti.*
Nam 54 *male re geſta quum vellem mittere* 55 *certo*
Me capite in flumen: 56 *dexter ſtetit, & 'cave ſaxis*
Te quicquam indignum: pudor (inquit) te 57 *malas urget,*
Inſanus qui inter vereare inſanus haberi
Primum nam inquiram, quid ſit furere? hoc ſi erit in te
Solo, 58 *nil verbi, pereas quin* 59 *fortiter, addam.*
60 *Quem mala ſtultitia & quæcunque inſcitia veri*
Cæcum agit, inſanum Chryſippi 61 *porticus & grex*
62 *Autumat. hæc populos, hæc magnos* 63 *formula reges,*
Excepto ſapiente, tenet: nunc accipe quare
64 *Deſipiant omnes æquè ac tu, qui tibi nomen*
Inſano 65 *poſuere.* 66 *velut ſylvis, ubi paſſim*
67 *Palantes error,* 68 *certo de tramite pellit:*
Ille ſiniſtrorſum, hic dextrorſum abit: unus utrique
69 *Error,* 70 *ſed variis illudit partibus. Hoc te*

28 In quo vaſe æreo.
29 Siſyphus Æoli filius Corinthi rex.
30 Minus artificioſe.
31 Quid minus eleganter eſſet conflatum.
32 In eo callidus eram, quod ſciebam ſignatis operibus juſtum pretium imponere.
33 Sestertium nummum 10 000.
34 Mercurius præeſt mercaturis.
35 Omnes populariter, qui in comitiis auctionabantur, me appellabant Mercurialem.
36 Novi, inquit Horatius.
37 Illius negotii. Reſpondet Damaſippus.
39 Novus morbus veterem depulit.
40 In os ventriculi, καρδιαλγίδα Galenus appellat.
41 Pluritidis.
42 Ut vetuſtoſus.
43 Quum ſit phreneticus.
44 Et medicum vetberat.
45 Dummodo ne quid facias huic phreneticò ſimile (inquit Horat.) eſto inſanus ſi voles.
46 Loquitur Damaſippus.
47 Ne decipias te.
48 Secundum Stoicorum dogma.
49 Si quid veri loquitur Stertinius philoſophus Stoicus.

50 A quo. 51 Ex eo tempore. 52 Philoſophicam barbam nutrire ad umbilicum uſque, aut ad pubem demiſſam. 53 Unde Damaſippus ſe præcipitare voluit damni dolore commotus. 54 Re familiari mea conſumpta. 55 Pudoris cauſa. 56 Affitit mihi Stertinius ſorrupatus. 57 Vitioſus pudor. 58 Nihil præterea loquar. 59 Fortiter animo. 60 Definitio inſaniæ. 61 Schola Stoica. 62 Inſanam putat. 63 Hæc definitio. 64 Quare ſtulti ſint. 65 Impoſuere. 66 Quemadmodum in ſylvis. 67 Vagantes. 68 A via recta abducit. 69 Unus eſt error utrique. 70 Sed error ille quaſi ludibundus in variis verſatur partibus, utputa dextra & ſiniſtra.

Crede

Crede modo insanum: nihilo ut sapientior ille,
Qui te deridet,[71] *caudam trahat. est genus unum*
Stultitiæ,[72] *nihilum metuenda timentis: ut ignes,*
Vt rupes, fluviosque[73] *in campo obstare queratur:*
Alterum & huic[74] *varium, & nihilo sapientius, ignes*
Per medios, fluviosque ruentis clamet amica,
Mater, honesta soror, cum cognatis, pater, uxor:
Hic fossa est ingens, hic rupes maxima:[75] *serva:*
Non magis audierit, quam[76] *Fusius ebrius olim,*
Quum Ilionam edormit,[77] *Catienis mille ducentis,*
Mater te appello, clamantibus. huic ego vulgum
Errori similem cunctum[78] *insanire docebo.*
Insanit veteres statuas Damasippus emendo.
Integer est mentis Damasippi[79] *creditor? esto.*
Accipe quod nunquam reddas mihi, si tibi dicam,
Tunc insanus eris, si acceperis? an magis[80] *excors*
[81] *Rejecta præda, quam præsens Mercurius fert?*
[82] *Scribe decem à Nerio: non est satis: adde*[83] *cicutæ*
Nodosi tabulas centum: mille adde[84] *catenas:*
Effugiet tamen hæc sceleratus vincula[85] *Proteus.*
Quum rapies in jus, malis ridentem alienis,
Fiet aper, modo avis, modo saxum: &, quum volet, arbor.
Si malè rem gerere, insani est:[86] *contrà bene, sani:*
[87] *Putidius multo cerebrum est (mihi crede) Perilli,*
[88] *Dictantis quod tu nunquam*[89] *rescribere possis.*
[90] *Audire atque togam*[91] *jubeo componere, quisquis*
Ambitione mala aut argenti pallet amore:
Quisquis luxuria,[92] *tristive superstitione,*
Aut alio mentis morbo[93] *calet. huc propius me,*
Dum doceo insanire omnes, vos ordine adite.
Danda est[94] *ellebori multo pars maxima avaris:*

71 Sic stolidus & stultus, cujus tergo cauda animantis per derisionem appendatur.
72 In quibus nihil est periculi.
73 In planitie.
74 Huic contrarium.
75 Serva te, tibi cave.
76 F. Actor Tragicus Hecubam agens (quæ hic ab Horatio Iliona nominatur) cum somnum simulare deberet, serio dormivit vino obrutus.
77 Catienis histrio, qui Polydori partes agens, hæc verba magno clamore loquebatur. Mater te appello.
78 Emendo, vendendo, credendo.
79 Qui Damasippi fidei credat.
80 Insanus.
81 Lucro repudiato quod æquus Mercurius affert.
82 O debitor, scribe te mutuo accepisse à Nerio fœneratore decem millia libr.
83 Fœneratoris, qui debitores suos cautionibus tanquam nodis obstringebat.
84 Formulas & juris laqueos.
85 Tergiversator, qui ne solvat debitum, varios dolos machinabatur, similis Proteo in varias figuras se transformanti.

86 Bene rem gerere. 87 Multo insanior est Perillus. 88 Mutuo dantis vel jubentis Argentarium in codice suo scribere nomina creditoris & debitoris. 89 Rependere atque per Argentarii scripturam reddere. 90 Sunt verba Stertinii sub persona Damasippi. 91 Se ad audiendum parare. 92 Tristes efficit superstitio. 93 Æstuat. 94 Elleborus melancholiam purgans, remedium est insanitæ.

Nescio

Nescio an [95] Antycyram ratio illis destinet omnem.
Hæredes [96] Staberi summam incidere sepulchro:
Si sic secissent, gladiatorum [97] dare centum
[98] Damnati populo paria, atq; epulum, arbitrio [99] Arri:
Frumenti quantum metit [2] Africa. [3] Sive ego pravè,
Seu rectè, hoc volui: [4] ne sis patruus mihi [5] credo
Hoc Staberi [6] prudentem animum vidisse. Quid ergo
Sensit, quum summam patrimonii insculpere saxo
Hæredes voluit? [7] Quoad vixit, credidit ingens
Pauperiem vitium, & cavit nihil [8] acrius: ut si
Forte [9] minus locuples uno quadrante periret,
Ipse videretur sibi [10] nequior. [11] omnis enim res,
Virtus, fama, decus, divina humanaque pulchris
Divitiis parent: quas qui construxerit, ille
[12] Clarus erit, fortis, justus, sapiens etiam, & rex
Et quicquid volet. [13] hoc veluti virtute paratum,
Speravit [14] magnæ laudi fore. quid simile isti
[15] Græcus Aristippus? qui servos projicere aurum
In media jussit Libya: quia tardius irent
Propter onus segnes. [16] uter est insanior horum?
Nil agit exemplum, [17] litem quod lite resolvit.
Si quis emat citharas, emptas comportet in unum,
Nec studio citharæ nec musæ deditus ulli:
Si [18] scalpra & [19] formas, [20] non sutor: nautica vela,
[21] Aversus mercaturis: delirus & amens
Undique dicatur merito. quid discrepat [22] istis
Qui nummos aurumque recondit, nescius uti
[23] Compositis, metuensque velut contingere [24] sacrum?
Si quis ad ingentem frumenti semper acervum
[25] Porrectus vigilet, cum longo fuste: neque [26] illinc
Audeat [27] esuriens dominus contingere granum:
Ac potius foliis parcus vescatur [28] amaris:

95 Quicquid ellebori in Anticyra nascitur.
96 Hominis avarissimi, qui jussit hæredes, quantam quisque summam ex testamento accepissent in ejus sepulchro incidere.
97 Exhibere.
98 Damnati sunt ejus testamento.
99 Hominis sumptuosi.
1 Maximam vim frumenti.
2 Frumenti feracissima.
3 Staberium sic loquentem inducit. Hæc est ultima mea voluntas sive sit prava sive recta.
4 Noli me objurgare ut solent patrui suos nepotes.
5 Respondet Damasippus sive quis alius.
6 Ironice.
7 Quamdiu vixit.
8 Nihil cavit vehementius quam paupertatem.
9 Si uno quadrante pauperior esset mortuus.
10 Luxuriosior.
11 Hæc dicuntur ex persona Staberii.
12 Ex avari judicio.
13 Has divitias accumulatas.
14 Ad nominis sui immortalitatem.
15 Aristippus Socratis auditer, non Græcus natione, sed ideo Græcus dicitur quia Græcis literis philosophatus est.
16 Staberius an Aristippus?
17 Quod ex lite dissoluta novam litem ex se gignit.
18 Sutoria instrumenta, quibus corium raditur.
19 Pedes ligneos quibus utuntur sutores ad calceos componendos. Angl. lasts.
20 Si ille qui sutor non est, emat scalpra.
21 Alienis à mercatura.
22 Ab istis.
23 Bonis quæsitis.
24 Vide Sat. 1. lib. 1.
25 Iacens.
26 Illius cumuli.
27 Quamvis sit dominus, & esuriat.
28 Foliis agrestibus.

Si

Si positis intus Chii veterisque Falerni
Mille cadis ([29] *nihil est: tercentum millibus) acre*
Potet acetum: age, si & [30] *stramentis incubet,* [31] *unde*
Octoginta annos natus, cui stragula vestis,
[32] *Blattarum ac tinearum epulæ, putrescat in arca:*
Nimirum insanus paucis videatur, eo quod
Maxima pars hominum morbo jactatur eodem.
Filius aut etiam libertus [33] *ut ebibat hæres,*
[34] *Diis inimice senex custodis?* [35] *ne tibi desit?*
Quantulum enim [36] *summæ curtabit quisque dicrum,*
[37] *Vngere si caules oleo meliore caputque*
Cœperis impexa fœdum [38] *porrigine? quare,*
[39] *Si quidvis satis est, perjuras, surripis,* [40] *aufers*
Vnde? tun' sanus? populum si cædere saxis
Incipias, servosque tuos, quos ære [41] *pararis:*
Insanum te omnes pueri clamentque puellæ.
Quum laqueo uxorem interimis, matremque venenis,
[42] *Incolumi capite es? Quid enim? Neque tu hoc facis*
[43] *Argis.*
Nec ferro, ut demens genitricem occidit Orestes.
An tu reris eum [44] *occisa insaniisse parente?*
Ac non antè malus dementem [45] *auctum furiis, quam*
In matris jugulo ferrum tepefecit acutum?
Quin [46] *ex quo est habitus malè tutæ mentis Orestes,*
Nil sanè fecit quod tu reprendere possis,
Non [47] *Pyladen ferro violare aususve sororem*
Electram: tantùm maledicit utrique vocando
Hanc furiam, hunc [48] *aliud. jussit quod* [49] *splendida bilis.*
[50] *Pauper Opimius argenti positi intus & auri,*
Qui [51] *Vejentanum festis potare diebus*
[52] *Campana solitus trulla,* [53] *vappámque profestis:*
Quondam [54] *lethargo grandi est oppressus: ut hæres*

29 Parum est quod dico, mille vini cados domi repositos habere.
30 Vilibus stratis quæ dormientibus subiternuntur.
31 Natus annos uno minus octoginta, id est, septuagesimum novem.
32 Epulæ vermium qui vestes corrodunt velut tineæ.
33 Ut consumat.
34 Diis invise.
35 Custodis ne tua, ne tibi quippiam desit?
36 Quantulum de summa pecuniaria amputabit unusquisque dies?
37 Si victu paulo mundiore uaris.
38 Porrigo est morbus capitis ub inter pilos furgunt quædam squamulæ.
39 Si exiguum tibi sufficit, quam obrem pejeras? &c.
40 Quare aufers per vim?
41 Quos emisti pecuniis.
42 Sanus ne es & sensibus integris?
43 Apud Argos.
44 An putas eum non insanum fuisse anteçuam facinus admitteret?
45 Impulsum furiis.
46 Postquam habitus est furiosus.
47 Pyladen socium suum.
48 Alio nomine.
49 Quod furor proveniens exa tra bile jusserat. Bilis est splendida & mordax instar aceti. 50 Opimius avarus pauper argenti domi reconditi. 51 Vinum rubellum pessimum & saporis ingrati. Vejentana civitas est Campaniæ. 52 Vase potorio latum. 53 Vinum insipidum. 54 Veterno.

Jam

am circum loculos & [55] claves lætus ovansque
urreret,[56] hunc medicus multum celer atque fidelis
xcitat hoc pacto: mensam poni jubet, atque
ffundi saccos nummorum, accedere plures
d numerandum. hominem sic erigit: addit & illud,
i tua custodis, avidus jam hæc auferet hæres.
7 Men' vivo? Vt vivas igitur, vigila: [58] hoc age.
[59] Quid vis?
0 Deficient inopem [61] venæ te, ni cibus atque
rgens accedat stomacho [62] fulturaruenti.
Quid cessas? agedum, sume hoc [63] ptisanarum orizæ.
4 Quanti emta? parvo. quanti ergo? octo assibus. Eheu
Quid refert,[65] morbo, an furtis peramne rapinis?
6 Quisnam igitur sanus? Qui non stultus. Quid avarus?
tultus & insanus. Quid? si quis non sit avarus?
ontinuo sanus? Minime. Cur Stoice? Dicam.
7 Non est cardiacus ([68] Craterum dixisse putato)
Hic æger. [69] Recte est igitur, surgetque? [70] Negabit;
Quod latus aut renes morbo tententur acuto.
Non est perjurus, neque sordidus.[71] Immolet æquis
Hic porcum Laribus. Verum ambitiosus & audax
72 Naviget anticyram. quid enim differt, [73] barathrone
Dones quicquid habes, an nunquam utare [74] paratis?
Servius Oppidius [75] Canusi duo prædia dives
Antiquo censu natis [76] divisse duobus
Fertur: & hæc moriens pueris dixisse vocatis
Ad lectum: Postquam te [77] talos Aule nucesque
78 Ferre sinu laxo,[79] donare & ludere vidi:
Te Tiberi [80] numerare, cavis abscondere[81] tristem,
Extimui, ne vos ageret vesania discors:
[82] Tu Nomentanum,[83] tu ne sequerere [84] Cicutam.
Quare per divos oratus uterque Penates,
Tu, cave ne minuas, tu, ne majus facias id

55 Quibus cuncta recluderet.
56 Hunc Opimium lethargicum
57 Verba sunt Opimii Mene vivo hæc auferet hæres?
58 Huic rei da operam, ut convalescas.
59 Quid vis faciam, inquit Opimius, est dialogismus.
60 Loquitur medicus.
61 Arteriæ vires.
62 Robur.
63 Ptisanam ex oryza confectam.
64 Quærit Opimius quanti empta sit oryza in genitivo casu.
65 Lethargo.
66 Horat. Damasippum & Stertinium Stoicum inducit loquentes.
67 Hic æger non laborat Cardialgia.
68 Craterum medicum.
69 Estne igitur corpore sano, & è lectulo surget?
70 Medicus Craterus negabit.
71 Ut se gratum ostendat Laribus qui eum à perjuria & avaritia liberarunt.
72 Purgetur Helleboro, quia insanus est.
73 Ventri omnivoro. Athenienses in Barathrum locum profundiorem maleficos demittebant.
74 Quæsitis.
75 Canusium, est oppidum in Appulia.
76 Divisisse.
77 Tesseras.
78 Id dicimur laxo sinu ferre cujus nullam curam gerimus.
79 Donare nuces & ludere talis.

80 Numerare nuces & locis occultis abscondere. 81 Sollicitum. 82 Timui ne tu Aule Nomentanum prodigum sequerere. 83 Ne tu O Tiberi. 84 Avarum senatorem.

Quod

Quod ſatis eſſe putat pater, & [85] natura coercet.
Præterea, ne vos [86] titillet gloria, jure-
-jurando obſtringam [87] ambo: uter ædilis fuerit, vel
Veſtrûm prætor, is [88] inteſtabilis [89] & ſacer eſto.
[90] In cicere atque faba, bona tu perdasque lupinis,
[91] Latus ut in circo ſpatiere, [92] aut æneus ut ſtes,
Nudus agris, nudus nummis inſane paternis?
Scilicet [93] ut plauſus, quos ſert [94] Agrippa feras tu,
Aſtuta ingenuum vulpes imitata leonem?
[95] Ne quis humaſſe velit Ajacem [96] Atrida vetaſtis?
[97] Rex ſum: [98] Nil ultra quæro plebeius. [99] Et æquam
Rem imperito: ac ſi cui videor non juſtus, [1] inulto
Dicere quæ ſentit, permitto. [2] Maxime regum
Dî tibi dent capta claſſem reducere Troja:
Ergo [3] conſulere, & mox reſpondere [4] licebit?
[5] Conſule. [6] Cur Ajax heros ab Achille [7] ſecundus
[8] Putreſcit, toties ſervatis clarus Achivis?
Gaudeat ut populus Priami, Priamuſque inhumato,
Per quem [9] tot juvenes patrio caruere ſepulchro?
[10] Mille ovium inſanus morti dedit, inclytum Vlyſſem,
Et Menelaum una mecum ſe occidere clamans.
[11] Tu quum pro vitula ſtatuis dulcem Auliae, [12] natam
Antevaras, ſpargisque [13] mola caput improbe ſalſa,
[14] Rectũ animi ſervas? [15] Quorſum? [16] Inſanus quid enim
Fecit, quum ſtravit ferro pecus? abſtinuit vim (Ajax
Vxore, & gnato, mala multa precatus [17] Atridis.
Non ille aut Teucrum aut ipſum violavit Vlyſſem.
[18] Verum ego ut hærentes adverſo littore naves
Eriperem, [19] prudens placavi ſanguine divos.
[20] Nempe tuo furioſe? [21] Meo, ſed non furioſus.
[22] Qui ſpecies [23] alias veris, ſceleriſque tumultu

[85] Natura paucis contenta eſt.
[86] Ne vos gloria alliciat.
[87] Ambos.
[88] Is eſt, cui jus teſtandi eſt ademptum, vel cui nemo jubet cogitur teſtimonium perhibere.
[89] Execrandus eſto.
[90] Ædiles talia munera apud priſcos in ludis Floralibus populo dabant.
[91] Ut in lato circo ſuperbus ambules.
[92] Ut ænea ſtatua tibi erigatur.
[93] Ut populi applauſus ferat.
[94] Gener Auguſti, qui virtute fuit leo, cum tu ſis vulpes imbellis.
[95] Dialogus eſt inter plebeium quendam, & Regem Agamemnonem.
[96] Agamemnon.
[97] Reſpondet Agamemnon.
[98] Verba ſunt plebeii.
[99] Agamemnon orationem ſuam continuat.
[1] Impune.
[2] Verba plebeii captantis benevolentiam a rege.
[3] Interrogate.
[4] Licebit mihi?
[5] Interroga, inquit Agamemnon.
[6] Loquitur plebeius.
[7] Uno Achille inferior.
[8] Iacet inſepultus.
[9] Tot Trojani.
[10] Mille oves (inquit rex) occidit.
[11] Verba ſunt plebeii. [12] Iphigeniam. [13] Mola ex farre molito & ſale ſacta. [14] Rectum animum ſervas? id eſt, ſanus ne es? [15] Quorſum hæc? inquit Agamemnon. [16] Verba plebeii. [17] Agamemnoni & Menelao. [18] Reſpondet Agamemnon. [19] Prudenter. [20] Tuo ſanguine (inquit Plebeius) quapropter furioſus fuiſti. [21] Meo ſanguine ventos placavi (inquit Agamemnon) ſed non ideo furioſus fui. [22] Loquitur plebeius. [23] Differentes a veris.

Permiſſas

24 Permistas capiet, 25 commotus habebitur: atque
Stultitiane erret, 26 nihilum distabit, an ira.
Ajax immeritos dum occidit, desipit, agnos?
Quum prudens scelus ob titulos 27 admittis inanes,
28 Stas animo? 29 & purum est vitio tibi, 30 quum tumidum est cor?
Si quis lectica 31 nitidam gestare amet agnam,
Huic vestem ut gnatæ, paret ancillas, paret aurum:
Pulsam aut pusillam appellet: fortique marito
32 Destinet uxorem: interdicto 33 huic omne adimat 34 jus
Prætor, & ad sanos 35 abeat tutela propinquos.
Quid? si quis gnatam pro muta 36 devovet agna,
Integer est animi? ne dixeris. ergo, ubi parva
Stultitia, hic summa est insania: qui sceleratus,
Et furiosus erit. quem cepit 37 vitrea fama.
38 Hunc circumtonuit gaudens 39 Bellona cruentis.
Nunc age luxuriam, & 40 Nomentanum arripe mecum.
Vincet enim stultos 41 ratio insanire 42 nepotes.
43 Hic simul accepit patrimoni mille talenta,
44 Edicit, piscatur uti, pomarius, auceps,
Vnguentarius, 45 ac Tusci turba impia vici,
Cum scurris fartor, 46 cum Velabro omne 47 macellum
Mane domum veniant. Quid tum? Venêre frequentes,
Verba facit leno, Quicquid mihi, quicquid & horum
Cuique domi est, id crede tuum: & vel nunc pete, vel cras:
Accipe, quid contra juvenis responderit 48 æquus:
In nive Lucana 49 dormis ocreatus, ut aprum
Cœnem ego. 50 tu pisces hyberno exæquore 51 verris:
52 Segnis ego, indignus qui tantum possideam: aufer:
53 Sume tibi decies: 54 tibi tantundem: 55 tibi triplex,
56 Vnde uxor media currat de nocte 57 vocata.
58 Filius Æsopi detractam ex aure 59 Metellæ,
(Scilicet 60 ut decies solidûm exorberet) aceto

24 Et cum scelere conjunctas.
25 Furiosus habendus est.
26 Nihil interest.
27 Filiam occidis.
28 Sanæ mentis es?
29 Expers vitii.
30 Quum cor ira est inflatum.
31 Agnam abluto vellere candidam.
32 Spondeat uxorem.
33 Tanquam furioso.
34 Jus bona sua administrandi.
35 Transferatur procuratio.
36 Destinet aræ.
37 Fama fragilis & inconstans.
38 Bellona hunc attonitum reddidit.
39 Belli dea.
40 Luxuriosum & asotum.
41 Rerum eventus probabit.
42 Luxuriosos insanire.
43 Nomentanus.
44 Publice proclamat.
45 Lenones cupediarii & id genus homines perditi, voluptatatum ministri, qui in vico Tusco habitabant.
46 Velabrum locus erat Romæ, in quo habitabant unguentarii.
47 Locus publicus obsoniis vendendis accommodatus.
48 Nomentanus æquo animo orationem lenonis audiens.
49 Tu o venator.
50 Tu o piscator.
51 Hyeme piscaris.
52 Segnis sum ego.
53 O venator sume tibi decies centena sestertium nummum millia. 54 O piscator. 55 O leno sume tibi triplum. 56 A quo. 57 Accersita. 58 Clodius Æsopi tragœdi filius. 59 Quæ Clodium Æsopium adamavit. 60 Ut decies centum millia sestertium nummum devoraret.

61 Diluit

61 Liquefacit Margaritam.
62 Eandem Margaritam.
63 Luxuria & ingenii levitate.
64 Simile & æquale.
65 Magno pretio.
66 Quibus sunt adnumerandi? sanis an insanis?
67 Ut solent pueri.
68 Veluti jumenta.
69 Virum gravem.
70 Amentia cum agitet, id est, pro insano habeatur.
71 Ædificare casas, & similia.
72 Utrum tale nunc opus ludas, quale prius ludebas, quum esses trium annorum infans.
73 Captus.
74 Mutatus oratione Xenocratis, cui postea in schola successit.
75 Ornamenta amatoria.
76 Periscelides.
77 Ornamentum cubiti vel brachiorum tegumentum.
78 Quibus homines molles utebantur.
79 Ut Polemo ebrius.
80 Flores, rosas, lilia, &c. è quibus fiunt coronæ.
81 Oratione Xenocratis sobrii & modesti, qui fuit Aristotelis auditor.
82 Thaide exclusus. Totus hic locus desumitur ex Euuncho Terent.
83 Foribus sibi odiosis. unde erat exclusus.
84 Quos amando patior.

61 *Diluit insignem baccam, qui sanior ac si*
62 *Illud idem in rapidum flumen jacerétve cloacam?*
Quinti progenies Arri, par nobile fratrum
63 *Nequitia & nugis, pravorum & amore* 64 *gemellum,*
Luscinias soliti 65 *impenso prandere coemptas.*
66 *Quorsum abeant sani? creta, an carbone notandi?*
67 *Ædificare casas, plostello adjungere* 68 *mures,*
Ludere par impar, equitare in arundine longa,
Si quem delectet 69 *barbatum:* 70 *amentia verset.*
Si puerilius 71 *his, ratio esse evincet, amare:*
Nec quicquam differre, utrúmne in pulvere 72 *trimus*
Quale prius ludas opus, an meretricis amore
73 *Sollicitus plores: Quæro, faciasne quod olim*
74 *Mutatus Polemo: ponas* 75 *insignia morbi,*
76 *Fasciclas,* 77 *cubital,* 78 *focalia.* 79 *potus ut ille*
Dicitur ex collo furtim carpsisse 80 *coronas.*
Postquam est impransi correptus voce 81 *magistri.*
Porrigis irato puero quum poma, recusat.
Sume catelle: negat, si non des, optat. amator
82 *Exclusus qui distat? ait ubi secum, eat, an non,*
Quò rediturus erat non arcessitus: & hæret
83 *Invisis foribus, Nec nunc quum me vocet ultro,*
Accedam? an potius mediter finire 84 *dolores?*
Exclusit, revocat: redeam? non, si obsecret, ecce
85 *Servus, non paulo sapientior,* 86 *O here, quæ res*
Nec modum habet, neque consilium, ratione modoque
Tractari non vult. in amore hæc sunt mala, bellum,
Pax rursum. hæc, si quis tempestatis prope ritu
Mobilia 87 *& cæca fluitantia sorte, laboret*
Reddere certa sibi, 88 *nihilo plus explicet, ac si*
Insanire paret certa ratione modoque.
Quid? quum Picenis excerpens 89 *semina pomis,*
90 *Gaudes si* 91 *cameram percusti forte,* 92 *penes te es?*

85 Parmeno. 86 O Phædria. 87 Incerto casu contingentia. 88 Nihilo plus agat. 89 Pomorum grana. 90 Gaudes tanquam felicis amoris omine. 91 Tectum in curvitatem formatum. 92 Ellis mentis compos?

Quid

Quid? [93] *quum balba* [94] *seris annoso verba palato,*
[95] *Ædificante casas, qui sanior? adde cruorem*
[96] *Stultitiæ, atq;* [97] *ignem gladio scrutare. modo (inquam)*
[98] *Hellade percussa, Marius quum præcipitat se,*
[99] *Ceritus fuit? an commotæ crimine mentis*
[1] *Absolves hominem, & sceleris damnabis eundem,*
Ex more imponens cognata vocabula [2] *rebus?*
[3] *Libertinus erat, qui* [4] *circum compita* [5] *siccus*
[6] *Lautis mane senex manibus currebat: & unum*
(Quoddam magnum addens) [7] *unum me surpite morti:*
Diis etenim facile est: orabat: sanus utrisque
[8] *Auribus atque oculis, mentem, nisi litigiosus*
Exciperet [9] *dominus, quum venderet,* [10] *hoc quoq; vulgus*
Chrysippus ponit [11] *fœcunda in gente* [12] *Meneni.*
[13] *Jupiter ingentes qui das adimisque dolores,*
(Mater ait pueri menses jam quinque [14] *cubantis)*
[15] *Frigida si puerum* [16] *quartana reliquerit:* [17] *illo*
Mane die quo tu [18] *indicis jejunia,* [19] *nudus*
In Tyberi stabit, [20] *casus medicúsve levarit*
Ægrum [21] *ex præcipiti,* [22] *mater delira necabit*
In gelida fixum ripa, [23] *febrimque reducet.*
Quone malo mentem [24] *concussa?* [25] *timore deorum.*
Hæc mihi Stertinius [26] *sapientum octavus amico*
[27] *Arma dedit, posthac ne* [28] *compellarer inultus.*
Dixerit insanum qui me, totidem audiet: atque
Respicere ignoto discet [29] *pendentia tergo.*
[30] *Stoice, post damnum* [31] *sic vendas omnia pluris:*

93 Cum blandiusculis verba pronuncias more pueri balbutientis ad gratiam puellæ captandam.
94 Quum verbaras, est Hypallage.
95 Quomodo sanior es puero nugas agente?
96 Amatoris stultitiæ adde scelus & crudelitatem.
97 Amoris calori adjunge cædem.
98 Hellade interfecta a Mario quum ab ea sperneretur.
99 Ceteris furore vexatus, id est, fuit ne furiosus.
1 An absolves insanum, & eundem condemnabis sceleratum?
2 Vocabula criminibus apta, sed diversa?
3 Pro liberto Horatius, sub persona Stertinii superstitiosos taxans omnem ridet religionem.
4 In compitis deos penates constitui & coli jusserat Augustus.
5 Jejunus.
6 Manibus ablutis, ut eas puras ad deos tenderet.
7 Me unum immortalitate donate, quo quid majus à diis potuit peti?
8 Sanus toto corpore, sed mente non sanus quia superstitiosus. 9 Dominus in vendendo mancipio, vitia ejus tacere non debuit, nisi lites amaret. 10 Hos superstitiosos. 11 In multiplici familia Meneni, id est, in stultorum numero qui numerus est infinitus. 12 Menenus vixit ætate Horatii, homo superstitiosus, & mente captus. 13 Alterum exemplum superstitionis. 14 Ægrotantis. 15 Votum matris per hypothesin. 16 Quartana, quæ ab atra bile proficiscitur, corpus in principio paroxysmi ingenti horrore excruciat. 17 Tuo die, die Jovis. 18 Quo magistratus vel sacerdotes tuo nomine jejunia imperant. 19 Ut vivo flumine ablutus ad tua sacra purus accedat. 20 Si casus hunc liberarit, qui in quartana sæpe plus valet quam medicus. Est enim quartana medicorum opprobrium. 21 Ex morbo periculoso in sene præsertim. 22 Existimans se voti religione obstrictá. 23 Febre renovabit per aquæ frigiditatem. 24 Mentem habens percussam. 25 Responsio est. 26 Stertinius septem sapientibus Græcis adnumerandus. Ironice. 27 Hanc defensionem dedit. 28 Ne insanus diceret. 29 Discet sua peccata quæ pendent in mantica à tergo sibi ignoto. Nemo enim suum tergum novit. 30 Dialogus est inter Hor. & Damasippum usq; ad Satyræ finẽ. 31 O Damasippe, sic post merces amissas quæstuosam mercaturam facias. Sic particula est bene precantis.

Qua me ſtultitia (quoniam non eſt genus unum)
Inſanire putas? ego nam videor mihi ſanus:
Quid? caput abſciſſum demens quum portat Agave
Gnati infelicis, ſibi tum furioſa videtur?
Stultum me fateor (liceat concedere veris)
Atque etiam inſanum: tantum hoc ediſſere, quo me
Ægrotare putas animi vitio. Accipe: primum
Ædificas. hoc eſt, longos imitaris, ab imo
Ad ſummum totus moduli bipedalis. & idem
Corpore majorem rides Turbonis in armis
Spiritum & inceſſum: quiridiculus minus illo?
An quodcunque facit Mæcenas, te quoque verum eſt,
Tanto diſſimilem, & tanto certare minorem?
Abſentis rana pullis vituli pede preſſis,
Vnus ubi effugit matri denarrat, ut ingens
Bellua cognatos eliſerit. illa rogare,
Quantane? num tandem (ſe inflans) ſic magna fuiſſit?
Major dimidio. Num tanto? Quum magis atque
Se magis inflarat, Non, ſi te rumpas (inquit)
Par eris. Hæc ā te non multum abluit imago.
Adde jocmata nunc (hoc eſt, oleum adde camino)
Quæ ſi quis ſanus facit, ſanus facis & tu,
Non dico horrendam rabiem (jam deſine,) cultum
Majorem cenſu (teneas Damaſippe tuis te)
Mille puellarum, puerorum mille furores.
O major tandem parcas inſane minori.

31 Reſpondet Damaſippus.
33 Filia Cadmi.
34 Penthei.
35 Furioſa videtur? minime.
35 Loquitur Horatius.
37 Hoc expone.
38 Audi, inquit Damaſippus.
39 Magnifice ædificas.
40 Incedendo te effers, ut longus videare, i. opulentus & potentes viros imitaris.
41 Brevis es ſtatura, i. res tua familiaris eſt tenuis & angusta.
42 Gladiatoris homunculi.
43 Animum & geſtum tumidum.
44 In qua re es tu minus illo ridiculus?
45 Æquum eſt te idem facere?
46 Tanto viro diſſimilem.
47 Et cum tanto.
48 Æſopi fabula.
49 Ut timul natos oppreſſerit.
50 Illa rogabat.
51 Quantus fuit ille vitulus?
52 Reſpondet pullus.
53 Num tanto major eſt, inquit mater? 54 Inquit pullus. 55 Damaſippus Horatium alloquitur. 56 Diſcrepat. 57 Adjunge ad inſaniam tuam in ædificando alium, qua furis in pomatis ſcribendis. 58 Ut major ſit tua inſania, proverbium eſt. 59 Miſſam facio tuam iracundiam cum rabie comparandam, & prætermitto vecticum tuum ſumptuoſiorem quam cenſus tuus ferat. 60 Loquitur Horatius ſua vitia Damaſippo enumerari invite audiens. 61 Tuis te vitiis contineto, mea ne tangito. 62 Prætermitto (inquit Damaſippus) furores tuos, id eſt, inſanos amores. 63 Reſpondet & exclamat Horatius. O Damaſippe (qui me ſtultiorem, & inſaniorem) parcas mihi minori, id eſt, minus inſano.

SATYRA IV.

Sub perſona cujuſdam Catii philoſophi Epicurei, irridet Epicureorum præcepta ad artem culinariam ſpectantia.

UNde, & quò Catius? [1] Neſt mihi tempus, [2] aventi
[4] Ponere ſigna novis præceptis: qualia [5] vincant
Pythagoran [6] Anytique reum, doctumque Platona.
[7] Peccatum fateor, quum te ſic tempore [8] læva
Interpellârim: ſed des veniam bonus, oro,
Quod ſi [9] intercidérit tibi nunc aliquid, [10] repetes mox,
Sive eſt naturæ hoc, ſive artis: [11] mirus utroque.
[12] Quin id erat curæ quo pacto cuncta [13] tenerem:
Utpote res [14] tenues, tenui ſermone [15] peractas.
[16] Ede hominis nomen: ſimul, an Romanus, an hoſpes.
[17] Ipſa memor præcepta canam. celabitur autor.
Lunga quibus [18] facies ovis erit, illa memento,
[19] Vt ſucci melioris, & ut magis alba rotundis
[20] Ponere: [21] namque marem cohibent callóſa vitellum.
Cauſe ſuburbano, [22] qui ſiccis crevit in agris
Dulcior, [23] irriguo nihil eſt elutius horto.
[24] Si veſpertinus ſubito te opprẽſerit hoſpes,
Ne gallina malum [25] reſponſet dura palato,
[26] Doctus eris vivam [27] miſto mersare Falerno.
[28] Hoc teneram faciet. pratenſibus optima fungis
Natura eſt: [29] aliis malè creditur. illeſalubres
Æſtates peraget, qui nigris prandia moris
[30] Finiet, [31] ante gravem quæ legerit arbore ſolem.
Auſidius [32] forti miſcebat mella Falerno
Mendoſè: quoniam vacuis committere venis

1 Unde venit Catius, & quo vadit?
2 Non mihi vacat (inquit Catius) tibi reſpondere.
3 Cupienti.
4 Præceptis nunquamdùm quoquam traditis nomina imponere & vocabula quæ ſuat rerum ornatus.
5 Qualia, vincere poſſunt.
6 Socratem ab Anyto accuſatum.
7 Verba Horatii.
8 Tempore inopportuno.
9 Si aliquid memoriæ effluxerit.
10 Facile in memoriam revocabis, ſive memoria conſtet natura, ſive arte.
11 Tu in utroque es admirandus. Ironica eſt commendatio, ut eum impellat ad diſcendum.
12 Profecto (inquit Catius) hoc agebam.
13 Ut tenerem memoria.
14 Res futiles.
15 Diſputatas.
16 Dic nomen Magiſtri tui, inquit Horatius.
17 Verba Catii.
18 Forma vel figura.
19 Ut gratioris ſaporis. 20 Menſæ apponere. 21 Nam ova dura veluti callo obducta marem vitellum, ſemen maſculi continent. 22 Dulciot caule agreſti, qui, &c. 23 Nihil eſt inſipidius caule hortenſi multis aquis irrigato. 24 Si veſperi hoſpes advenerit. 25 Ne gallina male adverſetur palato & lucibus reluctetur. 26 Noſſe debes. 27 Falerno cum aqua diluto. 28 Hæc res molliculam efficiet ventrem. 29 Aliis fungis periculoſum eſt veſci. 30 Terminabit. 31 Quæ mane crevérunt deſunt ſuæ. 32 Auſterum Falernum.

Nil niſi lene decet. leni præcordia 33 *muſſo*
Proluteris melius. 34 *ſi dura morabitur alvus,*
35 *Mitulus* 36 *& viles pellent* 37 *obſtantia conchæ:*
38 *Et lapathi brevis herba, ſed albo non ſine* 39 *Co:*
40 *Lubrica naſcentes implent conchylia* 41 *lunæ.*
Sed non omne mare eſt 42 *generoſæ fertile teſtæ.*
Murice Bajano melior 43 *Lucrina Peloris:*
44 *Oſtrea Circæis,* 45 *Miſeno oriuntur Echini:*
46 *Pectinibus patulis jactat ſe* 47 *molle Tarentum.*
Nec ſibi cœnarum quivis temere arroget artem,
48 *Ni prius exacta tenuis ratione ſaporum.*
Nec ſatis eſt cara piſces avertere 49 *mensa,*
Ignarum 50 *quibus eſt jus aptius, & quibus aſſis*
51 *Languidus in cubitum jam ſe convivia reponet.*
52 *Vmber & iligna nutritus glande rotundas*
53 *Curvet aper lances carnem vitantis* 54 *inertem.*
Nam 55 *Laurens malus eſt, ulvis & arundine pinguis.*
Vinea 56 *ſummittit capreas non ſemper* 57 *edules.*
Fœcundi leporis 58 *ſapiens ſectabitur armos.*
Piſcibus atque avibus quæ natura & fovet ætas,
Ante meum 59 *nulli patuit quæſita* 60 *palatum.*
Sunt quorum ingenium nova tantum 61 *cruſtula promit,*
62 *Nequaquam ſatis in re una conſumere curam:*
Et ſiquis ſolum 63 *hoc, mala ne ſint vina, laboret:*
Quali perfundat piſces 64 *ſecurus olivo.*
65 *Maſſica ſi cœlo ſupponas vina ſereno,*
Nocturna ſiquid craſſi eſt, tenuabitur aura,
(Et decedet odor nervis inimicus:) 66 *at illa*
Integrum perdunt lino 67 *vitiata ſaporem.*
Surrentina vafer qui miſcet fœce Falerna

33 Mellerato.
34 Si venter ſeſe non exoneret.
35 Muſculus Angl. a muſſell.
36 Conchæ parvi pretii.
37 Ut venter non ſit laxus.
38 Et rumex, herba, quæ brevia & acuta habet folia, ventrem etiam evacuat.
39 Non ſine vino ſic dicto ab inſula Co.
40 Conchylia generoſa lubricam reddunt alvum.
41 Luna accreſcente conchilia implentur.
42 Generoſorum teſtaceorum.
43 Pelotis in ſinu Lucrino capta.
44 Oſtrea Lucrina ſunt meliora oſtreis Circæis, ubi Circe filia ſolis habitavit.
45 In Miſeno Bajarum portu, ubi Miſenus Æneæ nauclerus undis ſubmerſus periit.
46 Piſcibus os aperientibus, qui conchas habent ſtratas ad ſimilitudinem pectinis. Angl. cockels.
47 Parentum mollitie & luxu effluens.
48 Niſi prius exploratâ ſaporum ratione quæ tenuis eſt & difficulter percipitur.
49 Piſces è macello piſcatorio caro pretio emere & auferre.
50 Quibus piſcibus jus conveniat. 51 Crapula fatiatus inſurget iterum ad edendum quaſi ad novas delicias excitatus. 52 Ex Umbria æger. 53 Oneret. 54 Carnem pinguiorem, ſed inertia & otio comparatam. 55 Malus eſt aper nutritus in agro Laurenti Quod eſt Latii oppidum. 56 Suppeditet & nutrit. 57 Capreas non aptas eſui. 58 Cui palatum ſapit. 59 Nulli cognita fuit. 60 Sapor in lingua & palato conſiſtit. 61 Placentas adinvenit. 62 Non ſatis eſt. 63 Si hoc curet ſolum. 64 Non curans. 65 Vina optima in monte Maſſico nata, vide Od. 1. lib. 1. 66 Vina Maſſica. 67 Lineo ſaccho perſolato.

Vina,

Vina, columbino [68] *limum bene colligit ovo:*
[69] *Quatenus imi petit* [70] *volvens aliena vitellus.*
Tosta [71] *marcentem squillis recreabis & Afra*
Potorem cochlea: nam [72] *lactuca innatat acri*
Post vinum stomacho. perna magis ac magis, [73] *billis*
[74] *Flagitat in morsus refici: quin omnia malit*
Quæcunque immundis fervent allata [75] *popinis.*
Est operæ pretium duplicis pernoscere juris
Naturam. [76] *simplex è dulci constat olivo:*
Quod pingui miscere mero muriaque decebit,
[77] *Non alia quam quæ Bizantia putruit* [78] *orca.*
[79] *Hoc ubi confusum* [80] *sectis inferbuit herbis,*
[81] *Corycioque croco sparsum* [82] *fletit:* [83] *insuper addes*
Pressa Venafrana quod bascha remisit oliva,
Picenis cedunt pomis [84] *Tyburtia succo:*
Nam [85] *facie præstant.* [86] *Venucula convenit ollis,*
Rectius [87] *Albanam fumo duraveris uvam.*
[88] *Hanc ego cum malis, ego* [89] *facem primus & halec,*
Primus & invenio piper album, cum sale nigro
[90] *Incretum, puris circumposuisse catillis.*
Immane est vitium [91] *dare millia terna macello,*
[92] *Angustoque vagos pisces urgere catino.*
[93] *Magna movent stomacho fastidia, seu puer* [94] *unctis*
Tractavit calicem manibus, [95] *dum fercula ligurit.*
Sive gravis [96] *veteri crateræ limus adhæsit.*
[97] *Vilibus in scopis,* [98] *in mappis,* [99] *in scobe,* [1] *quantus*
Constitit sumptus? [2] *neglectis, flagitium ingens.*
[3] *Ten' lapides varios lutulenta radere palma,*

68 Facem.
69 Quoniam in fundum decidit vitellus.
70 Deducens aliena natura vini, id est, lacte.
71 Potorem languentem squillis revocabis ad edendum & bibendum.
72 Lactucam post epulas & vinum largius sumptum, esitare solebant.
73 Tenuissimis intestinis ex carnibus suillis & arvina factis.
74 Conviva nauseans vult refici, &c.
75 E popinis, quæ solent esse immundæ.
76 Simplex jus.
77 Non quævis muria sed ea quæ &c.
78 Orca est vas fictile Constantinopolitanum venticosum & ore angusto.
79 Vinum pingue cum muria.
80 Herbis minutim concisis & incoctis.
81 Cilicio croco sic dicto a monte Corycio in Cilicia.
82 Propemodum cunctavit.
83 Superinfundes oleum Venafranum.
84 Poma Tybuta nata.
84 Pulchritudine præstant. 86 Uva Venucula mellita in cellis conditur. 87 Uvam Albanam. 88 Hanc uvam Albanam ego primus inveniar circumposuisse in mundis & nitidis catillis. 89 Halecem factam perhendiaden. 90 Permixtum, vel incerniculo purgatum. 91 Tria millia sestertium insumere piscibus in macello venalibus. 92 Et in angustis patinis grandes pisces continere. 93 Magnam nauseam movent hæc, sive, &c. 94 Sordidatis manibus. 95 Dum è patinis ablata votat. 96 Cratera veteris artificii. 97 In scopis parvo pretio habendis. 98 Quibus convivæ manus ungunt tergunt. 99 Quo vasa defricata splendeant. 1 Quam parvus sumptus? 2 Quo sumptus est minor, eo culpa est major. 3 Tene decet (o Horati) pavimenta marmorea versiculoria, scopa ex palma mundare?

4 Et purpureas vestes obstinere toralibus ignotis?
5 Rebus nitidis & sumptuosis.
6 Iocatur Horatius suburbane illum Epicureum deridens, à quo Catius fuit institutus.
7 Rogatus a me.
8 Memoriter.
9 Quum tu sis tantum interpres, non potes mihi tantum prodesse renuntiando, quantum Magister ipse loquendo, à quo hæc habes.
10 Gestum & pronuntiationem Magistri tui.

4 *Et Tyrias dare circum illota toralia vestes?*
Oblitum, quanto curam sumptumque minorem
Hæc habeant, tanto reprendi justius 5 *illis,*
Quæ nisi divitibus nequeant contingere mensis?
6 *Docte Cati, per amicitiam divosque* 7 *rogatus,*
Ducere me auditum, perges quocunque, memento.
Nam quamvis referas 8 *memori mihi pectore cuncta,*
Non tamen 9 *interpres tantundem juveris, adde*
10 *Vultum habitumque hominis: quem tu vidisse beatus*
Non magni pendis, 11 *quia contigit: at mihi cura*
Non mediocris inest, 12 *fontes ut adire remotos,*
13 *Atque haurire quam vitæ præcepta beatæ.*

11 Quia tibi contigit audire & videre eum docentem. 12 Ut audiam ipsos auctores Inventores hujus disciplinæ. 13 Tota hæc Allegoria est irrisione plena.

SATYRA V.

Sub persona Ulyssis Tiresiæ umbram apud inferos consulentis Poeta insidiatores & captatores testamentorum describit.

1 Tiresias fuit vates Thebanus cujus judicio Juno offensa eum oculis orbavit.
2 Præter alia quæ mihi narrasti.
3 Iacturas præteritas resarcire.
4 Jure vel injuria.
5 Nonne satis est tibi astuto & fallaci? O Ulysses, &c. Sunt verba Tiresiæ.
6 O Vates veridice, inquit Ulysses.
7 Te vaticinante.
8 Penum, vel repositorium.
9 Nisi cum divitiis.
10 Herba nullius usus, vide Epod. 17. lib. 1.

Hoc quoque 1 *Tiresia,* 2 *præter narrata, petenti*
Responde: quibus amissas reparare queam 3 *res*
4 *Artibus atque modis. quid rides? Iamne* 5 *doloso,*
Non satis est Ithacam revehi, patriosque Penates
Aspicere? 6 *O nulli quicquam mentite, vides ut*
Nudus inopsque domum redeam 7 *te vate, neque illic*
Aut 8 *apotheca procis intacta est, aut pecus. atqui*
Et genus, & virtus, 9 *nisi cum re, vilior* 10 *alga est.*
11 *Quando pauperiem, missis* 12 *ambagibus, horres:*
Accipe, qua ratione queas ditescere. 13 *turdus,*
Sive aliud 14 *privum dabitur tibi,* 15 *devolet illuc*
Res ubi magna 16 *nitet domino sene: dulcia poma,*

11 Quoniam, &c. inquit Tiresias. 12 Longo verborum circuitu omisso. 13 Sive turdus, 14 Sive aliud privatum. 15 Deferatur illuc. 16 Nitor domus argumentum est divitiarum.

Et

Si quoscunque ferat cultus tibi fundus [17] honores,
Ante Larem gustet venerabilior Lare dives.
Qui quamvis perjuris erit, [19] sine gente, [20] cruentus
Sanguine fraterno fugitivus: ne tamen illi
Tu comes [21] exterior, sepostulet, ire recuses.
[22] Visne tegam spurco [23] Damae latus? haud ita Troiae
Sit gessi, certans semper [24] melioribus. [25] Ergo
Pauper eris. Fortem [26] hoc animum tolerare jubebo.
Et quendam majora tuli, tu protinus unde
Divitias, erisque ruam, dic augur, acervos.
[28] Dixi equidem, & dico: captes astutus ubique
Testamenta senum: neu si vafer unus & alter
[29] Insidiatorem [30] praeroso fugerit hamo,
Aut spem [31] deponas, [32] aut artem illusus omittas.
Magna, mi nórve foro si res [33] certabitur olim,
Vivet uter locuples sine gnatis, [34] improbus ultro,
Qui melior me audax vocet in jus, illius esto
Defensor: fama civem, causave [35] priorem
Sperne domi si natus erit, fecundave conjux,
[36] Quinte puta, aut Publi (gaudent [37] praenomine molles
Auriculae) tibi me [38] virtus tua fecit amicum.
[39] Ius anceps novi, causas defendere possum.
Eripiet quivis oculos citius mihi, quàm te
Contemptum [40] cassa nuce pauperet. haec mea cura est,
Ne quid tu perdas, [41] neu sis jocus. [42] ire domum atque
[43] Pelliculam cura: [44] sis cognitor ipse.
Perfla atque obdura, seu [45] rubra canicula findet
[46] Infantes statuas, seu pingui [47] tentus omaso
[48] Furius hybernas cana nive conspuet Alpes.
Nonne vides (aliquis cubito stantem prope tangens

17 Optimos fructus honoribus deorum debitos.
18 Antequam fructuum primitias latibus tuis offeres.
19 Ignobilis, ut libertus vel libertinus.
20 Fratricida.
21 Comes inferior à parte sinistra incedens.
22 Verba sunt Ulyssis.
23 Homini abjecto & servili genere nato?
24 Cum melioribus de virtute & gloria contendens.
25 Tiresiae conclusio.
26 Ut praeter meam consuetudinem, hominem infimae sortis solam dimittendi causa inquit Ulysses.
27 Unde eruam.
28 Loquitur Tiresias.
29 Si quis vafer te fugerit infidiatorem qui captandae hereditatis causa munera quasi ex insidiis offert.
30 Ramo praegustato. Metaphora à piscibus.
31 Aut spem abjiciat.
32 Dolum.
33 Si res litigabitur posthac.
34 Esto ultro, id est, esto non rogatus illius improbus defensor & indefessus patronus, qui audax, &c.
35 Spernere civem malierem.
36 Tiresias captatorem docet formulam senis aucupandi. 37 Veteres Romani tribus appellationibus erant nominati, praenomine, nomine, cognomine, ut, M. Tull. Cicero. 38 Non pecunia. 39 Quod in utramque partem trahi potest? 40 Quam te inani nuce fraudet. 41 Ne sis cuiquam ludibrio. 42 Tiresiae sunt praecepta ad Ulyssem. 43 Delicate vivere. 44 Esto patronus. 45 Canicula ardens & ignita, sive aestas fuerit, sive hyems. 46 Statuas mutas, intelligit fortasse infecundos actores, vel judices inertes. 47 Distentus pinguibus intestinis. 48 Poeta bibaculus, qui cum brumam describeret, scribat hoc versu, Jupiter hybernas cana, &c.

49 Inquiet) 50 ut patiens? ut amicis aptus? ut acer?
51 Plures annabunt thynni, 52 & cetaria crescent.
Si cui præterea 53 validus male filius in re
54 Præclara sublatus aletur: ne manifestum
55 Cœlibis obsequium 56 rudet te, 57 leniter in spem
Arripe officiosus: ut & scribare secundus
58 Hæres, & si quis casus puerum 59 egerit Orco,
60 In vacuum venias, 61 perrarò hoc alea fallit.
62 Qui testamentum tradet tibi cunque legendum,
63 Abnuere, 64 & tabulas à te removere memento:
Sic tamen 65 ut limis rapiat, 66 quid prima secundo
Cera velit versu. solus, multisne coheres,
Veloci percurre oculo, picrunque 67 revolvus
Scriba ex quinque-viro corvum 68 deludet hiantem,
Captatorque 69 dabit risus Nasica Corano.
70 Num furis? an prudens 71 ludis me, obscura canendo?
72 O Laertiade, quicquid dicam, aut erit, aut non.
Divinare etenim magnus mihi donat Apollo.
Quid tamen ista velit sibi fabula. si licet, ede.
Tempore quo 73 juvenis Parthis horrendus, ab alto
Demissum genus Æneæ, tellure marique
Magnus erit: 74 forti nubet procera Corano
Filia Nasicæ, 75 metuentis reddere soldum.
Tum 76 gener hoc faciet: tabulas 77 socero dabit, atque
Vt legat orabit. multum Nasica 78 negatæ
Accipiet tandem, & tacitus legei: inveniet que
Nil sibi legatum, 79 præter plorare. 80 suisque
81 Illud adhæc jubeo: mulier si forte dolosa
Libertusve senem delirum 82 tempe vet, 83 illis

49 Dicet de te.
50 Quam patiens est Ulysses?
51 Plures senes sine liberis accedent, qui tuæ fidei causam suam committent. Thynni sunt pisces admodum celeres quorum multi capiuntur in Hispania ad columnas Herculis.
52 Vivaria & piscinæ, ubi pisces prægrandes aluntur.
53 Filius valetudinarius & parum firmus.
54 In censu amplo ab infantia ad adultam ætatem producetur.
55 Obsequium hominis sine liberis.
56 Ne fallaciam tuam prodat.
57 Sensim, & paulatim tuis officiis de merere.
58 Filio languenti substitutus.
59 Siquis casus ad mortem puerum perduxerit.
60 In locum hæredevacuum.
61 Perraro hic eventus frustratur.
62 Quicunque testator. Est Tmesis.
63 Recusare.
64 Tabulas testamenti.
65 Ut obliquis oculis inspicias.
66 Quid prima tabula cerata (id est, primus versus in quo scribebatur nomen testatoris) velit in secundo versu, id est, quem hæredem constitueret tabulas.
67 Sæpe scriba ætate grandis & in multis negotiis versatus, ex quinque viro iterum inscriptus rediit.
68 Hæreditati insidiantem decipiet, ut vulpes olim Æsopi corvum.
69 Præbebit ridendi occasionem.
70 Loquitur Ulysses.
71 Ludificas me?
72 O Ulysse fili Laertis.
73 Augustus.
74 Diviti.
75 Fugientis vel nolentis reddere universum debitum. Dotem cum filia fortasse intelligit.
76 Coranus.
77 Nasicæ dabit testamenti tabulas.
78 Quas inspicere negavit.
79 Præter ploratum & fletum.
80 Suæ filiæ.
81 Aliud Tiresiæ præceptum ad captandum senem.
82 Si negat.
83 Liberto, uxori, vel concubinæ.

Ast

Accidas ſocium: [84] *laudes, laudaris ut abſens.*
[85] *Adjuvat hoc quoque: ſed vincit longè prius* [86] *ipſum*
Expugnare caput. [87] *ſcribet mala carmina* [88] *vecors?*
Laudato-ſcortator erit? cave te roget: [89] *ultro*
Penelopen facilis potiori trade, [90] *putaſne,*
[91] *Peraduci poterit, tam frugi, tamque pudica?*
Quam nequiere proci [92] *recto depellere curſu?*
[93] *Venit enim magnum donandi* [94] *parca juventus,*
Nec tantum [95] *Veneris quantum ſtudioſa* [96] *culinæ,*
Sic tibi Penelope [97] *frugi eſt: quæ ſi ſemel uno*
[98] *De ſene guſtârit, tecum partita* [99] *lucellum.*
Vt canis [1] *à corio nunquam abſterrebitur uncto.*
Mi ſene, quod dicam, factum eſt. anus improba Thebis
[2] *Ex teſtamento ſic eſt* [3] *elata. cadaver*
Vnctum oleo largo nudis humeris tulit [4] *hæres.*
Scilicet elabi ſi poſſet mortua, credo,
[5] *Quod nimium inſtiterat viventi, cautus adito:*
Neu deſis [6] *operæ, neve immoderatus abundes.*
Difficilem & moroſum offendet garrulus: [7] *ultro*
[8] *Non etiam ſileas.* [9] *Davus ſis comicus: atque*
Stes Capite [10] *obſtipo, multum ſimilis metuenti.*
[11] *Obſequio graſſare. mone,* [12] *ſi increbuit aura,*
[13] *Cautus uti velit carum caput: extrahe turba,*
[14] *Oppoſitis humeris:* [15] *aurem ſubſtringe loquaci.*
[16] *Importunus amat laudari? donec* [17] *obe, jam*
Adcœlum manibus [18] *ſublatis, dixerit, urge,*
Crescentem tumidis inſita ſermonibus [19] *utrem.*
Quum te ſervitio longo curaque [20] *levarit:*
[22] *Et certum vigilans, quartæ ſit partis Vlyſſes,*

84 Laudare debes libertum vel mulierem,
85 Hoc quoque conducit.
86 Ipſum ſenem capere.
87 Si ſcribet.
88 Stultus vel inſanus.
89 Non rogatus uxorem ei tuam ſuppone tanquam potiori.
90 Verba ſunt Ulyſſis ad Tireſiam.
91 Perſuaderi.
92 Ad adulterum impellere.
93 Reſpondet Tireſias.
94 Venit juventus illiberalis, & reſtricta in magnum donandi.
95 Rei veneree.
96 Ventris.
97 Caſta eſt.
98 Si ſenis munera ſit ſemel experta.
99 Lucrum à ſene acceptum.
1 Quod rodere didicit.
2 Ipſius voluntate.
3 Elata è domo aſſ rogum.
4 Ea lege inſtituatus eſt hæres ſi corpus teſtatricis oleo copioſo inunctum nudis humeris portaret.
5 Quia nimio officio eam vivam proſecutus fuerat.
6 Officio tuo.
7 Qui non provocatus garrit, offendet, &c.
8 Ne ſis etiam nimium taciturnus.
9 Indue perſonam Davi timide cum domino ſuo loquentis.
10 Capite in alterum humerum inclinato, qui geſtus eſt hominis ad palpandum parati.
11 Quovis genere obſequii divitem capta eique inſidiare.
12 Si ventus factus eſt acrior.
13 Sibi caveas.
14 Objectis humeris tuis ne in turba jacteur.
15 Auremtum ſubſtringe loquaci ſeni, id eſt, auribus tuis ſubſtrictis & attectis finge te attente auditurum longas ſenis narrationes.
16 Importune.
17 Donec dixerit, Obe jam ſatis eſt.
18 Præ gaudio.
19 Inſita hominem vanum & philautum, qui falſis laudibus & adulationibus velut utre intumeſcit.
20 Morte ſua.
21 Et quum te certo vigilans, non ſomnians, audieris hæc verba. Quartæ partis hæres ſit Ulyſſes.

Audi

Audieris, hæres: [22] *ergo nunc Dama ſodalis* (lem?)
[23] *Nuſquam eſt? unde mihi tam fortem, tamque* [24] *fidē-*
[25] *Sparge ſubinde: & ſi paulum potes, illacrymare* [26] *eſt*
[27] *Gaudia prodentem vultum* [28] *celare. ſepulchrum*
Commiſſum [29] *arbitrio* [30] *ſine ſordibus extrue.* [31] *funus*
Egregiè factum laudet vicinia. ſiquis
Forte coheredum ſenior [32] *male tuſſiet,* [33] *huic tu*
Dic, [34] *ex parte tua, ſeu fundi ſive domus ſit*
Emptor, [35] *gaudentem nummo te addicere.* [36] *ſed me*
[37] *Imperioſa trahit Proſerpina: vive valēque.*

22 Poſt obitum ſenis ſic dicis voce queribunda. Ergo nunc, &c.
23 Mortuus eſt.
24 Unde tam fidelem parabo amicum?
25 Diviſa hæc verba, unde mihi, &c.
26 Licet, vel, utile eſt.
27 Propter ſenis mortem.
28 Vultum hilarem diſſimulation- & fictis lachrymis celare.
29 Arbitrio tuo ſi eſt commiſſum. 30 Extrue magnifice. 31 Pompam funeralem, a te factam. 32 Graviter & pecuniose. 33 Huic cohæredi. 34 Ex parte quæ tibi ex teſtamento obvenit. 35 Dicte malentem nummum, quam fundum a te cedere ei fundum pecunia. 36 Tireſiæ umbra, apud inferos hæc omnia loquitur. 37 Proſerpina, quæ imperium habet in mortuos.

SATYRA VI.

Se contentum iis quæ habet, vivere, ac plura non optare dicit. Deinde otii ſui, quo ruri fruitur, commoda cum incommodis negotiorum & moleſtiarum, quæ vitam urbanam comitantur, comparat.

Hoc erat in votis: [2] *modus agri non ita magnus,*
Hortus ubi, & tecto vicinus [3] *jugis aquæ fons,*
Et paulum ſylvæ [4] *ſuper his foret.* [5] *auctius atque*
Dii melius fecere. bene eſt. nihil amplius oro,
[6] *Maia nate, niſi ut* [7] *propria hæc mihi munera faxis:*
Si neque majorem feci [8] *ratione malorem,*
Nec ſum facturus [9] *vitio culpāve minorem.*
[10] *Si veneror ſtultus nihil horum:* [11] *O ſi angulus ille*
Proximus accedat, qui nunc [12] *denormat agellum:*
O ſi urnam argenti [13] *fors quæ mihi monſtret (ut illi,*
Theſauro invento qui mercenarius agrum
Illum ipſum mercatus aravit, [14] *dives amico*

1 Hoc optabam.
2 Modicus ager.
3 Fons aquæ perennis.
4 Ultra hæc.
5 Amplius quam optabam.
6 O Mercuri
7 Niſi ut hæc munera facias mihi perpetua & firma.
8 Injuria vel fraude.
9 Nequitia luxuriave.
10 Si nihil horum à diis precor quæ proxime dicam.
11 Utinam angulus ille, &c.
12 Qui facit agellum inæqualem.
13 Fortuna alicubi. 14 Dives factus favente Mercurio, qui theſauris recludendis præeſſe cre-

Hercule,

Hercule)[15] *si quod adest, gratum juvat: hac prece te oro,*
Pingue pecus[16] *domino facias, & cætera, pater*
[17]*Ingenium: utque soles,*[18] *custos mihi maximus adsis.*
Ergo ubi me in montes &[19] *in arcem ex urbe removi,*
Quid prius illustrem[20] *Satyris, musaque pedestri?*
[21] *Nec mala me ambitio perdit, nec*[22] *plumbeus auster,*
Autumnusque gravis,[23] *Libitinæ quæstus acerbæ.*
[24] *Matutine pater, seu Jane libentius*[25] *audis,*
[26] *Unde hominum operum primos vitaque labores*
Instituunt (sic diis placitum) tu carminis esto
Principium,[27] *Romæ sponsorem me rapis: eia,*
[28] *Ne prior officio quisquam respondeat, urge.*
Sive Aquilo[29] *radit terras, seu bruma nivalem*
[30] *Interiore diem gyro trahit,*[31] *ire necesse est*
[32] *Postmodo, quod mi obsit, clare certumque loquuto,*
Luctandum in turba: faciunda injuria[33] *tardo,*
[34] *Quid vis insane? & quas res agis? Improbus urget*
[35] *Iratis precibus,*[36] *tu pulses omne quod obstat,*
Ad Mæcenatem[37] *memori si mente recurras.*
[38] *Hoc juvat, & melli est: non mentiar, at simul atras*
Ventum est[39] *Esquilias, aliena negotia centum*
Per caput,[40] *& circa saliunt latus. Ante secundam*
Roscius orabat[41] *sibi adesses ad puteal cras.*
[42] *De re communi scribæ magna atque nova te*
Orabant hodie meminisses, Quinte, reverti.
[43] *Imprimat his cura Mæcenas signa tabellis.*
[44] *Dixeris, Experiar. Si vis, potes, addit: & instat,*
[45] *Septimus octavo propior jam fugerit annus,*

15 Si eo, quod possideo, delector.
16 Mihi domino.
17 Præter pingue, i. habes ingenium.
18 Sub Mercurii tutela sunt Poetæ. Vide Od. 17. lib. 2.
19 In villam Tusculanam, in monte positam.
20 Satyrico carmine & verbibus qui stant pedibus solutæ orationi similibus.
21 Quando in agro sum, nulla perturbatione afficior.
22 Insalubris auster, cujus intemperie corpora ingravescunt.
23 Quum multi in Autumno intereunt, quæstum faciunt ii, qui in funeribus procurandis sunt occupati, dicti libitinarii à Libitina funerū dea.
24 A Matuta, i. aurora.
25 Libentius appellaris.
26 A quo.
27 Quum Romæ sum, O Jane, tu cogis me esse fidejussorem id est, pro altero spondere.
28 Urge ne quis me officiosior existat.
29 Sive Aquilo flat & devastat terras.
30 Sive Bruma breviore ambitu diem contrahit.
31 Ad spondendum pro altero.

32 Laborandum est mihi in turba id clare & aperte locuto, quod mihi damnum afferat, spondendo Nimirum. 33 Tardius euntibus, sc. dum propero. 34 Verba sunt ejus qui ab Horatio preparante in turba impellitur. 35 Diris precationibus. 36 O Horati, tibi licet pulsare quicquid obstat eunti. 37 Si recurras mente memoriam beneficiorum acceptorum. 38 Respondet Horatius hoc (nempe in turba jactari & male audire) esse sibi voluptati instar mellis. 39 In Esquiliis habitabat Mæcenas, quas atras appellat vel quod olim erat plebis sepulcretum, vel quod eo veniens atris curis obtenebratur. 40 Omni ex parte insiliunt. 41 Ut tu Horati, sibi esses advocatus ad puteal illicò, ad locum, ubi prætor jus dicebat. 42 De re, quæ ad rem publicam pertineat. 43 Da operam ut Mæcenas subscribat. 44 Si dixeris, tentabo an velit subscribere? 45 Sept. mus annus elapsus est, fere octavus ex quo, &c.

Ex quo Mæcenas me cœpit habere suorum
In numero: duntaxat ad hoc,[46] *quem tollere rheda*
Vellet, iter faciens, & cui concredere nugas (Syro par?
[47] *Hoc genus:*[48] *hora quota est?*[49] *Thrax est Gallina*
Matutina,[50] *parum cautos jam frigora mordent.*
[51] *Et quæ rimosa benè deponuntur in aure,*
[52] *Per totum hoc tempus subjectior in diem & horam*
Invidiæ.[53] *noster ludos spectaverat unà,*
Luserat in campo, Fortunæ filius, omnes.
[54] *Frigidus à rostris manat per compita rumor?*
Quicunque obvius est,[55] *me consulit.*[56] *O bone (nam te*
Scire,[57] *deos quoniam propius contingis, oportet)*
Num quid[58] *de Dacis audisti?*[59] *Nil equidem,*[60] *ut tu*
Semper eris derisor ad omnes. Dii[61] *exagitent me,*
[62] *Si quicquam.*[63] *Quid? militibus promissa*[64] *Triquetra*
Prædia, Cæsar an est Itala tellure daturus?
Iurantem me scire nihil mirantur, ut unum
Scilicet egregii mortalem altique silenti.
[65] *Perditur hæc inter*[66] *misero lux, non sine votis:*
O rus, quando ego te aspiciam? quandoque licebit,
Nunc veterum libris, nunc somno[67] *& inertibus horis*
[68] *Ducere sollicitæ jucunda oblivia vitæ?*
O quando[69] *faba Pythagoræ cognata, simulque*
Vncta satis pingui[70] *ponentur oluscula lardo?*
[71] *O noctes cænæque deûm: quibus ipse, meique*
[72] *Ante Larem proprium vescor.*[73] *vernasque procaces*
Pasco[74] *libatis dapibus, prout cuique libido est,*
[75] *Siccat inæquales calices conviva, solutus*
Legibus[76] *insanis: seu quis capit*[77] *acria fortis*

45 Facturus iter communicat mecum quem vellet recipere in rhedam.
47 Nugas hujus generis.
48 Mæcenas me interrogat.
49 Thrax (quem ignaviæ causa gallinam nominat) & Syrus duo erant gladiatores.
50 Sunt parum cauti qui sub finem Autumni utuntur adhuc veste æstiva.
51 Quæ garrulis sine periculo possunt committi.
52 Per totum hoc septennium tui magis ac magis invidiæ expositus.
53 Noster Horatius (dicunt omnes invidi) Fortunæ filius. id est, homo felicissimus unà cum Mæcenate versatus est in theatro, & in campo Martio.
54 Si quis tumor vanus vagatur.
55 Me rogat.
56 Horati.
57 Augustum & Mæcenatem.
58 Cum Dacis tunc bellum gerebant Romani.
59 De Dacis nihil audio, inquit Horatius.
60 Sunt verba percunctatoris.
61 Dii male me vexent.
62 Audivi.
63 Quid? (inquit percunctator) utrum prædia militibus promissa daturus est Cæsar ex Sicilia, an ex Italia? 64 Sicilia dicta est Triquetra à tribus promontoriis. 65 Consumitur dies inter hæc nugatoria. 66 Mihi in miseriis, sed non sine optatis. 67 Quæ dantur joco, & otio. 68 Hujus vitæ urbanæ sollicitudines oblivisci. 69 A faba Pythagoras abstinuit, quasi sibi cum ea cognatio aliqua esset, veritus ne in fabam aliquam animus paternus immigrasset. 70 Apponentur. 71 O nocturnæ curæ suaves & jucundæ, quales erant deorum cœnæ. 72 Ante deum domesticum & familiarem. 73 Audaculos servos domi nostræ natos. 74 Dapibus à me prius degustatis & leviter tactis. 75 Ebibet calices inæqualiter plenos pro suo quisque arbitratu. 76 Per leges præfinitum erat convivis à bibendi Magistro, quantum quisque biberet. 77 Grandia pocula.

Pocu-

Pocula, [78] seu modicis uvescit lætius. ergo
[79] Sermo oritur non de villis domibusve alienis.
Nec male, nu cne [80] Lepos' saltet: sed quod magis ad nos
Pertinet, & nescire malum est, agitamus: utrumne
Divitiis homines an sint virtute beati:
Quidve ad amicitias [81] usus rectiumne vocet nos:
Et quæ sit natura boni, [82] summumque quid ejus.
Cervius, hæc inter, vicinus [83] garrit aniles
[84] Ex re fabellas. nam si quis laudat [85] Arelli
Sollicitas [86] ignavus opes, [87] sic incipit: [88] Olim
Rusticus urbanum murem mus paupere fertur
Accepisse [89] cavo, veterem vetus hospes amicum:
[90] Asper & attentus quæsitis, [91] ut tamen artum
Solverit hospitiis animum, quid multa? neque illi
[92] Sepositi ciceris nec longæ invidit avenæ.
[93] Aridum & ore ferens acinum, semesaque lardi
Frusta dedit: [94] cupiens varia fastidia cæna
Vincere tangentis male singula dente superbo:
[95] Quum pater ipse domus palea porrectus in horna
[96] Esset ador, loliumque, [97] dapis meliora relinquens.
Tandem urbanus ad hunc, Quid te juvat (inquit) amice,
[98] Prærupti nemoris patientem vivere dorso?
Vis tu homines urbemque [99] feris præponere sylvis?
Carpe viam (mihi crede) [1] comes: [2] terrestria quando
Mortales animas vivunt sortita, neque ulla est
[3] Aut magno aut parvo leti fuga, [4] quo bone circa,
Dum licet, in rebus jucundis vive beatus:
Vive memor quam sis ævi brevis. [5] Hæc ubi dicta
Agrestem pepulere, domo levis exilit: inde
Ambo propositum peragunt iter, urbis aventes
Mœnia [6] nocturni subrepere, jamque tenebat

[78] Seu modico posu delectatur.
[79] Sermo convivalis, in cœna rustica.
[80] Lepos insignis saltator, Augusti scurra.
[81] Utilitas an honestas.
[82] Et quid sit Summum bonum.
[83] Cervius jucunde narrat vulgates fabulas.
[84] Ex usu.
[85] Cujusdam avari nomen est Arellius.
[86] Non expertus, quantas secum curas trahunt amplæ divitiæ.
[87] Cervius sic incipit.
[88] Quondam.
[89] Angusto cubili.
[90] Laboriosus, non delicatus.
[91] Ita tamen ut animum parcum laxaret hospitiis, id est, hospitibus accipiendis.
[92] Hellenismus. Invideo cum genitivo casu pro quo Latini dicerent. Neque invidit illi sepositum ciceri neque longam avenam, sed liberaliter ei apposuit.
[93] Acinum deficcatum.
[94] Cupiens varietate edulionum depellere urbani fastidia maris dente superbo singula degustantis.
[95] Cum mus rusticus stratus in palea hujus anni
[96] Ederet ador sartis genus.
[97] Relinquens dapes meliores.

[98] Nemoris alti. [99] Desertis regionibus. [1] Comitare me in urbem. [2] Quandoquidem terrestria animalia mortales habent animas. Horatius: vel ex Atheorum sententia, vel in persona muris urbani & cæterarum animantium (homine excepto) ista loquitur. [3] Nobili aut ignobili. [4] Quocirca O bone. [5] Postquam hæc verba muris urbani mucem rusticum impulerunt vitæ genus commutare. [6] Noctu.

Nox medium cœli spatium, quum ponit uterque
In locuplete domo vestigia: rubro ubi 7 cocco
Tincta super lectos 8 canderet vestis eburnos,
Multaque de magna superessent fercula cœna,
Quæ procul 9 extructis inerant hesterna canistris.
Ergo ubi purpurea 10 porrectum in veste locavit
Agrestem, 11 veluti succinctus cursitat 12 hospes,
13 Continuatque dapes: necnon 14 vernaliter ipsis
Fungitur officiis, 15 prælambens omne quod affert.
16 Ille cubans gaudet mutata sorte, 17 bonisque
Rebus agit lætum convivam: quum subito ingens
Valvarum strepitus 18 lectis excussit utrumque.
19 Currere per totum pavidi conclave, magisque
20 Exanimes trepidare. 21 simul domus alta 22 Molossis
Personuit canibus. 23 tum rusticus, Haud mihi vita
Est opus hac (ait) 24 & valeat: me sylva 25 cavusque
Tutus ab insidiis tenui solabitur 26 ervo.

7 Purpura.
8 Splenderet stragula vestis.
9 In canistris ordine dispositis & exornatis.
10 Murem rusticum extentum vel accumbentem.
11 Instar servi ad ministrandum expedit.
12 Mus urbanus.
13 Dapes dapibus accumulat.
14 Officiose in morem vernarum.
15 Prægustans.
16 Mus rusticus porrectus in stragula purpurea gaudet sorte mutata.
17 Ob res jucundas præbet se lætum convivam.
18 Lectis discubitoriis.
19 Currebat.
20 Metu perturbati magis trepidabant.
21 Simul atque. 22 Canibus Epiroticis a Molossa civitate Epiri, ubi canes robusti gignuntur. 23 Mus rusticus. 24 Valeant hæc vitia urbana turbulenta & timoris plena. 25 Caverna, ubi ante habitabat. 26 Ervum, est species leguminis.

SATYRA VII.

Horatius inducit servum vehementer dominum suum increpantem, quod aliter vivat quam promiserat aut per se ferat.

IAmdudum 1 ausculto: & cupiens tibi dicere 2 servus
Pauca, reformido 3 Davusne? ita, Davus, amicum
Mancipium domino, 5 & frugi, quod sit satis: hoc est,
Ut vitale putes. 6 Age, libertate Decembri,
(Quando ita majores voluerunt) utere: narra.
7 Pars hominum vitio gaudet 8 constanter, 9 & urget

1 Audio te loquentem.
2 Existens in servitute.
3 Num Davus audet hæc loqui? inquit dominus suus.
4 Ita est, ego Davus servus tibi utilis cupio te paucis convenire.
5 Servus, inquam, tanta frugalitate præditus, ut me meo merito judicare possis vitalem, i. mediocre vita dignum, nempe libertate. 6 Hoc mense Decembri, cum Saturnalia celebrentur, inquit dominus, servis loqui licet, quicquid libet. 7 Verba servi. 8 Perinaciter. 9 Perseverat in consilio suscepto.

Pro-

Propoſitum: pars multa [10] natat, modò [11] recta capeſſens,
Interdum [12] pravis obnoxia. ſæpe natatus
[13] Cum tribus annellis, [14] modo læva Priſcus inani,
Vixit [15] inæqualis: [16] clavum ut mutaret in horas:
[17] Ædibus ex magnis ſubitò ſe coxderet, undè
[18] Mundior exiret vix libertinus [19] honeſtè.
Jam mœchus Romæ, jam mallet [20] doctus Athenis
Vivere: [21] Vertumnis, [22] quotquot ſunt, natus iniquis.
Scurra Volanerius, poſtquam illi [23] juſta chirogra
contudit articulos, qui pro ſe [25] tolleret atque
Mitteret in [26] pyrgum talos, mercede diurna
Conducta pavit. quanto conſtantior idem
In vitiis; [27] tanto levius miſer, ac prior [28] illo,
[29] Qui jam contento, jam laxo fune laborat.
[30] Non dices hodie, quorſum hæc tam [31] putida tendat
Furtifer? [32] Ad te, inquam, [33] quo pacto peſſime? [34] laudas
Fortunam & mores [35] antiquæ plebis: [36] & idem
Si quis ad illa deus [37] ſub te te agat, [38] uſque recuſes:
Aut quia non ſentis, [39] quod clamas, rectius eſſe,
Aut quia [40] non ſirmus rectum defendis: [41] & hæres,
Nequicquam cœno cupiens [42] evellere plantam.
[43] Romæ rus optas, abſentem [44] ruſticus urbem
Tollis ad aſtra [45] levis. ſi nuſquam es forte vocatus
Adcœnam, [46] laudas ſecurum olus, ac [47] velut uſquam
Vinctus eas, ita te felicem dicis, [48] amaſque,
Quod nuſquam tibi ſit [49] potandum. [50] juſſerit ad ſe
Mæcenas [51] ſerum ſub lumina prima venire

10 Inſtabilis eſt hæc illuc fluctuans.
11 Virtutes ſequens.
12 Vitiis obnoxia.
13 Annulos plures geſtaſſe, turpe fuit.
14 Vixit aliquando ſine illo annulo, quem in ſiniſtra manu geſtare mos erat, quia manus ſiniſtra otioſior eſt, & propterea minus in illa annuli attenuatur, quam in dextra.
15 Sibi non conſtans.
16 Clavum aut latum aut anguſtum, vide Sat. 6. lib. 1.
17 Ex domo plena dignitatis ſubito migraret in domum abjectam.
18 Unde, id eſt, ex qua exiret paulo elegantior.
19 Decenter.
20 Priſcus Orator fuiſſe dicitur.
21 Vertumnus Deus eſt animum vertens, ad omnes figuras & formas opportunus, unde multiformis & mutabilis apparet. Quamobrem qui inconſtantes ſunt & mobili ingenio dicuntur nati ſtatis Vertumnis.
22 Quotquot ſunt Vertumni, non quod multi eſſent Vertumni, ſed quia Vertumnus varie depingebatur, modo arator, ſeminator, meſſor, modo plantator, ſoſſor, &c.
23 Chirographa gravis & ſuis numeris abſoluta.
24 Commiuit articulos.
25 Ex alveo ſumeret.
26 In veſculum ex quo ad evitandum dolum tali ab alearoribus in alveum conjiciebantur, ne ſi manu jacerentur luſores fraudem committerent.
2 Tanto minus miſer.
28 Illo Priſco.
29 modo ita contendit funem, ut periculum ſit ne rumpatur, modo nimis lanat, id eſt, in omni vitiorum genere volutatur.
30 Verba ſunt heri.
31 Verba rancida & auditu injucunda.
32 Reſpondet ſervus.
33 Loquitur herus.
34 Sunt verba Divi ad herum.
35 Mores antiquorum hominum.
36 Et tu idem.
37 Si ſine tuis votis ad illa te compellat.
38 Valde recuſes.
39 Quod aſſeris.
40 Non ſtabilis.
41 In luto hæſitas.
42 Cupiens ex vitiorum gurgite emergere laudas.
43 Quando Romæ es.
44 Quando es rure.
45 Inconſtans.
46 Victum domeſticum.
47 Quaſi, quo vocaris, eo coactus & invitus eas.
48 Atque tibi jucundum.
49 Epulandum.
50 Si juſſerit.
51 Sero paulo ante veſperum.

Con-

Convivam,[52] *Nemon' oleum ferat ocyus? ecquis*
Audit? cum magno[53] *blatteas clamore,*[54] *fugisque*
Milvius,[55] *& scurræ tibi non*[56] *referenda precari*
Discedunt,[57] *etenim fateor, me dixerit*[58] *ille*
[59] *Duci ventre levem:* [60] *nasum nidore supinor:*
Imbecillus, iners, si quid vis, adde,[61] *popino.*
[62] *Tu, quum sis* [63] *quodego, & fortassis nequior, ultrò*
[64] *Insectare, velut melior?* [65] *verbisque decoris*
Obvolvas vitium? quid si me stultior ipso
Quingentis empto drachmis deprenderis? [66] *auser*
Me vultu terrere, manum [67] *stomachumque teneto,*
Dum quæ [68] *Crispini docuit me janitor edo.*
[69] *Te conjux aliena capit, meretricula Davum.*
Pecca', uter nostrûm cruce dignius? acris ubi me
[70] *Natura incendit,*[71] *sub clara nuda laterna*
Quæcunque excepit turgentis verbera[72] *caudæ,*
[73] *Clunibus aut agitavit equum lasciva supinum:*
[74] *Dimittit neque famosum, neque sollicitum, ne*
Ditior aut formæ melioris[75] *meiat eodem,*
[76] *Tu, quum*[77] *projectis insignibus, annulo equestri,*
[78] *Romanoque habitu,* [79] *prodis, ex judice, Lama*
Turpis,[80] *odoratum caput obscurante*[81] *laterna:*
Non es quod simulas? metuens[82] *induceris, atque*
[83] *Altercante libidinibus*[84] *tremis ossa pavore.*
[85] *Quid refert, uri virgis, ferroque necari,*
Auctoratus eas, an turpi clausus in arca,
[86] *Quò te demisit peccati*[87] *conscia herilis,*
[88] *Contractum, genibus tangas caput? estne marito*
Matrona peccantis[89] *in ambos justa potestas?*

52 Verba sunt heri ad Mæcenatem properantis. Cœnaturi oleo ungebantur.
53 Inepte clamas.
54 Ad cœnam festinas.
55 Parasiti qui erant apud te cœnaturi.
56 Multa mala.
57 Dixi sunt verba, non Horatii.
58 Aliquis dixerit.
59 Me ventri indulgere.
60 Nasum habeo supinum ad suavem odorem obsonii percipiendum.
61 Popinarum amator.
62 Here.
63 Servus nimirum.
64 Debesne me insectari?
65 Vocabulis virtutis vitium tuum tegas?
66 Noli me vultu terrere.
67 Iram comprime.
68 Philosophi, vide Sat. 2. lib. 1.
69 Te, qui herus meus es.
70 Naturalis & vehemens libido.
71 Sub linea veste tam tenui, ut meretrix quasi nuda videretur.
72 Mentula tumentis.
73 Aut superincubando me clunibus agitavit veluti equo insidens.
74 Me missum facit illæsa fama.
75 Cum eadem coeat.
76 Tu here.
77 Ornamentis equestribus depositis.
78 In toga.
79 Quum tu vestitum servilem sumis (ne ab aliis agnoscaris) & ex Iudice factus es Dama, servus infamis. Non es, &c.
80 Caput odoribus delibutum.
81 Pallio obsoleto.
82 Inducens in ædes mulieris.
83 Pugnante metu cum libidine.
84 Habes ossa tormentis.
85 Quid interest utrum eas gladiator auctoratus (i. e. est, obligatus pretio) virgis uti, (id est, verberandus & gladio pugnandus) an mœchus sis clausus in arca turpi. Quasi diceret, quid interest inter gladiatorem & adulterum? 86 In quam arcam.
87 Ancilla.
88 Demisit te contractum, propter arctas angustias.
89 In adulterum & adulteram.

90 *In corruptorem vel juſtior? illa tamen ſe*
91 *Non habitu* 92 *mutatve loco,* 93 *peccatve ſuperne*
Quum te formidet mulier, neque credat 94 *amanti.*
95 *Ibiſub furcam* 96 *prudens:* 97 *dominoque furenti*
Committes rem omnem & vitam, & cum corpore famam.
98 *Evaſti? credo,* 99 *metues,* 1 *dictiſque cavebis:*
2 *Quæres quando iterum paveas, iterumque perire*
Poſſis. 3 *ô toties ſervus! quæ bellua ruptis*
Quum ſemel effugit, reddit ſe prava catenis?
Non ſum mœchus, ais. neque ego, hercule, fur, ubi vaſa
Prætereo 4 *ſapiens argentea.* 5 *tolle periclum,*
Jam 6 *vaga proſiliet frænis natura remotis.*
7 *Tune mihi dominus,* 8 *rerum imperiis hominumque*
Tot tantiſque 9 *minor? quem ter* 10 *vindicta quaterque*
11 *Impoſita haud unquam miſera formidine* 12 *privet?*
Adde ſupradictis, 13 *quod non levius valeat. nam*
14 *Si vicarius eſt, qui ſervo paret (uti mos*
Veſter ait) ſeu conſervus: tibi quid ſum ego? nempe
Tu, mihi qui imperitas, aliis ſervis miſer, atque
15 *Duceris ut nervis alienis mobile lignum.*
16 *Quiſnam igitur liber? ſapiens,* 17 *ſibique imperioſus:*
Quem neq; pauperies, neque mors, neque vincula terrent.
18 *Reſponſare cupidinibus, contemnere honores*
Fortis & in ſeipſo totus 19 *teres atque rotundus:*
23 *Externi ne quid valeat* 21 *per læve morari.*
In quem 22 *manicaruit ſemper fortuna: poteſne*
23 *Ex his* 24 *ut proprium quid noſcere? quinq; talenta*
Poſcit te mulier, vexat, foribuſque repulſum

90 In adulterum.
91 Illa non mutat matronæ habitum.
92 Nec ſe mutat, ut ad domum tuam veniat.
93 Non vult incubate tibi ſubjacenti, vel non palam peccabit, ut vult Eraſ.
94 Neque credat tibi dicenti, te eam amare.
95 Feres furcam in collo, ut ſervus. Unde dictus eſt furcifer, qui talem furcam circumtulit.
96 Sciens.
97 Libidini furioſæ, quæ tibi imperat, concredes te, tuaque omnia.
98 Evaſiſti periculum?
99 Ironice, id eſt, non metues.
1 Doctus periculo tuo cavebis.
2 Imo cogitabis quo tempore illa te iterum a mittat, ut paveas, & pereas.
3 Quoties in adulterio deprehenderis.
4 Cautus, vel mihi ſapiens.
5 Tolle metum pœnæ.
6 Proclivis ad vitium.
7 Tune te mihi dominum eſſe dicis, qui me nequior es, & duriorem ſervis ſervitutem?
8 Pecuniæ, libidinis, gloriæ, metus, &c.

9 Inferior. 10 Virga, qua prætor ſervum liberabat. 11 Capiti ſæpius impoſita. 12 Poſſit liberare. 13 Quod ſuperioribus par eſt. 14 Soletis vos diſputare, utrum ſervus ſervi ſit dicendus vicarius, an conſervus? cum tu igitur mihi imperites & aliis ſervias (id eſt, vitiis, & furioſæ libidini) quid? conſervus ne ſum ego tuus an vicarius? 15 Traheris alia poteſtate velut imaguncula quæ ex ligno factæ certis nervis ſua ſponte moventur. 16 Concludit ex Stoicorum ſententia. 17 Qui ſibi ſuiſque affectibus imperat. 18 Fortis ad reſpondendum, id eſt, ad obſiſtendum cupiditatibus. 19 Totus æquabilis & perfectus, ut rotunda figura. 20 Ne quid externum eum commoveat. 21 Ne quid poſſit, quaſi per lævе lignum, ſive marmor hærere, eſt Metaph. 22 Debilis fortuna. 23 Ex his quæ dixi. 24 Quid poſſis vere fateri tuum eſſe?

25 Perfusum aqua gelida repellit à turibus.
25 Non potes dicere te esse liberum, qui servis libidini.
27 Libido, dominus crudelis.
28 Tibi lasso. Est Allegoria ab equis ducta.
29 Libido vexat te negantem servire.
30 Quum admiratis tabulam à Paulia pictam.
31 Quomodo peccas minus quam ego?
32 Quum gladiatorum prælia contemplor picta in pariete.
33 Gladiatores pugnant altero poplite contento, altero leviter inflexo.
34 Rubrica est terra rubei coloris & minio proxima.
35 Dicor à te servus nequam & piger.
36 Callidus diceris.
37 Si tibi vel placentæ vapore delector, hominem nihili (id est, nullius pretii) me dicis esse.
38 Tu sapiens & magnanimus haberis, si cœnas opiparas contemnas. Est Ironia. Nam herus suus tam imbecillus & nullius virtutis fuit, ut cœnas opimas contemnere non potuerit.

25 *Perfundit gelida: rursus vocat: eripe turpi*
Colla jugo, liber, liber sum, dic age. 26 *non quis.*
Urget enim 27 *dominus mentem non lenis, & acres*
Subjectat 28 *lasso stimulos, versatque* 29 *negantem,*
30 *Vel quum Pausiaca torpes insane tabella,*
Qui peccas minus 31 *atque ego?* 32 *quum Fulvi Rutubæ*
Aut Placideiani 33 *contento poplite miror*
Prælia, 34 *rubrica picta aut carbone velut si*
Re vera pugnent, feriant, vitentque moventes
Arma viri. 35 *nequam & cessator Davus: at ipse*
Subtilis veterum judex & callidus 36 *audis,*
37 *Nil ego, si ducor libo fumante:* 38 *tibi ingens*
Virtus atque animus cœnis respersa opimis.
39 *Obsequium ventris mihi* 40 *perniciosius est. cur?*
41 *Tergo plector enim. qui tu impunitior illa*
42 *Quæ parvo sumi nequeunt cum obsonia captas?*
Nempe 43 *inamarescunt epulæ* 44 *sine fine petitæ,*
45 *Illusique pedes* 46 *vitiosum ferre recusant*
Corpus: an hic peccat, 47 *sub nocte quid puer uvam*
Furtiva mutat strigili? quid prædia vendit,
Nil servile. gulæ 48 *parens, habet? adde, quòd idem*
49 *Non horam tecum esse potes, non otia* 50 *rectè*
Ponere: 51 *tequeipsum vitas fugitivus,* 52 *ut erro?*
Iam vino quærens, jam somno 53 *fallere curam,*
Frustra, nam 54 *comes atra premit sequiturque fugacem.*
55 *Unde mihi lapidem?* 56 *quorsum est opus?* 57 *unde sagittas?*
58 *Aut insanit homo,* 59 *aut versus facit,* 60 *Ocyùs hinc te*
Ni rapis, 61 *accedes* 62 *operæ agro nona Sabino.*

39 Luxuria. 40 Mihi quam tibi perniciosius. 41 Vapulo. 42 Quæ magno constant. 43 Epulæ nos fapiunt, vel ructum acidum generant. 44 Quæ immoderate appetuntur. 45 Pedes fraudati bono alimento propter incontinentiam in victu recusant, &c. 45 Corpus morbosum. 47 Pedcatne puer, qui sub nocte data strigili furtiva uvam accipit? 48 Gulæ serviens. 49 Adeo es inconstans, & in varia distractus. 50 In re seria & honesta. 51 Tu teipsum fugis, tecum pugnas, es præsens absens. 52 Ut servus vagabundus, aliquando ad Dominum reveitens. 53 Lenire curam. 54 Ipsa cura. 55 Unde mihi sumam lapidem? inquit herus irascens propter servi orationem nimis liberam. 56 Sunt verba servi. 57 Herus ira incensus sagittas etiam petit. 58 Verba sunt servi. 59 Aut Poetarum more furit. 60 Herus minatur servo, se illum missurum in Sabinos, sic ut ex servo urbano efficiatur servus rusticus & abjectus. 61 Accedes nonus ad octo servos operarios, quos misi in agrum Sabinum. 62 Operæ in hoc loco, ut sæpe apud Ciceronem, hominum significat sordidum, & vilis conditionis.

SATYRA.

SATYRA VIII.

Horatius Fundanium amicum ſuum interrogat, qualis Naſidieni fuit cœna, cui ipſe interfuerat.

UT Naſidieni juvit te cœna beati?
Nam mihi quærenti convivam,[2] *dictus heri illic*
De medio potare die, [3] *Sic, ut mihi nusquam*
Invita fuerit melius. [4] *Da (ſi grave non eſt)*
Quæ prima [5] *iratum ventrem placaverit eſca.*
In primis Lucanus aper [6] *leni fuit Auſtro*
Captus, ut aiebat [7] *cœnæ pater* [8] *acria circum*
Rapula, lactucæ, radices: qualia laſſum
[9] *Pervellunt ſtomachum:* [10] *ſiſer, alec,* [11] *facula Coa.*
Hîs ubi ſublatis, [12] *puer alte cinctus* [13] *acernam*
[14] *Gauſape purpureo menſam prætergreſſus, & alter*
[15] *Sublegit quodcunque jaceret* [16] *inutile, quodque*
Poſſet cœnantes offendere: [17] *ut Attica virgo*
Cum ſacris Cereris, procedit fuſcus [18] *Hydaſpes,*
[19] *Cæcuba vina ferens:* [20] *Alcon, Chium, maris expers.*
[21] *Hic herus, Albanum, Mæcenas, ſive Falernum*
Te magis [22] *appoſitis delectat, habemus utrumque.*
[23] *O Divitias miſeras!* [24] *Sed queis cœnantibus unà,*
Fundani, [25] *pulchrè fuerit tibi, noſſe laboro.*
[26] *Summus ego, & propè me Viſcus Turinus, & infra,*
(Si memini) Varius: cum Servilio balatrone
Vibidius: quos Mæcenas adduxerat [27] *umbras:*
Nomentanus erat [28] *ſuper ipſum, Porcius infrà.*
[29] *Ridiculus totas ſimul abſorbere placentas.*

1 Quomodo te cœna divitis Naſidieni delectavit?
2 Dictus es mihi heri illic apud Naſidienum à meridie potare.
3 Sic me juvit (inquit Fundanius) ut nunquam libentius cœnarim.
4 Dic ô Fundani.
5 Famelicum ventrem.
6 Lucanus aper captus fuit Auſtro leniter flante, ex quo carnes putreſcunt & teneriores redduntur.
7 Præfectus & rex convivii, Naſidienus.
8 Rapula aceto condita.
9 Provocant ſtomachum languentem.
10 Genus paſtinacæ, Anglis Skirwoort.
11 Fæcula eſt genus condimenti quod purum profluit ex craſſiori ſedimento vini Coi.
12 Servus ad miniſtrandum bene expeditus.
13 Terſit menſam, ex aceto arbore factam.
14 Panno villoſo. 15 Collegit. 16 Sordidum. 17 Velut caniſtrifera virgo. 18 Puer formoſus.
19 Vina generoſa. 20 Alter ſervus vinum ferens Chium non ex Chio inſula advectum, ſed in Italia factum, ſimulatum igitur. 21 Naſidienus ait, ô Mæcenas, ſi vinum Albanum, &c. 22 Si vinum Albanum vel Falernum te magis delectat, quam vina quæ ſunt appoſita. 23 O miſeras divitias, inquit Horatius. 24 Sed quibus aliis convivis. 25 Quam jucunde cœnaris. 26 Summus ego fui in primo lecto, inquit Fundanius. 27 Umbras appellat convivas, a convivatore non invitatos.
28 Supra Naſidienum. 29 Porcius ideo fuit ridiculus, quod uno hauſtu totas abſorberet placentas.

30 Nomentanus insignis helluo ad hoc fuit a Mæcenate ductus, ut &c.

31 Si quid aliis erat incognitum.

32 Iatra se continentis succum longe meliorem succo noto, id est, succo visitato.

33 Pisces plani.

34 Quum Nasidienus porrexerit, &c.

35 Mala mellei saporis.

36 Crescente luna.

37 Quæ sit differentia inter melimela collecta, crescente vel decrescente luna.

38 Ab ipso Nasidieno, qui me docuit.

39 Nos obsoniorum fœtore propemodum enecati metiemur inusti.

40 Nisi large bibimus cum damno conviviatoris.

41 Pallor vertebat.

42 Nasidieni conviviatoris faciem.

43 Strenue potores.

44 Hebetant palatum, unde palatum ad bibendum redditur impotentius.

45 Vibidius & Balatro evacuant totos vini cados poculis Alliphanis, id est, poculis majoribus factis in Alliphe oppido Samnii.

46 Convivæ qui accumbebant in imis lectorum partibus.

30 *Nomentanus ad hoc, qui, si quid forte* 31 *lateret,*
Indice monstraret digito: nam cætera turba,
Nos, inquam, cœnamus aves, conchylia, pisces,
Longe dissimilem noto 32 *celantia succum.*
Ut vel continuò patuit, quum 33 *passeris, atque*
Ingustata mihi 34 *porrexerit ilia rhombi.*
Post hoc me docuit 35 *melimela rubere, minorem*
36 *Ad lunam delecta.* 37 *quid hoc interſit,* 38 *ab ipso*
Audieris melius. tum Vibidius Balatroni,
39 *Nos nisi* 40 *damnos è bibimus, moriemur inulti,*
Et calices poscunt majores. 41 *vertere pallor*
Tum 42 *parochi faciem, nil sic metuentis,* 43 *ut acres*
Potores: vel quòd maledicunt liberius, vel
Fervida quòd subtile 44 *exsudant vina palatum.*
45 *Invertunt Alliphanis vinaria tota*
Vibidius Balatróque sequutis omnibus: 46 *imi*
47 *Convivæ lecti nihilum nocuere lagenis.*
Affertur squillas inter muræna 48 *natantes* (*quit*
In patina porrecta. 49 *sub hoc herus, Hæc gravida, in-*
Capta est, deterior 50 *post partum carne futura.*
51 *His mistum jus est oleo,* 52 *quod prima Venafri*
Pressit cella: 53 *garo de succis piscis Iberi,*
Vino quinquenni, verum citra mare 54 *nato,*
Dum coquitur: (55 *cocto Chium sic convenit, ut non*
Hoc magis ullum aliud) *pipere albo: non sine aceto,*
56 *Quod Methymnæam vitio mutaverat uvam.*
Eruças virides, inulas ego primus amaras
Monstravi 57 *incoquere, illutos* 58 *Curtillus echinos,*
59 *Ut melius muria quàm testa marina remittat.*

47 Convivæ electi & honoratiores, id est, Mæcenas, Varius, &c. à temperantia non recedebant. 48 In jusculo, 49 Hoc ipso tempore Nasidienus convivii dominus inquit, &c. 50 Deterior futura si capta esset postquam peperisset. 51 Ex his jus est temperatum, nempe oleo, garo, vino quinquenni, pipere albo & aceto. 52 Quod ex olivis Venafranis primum est expressum. 53 Garum est genus muriæ ex scombris confectum. 54 Dum coquitur jusculum vino Italico. 55 Juri cocto vinum Chium est aptissimum. 56 Quod suo acore corruperat vinum factum in Methymna Lesbi oppido. 57 Monstravi incoquere herbas in illo jure, quod descripsi. 58 Curtillus unus ex hoc genere Epicureorum docuit incoquere echinos non maceratos (id est, non muriâ ex eis factam) sed echinos integros. 59 Tanquam lepidius cum ea muria, quam quod testa. 60 Græca ad nos remittat.

Interea

Interea ſuſpenſa graves aulæa ruinas
Impatiens fecere, trabentia [61] *pulveris atri*
Quantum non Aquilo Campanis excitat agris.
[62] *Nos majus veriti, poſtquam nihil eſſe pericli*
Senſimus, [63] *erigimur.* [64] *Rufus, poſito capite, ut ſi*
Filius immaturus obiſſet, flere, quis eſſet
Finis? ni ſapiens hic Nomentanus amicum
[65] *Tolleret: Heu Fortuna quis eſt crudelior in nos*
Te Deus? [66] *ut ſemper gaudes illudere rebus*
Humanis! Varius mappâ compeſcere riſum
Vix poterat. Balatro [67] *ſuſpendens omnia naſo,*
[68] *Hæc eſt conditio vivendi, aiebat:* [69] *eoque*
Reſponſura tuo nunquam eſt par fama [70] *labori.*
[71] *Tene, ut ego accipiar lautè, torquerier omni*
Solicitudine diſtrictum? [72] *ne panis aduſtus.*
Ne malè conditum jus apponatur? ut omnes
Præcincti rectè pueri comptique miniſtrent?
Adde hos præterea caſus: aulæa ruant ſi
Vtmodò: ſi patinam pede lapſus frangat [73] *agaſo.*
Sed convivatoris (74 *uti ducis*) *ingenium res*
Adverſæ nudare ſolent, celare ſecundæ.
Naſidienus ad hæc. Tibi dii, [75] *quæcunque preceris,*
Commoda dent: ita vir bonus es convivaque comis.
[76] *Et ſoleas poſcit.* [77] *tum in lecto quoque videres*
Stridere ſecreta diviſos aure ſuſurros.
Nullos [78] *his mallem ludos ſpectaſſe. ſed illa*
[79] *Redde, age, quæ deineeps riſiſti. Vibidius dum*
Querit de pueris, num ſit quoque [80] *fracta lagena,*
Quòd ſibi poſcenti non dentur pocula: dumque
Ridetur [81] *ficțis verum, Balatrone* [82] *ſecundo,*
Naſidiene redis [83] *mutatæ frontis, ut arte*
Emendaturus [84] *fortunam deinde ſequuti*
[85] *Mazonomo pueri magno diſcerpta ferentes*
Membra gruis, ſparſi ſale multo, non ſine farre,
Pinguibus & ſticis [86] *paſtum jecur anſeris albi,*

61 Tantum pulveris.
62 Nos domus ruinam veriti.
63 Liberamur à metu.
64 Naſidienus capite demiſſo flebat.
65 Mœſtum ſolatetur.
65 Quam gaudes.
67 Omnia deridens.
68 Ut mala ſint vicina bonis.
69 Ideoque.
70 In cœnæ apparatu.
71 Tene æquum eſt cruciari?
72 Ridicula eſt totius apparatus enumeratio.
73 Qui jumenta curat, quales erant Naſidieni miniſtri.
74 Quemadmodum Imperatoris.
75 Quæcunque optes.
76 Soleæ veterum more depoſuerat, antequam accumbebat.
77 Tum in ſingulis lectis videre licebat convivas conſuſurrantes.
78 Quam hos, inquit Horatius.
79 Declara.
80 Aulæorum caſu.
81 ob res confictas.
82 Balatrone applaudente.
83 Redis hilarior:
84 Fortuitum aurorum caſum.
85 In lance prægrandi.
85 Saginatum.

Et leporum avulſos, [87] *ut multò ſuavius, armos,*
Quàm ſi cum lumbis quis edit. tum pectore aduſto
Vidimus & merulas [88] *poni, & ſine clune palumbes.*
[89] *Suaves res, ſi non* [90] *cauſas narraret earum &*
Naturas dominus. quem nos ſic fugimus ulti,
Vt nihil omnino guſtavemus: velut [91] *illis*
[92] *Canidia afflaſſet, pejor* [93] *ſerpentibus Afris.*

87 Tanquam multo delicatius.
88 Apponi.
89 Exiſtentes res ſuaves.
90 Si nobis non recitaſſet cauſas naturales, ob quas aliæ aliis partibus ſint præferendæ.
91 Illis cibis.
92 Mulier venefica.
93 Pejor ſerpentibus, quorum afflatu cibi ſalutares redduntur venenati & mortiferi.

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARUM LIBER I.

AD MÆCENATEM. Epiſt. I.

Se ludicra ſua ſtudia miſſa facere dicit, & ea, quæ ad virtutem ducunt, amplecti: Sic tamen ut in nullius Magiſtri verba juret. Hujuſmodi autem eſſe hæc ſtudia, ut nemo ſit qui non illis excoli poſſit, ſi modò patientem aurem commodet. Tandem pravum hominum judicium virtutem opibus & honoribus poſtponentium, & quæ corporis ſunt, non quę ſunt animi, curantium, reprehendit.

PRima dicte mihi [2] *ſumma dicende camœna,*
Spectatum ſatis, [3] *& donatum jam rude,* [4] *quæris,*
Mæcenas, iterum antiquo me includere [5] *ludo.*
Non eadem eſt ætas, non mens. [7] *Vejanius armis*
[8] *Herculis ad poſtem fixis,* [9] *latet abditus agro*
[10] *Ne populum extrema toties exoret* [11] *arena.*
[12] *Eſt mihi purgatam crebrò qui* [13] *perſonet aurem,*
[14] *Solve ſenescentem* [15] *mature ſanus equum, ne*
Peccet [16] *ad extremum ridendus,* [17] *& ilia ducat.*
Nunc itaque & [18] *verſus &* [19] *cætera ludicra pono:*
Quid verum atque decens, curo & rogo, [20] *& omnis in hoc ſum:*
[21] *Condo & compono quæ mox* [22] *depromere poſſim.*

1 O Mæcenas, mihi in principio carminis lyrici celebrate.
2 In ultimis meis ſcriptis.
3 Satis à populo cognitum.
4 Quem ætas à ſcribendi munere liberavit. Rudis virga eſt qua gladiatores donati à gladiatura ceſſabant.
5 Ut verſus lyricos atque amatorios iterum faciam.
6 Non eadem eſt ætas, ſed alia quæ alios mores poſtulat.
7 Vejanius gladiator.
8 Armis Herculi dedicatis, & in ejus templo poſti affixis.
9 Deliteſcit in agro.
10 Ne à pari ſuo victus & jam jam enecandus, à populo in theatro ſedente ſupplex ſalutem petat.
11 Ab extrema parte arenæ in qua decertabant. 12 Eſt mihi monitor, ratio nimirum, vel, conſcientiæ ſtimulus. 13 Qui ſonet per aurem docilem & attentam. 14 Sejunge equum à curru. 15 Opportune. 16 Ridendus ſub finem curulis certaminis. 17 Et ſpiritus difficultate ne laboret. 18 Verſus amatorios. 19 Depono jocos, nugas, convivia, & id genus alia, quæ me ludicrum faciunt & ridiculum. 20 Totus in hoc ſum. 21 In animo recondo & in ordinem digero. 22 Quæ ſuo tempore deptomam ad uſum meum, tam dicto, quam facto.

Ac ne fortè roges, [23] *quo me duce, quo lare tuter:*
[24] *Nullius addictus jurare in verba magistri,*
[25] *Quo me cunque rapit tempestas, deferor hospes.*
[26] *Nunc agilis fio,* [27] *& versor civilibus undis,*
[28] *Virtutis veræ custos* [29] *rigidusque satelles:*
Nunc in [30] *Aristippi furtim præcepta relabor,*
Et mihi res, non me rebus submittere [31] *conor.*
Vt nox longa, [32] *quibus mentitur amica, diésque*
Longa videtur [33] *opus debentibus; ut piger annus*
Pupillis, quos dura premit custodia [34] *matrum:*
Sic mihi tarda fluunt ingratáque tempora, quæ spem
[36] *Consilium que morantur agendi gnaviter id quod*
Æquè pauperibus prodest, locupletibus æquè,
Æquè neglectum pueris senibusque nocebit.
Restat ut his ego me ipse regam solerq; [36] *elementis.*
[37] *Non possis oculo quantum contendere* [38] *Lynceus,*
Non tamen id circo contemnas lippus inungi:
Nec, quia desperes invicti membra [39] *Glyconis,*
Nodosa corpus [40] *nolis prohibere chiragra.*
[41] *Est quodam prodire tenus, si non datur ultra.*
[42] *Fervet avaritia miseráque cupidine pectus?*
[43] *Sunt verba & voces, quibus hunc lenire dolorem*
Possis, & magnam morbi deponere partem.
[44] *Laudis amore tumes? sunt certa* [45] *piacula, quæ te*
Ter [46] *purè lecto poterunt recreare libello.*
Invidus, iracundus, iners, vinosus, amator:
Nemo adeo [47] *ferus est ut non* [48] *mitescere possit,*
Si modo [49] *culturæ patientem commodet aurem.*
[50] *Virtus est, vitium fugere: & sapientia prima,*
[51] *Stultitia caruisse. vides, quæ maxima credis*

23 Quo philosopho auctore, & qua familia philosophica me tutum prætem.
24 Ego obligatus nullius Magistri dictatis assentiri detertor, &c.
25 Pro ventorum arbitratu, id est, pro ratione temporum.
26 Practicus aliquando fio, ut Peripateticus.
27 In Reipubl. administratione exercetor.
28 Aliquando fio Stoicus summum bonum in virtute ponens.
29 Æqualiter omnia peccata puniens, rigidus ergo i. durus & inexorabilis.
30 A Cyreneo Aristippo (qui omne bonum in voluptate posuit) Cyrenaica manavit disciplina.
31 Academicus ergo.
32 Quibus promissa non servat.
33 Operatiis conducis.
34 Custodia novercarum.
35 Quæ propositum meum conscribendi vulgandique præcepta ad bonos mores conducentia retardant.
36 Philosophiæ primordiis.
37 Si non possis in rebus ipsis perspiciendis tanta vi oculorum niti, quanta Lynceus.
38 Lynceus acutissima oculorum perspicacitate præditus, ea, quæ apud inferos agerentur dicitur vidisse. 39 Pugilis robusti. 40 Nec nolis, id est, velle debes. 41 Licet ad aliquantulum doctrinæ progredi, si non licet transgredi. 42 Æstuat. 43 Sunt sermones philosophici. 44 Ambitione laboras? 45 Sunt sacrificia, vel medicamenta purgantia, id est, philosophica præcepta. 46 Animo puro. 47 Nemo tam est immanis, & ab humanitate alienus. 48 Mansuefieri. 49 Philosophiæ. 50 Principium virtutis, est vitiorum fuga. 51 Vitiis carere, quæ à stultitia proveniunt,

Esse

Esse mala, exiguum [52] *censum* [53] *turpemque repulsam,*
Quanto devites animi [54] *capitisque labore.*
[55] *Impiger extremos curris mercator ad Indos,*
Per mare pauperiem fugiens, per saxa, [56] *per ignes:*
[57] *Ne cures ea quæ stultè miraris* [58] *& optas:*
Discere, & audire, & [59] *meliori credere non vis?*
[60] *Quis circum pagos & circum compita pugnax,*
Magna coronari contemnat [61] *Olympia, cui spes,*
Cui sit conditio dulcis [62] *sine pulvere palma?*
Vilius argentum est auro, virtutibus aurum.
O cives, cives, quærenda pecunia primum est,
[63] *Virtus post nummos. 64. hæc Ianus summus ab imo*
Perdocet: hæc recinunt juvenes [65] *dictata senesque,*
Lævo [66] *suspensi loculos,* [67] *tabulámque lacerto.*
[68] *Si quadringentis, sex,* [69] *septem millia desunt,*
Est animus tibi, sunt mores, & lingua fidesque:
[70] *Plebs eris. at pueri ludentes, rex eris, aiunt,*
Si rectè facies. [71] HIC MVRVS *aheneus esto,*
Nil conscire sibi, nulla pallescere culpa.
[72] *Roscia (dic sodes) melior lex, an puerorum*
[73] *Nænia: quæ regnum recte facientibus offert*
[74] *Et maribus Curiis & decantata Camillis?*
[75] *Isne tibi melius suadet,* [76] *qui ut rem facias: rem,*
Si possis, rectè: si non, [77] *quocunque modo rem:*
[78] *Ut propius spectes lachrymosa poemata* [79] *Pupi?*
An qui Fortunæ te [80] *responsare superbæ*
[81] *Liberum* [82] *& erectum præsens hortatur & optat?*
Quòd si me populus Romanus forte roget, cur
Non, [83] *ut porticibus,* [84] *sic judiciis fruar iisdem,*
Nec sequar, aut fugiam, quæ diligit ipse, vel odit;

52 Census significat totam rei familiaris æstimationem.
53 Repulsam in magistratu petendo, & non obtinendo.
54 Corporis labore, per ignec.
55 Impigre navigans ad Indos longe remotos.
56 Per ardentes circulos, vel, per gravissima pericula.
57 Ut ne cures id est, ut contemnas ea, quæ, &c.
58 Scil. divitias, honores, &c.
59 Prudentiori.
60 Quis homo fortis & pugnax in vilioribus certaminibus pugnabit, & contemnet, &c.
61 Coronari Olympiorum nomine.
62 Sine labore.
63 Sed stulte id facilis.
64 Omnes fœnestratores (qui habitabant in foro Romano, ubi templum est Iani) hæc publice docent.
65 Hæc præcepta sæpius inculcata.
66 Habentes loculos suspensos ad fœnus reponendum.
67 Et habentes tabulam ad scribenda debitorum nomina.
68 Quadringentis millibus sestertium.
69 Si sex aut septem millia desunt ad censum equestrem.
70 Eris plebejus. 71 Sit hæc arx tua. Nullius sceleris tibi esse conscium. 72 Lex à Roscio Othone lata. Vide Epod. 4. 73 Cantilena puerilis. 74 Decantata à fortissimis illis Romanis, & masculæ virtutis præditis. 75 Roscius legis auctor. 76 Qui suadet, ut lucrum facias. 77 Jute vel injustis. 78 Ut inter equites Romanos sedeas in theatro. 79 Tragici Poetæ. 80 Obsistere. 81 Purgatum à vitiis. 82 Erectum ad virtutes. 83 In quibus cum populo sedeo. 84 Sic, suam sententiam cur non sequar.

Olim

Olim quod vulpes ægroto [85] *cauta leoni*
Respondit, [86] *referam:* [87] *Quia me vestigia terreni,*
Omnia te adversum spectantia, nulla retrorsum.
[88] *Bellua multorum es capitum. num quid sequar? aut qui?*
Pars hominum gestit conducere [89] *publica: sunt qui*
[90] *Fruſtis & pomis viduas venentur* [91] *avaras,*
[92] *Excipiantque senes,* [93] *quos in vivaria mittant:*
Multis occulto crescit res fœnore: verùm
[94] *Esto. aliis alios res studiosque teneri:*
Iidem eadem possunt horam durare probantes?
Nullus in orbe sinus [95] *Baiis prælucet amœnis.*
Si dixit dives, [96] *lacus & mare sentit amorem*
[97] *Festinantis heri, cui si vitiosa libido*
[98] *Fecerit auspicium, cras ferramenta* [99] *Theanum.*
[1] *Tolletis fabri.* [2] *lectus genialis in aula est?*
Nil ait esse prius, melius nil cœlibe vita.
[3] *Si non est, jurat bene solis esse maritis.*
[4] *Quo teneam vultus mutantem Protea nodo?*
Quid Pauper? [6] *vide: mutat cœnacula, lectos,*
Balnea, tonsores, conducto navigio æquè
[8] *Nauseat ac locuples, quem ducit* [9] *priva triremis.*
[10] *Si curtatus inæquali tonsore capillos*
Occurrit, rides: si fortè subucula [11] *pexæ*
Trita subest tunicæ. vel [12] *si toga dissidet impar,*
Rides: quid, mea quum pugnat sententia secum?
Quod petiit, spernit: repetit, quod nuper omisit?
[13] *Æstuat, & vitæ disconvenit ordine toto?*
Diruit, ædificat, mutat quadrata rotundis?
Insanire putas [14] *solennia me: neque rides:*
[15] *Nec medici credis, nec curatoris egere*

85 Vulpes astuta.
86 Respondebo.
87 Non dabitur mihi à vitiis reditus, si ad illa semel ingressus fuero.
88 Est populi descriptio.
89 Vectigalia populi conducere, unde publicani appellabantur.
90 Donis nullius pretii.
91 Viduas munerum cupidas.
92 Insidiose capiant senes.
93 Quos tandem devorent veluti pisces aut feras in vivariis detentos.
94 Concedo quod diversi homines diversa sectantur. At iidem personæ e mutantur.
95 Urbs Campaniæ.
96 Lacus marinus, id est, Lucrinus in Bajano.
97 Heri eo festinantis ad ædificandum.
98 Si vitiosa libido, tanquam avis cantu aut volatu, auspicium fecerit ratum, id est, impulerit divitem, ut ædificet, statim animum mutat & jubet fabros & ferramenta Theanum transportare.
99 Campaniæ oppidum.
1 Transportabitis.
2 Uxorem habet? Lectus genialis est qui sternitur nuptiis in honorem Genii in aula, id est, domo.
3 Si non est ei lectus genialis, id est, uxor.
4 Quomodo teneam Protea in quamvis formam se transmutantem? 5 Quid egit pauper. 6 Ride (inquit Horatius) ejus etiam inconstantiam. 7 Non habens proprium navigium. 8 Æque fastidio afficitur ac dives. 9 Sua, & propria. 10 Si occurrit capillos curtatos habens a tonsore, (id est, qui inæqualiter tondetur) rides. 11 Tunicæ lanosæ & à sordibus mundatæ. 12 Si toga non sedet æqualis in humeris. 13 Commovetur. 14 Solenniter, more omnium hominum. 15 Qui ne sanet.

A

A[16] *prætore dati: rerum tutela mearum*
[17] *Quum ſis, & pravè ſectum* [18] *ſtomacherîs ob unguem*
De te pendentis te reſpicientis amici.
Ad ſummam, ſapiens uno [19] *minor eſt Iove, dives,*
Liber, honoratus, pulcher: rex denique regum:
[20] *Præcipuè ſanus,* [21] *niſi quum pituita moleſta eſt.*

15 Qui ſolet à prætore inſanis dari, ſi deeſſent agnati.
17 Quum ſis tutor meorum rerum, ô Mæcenas.
18 Quum irascaris, ob unguem amici, &c. id eſt, ob levia amicorum incommoda.

19 Uno Iove inferior. 20 Solus ſanus & animo & corpore. 21 Stoicos irridet qui dicunt ſapientem eſſe ſanum, etiamſi ægrotet.

AD LOLLIVM Epiſt. II.

Homerum in ſuis poematis pleniùs ac meliùs quam quoſdam philoſophos, quid honeſtum ſit, docere dicit: amborum afferens argumenta. In Iliade quidem quales ſunt in ſtultis regibus & populis animi motus deſcribi: in Odyſſea autem, Ulyſſis exemplo, quid virtus & ſapientia poſſint, oſtendi. Deinde ad ſtudium ſapientiæ hortatur, utpote quos recenſet animi morbos, ſanaturæ. Sed à teneris aſſueſcendum hujuſmodi præceptis eſſe docet.

TRojani belli [1] *ſcriptorem, maxime Lolli,*
Dum tu [2] *declamas Romæ,* [3] *Præneſte relegi:*
Qui, quid ſit [4] *pulchrum, quid turpe, quid utile,* [5] *quid non,*
[6] *Plenius ac melius* [7] *Chryſippo & Crantore dicit.*
Cur ita crediderim ([8] *niſi quid te detinet) audi.*
Fabula qua Paridis propter narratur amorem
Græcia [9] *Barbariæ lento* [10] *colliſa duello,*
[11] *Stultorum regum & populorum continet æſtus,*
Antenor cenſet belli [12] *præcidere cauſam.*
[13] *Quid Paris? ut ſalvus regnet, vivátque beatus,*
[14] *Cogi poſſe negat. Neſtor componere lites*
[15] *Inter Peleiden feſtinat & inter Atreiden:*

1 Homerum.
2 Dum tu de virtute, tanquam Orator exercitii cauſa diſputas.
3 Præneſte eſt nomen urbis in Latio.
4 Honeſtum.
5 Quid non ſit utile.
6 Copioſius & perfectius.
7 Chryſippus erat Stoicus & Crantor Academicus.
8 Niſi aliud te detinet.
9 Phrygiæ.
10 Contrita bello decennali.
11 Continet Agamemnonis & Achillis perturbationes.
12 Id eſt, Helenam Græcis reddere. 13 Quid facit Paris? 14 Ad reddendam Helenam. 15 Inter Achillem Pelei filium, & Agamemnonem filium Atrei.

16 *Hunc*

16 *Hunc amor, ira quidem communiter urit* 17 *utrumque,*
Quicquid 18 *delirant reges, plectuntur* 19 *Achivi.*
Seditione, dolis, scelere, atque libidine & ira
Iliacos intra muros peccatur, & extra.
Rursus, quid virtus & quid sapientia possit,
Utile proposuit nobis 20 *exemplar Ulysses,*
21 *Qui domitor Trojæ, multorum* 22 *providus urbes*
Et mores hominum inspexit: latúmque per æquor,
Dum sibi, dum sociis reditum parat, aspera multa
Pertulit, adversis rerum 23 *immersabilis undis.*
24 *Sirenum voces,* 25 *& Circes pocula nosti:*
26 *Quæ si cum sociis stultus cupidusque bibisset*
Sub domina meretrice fuisset 27 *turpis* 28 *& excors:*
Vixisset canis immundus, 29 *vel amica luto sus.*
30 *Nos numerus sumus, &* 31 *fruges consumere nati,*
32 *Sponsi Penelopes, nebulones,* 33 *Alcinoique,*
In cute curanda plus æquo 34 *operata juventus:*
Cui pulchrum fuit 35 *in medios dormire dies, &*
Ad strepitum citharæ 36 *cessatum ducere curam:*
Ut jugulent homines, surgunt 37 *de nocte latrones:*
Ut tibi sum servus, non expergiscaris? atqui
Si noles 38 *sanus* 39 *curres hydropicus: & ni*
Posces ante diem librum cum lumine, si non
Intendes animum 40 *studiis, & rebus honestis:*
Invidia vel amore 41 *vigil torquebere. nam cur*
Quæ lædunt oculos, festinas demere? si quid
42 *Est animum, differs curandi tempus in annum?*
43 *Dimidium facti, qui cœpit, habet. sapere aude*
Incipe. qui recte vivendi prorogat horam,
44 *Rusticus expectat dum* 45 *defluat amnis: at ille*
Labitur, & labetur in omne volubilis ævum.
Quæritur argentum, puerisque 46 *beata creandis*
Uxor, & incultæ 47 *pacantur vomere sylvæ.*

18 Agamemnonem Briseidis amor incendit.
17 Agamemnonem & Achillem.
18 Peccant.
19 Plebei luunt pœnas.
20 Exemplar ad imitandum.
21 Ubi Trojam domuit.
22 Prudens.
23 Fortunæ tempestatibus non immersus.
24 Voluptatum illecebræ.
25 Circe suis veneficiis homines in feras mutabat.
26 Quæ pocula venefica.
27 In formam belluæ versus fuisset.
28 Amens.
29 Ut sus luto gaudens.
30 Nos turba sumus sine virtute numerum duntaxat explentes.
31 Vivendes ut edamus.
32 Proci luxuriosi.
33 Nos sumus juventus Alcinoi Phæacum regis, id est, molles sumus, & voluptatibus diditi.
34 Occupata.
35 In meridiem.
36 Cessare facere, id est, abjicere curas.
37 Per noctem.
38 Si noles dum sanus es.
39 Curres ad medicum cum factus eris hydropicus.
40 Philosophiæ præceptis.
41 Sciens ac prudens.
42 Si quid consumit & corrumpit animum.
43 Quia principium est dimidium totius. Hesiod.
44 Rusticè, vel tacquam rusticus (volens flumen transire) expectat, &c.
45 Donec tota aqua elapsa alveus aresc at.
46 Uxor pecuniosa, vel felix in pariendo.
47 Excolantur.

Quod

Quod satis est, cui contigit, hic nihil amplius [48] *optet.*
Non domus, & fundus, [49] *non aeris acervus & auri*
Aegroto domini deduxit corpore febres,
Non animo curas. [50] *valeat possessor oportet,*
Si [51] *comportatis rebus bene cogitat uti.*
Quid cupit, aut metuit, juvat, illum sic domus, [52] *aut res,*
Ut lippum pictae tabulae, [53] *fomenta podagram,*
Auriculas citharae collecta sorde dolentes.
[54] *Sincerum est nisi vas, quodcunque infundis, acescit.*
Sperne voluptates: nocet empta [55] *dolore voluptas.*
Semper avarus eget: [56] *certum voto pete finem.*
Invidus alterius rebus macrescit [57] *opimis:*
Invidia [58] *Siculi non invenêre Tyranni*
Majus tormentum. qui non [59] *moderabitur irae,*
Infectum volet esse, dolor quod suaserit [60] *& mens,*
Dum poenas [61] *odio per vim festinat inulto.*
Ira furor brevis est: [62] *animum rege: qui nisi paret,*
Imperat: [63] *hunc frenis, hunc tu compesce catena.*
[64] *Fingit equum teneva docilem cervice* [65] *magister*
Ire viam, quam monstrat eques. [66] *venaticus ex quo*
Tempore [67] *cervinam pellem latravit in aula,*
[61] *Militat in sylvis catulus.* [69] *nunc adhibe puro*
Pectore verba [70] *puer, nunc te* [71] *melioribus offer.*
Quo semel est imbuta [72] *recens, servabit odorem*
Testa diu. [73] *quod si cessas, aut strenuus anteis,*
[74] *Nec tardum opperior, nec praecedentibus insto.*

48 Optare debet.
49 Non ingens pecunia.
50 Oportet ut sit animo & corpore sanus.
51 Rebus hereditariis vel acquisitis.
52 Res familiaris, vel pecunia.
53 Fomenta podagrae dolorem ad tempus minuunt, sed causam morbi funditus non extirpant.
54 Nisi sit animus purus. Est Allegoria.
55 Dolore subsequente.
56 Definitum pecuniae summam expete.
57 Rebus secundis & fortunatis.
58 Phalaris & Dionysius.
59 Qui frenum non injiciet irae.
60 Mens dolore affecta, i. mens irata.
61 Odio provectus.
62 Appetitum rege.
63 Tanquam equum indomitum.
64 Format.
65 Equorum domitor.
66 Catulus venaticus.
67 Quae cervi similis studinem gerit.
68 Feras sectatur.
69 Percipe philosophiae praecepta.
70 Dum puer es,
71 Philosophiae magistris, vel honestis, & salutaribus disciplinis. 72 Recens testa, in quam nihil adhuc fuit infusum. 73 Si in philosophiae studio sis ignavior, aut si promoveatis alacrius. 74 Nec tardum expecto, qui me persequi non potes, nec conor eos anteverterre, qui me praecedunt.

AD IVLIVM FLORVM.

Epiſt. III.

Iulium Florum de Claudio Nerone, ubi militet, & de eorundam amicorum ſcriptis interrogat. Deinde ipſum Florum ad ſapientiæ ſtudium, & ad redeundum in gratiam cum fratre hortatur.

IVli Flore, [1] quibus terrarum militet oris
[2] Claudius Auguſti privignus, ſcire labore.
[3] Thracane vos Hebruſque [4] nivali compede vinctus,
[5] An freta vicinas inter currentia turres,
An pingues Aſiæ campi collesque [6] morantur?
[7] Quid ſtudioſa cohors operum ſtruit? haec quoque curo,
Quis ſibi res geſtas Auguſti ſcribere ſumit?
Bella quis & paces [8] longum diffundit in ævum?
Quid [9] Titius Romana brevi venturus in ora?
[10] Pindarici fontis qui non expalluit [11] hauſtus,
Faſtidire [12] lacus & rivos auſus apertos:
Vt valet? ut meminit noſtri? [13] fidibuſne Latinis
Thebanos aptare modos ſtudet, [14] auſpice Muſa?
An tragica [15] deſævit [16] & ampullatur in arte?
Quid mihi [17] Celſus agit? monitus, multumque, monendus,
[18] Privatas ut quærat opes, & tangere vitet
Scripta, Palatinus quæcunque recepit [19] Apollo:
Ne ſi forte ſuas repetitum venerit olim
Grex avium plumas, moveat cornicula riſum
Furtivis nudata coloribus; [20] ipſe quid audes?
[21] Quæ circum volitas agilis thyma? non tibi parvum
Ingenium, non incultum eſt, [22] nec turpiter hirtum,
[23] Seu linguam cauſis acuis, ſeu civica jura

1 In quibus regionibus; Quæ ſignificant extremas partes terrarum.
2 Tiberius Nero, Auguſti privignus ex Livia Druſilla.
3 Thraciane.
4 Glacie vinctus.
5 An Helleſpontus inter Seſtum & Abydum currens?
6 Detinent?
7 Quid faciat literata Druſi cohors?
8 Scriptis mandet ad memoriam ſempiternam.
9 Titius poeta qui brevi ob ſua ſcripta celebrabitur a populo Romano.
10 Qui non dubitavit fluidam Pindari eloquentiam Latinis verſibus imitari.
11 Liquores.
12 Scripta vulgaria & inventu facilia.
13 Num ſtudet Latinis verſibus lyricis Pindaricos verſus modulari?
14 Muſarum auſpicio?
15 An valde ſævit crudeles & ſævos principum mores exprimendo?
16 Ampullis verborum utitur? 17 Celſus poeta, qui alienos verſus pro ſuis recitaret. 18 Ut ſuam inventionem, non alienam quæret. 19 Apollinis templo adjunctam bibliothecam Auguſtus extruxerat in monte Palatino. 20 Tu Iuli Flore, quos ſequeris Auctores? 21 Circum quæ volitas thyma velut apis ex variis doctorum virorum ſcriptis varia deceſſens. 22 Nec rude & impolitum. 23 Seu Oratorem, Iuriſconſultum, vel Poetam agis.

Reſpon-

Reſpondere paras, ſeu condis amabile carmen:
Prima [24] *feras ederæ* [25] *victricis præmia. quod ſi*
Frigida curarum [26] *fomenta relinquere poſſes,*
Quo te cœleſtis ſapientia duceret, ires.
[27] *Hoc opus, hoc ſtudium,* [28] *parvi properemus & ampli,*
Sipatriæ volumus, ſi nobis vivere cari.
Debes hoc etiam reſcribere, [29] *ſi tibi curæ*
Quantæ conveniat Numatius. [30] *an malè ſarta*
Gratia [31] *nequicquam coit, & reſcinditur? at vos*
[32] *Seu calidus ſanguis, ſeu rerum inſcitia vexat,*
[33] *Indomita cervice feros: ubicunque locorum*
Vivitis, [34] *indigni fraternum rumpere fœdus,*
Paſcitur in veſtrum reditum [35] *votiva juvenca.*

24 Auferes præmia.
25 Ederæ victoriam tuam indicantis.
26 Curarum nutrimenta, nempe divitias, ambitionem & ſimilia, quæ, ut frigus, gravant & tardant ſtinantem.
27 Properemus ſapientiæ ſtudiis incumbere.
28 Cujuſcunque fortunæ ſumus.
29 An Numatius frater tuus ſit tibi tantæ curæ, quantæ conveniat, necne?
30 Gratia male conjuncta & perfide inſtaurata.
31 Non durat.

32 Sanguis calidus in juvenibus iram excitat. 33 Cervice dura & rerum experientia nondum emollita. 34 Pro vitiis indigni qui rumpatis fraternam amiciriam. 35 Iuvenca quam immolabo vobis reducibus.

AD ALBIVM TIBVLLVM.

Epiſt. IV.

Albium Tibullum compellat, cui ſtudium philoſophiæ laudare videtur, atque id facere ut ejus amore illum accendat. Recenſet quibus dotibus illum dii ornaverint: deinde ita vivendum illi eſſe dicit, ut unumquemque diem, extremum ſibi fore putet.

ALbi noſtrorum ſermonum [1] *candide judex,*
Quid nunc te dicam facere in regione [2] *Pedana?*
Scribere quod [4] *Caſſi Parmenſis opuſcula vincat?*
An tacitum ſylvas inter [3] *reptare ſalubres,*
Curantem quicquid dignum ſapiente bonoque eſt?
Non tu corpus eras [6] *ſine pectore: dii tibi* [7] *formam,*
Dii tibi divitias dederant, [8] *artemque fruendi.*

1 Sincere judex, Satyrarum noſtrarum.
2 Sic dicta a Pedo Italiæ oppido.
3 An dicam te ſcribere?
4 Qui multas tragœdias ſcripſit, dictus Parmenſis ab) urbe Parma.

1 Lentius ambulare. 6 Sine mente, excors. 7 Formam humanam. 8 Oeconomiam.

9 Quid poſsit nutricula optare majus alumno?
10 Et eloqui ſua ſenſa.
11 Benevolentia apud principes viros, fama ex bene factis.
12 Victus non ſordidus neque nimis exquiſitus.
13 Omnem diem putato eſſe poſtremum.
14 Ita fiet ut grata, &c.
15 Poetam elegantem & ſucci plenum. 16 Summum bonum in voluptate poſuit Epicurus.

9 *Quid voveat dulci nutricula majus alumno,*
Quam ſapere 10 *& fari poſſit quæ ſentiat, & cui*
11 *Gratia, fama, valetudo contingat abundè,*
12 *Et mundus victus, non deficiente crumena?*
Inter ſpem curámque, timores inter & iras,
13 *Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum.*
14 *Grata ſuperveniet, quæ non ſperabitur hora.*
Me pinguem 15 *& nitidum bene curata cute viſes,*
Quum ridere voles 16 *Epicuri de grege porcum.*

AD TORQVATVM.

Epiſt. V.

Torquatum ad cœnam invitat, quam frugalem fore dicit. Hortatur ut curis & cupiditati divitiarum valedicens, hilaritati ſe tradat, & laudes ebrietatis addit. Tria eſſe dicit, quorum ſtudioſus ſit in apparatu convivii, primam autem ponit munditiem.

1 Lectis ligneis & parum elegantibus antiquo more fabricatis. Angl. **Beds of the old faſhion.**
2 Accumbere.
3 Nec abhorres ſed gaudes.
4 Sub veſperam.
5 Te expectabo.
6 Libes vina è torculari in cados fuſa. Statilio Tauro iterum Conſule vini ætas notabatur Conſulum nominibus, vide Od. 3. lib. 2.

Si potes 1 *archaicis conviva* 2 *recumbere lectis,*
Nec modica cœnare 3 *times olus omne patella:*
4 *Supremo te ſole domi Torquate* 5 *manebo.*
Vina bibes iterum Tauro 6 *diffuſa paluſtres*
7 *Inter Minturnas, Sinueſſanumque Petrinum.*
Si melius quid habes, 8 *arceſſe, vel imperium fer.*
Iamdudum ſplendet focus, & tibi munda ſupellex.
9 *Mitte leves ſpes,* 10 *& certamina divitiarum,*
Et 11 *Moſchi cauſam.* 12 *cras nato Cæſare feſtus*
Dat veniam 13 *ſomnumque dies: impune licebit*

7 Minturnæ oppidum erat Sinueſſæ oppido propinquum. 8 Jube tecum adeſſe ad me, vel, ſine regem eſſe convivii, & tibi imperare, ut illo vino utare quod tibi apponam. Alii exponunt; Morem mihi gere. 9 Omitte ſpes rerum levium, id eſt, divitiarum. 10 Omitte lites & diſſidia in divitiis comparandis. 11 Clientes tui. 12 Idib. Iulii. 13 Ut non ſit neceſſe mane ſurgere.

Æſtivum

Æſtivam ſermone [14] *benigno tendere noctem.*
[15] *Quò mihi ſortunas, ſi non conceditur uti?*
Parcus [16] *ob hæredis curam, nimiumque* [17] *ſeverus,*
[18] *Aſſidet inſano. potare* [19] *& ſpargere flores*
Incipiam, patiarque vel [20] *inconſultus haberi.*
Quid non ebrietas [21] *deſignat? operit* [22] *recludit:*
Spes jubet eſſe [23] *ratas:* [24] *in prælia trudit inermem,*
Sollicitis animis [25] *onus eximit: addocet artes.*
[27] *Fœcundi calices quem non fecêre diſertum?*
[28] *Contracta quem non in paupertate* [29] *ſolutum?*
Hæc ego procurare [30] *& idoneus imperor, & non*
Invitus: ſi [31] *ne turpe toral, ne ſordida* [32] *mappa*
[33] *Corruget nares: ne non & cantharus & lanx*
[34] *Oſtendat tibi te: neſidos inter amicos*
Sit qui dicta foras [35] *eliminet:* [36] *ut cœat par*
Jungaturque pari. [37] *Brutum tibi, Septimiumque,*
Et niſi cœna prior potiorque puella Sabinum
Detinet, aſſumam. locus eſt & pluribus [38] *umbris.*
Sed [39] *nimis arcta premunt olidæ convivia* [40] *capræ.*
Tu, [41] *quotus eſſe velis, reſcribe: & quo* [42] *rebus omiſſis,*
Atria ſervantem [43] *poſtico falle* [44] *clientem.*

14 Faceto ſermone & largo noctem extendere.
15 Quorſum divitiæ expetam?
16 Ut hæres diteſcat.
17 Nimium triſtis vel aſper.
18 Sedet proximus infano, eique eſt ſimilis.
19 In apparatu ſplendido ſecundæ menſæ floribus inſpergi ſolebant.
20 Stultus haberi.
21 Quid non ebrietas efficit, perpetrat?
22 Aperit.
23 S. es firmas.
24 Quia ſpiritibus vini calore accenſis, pellitur timor.
25 Eximit curarum onus.
26 Ebrii jactitant ſe multarum artium eſſe peritos.
27 Calices pleni & copioſi.
28 In anguſta paupertate.
29 Solutum à curis.
30 A ratione jubeor tanquam idoneus ad hanc procurationem.
31 Illotum toral. 32 Inter edendum manus mappa abſterguntur. 33 Sic offendat, ut inde convivantes contrahat. 34 Ita ſplendeant, ut in illis tuam imaginem contempleris, velut in ſpeculo. 35 Divulges. 36 Ut convivæ pares congregentur. 37 Aſſumam tibi ſodales Brutum, Septimium, Sabinum, &c. 38 Convivis non invitatis. 39 Ubi multitudo eſt convivarum arcte ſedentium, ibi alarum odor gravis exiſtit. 40 Fœtor ſub axillis. 41 Quos ſodales velis vocari. 42 Cauſis & negotiis tuis relictis. 43 Per poſticum egreſſece, & clientem tuum late, qui in domus tuæ atrio te exſpectat & obſervat. 44 Falle Moſchum (de quo ſupra) vel quemvis alium.

AD NVMICIVM.

Epist. VI.

Nihil admirari rem essedicit, quæ propemodum sola ad vitæ beatitudinem conferat, quum homines non ea tantùm quæ cupiunt, sed etiam quæ timent illis contraria eodem ferè modo mirentur: verum ex iis, quibus admiratio cupiditatem incitat, alios aliud expetere: omnes autem frustrà in eo felicitatem, quæ à sola virtute pendet, collocare.

Nil admirari, propè res est, [2] *una, Numici,*
Solaque quæ possit facere & servare beatum.
Hunc solem, & stellas, & decedentia certis
Tempora momentis, [3] *sunt qui formidine nulla*
Imbuti spectent. quid censes munera [4] *terræ?*
Quid, [5] *maris extremos Arabas ditantis & Indos?*
[6] *Ludicra quid, plausus,* [7] *& amici dona* [8] *Quiritis?*
Quo spectanda modo, [9] *quo sensu credis & ore?*
Qui timet [10] *his adversa, ferè miratur eodem*
Quo cupiens pacto pavor est [11] *utrobique molestus:*
[12] *Improvisa simul species exterret* [13] *utrumque.*
Gaudeat, an doleat: cupiat, metuatne: [14] *quid ad rem,*
Si [15] *quicquid vidit melius pejusve sua spe,*
Defixis oculis, animoque & corpore [16] *torpet?*
Insani sapiens nomen ferat, æquus iniqui,
Vltra quam satis est [17] *virtutem si petat ipsam.*
[18] *I nunc argentum, & marmor vetus,* [19] *æraque & artes*
[20] *Suspice, cum gemmis* [21] *Tyrios mirare colores:*
Gaude quòd spectant oculi te mille loquentem:
[22] *Gnavus manè forum, & vespertinus pete tectum:*

1 Nullis animi perturbationibus affici.
2 Res est præcipua & sola.
3 Quanto minus admirabuntur terrena, quæ cœlestibus sunt inferiora?
4 Aurum, argentum, marmor, & quæ ex se terra profert.
5 Munera maris, uniones, margaritas, & hujusmodi.
6 Ludos inanes, & plausus in theatris.
7 Dona populi Romani te amantis, id est, honores populi suffragio ad te delatos.
8 Quiritum, id est, Romanorum.
9 Quo judicio, & quo cultu? certe non alio, quam nulla cupiditate, nulla formidine.
10 Pauperiem, contemptum, sibilos, ignominiam, quæ his bonis expetitis adversantur.
11 Pauper est in cupiendo & metuendo.
12 Insperata & non præmeditata mali, & boni species.
13 Exterret tam cupidum, quam timidum.
14 Quid facit ad hanc rem quam nos agimus, scil. ad beatitudinem?
15 Quicquid defixis oculis vidit, id est, attentissime.
16 Si hebet, stupescit, deficit.
17 Virtus posita est in mediocritate, cujus re vera, nimium esse non potest.
18 Ironica concessio.
19 Æreas artes, id est, statuas æreas, vel vasa ærea multo artificio fabricata.
20 Cum admiratione aspice.
21 Colores purpureos.
22 Tu gnavus & industrius prima luce confer te in forum, & vesperi domum redito, ne Mucius, &c.

N

Ne plus frumenti [23] *dotalibus emetat agris*
Mucius: [24] *indignum, quòd sit peioribus ortus:*
[25] *Hic tibi sit potius quàm tu mirabilis illo.*
[26] *Quicquid sub terra est* [27] *in apricum proferet ætas.*
Defodiet [28] *condetque nitentia.* [29] *quum bene notum*
Porticus Agrippæ & via te conspexerit Appi,
[30] *Ire tamen restat* [31] *Numa quò devenit & Ancus.*
[32] *Si latus* [33] *aut renes morbo tentantur acuto,*
Quære fugam morbi. vis rectè vivere? quis non?
Si virtus [34] *hoc una potest dare,* [35] *fortis omissis*
Hoc age deliciis. virtutem [36] *verba putas, et*
[37] *Lucum ligna? cave ne portus occupet alter,*
[39] *Ne Cybiretica* [40] *ne Bithyna negotia perdas,*
Mille talenta [41] *rotundentur,* [42] *totidem atera porrò:*
[43] *Tertia succedat, & quæ pars* [44] *quadret acervum.*
Scilicet uxorem cum dote, fidemque, & amicos,
[45] *Et genus & formam* [46] *regina pecunia donat,*
Ac bene nummatum decorat [47] *Suadela, Venusque.*
Mancipiis locuples eget æris Cappadocum rex:
Ne [48] *fueris hic tu. Chlamydes Lucullus (ut aiunt)*
Si posset centum scenæ [49] *præbere* [50] *rogatus,*
[51] *Qui possum tot? ait: tamen & quæram, & quot habebo*
Mittam. post paulò scribit, sibi millia quinque
Esse domi chlamydum: partem vel [52] *tolleret omnes.*
[53] *Exilis domus est, ubi non & multa superflunt,*
[54] *Et dominum fallunt, & prosunt furibus. Ergo*
[55] *Si res sola potest facere & servare beatum,*
[56] *Hoc primus repetas opus, hoc postremus omittas.*
Si fortunatum [57] *species & gratia præstat,*

23 Ne metat & excipiat ex agris, quos ab uxore in dotem accepit plus frumenti quam tu.
24 Indignius existens
25 Mucius.
26 Virtus sola est immortalis, cætera pereunt.
27 In lucem.
28 Absondet.
29 Quum porticus Agrippa constructa, (ubi causas agas) & quum via Appia ab Appio constructa consuleris te bene notum, id est, fama celebrem, ite tamen, &c.
30 Ad mortem.
31 Numa & Ancus Romanorum reges.
32 Pleuritide.
33 Nephritide.
34 Nempe rectè vivere.
35 Fortiter huic rei studie.
36 Num putas virtutem in verbis, non in actione consistere?
37 Lucus non ex solis arboribus constat, ut sylva, sed alicui nomini sacer est.
38 Si in ea es sententia, cave Mercator ne alter, &c.
39 Negotia Cybiratica dicuntur à Cybiris, urbe Ciliciæ populosa & ingenti.
40 Bithynia est in Ponto.
41 Coacerventur, cumulentur, Angl. laid round to an heape.
42 Alia mille talenta. 43 Mille. 44 Etiam quæ pars perficiet, vel acervum in quatuor redigat, id est, quatta mille, quæ quatuor millia efficiunt. 45 Nobilitatem. 46 Pecunia in rebus humanis regnum obtinens. 47 Eloquentia & venustas. 48 Nolo ego ut tu sis talis, qualis fuit rex Cappadociæ, qui ubi re abundans cæteris egebat, sed philosophiam sequere, cui nihil deesse potest, & talis esto, qualis fuit Lucullus. 49 Commodato dare. 50 Rogatus à Prætore ad spectaculum celebrandum. 51 Non credo me tot habere, inquit Lucullus. 52 Sumeret. 53 Domus est inanis, & bonis non referta, ubi, &c. 54 Ignorantur à domino. 55 Si pecunia. 56 Hæc divitias congreges, 57 Decus externum, honores & magistratus.

Mercemur [58] *servum, qui dictet nomina,* [59] *lævum*
Qui fodiat latus, [60] *& cogat trans pondera dextram*
[61] *Porrigere.* [62] *Hic multum* [63] *in Fabia valet, ille Velina:*
[64] *Cuilibet hic fasces dabit,* [65] *eripiet que curule*
Cui velet importunus ebur. frater, pater, adde:
Vt cuique est ætas, ita quemque [66] *facetus adopta.*
Si bene qui cœnat, [67] *bene vivit:* [68] *lucet, eamus*
Quò ducit gula: piscemur, venemur: ut olim
Gargilius, qui mane [69] *plagas, venabula, servos*
[70] *Differtum transire forum populumque jubebat:*
[71] *Vnus ut è multis populo spectante referret*
[72] *Emptum mulus aprum. crudi* [73] *tumidique lavemur,*
Quid deceat, quid non, obliti: [74] *Cerite cera*
Digni: [75] *remigium vitiosum Ithacensis Vlyssei,*
[76] *Cui potior patriâ fuit* [77] *interdicta voluptas.*
Si ([78] *Mimnermus uti censet) sine amore jocisque*
Nil est jucundum: [79] *vivas in amore jocisque.*
Vive, vale: siquid novisti rectius [80] *istis,*
[81] *Candidus imperti: si non, his utere mecum.*

58 Mercemur servum nomenclatorem. A nomenclatore ille, qui magistratum peteret, monebatur, quo nomine quisque civis, qui in suffragiis aliquid valeret, appellaretur, & suo quemque nomine compellare benevolentiam conciliat.

59 Qui domino astans lævo ipsius latere extrema manu impulso admoneat ut illum & illum salutet.

60 Et cogat herum trans saxa aut trabes magni ponderis dextram porrigere, vel benevolentiæ ineundæ vel auxilii causa.

61 Gratioso apud aliquam tribum civi.

62 Verba sunt nomenclatoris.

63 Hic in tribu Fabia, ille in tribu Velina valet.

64 Hic, cui suffragatus fuerit, consulatum dabit, tot secum trahit suffragatores. 65 Eripiet curule ebur, id est, curulem eburneum, cui volet importunus (id est, irrequietus) dum voti compos fiat. 66 Blandissime saluta unumquenque & facete tibi adjunge. 67 Si sit fœlix. 68 Dies est, surgamus, conquiramus obsonia palato gratissima. 69 Retia. 70 Forum hominibus plenum. 71 Ut insignis mulus & præaltus. 72 Aprum emptum, non à se venante captum. 73 Saturitate inflati descendamus in Balneas. 74 Tabula Ceritum digni, id est, sine lege viventes. Ceritibus enim à populo Romano devictis negatum fuit suffragiorum ferendorum jus. 75 Quum simus quasi remiges, & socii Ulyssis vitiis, & libidinibus addicti. 76 Quibus remigibus. 77 Ab Ulysse interdicta. 78 Poeta venereus. 79 Licet ut vivas. 80 Quæ dixi de summo bono. 81 Benignus imperti. 82 Si non rectius nosti, utere jam à me dictis.

AD MÆCENATEM. Epist. VII.

Mæcenati se excusat quòd promissis non steterit, ejus in se liberalitatem commemorat & laudat, sed libertatem & animi tranquillitatem omnibus amicorum donis & quibuslibet divitiis anteponendam esse, atque adeo eum qui paucis contentus vivere didicit, incommoda quæ vitam ambitiosam comitantur, non posse ferre innuit.

QVinque dies tibi polli itus me [1] *rure futurum,*
[2] *Sextilem totum mendax desideror, atqui,*

1 In Sabina regione. Ubi villam habuit Horatius amœnissimam.

2 Totum mensem Augustum absum.

Si

Si me vivere vis ſanum, rectéque valentem,
Quam mihi das ægro, dabis ægrotare timenti
Mæcenas veniam, dum ficus prima calórque
Deſignatorem decorat lictoribus atris:
Dum puer is omnis pater & matercula pallet,
Officioſaque ſedulitas, & opella forenſis
Adducit febres, & teſtamenta reſignat.
Quod ſi bruma nives Albanis illinet agris,
Ad mare deſcendet vates tuus, & ſibi parcet,
Contractuſque leget; te dulcis amice reviſet
Cum Zephyris (ſi concedes) & hirundine prima.
Non, quo more piris veſci Calaber jubet boſpes,
Tu me feciſti locupletem. Veſcere ſodes.
Iam ſatis eſt. At tu quantum vis tolle. Benignè.
Non inviſa feres pueris munuſcula parvis,
Tam teneor dono quàm ſi dimittar onuſtus.
Vt libet: hæc porcis hodie comedenda relinques.
Prodigus & ſtultus donat quæ ſpernit & odit.
Hæc ſeges ingratos tulit, & feret omnibus annis.
Vir bonus & ſapiens dignis ait eſſe paratum,
Nec tamen ignorat quid diſtent æra lupinis.
Dignum præſtabo me etiam pro laude merentis.
Quòd ſi me noles uſquam diſcedere, reddes
Forte latus, nigros anguſta fronte capillos:
Reddes dulce loqui, reddes ridere decorum, &
Inter vina fugam Cynaræ mœrere proterva.
Fortè per anguſtam tenuis vulpecula rimam
Repſerat in cumeram frumenti: paſtaque, rurſus
Ire foras pleno tendebat corpore fruſtra.

3 Dabis illam veniam quam mihi dare ægro.
4 Donec fervet Canicula, quo tempore ficus primum maturescunt.
5 Deſignator eſt, qui conſtituendæ funebri pompæ præeſt.
6 Miniſtris libitinariis pullatis.
7 Dum mater liberis ſuis metuit.
8 Nimia diligentia in officio præſtando ſuis clientibus.
9 Opera in foro.
10 Teſtamenta aperit poſt mortem teſtatoris.
11 Aſperget:
12 Ad civitatem maritimam.
13 Horatius.
14 Parcus erit in legendo. (Metaph. ducta a navigantibus, qui vaſa contrahunt, ut effugiant naufragium.
15 Vere ineunte, cujus eſt hirundo nuntia.
16 Verba Calabri ad hoſpitem viatorem.
17 Verba ſunt viatoris.
18 Inquit Calaber.
19 Liberaliter mecum agis, ait viator.
20 Grata feres munuſcula, inquit Calaber.
21 Verba viatoris.

22 Piris tuis oneratus. 23 Facito ut libet, inquit Calaber. 24 Hæc inconſiderata rerum vilium & ſuperfluarum donatio ſemper parit ingratos. 25 Dicit ſe viris bonis eſſe paratum. 26 Non ignorat quæ ſit differentia inter bonos & malos nummos, id eſt, inter bonos & malos homines. 27 Ego (inquit Horatius) me gratum præſtabo & dignum laude promerentis, id eſt, laude ejus qui beneficia eſt promeritus. 28 A te diſcedere. 29 Reddes meliores annos quos tecum conſumpſi. 30 Capillos nunc calvos in fronte lata propter calvitiem. 31 Reddes ætatem a levitates amatorias aptam. 32 Iniquo animo ferre, quod juvenem, non ſenem decet. 33 Inani ventre. 34 Introierat in vas vimineum frumentarium. 35 Bene ſaginata. 36 Gonabatur.

Cui mustela procul, Si vis (ait) effugere istine,
Macra [37] *cavum repetes arctum* [38] *quem macra subisti.*
[39] *Hac ego si compellar imagine,* [40] *cuncta resigno:*
[41] *Nec somnum plebis laudo, satur* [42] *altilium, nec*
Otia divitiis [43] *Arabum libertima muto.*
Sæpe [44] *verecundum laudasti: rexque paterque*
[45] *Audisti coram, nec verbo parcius absens:*
[46] *Inspice si possum* [47] *donata reponere lætus.*
Haud male Telemachus, [48] *proles patientis Vlyssei,*
[49] *Non est aptus equis Ithacæ locus: ut neque planis*
[50] *Porrectus spatiis,* [51] *neque multæ prodigus herbæ.*
[52] *Atreide magis apta tibi tua dona relinquam.*
Parvum parva decent: mihi jam non [53] *regia Roma,*
[54] *Sed vacuum Tibur placet,* [55] *aut imbelle Tarentum,*
Strenuus & fortis, causisque [56] *Philippus agendis*
Clarus, [57] *ab officiis octavam circiter* [58] *horam*
Dum redit, atque foro nimium distare [59] *Carinas*
Iam grandis natu queritur: conspexit (ut aiunt)
Adrasum quendam vacua tonsoris [60] *in umbra,*
Cultello proprios purgantem leniter ungues.
[61] *Demetri (puer hic* [62] *non lævè jussa Philippi*
Accipiebat) abi: quære, [63] *& refer,* [64] *unde domo, quis,*
[65] *Cujus fortunæ: quo sit patre,* [66] *quove patrono.*
[67] *It, redit: & narrat: Vulteium nomine Menam,*
Præconem [68] *tenui censu, sine crimine notum,*
[69] *Et properare loco* [70] *& cessare* [71] *& quærere & uti,*
Gaudentem [72] *parvisque sodalibus, & late certo,*
Et ludis, & post [73] *decisa negotia,* [74] *campo.*
[75] *Scitari libet ex ipso quæcunque refers. dic*
Ad cœnam veniat. non sanè [76] *credere Mena.*

37 Locum excavatum.
38 Quem gracilis intrasti.
39 Hac similitudine.
40 Omnia quæ mihi dedisti, restituo.
41 Nec quietem plebeiorum hominum laudo, eo quod sumptuosis epulis sim plenus, aliter sensurus, si egerem.
42 Satur avium domi saginatarum.
43 Vide Od. 29 l. 1.
44 Me paucis contentum.
45 Appellatus es à me rex, propter munificentiam, pater vero propter tuum erga me amorem, sive præsens tecum sum, sive absens.
46 Tecum considera
47 Reddere quæ mihi donasti.
48 Menelao respondet.
49 Verba Telemachi ad Menelaum.
50 Non extensus in longum.
51 Nec herbæ ferax.
52 O Menelae, Atrei fili.
53 Roma magnifica.
54 Sed Tibur non populosum placet.
55 Tarentum voluptuarium.
56 Orator, in altercando nobilis
57 A forensibus.
58 Horam diei.
59 Viam Romæ sic dictam ab ædificiis factis in similitudinem carinarum, in qua via domus erat Philippi. 60 In tonstrina. 61 Philippus servum suum Demetrium alloquitur. 62 Non stultè. 63 Mihi renuntia. 64 Ex qua familia. 65 Pauper an dives. 66 In cujus sit clientela. 67 It puer. 68 Pauperem esse. 69 Et viatorem, vel mercatorem agere lucri causa. 70 Interdum otiari. 71 Divitias acquirere iisque uti quod non facit avarus. 72 Gaudentem uxore, & liberis, & domicilio stabili, non vita vaga. 73 Post negotia confecta. 74 Campo Martio ubi valetudinis causa corpus exercebat. 75 Verba sunt Philippi. 76 Credebat.

Mirari

[77] Miraviſecum tacitus, quàd multa? [78] benignè
Reſpondet. [79] Negat ille mihi? [80] Negat improbus, &
[81] Negligit, aut horret. Vulteium mane Philippus (te
Vidit vendentem tunicato [82] ſcruta [83] popello
[84] Occupat, & ſalvere jubet prior. ille Philippo
[85] Excuſare laborem, & [86] mercenaria vincla,
Quàd non mane domum veniſſet: denique quòd non
[87] Providiſſet eum. [88] Sic igneviſſe putato
Me tibi. ſi cœnas hodie mecum. [89] Vt libet. [90] Ergo
Poſt n nam venies, nunc i, [91] rem ſtrenuus auge.
[92] Vt ventum ad cœnam eſt, [93] dicenda tacenda loquutus.
[94] Tandem dormitum dimittitur, hic ubi ſæpe
Occultum [95] viſus decurrere piſcis ad hamum,
[96] Mane cliens & jam [97] certus conviva, jubetur
Rura ſuburbana [98] indicta comes ire Latina.
Impoſitus [99] m nnis, arvum [1] cœlumque Sabinum
[2] Non ceſſat laudare: videt ridetque Philippus:
Et ſibi dum requiem, dum riſus undique [3] quærit,
Dum ſeptem donat ſeſtertia, mutua ſeptem
Promittit: perſuadet uti m rcetur agellum.
[4] Mercatur. ne te longis ambagibus ultra
Quàm ſatis eſt, morer, [5] ex nitido fit ruſticus, atque
Sulcos [6] & vineta crepat mera: præparat ulmos:
Immoritur ſtudiis, [7] & amore ſeneſcit habendi.
Verùm ubi oves furto, morbo periere capellæ,
[8] Spem mentita ſeges, bos eſt enectus arando:
Offenſus damnis, [9] media de n cte caballum
Arripit, iratuſque Philippi tendit ad ædes.
Quem ſimul aſpexit [10] ſcabrum int nſumque Philippus,
[11] Durus (ait) Vultei nimis [12] attentuſque videris
Eſſe mihi. [13] Pol, me miſerum patrone vocares;

77 Mirabatur.
78 Gratias agit tibi ingentes.
79 Verba ſunt Philippi.
80 Negat improbe inquit Demetrius.
81 Te non curat an: formidat.
82 Merces viles.
83 Plebeculæ, tunicis non togis utenti.
84 Antevertit.
85 Excuſabat.
86 Occupationes mercenarias.
87 Ante vidiſſet.
88 Verba ſunt Philippi.
89 Sit ita, inquit Mena.
90 Poſt horam nonam (inquit Philippus) venies, id eſt, tribus horis ante ſolis occaſum. Quando Romani è balneis egreſſi cibum capiebant.
91 Rem familiarem auge,
92 Poſtquam.
93 Libere quidvis locutus.
94 Iubetur ire domum.
95 Viſus eſt.
96 Poſtridie.
97 Quotidianus conviva.
98 Feriis Latinis à Conſule imperatis. In quibus non licebat aliquid agi in urbe.
99 Equis puſillis.
1 Agrum Sabinum.
2 Vulteius.
3 Philippus.
4 Vulteius agellum mercatur.
5 Ex urbano fit incultus & obſoletus.
6 Loca vitibus conſita ſolum habet in ore. 7 Lucri ſtudio tabeſcit. 8 Poſtquam aget ſatus minus reddidit, quam ſperaverat agricola. 9 Paulo poſt mediam noctem. 10 Squalidum, & impexum. 11 Homo ferreus & laborioſus. 12 Attentus ad rem, id eſt, avarus. 13 Verba ſunt Vulteii.

14 Nomen imponere.
15 Propter quod te obſecro, vel, quam rem te obſecro.
16 Qui Philippus poſteaquam conſideravit, quantum dimiſſa, id eſt, relicta differt à petitis, dixit hæc verba. Redeat Vulteius in urbem quam primum, & vitam urbanam quam reliquit repetat.

Si velles (inquit) verum mihi 14 *ponere nomen.*
15 *Quod te per genium, dextrámque deósque penates,*
Obſecro & obteſtor, vitæ me redde priori.
16 *Qui ſimul aſpexit quantum dimiſſa petitis*
Præſtent, maturè redeat, repetatque relicta.
METIRI ſe quemq; 17 *ſuo modulo ac pede,* 18 *verum eſt.*

17 Sua formula & menſura. 18 Æquum eſt.

AD CELSVM ALBINOVANVM

Epiſt. VIII.

Ad Celſum ſcribens, ſe minùs animo quàm corpore valere dicit, in ſeipſo cùm alia quædam vitia tum inconſtantiam reprehendens: ſed ita ut illum in perſona ſua taxare videri poſſit. A Muſa autem de non ferenda immoderatè & inſolenter fortunâ eum vult admoneri.

1 Ordo eſt, ô Muſa à me rogata, refer id eſt, renuntia Celſo Albinovano χαίρειν καὶ εὖ πράττειν, ut gaudeat & bene rem gerat.
2 Qui tanquam inferior amicus Neronem comitatur.
3 Notario, Angl. a Secretary.
4 Superbe promittentem.
5 Fregerit.
6 Siccitate affecerit & læſerit.
7 Quia animo ægrotus magis quam corpore velim nil, &c.
8 Quod relevet ægrum.
9 Quia fidis offendat. 10 Propterea quod. 11 Lethargo, qui inexpugnabilis eſt dormiendi neceſſitas. Metaphoricè hic ponitur pro arrogantia, levitate, inconſtantia. 12 Quia ſequar quæ, &c. 13 Quia ubi ſum Romæ, amem Tiburi, ventoſus id eſt, inconſtans & vento popularis auræ plenus. 14 Quia exiſtens Tiburi, Romam amem. 15 Poſt hæc omnia rogato. 16 Quomodo ſe gerat.

CElſo, 1 *gaudere, & bene rem gerere, Albinovano,*
Muſa rogata refer, 2 *comiti* 3 *ſcribæque Neronis.*
Si quæret quid agam: dic, multa & pulchra 4 *minanti,*
Vivere nec recte, nec ſuaviter, haud quia grando
5 *Contuderit vites, oleámque* 6 *momorderit æſtus:*
Nec quia longinquis armentum ægrotet in arvis:
7 *Sed quia mens minùs validus quàm corpore toto,*
Nil audire velim, nil diſcere, 8 *quod levet ægrum:*
9 *Fidis offendar medicis, iraſcar amicis,*
10 *Cur me funeſto properent arcêre* 11 *veterno:*
Quas nocuere 12 *ſequar, fugiam quæ profore credam:*
13 *Romæ Tibur amem ventoſus,* 14 *Tibure Romam.*
15 *Poſt hæc, ut valeat, quo pacto rem gerat* 16 *& ſe:*

Vt

Vt placet [17] *juveni, percontare,* [18] *utque cohorti.*
Si dicet, vecte: [19] *primum gaudere, subinde*
Præceptum [20] *auriculis hoc inſtillare memento,*
[21] *Vt tu fortunam, ſic nos te Celſe feremus.*

17 Neroni.
18 Et quomodo cohorti placeat.
19 Primum dicito me gaudere, deinde &c.
20 Ejus auriculis, ſc. Celſi.
21 Quemadmodum tu ſecundam fortunam feres, ita ut non ſupebias: ſic nos tuam amicitiam feremus, & ſervabimus continuo.

AD CLAVDIVM NERONEM,

Epiſt. IX.

Claudio Neroni Septimium commendat, & rogat ut in amicitiam ſuam eum recipiat. Sed hoc verecundè facit & ita, ut ab ipſo Nerone id tanquam proſuo jure petere videri non poſſit.

SEptimius, [2] *Claudi, nimirum intelligit unus,*
[3] *Quanti me facias, nam me rogat,* [4] *& prece cogit,*
Scilicet, ut tibi ſe [5] *laudare & tradere coner,*
[6] *Dignum mente domóque legentis honeſta Neronis:*
[7] *Munere quum fungi propioris cenſet amici:*
[8] *Quid poſſim videt, ac novit melvalidius ipſo.*
Multa quidem dixi, cur excuſatus abirem:
Sed timui, [9] *mea ne finxiſſe minora putarer,*
Diſſimulator [10] *opis propriæ* [11] *mihi commodus uni.*
Sic ego, majoris fugiens opprobria [12] *culpæ,*
[13] *Frontis ad urbanæ deſcendi præmia. quòd ſi*
[14] *Depoſitum laudas* [15] *ob amici inſſa pudorem,*
Scribe [16] *tui gregis hunc, & fortem crede* [17] *bonumque.*

1 De quo, Od. 6. lib. 2.
2 O Nero Auguſti privigne.
3 Qui æſtimatione ſim apud te.
4 Et rogando cogit.
5 Commendare.
6 Dignum amicitia, & contubernio Neronis legentis. i. eligentis res honeſtas & honeſtos viros.
7 Officio interioris amici.
8 Quid apud te poſſim intellegit ac magis novit quàm ego ipſe.
9 Meam apud te gratiam minorem eſſe quam ſit.
10 Facultatis meæ. 11 Mihi ſoli ſtudens. 12 Diſſimulationis. 13 Deſcendi ad impudentiam ſeu inverecundiam, quæ frontis perfrictæ eſt præmium. Urbani enim perfrictioris oris eſſe ſolent quam ruſtici. 14 Depoſitus pudor eſt impudentia. 15 Ob Septimii rogatum. 16 De tuo grege eſſe & amicorum numero. 17 Et virum eſſe bonum.

AD

AD FVSCVM ARISTIVM.

Epist. X.

Fusco Aristio urbis amatori vitam rusticam, qua ipse delectabatur, laudat, & varia ejus commoda recenset. Simul autem ab ambitione (quæ vitam urbanam non rusticam comitatur) eum deterret.

URbis amatorem [1] Fuscum salvere jabemus
[2] Ruris amatores: hac in re scilicet una,
Multum dissimiles. ad cætera penè [3] gemelli.
[4] Fraternis animis quicquid negat alter, & alter,
Annuimus pariter vetuli [5] notique columbi.
[6] Tu nidum servas: ego laudo ruris amœni
Rivos, & musco [7] circumlita saxa, nemúsque.
[8] Quid queris? [9] vivo & regno, simul ista reliqui
Quæ vos ad cœlum effertis [10] rumore secundo.
[11] Vtque sacerdotis fugitivus, liba recuso:
Pane egeo jam mellitis potiore [12] placentis.
Vivere naturæ [13] si convenienter oportet,
[14] Ponendæque domo querenda est area primùm,
Novistine locum potiorem rure [15] beato?
[16] Est ubi plus tepeant hyemes? ubi gratior aura
Leniat & rabiem [17] cánis, & [18] momenta leonis,
Quum semel accepit solem [19] furibundus acutum?
[20] Est ubi depellat somnos minus [21] in vida cura?
[22] Deterius Libycis olet aut nitet herba lapillus?
Purior in vicis aqua [23] tendit rumpere plumbum,
Quàm quæ per pronum [24] trepidat cum murmure rivum?

1 Grammaticum, in urbe commorantem.
2 Nos.
3 Simillimi.
4 Tanquam fratres, idem nolumus, idem volumus.
5 Quorum magnus & mutuus amor notus est.
6 Tu Romæ manes.
7 Saxa musco obducta.
8 Quid multis?
9 Tam beate vivo ut me regnare putem, simul ac, &c.
10 Vulgo approbante.
11 Ut improbus sacerdotis servus, qui liba edere consuevit, tandem desiderat panem: sic ego urbem fastidiens rure delector.
12 Libis sacrificiorum.
13 Quoniam vivere oportet secundum naturam, id est, virtute adhibita donis frui à natura datis.
14 Et quoniam area, id est, solum primum quærendum est ad domum exstruendam.
15 Rure opulento. 16 Estne locus ullus ubi, &c. 17 Sideris cœlestis immoderatum æstum. 18 Tempora leonis circiter Idus Quintiles. 19 Cum leo vesanus ingreditur solem vehementem. 20 Estne locus ullus ubi, &c. 21 Cura quæ hominibus animi tranquillitatem videtur invidere. 22 Nunquid herba deterius aut olet, aut nitet, quam lapilli, id est, marmora ex Numidiâ advecta, ex quibus Romæ fiunt pavimenta. 23 Vi magna contendit, quasi tubulos plumbeos ruptura. 24 Labitur per declivem rivum.

25 Nempe

[1] Nempe inter varias nutritur ſilva [2] columnas,
Laudaturque domus longos quæ proſpicit agros.
[3] Naturam expellas furca, tamen [4] uſque recurret,
[5] Et mala perrumpet furtim [6] faſtidia victrix.
[7] Non, qui [8] Sidonio contendere callidus oſtro
Neſcit Aquinatem potantia vellera fucum,
Certius accipiet damnum, [9] propiuſve medullis,
Quam qui non poterit [10] vero diſtinguere falſum.
Quem res plus nimio delectavere ſecundæ,
Mutatæ [11] quatient; [12] quid mirabere, [13] ponet
Invitus. fuge magna: licet ſub paupere tecto
Reges & regum vita [14] præcurrere amicos.
Cervus equum pugna [15] melior communibus herbis
Pellebat: donec [16] minor in certamine longo
Imploravit opes hominis, [17] frænumque recepit:
Sed poſtquam [18] victor violens diſceſſit [19] ab hoſte,
Non equitem dorſo, non frænum depulit ore.
Sic, qui pauperiem veritus, potiore [20] metallis
Libertate caret, [21] dominum vehet impius, atque
Serviet æternum: quia parvo neſciat uti.
[22] Cui non conveniet ſua res, ut calceus olim,
Si pede major erit, ſubvertet: ſi minor, [23] uret.
Lætus ſorte tua vives ſapienter Ariſti:
[24] Nec me dimiſiſſe incallidum, ubi plura
[25] Cogere quàm ſatis eſt, ac non ceſſare videbor.
Imperat aut ſervit collecta pecunia cuique,
[26] Tortum digna ſequi potius quam ducere funem.
Hæc tibi [27] dictabam [28] poſtſanum putre Vacunæ,
Excepto quòd non ſimul eſſes, [29] cætera lætus.

1 Apparet enim vitam ruſticam ſuaviorem eſſe quam urbanam, quia divites quaſi natura duce in ſuis ædificiis urbem rure ſimilem reddere ſtudent. Nam arbores in hortis ſpatioſis conſerunt, &c.
2 Inter columnas ex marmore verſicolori factas.
3 Cum naturam uti ignominioſam ejicies.
4 Semper.
5 Et natura vincens, per contraria ſibi ſtudia furtim erumpet.
6 Iſtam taſtidioſam divitum luxuriem.
7 Is non accipiet certius damnum, qui neſcit diſcernere purpuras, quam qui, &c.
8 Cum purpura Sidonia comparate lanas ſucco Aquinati tinctas.
9 Quod propius attingat.
10 A vero.
11 Commovebunt.
12 Si quid magni facias.
13 Deponet.
14 Anteire.
15 Superior in pugna, è comparatis pellebat equum.
16 Inferior.
17 Homini parere incepit.
18 Equus.
19 A cervo.
20 Auro, & argento.
21 Pecuniæ cupiditatem, cui ſerviet perpetuo. 22 Sed ſua res amplior, vel anguſtior erit, quam ſatis eſt. 23 Subvertet pedem. 24 Pedem lædet. 25 Sed me acerbe reprehendes. 26 Coacervare. 27 Quia debet potius trahi quam trahere, id eſt, ſervire potius quam imperare: eſt Allegoria ducta ab iis, qui reſtim tuſtant. 28 Hæc dictabam puero meo ſcribenti, ut ad te mitterem. 29 Pone cariosam ædem Vacunæ, quæ Dea eſt vacationis.

AD BVLLATIVM REVERSVM ex Asia. Epist. XI.

Ad vitæ beatitudinem nihil interesse dicit, quo quisque loco habitet, quum hæc ab animi tranquillitate pendeat. Docet etiam, de quopiam loco aut aliquo vitæ genere non debere à nobis judicium fieri ex commodis aut incommodis quæ in eis senserimus.

Quid tibi visa Chios, Bullati, notáque [2] *Lesbos?*
Quid concinna [3] *Samos? quid Crœsi regia* [4] *Sardis?*
[5] *Smyrna quid &* [6] *Colophon?* [7] *majora minorane fama?*
[8] *Cunctáne præ campo & Tiberino flumine sordent?*
[9] *An venit in votum Attalicis ex urbibus una?*
[10] *An Lebedum laudas, odio maris atque viarum?*
Scis, Lebedus quàm sit [11] *Gabiis desertior atque*
Fidenis vicus: tamen illic vivere: [12] *vellem:*
Oblitusque [13] *meorum, obliviscendus & illis,*
[14] *Neptunum procul è terra* [15] *spectare furentem:*
Sed neque qui Capuæ Romam petit imbre lutóque
Aspersus, volet in caupona [16] *vivere: nec qui*
[17] *Frigus collegit,* [18] *furnos & balnea laudat,*
[19] *Ut fortunatam plènè præstantia vitam.*
Nec si te validus jactaverit Auster [20] *in alto,*
Idcirco navem trans Ægæum mare [21] *vendas.*
[22] *Incolumi Rhodos, &* [23] *Mitylene pulchra facis, quid*
[24] *Penula solstitio,* [25] *campestre nivalibus* [26] *auris,*
[27] *Per brumam Tiberis.* [28] *Sextili mense caminus.*
Dum licet, & vultum servat fortuna benignum,

1 Quid tibi visa est Chios, Insula in mari Ionio?
2 Insula in mari Ægæo nota, id est, nobilis propter Alcæum & Sappho poetas celebratissimos.
3 Samos non longe distat à Chio, concinna & amœna, propter pulchra ædificia.
4 Urbs Lydiæ, in qua rex Crœsus confidebat.
5 Civitas Ioniæ.
6 Colophon est urbs in Ionia, non longe à Sardibus.
7 Nunquid majora, vel minora sunt quam fama divulgavit?
8 An cuncta illa videntur vilia, comparatione facta cum campo Martio & Roma?
9 An tibi optabilis est una ex urbibus quæ sub Attalo Pergami rege fuerunt.
10 Lebedus est Ioniæ oppidum desertum juxta mare, unde nullus incola audet mare transire. 11 Gabii & Fidenæ sunt civitates Sabinorum. 12 Vivere non recusarem. 13 Oblitus propinquorum & patriæ. 14 Mare. 15 Ut prospiciam. 16 Vivere perpetuo. 17 Frigus contraxit. 18 Focum vel casam furnariam. 19 Veluti ea, quæ omnino præstant vitam beatam. 20 In mari disjecerit. 21 Vendere debeas. 22 Homini sanæ mentis. 23 Rhodus est insula, sic etiam Mitylene rebus omnibus pulchre instructa. 24 Vestis densa solstitio æstivo, id est, æstate inutilis. 25 Vestis tenuis, qua juvenes, in campo Martio se exercentes, utebantur. 26 Ventis hyemalibus. 27 Quod facit natatio in Tiberi per hyemem. Quis enim tunc nataret? 28 Quod facit ignis mense Augusto.

[29] *Romæ laudetur Samos, & Chios, & Rhodos absens.*
Tu, quamcumque Deus tibi fortunaverit horam
Grata sume manu: [30] *nec dulcia differ in annum:*
Vt quocunque foco fueris, [31] *vixisse libenter*
Te dicas. non si ratio & prudentia curas,
[32] *Non locus effusi latè maris arbiter, aufert:*
[33] *Cœlum non animum mutant qui trans mare currunt.*
[34] *Strenua nos exercet inertia.* [35] *navibus atque*
[36] *Quadrigis petimus benè vivere.* [37] *quod petis, hic est*
[38] *Est Vlubris, animus si te non deficit* [39] *æquus.*

29 A te Romæ habitante laudetur Samos absens, &c. Sed in illas insulas ne proficiscitor.
30 Statim utere.
31 Quia ubique licet bene vivere.
32 Non urbs, neque tota terra (quæ suo situ & arbitrio maris undas arcet) sed sola animi tranquillitas beatum efficit.
33 Clima cœli, non mores mutant, qui, &c.

34 Vehemens stultitia. 35 Terra marique. 36 Equis. 37 Bene beateque vivere, domi est patria.
38 Est quovis in loco, etiam obscuro, ut Ulubris vico deserto in Campania. 39 Animus tranquillus sine perturbatione.

AD ICCIVM. Epist XII.

Iccio eas esse facultates dicit, quibus si rectè fruatur, ne ab ipso quidem Iove ditiorem effici posse: innuens, nimirum, tantum esse divitem unumquemque, quantum rebus utitur. Ejus exemplo mirum non debere videri quod de Democrito narratur. Suadet illi, ut Grosphum in familiaritatem suam recipiat, Quo in statu sint res Romanæ certiorem facit.

FRuctibus Agrippæ Siculis, [1] *quos colligis, Icci,*
Si rectè frueris, [2] *non est ut copia major*
Ab Iove donari possit tibi. [3] *tolle querelas.*
Pauper enim non est [4] *cui rerum suppetit usus.*
[5] *Si ventri benè, si lateri est pedibusque tuis, nil*
Divitiæ poterunt regales addere majus.
Si fortè in medio [6] *positorum abstemius herbis*
Vivis & urtica, sic vives [7] *protinus, ut te*
Confestim liquidus Fortunæ rivus [8] *inauret:*
Vel quia naturam mutare pecunia nescit,
Vel quia cuncta putas una virtute [9] *minora.*
[10] *Miramur si Democriti pecus edit agellos,*

1 Quos ut coactor ab Agrippa constitutus ex agris fructuariis in Sicilia colligis.
2 Fieri nullo modo potest ut, &c.
3 Omitte querelas paupertatis.
4 Cui nihil ad vitam deest.
5 Si cibum & potum habeas, si non desint stramina dormienti, si bene sit pedibus, ut neque calceamenta desint, nec equus quo veharis.
6 Si tu in medio appositorum edulioruin abstinens & sobrius vivas herbis & urtica id est, tenui & parco victu. 7 Deinceps. 8 Ut te divitem faciat. Alludit fortasse ad Midæ fabulam. 9 Inferiora. 10 Nunquid miramur?

11 Cul-

11 Rura illius.
12 In rerum magnarum contemplatione occupatus.
13 Nihil est cogitatione velocius.
14 Inter pecuniæ studium, cujus contactus non minùs quam scabies mordet ac serpit.
15 Res arduas.
16 Ne effundatur latius & terras obruat.
17 Quæ res annum gubernet, ut per quatuor temporum commutationes certo fluat.
18 Alicujus jussu.
19 Quæ causa Lunam conat, vel claram faciat, & plenam.
20 Mundus inferior, qui constat ex quatuor elementis inter se pugnantibus.

[11] Cultaq; [12] dum peregrè est animus sine corpore [13] velo[illegible]
Quum tu [14] inter scabiem tantam & contagia lucri,
Nil parvum sapias, & adhuc [15] sublimia cures?
Quæ [16] mare compescant causæ, [17] quid temperet annu[illegible]
Stellæ sponte sua [18] jussæne vagentur & errent:
[19] Quid premat obscurum lunæ, quid proferat orbem:
Quid velit & possit rerum [20] Concordia discors:
[22] Empedocles, an Stertinii deliret acumen.
[22] Verùm seu [23] pisces [24] seu porrum & cæpe trucidas,
Vtere [25] Pompeio Grospho: & siquid petet, [26] ultrò
Defer. nil Grosphus [27] nisi verum orabit & æquum.
[28] Vilis amicorum est annona, bonis ubi quid deest.
Ne tamen ignores [29] quo sit Romana loco res,
[30] Cantaber Agrippæ, Claudi virtute Neronis
Armenius cecidit. [31] Jus imperiumque Phraates
Cæsaris accepit [32] genibus minor: [33] aurea fruges
Italiæ pleno [34] diffudit copia cornu.

21 Quum tu scire cures utrum Empedocles an Stertinius deliret. 22 Sive sumptuose sive [illegible] vivis. 23 Obsonium carissimum. 24 Seu nihil aliud occidis in cœnam nisi porrum & cæpe. [illegible] propria est vel Ironica locutio. 25 Qui fuit Horatii amicus. 26 Non rogatus offer. 27 Nisi [illegible] 28 Parvo constant amici, cum viris bonis aliquid deest. 29 In quo statu. 30 Gens Hispaniæ Agrippæ virtute cecidit, id est, devicta est. 31 Phraates rex Persarum se parere velle dixit populi Romani legibus & imperio. 32 Supplex & ad genua Cæsaris devolutus. 33 Benigna copia, ubertatis [illegible] 34 Fruges fudit de cornu pleno. Vide Od. 17. li. 1.

AD VINNIVM ASELLAM Epist XIII.

A Vinnio petit, ut in offerendis Augusto suis libris, & temporis & decoris rationem habeat.

1 Quemadmodum.
2 Ira reddes Augusto mea volumina obsignata & sigillo impressa.
3 Ne nimio in nos studio pecces.
4 Nimiam diligentiam adhibens.
5 Quasi minister.
6 Librorum sarcina.
7 Ne tanquam stupidus sub onere meorum librorum corruas, ci tellas asini more in terram impingendo, idque in Augusti oculis, cum ei libros tradas. 8 Cognomen patris erat Asina.

UT proficiscentem docui te sæpe diuque
[2] Augusto reddes signata volumina Vinni,
Si valdus, si lætus erit, si denique poscet:
[3] Ne studio nostri pecces, odiumque libellis
[4] Sedulus importes opera vehemente [5] minister.
Si te fortè meæ gravis urit sarcina [6] Chartæ,
Abjicito potius, quàm quò perferre juberis,
[7] Clitellas ferus impingas: [8] Asinæque paternum

Cognomen

Cognomen vertas in risum, [9] *& fabula fias.*
[10] *Viribus uteris* [11] *per clivos, flumina,* [12] *lamas,*
[13] *Victor propositi simul ac perveneris* [14] *illuc,*
[15] *Sic positum servabis onus,* [16] *ne fortè sub ala*
Fasciculum portes librorum, ut rusticus agnum,
Vt vincsa glomos furtivæ Pyrrhia lanæ:
Vt cum pileolo soleas conviva [17] *tribulis,*
Ne vulgo narres te sudavisse ferendo
Carmina, quæ possunt oculos auresque [18] *morari*
Cæsaris. oratus multa prece, [19] *nitere porrò.*
Vade, vale: cave [20] *ne titubes, mandataque frangas.*

9 In ora hominum pro ludibrio venias.
10 Ut quo vis, pervenias.
11 Per Romam clivosam, id est, septicollem.
12 Lacunas majores continentes aquam pluviam. vel fluviorum fossas.
13 Compos voti.
14 Ad ædeis Augusti.
15 Hoc modo, id est, decoro gestu libellos meos in manibus tuis tenebis.
16 Ut non sub brachio in oculis omnium libros meos portes, sicut rusticus sub ala portat agnum, vel ut Pyrrhia, tenuilenta portat glomos, id est, sphærulas ex filo lanæ, vel, ut conviva domum rediens bene potus, pileum & calceos gestat sub brachio. 17 Vicinus ex eadem tribu. 18 Delectare. 19 Da omnem operam, 20 Cave ne offendas & in dictis sis inconstans.

AD VILLICVM SVVM. Epist. XIV.

Villici sui desiderium reprehendit, cupientis ob lupanaria & popinas in urbe vivere, & interim inconstanter fastidientis rura, quæ antea tacita prece petiisset Cur autem contra vitam rusticam urbanæ præferat, exponit. Sed illum more hominum facere dicit, ut alienam sortem suæ præferat,

Villice sylvarum & mihi me [2] *reddentis agelli,*
[3] *Quem tu fastidis, habitatum quinque focis, &*
Quinque bonos solitum [4] *Bariam dimittere* [5] *patres:*
[6] *Certemus,* [7] *spinas animóne ego fortiùs an tu*
Evellas agro: & melior sit Horatius, [8] *an res,*
Me quamvis [9] *Lamiæ pietas & cura* [10] *moratur,*
Fratrem mœrentis, [11] *rapto de fratre dolentis*
[12] *Insolabiliter: tamen* [13] *istuc mens animusque*
[14] *Fert,* [15] *& amat spatiis obstantia rumpere* [16] *claustra.*
Rure ego viventem, tu dicis in urbe, beatum.

1 Villicus is dicitur, cui reliqui servi in agris colendis obsequuntur. Angl. a Hine, or Bailiffe of Husbandry.
2 Animum meum reficientis.
3 Quem agellum quinque familiis distinctis habitatum.
4 Sabinorum oppidum.
5 Romanos Senatores, vel homines grandes natu ad lites in Baria discernendas. 6 Ego & tu. 7 Curas quæ mentem pungunt. 8 An agellus. 9 Ælii Lamiæ de quo Od. 17. lib. 3. 10 Romæ detinet. 11 Ob fratrem immatura morte sublatum. 12 Ut nullum admittat solatium. 13 In agrum. 14 Ducit me. 15 Et cupit rumpere spatiosa claustra, id est, omnes moras & impedimenta præcidere. 16 Repagula vel carceres.

Cui

Cui placet alterius, ſua nimirum eſt odioſior.
Stultius uterque locum immeritum [17] *cauſatur iniquè.*
In culpa eſt animus, [18] *qui ſe non effugit unquam.*
[19] *Tu mediaſtinus tacita prece rura petebas.*
Nunc urbem & ludos & balnea villicus optas.
[20] *Me conſtare mihi ſcis, &* [21] *diſcedere triſtem,*
Quandocunque trabunt invita negotia Romam.
[22] *Non eadem mirantur:* [23] *eo diſconvenit inter*
Meque & te. nam quæ deſerta & [24] *inhoſpita teſqua*
Credis, amœna vocat, [25] *mecum qui ſentit, & odit,*
Quæ tu pulchra vocas. [26] *forvix tibi &* [27] *uncta popina*
[28] *Incutiunt urbis deſiderium (video)* [29] *& quòd*
[30] *Angulus iſte feret piper & tbus,* [31] *ocyus uva:*
Nec vicina ſubeſt vinum [32] *præbere taberna*
Quæ poſſit tibi: nec meretrix tibicina, cujus
[33] *Ad ſtrepitum ſalias terræ gravis.* 34 *& tamen* 35 *urget*
Iampridem [36] *non tacta ligonibus arva: bovémque*
[37] *Disjunctum curas, & ſtrictis frondibus* [38] *explet.*
[39] *Addit opus pigro rivus, ſi decidit imber,*
[40] *Multa mole docendus aprico parcere prato.*
Nunc, age, [41] *quid noſtrum concentum dividat, audi.*
[42] *Quem tenues decuere togæ,* [43] *nitidique capilli:*
Quem ſcis [44] *immunem, Cynaræ placuiſſe* [45] *rapaci,*
[46] *Quem bibulum liquidi media de luce Falerni:*
[47] *Cœna brevis juvat, & prope rivum ſomnus in herba.*
[48] *Nec luſiſſe pudet,* [49] *ſed non incidere ludum.*
Non [50] *iſtic obliquo oculo mea commoda quiſquam*
[51] *Limat, non odio obſcuro* [52] *morſuque venenat:*
[53] *Rident vicini glebas & ſaxa moventem.*

17 Criminatur locum qui non meretur odium.
18 Qui loci commutatione curam non depellit, ſed eam ſecum fert perpetuo.
19 Tu ſervus laborioſiſſimus & ad omnia tere miniſteria paratus, quaſi ſtatus in medio petebas, &c.
20 Semper eundem eſſe.
21 Rure diſcedere.
22 Non delectamur iiſdem.
23 Ideo non convenit.
24 Loca aſpera, inculta & ſenticoſa.
25 Qui ſolitudinem amat, licut ego.
26 Ganeum, lupanar.
27 Popina omnibus obſoniis plena.
28 Injiciunt.
29 Hæc verba ſunt accipienda, quaſi a villico propter agri ſterilitatem pronuntiata.
30 Iſte ager Sabinus.
31 Ocyus quam vinum, id eſt, nunquam ferret vinum iſte ager.
32 Vinum ſuppeditare.
33 Ad cujus ſtrepitum in cythara vel tibia, tu ſaltes inſcienter, quaſi terræ inutile pondus.
34 Ironica eſt enumeratio operum villici, talia opera non omnino facientis. 35 Arva colis. 36 Non culta. 37 Bovem ab altero ſeparatum & otioſum paſcis. 38 Collectis frondibus ſaturas. 39 Rivus negotium tibi pigro exhibet. 40 Multis molibus. ſc. ſaxis, foſſis, aggeribus avertendus, ut prato parcat, id eſt, ut prato non nocet. 41 Si quid noſtram concordiam diſſolvat. 42 Me, quem tenues togæ in juventute ornaverunt, &c. 43 Capilli unguento delibuti. 44 Sine muneribus. 45 Avaræ amicæ, quales ſunt meretrices. 46 Me, quem ſcis fuiſſe bibacem Falerni, &c. 47 Nunc me cœna brevis juvat. 48 Non pudet genio indulſiſſe, venerique operam deſiſſe. 49 Sed pudet non abrumpere vitam intemperatam & libidinoſam. 50 Non rure. 51 Maligno oculo aſpexit. 52 Obtrectatione vel maledicentia. 53 Vicini gaudent & rident me, &c.

54 *Cum servis urbana* 55 *diaria rodere mavis:*
56 *Horum tu in numerum* 57 *voto ruis. invidet usum*
Lignorum & pecoris tibi 58 *calo argutus & horti,*
Optat 59 *ephippia bos piger, optat arare caballus.*
Quàm sit uterque libens, 60 *censebo exerceat artem.*

54 At tu contra rusticus mavis cum servis urbanis rodere diaria, i. tenuiter vivere.
55 Diarium est unius diei victus.
56 Servorum urbanorum.
57 Cum impetu & sine ratione. 58 Servus versipellis (qui ex urbe it lignorum foras) invidet tuæ felicitati in usu lignorum, in usu etiam pecoris & horti, quibus omnibus abundas. 59 Equorum ornamenta vel sellas equis ad insidendum impositas. Proverbium convenit in eos qui sui muneris functionem fastidientes, alienam ad quam sunt inepti exoptant. 60 Iudicabo ut uterque libens exerceat artem, quam norit, ut tu rurícolas agros, ut ille calo, tibi invidens, maneat in urbe.

AD VALAM. Epist. XV.

Quòd Veliam & Salernum proficisci cogitet, quæ ibi sit hyems, & quale cœlum percontatur: sed se non ita salubritatis rationem habere innuit, ut non etiam aliquam voluptatis habere velit.

QVæ sit hyems Veliæ, quod cœlum, 1 *Vala,* 2 *Salerni,*
3 *Quorum hominum regio, & qualis via: nam mihi*
4 *Musa supervacuas Antonius, & tamen* 5 *illis* (*Bajas*
6 *Me facit invisum, gelida quum perluor unda*
Per medium frigus. sanè 7 *myrteta relinqui,*
8 *Dictaque cessantem nervis elidere morbum*
9 *Sulfura contemni,* 10 *vicus gemit,* 11 *invidus ægris.*
Qui caput & stomachum supponere fontibus audent
12 *Clusinis,* 13 *Gabiosque petunt & frigida rura.*
14 *Mutandus locus est, & diversoria* 15 *nota*
Præteragendus equus. 16 *quò tendus? non mihi Cumas*
Est iter, aut Baias: læva 17 *stomachosus habena*
Dicet eques: 18 *(sed equi frænato est auris in ore.)*
19 *Major utrum* 20 *populum frumenti copia pascat:*
21 *Collectósne bibant imbres,* 22 *puteósque perennes*
Dulcis aquæ. 23 *nam vina nihil moror illius oræ.*

1 Hic longum est Hyperbaton usque ad versum 25. ut sit ordo: Par est te scribere nobis ac nos tibi credere quæ hyems sit Veliæ, i. quæ aeris qualitas in hyeme, &c.
2 Velia & Salernum sunt oppida in Lucania.
3 Quibus moribus ibi sunt homines.
4 Antonius Musa (Augusti medicus clarissimus) dicit aquas calidas Baianas ad valetudinem meam non esse utiles.
5 Baiis.
6 Me odiosum reddit. Nam Baiæ mihi quodammodo sunt iratæ, quod illarum aquis à me relictis frigidis aquis iam utar per frigus brumale. 7 Loca myrtis consita apud Baias aquis sulphureis abundantia. 8 Quæ dicuntur è nervis depellere morbum articularem. 9 Aquas sulphuratas. 10 Vicus Bajanus molestè fert. 11 Ægris odiosus. 12 Aquis frigidis in Etruria, sic nominatis à Clusio Etruriæ oppido. 13 Volscorum urbem. 14 Ut medici consilio assentior alium locum quam Baianum me petere oportet. 15 Nota vel mihi vel equo. 16 Verba sunt Horatii, aut alius ad equum suum. 17 Iracundus. 18 Quid stomachatis? Equus non aure sed ore, in quo inest frænum, sentit, quo sit eundum. 19 Repete versum 25. Par est te scribere utrum, &c. 20 In Velia vel Salerno. 21 Collectos in cisternis. 22 Aquas fontanas iugiter promanantes. 23 Vina aquosa, quæ in Velia & Salerno nascuntur, non desidero.

24 Quum rure ſum.
25 Quemvis cibum ac potionem.
26 Quum veni in Campaniam aut Lucaniam prope mare.
27 Nobile vinum.
28 Dimanet.
29 Vinum ſpiritus concalefaciens animi motus excitat.
30 Quod mihi vires præſtat ad venerem.
31 Repete verſum 25. Par eſt te ſcribere, uter tractus, id eſt, utra regio Velina, an Salernina educet, id eſt, nutriat pl. lep. &c.
32 Echinos marinos.
33 Nitidus ſplendidusque quales erant Phæaces, populi luxurioſi & voluptuarii.
34 Poſtquam.
35 Profuſe.
36 Facetus, ad divitum menſas riſum movens.
37 Qui per totam urbem vagatur, modo hujus, modo illius divitis menſam conſectans.
38 Domum ſtatam aut menſam.
39 Qui exiſtens famelicus in omnes erat æque maledicus.
40 A perduelle, vel peregrino.
41 In confingendis in quemvis criminibus. Alii legunt, Certus, id eſt, promptus, vel paratus fingere.
42 Devorator. Eſt enim barathrum profunda vorago. 43 Quicquid lucri fecerat. 44 Ventri multa cupienti. 45 Menius quum a nequiſ ſautoribus (id eſt, luxurioſis) parum, & a timidis (id eſt, avaris) nihil auferret. 46 Cibi plebei & vilſimi. 47 Supple carnis. 48 Ita ut inopia & egeſtate correctus diceret, &c. 49 Lamina, id eſt, ferro candefacto, genere cruciatus. 50 Luxurioſorum. 51 Poſtquam omnia conſumpſerat. 52 Si qua bona ſua prodige conſumunt. 53 Nil delicatius vulva ejectitia ſuis primiparæ. 54 Talis ego ſum, inquit Horatius, cum multa non ſuppetunt, contentus ſum paucis etiam non optimis. 55 Satis fortia vilibus cibis famem explens. 56 Sumptuoſius. 57 Idem ego alo. 58 Vos eſſe vere ſapientes. 59 Bene vivere. 60 In ſiuctuoſis villis, agris, paſcuis, non in rebus quarum quæſtus eſt incertus.

24 *Rure meo poſſum* 25 *quidvis perferre patique:*
26 *Ad mare quum veni,* 27 *generoſum & lene requiro:*
Quod curas abigat, quod cum ſpe diviſe 28 *manet*
In venas 29 *animumque meum: quod verba miniſtret:*
Quod me Lucanæ juvenem 30 *commendet amicæ,*
31 *Tractus uter plures lepores, uter educet apros:*
Utra magis piſces & 32 *echinos æquora celent:*
Pinguis ut inde domum poſſim 33 *Phæaxque reverti.*
Scribere te nubis, tibi nos accredere par eſt.
Menius 34 *ut vibus maternis atque paternis*
35 *Fortiter abſumptis,* 36 *urbanus cœpit haberi,*
37 *Scurra vagus, non qui certum* 38 *præſepe teneret,*
39 *Impranſus non qui civem digneſceret* 40 *hoſte:*
Quælibet in quemvis opprobria fingere 41 *ſævus:*
Pernicies & tempeſtas 42 *barathrumque macelli,*
43 *Quicquid quæſierat, ventri donabat* 44 *avaro.*
45 *Hic ubi nequitiæ ſautoribus & timidis nil*
Aut paulum abſtulerat, patinas cœnabat 46 *omaſi*
Vilis & 47 *agninæ, tribus urſis quod ſatis eſſet.*
48 *Scilicet ut ventres* 49 *lamna candente* 50 *nepotum*
Diceret urendos, correctus Menius idem
Quicquid erat natilis prædæ majoris, ubi omne
51 *Verterat in fumum & cinerem, non herculè mirum*
(Aiebat) 52 *ſiqui comedunt bona: quum ſit obeſo*
Nil melius turdo, 53 *nil vulva pulchrius ampla.*
54 *Nimirum hic ego ſum; nam tuta & parvula laudo,*
Quum res deficiunt, 55 *ſatis inter vilia fortis:*
Verùm ubi quid melius contingit & 56 *uncliius.* 57 *idem*
58 *Vos ſapere & ſolos aio* 59 *bene vivere, quorum*
Conſpicitur 60 *nitidis fundata pecunia villis.*

AD

AD QVINTIVM. Epist. XVI.

Postquam agri sui formam & situm Quintio descripsit, in eóque jucundè se vivere dixit, in ejus vitam inquirit, monetque ne ex rumore vulgi pendeat, sed vir bonus esse, quàm videri malit. Deinde quis demum viri boni nomine dignus sit, ostendit.

NE perconteris, fundus meus, optime Quinti,
[2] Arvo pascat herum, an baccis [30] opulentet oliva:
Pomisne, & pratis [4] an amicta vitibus ulmo:
Scribetur tibi [5] forma loquaciter, & situs agri.
[6] Continui montes, nisi dissocientur opaca
Valle: sed ut veniens dextrum latus aspiciat Sol,
Lævum discedens curru fugiente vaporet.
[8] Temperiem laudes quid si rubicunda [9] benignè
Corna vepres & pruna ferant? si quercus & ilex
[10] Multa fruge pecus, multa dominum juvet umbra?
[11] Dicas adductum proprius frondere Tarentum.
[12] Fons etiam rivo dare nomen idoneus, ut nec
Frigidior [13] Thracam, nec purior ambiat [14] Hebrus.
Infirmo capiti fluit utilis, [15] utilis alvo.
[16] Hæ latebræ dulces, etiam (si credis) amœnæ
Incolumem tibi me præstant [17] Septembribus horis.
Tu rectè vivis, si curas esse [18] quod audis:
[19] Iactamus jampridem omnis te Roma beatum.
Sed vereor [20] ne cui de te plus quàm [21] tibi credas:
Neve putes [22] alium sapiente bonoque beatum.
Neu, si te populus sanum recteque valentem
Dictitet, occultam febrem [23] sub tempus edendi
Dissimules, [24] donec manibus tremor incidat [25] unctis.
STVLTORVM incurata pudor [26] malus ulcera celat.

1 Ne forte inquiras.
2 Arvo sativo, id est, segete & frumento.
3 Me divitem faciat.
4 An sit vini ferax. Ulmus dicitur vitibus maritari.
5 Forma & situs agri mei scribetur loquaciter, id est, ample.
6 Ager meus sunt montes conjuncti, nisi quod separentur valle interjecta.
7 Ità tamen opaca est vallis, ut Sol exoriens aspiciat latus dextrum vallis, occidens vero lævum tepefaciat.
8 Cœli & agri temperiem merito laudaveris.
9 Copiose.
10 Multa glande, Pec Acyrologiam.
11 Dicere potes agrum meum tam esse amœnum, quam est Tarentum.
12 Est etiam in agro meo fons tam uber, ut dignus sit qui appellietur fluvius.
13 Thraciam.
14 Hebrus est magnus fluvius in Thracia.
15 Salubris. 16 Agri mei. 17 Autumno, quod tempus anni maxime est insalubre. 18 Quod audis de te, id est, quod diceris esse, nempe si talis sis, qualem te fama testatur. 19 Omnis Roma, id est, omnes nos Romani jactamus te esse beatum. 20 Ne plus credas alicui multa de felicitate tua prædicanti. 21 Quam conscientiæ tuæ. 22 Alium à sapiente, id est, insipientem. 23 Circiter tempus edendi. 24 Donec febris tremore manuum seipsam prodat. 25 Cibo unctis. 26 Vitiosus pudor, qui vetat facienda.

Si quis bella 27 *tibi terrâ pugnata marique*
28 *Dicat & his te bis* 29 *vacuas permulcat aures:*
30 *Tene magis salvum populus velit, an populum tu,*
31 *Servet in ambiguo, qui consulit & tibi & urbi,*
Iupiter: 32 *Augusti laudes agnoscere possis?*
Quum pateris 33 *sapiens emendatusque vocari:*
34 *Respondesne tuo, dic sodes, nomine?* 35 *nempe*
Vir bonus & prudens dici delector ego ac tu.
36 *Qui dedit hoc hodiè, cras, si volet, auferet: ut si*
Detulerit 37 *fasces indigno,* 38 *detrahet idem.*
39 *Pone, meum est, inquit: pono, tristisque recedo.*
40 *Idem si clamet furem, neget esse pudicum,*
41 *Contendat laqueo collum pressisse paternum:*
42 *Mordear opprobriis falsis?* 43 *mutemque colores?*
Falsus honor juvat, & mendax infamia terret
Quem? nisi mendosum & 44 mendacem? 45 *vir bonus est*
46 *Qui consulta patrum, qui leges juraque servat: (qui?*
Quas multæ magnæque 45 *secantur judice lites:*
48 *Quo respondere & quo causæ cuique tenentur.*
Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
Introrsum turpem, 49 *speciosum pelle decora.*
Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
Servus: habes pretium, loris non 50 *uveris, abi.*
51 *Non hominem occidi.* 52 *Non pasces in cruce corvos.*
54 *Sum bonus, & frugi. Renuit, negat atq;* 54 *Sabellus.*
Cautus enim 55 *metuit foveam lupus, accipiterque*
Suspectos laqueos, & 56 *opertum milvius hamum.*
Oderunt peccare boni virtutis amore.
57 *Tu nihil admittes in te, formidine pœnæ:*
58 *Sit spes fallendi,* 59 *miscebis sacra profanis.*

27 Bella absente gesta.
28 Enarret.
29 Aures assentationi Patentes.
30 Verba sunt alicujus Augusto assentantis.
31 Utinam Iupiter servet in ambiguo, ut sit semper incertum utrum populus te (O Auguste) velit magis salvum esse an tu populum.
32 Ad Augustum, non ad te pertinere.
33 Quum pateris te sapientem emendatumque vocari.
34 Inane respondes, quasi nominatim sis appellatus?
35 Concedo (inquit Horatius) non omnes sapientis & boni viri appellatione delectari.
36 Sed populus inconstans, qui, &c.
37 Honorem.
38 Idem populus adimet.
39 Depone honorem, inquit populus.
40 Si idem populus me furem, impudicum, parricidam esse criminetur.
41 Si pertinaciter dicat.
42 Commoveatne his falsis criminationibus?
43 Et expallescam? minime vero.
44 Alii legunt Mediocandum, i. medicamentis egentem. Sc. præceptis Philosophicis imbuendum. 45 Ex opinione multitudinis. 46 Qui Senatusconsulta servat. Responsio est per Ironiam. 47 Finiuntur. 48 Quo jurisconsulto consilium dante, & quo teste causæ obtinentur. 49 Extinfectus bonum virtutis simulatione. 50 Non carderis. 51 Servus dicat, Non, &c. 52 Respondet Horatius. 53 Servus loquitur. 54 Horatius in agro suo Sabino existens negat te esse bonum, quod pœnæ metu non virtutis amore abstinueris a maleficio. 55 Devitat foveam. 56 Occultum hamum: non desinunt tamen hæ feræ capaces esse, Sic tu, &c. 57 Tu autem à peccato te abstinebis. 58 Si speres fore, ut lateat maleficium. 59 Bonorum, & malorum discrimen tollet.

Nam

Nam de mille fabæ modiis quum surripis unum,
60 *Damnum est, non facinus mihi pacto lenius isto.*
61 *Vir bonus, omne forum quem spectat & omne tribunal,*
Quandocunque deos vel porco vel bove placat:
62 *Iane pater, clarè, clarè quum dixit, Apollo:*
63 *Labra movet, metuens audiri: pulchra* 64 *Laverna*
65 *Da mihi fallere, da justum sanctumque videri:*
66 *Nocte m peccatis, & fraudibus objice nubem.*
67 *Qui melior servo, qui liberior sit avarus,*
In triviis fixum quum se 68 *demittit ob assem,*
Non video, nam qui cupiet, metuet quoque porrò:
Qui metuens vivet, liber mihi non erit unquam.
69 *Perdidit arma,* 70 *locum virtutis deseruit, qui*
Semper in augenda festinat & obruitur 71 *re.*
Vendere quum possis captivum, 72 *occidere noli:*
Serviet utiliter, 73 *sine pascat durus, aretque.*
Naviget, ac mediis hyemet mercator in undis:
74 *Annonæ prosit, portet frumenta* 75 *penúsque.*
76 *Vir bonus & sapiens audebit dicere,* 77 *Pentheu*
Rector Thebarum, quid me perferre patique
Indignum coges? 78 *Adimam bona.* 79 *Nempe pecus, rem,*
Lectos, argentum, tollas licet. 80 *In manicis &*
Compedibus sævo te sub custode tenebo.
81 *Ipse deus, simulatque volam, me solvet.* 82 *Opinor,*
Hoc sentit, Moriar: mors ultima 83 *linea rerum est.*

60 Isto pacto damnum est mihi levius, non facinus admissum. Contra Stoicos qui dicunt omnia peccata esse æqualia.
61 Non vere, sed opinione vulgi.
62 Postquam hæc clara voce pronuntiavit, O Iane, &c.
63 Summissa voce loquitur, nolens ea audiri ab assistentibus quæ secum precatur, sic, O pulchra Laverna, &c.
64 Dea furum.
65 Concede ut mea injusta facta alios lateant.
66 Noctem nubilosam, i. tenebras & ignorantiam offunde peccatis meis ne deprehendantur.
67 Qua ratione ille vir bonus sit servo melior, &c.
68 Ad humum se inclinat ob assem in viis à pueris fixum, quo prætereuntes illudantur.
69 Quod militiæ ignominiosum.
70 Locum non tenuit, quod in re militari est flagitiosissimum.
71 Pecunia.
72 Sed vende. 73 Sine ut pascat gregem, durus, id est, laboris perferens. 74 Annonam faciat viliorem, frumenta alinde importando. 75 Hoc penus, oris, significat omne esculentum & potulentum quo vescuntur homines. 76 Vir revera bonus & sapiens audebit cum Baccho sic alloqui Pentheum. 77 O Pentheu rector Thebarum, quid me pati coges? 78 Penthei est comminatio. 79 Respondet sapiens hoc modo, At sunt bona fortunæ quæ mihi adimere minaris, nempe pecus, &c. 80 In duris vinculis (inquit Pentheus) te tenebo. 81 Pater meus Iupiter (inquit Bacchus) statim ubi voluero me liberabit à vinculis, atque immortalem faciet. 82 Existimo (inquit Poeta) virum bonum hoc sentire, ut citius moriatur, quam turpiter seviat. Nam Mors finis omnium malorum. 83 Finis seu extremum, Metaph. ducta vel à Geometris vel Pictoribus.

AD SCÆVAM.

Epiſt. XVII.

Scævam monet, ne potentiorum amicitias ſpernat, atque ut in ſuo vitæ genere Ariſtippum potiùs quàm Diogenem imitetur. Ad principum amicitias perveniri, & illorum favorem ac liberalitatem emere non cujuſvis eſſe: & quanta ſit arte opus hac in re, docet.

QVamvis, Scæva, ſatis [1] *per te tibi conſulis, & ſcis*
Quo tandem pacto deceat [2] *majoribus uti,*
Diſce, docendus adhuc quæ cenſet [3] *amiculus:* [4] *ut ſi*
Cæcus iter monſtare velit, tamen aſpice ſi quid
Et nos, [5] *quod cures proprium feciſſe, loquamur.*
Si te grata quies, [6] *& primam ſomnus in horam*
Delectet, ſi te pulvis ſtrepitusque rotarum,
Si lædit caupona: [7] *Farentinum ire jubebo.*
Nam neque divitibus contingunt gaudia [8] *ſolis:*
Nec vixit malè qui natus moriensque [9] *ſefellit.*
Si prodeſſe tuis, [10] *paulóque benignius ipſum*
Te tractare voles: accedes [11] *ſiccus ad unctum.*
Si [12] *pranderet olus patienter, regibus uti*
Nollet Ariſtippus. [13] *Si ſciret regibus uti,*
Faſtidiret olus, [14] *qui me notat. Utrius horum*
Verba probes & facta, doce: [15] *vel junior, audi,*
Cur ſit Ariſtippi potior ſententia, [16] *namque*
Mordacem Cynicum ſic eludebat (ut aiunt)
Scurror ego ipſe mihi, [17] *populo tu:* [18] *rectius hoc &*
Splendidius multo eſt, equus ut me portet [19] *alat.*
Officii mſacio. tu poſcis [20] *vilia: verùm es (rex.*
Dante minor: [21] *quamuis fers te nullius egentem.*

1 Quamvis ſine alterius conſilio tibi ſapis.
2 Cum majoribus vivere & verſari.
3 Ego Horatius, tuus amicus.
4 Etiamſi cæcus, &c.
5 Quod ejuſmodi ſit, ut velis in rem tuam vertere.
6 Somnus uſque ad ſolis ortum, id eſt, ſi ze vita tranquilla delectet.
7 Oppidum Hernicorum incelebre.
8 Habent enim pauperes ſuas etiam voluptates.
9 Qui adeo obſcure vixit ut ab hominibus ignoraretur.
10 Paulo liberalius.
11 Tu pauper & ſobrius accedes ad divitem unguento delibutum, cujus gutturi etiam condimentis eſt inunctum.
12 Hoc eſt dictum Diogenis in Ariſtippum.
13 Eſt hoc Ariſtippi reſponſum ad Diogenem. 14. Nempe Diogenes. 15 Utrius dicta laudes. 16 Diogenem his verbis irridebat. 17 Ego (inquit Ariſtippus) ſcurram ago & regibus riſum moveo, ſed mihi, id eſt, in meam utilitatem. 18 Tu ſcurraris ad populi plauſum. 19 Sibi ſcurrari. 20 Ut rex alat. 21 Officioſum me præbeo. 22 Tu Cynice res viles poſcis. 23 Tu pauperior es & inferior eo, qui tibi dat. 24 Quamvis dicis.

[25] *Omnis Aristippum decuit color, & status, & res*
[26] *Tentantem majora, ferè præsentibus* [27] *æquum.*
Contra, [28] *quem duplici panno patientia velat,*
[29] *Mirabor* [30] *vitæ via si conversa decebit.*
[31] *Alter purpureum non expectabit amictum,*
Quidlibet indutus celeberrima per loca vadet,
Personamque feret [32] *non inconcinnus utrâque.*
[33] *Alter Milesii textam* [34] *cane pejus & angue*
Vitabit chlamydem: morietur frigore, si non
Rettuleris pannum. [35] *referes, & sine vivat ineptus.*
[36] *Res gerere, & captos ostendere civibus hostes,*
[37] *Attingit solium Jovis, & cœlestia tentat.*
[38] *Principibus placuisse viris, non ultima laus est.*
[39] *Non cuivis hominicontingit adire Corinthum.*
[40] *Sedit, qui timuit, ne non succederet: esto*
Quid? [41] *qui pervenit, fecitne viriliter? atqui*
[42] *Hîc est aut nusquam, quod quærimus.* [43] *hic onus hor-* (ret,
Vt parvis animis & parvo corpore majus
[44] *Hic subit, & perfert.* [45] *aut virtus nomeninane est*
[46] *Aut decus & pretium recte petit experiens vir.*
[47] *Coram rege suo de paupertate* [48] *tacentes,*
[49] *Plus poscente ferent.* [50] *distat, sumasne pudenter,*
An rapias. [51] *atqui rerum caput hoc erat, hic fons.*
Indotata mihi soror est, paupercula mater,
Et fundus nec vendibilis, [52] *nec pascere firmus,*
[53] *Qui dicit: clamat, victum date.* [54] *succinit alter,*
Et mihi dividuo [55] *findetur munere quadra.*
Sed tacitus pasci si posset corvus, haberet

25 Omnis vitæ conditio vel vestitus.
26 Quærentem majora.
27 Præsentibus contentum.
28 Diogenem Cynicum.
29 Mirum mihi erit.
30 Si novum vitæ genus eum decebit.
31 Aristippus.
32 Non indecore utetur utroque vestitu, nunc sordido, nunc ornatiore.
33 Diogenes vestem pretiosam rejiciet ex optima lana factam in Mileto Asiæ insula.
34 Acerrime. Proverbialiter dictum.
35 Redde Aristippo suum Diogeni pallium quod tu induerat, purpuream tuam chlamydem ei relinquens, & permitte ut vivat ineptus ad omnem fortunæ habitum.
36 Res magnas & laudabiles, sive domi, sive belli, tota oratio ponitur pro casu nominativo.
37 Proxime accedit ad divinitatem.
38 Ob beneficia in temp. collata.
39 Videto Chiliad. Erasmi.
40 Quievit, neque tentare voluit.
41 Qui quod voluit consecutus est.
42 In hoc, id est, in agendo fortiter, id est, de quo quæritur. 43 Alius ad Principum amicitiam aspirare non audens, veretur, ne non succedat conatus. 44 Alius, nempe fortis subit. 45 Secundum Epicureos. 46 Aut honorem & præmium merito petit vir prudens & rerum expertus. 47 Coram amico suo potentiore. 48 Non conquerentes. 49 Plus accipient à potentiore amico quam is qui poscit. 50 Multum interest utrum cum pudore sumas, an impudenter petendo extorqueas. 51 Summa totius rei de qua agimus, est, ut cum ditioribus amicis decenter vivamus. 52 Nec firmus ut pascere propter frugum proventum incertum. 53 Qui sic queritur, videtur clamare, Date alimentum. 54 Alter cliens succlamat. 55 Communicetur inter nos quadra, id est, quarta pars panis, munere divisa, id est, quod divisionem admittit.

Plus dapis,[56] *& vixæ multo minus invidiæque.*
Brundusium[58] *comes aut*[59] *Surrentum doctus amœnum,*
Qui queritur[60] *salebras, & acerbum frigus, & imbres,*
Aut ciſtam effractam,[61] *& ſubductia viatica plorat:*
Nota refert meretricis acumina, ſæpe[63] *catellam,*
Sæpe[64] *periſſe eadem raptam ſibi*[65] *flentis: uti mox*
Nulla fides damnis verisque doloribus[69] *adſit.*
Nec ſemel irriſus, triviis[66] *attollere curat*
Fracto crure[68] *planum: licet illi plurima*[69] *manet*
Lachryma:[70] *per ſanctum juratus dicat Oſirim,*
Credite:[71] *non lusi: crudeles*[72] *tollite claudum.*
Quære peregrinum, vicinia rauca reclamat.

56 Cum cæteris avibus.
57 Oppidum in Calabria.
58 Comes in itinere.
59 Oppidum in Campania.
60 Vitæ aſperitatem.
61 Viatica furtim oblata.
62 Imitatur aſtutias meretricis.
63 Monile mulierbre. Eſt diminutivum à catena.
64 Cruris vinculum.
65 Ereptam ſibi conquerentis.
66 Adhibeatur.
67 Erigere in pedes.
68 Impoſtorem, qui in trivio ſibi crus fractum eſſe mentiebatur. 69 Emanet id eſt, quamvis ille planus aſſatim lachrymetur. 70 Quamvis per Oſirim Ægyptiorum deum juret. 71 Non iocor. 72 O crudeles erigite me clamium. 73 Vicini multo clamore rauci reclamant illi plano. Quære peregrinum aliquem, qui fraudes tuas non norit, nam nos fallacias tuas habemus cognitas.

AD LOLLIVM. Epiſt. XVIII.

Quæ ad amicitiam conſervandam facienda ſint, quæ item vitanda, ac præſertim quo modo quis erga potentiorem amicum gerere ſe debeat, Lollium docet. Initium autem ſumit ab Iis, qui dum tenere modum non nôrunt, vel ſcurrarum potiùs quàm amicorum fungi officio vidéntur, vel aſperitate agreſti (quam libertatem meram & virtutem veram haberi volunt) utuntur. Poſtremò eum ad quærenda illa ex quibus tranquillitatem vitæ conſequi poſſit, hortatur.

SI benè te novi,[1] *metues, liberrime Lolli,*
Scurrantis ſpeciem præbere,[2] *profeſſus amicum.*
Vt matrona meretrici diſpar erit atque
Diſcolor,[4] *infido ſcurræ diſtabit amicus.*
Eſt huic diverſum vitio vitium propè majus,
Aſperitas agreſtis,[6] *& inconcinna graviſque,*

1 Cavebis.
2 Hominis populi cauſa turpiter adulantis.
3 Quum decreveris eſſe amicus.
4 Diſſimilis vultu, veſtitu & geſtu.
5 Sic amicus diſtabit à ſcurra infideli. 6 Fera quædam duritia. 7 Inſuavis.

Quæ

Quæ se commendat [8] *tonsa cute, dentibus atris:*
[9] *Dum vult libertas mera dici, veraque virtus.*
VIRTVS est medium vitiorum, & [10] *utrinque reductum.*
[11] *Alter in obsequium plus æquo pronus, & imi*
[12] *Derisor lecti, sic nutum divitis* [13] *horret,*
[14] *Sic iterat voces, & verba* [15] *cadentia tollit:*
Vt puerum sævo credas dictata magistro
[16] *Reddere,* [17] *vel partes mimum tractare secundas.*
[18] *Alter rixatur de lana sæpe caprina.*
[19] *Propugnat, nugis armatus: Scilicet* [20] *ut non*
Sit mihi prima fides, & verè quod placet, [21] *ut non*
Acriter elatrem, [22] *pretium ætas altera sordet.*
[23] *Ambigitur, quid enim?* [24] *Castor sciat an Docilis plus:*
[25] *Brundusium Numici melius via ducat, an Appi.*
[26] *Quem damnosa Venus, quem præceps alea* [27] *nudat,*
Gloria quem [28] *supra vires & vestit &* [29] *ungit:*
Quem tenet argenti sitis importuna famesque.
[30] *Quem paupertatis pudor & fuga: dives amicus,*
Sæpe [31] *decem vitiis instructior, odit & horret.*
Aut si non odit, [32] *regit; ac veluti pia mater,*
Plus quàm se sapere, & virtutibus esse [33] *priorem*
Vult: & ait [34] *propè vera, meæ (contendere noli)*
Stultitiam patiuntur [35] *opes: tibi parvula res est.*
[36] *Arcta decet sanum comitem toga: desine mecum*
Certare, [37] *Eutrapelus cuicunque nocere volebat,*

8 Hirsuto corporis squallore. Nam quæ tondentur, pilosa sunt & hirsuta, vel tonsa cute, id est, radendo amicum usque ad cutem sic eum nimis duriter castigando idque atris dentibus, id est, agresti mordacitate.
9 Dum illa asperitas vult nominari libertas.
10 Ab utroque extremo, id est, excessu, & defectu remotum.
11 Blandiens scurra.
12 Qui se deridet & ejusdem ordinis homines in infima parte lecti accumbentes. Nam scurræ sua omnia extenuant atque seipsos deridere solent.
13 Horrere se fingit.
14 Sic repetit voces divitis quasi admirans.
15 Verba ex ore divitis inconsiderate excidentia pro mirandis quasi de terra tollit.
16 Singulatim.
17 Ut credas histrionem secundas partes Comœdiæ agere cum voce submissiore, vultuque humiliore, quam qui agit primas.
18 Agrestis reprehensor.

12 Pugnat pro nugis, id est, defendit nugas, tanquam homo armatus. 20 Ut non mihi indubitata fides habeatur, inquit agrestis. 21 Ut non libere dicam & acriter defendam. 22 Si pretii loco altera vita vel ætas longior mihi detur, certe contemnam. 23 Qua de re controvertitur? sc. de nugis. 24 Utrum Castor gladiator, an Docilis sit scientior. 25 Contentio est, utrum via Numicia an Appia melius ducat Brundusium. 26 Ordo est, Dives amicus multo vitiosior quam amicus minor, odit eum quem damnosa libido, &c. 27 Depauperat. 28 Supra quam facultates ferunt. 29 Unguento sumptuosiore. 30 Qui omne officium præstat diviti pudore paupertatis, ut eam fugiat. 31 Multis vitiis. 32 Moderatur, reprehendit & vult emendare, quum sit ipse pejor. 33 Meliorem esse quam se. 34 Veris propinqua. 35 Opes quibus stultitiam meam compenso, quando stulte ago. 36 Non ampla toga decet comitem iter facientem, est enim molesta: sic multæ opes vito bono sunt impedimento. 37 Homo facetus & adeo callidus ut sciret stultorum animos cum habitu mutare.

Vestimenta

Veſtimenta dabat pretioſa:[38] *beatus enim jam*
Cum pulchris tunicis ſumet nova conſilia,[39] *& ſpes*
Dormiet in lucem: ſcorto poſtponet honeſtum
Officium:[40] *nummos alieno paſcet:*[41] *ad imum*
[42]*Thrax erit, aut olitoris*[43] *aget mercede caballum,*
[44] *Arcanum neque tu ſcrutaberis ullius unquam:*
[45] *Commiſſumque teges,*[46] *& vino tortus & ira,*
Nec tua laudabis ſtudia, aut aliena reprendes.
Nec quum venari volet[47] *ille, poëmata panges.*
[48] *Gratia ſic fratrum geminorum, Amphionis atque*
Zethi, diſſiluit:[49] *donec ſuppreſſa ſevero*
Conticuit lyra[50] *fraternis ceſſiſſe putatur*
Moribus Amphion: tu cede potentis amici
Lenibus imperiis: quotieſque educet in agros
[51] *Ætolis onuſta plagis jumenta, canesque,*
Surge,[52] *& inhumanæ ſenium depone Camœnæ:*
Cœnes ut pariter pulmenta laboribus empta:
[53] *Romanis ſolenne viris opus,*[54] *utile famæ,*
[55] *Vitæque & membris. præſertim quum valeas, &*
Vel curſu ſuperare canem, vel viribus aprum
Poſſis. adde, virilia quòd[56] *ſpectatius arma*
Non eſt qui tractet: ſcis[57] *quo clamore corona*
[58] *Prælia ſuſtineas campeſtria, denique ſævam*
Militiam[59] *puer & Cantabrica bella tuliſti,*
[60] *Sub duce, qui templis Parthorum*[61] *ſigna refixit,*
Et nunc, ſiquid abeſt, Italis[62] *adjudicat armis.*
Ac,[63] *ne te retrahas, & inexcuſabilis abſis:*
Quamvis nil[64] *extra numerum feciſſe modumque*
Curas,[65] *interdum nugaris rure paterno.*
[66] *Partitur lintres exercitus.*[67] *Actia pugna*

38 Dives factus fortuna ſua jam mutata.
39 Et meliora ſperabit.
40 Nummos fœnore augebit.
41 Poſtremo.
42 Efficitur gladiator urgente rerum inopia.
43 Circumducet.
44 Horatius dat Lollio præcepta quibus in amicitia & vita communi eſt opus.
45 Tuæ fidei creditum.
46 Et potus & iratus.
47 Ille ſuperior amicus.
48 Sic amicitia duorum fratrum eſt diſſoluta propter ſtudiorum diverſitatem.
49 Donec Lyra Amphionis Zetho odioſa deſiit ſonare.
50 Moribus ruſticis.
51 Retibus optimis qualia habuerunt in venatione apri Calydoniæ, quæ urbs eſt in Ætolia.
52 Et depone ſenilem tuæ Camœnæ inſuavitatem quæ venatoribus videtur eſſe aſpera & inhumana.
53 Venari, opus eſt uſitatum Romanis.
54 Famæ utile, quia inde apparent ſigna fortitudinis.
55 Utile vitæ, quia exercitatio conſervat corporis valetudinem.
56 Decentius quam tu ô Lolli.
57 Quo applauſu populi circumſtantis.
58 Ludicra certamina perfecta in Campo Martio.
59 In tenera ætate.
60 Sub Auguſto. Od. 15. lib. 4.
61 Signa quæ Craſſus amiſerat.
62 Adjungit populo Romano.
63 Noli te nimis longe retrahere aut abeſſe, ſine juſta excuſatione.
64 Inepte Metaph. ducta à ſaltatoribus.
65 Tamen interdum ludis & nugas agis in villa patris tui.
66 Exercitus dividit navicu'as inter ſe.
67 Pugna commiſſa apud Actium, promontorium Epiri, inter Auguſtum & Antonium.

Te

duce per pueros hostili more [68] refertur.
Adversarius est frater: [70] lacus, Adria: donec
Alterutrum velox victoria [72] fronde coronet.
Insentire suis studiis [73] qui crediderit te,
Fautor utroque tuum laudabit [74] pollice ludum.
Protinus ut moneam (siquid monitoris eges tu)
Quid de quoque viro, & cui dicas, sæpe videto.
[75] Percontatorem fugito; [77] nam garrulus idem est:
Nec retinent patulæ commissa fideliter [78] aures;
Et semel emissum volat irrevocabile verbum.
[79] Non ancilla tuum jecur ulceret ulla, puerve,
[80] Intra marmoreum venerandi limen amici:
Nec dominæ pueri pulchri charæve puellæ
[81] Munere te parvo beet, [82] aut incommodus angat.
Qualem commendes, etiam atque etiam aspice: ne mox
Incutiant aliena tibi peccata [83] pudorem.
Fallimur, [84] & quondam non dignum tradimus: ergo
Quem sua culpa premet, [85] deceptus omitte tueri:
Vi penitus notum, [86] si tentent crimina, serves,
Tuerisque tuo fidentem præsidio: qui
[87] Dente Theonino quum circumroditur, ecquid
Ad te post paulò ventura pericula sentis?
[88] Nam tua res agitur, paries quum proximus ardet:
Et neglecta solent incendia sumere vires.
Dulcis inexpertis [89] cultura potentis amici:
[90] Expertus metuit. tu, dum tua navis in alto est,
[91] Hoc age, ne mutata retrorsum te ferat aura.
[92] Oderunt hilarem tristes, tristemque jocosi:
[93] Sedatum celeres, [94] agilem gnavumque remissi:
Potores bibuli media de nocte Falerni

68 Repræsentatur, ut ejus memoria gratam faceret Augusto.
69 Est in loco adversarii ducis.
70 Lacus in fundo patris tui simulat Mare Adriaticum, in quo navale prælium gestum est inter Augustum, & Antonium.
71 Te aut fratrem.
72 Lauea.
73 Augustus.
74 Utraque manu, id est, summopere comprobabit.
75 Deinceps.
76 Percontatorem tuorum secretorum.
77 Quia secreta eadem libidine prodit, qua audit.
78 Aures percontatoris.
79 Vide ne ames puerum puellamve divitis.
80 In domo magnifica.
81 Dans tibi quod amas.
82 Denegans tibi puerum vel puellam à te amatam.
83 Verecundiam.
84 Et aliquando indignum alteri commendamus.
85 Tua spe falsus, noli eum tueri quem commendâsti, quemadmodum defenderes penitus tibi notum.
86 Si malevoli falso eum culpent, serves, id est servare debes,

eumque tutari. 87 Invidis detractatoribus. Fuit Theon poëta maledicentissimus. 88 Res tua in periculo versatur. 89 Cultus & observantia. 90 Qui periculum fecit, metuit 91 In hac re studium tuum pone, ne ob levem offensionem, potentis amici amicitiam amittas. Nam divites, ut aura sunt mutabiles. 92 Morum similitudo necessaria est in amicitia. 93 Tardum. 94 Hominem ad agendum promptum, & strenuum oderunt ignavi.

Oderunt

Oderunt parcentem negantem pocula: quamvis
Nocturnos jures te formidare 95 *vapores.*
96 *Deme supercilio nubem: plerumque modestus*
97 *Occupat obscuri speciem, taciturnus* 98 *acerbi,*
Inter cuncta 99 *leges & percunctabere doctos,*
Quâ ratione queas traducere 1 *leniter ævum:*
Ne te semper 2 *inops agitet vexetque cupido,*
Ne pavor, & 3 *rerum mediocriter utilium spes.*
4 *Virtutem doctrina parat, naturâne donet:*
Quid minuat curas, 5 *quid te tibi reddat amicum:*
6 *Quid purè tranquillet: honos, an dulce lucellum,*
7 *An secretum iter, &* 8 *fallentis semita vitæ:*
Me quotiès 9 *reficit gelidus* 10 *Digentia rivus,*
Quem 11 *Mandela bibit, rugoso frigore pagus:*
Quid sentire putas? quid credis amico 12 *precari?*
13 *Sit mihi, quod nunc est, etiam minus:* 14 *ut mihi vivat*
Quod superest ævi, si quid superesse volunt dî.
15 *Sit bona librorum & provisæ frugis in annum*
Copia: 16 *ne fluitem dubiæ spe pendulus horæ.*
Hæc satis est orare Jovem, qui donat & auferet:
17 *Det vitam, det opes:* 18 *æquum mî animum ipse parabo.*

95 Vapores vini.
96 Aufer a vultu triſtitiam.
97 Obtinet ſpeciem hominis recti.
98 Hominis inhumani.
99 Leges Philoſophorum libros.
1 Sine moleſtia.
2 Cupiditas ſemper egens.
3 Quales ſunt non neceſſariæ divitiæ.
4 Percunctabere doctos, utrum virtus doctrina conſtet an natura.
5 Quid faciat te jucunde vivere
6 Quid vere animum tranquillum reddat.
7 An obſcurum vitæ genus.
8 Vitæ latentis.
9 Animum relaxat.
10 Digentia rivus eſt per agrum Horatii fluens.
11 Mandela eſt pagus in Sabinis, cujus incolæ frigore contracti aquam Digentiæ bibunt.
12 Optare. 13 Ut ſirvem, quod nunc habeo. 14 Ut vivam meo non potentiorum arbitratu. 15 Ut ſit. 16 Ut ne ſemper incertus ſim, pendens à rebus ſperatis. 17 Ut vitam largiatur & bona extrema. 18 Animum æquabile in & præſentibus contentum ipſe mihi parabo.

AD MECOENATEM. Epiſt. xix.

Servum quorundam in imitandis poetarum vitiis potiùs quàm virtutibus ſtudium reprehendit. Imitatores vocans ſervum pecus, ſe contrà veſtigiis aliorum inſiſtere voluiſſe negat. Deinde rationem reddit: cur ii, qui librorum eius lectione domi delectarentur, eoſque laudarent, foris eos vituperarent.

PRiſco ſi credis Mecœnas docte Catoni,
Nulla placere diu [2] *nec vivere carmina poſſunt,*
Quæ ſcribuntur [3] *aquæ potoribus:* [4] *ut mal'ſanos*
Deſcripſit Liber Satyris Faunisque poetas.
Vina ferè dulces oluerunt mane Camœnæ:
Laudibus arguitur vini vinoſus Homerus,
Ennius ipſe [7] *pater nunquam niſi potus ad arma*
Proſiluit dicenda. [8] *forum, putealque Libonis*
[9] *Mandabo ſiccis,* [10] *adimam cantare ſeveris,*
[11] *Hoc ſimul edixit, non ceſſavere poëtæ*
[12] *Nocturno certare mero,* [14] *putere diurno.*
Quid? [14] *ſiquis vultu torvo ferus, &* [15] *pede nudo,*
Exiguæque togæ ſimulet [16] *textore Catonem,*
Virtutemne repræſentet moreſque Catonis?
[17] *Rupit Hyarbitam Timagenis æmula lingua,*
Dum [18] *ſtudet urbanus, tenditque diſertus haberi.*
Decipit exemplar vitiis [19] *imitabile. quòd ſi*
[20] *Pallerem caſu, biberent exangue cuminum.*
[21] *O imitatores, ſervum pecus,* [22] *ut mihi ſæpè*
[23] *Bilem, ſæpe jocum veſtri movêre* [24] *tumultus.*

1 Cat. Priſcus Poeta priſcam comœdiam ſcripſit.
2 Nec annoſa ſient.
3 A vinum non bibentibus.
4 Quandoquidem Liber reculit in numerum Satyrorum & Faunorum vinoſorum poetas parum ſanos, i. divino furore correptos, extra ſe poſitos.
5 Ipſæ Muſæ, etiam mane ſobriæ non fuerunt.
6 Homerus convincitur eſſe vinoſus, eo quod crebro vinum laudet.
7 Ennius primus poeta Latinus.
8 Res forenſes & ſedem Prætoris à Libone in foro collocatam.
9 Committam ſobriis.
10 Adimam cantus, & carmina hominibus qui ſtudia colunt ſeria.
11 Poſtquam Ennius hoc clare dixerat. 12 Certatim potare totam noctem. 13 Fœtere vino diurno. 14 Si quis veſtem, vultumque Catonis imitetur, nunquid ille ſtatim virtutibus erit Cato? 15 Cato in publicum ſæpe ſine calceis proſiliit. 16 Cum textore exiguæ togæ. 17 Hyarbitam lingua Timaginis Rhetoris æmula rupit, id eſt, diripuit eum nimium clamando. 18 Et dum contendit. 19 Bonum exemplar in quo aliqua inſunt vitia, ſtultus imitatur in vitiis, virtutibus omiſſis. 20 Si (inquit Horatius) præter ſolitum pallerem, mei imitatores biberent cuminum, quod eos redderet exangues, id eſt, pallidos. 21 O potulentos poetas, vitiorum potius quam virtutis poeticæ imitatores, ventri ſervientes tanquam beſtiæ ſervilis. 22 Quam ſæpe. 23 Iracundiam. 24 Veſtræ contubernales.

Libera

[25] *Libera per vacuum posui vestigia* [26] *princeps:*
Non aliena meo pressi pede: qui sibi fidit
[27] *Dux, regit examen.* [28] *Parios ego primus Iambos*
Ostendi Latio, numeros animosque [29] *sequutus*
Archilochi, non res & [30] *agentia verba Lycamben.*
Ac, ne me foliis ideo [31] *brevioribus ornes,*
Quòd timui mutare modos & carminis artem:
[32] *Temperat Archilochi Musam pede* [33] *mascula Sappho,*
Temperat Alcæus: [34] *sed rebus & ordine dispar.*
Nec socerum quæret [35] *quem versibus oblinat atris,*
Nec [36] *sponsæ laqueum famoso carmine nectit.*
[37] *Hunc ego* [38] *non alio dictum prius ore, Latinis*
[39] *Vulgavi fidicen.* [40] *juvat immemorata ferentem*
[41] *Ingenuis oculisque legi, manibusque teneri.*
Scire velis, mea cur ingratus opuscula lector
Laudet ametque domi, [42] *premat extra limen iniquus?*
[43] *Non ego* [44] *ventosæ plebis suffragia venor,*
Impensis cœnarum & tritæ munere vestis.
Non ego, nobilium scriptorum auditor & [45] *ultor,*
[46] *Grammaticas ambire tribus &* [47] *pulpita dignor,*
[48] *Hinc illæ lachrimæ,* [49] *spissis indigna theatris*
Scripta pudet recitare, [50] *& nugis addere pondus:*
Si dixi, [51] *rides, ait: &* [52] *Iovis auribus ista*
Servas, [53] *fidis enim manare poetica mella*
Te solum, [54] *tibi pulcher.* [55] *Ad hæc ego naribus uti*
Formido: & [56] *luctantis acuto ne secer ungui,*
[57] *Displicet iste locus, clamo: &* [58] *diludia posco.*

25 Ego nullius poësin Latinam imitatus sum, sed vestigia in vacuo posui, id est, præcedentem non sum sequutus.
26 Primus.
27 Non dubitabit se aliorum ducem profiteri, Metaph. ducta ab apibus.
28 Iambos inventos ab Archilocho qui fuit ex Paro insula.
29 Sequutus metrum & spiritus Arch.
30 Verba ad laqueum adigentia. vide Epod. 6.
31 Ne minore corona (id est, laude) me corones, ô Mecœnas.
32 Metrum Archilochi (quod nos imitamur) versibus Alcæi & Sapphûs temperamus.
33 Sappho fuit animo forti & virili.
34 Sed sententiis & dispositione dissimilis non quæret Lycamben.
35 Quem versibus maledicis dedecoret.
36 Neobulæ Lycambes filiæ, quæ se quoque post patrem suspendit.
37 Hunc Archilochum.
38 Non ab alio ore Latino.
39 Ego imitatus sum existens fidicen, id est, poeta lyricus. 40 Iuvat me proferentem, dicta à nullo ex Latinis ante me. 41 Hominum ingenuorum oculis legi. 42 Cur forisvituperet? 43 Ut solent indocti poetæ. 44 Plebis mobilis & inconstantis. 45 Iudex & castigator, vel qui ulciscor eos mea carmina vicissim recitando. 46 Grammaticorum multitudinem prensare, ut libros meos suis discipulis ediscendos proponant. 47 Unde recitentur à Grammaticis mea carmina. 48 Ex hac causa indignatio apud Grammaticos exoritur. 49 Ordo est, Si dixi, pudet me recitare scripta indigna spissis, id est, frequentibus theatris, & addere pondus nugis meis, rides Horati, ait aliquis invidus. 50 Et nugas venditare. 51 Simulatione uteris. 52 Auribus Augusti, Iovis nostri. 53 Confidis te solum edere dulciâ carmina. 54 Tuo judicio bonus poeta. Nam suum cuique pulchrum. 55 Ad ea quæ mihi ab illo dicta sunt vereor subsannare, id est, vereor irridere quæ dixit. 56 Mecum contendentis. 57 Iste locus (id est, theatrum) in quo carmina mea palam recitentur mihi displicet. 58 Spatium emendandi carmina exposco. Metaph. ducta à ludorum dilatione gladiatoribus concessa.

Ludus

59 *Ludus enim genuit trepidum certamen, & iram:*
Atque truces inimicitias, & 60 *funebre bellum.*

59 Ludus certamen certamen iram, ira inimicitias, inimicitiæ bellum sæpe genuerunt. Climax est, seu gradatio. 60 Lugubre bellum.

AD LIBRVM SVVM.

Epist. xx.

Librum suum compellat in lucem prodire cupientem, à quo eum, propositis quæ impendent periculis, deterrere conatur. De suo genere, vita & moribus, necnon de corporis statura & ætate quædam refert, quæ abeo narrari velit.

VErtumnum, Ianumque liber spectare videris:
Scilicet 2 *ut prostes Sosiorum pumice mundus.*
3 *Odisti claves, & grata sigilla pudica:*
Paucis ostendi 4 *gemis: & communia laudas,*
5 *Non ita nutritus. fuge quò discedere gestis,*
Non erit 6 *emissò reditus tibi. Quid miser egi?*
Quid volui? dices: ubi quis te læserit, & scis.
7 *In breve te cogi,* 8 *quum plenus langueat amator.*
9 *Quòd si non odio peccantis desipit augur,*
Charus eris Romæ, 10 *donec te deserat* 11 *ætas.*
Contrectatus ubi manibus sordescere vulgi
Cœperis, aut 12 *tineas pasces* 13 *taciturnus inertes,*
Aut 14 *fugies Vticam, aut* 15 *unctius mitteris* 16 *Ilerdam.*
Ridebit 17 *monitor non exauditus: ut ille*
Qui 18 *malè parentem in rupes protrusit asellum*
Iratus, quis enim invitum servare laboret?
19 *Hoc quoq; te manet, ut pueros elementa docentem*

1 Vertumnus & Ianus dii sunt, qui præsunt rebus vendentium & ementium, aute quorum templa vel statuæ, erant loca in quibus cum cæteris rebus libri etiam venales erant librariorum columnis affixi.
2 Ut palam te venalem offeras librariorum pumice expolitum.
3 Non vis domi conclusi & sub sigillo esse. quod puellis gratum esse consuevit.
4 Lamentaris.
5 Non in eum finem à me conscriptus, ut egredi periculosè, quam tuto malis apud me manere.
6 Postquam fueris emissus.
7 Complicari, &c. in manibus involvi. 8 Quum lector tui videndi ardea cupidus, sit languidus & legendo defessus. 9 Si ego (qui tibi peccanti ut augur futura prænuncio) non desipio odio tui mihi bene monenti non parentis, &c. 10 Tantisper dum novus eris. 11 Inventa. 12 Tineas quæ te corrodent. 13 Quia non legeris. 14 Exulabis. Est Utica urbs in Aphrica. 15 Fiant ex te literarum integumenta. Solebant veteres alia charta suas epistolas operire. 16 Hispaniæ civitatem. 17 Ego qui te præmoni, videbo. 18 Sibi non obtemperantem. 19 Hoc tibi eventurum est. 20 Literas.

Occupet

Occupet extremis in vicis balba senectus.

Quum tibi sol tepidus plures admoverit [22] *aures,*
Me libertino natum patre, & [23] *in tenui re*
Majores pennas nido extendisse loquéris:
Vt quantum [25] *generi demas, virtutibus addas:*
Me [26] *primis urbis belli placuisse domique:*
Corporis exigui, [27] *præcanum,* [28] *solibus aptum:*
[29] *Irascí celerem, tamen ut placabilis essem.*
Fortè meum siquis te percontabitur [30] *ævum,*
Me quater undenos sciat implevisse [31] *Decembres,*
Collegam Lepidum quo duxit Lollius [32] *anno.*

21 Hora diei tertia aut quarta, quo tempore ludimagistri dictata pueris præbere consueverunt.
22 Auditores.
23 In parva hæreditate, vel angusta re familiari.
24 Humilitatem generis mei illustrasse. Allegoria ducta ab avium pullis.
25 Natalibus.
26 Romæ primatibus, Augusto, Mecœnati, Pollioni, &c.
27 Canum ante tempus. 28 Sole gaudentem. 29 Iracundum, ita tamen ut sim facile placandus. 30 Ætatem meam. 31 Annos quatuor & quadraginta. 32 Eo anno, quo Lollius Consul sortitus est Lepidum collegam suum in Consulatu.

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI EPISTOLARUM LIBER II.

AD AVGVSTVM. Epiſt. I.

Queritur de pravo Romanorum ſuæ ætatis judicio, poemata è veſtutate æſtimantium, & nova, non ob aliud quàm quòd nova eſſent, faſtidientium: quum tamen multa ſint in veteribus poetis reprehenſione digna. Poeticæ ſtudium non multis antè ſæculis Romæ coli cœptum eſſe dicit, & fatetur quidem non minus indoctos quàm doctos poemata ſcribere: ſed aliqua commoda hunc illorum errorem conſequi, atque adeo, qualeſcunq; ſint, illo ſuo poeticæ ſtudio ipſi reipub. utiles eſſe oſtendit. Poeſin initio rudem, non niſi ſerò ex Græcorum lectione expoliri cœpiſſe ait, quum Græcia capta cæteras etiam artes agreſti Latio intulit. Vulgi de Comœdia, tanquam opere minimè laborioſo, judicium reprehendit: & quæ a ſcribendis fabulis multos deterreant exponit. Poſtremò de poetis illi ſagit, qui non ſpectatoribus ſcribunt, ſed lectoribus: & Auguſtum ad calcar illis addendum hortatur, ejus de Virgilio & Vario judicium laudans.

QVum tot ſuſtineas & tanta negotia [1] *ſolus:*
Res Italas armis tuteris, [3] *moribus ornes:*
Legibus emendes: [5] *in publica commoda peccem,*
Si longo ſermone morer tua tempora, Cæſar.
Romulus & [7] *Liber pater, & cum Caſtore Pollux,*
[8] *Poſt ingentia facta, deorum in templa recepti,*
[9] *Dum terras hominumque colunt genus, aſpera bella*
[10] *Componunt,* [11] *agros aſſignant, oppida condunt:*
[12] *Ploravere ſuis* [13] *non reſpondere favorem*
Speratum meritis, diram [14] *qui contudit hydram,*
Notaque fatali portenta labore ſubegit,

1 Optimus princeps (cujus ſubſequitur elegans deſcriptio) ſolus ſuſtinet negotia, ſed non ſolus conſultat.
3 Imperium & dignitatem Romanam.
3 Recta diſciplina, quæ bonos mores inducit.
4 Metu pœnæ, quæ ex legibus infertur.
5 In reipubl. utilitatem delinquam.
6 Si tardem.
7 Bacchus, qui animum curis liberat.
8 Poſt res fortiſſime geſtas (id eſt, poſt finem vitæ) in cœlos recepti. 9 Dum vivunt. 10 Dum bella finiunt. 11 Dum ſuum cuique aſſignant. 12 Queſti ſunt. 13 Favorem non eſſe meritis ſuis paratum. 14 Herculem.

15 Cognovit.
16 Ipsa morte.
17 Ille homines sua virtute accendit ad invidiam, qui artifices se inferiores sua excellentia quodammodo opprimit.
18 Mortuus idem amabitur.
19 Tibi vero viventi.
20 Tempestivos deorum honores, ante tuam mortem.
21 Ponimus aras, ad quas per nomen tuum jurature sumus.
22 Nullum talem, qualis es tu.
23 Iustus est in hac una re æstimator.
24 Te Græcis præponendo.
25 De cæteris rebus non recte judicat: nã veteres poëtas ob solam vetustatem novis anteponit.
26 Nisi à terris abstracta, id est, poëtas mortuos.
27 Quæ præterierunt.
28 Aspernatur.
29 Ita favens veterum scriptis, ut dictitet Albano, &c.
30 Leges 12. tabularum.
31 Quas decem viri confirmarunt.
32 Fœdera regum Romanorum cum Gabiis aut severis Sabinis icta, & ex æquo composita.
33 Ius pontificale de sacrificiis.
34 Antiqua vatum prædicta.

15 *Comperit invidiam* 16 *supremo fine domari.*
17 *Vrit enim fulgore suo, qui prægravat artes*
Infra se positas: 18 *extinctus amabitur idem.*
19 *Præsenti tibi* 20 *maturos largimur honores,*
21 *Iurandasque tuum per nomen ponimus aras,*
22 *Nil oriturum aliàs, nil ortum tale fatentes.*
Sed tuus hic populus, sapiens & 23 *justus in uno*
Te nostris ducibus, 24 *te Graiis anteferendo,*
25 *Cætera nequaquam simili ratione modoque*
Æstimat: &, 26 *nisi quæ terris semota* 27 *suisque*
Temporibus defuncta videt, 28 *fastidit & odit.*
29 *Sic fautor veterum, ut* 30 *tabulas peccare vetantes,*
31 *Quas bis quinque viri sanxerunt,* 32 *fœdera regum*
Vel Gabiis vel cum rigidis æquata Sabinis.
33 *Pontificum libros,* 34 *annosa volumina vatum,*
Dictitet Albano 35 *Musas in monte loquutas.*
36 *Si, quia Græcorum sunt antiquissima quæque*
Scripta, vel optima, Romani pensantur eadem
Scriptores trutina: non est 37 *quòd multa loquamur,*
Nil intra est oleam, nil extra est in nuce duri.
38 *Venimus ad summum fortunæ: pingimus atque*
39 *Psallimus, & luctamur Achivis doctiùs* 40 *unctis.*
Si meliora 41 *dies, ut vina, poemata reddit,*
Scire velim, 31 *pretium chartis quotus arroget annus.*
Scriptor abhinc annos centum 43 *qui decidit, inter*
Perfectos veteresque referri debet? an inter
44 *Viles atque novos?* 45 *excludat jurgia finis.*
46 *Est vetus atque probus, centum qui perficit annos.*
Quid? 47 *qui deperiit minor uno mense, vel anno,*

35 A Musarum ore fluxisse. 36 Ordo est, Si quia scripta Græcorum sunt antiquissima sunt etiam optima, idcirco Romani scriptores, quo antiquiores erunt, eo meliores habebuntur: cum nihil restat nisi ut denegemus ea quæ sunt naturalia, sc. quod olea non habet intra se lapillum, neque nux extra se corticem. 37 Cur multa loquamur. 38 Nos Romani venimus ad summum fortunæ, id est, perfecti sumus poëtæ. 39 Cithara canimus. 40 Doctius Græcis palestritis, qui ungi solebant. 41 Temporis processus. 42 Quot anni authoritatem acquirant carminibus. 43 Qui mortuus est. 44 Inter contemptos. 45 Responsio est, Pone finem annorum, & nulla erit contentio. 46 Est vetus atque laudabilis poëta (tu dicis) qui, &c. 47 Qui defunctus est minor, id est, junior uno mense.

Inter

Inter quos referendus erit? veteresne poetas?
[48] An quos & præsens & postera respuet ætas?
[49] Iste quidem veteres inter ponetur honestè,
Qui vel mense brevi vel toto est junior anno.
[50] Utor permisso, caudæque pilos ut equinæ
Paulatim vello, & demo unum, demo etiam unum:
Dum cadat [51] elusus ratione ruentis acervi,
Qui redit [52] ad fastos, & [53] virtutem æstimat annis,
[54] Miraturque nihil nisi quod Libitina sacravit.
Ennius, & sapiens & fortis, & alter [55] Homerus,
Ut [56] critici dicunt, leviter curare videtur
[57] Quòd promissa cadant & somnia Pythagorea.
[58] Nævius in manibus non est, & mentibus hæret
[59] Penè recens: adeò sanctum est vetus omne poema.
Ambigitur quoties, [60] uter utro sit prior auferт
[61] Pacuvius docti famam senis, Accius, [62] alti.
Dicitur Afrani [63] toga convenisse Menandro:
Plautus ad exemplar Siculi [64] properare Epicharmi:
[65] Vincere Cæcilius gravitate, Terentius arte.
[66] Hos ediscit, & hos arcto stipata theatro
Spectat Roma potens: habet hos numeratque poetas
Ad nostrum tempus, [67] Livî scriptoris ab ævo.
Interdum vulgus [68] rectum videt, [69] est ubi peccat.
Si veteres ita miratur laudatque poetas,
Ut nihil anteferat, nihil illis comparet: errat.
Si quædam [70] nimis antiquè, si pleraque durè
Dicere credit eos, [71] ignave multa, fatetur:
Et sapit & [72] mecum facit, & Iove judicat [73] æquo.
[74] Non equidem insector, delendaque carmina Livi
Esse reor, memini quæ plagosum mihi parvo
[75] Orbilium dictare: sed [76] emendata videri,

[48] An inter novos, &c.
[49] Responsio ad secundam quæstionem.
[50] Utor eo (inquit Horatius) quod mihi permittis.
[51] Deceptus acervali argumentatione, id est, Sorite.
[52] Ad libros annales, in quibus Consulum nomina perscribebantur, quorum appellatione anni notabantur.
[53] Virtutem carminis.
[54] Nihil laudat nisi quod mortuum est, id est, mortuos poetas, De Libitina, vide Od. 30. lib. 1.
[55] Ennius animam Homeri in se immigrasse dicebat.
[56] Grammatici scriptorum censores.
[57] Ita negligenter scripsit, ut videatur parvi facere, quid de se promiserit vel somniarit.
[58] Nævius, poëta Campanus, Ennio senior, non manibus teritur.
[59] Quasi recens sit.
[60] Uter utri præstet.
[61] Pacuvius octogenarius, existimatur ab omnibus doctus.
[62] Elati poetæ.
[63] Togata Comœdia Afrani Menandro similis.
[64] Dicitur appropinquare Iunii Epicharmi Poetæ Siculiensis.
[65] Dicitur alios Comicos vincere. [66] Hoc Roma ediscit in scholis. [67] Ab ævo Livii Andronici poëtæ antiquissimi. [68] Recte judicat. [69] Alicubi peccat. [70] Obsolete. [71] Si fatetur eosdem multa otiosa dicere. [72] Mecum sentit & vere judicat. [73] Iove approbante. [74] Non velut invidus detrabo. [75] Orbilium magistrum meum, plagas suis discipulis infligere gaudentem. [76] Non delenda.

Pulchráque, & 77 exactis minimum distantia, mirer
78 Inter quæ verbum emicuit si forte decorum, &
Si versus paulo 79 concinnior unus & alter,
Injustè totum 80 ducit 81 venditque poema:
82 Indignor quicquam reprehendi, non quia 83 crassè
Compositum 84 illepideve putetur, sed quia nuper:
85 Nec veniam antiquis, sed bonorem & præmia posci.
86 Rectè necne crocum floresque perambulet Attæ
Fabula si dubitem, clamant periisse pudorem
Cuncti penè patres: ea quum reprehendere coner
Quæ gravis 87 Æsopus, quæ doctus Roscius 88 egit:
Vel quia nil rectum, nisi quod placuit sibi, 89 ducunt:
Vel quia turpe putant 90 parere minoribus, & quæ
91 Imberbes didicere, 92 senes perdenda fateri.
93 Iam Saliare Numæ carmen qui laudat, & illud
94 Quod mecum ignorat, solus vult scire videri:
Ingeniis non ille favet plauditque 95 sepultis,
96 Nostra sed impugnat, nos nostraque 97 lividus odit.
Quòd si tam Græcis novitas invisa fuisset
Quàm nobis, quid nunc esset vetus? aut quid haberet,
Quod legeret 98 tereretque viritim publicus usus?
Ut primum positis 99 nugari Græcia bellis
Cœpit; & in vitium fortuna labier 1 æqua,
Nunc athletarum 2 studiis, nunc arsit equorum:
Marmoris aut eboris 3 fabros aut æris amavit:
4 Suspendit picta vultum mentemque tabella:
5 Nunc tibicinibus, nunc est gavisa tragœdis
6 Sub nutrice puella velut si luderet infans:
Quod cupidè petiit, maturè plena reliquit.
Quid placet 8 aut odio est, 9 quod non mutabile credas?

77 Perfectis & summo artificio elaboratis.
78 Inter quæ carmina.
79 Elegantior.
80 Producit, ostentat.
81 Laudat, quasi venderet.
82 Indigne fero.
83 Rustice crassa Minerva.
84 Sine lepore.
85 Et indignor non veniam erratorum suorum antiquis dari sed, &c.
86 Si dubitarem, utrum recte & merito fabula Attæ poetæ antiqui, recitetur in scena croco & floribus conspersa.
87 Æsopus tragœdiarum actor.
88 Recitavit in scena.
89 Existimant.
90 Concedere nobis, quos se inferiores esse putant.
91 Adolescentes vel pueri.
92 In senectute, ea esse abjicienda pudet fateri.
93 Quod Salii Martis sacerdotes à Numa Pompilio instituti saliendo canebant.
94 Quod nescit, æque ac ego.
95 Mortuis.
96 Scripta novorum poëtarum.
97 Nobis invidus.
98 Quod dum singuli viri legunt, assiduo usu tereretur. 99 Levibus artibus operam dare. 1 Fortuna secunda. 2 Studiis gymnicis. 3 Artifices. 4 Attentissime fixit vultum, & cogitationem in picturæ artificio. 5 Tibia canentibus, id est, Comœdiis. 6 Veluti (inquit) si puella infans sub nutrice luderet. 7 Celeriter satiata. 8 Aut displicet. 9 Nam jucundum nihil est, nisi quod reficit varietas.

10 Hæc

10 *Hoc pacis habuere bonæ, ventique ſecundi.*
Romæ dulce diu fuit & 11 ſolenne 12 recluſa
Manè domo vigilare, clienti 13 promere jura:
14 Cautos nominibus certis 15 expendere nummos,
16 Majores audire, minori dicere, per quæ
17 Creſcere res poſſet, minuit 18 damnoſa libido.
19 Mutavit mentem populus levis, 20 & calet uno
Scribendi ſtudio: pueri patreſque ſeveri
21 Fronde comas vincti cœnant, & carmina dictant.
Ipſe ego, qui nullos me affirmo ſcribere verſus,
Invenior 22 Parthis mendacior: & prius orto
23 Sole, vigil calamum & chartas & ſcrinia poſco.
24 Navem agere ignarus navis timet: 25 abrotinum ægro
Non audet 26 niſi qui didicit, dare: quod medicorum eſt
Promittunt medici: tractant 27 fabrilia fabri:
28 Scribimus indocti doctique poemata paſſim.
29 Hic error tamen & levis hæc inſania quantas
30 Virtutes habeat, 31 ſic collige. vatis avarus
32 Non temerè eſt animus, verſus amat, hoc ſtudet unum
Detrimenta, fugas ſervorum, incendia 33 ridet:
Non fraudem ſocio, pueróve 34 incogitat ullam
Pupillo: 35 vivit ſiliquis & pane ſecundo:
Militiæ quanquam piger & 36 malus, utilis urbi:
37 Si das hoc, 38 parvis quoque rebus magna juvari.
Os tenerum pueri balbumque Poeta 39 figurat:
40 Torquet ab obſcœnis jam nunc ſermonibus aurem,
Mox etiam pectus 41 præceptis format amicis,
42 Aſperitatis & invidiæ corrector & iræ.
43 Rectè facta refert: 44 orientia tempora 45 notis
Inſtruit exemplis: inopem ſolatur & ægrum.

10 Ex pace igitur & rebus ſecundis nata eſt hæc in Græcis artium varietas.
11 Uſitatum.
12 Aperta.
13 Reſpondere jus.
14 Numinos per Syngraphum viris bonis & fidis creditos.
15 Exponere, locare.
16 Majorum conſilia ſequi, & minori conſilium dare.
17 Augeri poſſet res familiaris.
18 Execrabilis avaritia qua nihil in rempub. damn. fius.
19 Mutavit priorem illam vitæ conſuetudinem.
20 Et flagrat poeticæ ſtudio.
21 Hedera vinctas comas habentes, per Synech.
22 Tum Parthi pugnabant maxime, quum fugam fimularent maxime, vide Od. 19, lib. 1.
23 Ante ſolem ortum.
24 Navim gubernare.
25 Herbam valde amaram.
26 Niſi qui didicit artem medicandi.
27 Fabrilia opera.
28 Alias artes nemo exercet, niſi qui eas habet cognitas. At nos ſcribimus, &c.
29 Hoc immoderatum ſcribendorum verſuum ſtudium.
30 Quantas utilitates. 31 Sic ratiocinare. 32 Non cito. 33 Incendia parvi facit. 34 Machinatur. 35 Vivit parce, legumina edendo & panem ſecundarium. Angliæ, houſhold bread. 36 Imbellis & meticuloſus. 37 Si concedis hoc. 38 A poëtica vel Grammatica profeſſione rempub. adjuvari. 39 Poëta conformat vocem & pronuntiationem pueri. 40 Detorquet. 41 Documentis utilibus, honeſtis & jucundis. 42 Sævitiæ. 43 Recte facta majorum commemorat. 44 Homines qui hodie vivunt, & qui poſt naſcentur. 45 Exemplis præteritis.

Castis cum pueris [46] *ignara puella mariti*
Disceret unde [47] *preces,* [48] *vatem ni Musa dedisset?*
Poscit opem [49] *chorus, &* [50] *præsentia numina sentit:*
[51] *Cœlestes implorat aquas docta prece* [52] *blandus.*
Avertit morbos, metuenda pericula pellit:
Impetrat & pacem, & [53] *locupletem frugibus annum.*
Carmine dii superi placantur, carmine [54] *manes.*
Agricolæ prisci, [55] *fortes, parvóque beati,*
[56] *Condita post frumenta,* [57] *levantes tempore festo*
Corpus, & ipsum animum [58] *spe finis dura ferentem*
Cum sociis operam, & pueris, & conjuge fida,
Tellurem [59] *porco,* [60] *Sylvanum lacte piabant,*
Floribus & vino [61] *Genium, memorem brevis ævi.*
[62] *Fescennina per hunc inventa licentia morem*
Versibus alternis opprobria rustica fudit:
[63] *Libertásque recurrentes accepta per annos*
[64] *Lusit amabiliter: donec jam sævus apertam*
[65] *In rabiem verti cœpit jocus, & per honestas*
[66] *Ire domos impunè minax.* [67] *doluere cruento*
Dente lacessiti: fuit [68] *intactis quoque cura*
Conditione [69] *super communi. quinetiam lex*
[70] *Pœnaque lata,* [71] *malo quæ nollet carmine quenquam*
Describi, [72] *vertere modum, formidine fustis,*
[73] *Ad bene dicendum delectandumque redacti.*
[74] *Græcia capta ferum victorem cepit & artes*
Intulit [75] *agresti Latio.* [76] *sic horridus ille*
Defluxit numerus Saturnius: [77] *& grave virus*
[78] *Munditiæ pepulere.* [79] *sed in longum tamen ævum*

46 Intacta.
47 Unde disceret carmina secularia, quæ apud antiquos ludis secularibus virgines & pueri diis immortalibus canebant.
48 Poëtam.
49 Chorus puerorum & virginum.
50 Sentit auxiliantes & faventes deos.
51 Pluvias.
52 Blande supplicans.
53 Annum frugibus abundantem.
54 Ne nocent.
55 Agricolæ robusti & paucis contenti.
56 Post messem.
57 Corpus relevantes.
58 Spes finis ipsius laboris.
59 Sue, quæ Telluri immolabatur propter ejus fœcunditatem.
60 Palkorem deum lacte placabant.
61 Genium naturæ deum, qui facit homines vitæ brevitatis esse memores.
62 Per hunc morem & consuetudinem veterum agricolarum, Fescennini versus, (in quibus jocosa convitia cum magna licentia expirimebantur) habebant locum in quoslibet. Ab oppido Fescennino nomen sumpserunt.
63 Anniversaria libertas. 64 Iocata est facete sine verborum contumelia. 65 In apertam maledicentiam. 66 Probos viros publice & nominatim carpens. 67 Qui convitiis lacerabantur, ægre tulerunt illam maledicendi licentiam. 68 Ii quos maledicentia non attigerat, communi periculo prospiciebant. 69 De conditione communi. 70 Et pœna constituta est. 71 Maledico carmine. 72 Mutaverunt rationem scribendi metu fustuarii. 73 Non ad maledicendum. 74 Græcia à Romanis bello subacta cepit victorem, (id est, delectavit suis artibus) ipsos victores Romanos, nondum humanioribus literis expolitos. 75 Italiæ incultæ. 76 Hoc modo, paulatim evanuit numerus ille poëticus impolitus, qui Saturno regnante, floruerat. 77 Barbarum orationem, quæ tanquam virus aures doctas enecat 78 Nitor & elegantia Græcarum aurium expulerunt, &c. 79 Ad bellum usque Punicum, fere tertium.

Manserunt

Manserunt, hodieque manent vestigia [80] *ruris.*
[81] *Serus enim Græcis admovit* [82] *acumina chartis:*
Et post Punica bella [83] *quietus, quærere cœpit*
[84] *Quid Sophocles & Thespis & Æschylus utile ferrent.*
Tentavit quoque rem [85] *si digne vertere posset:*
Et placuit sibi, natura [86] *sublimis & acer.*
Nam [87] *spirat tragicum satis,* [88] *& feliciter audet:*
[89] *Sed turpem putat in scriptis metuitque lituram.*
[90] *Creditur, ex medio quia res arcessit, habere*
[91] *Sudoris minimum, sed habet comœdia tanto*
Plus oneris, quanto veniæ minus. aspice, Plautus
[92] *Quo pacto partes tutetur amantis* [93] *ephebi:*
Ut patris [94] *attenti: lenonis ut insidiosi:*
[95] *Quantus sit Dorsenus edacibus in parasitis:*
[96] *Quàm non adstricto percurrat pulpita* [97] *socco.*
[98] *Gestit enim nummum in loculos demittere,* [99] *post hoc*
[1] *Securus cadat, an recto stet fabula* [2] *talo.*
[3] *Quem tulit* [4] *ad scenam ventosæ gloria* [5] *curru,*
[6] *Exanimat lentus spectator,* [7] *sedulus instat.*
Sic leve, sic parvum est, animum quod laudis [8] *avarum*
[9] *Subruit aut reficit.* [10] *valeat res ludicra, si me*
[11] *Palma negata* [12] *macrum, donata reducit* [13] *opimum.*
Sæpe etiam audacem fugat hoc [14] *terretque poetam,*
Quòd numero plures, virtute & honore [15] *minores,*
Indocti stolidique, & [16] *depugnare parati,*
[17] *Si discordet eques,* [18] *media inter carmina poscunt*
Aut ursum aut pugiles: his nam plebecula gaudet.

80 Rusticitatis in Romanis Poeticis.
81 Romanus sero studium contulit ad scripta Græcorum.
82 Ingenii fui vim.
83 Pace potiens.
84 Græci poetæ Tragici.
85 An apte transferre posset Græca in Latinum sermonem.
86 Magno animo præditus.
87 Spiritus habet tragicos.
88 Quod incipit, perficit.
89 Sed erubescit sua scripta emendare.
90 Comœdia creditur non esse laboriosa, quia arcessit i. sumit materiam è medio, i. ex vita communi.
91 Minimum laboris.
92 Quam accurate.
93 Iuvenis amatoris.
94 Patris avari.
95 Quantum studium Dorsenus (Poeta comicus) in describendis parasitis posuerit.
96 Quam incurius & negligens in aliis personis exhibendis.
97 Quam laxo socco fabulam peragat. Soccus convenit Comœdiæ, at Tragœdiæ cothurnus.
98 Gaudet lucrum facere. 99 Post primam actionem. 1 Parum sollicitus utrum fabula intercidat & explodatur, an iterum exhibita placeat & probetur. 2 Pede. 3 Poeta laudis studio adductus quem gloria tulit, &c. 4 Ad scribendas fabulas. 5 In curru vano. 6 Contristat spectator languidus, somno animum despondens. 7 Quem Spectator diligens gaudio instat, id est, supestire facit. 8 Laudis cupidum. 9 Subvertit aut erigit. 10 Pereat res scenica, & nihil mihi cum ea sit. 11 Victoria. 12 Tristem. 13 Lætum. 14 A scribendi studio deterret. 15 Nempe plebei. 16 Armis certare. 17 Si equites aliud quam plebeii vellent. 18 In mediis fabulis.

19 Verùm equitis quoq; jam migravit ab aure voluptas
Omnis 20 ad incertos oculos & gaudia vanâ.
Quatuor aut plures 21 aulæa 22 premuntur in horas,
23 Dum fugiunt equitum turmæ, peditumque catervæ,
24 Mox trahitur manibus regum fortuna 25 retortis.
26 Esseda festinant, 27 pilenta, 28 petorrita, naves:
Captivum portatur 29 ebur, 30 captiva Corinthus.
Si foret in terris, videret 31 Democritus, 32 seu
Diversum confusa genus panthera camelo,
Sive elephas albus vulgi converteret ora:
Spectaret populum ludis attentius ipsis,
Ut sibi præbentem 33 mimo spectacula plura.
34 Scriptores autem narrare putaret 35 asello
Fabellam surdo. nam 36 quæ pervincere voces
Evaluere sonum, referunt quem nostra theatra?
37 Garganum mugire putes nemus, aut 38 mare Tuscum,
Tanto cum strepitu ludi spectantur, 39 & artes
Divitiæque peregrinæ. quibus 40 oblitus actor
Quum stetit in scena, 41 conturbat dextera lævæ.
Dixit adhuc aliquid? Nil sanè. 42 Quid placet ergo?
43 Lana Tarentino violas imitata 44 veneno.
Ac ne fortè putes me, 45 quæ facere ipse recusem,
Quum recitè tractent alii, laudare 46 malignè:
Ille 47 per extentum funem mihi posse videtur
Ire poeta, 48 meum qui pectus inaniter angit,
49 Irritat, 50 mulcet, falsis terroribus implet,
Ut 51 magus: 52 & modò me Thebis, modò ponit Athenis.
Verùm age, & 53 his, qui se lectori credere malunt,
54 Quam spectatoris fastidia ferre superbi,

19 Non solum vulgus, verum etiam, &c.
20 Ad incertas & varias res oculis perceptas.
21 Aulæis integebantur Theatra ad arcendum solem.
22 Complicantur.
23 Dum fuga hostium simulatur.
24 Mox in triumpho ducuntur reges olim fortunati & potentes.
25 Manibus à tergo revinctis.
26 Vehicula Gallica.
27 Matronarum vehicula.
28 Vehicula famulitum captivarum, quæ omnia ad spectaculum adducebantur in Theatrum.
29 Imagines eburneæ.
30 Simulachrum urbis Corinthi, quam L. Mummius cepit, ac demolitus est.
31 Philosophus Abderites, qui omnium hominum studia tanquam vana ridebat.
32 Sive camelopardalis, ex camelo & panthera concretus &c.
33 Plura quam histrio.
34 Poetas.
35 Stolidæ multitudini.
36 Quis histrio tam vocalis populi clamorem superare possit, propter reflexam Echo? 37 Mortem Apuliæ. 38 Mare Tyrrhenum. 39 Habitus actoris artificiosus & exoticus. 40 Quibus actor in furus, seu potius commaculatas, &c. 41 Plausus à populo datur propter elegantem actoris vestitum, non propter orationem ejus qui nihil adhuc dixerat. 42 Quid placet spectatoribus? 43 Vestis violacei coloris. 44 Colore. Tarenti autem optima purpura tincta fuit. 45 Comœdias scribere. 46 Parte laudare. 47 Videtur rem difficilem aggredi, ut funambulus. 48 Qui animum meum sine causa perturbat. 49 Ad iram impellit. 50 Delectat. 51 Præstigiator qui arte magica portenta facit. 52 Usque adeo apte res gestas describit, ut, qui audiunt, interesse videantur in iis locis ubi gestæ sunt. 53 Vatibus egregiis. 54 Quam audiri & spectari.

55 curam redde brevem: 56 si munus Apolline dignum
Vis complere libris, 57 & vatibus addere calcar.
Vt studio majore petant 58 Helicona virentem.
Multa quidem nobis facimus mala sæpè Poetæ,
(59 Vt vineta egomet cædam mea) quum tibi librum
60 Sollicito damus, aut sesso: 61 quum lædimur, unum
Si quis amicorum est ausus reprehendere versum:
Quum loca jam recitata revolvimus 62 irrevocati:
63 Quum lamentamur, non apparere labores
Nostros 64 & tenui deducta poëmata filo:
Quum speramus eò rem venturam, 65 ut simulatque
Carmina rescieris nos fingere 66 commodus ultro
67 Accersas, & egere veres, & scribere cogas.
Sed tamen est operæ pretium cognoscere, quales
68 Ædituos habeat belli spectata domique
69 Virtus, indigno non committenda poetæ:
Gratus Alexandro regi Magno fuit ille
70 Chœrilus, 71 incultis qui versibus & 72 malè natis
Rettulit acceptos, 73 regale numisma, Philippos.
Sed veluti 74 tractata notam labemque 75 remittunt
Atramenta, 76 ferè scriptores carmine fœdo
Splendida facta 77 linunt. 78 idem rex ille, poema
Qui tam ridiculum, 79 tam carè prodigus emit:
Edicto vetuit, nequis se præter Apellem,
Pingeret, 80 aut alius Lysippo 81 duceret æra
Fortis Alexandri vultum 82 simulantia. quod si
83 Judicium subtile 84 videndis artibus illud
85 Ad libros & ad hæc Musarum dona vocares,
Bœotum in crasso jurares aëre 86 natum.
87 At neque dedecorant tua de se judicia, atque
Munera, quæ multa dantis cum laude 88 tulerunt

55 Ralde aliquantum curæ ut sint magis solliciti, non adeo negligentes.
56 Si Bibliothecam Apollini à te consecratam & adificatam &c.
57 Et poëtas excitare.
58 Montem Bœotiæ Apollini & musis sacrum.
59 Ut meipsum omnium primum reprehendam.
60 De rebus bene agendis.
61 Quum offendimur.
62 Non revocati ab eo qui audit.
63 Quum queritur non intelligi quantum laboraverimus.
64 Subtili artificio elaborata.
65 Statim ut audieris nos versus scribere.
66 Libenter.
67 Nos.
68 Quales poëtas. Metaph. ducta ab Ædituis sacrarum ædium custodibus.
69 Virtus tua ô Auguste.
70 Poëta ineptissimus.
71 Ordo est. Qui Philippos (regale numisma) retulit acceptos versibus incultis & male natis, id est, qui gloriatus est se ab Alexandro Philippos beneficio suorum versuum abstulisse.
72 Versibus male compositis invita Minerva. 73 Nummos imagine Philippi regis signatos. 74 Atramenta manibus contrectata.
75 Reddant. 76 Sic fere scriptores, &c. 77 Deturpant. 78 Alexander. 79 Tam caro pretio. 80 Aut alius quam Lysippus insignis statuarius. 81 Formaret. 82 Exprimentia vultum. 83 Illud judicium Alexandri. 84 In picturâ & sculptura. 85 Ad versus & poëticam transferre perspicienda.
86 Iurares Alexandrum pinguem esse, & hebetem, quales sunt in Bœotia nati. 87 Ordo est. At dilecti tibi Virgilius Variusque Poetæ non dedecorant tua de se judicia.

89 Dilecti

89 Dilecti tibi Virgilius Variusque Poetæ:
Nec magis expressi vultus per ahenea signa,
Quàm per vatis opus mores animique virorum
Clarorum apparent, 90 nec sermones ego mallem
91 Repentes per humum, quàm res componere 92 gestas:
Terrarumque situs, & flumina dicere, & arces
93 Montibus impositas, & barbara regna, tuisque
Auspiciis totum 94 confecta duella per orbem.
95 Claustraque custodem pacis cohibentia Ianum,
Et formidatam 96 Parthis te principe Romam:
97 Si, quantum cupierem, possem quoque, sed neque parvum
Carmen majestas recipit tua, nec meus audet
98 Rem tentare pudor, quum vires ferre 99 recusent.
1 Sedulitas autem, stultè quem diligit, 2 urget:
3 Præcipuè quum se numeris commendat & arte.
Discit enim citius, meminitque libentius illud
Quod quis deridet, quàm quod probat & veneratur.
4 Nil moror officium, 5 quod me gravat: 6 ac neq; fictо
In pejus vultu 7 proponi cereus usquam,
Nec pravè factis decorari versibus opto:
8 Ne rubeam pingui donatus munere: & unà
9 Cum scriptore meo capsa 10 porrecta operta,
Deferar 11 in vicum vendentem thus & odores,
Et piper, & quicquid chartis 12 amicitur ineptis.

89 Acceperunt.
90 Nec Satyras.
91 Orationi solutæ similes.
92 Tua virtute gestas.
94 Arces in montibus extructas.
54 Bella finita.
95 Portas Iani clausas, quod pacis tempore tantum fiebat.
96 Vide Od. 15. lib. 4.
97 Si voluntati facultas responderet.
98 Rem experiri.
99 Non possint.
1 Ordo est, Sedulitas eum urget quem stulte diligit, i. qui stulta sedulitate officium suum alicui obtrudit, molestus est ei potius quam gratus.
2 Molestia afficit.
3 Quum Poeta laudabilis se numeris artificiosis (i. versibus) commendat.
4 Nihili facio.
5 Quod mihi sit oneri potius quam honori.
6 Quemadmodum nolim imaginem mei ex cera fingi ut deformior fit imago quam vera figura: sic neque ab indocto Poeta laudari velim.
7 Proponem in publico.
8 Ne pudore afficiar crasso descriptus carmine.
9 In eodem enim libro est scriptoris nomen & ejus qui describitur, ut in Virgilio Æneas, in Homero Ulysses.
10 Extentus, quasi cadever in cista.
11 In vicum ubi ex chartis inutilibus fiunt aromatum involucra.
12 Involvitur.

AD

AD IVLIVM FLORVM, Epiſt. II.

Excuſat ſe Iulio Floro querenti, quòd nec Epiſtolam ullam, necea, quæ promiſerat, carmina miſiſſet. Ac primùm ſe pigrum fatetur eſſe, atque id ille prædixiſſe, ideoque ſe vitioſo ſervo comparat, cujus emptor ſit Florus à venditore de vitio prænonitus. Deinde ſe quod de Luculli milite narrat, imitari velle dicit: ac quum paupertate adverſus faciendos impulſus fuerit, nunc eas facultates conſequutum, quæ ſatis eſſe poſſint, malle ſomno id temporis dare, quod alioqui ſcribendis verſibus daturus eſſet. Affert & alias rationes cur non ſcribat: quarum una convenit cum his Naſonis verbis: [Carmina ſeceſſum ſcribentis & otia quærunt.] Denique quamvis poetæ vulgò mutuis laudibus ſe ornent, multa componi ab illis, quæ meritò riſu excipiantur. Contrà verò, ad ſcribendum legitimum poema, plurima requiri: rem magni laboris eſſe, & quæ animum etiam torqueat: at ſibi non tanti eſſe, ſapientem ſcriptorem haberi. Sibi igitur, quum jam provectæ ætatis ſit, ad alios numeros animum eſſe appellendum: nimirum ad numeros & artem vitæ benè inſtituendæ. Atque adeò ſe jam in eo totum eſſe, ut fruendo modicis opibus, quæ adſunt, diſcat majores non concupiſcere. Verùm ad benè beatèque vivendum (quod vocat rectè vivere) non ſatis eſſe carere avaritia, ſed cætera etiam omnia vitia extirpari debere.

Flore, bono claroque fidelis amice [1] *Neroni,*
Siquis fortè velit [2] *puerum tibi vendere* [3] *natum*
Tibure vel Gabiis: & tecum ſic agat, [4] *Hic & Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos.*
Fiet eritque tuus [6] *nummorum millibus octo:*
[7] *Verna miniſteriis ad nutus aptus heriles:*
[8] *Literulis Græcis imbutus, idoneus arti*
Cuilibet: [9] *argilla quidvis imitaberis uda.*
Quinetiam canet [13] *indoctum, ſed dulce* [11] *bibenti.*

1 Tiberio Claudio Neroni qui ſucceſſit Auguſto.
2 Servum.
3 Externum, tibi incognitum.
4 Et tecum ſit loquatur.
5 Hic ſervus candidus eſt, (inquit venditor) cujus ſunt omnia verba uſque ad verſum 17. hujus Epiſtolæ.
6 Soluto pretio.
7 Servus ex ancilla mea natus.
8 Eruditione imbutus. Nam vernæ liberaliter inſtituebantur, ut dominis eſſent utiliores. 9 In molli ingenio hujus pueri quidvis exprimes, ſicuti ex argilla quidlibet fimules. 10 Quiddam indoctum, ſine artificio, quale ruſtici canere ſolent. 11 Dulce convivanti.

Multa

Multa fidem promissa [12] *levant, ubi plenius æquo*
Laudat venales, [13] *qui vult extrudere, merces:*
[14] *Res urget me nulla:* [15] *meo sum pauper in ære.*
[16] *Nemo hoc mangonum faceret tibi.* [17] *non temerè à me*
Quivis ferret idem. semel hic [18] *cessavit: & (ut fit)*
[19] *In scalis latuit metuens pendentis habenæ.*
[20] *Des nummos,* [21] *excepta nihil te si fuga lædat.*
[22] *Ille ferat pretium,* [23] *pœnæ securus, opinor.*
[24] *Prudens emisti vitiosum: dicta tibi est* [25] *lex.*
[26] *Insequeris tamen hunc,* [27] *& lite moraris iniqua.*
Dixi me [28] *pigrum proficiscenti tibi, dixi*
[29] *Talibus officiis propè mancum: ne mea* [30] *sævus*
Iurgares ad te quòd epistola nulla veniret.
[31] *Quid tum profeci?* [32] *mecum facientia jura*
Si tamen attentas? quereris [33] *super hoc etiam quòd*
Expectata tibi non mittam carmina [34] *mendax.*
[35] *Luculli miles* [36] *collecta viatica multa*
Æruminis, lassus dum noctu stertit, [37] *ad assem*
Perdiderat: post hoc [38] *vehemens lupus, & sibi &* [39] *hosti*
Iratus pariter, jejunis dentibus acer,
[40] *Præsidium regale* [41] *loco dejecit (ut aiunt)*
Summè munito, & multarum divite rerum.
Clarus ob id factum donis ornatur [42] *honestis:*
Accipit & bisdena [43] *super sestertia nummûm.*
Fortè [44] *sub hoc tempus castellum evertere* [45] *prætor*
Nescio quod cupiens, hortari cœpit [46] *eundem*
Verbis, quæ timido quoque possent addere [47] *mentem.*
[48] *I bone quò virtus tua te vocat: I* [49] *pede fausto,*
Grandia [50] *laturus meritorum præmia. quid stas?*

10 Minuunt fidem: Nam proba merx facilem emptorem reperit.
13 Qui vult quam primum merces vendere.
14 Nulla necessitas me premit.
15 Nihil cuiquam debeo.
16 Nemo ex iis qui servos venundŭt, tibi vitia eorum patefaceret, ut ego tibi.
17 Non facile quivis à me idem obtineret.
18 Semel fuit ad mandata facienda tardior.
19 Ordo est, Hic puer latuit, metuens habenæ pendentis in scalis, id est, metuens verberari foris, vinciendus quæ pendebant in scalis.
20 Eme & pretium solve.
21 Si fuga servi quam ego excepi & expressi, te nihil offendat.
22 Ille mango (inquit Horatius) accipere potest ab emptore nummos.
23 Non metuens de pœna emptori præstanda per legem redhibitoriam.
24 Scis ô Flore quasi mancipium emisti me vitiosum ita tamen vitium meum tibi præfixerim.
25 Conditio venditionis. 25 Me quasi venditorem persequeris. 27 Inique litigas mecum quasi cum mangone. 28 Cessatorem esse. 29 Ad scribendum esse ineptum, ut is qui manibus caret. 30 Iratus 31 Vitium meum prædicendo. 32 Si jura me adjuvantia labefactari coneris. 33 Quereris de hoc præterea. 34 In eo mendax. 35 Qui bellum gesit cum Mithridate, rege Ponti. 36 Viatica paulatim parta. Viaticum dicitur, quicquid iter agendi causa necessarium est, sive cibus sit, sive pecunia ad victum expendenda. 37 Ita, ut vix quicquam restiterit. 38 Acer inimicus. 39 Hosti Mithridatico. 40 Præsidium Mithridatis. 41 Loco valde munito, multisque rebus refecto depulit. 42 Donis honorificis. 43 Præter hæc dona accepit 20. millia sestertium nummum. 44 Paulo post. 45 Imperator Lucullus. 46 Eundem Luculli militem. 47 Animum. 48 Verba sunt Imperatoris militem hortantis. 49 Bono auspicio. 50 Accepturus præmia.

Post

Poſt hæc ille [51] catus, quantumvis ruſticus, ibit,
Ibit eò quò vis, [52] qui zonam perdidit: inquit.
Romæ nutriri mihi contigit: atque doceri,
[53] Iratus Graiis quantum nocuiſſet Achilles.
Adiecere bonæ paulò plus artis Athenæ:
Scilicet ut poſſem curvo dignoſcere [54] rectum,
[55] Atque inter ſylvas Academi quærere verum.
[56] Dura ſed amavere loco me tempora grato:
Civiliſque rudem belli [57] tulit æſtus in arma,
Cæſaris Auguſti non reſponſura [58] lacertis.
Vnde [59] ſimul primùm me dimiſere [60] Philippi,
[61] Deciſis humilem pennis, [62] inopemque paterni
[63] Et laris & fundi: paupertas impulit [64] audax
Vt verſus facerem. ſed, [65] quod non deſit, habentem
[66] Quæ poterunt unquam nigræ expurgare [67] cicutæ,
Nimelius dormire putem, quàm ſcribere verſus?
[68] Singula de nobis anni [69] prædantur euntes:
Eripuere jocos, Venerem, convivia, ludum:
[70] Tendunt extorquere poemata, quid faciam vis?
[71] Denique non omnes eadem mirantur amantque.
[72] Carmine tu gaudes, hic delectatur iambis:
Ille [73] Bionæis ſermonibus, & [74] ſale nigro.
Tres mihi convivæ prope diſſentire videntur,
Poſcentes vario multum diverſa [75] palato.
Quid dem? quid non dem? [76] renuis tu quod jubet alter
Quod petis, id ſanè eſt inviſum acidumque duobus.
[77] Præter cætera, me Romana poemata cenſes
Scribere poſſe, inter tot curas, totque labores?
Hic [78] ſponſum vocat, hic [79] auditum ſcripta, relictis

51 Prudens.
52 Qui perdidit vaticum, quod in zona milites portare ſolebant.
53 Id eſt, Iliadem Homeri didici.
54 Bonum à pravo.
55 Inter obſcuros Philoſophos Academicos, ſic dictos ab Academo Athenienſi, qui Athenis conſtruxerat porticum, quæ poſtea Academia nominata eſt.
56 Bella civilia inter Brutum & Octavium me Athenis expulerunt.
57 Motus civilis me abſtulit ad partes Brutinas, quæ fortitu ſunt militum Auguſti non erant pares.
58 Viribus.
59 Quamprimum, ſtatim ut.
60 Philippi urbs in Thracia, à Philippo condita.
61 Dignitate amiſſa & opibus.
62 Inopem per proſcriptionem, quod ſecutus eſſet partes Bruti.
63 Totius patrimonii.
64 Paupertas, laborum Magiſtra, quid non audet experiri?
65 Habentem quod ſufficiat.
66 Inſanus merito dicar, ſi non putem

dormire mèlius eſſe quam verſus ſcribere. 67 Medicinæ vehementiſſimæ, ut Helleborus, quem hic à Poeta intelligi adducor ut credam, quoniam cicuta ab Avicenna helleboti nigri nomine appellatur.
68 Singula quæ ad voluptatem pertinent. Secunda eſt excuſatio cur non ſcribat. 69 Rapiunt.
70 Contendunt & conantur extorquere fingendi carminis propenſionem. 71 Tertia excuſatio cur non ſcribat. 72 Carmine heroico. 73 Lividis jocis, i. Satyra. Bion ſophiſtes cognominatus, adeo mordax fuit in Poëtas, ut ne Homero quidem parceret. 74 Salibus amaris, quales ſunt veterum Comœdiæ. 75 Guſtu. 76 Horatius tanquam ad ipſos convivas loquitur. 77 Inſuper. Alia cauſa cur non ſcribat. 78 Ad reſpondendum pro ſe. 79 Fuit Horatius ex Criticis unus.

Omnibus

Omnibus officiis.[80] *cubat hic in colle Quirini,*
Hic [81] *extremo in Aventino: visendus uterque.*
Intervalla vides [82] *humane commoda. verum*
[83] *Pura sunt plateæ, nihil ut meditantibus obstet.*
[84] *Festinat calidus* [85] *mulis gerulisque* [86] *redemptor:*
[87] *Tot quot nunc lapidem, nunc ingens machina* [88] *tignum:*
Tristia robustis [89] *luctantur funera plaustris:*
Hac rabiosa fugit canis, hac lutulenta ruit sus.
[90] *I nunc & versus tecum meditare canoros.*
Scriptorum chorus omnis amat [91] *nemus, & fugit urbes,*
Rite cliens [92] *Bacchi,* [93] *somno gaudentis & umbræ:*
Tu me inter strepitus nocturnos atque diurnos
[94] *Vis canere, &* [95] *contracta sequi vestigia vatum?*
[96] *Ingenium, sibi quod vacuas desumpsit Athenas,*
Et studiis annos septem dedit, [97] *insenuitque*
Libris & curis, [98] *statua taciturnius exit*
Plerunque, & risu populum quatit: hic ego rerum
Fluctibus in medii, & tempestatibus urbis,
Verba lyræ motura sonum connectere [99] *dignor?*
[1] *Frater erat Romæ* [2] *consulti rhetor: ut alter*
Alterius sermone meros audiret honores:
[3] *Gracchus ut hic illi foret, huic ut* [4] *Mutius ille,*
[5] *Qui minus argutos vexat furor iste poetas?*
[6] *Carmina compono, hic elegos: mirabile visu*
[7] *Cælatumque novem Musis opus.* [8] *adspice primùm,*
[9] *Quanto cum fastu, quanto molimine circum-*
spectemus vacuam Romanis vatibus [10] *ædem.*
Mox etiam ([11] *si forte vacas) sequere, & protrahe audi*
Quid ferat, & [13] *quare sibi nectat uterque coronam.*

80 Ægrotat.
81 In extrema parte montis Aventini.
82 Humano more commoda, id est, incommoda. Ut sint humana omnia in quibus plus est felicis quam mellis.
83 Est objectio. Aliquis enim dixerit quod Romæ plateæ sint puræ, in quibus nihil est quod impediat versus meditantem.
84 Respondet non ita esse. Nam calidus redemptor, &c.
85 Sarcinariis, & gestalis, id est, bajulis, vel portatoribus.
86 Operum conductor.
87 Torquendo attollit lapidem.
88 Trabem.
89 Funera cum plaustris onerariis concurrentia contendunt, quando hæc funus procedit, illa plaustra.
90 Est Ironia.
91 Solitudinem.
92 In Bacchi tutela omnes Poëtæ sunt constituti.
93 Quiete & solitudine.
94 Vis Lyrica scribere?
95 Vestigia angusta, quæ difficile est persequi.
96 Ille qui sibi elegit Athenas vacuas, id est, urbem quietissimam.
97 Et senium contraxit ex librorum lectione.
98 Studium immoderatum homines efficit aliquando hebetes & ridiculos, præsertim ubi ad viram politicam accedunt.
99 Dignum arbitror connectere verba sonum lyræ moturæ, i. carmina lyrica?
1 Duo erant fratres Romæ, suarum inter se laudum præcones, jurisconsultus alter, alter Orator.
2 Jurisconsulti frater.
3 Tantus Orator, quantus fuit Gracchus Corneliæ filius.
4 Q. Mutius Scævola optimus jurisconsultus.
5 Quomodo sunt Poëtæ minus insani dum se invicem laudant.
6 Carmina lyrica.
7 Poema artificiosissimum, à nemine Musis elaboratum.
8 Primum hoc vide.
9 Quanto cum apparatu nos poëtæ circumspectemus. Tmesis est.
10 Templum Apollinis cui Bibliotheca fuit adjuncta ab Augusto extructa.
11 Si nihil habes, quod agas.
12 Auli è loco longinquo.
13 Quare hi duo Poëtæ se dignos judicent corona poëtica, i. laude.

Cdimur

cadimur, & totidem plagis consumimus hostem,
Lento [14] *Samnites ad lumina prima duello,*
[15] *Discedo Alcæus puncto illius: ille meo quis?*
Quis [16] *nisi Callimachus? Si plus adposcere visus,*
[17] *Fit Mimnermus. &* [18] *optivo cognomine* [19] *crescit.*
[20] *Multa ferox ut placem genus* [21] *irritabile vatum,*
Quum scribo, & supplex populi [22] *suffragia capto.*
[23] *Idem finitis studiis,* [24] *& mente receptâ,*
[25] *Obturem patulas impunè* [26] *legentibus aures.*
Ridentur mala qui componunt carmina: verùm
Gaudent scribentes, & [27] *se venerantur, & ultrò*
(Si taceas) laudant quicquid scripsere, [28] *beati.*
[29] *At qui legitimum cupiet fecisse poema,*
[30] *Cum tabulis animum censoris sumet honesti:*
[31] *Audebit quæcunque parum splendoris habebunt,*
[32] *Et sine pondere erunt, & honore indigna ferentur,*
Verba [33] *movere loco: quamvis* [34] *invita recedant,*
[35] *Et versentur adhuc intra penetralia* [36] *Vestæ.*
[37] *Obscurata diu populo bonus* [38] *eruet atque*
Proferet in lucem speciosa vocabula rerum:
Quæ prisci memorata Catonibus atque Cethegis,
[39] *Nunc situs informis premit & deserta vetustas.*
[40] *Adsciscet nova, quæ genitor produxerit usus.*
[41] *Vehemens & liquidus, puroque similimus amni*
Fundet opes, Latiumque [42] *beabit divite lingua.*
[43] *Luxuriantia compescet, nimis aspera sano*
[44] *Lævabit cultu, virtute carentia* [45] *tollet:*
[46] *Ludentis speciem dabit, &* [47] *torquebitur, ut qui*
Nunc satyrum, nunc agrestem Cyclopa [48] *movetur.*

14 Tanquam Samnites qui a iversus Romanos pugnaverunt usque ad nocturnas luc rnas, id est, vesperam.
15 Ego inquit Horatius, illius suffragio discedo par Alcæo, quia Lyricus sum.
16 Voco illum Callimachum, qui in Elegis floruit.
17 Appellatur à me Mimnermus.
18 Nomine quod ipse optaverit.
19 Fit major, ornatior.
20 Multas Poëtarum ineptias devoro.
21 Genus iracundum.
22 Populi laudes.
23 Ego idem
24 Quum ex insania poeticæ professionis, ad me redierim.
25 Obturare mihi liceat aures impune, id est, sine periculo.
26 Carmina sua recitantibus.
27 Sese invicem admirantur tanquam divinos Poëtas.
28 Sibi placentes.
29 At bonus Poeta, qui, &c.
30 Ipse sua scripta notabit tanquam censor.
31 Non dubitabit. 32 Levia erunt. 33 Verba mutare. 34 Ipso scribente invito. 35 Et quamvis adhuc sint domi abdita. 36 In Vestæ templo servatus fuit ignis æternus Romæ, Vesta hic ponitur pro Lare. 37 Verba obsoleta & inusitata. 38 E tenebris extraket. 39 Nunc turpe secum premit. 40 Cudet & finget nova, quæ usus genuerit. 41 Vehemens ad verborum inventionem. Anapæstus pro Spondæo. 42 Amplificabit. 43 Quæ redundant, coercebit. 44 Poliet & leviet sano artificio. Metapha corpore animato ad carmen. 45 Extollet. 46 Parum laboriose scribentis. 47 Fatigabitur, ut Mimus, qui, &c. 48 Qui saltat nunc Satyrum, nunc tardum Cyclopa.

49 Malim (inquit Horatius) esse Poeta inceptus.
50 Mea scripta.
51 Vel ignota sint.
52 Quam sapiendo irasci, & intimis sensibus angi.
53 In vacuo ubi nulli spectatores erant.
54 In aliis rebus non demens.
55 Non sævus esse servis.
56 Ideo domini lagenas obsignabant ne vinum à servis furtim exhauriretur.
57 Non furenter irasci.
58 Recuratus.
59 Bilem atram.
60 Factus est sanus.
61 Per vim purgativam.
62 Ordo est, Nimirum abjectis nugis, utile est sapere, id est, operam dare, & concedere pueris ludum tempestivum, id est, artem poeticam.
63 Ludum opportunum, congruum.
64 Vitæ beatæ.
65 Cognoscere & memoriæ mandare.
66 Aquæ.
67 Remedium petiturus.
68 Sanius.
69 Fugere velles.
70 Divitias.
71 Locupletiores.
72 Opulentiæ laudatoribus.
73 Erubescetes & turpe tibi esse putaret, si quis, &c.
74 Offendit nihil omnino vel emptione, vel usucapione cuiquam esse proprium, nec mancipatione vel usucapione opus esse, ut jucunde vivas.
75 Libræ pretium appendebatur, non numerabatur.

49 *Prætulerim scriptor delirus inersque videri,*
Dum 50 *mea delectent mala me,* 51 *vel denique; fallant,*
52 *Quam sapere, & ringi. fuit haud ignobilis Argis;*
Qui se credebat miros audire tragœdos,
53 *In vacuo lætus sessor plausorque theatro:*
54 *Cætera qui vitæ servaret munia recto*
More: bonus sanè vicinus, amabilis hospes,
Comis in uxorem: posset qui 55 *ignoscere servis,*
56 *Et signo læso* 57 *non insanire lagenæ:*
Posset qui rupem & puteum vitare patentem.
Hic ubi cognatorum opibus curisque 58 *refectus,*
Expulit helleboro morbum 59 *bilemque meraco,*
60 *Et redit ad sese, Pol, me occidistis amici,*
Non servastis (ait) cui sic extorta voluptas,
Et demptus 61 *per vim mentis gratissimus error.*
62 *Nimirum sapere est abjectis utile nugis,*
Et 63 *tempestivum pueris concedere ludum:*
Ac non verba sequi fidibus modulanda Latinis,
Sed 64 *veræ numerosque modosque* 65 *ediscere vitæ,*
Quocirca mecum loquor hæc tacitúsque recordor:
Si tibi nulla sitim finiret copia 66 *lymphæ,*
67 *Narrares medicis quòd quanto plura parasti,*
Tanto plura cupis, nulline faterier audes?
Si vulnus tibi, monstrata radice vel herba,
Non fieret 68 *levius:* 69 *fugeres radice vel herba,*
Proficiente nihil curarier. audieras, cui
70 *Rem dii donarent, illi decedere pravam*
Stultitiam: & quum sis nihilo sapientior, ex quo
71 *Plenior es, tamen uteris* 72 *monitoribus iisdem?*
At si divitiæ prudentem reddere possent,
Si cupidum timidumque minus te: nempe 73 *ruberes,*
Viveret in terris te si quis avarior uno.
74 *Si proprium est quod quis* 75 *libra mercatus & ære est,*

[76] Quædam (si credis consultis) [77] mancipat usus:
Qui te pascit ager, tuus est: & villicus [78] Orbi
Quum segetes [79] occat, tibi mox frumenta daturus,
[80] Te dominum sentit, das nummos: accipis uvam,
Pullos, ova, cadum [81] temeti. nempe modo isto
Paulatim mercaris agrum, fortasse trecentæ
(Aut etiam supra) nummorum millibus emptum.
[82] Quid refert, vivas numerato nuper an olim?
Emptor Aricini quondam Veientis & arvi,
Emptum cœnat olus, [83] quamvis aliter putat: emptis
Sub noctem gelidam lignis calefacias abenum.
Sed vocat [84] usque suum, [85] quà populus adsita certis
Limitibus vicina refugit jurgia. tanquam
Sit proprium cuiquam, punctо quod mobilis horæ,
Nunc [86] prece, nunc pretio, nunc vi, nunc sorte suprema
Permutet dominos, & [87] cedat in altera jura.
Sic quia perpetuus nulli datur usus, & hæres
[88] Hæredem alterius, velut unda supervenit undam:
Quid vici prosunt? aut horrea? quidve Calabris
[89] Saltibus adjecti Lucanis? [90] demetit Orcus
[91] Grandia cum parvis, non exorabilis auro.
Gemmas, marmor, ebur, [92] Tyrrhena sigilla, [93] tabellas,
Argentum, vestes [94] Gætulo murice tinctas.
Sunt qui non habeant, est qui non curat habere:
Cur alter fratrum [95] cessare, & ludere, & [96] ungi,
[97] Præferat Herodis palmetis pinguibus. [98] alter
Dives & importunus, [99] ad umbram lucis ab ortu,
[1] Silvestrem flammis & ferro mutiget agrum:
Scit [2] Genius [3] natale comes qui temperat astrum,
Naturæ deus humanæ, [4] mortalis in unum-

76 Ordo est: Usus quædam mancipat, si credis jurisconsultis.
77 Efficit usus quædam propria.
78 Orbus est, nomen proprium.
79 Occare, est semen sparsum terra operire fractis glebis.
80 Dominum fundi, cujus fruges emis.
81 Cadum vini.
82 Quid interest, utrum vivas ex pretio per partes numerato, an olim, i. ex pretio simul numerato?
83 Quamvis putat se proprium non emptum cœnare olus.
84 Eousque suum.
85 Qua populus arbor, applantata cernis lignitibus, jurgia cum vicino vitare facit.
85 Donatione, emptione, vi à potentioribus illata, legitima successione & ultima voluntate testatoris. Sunt hæc quatuor alienationum genera.
87 In alterius potestatem.
88 Hæres hæredem excipit & subsequitur.
89 Campis speciosis Calabriæ, quæ pecorum, mellis & lanæ ferax est, ut Lucania.
90 Si mors avide aufert. Metaph. ducta à segete.
91 Nobiles & ignobiles.
92 Prava signa ex Etruria.
93 Picturas.
94 Purpura.
95 Nihil agere & feriari.
96 Unguentis nitere.
97 Scit Genius, quamobrem alter ex duobus fratribus malit esse otiosus quam possidere omnia Syriæ palmeta, i. loca palmis consita, Herodes Iudæorum rex fuit.
98 Cur alter illius cessatoris frater, &c.
99 Ad noctem usque.
1 Sertilem agrum igne & vomere edomet, & fertilem reddat.
2 Genius Naturæ Deus, qui simul cum homine nascitur & moritur, ὁ τῆς γενέσεως, fortuna cujusque.
3 Qui comes nobis adjunctus influxum provenientem ab astro, quod nos nascentes aspexit, regit & moderatur.
4 Qui unoquoque nostrûm mortuo, moritur.

Alius, atque alius.
5 Nam ſuus cuique Genius aliis eſt diſſimilis.
6 Bonus & malus, proſper & adverſus.
7 Horatius à ſua perſona commendat Flo
10 bonorum partorum uſum moderatum.
8 Sumam.
9 Nec mihi erit curæ.
10 Relictis à me.
11 Tamen ego idem.
12 Quid intereſit inter liberalem & prodigum, inter parcum & avarum.
13 Luxurioſo.
14 Multum hæc inter ſe diſcrepant, ſc. tua luxuriose profundere, ſumptum libenter facere, & avare ſemper plura quærere.
15 Quemadmodum pueri Quinquatribus 3.5. diebus feſtis Minervæ dicatis, raptim truuntur eo tempore quod eis datur, ita & tu, &c.
16 Interdum,
17 Celeriter.
18 Paupertas, domus ſordida & inelegans.
19 Eſt allegoria. Utrum ex magnis reditibus vivam an parvis.
20 Ad omnem eventum imperturbatus ero.
21 Nimia felicitate, id eſt, non ſumus admodum divites. 22 Non tamen egeni ſumus & valde pauperes. 23 Valetudine corporis. 24 Decore externo. 25 Gradu & pecunia. 26 Medii ſumus inter ſummos & infimos. 27 Cætera vitia. 28 Cum avaritia. 29 Animus. 30 Mulieres veneficas. 31 Falſas umbras nocte vagantes. 32 Miracula rerum, quæ Theſſalia tulit contemnis? 33 Commemoras libenter ætatem tuam & annos, qui propinquitatem mortis denuntiant? 34 Amicis indulges? 35 Quid prodeſt uno te vitio carere, & tam multis aliis inquinari? 36 Da locum melioribus & doctioribus. 37 Rebus Venereis ſatis uſus es. 38 Ne te nimis potum. 39 Iuvenilis ætas, quam laſcivire magis decrat, quam te qui jam ſactus es offœtus ſenex.

. *Quodque caput: vultu* [5] *mutabilis,* [6] *albus & ater:*
[7] *utar, & ex modico, quantum res poſcet, acervo*
[8] *Tollam: nec* [9] *metuam quid de me judicet hæres,*
Quòd non plura [10] *datis invenerit. & tamen* [11] *idem*
Scire volam [12] *quantum ſimplex hilariſque* [13] *nepoti*
Diſcrepet, & quantum diſcordet parcus avaro.
[14] *Diſtat enim, ſpargas tua prodigus: an neque ſumptum*
Invitus facias, neque plura parare labores.
Ac potius, [15] *puer ut feſtis Quinquatribus,* [16] *olim*
Exiguo gratóque fruaris tempore [17] *raptim.*
[18] *Pauperies immunda domus procul abſit. ego* [19] *utrum*
Navem ferar magna an parva, [20] *ferar unus & idem.*
Non agimur [21] *tumidis velis Aquilone ſecundo:*
[22] *Non tamen adverſis ætatem ducimus Auſtris.*
[23] *Viribus, ingenio,* [24] *ſpecie, virtute,* [25] *loco, re,*
[26] *Extremi primorum, extremis uſque priores.*
Non es avarus: abi. quid? [27] *cætera jam ſimul iſto*
[28] *Cum vitio fugêre. caret tibi* [29] *pectus inani*
Ambitione? caret mortis formidine & ira.
Somnia, terrores magicos, miracula, [30] *ſagas,*
[31] *Nocturnos lemures,* [32] *portentaque Theſſala rides?*
[33] *Natales gratè numeras?* [34] *ignoſcis amicis?*
Lenior & melior fit accedente ſenecta?
[35] *Quid te exempta juvat ſpinis de pluribus una?*
Vivere ſi rectè neſcis, [36] *diſcede peritis.*
[37] *Luſiſti ſatis: ediſti ſatis atque bibiſti:*
Tempus abire tibi eſt: [38] *ne potum largius æquo*
Rideat, & pulſet [39] *laſciva decentius ætas.*

Q. HO-

Q. HORATII FLACCI DE ARTE POETICA LIBER.

AD PISONES.

HVmano capiti cervicem pictor equinam
Iungere si velit, & [2] *varias inducere plumas,*
[3] *Undique collatis membris: ut turpiter* [4] *atrum*
Desinat in piscem mulier formosa [5] *superne:*
[6] *Spectatum admissi risum teneatis amici?*
Credite Pisones, [7] *isti tabulae fore librum*
Persimilem, cujus, [8] *velut aegri somnia, vanae*
Fingentur species: 9 ut nec pes nec caput uni
Reddatur formae. [10] *Pictoribus atque poetis*
Quidlibet audendi semper fuit [11] *aequa potestas.*
[12] *Scimus, & hanc veniam petimusq; damusq; vicissim:*
[13] *Sed non ut placidis coëant immitia, non ut*
Serpentes avibus [14] *geminentur, tigribus agni.*
[15] *Inceptis gravibus plerunque* [16] *& magna professis*
[17] *Purpureus, latè qui splendeat, unus & alter*
Assuitur pannus: [18] *quum lucus, &* [19] *ara Dianae,*
Et properantis aquae per amoenos [20] *ambitus agros,*
Aut flumen Rhenum, [21] *aut pluvius describitur arcus.*
Sed nunc non erat [22] *his locus, & fortasse cupressum*
Scis [23] *simulare.* [24] *quid hoc?* [25] *si fractis enatat* [26] *ex spes*

1 Huic monstro cujus partes differunt specie, forma & natura, simile est poema, quod non constat ex partibus aptis & inter se convenientibus.
2 Plumas ex variis avibus collectas.
3 Membris ex omnibus animalibus & ex quovis elemento ecerrogatis ad hoc monstrum constituendum.
4 In piscem deformem.
5 A parte superiore.
6 Ad spectandum adhibiti O Pisones risum tenere possitis, quamvis illi pictori sitis amici?
7 Illi monstro depicto.
8 Veluti somnia febricitantis, quæ vana sunt & sibi non constant.
9 Ut neque finis neque principium uniforme respondeat proportione.
10 Objiciet aliquis idem licere poetis, quod pictoribus. 11 Æqualis potestas. 12 Scimus hoc ita esse, inquit Horatius. 13 Non ut natura pugnantia inter se conjungantur, ut, &c. 14 Socientur. 15 Principiis gravibus. 16 Et inceptis, quæ profitentur res magnas. 17 Splendida orationis particula, vel inepta descriptio ornandi causa adhibetur rerum levium, quas cum rebus heroicis poeta contexere non debet. 18 Subintelligitur quæstio quando hoc fit? Respondetur. quum facer lucus & ara, &c. id est, quum tres leves describuntur ab iis, quorum inceptа erant gravia. Quæ descriptiones fluviorum, sylvarum, aliorumque locorum tam alienæ sunt à poemate inceptо quam cupressus à naufragо quem pictor aliquis depingendum suscepit. 19 Et templum vel statua Dianæ. 20 Agnais. 21 Iris, quæ pluviam concitat. 22 His pannis purpureis, i. eloquentiæ intempestivæ. 23 Penicillo exprimere. 24 Quid hoc (sc. cupressum pingere) ad naufragium pertinet? 25 Si is, à quo meteodum accepisti, ut abs te pingeretur, naufragus fuit quid cupressui cum naufragо? 26 Sine spe.

Navibus, ære dato qui pingitur? [27] amphora cœpit
Institui. [28] currente rota, cur [29] urceus exit?
Denique sit [30] quodvis simplex duntaxat [31] & unum.
[33] Maxima pars vatum (pater, & juvenes patre digni)
Decipimur [33] specie recti. brevis esse laboro,
[34] Obscurus fio. [35] sectantem levia, [36] nervi
Deficiunt animique. [37] professus grandia, [38] turget:
[39] Serpit humi tutus nimium, timidúsque procellæ.
Qui [40] variare cupit rem [41] prodigialiter unam,
[42] Delphinum sylvis appingit, fluctibus aprum.
[43] IN VITIVM ducit culpæ fuga, si careat arte.
[44] Æmilium circa ludum faber [45] imus & ungues
[46] Exprimet, & molles imitabitur ære capillos,
Infelix operis [47] summa, quia [48] ponere totum
Nesciet, [49] hunc ego me, si quid [50] componere curem,
Non magis esse velim, quàm [51] pravo vivere naso,
Spectandum [52] nigris oculis nigróque capillo.
Sumite materiam vestris qui scribitis [53] æquam
Viribus & [54] versate diu [55] quid ferre recusent,
Quid valeant humeri. [56] cui lecta potenter erit res,
Nec facundia deseret hunc, nec [57] lucidus ordo.
[58] Ordinis hæc virtus erit, & [59] Venus (aut ego fallor)
[60] Ut jam nunc dicat, jam nunc debentia dici
Pleraque differat [61] & præsens in tempus omittat.
[62] Hoc amet, hoc spernat [63] promissi carminis autor.
In verbis etiam [64] tenuis cautúsque serendis:
[65] Dixeris egregiè, [66] notum si callida verbum

27 Vas vinarium grande, i. poema amplum & grande cœpit institui.

28 Progrediente operis scriptione. Metaph. ducta à rotatis figulari.

29 Vas exiguum, i. cur ultima primis sunt minutiora?

30 Quodvis poema.

31 Unum corpus, i. una materia, non ex partibus dissimilium formarum composita

32 O pater & juvenes patre digni (Pisones nimirum) nos (magna pars vatum) decipimur, &c.

33 Falsa virtutis imagine. Nam vitia in scribendo pro virtutibus sequimur.

34 Brevitas orationis obscuritatem parit.

35 Eum, qui politum orationis genus sectatur.

36 Nervi animosi i. vires orationis deserunt & sublimis sententiarum majestas.

37 Grandiloquus.

38 Inflatus evadit & modum excedit.

39 Nimis humilis est eique similis qui dum maris procellam timet, ripæ nimium propinquat.

40 Fabulis incredibilibus opus ornare.

41 Monstrose & supra omnium hominum fidem. 42 Ab ipsa natura prorsus abhorret. 43 Culpæ fuga ducit eum in vitium, qui non cognoscit medium vitiorum, i. virtutem. 44 Circa Æmilium ludum, i. locum gladiatorum, à L. Æmilio sic nominatum. 45 Faber statuarius, cujus taberna est omnium infima. 46 Quædam corporis particulas satis scite in ære exprimet. 47 In summa & perfectione operis infelix. 48 Totum facere vel fabricari. 49 Talem me esse scripterem, nempe in parte tantum probari, in reliquis partibus reprehendi. 50 Conscribere. 51 Distorto & deformi naso. 52 Nigri oculi olim formam commendabant. 53 Materiam viribus parem. 54 Cogitate diu. 55 Quid sustinere non possint. 56 Cui scribendi materia erit delecta potenter, i. secundum facultatem ingenii sui κατὰ δύναμιν. 57 Perspicuus ordo. 58 Ordinis artificialis hæc est præstantia. 59 Venustas σεμνότης. 60 Ut ea dicat quæ nunc dici debent. 61 Ut in futurum tempus differat. 62 Pro rerum delectu aliud probare, aliud improbare debet, qui se poetam professus est. 63 Carminis magni prolixi vel editi. 64 Parcus in verbis novandis. 65 Cum laude dixeris. 66 Si artificiosa verborum connexio, verbum aliquod novum, reddiderit notum & perspicuum.

Reddi-

Reddiderit junctura novum. si forte neceſſe eſt
67 *Indiciis monſtrare recentibus* 68 *abdita rerum,*
Fingere 69 *cinctutis non exaudita* 70 *Cethegis*
71 *Continget: dabiturque licentia ſumpta* 72 *pudenter.*
Et nova fictaque nuper 73 *habebunt verba fidem,* 74 *ſi*
Græco fonte cadant, 75 *parcè detorta.* 76 *quid autem*
Cæcilio Plautóque dabit Romanus ademptum
Virgilio Varioque? ego, cur 77 *acquirere pauca*
Si poſſum, 78 *invideor? quum lingua* 79 *Catonis &* 80 *Enni*
81 *Sermonem patrium ditaverit, & nova rerum*
Nomina protulerit? licuit, ſemperque licebit,
82 *Signatum præſente nota producere nomen.*
Vt ſylvæ foliis 83 *pronos mutantur in annos,*
84 *Prima cadunt:* 85 *ita verborum vetus interit ætas,*
Et juvenum ritu florent modò nata vigentque.
86 *Debemur morti nos, noſtráque.* 87 *ſive receptus*
Terra 88 *Neptunus,* 89 *claſſes Aquilonibus arcet,*
90 *Regia opus:* 91 *ſterilíſque diu palus aptaque remis,*
Vicinas urbes 92 *alit, &* 93 *grave ſentit aratrum:*
Seu curſum mutavit 94 *iniquum frugibus* 95 *amnis*
Doctus iter melius: mortalia facta peribunt.
96 *Nedum ſermonum ſtet honos, & gratia* 97 *vivax.*
98 *Multa renaſcentur quæ jam cecidere, cadentque*
Quæ nunc ſunt in honore vocabula, ſi volet 99 *uſus:*
1 *Quem penes arbitrium eſt & jus & norma loquendi,*
Res geſtæ regúmque ducúmque, & triſtia bella,
2 *Quo ſcribi poſſent numero, monſtravit Homerus*
3 *Verſibus impariter junctis* 4 *querimonia primum,*

67 Vocabulis novis.
68 Res abditas.
69 Cinctutis pro cinctis & armatis viris, per Epenthesin.
70 Vocabula incognita veteribus, qualia erat M. Cornelius Cethegus, quem M. Tullius in Bruto poſſunt inter priſcos oratores.
71 Licebit verbis uti recentibus ſi fuerit neceſſe.
72 Verecunde, cum pudore.
73 Verba nova probabuntur & authoritatem obtinebunt.
74 Si è Græca lingua derivata, deſinant & exeant in caſum ſeu finem Latinum.
75 Paululum deflexa.
75 Si licuerit veteribus Poëtis Cæcilio & Plauto nova verba fingere, cur non liceat etiam recentioribus Virgilio & Vario?
77 Nova verba facere.
78 Cur vetor? cur patior invidiam?
79 Quum lingua utriuſque antiqui authoris rudis & impoliti, &c.
80 De quo Ovidius, Ennius ingenio maximus, arte rudis.
81 Linguam latinam amplificaverit. 82 Licuit in medium proferre novam vocem, quam præſens uſus comprobavit. Metaph. ducta à pecunia, quæ notam ſen formam impreſſam continet. 83 Per annos celerrime labentes. 84 Folia prima cadunt. 85 Ita priſca verba reſpuuntur. 86 Nos peribimus & omnia noſtra peribunt. 87 Lacum Lucrinum intelligit, quem magnis molibus Iul. Cæſar incluſerat. 88 Mare. 89 A claſſibus arcet aquilones, per Hypallagen. 90 Opus quale nemo niſi rex facere poſſit. 91 Sive pomptina palus per Cethegum exſiccata factaque navigabilis, &c. 92 Suis frugibus alit. 93 Et aratur. 94 Nocentem. 95 Tiberis ante per Velabrum fluens, Auguſti juſſu in alveum eſt deductus. 96 Quanto minus verba ſint ſempiterna. 97 Perpetua verborum venuſtas. 98 Multa vocabula reviviſcent, & in priſtinum ſtatum redibunt. 99 Loquendi conſuetudo. 1 In cujus poteſtate eſt judicium & poteſtas, & norma loquendi. 2 Quibus pedibus, quo carminis genere, ſcilicet heroico. 3 Carminibus Elegiacis, quorum alterum eſt hexametrum, alterum pentametrum. 4 Res triſtis.

Pòst etiam inclusa est [5] *voti sententia compos.*
Quis tamen [6] *exiguos elegos emiserit autor,*
Grammatici certant, & adhuc [7] *sub judice lis est.*
Archilochum [8] *proprio rabies* [9] *armavit Iambo.*
[20] *Hunc socci cepere pedem grandesque cothurni,*
[11] *Alternis aptum sermonibus,* [12] *& populares*
Vincentem strepitus, & [13] *natum rebus agendis.*
Musa dedit [14] *fidibus divos,* [15] *puerosque deorum,*
[16] *Et pugilem victorem,* [17] *& equum certamine primum,*
Et juvenum [18] *curas,* [19] *& libera vina referre.*
[20] *Descriptas servare vices* [21] *operumque colores,*
[22] *Cur ego si nequeo ignoroque, poeta salutor?*
[23] *Cur nescire, pudens pravè, quàm discere malo?*
Versibus exponi tragicis res comica [24] *non vult:*
Indignatur enim [25] *privatis ac* [26] *propè socco*
Dignis carminibus narrari [27] *cœna Thyestæ.*
[28] *Singula quæque locum teneant* [29] *sortita decenter.*
Interdum tamen & vocem comœdia [30] *tollit,*
[31] *Iratusque Chremes* [32] *tumido delitigatore:*
Et tragicus plerunque dolet sermone [33] *pedestri.*
[34] *Telephus &* [35] *Peleus, quum pauper & exul uterque*
[36] *Projicit ampullas, &* [37] *sesquipedalia verba:*
[31] *Si curat cor spectantis* [39] *tetigisse querela,*
Non satis est [40] *pulchra esse poemata,* [41] *dulcia sunto.*
Et quocunque volent animum auditoris [42] *agunto.*
Vt ridentibus arrident, ita flentibus [43] *adsunt*
Humani vultus, si vis me flere, dolendum est

5 Res lætæ, quæ nobis ex animi sententia eveniunt.
6 Elegos tenues, qui tam sublimi stylo non conficiuntur.
7 Lis nondum finita.
8 Iambo à se invento.
9 Armavit in Lycamben socerum & ejus filiam.
10 Hunc versum Iambicum admiserunt Comœdiæ & Tragœdiæ Soccis Comœdi, cothurnis Tragœdi usi sunt.
11 Sermonibus mutuis.
12 Altius sonantem in scena quam clamorem populi versibus iambicis delectati.
13 Habentem aptitudinem naturalem ad fabulas agendas.
14 Versibus lyricis.
15 Deorum filios, i. heroas.
16 Pugnis & manibus acrem.
17 Equum, qui cursu vicit.
18 Iuvenum amores.
19 Symposia, in quibus ebrii operta recludunt libere.
20 Suas cujusque poematis partes servare.
21 Multiplices poematum varietates, quæ ut res pictæ, coloribus distinguuntur. 22 Cur Poetæ nomen mihi ascisco? 23 Cur prave pudens, id est, turpiter verecundus, malo nescire quam discere? 24 Non debet. 25 Humilibus, quales solent esse homines privati qui magistratum non gerant. 26 Stylo comico. 27 Tragœdia de Thyeste scripta, ponitur hic pro Tragœdia. 28 Unaquæque materia sive comica sive tragica suo carmine decenti & proprio tractetur. 29 Ut sors tulerit. 30 Comœdia vocem tollit, quum aliquid indignum describitur & infandum. 31 Apud Terentium. 32 Tragicis verbis acriter litigat. 33 Humili dictione. 34 Telephus Mysorum rex in egestate versatus tragicum argumentum præbuit, ampullas tamen (id est, verba turgida & venti plena) omittit. Metaph. est ducta à vasis vitreis quæ artifices suo spiritu vehementer inflant. 35 Peleus pater Achillis ejectus à patre Æaco ob Phocum fratrem interfectum, exulavit. 36 Longè a se rejicit. 37 Verba longa & nimium producta. 38 Si dolorem spectatoribus velit inurere. 39 Commovisse querimonia. 40 Poemata diserta & magnificis verbis redundantia. 41 Dulci oratione auditorum animos alliciant. 42 Impellant. 43 Præsto sunt, quia similiter afficitur is qui audit, atque is qui affectus commovet dicendo.

Primum

Primùm ipſi tibi: 44 *tunc* 45 *tua me infortunia lædent*
Telephe, vel Peleu: 46 *malè ſi mandata loqueris,*
Aut dormitabo, aut videbo: triſtia mœſtum
Vultum verba decent: iratum, 47 *plena minarum:*
Ludentem, laſciva: ſeverum, ſeria dictu.
Format enim natura prius nos 48 *intus ad omnem*
49 *Fortunarum habitum:* 50 *juvat,* 51 *aut impellit ad iram:*
52 *Aut ad humum mœrore gravi deduxit, & angit:*
53 *Poſt effert animi motus interprete* 54 *lingua.*
Si dicentis erunt 55 *fortunis abſona dicta,*
56 *Romani tollent equites peditesque cachinnum.*
Intererit multum 57 *Davuſne loquatur an Eros*
58 *Maturúſne ſenex, an adhuc florente juventa*
59 *Fervidus: an* 60 *matrona potens, an* 61 *ſedula nutrix:*
Mercatórne vagus cultórne virentis agelli:
62 *Cholchus, an Aſſyrius: Thebis nutritus, an Argis.*
63 *Aut famam ſequere,* 64 *aut ſibi convenientia finge*
Scriptor. 65 *honoratum ſi fortè reponis Achillem:*
66 *Impiger, iracundus, inexorabilis, acer:*
67 *Jura neget ſibi nata,* 68 *nihil non arroget armis.*
69 *Sit Medea ferox, invictaque:* 70 *flebilis Ino,*
71 *Perfidus Ixion,* 72 *Io vaga,* 73 *triſtis Oreſtes.*
Si quid 74 *inexpertum ſcenæ committis, & audes*
75 *Perſonam formare novam, ſervetur* 76 *ad imum*
Qualis 77 *ab incepto proceſſerit, &* 78 *ſibi conſtet.*

44 Quum ipſe primus doleba, O Telephe, vel Peleu, i. tu hiſtrio, qui in ſcena hos repræſentas.
45 Tuæ calamitates me dolore afficient.
46 Si indecenter rem tibi mandatam exprimes verbis utens à perſona vel fortuna tua alienis, aut dorm. &c.
47 Verba minarum plena decent iratum.
48 In animo.
49 Ad omnem fortunæ varietatem vultu & animo exprimendam.
50 Si fortuna ſit ſecunda, natura gaudemus, & lætamur.
51 Si fortuna ſit adverſa.
52 Aut valde affligit.
53 Natura deinde per orationem curas & perturbationes animi perſpicue eloquitur.
54 Eſt munus linguæ animum interpretari.
55 A ſtatu & conditione loquentis aliena.
56 Univerſus populus Rom. effuſe ridebit.
57 Multum intererit ſervus ne ſubdolus & fallax loquatur, an Eros, i. ſervus bene moratus & fidelis, verſiculus hic varie legitur, de quo Commentatores conſule.
58 Ætate grandis. 59 Iuvenis. 60 Fœmina clariſſima. 61 Nutrix officioſa. 62 Quia multum differt natio à natione, locus à loco. 63 Si certam hiſtoriam ſcribas, ſequere famam, prout ab aliis acceptiſti. 64 Sin hiſtoriam fingas, habeat artem figmentum tuum, ita ut extrema cum primis, utraque cum mediis conveniant, & ſua cuique perſonæ convenientia tribuas. 65 Magnum & illuſtrem Achillem, ſi ad Homeri imitationem deſcribas. 66 Velox ſit & ſtrenuus. 67 Sit legum contemptor. 68 Omnia putet ſe armis conſequi poſſe. 69 Sit Medea animoſa & vehemens, quæ Iaſonis perfidiam ulta, filios ei comedendos appoſuit, fratrem quæ Abſyrtum obtruncavit. 70 Inò Athamantem maritum furioſum fugiens, ſe cum filio in mare præcipitavit. 71 Ixion ſocerum ſuum ad epulas ſumptuoſas invitans, in foſſam jam inflammatum eum fecit incidere, atque ita flammis conſumptus eſt. 72 Io in vaccam verſa Oeſtroque à Iunone agitata, uſque eo vagata eſt donec in Ægyptum pervenit. 73 Triſtis propter conſcientiam occiſæ matris. 74 Ab aliis poetis non tractatum. 75 De qua nullus alius poeta dixit. 76 Ad finem uſque. 77 Ab initio. 78 Sit ſemper idem, a ſuis moribus non recedens.

79 Difficile est communia (i. argumenta fabularum à nullo ante tractata) ita proprie dicere (i. itc. præclare scribere) ut propria tua jure dici possint.

80 Argumentum tragœdiæ ex Homeri Iliade rectius in seriem producis, quam, &c.

81 Actus in comœdia vel tragœdia, pars est pleno perfectoque sensu, qua finita personarum vacuum relinquitur.

82 Non dicta ab aliis.

83 Argumentum ab alio publicatum vel tractatum tuum putabitur, si argumenti tantum speciem referas, non etiam singula minutatim prosequaris.

84 Si non hæsebis in circulo omnibus patente & contempto, i. si tuum authorem, quem imitaris, non sequeris ita religiose, ut nihil addas de tuo, nihil inveniás, nihil immutes.

79 *Difficile est propriè communia dicere: tuque*
Rectius 80 *Iliacum carmen deducis* 81 *in actus,*
Quàm si proferres ignota 82 *indictaque primus.*
83 *Publica materies privati juris erit,* 84 *si*
Nec circa 85 *vilem patulumque moraberis orbem:*
86 *Nec verbum verbo curabis reddere, fidus*
Interpres. 87 *nec desilies imitator in arctum.*
Unde pedem 88 *referre pudor vetet, aut operis* 89 *lex:*
Nec sic incipies, 90 *ut scriptor Cyclicus olim,*
91 FORTVNAM PRIAMI CANTABO, ET NOBILE BELLVM.
Quid dignum 92 *tanto feret hic promissor hiatu?*
93 *Parturient montes, nascetur ridiculus mus.*
Quantò rectius 94 *hic, qui nil molitur ineptè!*
95 *Dic mihi Musa* 96 *virum, captæ post tempora Troiæ,*
Qui mores hominum multorum vidit & urbes.
97 *Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem*
Cogitat: 98 *ut speciosa debinc miracula promat,*
99 *Antiphaten,* 1 *Scyllamque,* 2 *& cum Cyclope Charybdim:*
3 *Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,*
Nec 4 *gemino bellum Trojanum orditur ab ovo.*
Semper 5 *ad eventum festinat:* 6 *& in medias res,*
Non secus ac notas, auditorem rapit: & quæ

85 Vilem appellat, quia non magni est ingenii totam alterius inventionem sequi. 86 Si non stupide ut fidus interpres, auctorem tuum quem imitandum tibi proposuisti verbatim exprimere. 87 Etiam qui imitator es, non conjicies te in locum tam augustum unde te explicare honeste non possis sine pudore & reprehensione. 88 Discedere abiis, quæ temere es aggressus. 89 Lex quæ jubet aut penitus non inciper, aut incepta perficere. 90 Ut poeta circumforaneus, qui in conventiculis hominibus suos versus obtrudat in ordem coactis. 91 Intelicitatem. 92 Tam pleno ore, id est, tanta verborum grandilate. 93 Usurpavit hoc proverbium in eos qui aureos montes pollicentur, sed minima præstant. 94 Scil. Homerus, qui conatur nihil imperite scribere. 95 Duobus hisce versibus Horatius, utcunque expressit principium Odysseæ tribus versibus constans. 96 Ulyssem. 97 Fumus fulgorem subsequi proverbialiter dici potest, quando ex magnificis promissis tenuia & mediocria prodeunt: lux autem dicitur fumum sequi quando ex humilibus splendidiora existunt, quam sunt promissa. 98 Utin processu monstra hominum vel ferarum dicat speciosa, i. immania. Nam corpora vasta plus habent speciei quam exigua. 99 Læstrigonum regem hominum voratorem. 1 Hecatæ filiam, cujus latera canibus lattantibus succincta fuisse dicuntur. 2 Cum Polyphemo voraginem marinam in freto Siculo. 3 Nec reditum Diomedis a bello Trojano, aut aliam narrationem nimis longe repetit, i. non sumit principium poematis à prima origine: præcipit enim poeta longo proœmio non esse utendum. 4 Ex ovorum uno exclusi sunt Pollux & Helena, ex altero Castor & Clytemnestra. 5 Festinat ad propositum scopum. 6 Omissis rerum principiis perinde ac si nota essent, rapit auditorem in res medias.

Desperat

Desperat tractata 7 *nitescere posse, relinquit.*
8 *Atque ita mentitur, sic veris falsa* 9 *remiscet,*
10 *Primo ne medium, medio ne discrepet imum.*
11 *Tu, quid ego, & populus mecum desideret, audi.*
12 *Si plausoris eges aulæa manentis, & usque*
Sessuri, 13 *donec cantor, vos plaudite, dicat;*
Ætatis cujusque notandi sunt tibi mores.
14 *Mobilibúsque decor naturis dandus* 15 *& annis.*
16 *Reddere qui voces jam scit puer,* 17 *& pede certo*
Signat humum, gestit 18 *paribus colludere:* 19 *& iram*
Colligit ac ponit temerè, & mutatur in horas
Imberbis juvenis tandem 20 *custode remoto,*
Gaudet equis 21 *canibusque* 22 *& aprici gramine campi:*
23 *Cereus in vitium flecti,* 24 *monitoribus asper:*
25 *Utilium tardus provisor, prodigus* 26 *æris:*
27 *Sublimis* 28 *cupidusque, & amata relinquere* 29 *pernix.*
30 *Conversis studiis, ætas animúsque virilis*
Quærit opes & amicitias, 31 *inservit honori:*
Commisisse cavet quod mox mutare 32 *laboret.*
Multa senem 33 *circumveniunt incommoda: vel quòd*
34 *Quærit & inventis miser abstinet, ac timet uti:*
Vel quòd res omnes 35 *timidè gelideque ministrat,*
36 *Dilator,* 37 *spe longus,* 38 *iners,* 39 *avidusque futuri:*
40 *Difficilis, querulus: laudator temporis acti*
41 *Se puero,* 42 *censor castigatórque minorum.*
Multa ferunt 43 *anni venientes commoda secum,*
Multa 44 *recedentes adimunt. ne fortè seniles,*

7 Oratione splendescente seu verbis polite explicari.
8 Atq; sic mentitur & falsa dicit, ut omnia inter se maxime cohæreant.
9 Commiscet.
10 A principio.
11 Tu, ô poeta, qui scribis aliquid, audi.
12 Si spectatorem plausu faventem cupis tibi contingere, qui tantisper maneat in theatro donec aulæa removeantur. Aulæis enim parietes scenæ tuerunt ornati.
13 Donec histrio, peracta fabula, dicat, Vos plaudite.
14 Crescentibus aut decrescentibus naturis, suum cuique decorum est tribuendum.
15 Et sua cuique ætati proprietas est habenda.
16 Puer, qui scit singula articulate eloqui & ad interrogata respondere, gestit, &c.
17 Et pede confirmato ita incedit ut signet humum vestigium imprimens.
18 Cum æqualibus, qui sunt ejusdem fere ætatis.
19 Repente irascitur ac facile placatur.
20 Pædagogo remoto.
21 Venationes. 22 Aprico campo non opaco, licet hoc de campo Martio intelligere, in quo adolescentes se variè exercebant. 23 Flexilis ad vitium. 24 Inimicus iis qui eum pertinaciter monent. 25 Quæ sibi profint. 26 Pecuniæ. 27 Superbus, elatus. 28 Vehementer omnia concupiscens. 29 Velox ad relinquendum quod concupierat. 30 Cum ætate convertantur studia. 31 In honorum studio occupatus est. 32 Conetur. 33 Premunt, gravant. 34 Senex divitias quærit, quæsitis vero abstinet, verè igitur miser est & infelix. 35 Nimium caute, & segniter administret. 36 Rem semper procrastinans. 37 Longinqua sperans, quam sit morti proximus. 38 Segnis & ad agendum ineptus. 39 φιλόζωος, vitæ cupidus. Nam senex quia abest à vita longa, illam desiderat. 40 Morosus. 41 In pueritia sua. 42 Quasi Censor castigans juniorum mores. 43 Anni ab incunabilis ad mediam ætatem. 44 Post mediam ætatem.

Man-

Mandentur juveni [45] *partes, pueróque virilet,*
Semper [46] *in adjunctis ævóque morabimur aptis.*
Aut agitur res in scenis, [47] *aut acta refertur.*
Segnius irritant animos [48] *demissa per aurem,*
[47] *Quàm quæ sunt oculis subjecta* [50] *fidelibus, & quæ*
Ipse sibi tradit spectator. non tamen intus
Digna geri, promes [51] *in scenam, multaque tolles*
Ex oculis, quæ mox narret [52] *facundia præsens:*
Nec pueros coram populo Medea trucidet:
Aut humana palàm coquat exta nefarius [53] *Atreus:*
Aut in avem [54] *Progne vertatur, Cadmus in anguem.*
Quodcunque ostendis mihi sic, [55] *incredulus odi.*
Neve minor, neu sit quinto productior actu
[56] *Fabula, quæ* [57] *posci vult, & spectata* [58] *reponi.*
[59] *Nec deus intersit, nisi dignus vindice* [60] *nodus*
Inciderit: [61] *nec quarta loqui persona laboret.*
[62] *Actoris partes chorus officiumque* [63] *virile*
Defendat. [64] *neu quid medios intercinat actus,*
Quod non proposito conducat [65] *& hæreat apte.*
[66] *Ille bonis faveatque, &* [67] *consilietur amicis:*
[68] *Et regat iratos, & amet peccare* [69] *timentes.*
[70] *Ille dapes laudet mensæ brevis, ille* [71] *salubrem*
Justitiam, legesque, & apertis otia [72] *portis.*
Ille tegat [73] *commissa: deosque precetur & oret,*
Ut redeat miseris, abeat [74] *fortuna superbis.*
[75] *Tibia non, ut nunc, orichalco vincta, tubæque*
Æmula, sed tenuis simplexque, foramine [76] *pauco*

45 Partes pro officio.
46 In iis moribus, qui sunt appositi & uniquique ætati apti.
47 Quia res est visu fœda, vel nimis atrox & incredibilis.
48 Audita.
49 Quam quæ cernuntur.
50 Ad fidem faciendam, magis valent oculi quam aures.
51 In conspectum.
52 Oratio diserta coram spectatoribus.
53 De quo vide Od. 16. lib. 1.
54 Progne Ityn filium Tereo marito comedendum appositat, vide Od. 12. lib. 3.
55 Non credens, contemno & odio habeo.
56 Tragœdia, vel Comœdia, neque paucioribus, neque pluribus quam quinque Actibus constare debet.
57 A populo, ut iterum agatur.
58 Iterum doceri.
59 Nec Deus in scenam inducatur.
60 Res ardua & difficilis.
61 Nec plures personæ uno & eodem tempore in scenam prodeant loquuturæ, quam tres.
62 Chorus ex quocunque sexu aut numero constat unius actoris loco habeatur, summaque sermones accommodet actioni proxime peractæ. 63 Officium virile quamvis sit mulierum cœtus, nam Masculinum genus complecti solet fœmininum. 64 Neu quid canat inter medios actus, id est, in mediis actibus, quod sit alterius argumenti, & a re propositâ alienum. 65 Quod non sit ad rem præsentem aptum. 66 Ille chorus, cujus officium breviter docet Horatius. 67 Det consilium amicis. 68 Sedulat iratos placare. 69 Innocentes. 70 Laudet parsimoniam & continentiam in victu. 71 Utilem. Nam ut salubritas corpus, sic Justitia Remp. conservat. 72 Portæ clausæ bellum, apertæ pacem indicant. 73 Arcana fidei commissa ne prodat. 74 Fortuna secunda. 75 Tibia veterum tenuis fuit, & simplex, id est, veteres simplici Musica in scenis usi sunt, at nunc imperio Rom. florente, tibia non solum ornatur orichalco, sed tot habet foramina ut sonet tanquam tuba. 76 Quatuor foraminibus.

Aspirare

77 *Aspirare, & adesse choris erat utilis, atque*
78 *Nondum spissa nimis complere* 79 *sedilia statu.*
80 *Quò sanè populus* 81 *mumerabilis, utpote parvus,*
Et frugi, castúsque verecundúsque 82 *coibat.*
Postquam cœpit 83 *agros extendere victor, & urbem*
Latior amplecti murus: 84 *vinóque diurno*
Placari Genius festis 85 *impunè diebus:*
Accessit 86 *numerisque modisque licentia major.*
87 *Indoctus quod enim saperet,* 88 *libérque laborum*
Rusticus, urbano 89 *confusus, turpis honesto?*
Sic priscæ 90 *motúmque & * 91 *luxuriam addidit arti*
Tibicen: 92 *traxitque vagus per pulpita vestem.*
Sic etiam 93 *fidibus voces crevere* 94 *severis,*
95 *Et tulit eloquium insolitum facundia* 96 *præceps:*
97 *Vtiliumque sagax rerum,* 98 *& divina futuri*
99 *Sortilegis non discrepuit sententia Delphis.*
Carmine qui tragico vilem certavit ob 1 *hircum,*
Mox etiam agrestes satyros 2 *nudavit,* 3 *& alter*
4 *Incolumi gravitate jocum tentavit: cò quod*
Illecebris erat & grata novitate 5 *morandus*
Spectator, 6 *functúsque sacris, & potus, & exlex.*
Verùm ita 7 *risores, ita* 8 *commendare dicaces*
Conveniet satyros, 9 *ita vertere seria ludo:*
Ne, quicunque deus, quicunque 10 *adhibebitur heros,*
Regali conspectus in auro 11 *nuper & ostro,*
12 *Migret in obscuras humili sermone tabernas:*

77 Adspirando seu canendo juvare choros.
78 Sedilia nondum nimis referta.
79 In quibus sedebant spectatores.
80 In quem locum.
81 Populus adeo paucus ut facile posset numerari.
82 Congregabatur.
83 Imperium propagare.
84 De die convivari & potare.
85 Sine metu Censorum.
86 Et rythmis & cantui.
87 Homines rustici & indocti laboribus soluti, cum populo urbano & honesto in scena commisti nihil sapuerunt. unde in arte Comica tanta crevit licentia ab antiquorum severitate longe discrepans, postea vero plebs à senatu & equitibus discreta fuit subselliis.
88 Defuncti laboribus.
89 Commistus.
90 Gestum corporis & saltationem.
91 Foraminum auctionem vel scenici ornatum sumptuosum.
92 Usus est veste ad talos demissa, huc & illuc se per scenam circumferens. 93 Citharis accesserunt, & multiplicati sunt modi, & soni, id est, chordæ. 94 Ob res severas, quas numero & harmonia citharœdus imitatur. 95 Et protulit. 96 Celeriter fluens. 97 Et sententia, id est, prudens oratio personarum (ex quibus chorus constitit) parum ab Apollinis oraculo distitit. 98 Divinans futurum. 99 Unde sortes, id est, oracula petuntur. 1 Hircus præmii loco tragœdiarum scriptoribus datus est. 2 Satyros nudos introduxit verbis & moribus obscœnis risum movendi. 3 Primo asper in tragœdia, mox asperitatem facetiis condivit. 4 Salva gravitate Tragœdiæ. 5 Delectandus novitate, quæ solet esse omnibus gratissima. 6 Post sacra & epulis ebrius & sine lege vivens. 7 Satyri dicuntur risores, vel quod risum moveant, vel quod res rideant humanas. 8 Auditorum auribus. 9 Poema serium jocis satyricis ita commiscere. 10 In tragœdia introducetur. 11 Paulo ante. 12 Ne utatur sermone humili & abjecto, qualis est tabernariorum & opificum oratio.

Aut,

Aut [13] *dum vitat numum, nubes & inania captet,*
[14] *Effutire leves indigna tragœdia verſus,*
Vt feſtis matrona [15] *moveri juſſa diebus,*
Intererit ſatyris paulum pudibunda protervis.
Non ego [16] *inornata &* [17] *dominantia nomina ſolùm*
Verbáque, Perſonæ, [18] *ſatyrarum ſcriptor amabo:*
Nec ſic enitor [19] *tragico differre colori,*
Vt nihil interſit [20] *Davúſne loquatur, & audax*
Pythias, [21] *emuncto lucrata Simone talentum:*
[22] *An cuſtos famulúſque dei Silenus alumni.*
[23] *Ex noto fictum carmen ſequar: ut ſibi quivis*
Speret idem: [24] *ſudet multum, fruſtraque laboret*
[25] *Auſus idem:* [26] *tantum ſeries juncturaque pollet,*
Tantum de medio [27] *ſumptis accedit honoris.*
[28] *Sylvis deducti caveant (me judice)* [29] *Fauni*
[30] *Ne, velut innati triviis, ac penè forenſes,*
Aut nimium teneris [31] *juvenentur verſibus unquam,*
[32] *Aut immunda crepent,* [33] *ignominioſa que dicta.*
Offenduntur enim [34] *quibus eſt equus & pater & res:*
Nec, ſiquid [35] *fricti ciceris probat & nucis emptor,*
[36] *Æquis accipiunt animis,* [37] *donantve corona.*
[38] *Syllaba longa brevi ſubjecta, vocatur Iambus,*
[39] *Pes citus:* [40] *unde etiam trimetris* [41] *accreſcere juſſit*
Nomen Iambeis: [42] *quum ſenos redderet ictus,*

13 Dum comicam humilitatem reformidat, ne intumeſcat captans magna ſupra vires, quaſi inter nubes & cœlum verſans.
14 Inepte loqui. Ordo & ſententia verborum hæc eſt. Tragœdia quæ indigna eſt, in qua verſus leves imitantur, intererit, id eſt, verſabitur inter ſatyras velut pudica fœmina, quæ non niſi coacta feſtis diebus modice ſaltat.
15 Saltare.
16 Nomina ſimplicia & incondita.
17 Nomina propria, quæ in ſuo ſenſu dominantur, non expulſa de ſede ſua à tranſlatis, qualia ſunt verba ad Venerem ſpectantia. ut Menſula, Cunnus & ſimilia.
18 Si ego Satyras in tragœdia ſcriberem.
19 A tragica magniloquentia.
20 Utrum Davus, Pythias, Simo perſonæ Comicæ loquantur, an Silenus perſona ſatyrica.
21 Deluſo. Metaph.
22 An tragica & gravior perſona loquatur, qualis ſit Silenus cuſtos & miniſter Bacchi nutricius.
23 Ex re nota non abtruſa fictum ſequar, id eſt, carmen ſatyricum fingam atque ejuſmodi erit carmen, ut quivis ſperet ſe tale poſſe fingere.
24 Multa laboris ſumat.
25 Conatus idem.
26 Tantum valent rerum diſpoſitio & verborum ſtructura, ut difficile ſit imitari.
27 Rebus vulgaribus.
28 E ſylvis, id eſt, è proſcenio numeroſo prodeuntibus ſcenam civilem.
29 Quorum princeps eſt Pan. A Græcis ſatyri dicuntur.
30 Ne velut nati in triviis, id eſt, locis celeberrimis, ac pene in medio foro.
31 Ne verſibus nimium excultis juvenilitet laſcivient.
32 Aut verba nimis obſcœna loquantur.
33 Quæ alicujus exiſtimationem lædant.
34 Equites patricii, & locupletes.
35 Fricti ciceris emptor eſt homo pauper, & plebeius, qui cicere, interea dum agebantur fabulæ, & quovis alio tempore, famem levaret.
36 Patienter audiunt.
37 Remuneratæ. Nam bonos poëtas hedera coronabant.
38 Iambus ex duabus ſyllabis conficitur, priore brevi, poſteriore longa.
39 Pes celeriter currens, qui cito promitur, præſertim ſi compararetur cum ſpondeo tardo.
40 Exquo, quod Iambus ſit ita citus, juſſit Iambeos verſus ſenarios, trimetros quoque imitari.
41 Trimetris addi.
42 Quum haberet ſex pedes.

à quadrupedibus quibus lac ſubtractum eſt.

[43] *Primus ad extremum similis sibi.* [44] *non ita pridem,*
Tardior ut paulò [45] *graviorque veniret ad aures:*
Spondæos stabiles in jura paterna [46] *recepit*
[47] *Commodus, & patiens: non ut de sede secunda*
Cederet aut quarta [48] *socialiter.* [49] *hic & in* [50] *Atti*
Nobilibus trimetris apparet rarus & Enni.
In scenam missos [51] *magno cum pondere versus,*
Aut operæ celeris nimium, curaque carentis,
Aut ignoratæ [52] *premet artis crimine turpi.*
Non quivis videt [53] *immodulata poemata judex:*
Et data Romanis venia est [54] *indigna poetis.*
[55] *Idcircone vager, scribamque libenter? an omnes*
Visuros [56] *peccata putem mea, tutus, &* [57] *intra*
Spem veniæ cautus? [58] *vitavi denique culpam,*
[59] *Non laudem merui.* [59] *vos exemplaria* [60] *Græca*
[61] *Nocturna versate manu, versate diurna.*
At nostri proavi Plautinos & [62] *numeros &*
Laudavere [63] *sales: nimium patienter* [64] *utrumque*
(Ne dicam [65] *stulte) mirati: si modò ego* [66] *& vos*
Scimus [67] *inurbanum lepido seponere dicto,*
Legitimúmque sonum [68] *digitis callemus & aure.*
Ignotum tragicæ genus invenisse Camœnæ
Dicitur, & plaustris vexisse poemata [69] *Thespis:*
Quæ [70] *canerent agerentque* [71] *peruncti facibus ora.*
Post hunc [72] *personæ pallæque repertor* [73] *honestæ*

43 A principio ad finem, olim ex Iambis duntaxat constans.
44 Non diu est, quod inseri cœperunt spondæi & alii pedes inter Iambos.
45 Vox tardior ad movendos animos aptior sua mora, tametsi percipiatur segnius.
46 Iambus recipit Spondæos stabiles (id est, graves & tardos) in sua jura, sed ita, ut è secunda aut quarta sede non depelleretur.
47 Sese accommodans & libenter locum dans spondæis.
48 Mutuo pariter.
49 Hic Iambus.
50 Attius & Ennius in tragœdiis quas scripserunt raros Iambos adhibuerunt.
51 Versus crebris Spondæis tardatos.
52 Iambus raro adhibitus premit, id est, indicat versus præpropere & negligentia sibi, vel sine arte & minus accurate.
53 Poemata methodo & modulo poëtica non recte efficta. 54 Indigne, Immerito. 55 Idcircone sine arte scribere debeam, quia errata in scriptis meis nemo est animadversurus? 56 Vitia mei carminis. 57 Ut nihil scribam venia signum, sed per se laudem merebitur. 58 Is solus laudem meretur, qui recte facit, non qui culpam vitavit. 59 O Pisones. 60 Græci optime & caute scripserunt. 61 Nam studiosis non est dormiendum nimis. 62 Numeros poëticos. 63 Facetias. 64 Numeros & sales. 65 Stulte sentiebant, quia verum ignorabant. Stultitia autem oritur ex ignorantia. 66 Vos ô Pisones. 67 Inurbane dictum ab eleganti joco distinguere. 68 Digitis digerendo versus in pedes, aure audiendo, an versus sit numerosus. 69 Thespis Atheniensis primus poeta tragicus, tragœdias docuit, atque egit in plaustris, quibus poetæ circa vices fuerunt circumacti antequam scena esset inventa. 70 Ipsi poëtæ. 71 Habentes ora facibus vini peruncta. Nondum enim usus erat personarum. 72 Repertor larvæ, cum vera histrionum facies fuit tecta, ne agnosceretur. 73 Pallæ decoræ, quæ ad imos usque pedes fuit, demissa.

Æschylus

Æschylus, & modicis instravit 74 *pulpita tignis,*
Et docuit 75 *magnumque loqui,* 76 *nitique cothurno.*
Successit vetus 77 *his comœdia, non sine multa*
Laude: sed 78 *in vitium libertas excidit,* 79 *& vim*
Dignam lege regi, 80 *lex est accepta: chorusque*
81 *Turpiter obticuit,* 82 *sublato jure nocendi.*
83 *Nil intentatum nostri liquêre poetæ:*
Nec minimum meruêre decus 84 *vestigia Græca*
Ausi deserere, & celebrare domestica facta,
Vel qui 85 *prætextas, vel qui docuere* 86 *togatas;*
Nec 87 *virtute foret, clarisve potentius armis,*
Quàm 88 *lingua, Latium.* 89 *si non offenderet unumquemque poetarum* 90 *limæ labor* 91 *& mora: vos* 92 *Pompilius sanguis, carmen reprehendite, quod non*
Multa dies & 93 *multa litura coercuit, atque*
94 *Perfectum decies non castigavit ad unguem.*
95 *Ingenium misera quia fortunatius arte*
Credit, & 96 *excludit sanos Helicone poetas*
Democritus: 97 *bona pars non ungues ponere curat,*
Non barbam: secreta petit loca, 98 *balnea vitat.*
Nanciscetur enim 99 *pretium nomenque poetæ,*
1 *Si tribus Anticyris caput* 2 *insanabile* 3 *nunquam*
Tonsori 4 *Licino commiserit. O ego* 5 *lævus,*
Qui purgo bilem 6 *sub verni temporis horam.*
Non alius faceret 7 *meliora poemata. verùm*

74 Scenam modicam instituit.
75 Perfectiorem eloquentiam.
76 Gestate cothurnum quo nituntur incedentes.
77 Tragœdiis vetus comœdia fuit posterior.
78 Postquam cœperunt honestos maledictis & turpibus convitiis nominatim insectari.
79 Maledicentium.
80 De cohibenda maledicentia veteris comœdiæ.
81 Obticuit, legis pœna pertertritus, vel junge turpiter cum Gerundio nocendi.
82 Adempta licentia maledicendi.
83 Poetæ Latini nihil in scribendo prætermiserunt.
84 Quum teorderent si Græcis exemplatibus & facta Romana scriberent.
85 Latinas fabulas in quibus prætextati (id est, personæ nobiles) fœrunt inducti.
86 Fabulas tabernarias in quibus plebeiæ & privatæ personæ fuerunt inductæ.
87 Virtute militari. 88 Eloquentia & re litteraria. 89 Si unusquisque poetarum sua scripta emendaret accuratius, &c. 90 Emendandi cura. Metaph. ab artificibus mechanicis, qui lima opus suum perpoliunt. 91 Poematum editio in aliud tempus differenda. 92 A Numa Pompilio originem ducentes, vos, O Pisones reprehendite, &c. 93 Frequens emendatio retinet invitum. 94 Non perfectissime polivit. Metaph. ducta a marmorariis artificibus, qui unguibus juncturas probant & opus perpoliunt. 95 Democritus Philosophus Abderitanus putavit ingenium fortunatius, i. multo melius esse ad scribenda poemata, quam artem quæ sine ingenio misera est. 96 Negat eos esse bonos Poetas, qui non insaniunt. Est Helicon mons Bœotiæ & Musis sacer. 97 Magna pars Poetarum non curat ungues præsecare eorumque sordes demere. 98 In balneis non lavatur. 99 Authoritatem & dignitatem poetæ. 1 Si insani speciem præ se ferat. In insula Anticyra multum nascitur helleboro, quo sumpto dementes sanantur. 2 Caput quod helleboro sanari non possit. 3 Si caput nunquam tondendum curaverit. 4 Tonsori opulentissimo, qui postea factus est Senator à Cæsare, quod adulatus Pompeium. 5 Ego stultus. 6 In vere, quod tempus purgationibus Hippocrates decrevit. 7 Meliora quam ego, nisi me purgarem.

Ni

[1]Nil tanti eſt: [9] ergo fungar vice cotis, acutum
Reddere quæ ferrum valet [10] exors ipſa ſecandi:
[11] Munus & officium, nil ſcribens ipſe, docebo:
Vnde parantur [12] opes. [13] quid alat [14] formétque poetam:
Quid doceat, quid non: quò virtus, quò ferat [15] error.
Scribendi rectè [16] ſapere eſt principium & fons.
[17] Rem tibi Socraticæ poterunt oſtendere [18] chartæ:
[19] Verbaque proviſam rem non invita ſequentur.
Qui didicit [20] patriæ quid debeat, & quid amicis:
Quo ſit amore parens, quo frater amandus & hoſpes:
Quod ſit [21] conſcripti, quod judicis officium: quæ
Partes in bellum miſſi ducis: ille profectò
Reddere perſonæ ſcit [22] convenientia cuique.
Reſpicere [23] exemplar vitæ morumque jubebo
[24] Doctum imitatorem, [25] & veras hinc ducere voces.
Interdum ſpecioſa [26] locis, [27] moratáque rectè
Fabula, [28] nullius Veneris, [29] ſine pondere & arte,
[30] Valdiùs oblectat populum, [31] meliuſque moratur,
Quàm verſus [32] inopes rerum, [33] nugæque canoræ.
[34] Græis ingenium, Græis dedit [35] ore rotundo
Muſa loqui, præter laudem [36] nullius avaris.
[37] Romani pueri [38] longis rationibus aſſem
Diſcunt [39] in partes centum diducere. dicat
Filius [40] Albani, ſi de [41] quincunce remota eſt
Vncia, quid ſuperat? poteras dixiſſe, [42] triens [43], eu,
Rem poteris ſervare tuam. [44] redit uncia: quid ſit?

1 Nil tanti æſtimo, ut adduci poſſim ad imitandum hoſce Democriticos.
9 Ergo ego cotis munus obibo.
10 Sine ſorte & faculate ſecandi.
11 Docebo munus Poëtarum.
12 Opes poticæ, i. res & facultas poëtica.
13 Inventio ſcilicet.
14 Quod informet & eruditat, nempe eloquutio & reliquæ partes.
15 Artis & virtutis ignoratio.
16 Philoſophum eſſe, non inſanum.
17 Materiam, argumentum.
18 Philoſophorum ſcripta, vel libri à Socratis diſcipulis ſcripti.
19 Eloquutio præparatam inventionem ultro ſequitur: nemo enim copia verborum copiam gignit. Cic. lib. de Orat.
20 Qui ſcit in tribuendis officiis, delectum habere perſonarum: cognoſcit ille quid deceat, eſtque optimus poëta.
21 Senatoris.
22 τὸ πρέπον, decora. 23 Ideam ſeu perfectam ſpeciem vitæ humanæ. 24 Eruditum & prudentem poëtam. 25 Et hinc, i. ex vita quotidiana & moribus hominum veras voces elicere. 26 Locis communibus ornata, vel, ut alii legunt, locis referta. 27 In qua mores perſonarum ſcite exprimuntur. 28 Nullius elegantiæ. 29 Sine verborum gravitate. 30 Validius. 31 Magis delectat. 32 Sententiarum expertes. 33 Verſus leves qui ſunt nihil aliud quam inanis perſtrepentium vocum congeries. 34 Græci eloquentiam cum ſapientia conjunxerunt. 35 Rotunde & eleganter. 36 Nullius rei cupidis. 37 Romani pueri ſtatim à pueritia diſcunt artes ad rem augendam, Græci non item. 38 Addendo, dividendo, diminuendo, multiplicando, ſubtrahendo, quæ partes ſunt Arithmeticæ. 39 In partes plurimas & minutiſſimas dividere. 40 Fœnetatoris cujuſdam. 41 De quinque unciis. 42 Quatuor unciæ. 43 Bene, Verba ſuas patitis, vel populi reſponſum pueri probantis. 44 Quincuncis additæ uncia.

Semis,

45 Semis, ad hæc, animos 46 ærugo, & 47 cura peculi
Quum semel imbuerit, speramus carmina 48 fingi
Posse 49 linenda cedro, & lævi servanda 50 cupresso?
Aut prodesse 51 volunt aut delectare poetæ,
Aut simul & jucunda & idonea dicere vitæ.
Quicquid præcipies, esto brevis: 52 ut citò dicta
Percipiant animi 53 dociles, teneantque 54 fideles.
55 Omne supervacuum pleno de 56 pectore manat.
Ficta voluptatis causa 57 sint proxima veris.
Nec quodcunque volet, 58 poscat sibi fabula credi:
59 Neu pransæ Lamiæ vivum puerum extrahat alvo.
60 Centuriæ seniorum agitant expertia frugis,
61 Celsi prætereunt austera poemata. 62 Rhamnes,
63 Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci,
Lectorem delectando, pariterque monendo.
64 Hic meret æra liber 65 Sosiis, hic & mare 66 transit,
Et longum noto scriptori 67 prorogat ævum.
68 Sunt delicta tamen quibus ignovisse 69 velimus.
Nam neque 70 chorda sonum reddit, 71 quem vult manus & mens,
72 Poscentique gravem persæpe 73 remittit acutum:
Nec semper 74 feriet quodcunque 75 minabitur arcus.
Verùm ubi 76 plura nitent in carmine, non ego paucis
Offendar 77 maculis: quas, non 78 incuria fudit,
79 Aut humana parum cavit natura. 80 quid ergo?
Ut scriptor si peccat idem librarius 81 usque,
82 Quamvis est monitus, venia caret: & citharœdus
Ridetur, chorda qui semper 82 oberrat eadem:

45 Dimidia pars libræ, id est, sex unciæ.
46 Avaritia qua præclara ingenia corrumpuntur. Metaph. ducta à metallis.
47 Cupiditas opum.
48 Scribi posse.
49 Quæ perpetuo vivant. ea etenim quæ cedri succo linuntur non putrescunt.
50 In capsa ex cupresso, arbore bene olenti.
51 Debent.
52 Ut animi dociles citò percipiant tua dicta.
53 Quod est ingenii.
54 Quod est memoriæ.
55 Quæ supervacua sunt, effluant è memoria necesse est.
56 Pectus pro Memoria ponitur.
57 Verisimilia esse debent.
58 Postulet sibi credi, id est, audeat spectatorum oculis atque auribus subjicere.
59 Neve fingat poeta Lamiam devoraſſe infantem, atque eundem puerum alvo vivum fuisse exemtum, hoc enim abhorret à fide & natura.
60 Senes Romani aspernantur poemata inutilia. Alludit ad Centurias, in quas singulæ tribus erant divisæ. 61 Iuvenes excelso animo contemnunt poemata nulla voluptate condita. 62 Equites Romani à Romulo sic appellati. 63 Omnibus & senum & juventum suffragiis præstantissimus Poëta judicatur, qui dulcis est in poemate & utilis. 64 Ejusmodi poema pretium mereretur & multos reperit emptores. 65 Bibliopolis seu scriptoribus librariis. 66 Ad externas nationes. 67 Nam præstantes poetæ etiam mortui vivunt. 68 Sunt quædam poetarum errata. 69 Ignovisse oportet. 70 Ut Musici aliquando errant, sic etiam poetæ. 71 Sonum, quem manus & voluntas expetit. 72 Citharœdo. 73 Reddit sonum acutum. 74 Sagittarius. 75 Quodcunque arcus minabitur ferire. 76 Plura ornamenta. 77 Erratis. 78 Quas negligentia non induxit. 79 Aut quas natura humana non potuit cavere. 80 Quid ergo dicendum? 81 Semper. 82 Etiamsi fuerit monitus. 33 Semper unam, eandemque chordam tangendo

Sic

Sic mihi, qui multum ceſſat, ſit [84] *Chœrilus ille,*
[85] *Quem bis terque bonum, cum riſu miror,* [86] *& idem*
Indignor, [87] *quandoque bonus* [88] *dormitat Homerus.*
Verum opere in longo fas eſt [89] *obrepere ſomnum.*
[90] *Vt pictura, poëſis* [91] *erit, quæ ſi propius ſtes,*
[92] *Te capiet magis: & quædam, ſi longius abſtes.*
[93] *Hæc amat obſcurum,* [94] *volet hæc ſub luce videri,*
Iudicis [95] *argutum quæ non formidat acumen.*
[96] *Hæc placuit ſemel, hæc decies repetita placebit.*
[97] *O major juvenum, quamvis &* [98] *voce paterna*
[99] *Fingeris ad rectum & per te ſapis, hoc tibi dictum*
[1] *Tolle memor:* [2] *certis medium & tolerabile rebus*
Recte concedi. conſultus juris, & actor
Cauſarum mediocris, abeſt [3] *virtute diſerti*
Meſſalæ, [4] *nec ſcit quantum Caſſellius Aulus:*
Sed tamen [5] *in pretio eſt:* [6] *mediocribus eſſe poëtis*
Non homines, non dii, non conceſſere [7] *columnæ.*
Vt gratas inter menſas [8] *ſymphonia diſcors,*
[9] *Et craſſum unguentum &* [10] *Sardo cum melle papaver*
Offendunt, poterat [11] *duci quia cœna ſine iſtis:*
Sic animis natum inventumque poëma juvandis,
[12] *Si paulum à ſummo diſceſſit,* [13] *vergit ad imum.*
[14] *Ludere qui neſcit,* [15] *campeſtribus abſtinet armis:*
Indoctuſque pilæ [16] *diſcive* [17] *trochive quieſcit,*
[18] *Ne ſpiſſæ riſum tollant* [19] *impunè coronæ,*

84 Eſt ſimilis Chœrili mali poëtæ.
85 Quem mirari ſoleo ſi quibus vel tribus locis laudabiliter ſcripſerit.
86 Et ego idem indigne fero, cum Homerum vel alium excellentem poëtam lapſum eſſe animadverto.
87 Quandocunque.
88 Errat.
89 In errorem incidere.
90 Poëma ita ſe habet ut pictura. Nam pictura eſt poëſis loquens, poëſis autem tacita pictura.
91 Alia pictura reperitur omnibus numeris abſoluta, quæ in luce quo magis ſpectatur, eo magis placet, alia vero rudibus lineamentis tantum conſtans laudari poteſt, ſed procul ſpectata, ſic poëſis perfecta, quo diligentius excutitur, eo videtur excellentior, at ſi ſit deterior, leviter tantum & obiter eſt legenda.
92 Te magis delectabit.
93 Pictura deterior.
94 Pictura melior.
95 Limarum politum vel ſubtile ingenium Iudicis, i. lectoris. 95 Poëſis mala ſemel, at bona decies repetita placebit. 97 O Piſo, qui ex nobus fratribus ornate es provectior. 98 Paternis præceptis. 99 Confirmatis ad rectum poëtices initationem. 1 Sume tibi quod dicturus ſum & memoria tene. 2 Quibuſdam artibus & diſciplinis mediocritatem & tolerabilitatem (i. non excellentem cognitionem) concedi, at poetica mediocris tolerabilis non eſt. 3 Ab eloquentia Meſſalæ Corvini abeſt, i. Meſſalo diſerto multo eſt inferior. 4 Non eſt tam doctus in jure civili, quam Aulus Caſſellius. 5 Quamvis ſit mediocris. 6 Verum ut poetæ ſint mediocres non homines, non, &c. 7 Columnæ, quæ in theatris fuerunt erectæ, vel adæquam libri proſtiterunt venales. 8 Muſica nullum concentum reddens. 9 Unguentum obtuſi odoris, quo veteres in cœna caput ſibi unxerant. 10 Quod deterrimum eſt propter herbas amaras, ex quibus apes mel ibi conficiunt. 11 Produci. extrahi. 12 Si paulum ab excellentia receſſerit. 13 Extremi ordinis ſit diſpliceat, & vix nullo eſt numero. 14 Luctari, haſtam jacere, ſalire, & ſimilia. 15 Abſtinet armis quæ in Campo Martio tractabantur. 16 Vide Od. 8. lib. 1. 17 Trochus ad ludum puerilem eſt excogitatus. 18 Ne frequentes ſpectatores cachinnentur, qui in Campum Martium ſpectatum venerunt & corona conſtituerunt. 19 Merito.

20 Qui esset arte.
21 Verba sunt Poetæ indocti. Cur, inquit, versus non faciam quum sim liber & ingenuus, &c.
22 Repertus habere in bonis quadringenta millia æris.
23 Nullis vitiis coopertus.
24 Tu, ô Piso.
25 Repugnante natura, i. tuo ingenio vel naturali propensione reluctante.
26 Ea est tibi prudentia.
27 In posterum.
28 Sp. Metii Tarpæ, critici, de quo Sat. 10. lib. 1.
29 Patris tui.
30 In multos annos supprimatur, ut acriore lima corrigatur.
31 Si libros domi continues, ne foras exeant.
32 Vox ore emissa.
33 Homines feros & immanes.
34 Vates divinus.
35 Mutuis cædibus & victu ferino.
36 Calliopes & Apollinis filius.
37 Amphion Jovis & Antiopæ filius, Musicus præstantissimus.
38 Cytharæ cantu.
39 Prece, quam cum sono sociabat, ut Musici faciunt.
40 Aliquando fuit hæc sapientia in

20 *Qui nescit, versus tamen audet fingere.* 21 *quidni*
Liber, & ingenuus, præsertim 22 *censu, equestrem*
Summam nummorum, 23 *vitioque remotus ab omni.*
24 *Tu nihil* 25 *invita dices, faciesque Minerva:*
Id tibi judicium est, 26 *ea mens: si quid tamen* 27 *olim*
Scripseris, in 28 *Metii descendat judicis aures,*
29 *Et patris, & nostras:* 30 *nonumque prematur in annum*
31 *Membranis intus positis, delere licebit*
Quod non ediderís: nescit vox 32 *missa reverti,*
33 *Silvestres homines* 34 *sacer interpresque deorum*
35 *Cædibus & victu fœdo deterruit* 36 *Orpheus,*
Dictus ob hoc lenire tigres, rabidosque leones.
Dictus & 37 *Amphion Thebanæ conditor arcis*
Saxa movere 38 *sono testudinis, &* 39 *prece blanda*
Ducere quò vellet. 40 *fuit hæc sapientia quondam,*
Publica privatis secernere, sacra profanis:
Concubitu prohibere 41 *vago,* 42 *dare jura maritis:*
43 *Oppida moliri: leges incidere* 44 *ligno.*
Sic honor & nomen divinis vatibus atque
Carminibus venit: post hos insignis Homerus,
Tyrtæusque 45 *mares animos in Martia bella*
Versibus 46 *exacuit. dictæ per carmina* 47 *sortes:*
Et vitæ monstrata via est: & 48 *gratia regum*
49 *Pieriis temperata modis:* 50 *ludusque repertus,*
51 *Et longorum operum finis:* 52 *ne forte pudori*
Sit tibi Musa lyræ 53 *solers, & cantor* 54 *Apollo.*
Natura fieret laudabile carmen, an arte,
55 *Quæsitum est: ego nec* 56 *studium sine divite vena,*
Nec 57 *rude quid prosit video ingenium.* 58 *alterius sic*

Poetis, ut docerent publica à privatis separare, &c. 41 Concubitu meretricio. 42 Tam viris quam fœminis dare leges, quibus cogantur matrimonii castitatem inviolatam servare. 43 Urbe ædificare. 44 In ligneis tabulis leges describere, cunctisque legendas proponere. 45 Animos fortes & strenuos. 46 Excitavit & tanquam ad cotem acuit. 47 Oracula ab Apolline data. 48 Amicitia regum carminibus comparata est. 49 Carminibus Musarum quæ Pierides appellantur. 50 Oblectatio animorum est. Comœdiæ & Tragœdiæ. 51 Et requies animi post longos labores. Animos enim fessos versu & lyra relaxant. 52 Hæc dixi, ô Piso, ne te pudeat poëtam esse. 53 Perita. 54 Apollo inventor citharæ, qui Musis præest. 55 In controversiam vocatur, utrum Poeta nascatur, an fiat. 56 Ars sine secundo ingenio. 57 Ingenium arte non expolitum. 58 Natura & doctrina mutuis se opibus juvant.

Altera

Altera poscit opem res, & [59] conjurat, amicè.
Qui studet optatam [60] cursu contingere metam,
Multa tulit, fecitque [61] puer: [62] sudavit & alsit:
Abstinuit Venere & [63] vino: [64] qui Pythia cantat
Tibicen, didicit prius, extimuitque magistrum.
[65] Nunc satis est dixisse, Ego mira poëmata [66] pango:
[67] Occupet extremum scabies: mihi turpe [68] relinqui est,
[69] Et, quod non didici, sanè nescire fateri.
Vt præco ad merces turbam qui [70] cogit emendas,
[71] Assentatores jubet ad lucrum ire poëta,
Dives agris, dives positis in fœnore nummis.
[72] Si vero est unctum, qui rectè ponere possit,
[73] Et spondere levi pro paupere, & eripere [74] atris
Litibus implicitum: mirabor si sciet [75] inter-
noscere mendacem verúmque [76] beatus amicum.
[77] Tu seu donâris, seu quid donare velis [78] cui,
Nolito ad versus [79] tibi factos [80] ducere plenum
Lætitiæ, clamabit enim, [81] Pulchrè, benè, rectè,
Pallescet [82] super his: etiam [83] stillabit amicis
Ex oculis rorem: saliet, [84] tundet pede terram.
Vt qui conducti plorant in funere, dicunt
Et faciunt propè plura dolentibus [85] ex animo: sic
[86] Derisor vero plus laudatore [87] movetur.
Reges dicuntur multis urgere [88] cullullis,
Et [89] torquere mero, quem perspexisse laborent,
An sit amicitia dignus; si carmina condes,
Nunquam te fallant: [90] animi sub vulpe latentes:
[91] Quintilio si quid recitares, corrige sodes,

59 Consentit.
60 Labore & opere ad finem pervenire sibi propositum.
61 πεῖς ὤν, cum esset puer.
62 Calorem sensit & frigora pertulit.
63 Romæ pueri vino abstinebant.
64 Tibicen, adhibitus ad canendas laudes Apollinis in Pythiis (i-in ludis celebratis in honorem Apollinis qui Pythonem serpentem occiderat) hic Tibicen didicit, &c.
65 His miseris temporibus.
66 Compono, i. Ego possum mira poëmata componere, inquit malus poëta.
67 Metaph. ducta à lusu puerorum se mutuo ad currendum cohortantium, qui scabiem imprecantur ei qui ultimus ad calcem pervenerit. Sic indoctus & gloriosus poeta non vult in extremo ordine versari, sed suam tegit ignorantiam jactatione & audacia.
68 in cursu relinqui.
69 Et sane turpe est mihi (inquit malus poeta) fateri, quod non didici.
70 Qui congregat.
71 Sic Poeta locuples assentatores ad poemata sua vel indoctissima laudanda beneficiis provocat. 72 Si sit Poeta, qui unctum, i. convivium laudum dare possit. 73 Et se vadem constituere pro paupere levi, qui quavis impellitur emolumenti spe. 74 Tristibus. 75 Distinguere. 76 Beatus, ut ipse se censet esse. 77 Docet Horatius, quomodo adulatores possint cognosci. 78 Alicui. 79 Ad versus abs te scriptos. 80 Tecum adducere adulatorem lætitia affectum ob spem utilitatis. 81 Verba sunt assentatoris poëmata tua sictè approbantis. 82 Ad hæc pallescet, quasi novo genere poëmatis obstupefactus. 83 Effundet lachrymas (quæ sunt nos oculorum) simulans se gaudere. 84 Præ gaudio saltabit. 85 τῶς καρδίας, vere, sine fuco. 86 Assentator. 87 Movetur fictè non ex animo. 88 Poculis explorare. 89 Vinum ingeniorum lene est tormentum. 90 Animi dolosi, vafri, insidiosi. 91 Quintilio Varo poetæ Cremonensi. Hic fuit clamorum scriptorum sincerus & incorruptus judex: de hoc Quintilio, vide Od. 18. & Od. 19. lib. 1.

Hoc

Hoc (aiebat) & hoc. [92] *melius te posse negares,*
Bis terque expertum frustra. [93] *delere jubebat,*
[94] *Et malè tornatos incudi reddere versus.*
Si defendere dein ictum quam [95] *vertere malles,*
[96] *Nullum vltra verbum, aut operam sumebat inanem.*
Quin [97] *sine rivali téque & tua solus amares.*
Vir bonus & prudens versus reprehendet [98] *inertes:*
Culpabit [99] *duros: incomptis* [1] *allinet atrum*
Transverso calamo signum: ambitiosa recidet
Ornamenta: [3] *parùm claris lucem dare coget:*
[4] *Arguet ambiguè dictum: mutando* [5] *notabit:*
Fiet [6] *Aristarchus,* [7] *nec dicet, Cur ego amicum*
Offendam [8] *nugis?* [9] *hæ nugæ seria ducent*
In mala, derisum semel, [10] *exceptumque sinistrè.*
[11] *Vt mala quem scabies, aut* [12] *morbus regius urget,*
Aut [13] *fanaticus error, & iracunda* [14] *Diana,*
[15] *Vesanum tetigisse timent fugiuntque poëtam,*
Qui sapiunt: [16] *agitant pueri* [17] *incautique sequuntur.*
[18] *Hic dum sublimes versus* [19] *ructatur,* [20] *& errat,*
[21] *Si veluti merulis intentus decidit auceps,*
In puteum, foveamve: [22] *licet, succurrite, longùm*
Clamet, Iō cives, non sit qui [23] *tollere curet.*
Si quis curet opem ferre & [24] *demittere funem,*
Qui scis an [25] *prudens huc se dejecerit, atque*
[26] *Servari nolit? dicam,* [27] *Siculique poëtæ*
Narrabo interitum. Deus immortalis haberi
Dum cupit Empedocles, ardentem [28] *frigidus Ætnam*

92 Si negares te melius posse id præstare, postquam bis vel ter, i. sæpius tentasses.
93 Quintilius jubebat adhuc corrigere vel certe discindere. ne carmina legerentur.
94 Et versus non satis rotundos, i. male perpolitos emendare. Duæ sunt Meta, h: a fabris lignariis & fabris ferrariis ductæ.
95 Corrigere.
96 Nullum amplius verbum dicebat.
97 Sine æmulo.
98 Versus arte carentes.
99 Malè sonantes.
1 Transverso calamo notabit & lituram inducet.
2 Crebriora Epitheta & ornamenta nimis florida amputabit.
3 Parum apertis
4 Amphibologias vituperabis.
5 Signo calami.
6 Fiet castigator severus, qualis, Aristarchus Grammaticus clarissimus, qui in Homeri versibus selegendis, germanis, & in notnis rejiciendis judex fuit acerrimus.
7 Sicut multi Adulatores dicunt.
8 In re levi.
9 Hæc vitia (inquit Horatius) quæ nugas esse ducis, poëtam semel ab assentatore deceptum, in mala seria deducent, ita ut optimum se poetam esse sibi persuaserit. 12 Male delusum ab amico adulatore. 11 Qui sapiunt non secus timent fugiuntque malum poetam, quam illum quem scabies, &c. 12 Ictericia, qua facies tota hominum sit crocea. 13 Morbus fanaticus, quo laborant furiis correpti. 14 Diana lymphatus efficit. 15 Poetam furore quodam, non studio & doctrina cum ingenio eo junctæ excitatum. 16 Persequuntur. 17 Parum cauti. 18 Hic plurimum sibi tribuens. 19 Dum putidos versus quasi rectus edit. 20 Et errat animo & corpore. 21 Si, ut auceps qui merulis avibus insidias struit, in foveam (i. in perspicuos errores) incidit. 22 Quamvis longum, i. diu clamet Io. cives succurrite, succurrite. 23 Attollere. 24 Demittere funem in foveam. 25 An sciens & de industria. 26 Servari non vult ne emendetur. 27 Empedoclis Agrigentini. 28 Frigidus præsentis mortis horrore, vel, frigidus, i. atra bile affectus. Est enim Melancholia frigidissima.

In silui

Insiluit. sit jus, liceatque perire [29] *Poëtis.*
Invitum qui servat, [30] *idem facit occidenti.*
Nec semel hoc fecit, nec [31] *si retractus erit, jam*
[32] *Fiet homo,* [33] *& ponet famosæ mortis amorem.*
[34] *Nec satis apparet cur versus factitet: utrùm*
Minxerit [35] *in patrios cineres, an triste* [36] *bidental*
Moverit [37] *incestus. certe furit, ac velut ursus,*
Objectos caveæ [38] *valuit si frangere* [39] *clathros,*
Indoctum doctumque fugat [40] *recitator acerbus.*
[41] *Quem veró arripuit tenet, occidetque legendo,*
[42] *Non missura cutem nisi plena cruoris hirudo.*

29 Poetis qui se nolunt corrigi.
30 Idem facit ac si occideret. Idem pro simile.
31 Ab Ætnæ incendio.
32 Fiet rationis particeps & sanus. Insanus enim homo non est.
33 Nec deponet amorem, i. curam non abjiciet famosæ mortis, i. mortis infamis. Nam seipsum occidere (quod fecit Empedocles) infame est.
34 Non satis perspicuum est, utrius sceleris pœnam luat malus poeta dum versus factitet sepulchrius violati an sublati bidentalis. 35 In patrium sepulchrum. 36 Locum in quem fulmen decidit, ita appellatum, quod hostiis bidentibus & ara extructa à sacerdote expiaretur. 37 Pollutus flagitio, in sororem, sacerdotem, vel affinem commisso. 38 Si forte potuit frangere. 39 Sepimenta vel cancellos, quibus feræ tanquam portis, è cavea ne exeant coercentur. 40 Poeta in recitandis carminibus suis molestus. 41 Quem auditorem nactus fuerit. 42 Tanquam sanguisuga quæ tam diu hæret corpori affixa, donec sanguine completa exciderit.

FINIS.